Yalçın Küçük
B.Sadık Albayrak
Taylan Kara

Kir Teorisi

Tekeliyet'te Aydın ve Sanat-Edebiyat

DOĞU KİTABEVİ

Kir Teorisi

Tekeliyet'te Aydın ve Sanat-Edebiyat

Yalçın Küçük
B.Sadık Albayrak
Taylan Kara

DOĞU KİTABEVİ

Kir Teorisi

Tekeliyet'te Aydın ve Sanat-Edebiyat

Yalçın Küçük
B.Sadık Albayrak
Taylan Kara

DOĞU KİTABEVİ

Doğu Kitabevi: 155

Kir Teorisi / **Yalçın Küçük – B. Sadık Albayrak – Taylan Kara**
Tekeliyet'te Aydın ve Sanat - Edebiyat

Bu kitabın Türkçe yayın hakları ***Yeni Alan Yayıncılık***'a aittir.
Tanıtım ve eleştiri için yapılacak alıntılar dışında tüm alıntılar,
Kültür Bakanlığı Telif Hakları Sözleşmesi gereği yayınevinin iznini gerektirir.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı
Sertifika No: 11392

Genel Yayın Yönetmeni: ***İbrahim Horuz***
Editörler: ***B. Sadık Albayrak - Mustafa Göksoy***
Arka Kapak Fotoğrafı: ***Hidayet Kalınlıoğlu***
Kapak Tasarım: ***Ömer Ülkenciler***
Kitap Tasarım: ***İnci Eksen***

Baskı - Cilt: ***Modanlı Matbaacılık***
Maltepe Mah. Davutpaşa Cad.
No: 83/294 Topkapı / Topkapı-İstanbul
Sertifika No: 34636

Baskı: Şubat 2018

ISBN 978-605-2096-21-5

DOĞU KİTABEVİ
Cağaloğlu Yokuşu, Narlıbahçe Sokak
No: 6/1 Cağaloğlu - İstanbul
Tel.: 0 212 527 29 26

www.dogukitabevi.com
info@dogukitabevi.com
Twitter: @dogukitabevi

İçindekiler

ÖNSÖZLER

7 Cahilliğin teşhis ve tedavisinde Kir Teorisi
21 Eleştiriyle tarih yazmak ve tarih yapmak
29 Edebiyatla ahmaklaştırma, felsefeyle çökertme

KİR TEORİSİNE GİRİŞ

33 Bir kir teorisi
67 2002-2017: Bir karanlık tarih İslamlaşma&Cahilleşme&Kirlenme

BİRİNCİ BÖLÜM

87 **KİR'Lİ EDEBİYAT**
89 Burjuvanın sanat sevicisi olarak portresi
94 Bizi kurtaran dergiler
104 Belleksiz köyde eşkâlsiz gezenler... Eski yandaşlar sola nasıl pazarlanır?
110 Yeni başlayanlar için edebiyat ödülleri
116 2000'ler Şiiri, korku kekelemesi
123 Ölmüşük de habarımız yok ya da Öykü Gazetesi'nin hikâyeleri
131 Eleştirmeyen 'eleştirmen'ler ve leşlere övgü
136 İnsanlığa karşı parayı verenlerin düdüğünü çalanlar
142 CİA'nın Türk Edebiyatına müdahaleye ihtiyacı var mı?

156 Kitapsızlar
161 Küçük Burjuvanın edebiyat-sızlaşma zaferi

İKİNCİ BÖLÜM
AYDIN-SIZLAŞMA

171 Aydın tezleri
179 Aydın-sızlaşma / Desintellectualisation
198 Yeni bir Cumhuriyet için
203 Ataol Behramoğlu ve Aydınlar Partisi
211 Aydınlar Partisi ne yaptı ve neler yapabilir?
219 Ne Yapmalı'da altını çizdiğim satırlar
230 Pozitivist oğlu pozitivistler ve pis modernistler!
234 Yeni başlayan solcu'lar için sola küfretme teknikleri
239 Aydınsız Cumhuriyetçiler: İlber Ortaylı ve Celal Şengör'e "Cumhuriyetçi aydın" muamelesi yapmak
248 Kerameti iktidardan menkul liberallerde akıl fikir arayanlar

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
KİR'Lİ PORTRELER

255 Haklı doğmuş kılavuzlar, kargalar, burunlar ve Etyen Mahçupyan, Baskın Oran, Fuat Keyman ve Nilüfer Göle
268 'Derinimsi' düşünceler, kök-cehaletin cüreti ve cüretin cehaleti
276 Gündüz Vassaf adında bir geç kalmış Ak'ist
282 Nuray Mert, Kadir Mısıroğlu'ndan ne kadar uzaktadır?
287 Nuray Mert için 'bilimsel' yazı yazma rehberi
292 Liberal "özgürlükçülük" ve Ali Nesin'de keramet aramak
300 Nâzım Hikmet'in oğlu, Aziz Nesin'in gelini: Kültür-sanatta veliahtlık ve miras sistemi
304 Orhan Pamuk, Ünsal Oskay'ın Roman ve Etik kitabına nasıl sunuş yazdı?
311 "Hrant'ın arkadaşları" grubunda eksik olan kişi kimdir?
315 Murat Belge'nin çevresi ve çevresinin çevresi
323 İllüzyonist Murat Belge ve Falcı Öğrencileri
332 Emre Kongar'dan bir başyapıt! Şaka şaka... E. Kongar tipi eleştirmenlik
338 Oligarkın ölümü ve sosyolog Emre Kongar'ın methiyesi

343 Protestocu "faşistler" ve "mağdur" savaş kışkırtıcısı Orhan Pamuk
346 Bütün düğünlerin damadı, bütün cenazelerin ölüsü
351 CHP Sanat Çalıştayı ve Kemal Kılıçdaroğlu'na okumayacağı bir mektup
355 Doğan Hızlan'ın şahsında 'Doğan Hızlanlara' açık mektup

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
KİR'E ELEŞTİRİ

361 Önümüz Hilafet'e ise cehalet kaçınılmazdır
377 Altan kardeşleri 'Son Oyun' yaktı
396 Yalçın Küçük'ün "Kurtuluş Yazısı"
402 Yalçın Küçük Tenkit'le edebiyata istinat duvarı örüyor
408 Taylan Kara'dan Vasatlığa Giriş Dersleri ve Vasat Edebiyatı 101
412 Okuma Yazmanın Izdırapları: İnsan karnından mı ibarettir?
416 Sahipsiz gerçek çağırıyor

421 İSİM DİZİNİ

437 YAZARLARIYLA İÇİNDEKİLER

Cahilliğin teşhis ve tedavisinde Kir Teorisi

Kendisini "heretik" ilan etti; temel felsefeye karşıydı, diyebiliyoruz. Katolik Kilisesi'ne itiraz etti; zamanla ayrı mezhep kurdu; "Confessions of an Economic Heretic", Bir Sapkının İtirafları'nı yazdı; bu Hobson'dur. Ama ben Hobson'a, "pratisyen" diyorum, "mütehassıs" iktisatçı değil; tabibin de, iktisatçının da "pratisyen" olması gerektiğini düşünüyorum; Hobson iktisatçıdır. Her sorunla ilgili çalışmış; Johannesburg'da savaş muhabirliği dahi yapmış; burada, telefon rehberindeki isimler üzerinde çalışarak kapitalistlerin kökenini dahi araştırmış, "isim-bilim" diyoruz; fakat en çok "Imperialism" eseri ile tanıyoruz. Güzel, ancak, doğrusu buradaki "tanıyoruz" sözcüğü de bir ölçüde tartışmalıdır. Lenin kendi "Imperialism" çalışmasında, "I made use of the principal English work on imperialism, the book by J. A. Hobson" demiş olsa da, Hobson'a dayandığını itiraf etse de, Emperyalizm'i de Lenin'e bağlıyoruz. Bu hale de, pratisyen'in yazgısı diyebiliriz, adlarını çok zaman ihmal ediyoruz. Hoş, Marx da, en önemli kavramlarını ihmale uğramış pratisyenlerden almıştır, bunu ihmal etmek istemiyorum.

Lenin, Hobson'u, a, basitleştirdi ve b, siyasallaştırdı ve sonuçta, daha

çok okunmuş oluyor. Yalnız bunun karşılığında, Hobson'a ait önemli tezlerin kaybolduğunu söyleyebiliyorum. Misal mi, Hobson, hem sosyalizm ve hem de emperyalizm geliştikçe, danger of absolute state control, mutlak devlet kontrolü tehlikesi ile karşılaşıldığına işaret ediyor; bunu "Confessions", İtiraflar'da okuyoruz. Şimdilik sosyalizmi bir kenara bırakabiliriz, ama bir başka zaman mutlaka ele almalıyız. Kaldı ki, "Imperialism" nam mühim eserinde Hobson'un teoremi şöyledir: "Imperialism and popular government have nothing in common: They differ in spirit, in policy, in method." Çok zaman olduğu üzere burada da, iktisat öğrencilerinin ve tabii hocalarının aslını görebilmeleri için, asıl dilinden kaydettim, "Emperyalizm ve halk yönetiminin ortak hiçbir yanı yoktur; özünde, politikada ve metot'ta birbirinden ayrıdırlar" anlamındadır. Buna emperyalizm'in iç yüzünü, monopoly capitalism'i, ancak ben, Lenin'in "en yüksek aşaması" formülünde çok rahat olmadığım için "tekeliyet" tabir ediyorum, tekeliyet'i de katmak durumundayız. Demek ki, Hobson'un, emperyalizm ve tekeliyet'te "demokrasinin imkânsızlığı" teoremine ulaşmış oluyoruz.

* * *

Yalnızca demokrasi mi, tekeliyet'te bitmeyen ne kalmıştır? İnsana dair bütün özelliklerin ve güzelliklerin sona erdiği bir yerdeyiz. Kir Teorisi'nin temel kaynakları açısından bakarsak, roman bitmiştir. Romanın bittiğini üç büyük yazarla anlıyoruz. Bir, Kafka'dır, Dönüşüm, 1915, Kafka, geç kalmıştır onu yazmakta! Dönüşüm'e roman diyebilir misiniz? İki: Cesur Yeni Dünya, 1932, Huxley! Dünya'nın en çok roman sayılan kitabıdır; roman diyebilir misiniz? Roman değildir. Peki, üçüncüsü, Orwell, Hayvan Çiftliği, 1945. Bu üç yazarla, özellikle Kafka'yla ve Huxley'le birlikte dünyada roman bitmiştir. Neden? İkisi de insanı yazmaz. İkisinde de insan yoktur. Birinin kahramanı bir böcektir, öbürünün kahramanı fabrikalardır. Orwell, hayvanları kahraman yapmıştır.

Roman insanı yazar. Romanda karakter olacak; bunların hiçbirinde karakter yoktur. Roman bitmiştir, çünkü roman insan üzerinedir. İnsanı merak eden bir insanın yazdığı, insanı merak edenlerin okuduğu bir eserdir. İnsana merak yoksa roman da yoktur.

Hobson'un 1902'de yayınlanan Emperyalizm incelemesiyle romanın

1900'lerden sonra bitişi arasında bir ortaklık kurabiliyorum. Acaba Metamorfoz'un yazarı Kafka Hobson'u okumuş muydu?

Bugün Türkiye'de de roman yok, dünyada da roman yazılmaz. İnsan kalmamıştır, tekelli düzenlerde insan kalmadığı için roman yazılmaz. Yirminci yüzyılda önemli roman diye bütün dünyada yazılanlar savaşlardır. Ben hepsini okumuş bir insan olarak yazıyorum, Sovyet romanı diye okuduklarımız sadece savaş romanıdır ve onlar çok güzeldir. Batıda artık roman bittiği için, 1950'den sonra az gelişmiş ülkelerin insanlarını yazmaya başladılar. Bizim Yaşar Kemal'in çıkması bu sürecin ürünüdür. Ne zaman çıktı Yaşar Kemal bütün dünyada? Che Guevera çıktığı zaman... Che Guevera, köylüleri ilginç yapmıştı ve bunu merak eden dünyaya İnce Memed ipuçları getirmişti.

Roman insanlık feodaliteden kapitalizme çıktığı zaman başladı; 15.-16. yüzyıl. Demek ki insan çıkıyor. İnsan kendi kendini merak ediyor. Roman feodalitenin çöküşüyle beraber başlıyor... İnsanlar nasıl da meraklıydı, nasıl insanlar vardı. Benim dünyada en çok yarışmak, yetişmek istediğim insanlardan biri Balzac'tır. Balzac kadar meraklı bir insan yoktur. Balzac'ın bütün romanları çağının insanını anlamak ve anlatmak üzerine kuruludur ve o çağın insanları merak eder, bunları okurlardı. Cahiliye çağında hiçbir merak kalmamıştır.

Son yıllarda incelediğim yabancı kaynaklardan yararlanarak, Kir Teorisi'nde de yer verdiğim bir tablo yaptım, tekeliyet dünyasında kaybettiklerimizi özetliyor; –sızlaşma, ümmileşme tablosu diyebiliriz.

İnsan bütün dünyada artık burjuva değil, bilinen bütün tariflerin dışındadır, insan yoktur. İnsanın olmadığı yerde, insanların hiç insanı merak etmediği bir zamanda roman bitmiştir.

* * *

Hobson, Büyük Britanya'ya emperyalizmin, 1870 yıllarında girdiğini kaydediyor; Veblen'in, "Aylak Sınıf" deniyordu, benim adını "Sefa Sınıfı" olarak değiştirdiğim kitabı ise 1899 tarihlidir. Marx dışında, kapitalizme en büyük darbe budur, diyebiliyorum. Hobson, emperyalizmin, yoldan çıkmış, sapkınlık halinde insanların, depravity, bir millet olarak yaşama hali olduğunu not ediyordu. Veblen en çok "conspicuous", göste-

riş sözcüğünü kullanıyordu; emperyalizmin ilk aşamalarında Amerikan tekelcileri içleri boşaltılmış yaratıklardı ve ancak gösterişle var olduklarına inanıyorlardı, bunu anlatmaktadır. İçlerinde sigaralarını yüz dolarlık banknotla yakanlar çoktular; ama henüz Süreyya Yalçın gibi on altı bin dolarlık mayoyla denize girenler ya da Ali Ağaoğlu benzeri otomobillerini gösteriş tüketiminde kullananlar veya her hafta bir metresten diğerine geçenler icat edilmemişti. Biz ilerideyiz. Depravity'de, sapkınlıkta sınır ve rakip tanımıyoruz. Bunu islami düzende yapabiliyoruz; paradoks mu, hayır, uyum var.

* * *

Sömürü düzenidir, kılcal damarlarına kadar kirle kaplıdır. Sefa Çağıdır ve gösteriş üzerinedir.

İşte islami düzen budur, şunu netlikle söyleyebiliyoruz, hiçbir dini düzende, Veblen'in formülasyonunu kullanacak olursam, böylesine yüksek bir "conspicuous consumption" gösteriş tüketimi olmamıştı; Veblen'in "sefa sınıfı" çok çok gerilerde kaldı. Belki yalnız, on altıncı yüzyılın İstanbul'u ile karşılaştırabiliriz; İspanya'dan marronalar gelmişlerdi, kovulmamak için Katolik olmuşlardı, Türkiye'ye gelince Yahudiliklerini ilan ettiler, ama hâlâ Katolik misli şatafatlı giyiniyorlardı. Bizim çok zengin aristokratlarımızla yarıştılar ve o kadar öyle ki, İstanbul'un yerli Yahudileri, Romanyotlar, bunların Yahudi olabileceğine inanamadılar. Ancak içlerinde bir Süreyya veya Ağaoğlu yoktular. Akepe döneminde var oldular.

Bunlar mı, parasitizm sendromlandır; Hobson da, Lenin de yazıyorlar, emperyalizm ve tekeller bir kâğıdın iki yüzü gibidir, her yüzünde aynı insanı görüyoruz. İster tekeliyet ve isterse emperyalizm diyelim, Hobson iki dayanağını görüyor, bir kez "masked words", maskeli sözcükler kullanılıyor ve ikincisi bu düzende tutarlılığa hiçbir yer verilmiyor. Emperyalizmde ve aynı anlama gelmek üzere tekeliyette, maskeli sözlere dayanan "decorative notions", manken fikirler, diyebiliyoruz, çıplak gerçekleri ikame ediyorlar. Çok hoş, öyleyse Hobson, farketmeden "takiyye" kültürünü anlatmaktadır. Şimdi buradayız, Amerikan islamındayız.

* * *

Veblen kadınların erkekler tarafından mülk edinildiği dönemden de söz ediyor ve biz yine geçiyoruz. Şimdi en parazit sektörlerden birisinin dizi ve eğlence işi olduğunu biliyoruz; bu sektör düzenin afyonlarından birisidir. Daha "bıyıkları terlememiş" dizici kızlar her gün bir sevgili değiştiriyor ve bu exchange veya mübadele üzerine, çok ciddi ve büyük laflar ediyorlar. Hem şaşırıyor ve hem seviniyoruz. Paris'te, Londra'da görmemiştim, gözümüz açılıyor. Ayrıca altmışlı yılların Amsterdam vitrinlerini Talimhane'ye getirdiklerini de duyuyoruz ki, sevincimiz "tavan" yapmaktadır, Allah'ımıza şükrediyoruz.

Şimdi tersi var, dizici kızlar hep bir İtalyan, bir İngiliz, bir Amerikan ve vesaire, "adam" ediniyor, birlikte gösteriş yapıyorlar, gerçi adamlarını pek göstermiyorlar. Adamları gösterişte tüketiyorlar. Bu sektörde para çoktur, hepsinin evleri var, İstanbul artık şehr-i sefadır, İtalyan, İngiliz, Amerikan ve hatta Fransızlar koşuyorlar. Buna Veblenesque bir hal ile, "conspicuous" birliktelik diyoruz. Var olduklarını anlıyorlar, aksi halde, boşluğa düşebilirler. Parazitik bir durumdur.

* * *

Lenin, emperyalizmin en sağlam ekonomik temelinin tekel olduğunu tekrar tekrar vurguluyor. Buna ister emperyalizm ve isterse tekel devleti diyelim, aynı zamanda "rantiye devlet" veya "tefeci devlet" de demektedir. Ve "rentier state is a state of parasitic decaying capitalism", ilaveten, rantiye devletin asalak ve çöküşen kapitalizm olduğunu da ekliyor. İşte hepsi budur, on beş yıllık, asalak ve kokuşan bir devirdir.

* * *

Veblen, Marx'ın dışında, belki de en büyük anti-kapitalist iktisatçıdır. The Theory of the Leisure Class, Hobson'un Imperialism'inden üç yıl önce yayımlanmıştı. Dışarıdan bakarsanız emperyalizm ve içerden bakarsanız tekeliyet'tir; Veblen, akıl dışı olduğunu gösterebilmektedir. Ahlak dışıdır, Kalvin'in tam zıddında, her tüketim, sadece gösteriş içindir. Veblen, kapitalizmin rasyonalitesini yitirdiğini, çok basit olarak gösterebilmektedir. Bu nedenle, Amerika'da hep üniversitelerden kovulmuştur;

kapitalistleri "leisure class", sefa sınıfı olarak yazması, bir dönemeçtir, diyebiliyoruz.

* * *

Büyük Britanya'da emperyalist düzenin 1870'li yıllarda doğduğunu yazıyor ve ben Türkiye'de 1970 yılında görülmeye başladığını hep ileri sürüyorum. Güzel, Hobson şunu yazan adamdır: "Imperialism and popular government nothing in common: They differ in spirit, in policy, in method." İşte bu, emperyalizm ile halkçı yönelimin yan yana gelmesi imkânsızdır, felsefeleri, politikaları ve metodları birbirinden ayrıdırlar; Hobson'un dersi bu kadar, diyebiliyorum. Emperyalizm'de, tekeliyette, demokrasi düşmanlığı, emperyalizmin köküne inmiştir, tariflerinde var. Bugünkü düzende, tekeliyette, Türkiye'de, demokrasi ve halk düşmanlığı köktendir, buradayız. Lenin'in sadece Hobson'a dayandığını söylemekte bir eksiklik buluyoruz; Buharin çok parlak ve ancak fikri istikrarı olmayan bir Bolşevik idi. Lenin, Kapitalizm'in Son Aşaması'nı yazarken, Hobson ve Buharin'e dayanarak, emperyalist ya da monopolistik devletin, mutlaka ve mutlaka "rantiye" ve "tefeci" olduğu sonucuna varmıştı. O halde, şimdi Avrupa'da bazılarına göre otuz ve bazılarına göre on yıldır sürüp gelen günahkâr düzenin, tefeci düzen olduğundan hiçbir kuşku duyamayız.

Ve bu düzen, Lenin'in ifadesiyle, parazitlerin sistemidir; kokuşmaktadır.

* * *

Apparatçik, aparat, bir vida olabilir, "kullanan adam" anlamında olsa da, artık kendisi bir "aparat", bir vida olmuş insan yerine kullanıyoruz. Dilde sıçrama yapıyoruz ve insandan çıkışa işaret etmiş oluyoruz. Şimdi, bu tekeliyet mengenesinde, öbek öbek kadınları insanlıktan çıkarıyoruz, bir kolay yolunu bulmuş haldeyiz. Bir iş veriyoruz, hep o işi ve hep kadınlara; bu ezme ve eze eze apparatçik, giderek aparat yapma yolumuzdur, yığın yığın kadınları insanlıktan çıkarıyoruz. En son bir de süslüyoruz, muhtemelen çok para veriyoruz, bütün "yatırım" firmaları-

nın, bütün tahvil şirketlerinin "baş" ekonomistleri artık kadınlardır. Haberleri yok, ben onları artık kadın görmüyorum.

Önce telefon operatörleri ile başladık. Baktık ezme yoludur, posa yapıyoruz, eskiden telefon santralleri manueldi, hep kadın yaptık. Sonra ilaçları fabrikasyona tabi tuttuk ama yine üniversite mezunlarına sattırıyorduk, satıcıları kadınlardan tuttuk, onlar da "eczahane" yazılı bakkal dükkânlarının önüne oturup yün ördüler, artık evlerinde, kocalarının yatağına girince de, aldığımız bilgilere göre, koca denilen adamlarına sadece yün örüyorlar. İnsanlıktan çıkmışlar.

* * *

Kız, Ayazağa'da yaşıyor, mahallenin eski halini bilirim, on dört yaşında imiş, tekstil işi yapıyormuş, spiker sormuştu, "denize giriyor musun", Ayazağa İstanbul'dadır, tekstilci kız cevap vermişti, "hiç görmedim." İstanbul'da doğmuş, beş yıllık tekstil emekçisi kız ve hep "kız kalacak", denizi görmeden yaşayacaktır. Bütün tekstil işçileri artık kadındırlar ve onlara "kadın" diyemeyeceğiz, ütüdürler, makas da olabilirler. Hep makinenin pedalına basarlar.

Sık sık yanarlar. "Kadınlar Günü", New York'ta çok sayıda "T-işçisi" yanarak öldüğü için kondu, nerede ise çoğu Yahudi idiler, böylece Gün'lü oldular. Geçen yıllarda, Le Monde Diplomatique bir felaket olarak yazmıştı, Bangladeş'te de yandılar. Çok yandılar. İçlerinde yanan erkek yoktu, yazılanlardan insan olduğunu da çıkaramadım, yandılar. Ancak tavsiye ediyorum, Paris'ten, New York'tan, en lüks avm'den, en güzel tekstil ürününü alırsanız, bakın, içinde bir yerde Bangladeş işareti olmalıdır. En iyisi orada yapılıyor ve bizimkilerden daha iyidirler. Bangladeş, T-işçileri birincidirler.

İktisat profesörleri var, hepsi yatırımcıların "baş" ekonomist kızlarına benziyorlar, hiç "bi-şi" bilmiyorlar, sektörlerden anlamazlar, ben meslekten plancıyım, bir "TİT" sektörü icat ettim, aydınlarımızı bir zamanlar vuran "TİT" ile isim benzerliklerine işaret ediyorum. Habersizdirler. Bu, Tekstil-İnşaat-Turizm mesleklerinden meydana geliyor, Türkiye şimdi TİT boynuzları üzerindedir. Boynuzlu sektör de diyebiliriz, bir, düşük ücret buradadır; iki, sendika yoktur; üç, sigortasız çalışma esastır; dört, mü-

fettişler uğramazlar ve iş kazaları yüksektir; beş, mankenler TİT'e bağlıdırlar; altı, reklamları TİT yaşatır; yedi, fahişeler, sektörün by-product'larıdır; sekiz, TİT gerilerse, ahlaksızlık azalacaktır. Bir, corollary, TİT yobazizme muhtaçtır. TİT yüksekte olmak zorundadır. Hediyesi orospu sektörüdür.

Ey Türk emekçileri, birinci düşmanınız TİT'tir.

Ve biz ilk plancılar, Birinci Beş Yıllık Plan'dan beri tekstili, inşaatı, turizmi teşvik etmeyiz. Üçü, bir bozulma imalathanesidir. İstemeyiz ve karşıyız. Biz kalkınmacı ve dolayısıyla sanayiciyiz.

* * *

Profesör Korkut Boratav, "Sosyal Sınıflar ve Bölüşüm" kitabında, Ricardo'dan bu yana iktisadın konusu burada yazılıdır, şu özeti veriyor: "1980'li yıllarda Türkiye burjuvazisi, Türkiye'yi 'düşük ücretli' bir ekonomiye dönüştürerek dünya kapitalist sistemi ile bu konumda bütünleşmeye dönük bir strateji izledi." Güzel, hepsi budur ve önce başladı, ama eylülizm'in esası budur.

İlkokul öğretmenleri, banka çalışanları, önce kadın oldular ve sonra insanlıktan ve kadınlıktan çıktılar. İktisatta tersinden gittiler, olmayan bir mesleği önce kadınlara verdiler, sonra verdiklerini son derece edilgen yaptılar, "baş" ekonomist kadınlar, haminne misli konuşuyorlar, "duruma bakmak gerek", "fed'in ne yapacağını bilmiyoruz", "havalar biraz bulutlu", "temkin gerekir", "ama risk de alınabilir", ve bütün bunları süzülerek söylemek uygundur. Öyle yapıyorlar. Karşılarında pek süslü erkek var, Fatih Ürek tarzı konuşuyorlar.

Apparatçik edilgendir.

Edilgen, insanlıktan çıkış sürecinden bir hayvandır.

* * *

Kıraylar'ın evi, Kızılay'da, Mustafa Kemal Bulvarı üstündeydi, Saraçoğlu Mahallesi çok yakın, Meşrutiyet Caddesi'ne uzak değil, bu cadde Mithat Paşa'ya dik, Selanik'i yandan kesiyordu, Selanik ile Bakanlıklar nerede ise yan yanadır. Selanik'te, Selanik'ten gelenler oturuyor, evden çıkıp Bakanlık'taki odalarına gidiyorlar, yönetmeyi bırakmıyorlar. "Sa-

lon", Doktor İbrahim ve Profesör Mübeccel Kıray'ın evindedir ve "ev" Vali Konağı'nın karşısındadır. "Aynasız" müdahalesi mümkün ancak güvenlik tamdır. Buna da ihtiyaç hep duyuyorduk, üstelik Doktor ve Profesör, "51 TKP Tevkifatı" ile ilgilidirler, demek tarihi hiç bırakmıyoruz.

Pek sevilirdi, Doktor'a "İbo" deniyordu, az konuşan, orkestra şefi türü bir ev sahibi, her Cuma akşamları uzaktan "aydın" sayılan, hep "sol" bilinen bir grup kendi kendini seçmişler, bu salonda olurlar, bunlara kapı açıktır. Daha çok Ankara Üniversitesi ve Odtü mensupları, kıdemli münevverler buradadırlar.

Paris Salonları'nda Londra'dan gelenler oluyordu, Washingtonlu Benjamin Franklin'in resmi dahi var, Kıraylar'da Cuma Akşamları, İstanbul'dan Yaşar Kemal'i hatırlıyorum, galiba oğlu Reşit de, Behice Boran'ı da, gerçi milletvekilidir, arada bir görüyordum. Mübeccel'in çok yakını Profesör Nermin Abadan hiç eksik olmazdı ve gelenler daha çok genç akademisyendiler. Necat Erder ve Türköz en devamlılardan, Necat Hoca bir tür animatördü. Sudi, kendinden önce giden öksürüğü ile en erken gelenlerdendi. Temren ve ben, her Cuma salondaydık, sanki yoklama yapıyorlar.

Vietnam'da Vietkong'un Amerikan güçlerine darbe indirdiği zamanlar, tartışmalar daha ateşli olurdu. Kadehler kaldırılırdı, ihmali yoktur. Gecenin ilerleyen saatlerinde pastırmalı kuru fasulye usûldendir. O tarihte geceler uzundular.

Altmışlı yılların önemli düşünce kazanlarından birisi bu salondur. Başkaları da var, Hümeyra'nın annesi Melike Hanım'ın salonu İstanbul'da ünlü idi, herhalde sol'un yükselişi ile kapanmıştır. Salonlar yerlerini panellere, konferanslara ve yavaş yavaş meyhanelere bıraktılar. Ancak Nahit Hanım'ın geceleri uzun sürdü, Orhan Veli'nin "aşkı" olarak biliniyordu; beni de çağırdılar, yetişemedim. 12 Mart hepsinin köküne kibrit suyu döktü ve 12 Eylül, insanların birbirini görmesini, defacto yasaklamıştır. Kurutmuştur, demek istiyorum. Bunlar, helenizm ve Paris'ten kalma usûllerdir, "aydın" halleridir. Böyle yaparak mücadele ediyorduk. Öyle oluyorduk. Aydın olma sürecidir, diyorum.

Tekeliyet ise her şeyden çok aydına düşmandır, aydın-sızlaşma süreci de diyebiliriz. Kir Teorisi, bu sürecin döküntülerini inceliyor.

Benim beş kitaplık Aydın Üzerine Tezler dizisi, Türk aydınının son büyük çıkışı Aydın Belgesi'nin hazırlanışı ve yargılanışı süreciyle kapanı-

yordu. Kir Teorisi ile bu aydın ansiklopedisine ek bir cilt hazırladığımızı söyleyebiliyorum. Buradan çıkan sonuca bakınca yeni aydın'ın ve yeni insan'ın ne kadar yakıcı bir ihtiyacımız olduğunu görebiliyoruz. Elbette yeni insana, yeni aydına felsefe, bilinç ve duyarlılık kazandıracak yeni bir edebiyata, yeni bir estetiğe de ihtiyacımız büyüktür.

* * *

Bir nokta şudur, biz, 1963 yılına kadar Avrupalı idik, Avrupa Birliği'ne başvurduk. İslamizm, yobazizm, tarikatlar ve akepe, işte bizi bu karakterimizden, artık kendimiz olan kültür ve ahlakımızdan koparmak için, acımasız bir aşiret savaşı için örgütlendi, saldırıyor, savaştadır.

Ama ilk Hıristiyanlar misli kırıldık ve kırılarak pek yorduk. Artık dökülmektedirler. Yorgun sürülerle savaşıyoruz.

* * *

İktisat Fakültesi Mezunları Cemiyeti, eskilerde çok güzel ve yararlı toplantılar yapıyor ve konuşmacı olarak beni de çağırıyorlardı. Birinde kürsüde idim, Taner Berksoy da söz aldı, büyük sermayedarlar çoktular, Taner sermayedarlara döndü, "şu halinize bakın" dedi, "Yalçın Rusça öğrendi, hapislere attınız ve şimdi hepiniz Rusça öğrenmek istiyorsunuz" ekledi. Benim duyduğum ve bildiğim, Taner Berksoy'un en ekonomi politik sözü budur. Sermayeyi ve yapısını bilmeden iktisat yapamayız. Bütün "heretik", ayrı mezhep sahibi iktisatçılar, işletmeleri ve sermayedarı çalıştılar. İktisat için sine qua non diyoruz. Hem Hobson ve hem Veblen, buradadırlar. Yaptılar ve Keynes, Hobson'un çalışmalarına pek dayanıyor ve okuyoruz.

Türk sermayedarı mı, Marx'ın "kapitalist" kavramına ihanet halindedirler. Hiçbir inançları yoktur ve kimsenin inancı olabileceğine de inanmazlar. Pek hedonist, pek egoist ve gerçekten vatansızdırlar. Emekçiye acımasızdırlar ve daima "servet transferi" peşinde ve avındadırlar. Bunun için her türlü komploya yatkındırlar; Polanyi, sanki bunlar için yazdı, bunları bilerek başlamak durumundayız. İşte tariflerini çıkarmış oluyorum.

Cumhuriyete düşman kitapları iki kişiyle beraber görüyoruz; Ahmet Altan, bir de bu tür romanları tahrik eden Murat Belge'dir. İkisi de babasının çocuğuydu. Çetin Altan hapse girdiği için onun iki çocuğu da bu Cumhuriyet'e düşmandırlar, başka hiçbir özellikleri yoktur. Çok enteresan, Çetin Altan öldü, bütün basın, "Türkiye İşçi Partisi'nden şöyle şöyle Çetin Altan" dedi. Cenazesinde bir tek Türkiye İşçi Partili yoktu, cenazesinde cemaat yoktu. Çetin Altan bu dünyadan cemaatsiz olarak kaldırıldı. Ne garip bir dünya bu? İki kişi vardı, Halit Kıvanç'la Can Dündar, başka hiç kimse yoktu. Altan Kardeşler, şu sıralar hapisteler, öyle anlaşılıyor ki, onları da pek arayan soran yok...

* * *

Peki, hâlâ Lenin'i duymayan mı var; günahkârlar, parazitler ve kokuşmuşlar, en çok, buradalar ve İstanbul'da toplanıyorlar. Bu nedenle jigololar, İstanbul'a koşuyorlar.

Güzel, öyleyse, bir başka anlamda Puritanizm'e ihtiyaç mutlaktır ve kitap ile başlıyoruz.

En güzel çilekeş yaşam, kitap okumakta var ve bunlar, başlangıç kitaplarıdırlar.

Ve her kitap, bir dünyadır ve yaşam oradadır.

* * *

Kir Teorisi, iki arkadaşımla, Sadık Albayrak ve Taylan Kara'yla ortak bir çalışmamızdır. Kitap haline getirmeyi Sadık ve Taylan arkadaşım önerdiler ve son halini okudum, fevkalade bir hale getirmişler. Çok heyecan vericidir, Kir Teorisi gibi bir çalışmayı ortaya çıkarttılar. Ben hem sevinç duyuyorum hem de kutluyorum. Şunu da ekleyebilirim, bu, Sadık arkadaşımla ikinci işbirliğimiz olabilir, Tenkit, öteki başlığı Materyalist Gözlerimle Yazarlarımız kitabını Sadık Albayrak ile Okan İrtem yayına hazırladılar. Bizi biz yapan yazarlarımıza acı bir eleştiri getiren hoş bir kitaptır.

Özellikle aydın dünyamızı, edebiyat ve sanatımızı, giderek bütün yaşamımızı ele geçiren tekeliyet'i Kir Teorisi'yle bir kez daha ortaya koymuş oluyoruz.

Çok enteresan bir şey görüyorum, Sadık arkadaşımla bu ara çok beraber çalıştık, giderek yazı biçemimiz birbirine benziyor. Sadık'ın yazılarını okuduğum zaman, neredeyse kendi yazılarım mı, Sadık'ın yazıları mı ayırt edemiyorum. Bunu, Behice Hanım da bana söylemişti; "Yazıyorum yazıyorum, okuyorum Yalçın'ın yazılarına benziyor. Benzememek için tekrar yazıyorum, sonra bakıyorum yine Yalçın'ın biçemine benziyor." Bu çok hoşuma gider, ortak çalışmanın bir sonucudur, Sadık'la çalışmamızda da bunu görüyorum. Akışkan bir biçem ortaya çıkıyor.

Bu bazen yanıltıcı da olabiliyor. Öyle akışkan bir biçem ortaya çıkabiliyor ki çok ve kolay yazabiliyoruz. Ben çok yazmaktan yana değilim. Daha az, ama daha kökten yazıları, özellikle Sadık'a öneriyorum. Çok açıkça söylüyorum, doktorasını bir an önce bitirmelidir. Daha teorik, daha felsefi yazılara yönelmelidir.

Kir Teorisi'nde Taylan Kara'yla beraber çalıştık, bu cahilleşme döneminde, aydın ve araştırma dünyamızın büyük bir kazanımı olarak görüyorum. Olağanüstü ilginç ve hızlı ürünler ortaya çıkarıyor. Taylan arkadaşıma burada söyleyeceğim iki nokta var. Tıp doktoru, hâlâ üniversitede doçent ve çok üretken olduğu için, başlarda bir tür reçete yazıyordu. Bunu sohbetlerimizde biraz eleştirdik. Ancak bu eleştiri yalnızca Taylan Dostuma değildir; her türlü yazı, tıp da olsa bilim ve felsefe de olsa, edebiyatla olmalıdır. Bir üslubu, biçemi olmalıdır. Taylan Kara dostuma bu noktaları çok açık olarak söyledim ve şimdi Kir Teorisi'nde görüyorum, bunları aşmıştır. Ayrıca da çok çok önemli aşamalar yapmıştır, yazıları şimdi reçete gibi değildir, bambaşka bir biçem ve edebiyat yolundadır.

Ancak ben Taylan Kara'da çok büyük değer ve kazanımlar gördüğüm için, bir tıp mezunu, hocası olmasını da göz önüne alarak mutlaka edebiyat, felsefe veya sosyal bilim dallarından birinde bir doktora yapmasını tavsiye ediyorum. Çok önem verdiğim bir konudur bu; mutlaka Ankara'da, Dil ve Tarih - Coğrafya'da doktoraya başlamalıdır.

Ben şu anda Dil ve Tarih – Coğrafya'da İbrani dersleri alıyorum. Büyük Atatürk'ün kuruluşuna önayak olduğu Dil Tarih, şu anda gerçekten hazine. Sesi kısılmış ama burada bir hazine olduğunu söyleyebilirim, her alanda bilgili, laik, cumhuriyetçi çok geniş bir öğretim kadrosu var. Çok çeşitli diller okutuluyor. Dil Tarih'i biraz bastırmışlar ama çökmemiş. Biz üniversiteye başladığımızda, 1956-57'de burada üniversite konserleri

vardı, ben o konserleri hiç kaçırmazdım. Bu, Atatürk'ün kurduğu, duvarlarında "en hakiki mürşit ilimdir" yazan üniversiteye her cumartesi gelirdik. Hiçbir klasik müzik konserini kaçırmazdık, ne hoş şeylerdi onlar. 1956-57'den itibaren Dil Tarih, bize ocak olmuştu. Şu anda herkese Dil Tarih'in çökmediğini, sosyal bilimlerde bir ocak olarak çok çok önemli olduğunu söylüyorum. Ben yararlanıyorum, İbraniden sonra Arabi de öğreneceğim. Müthiş kültür imkânları var, Rusçamı da tazeleyeceğim. İki üç yılımı Dil Tarih'te geçirmeyi düşünüyorum. Çok heyecan duyuyorum. Taylan Kara arkadaşım da buraya gelmelidir, daha geniş imkânları görecektir, felsefede, Atatürk düşüncelerinde, sosyal bilimlerde, hangisini isterse, Dil Tarih'te doktoraya başlamalıdır.

Hem Sadık arkadaşıma, hem Taylan Kara Hocama söylüyorum, bilim ve edebiyat yolunda yeni bir çığır açmaları gerekir. Sadık başladığını bitirmeli, Taylan Kara arkadaşım sosyal bilimlerde doktoraya başlamalıdır. Cahilleşmeye karşı en önemli aletlerimiz bunlar olacaktır.

* * *

Türkiye'nin buna ihtiyacı vardır. Çok cahilleştik. Çok açık olarak söylemek istiyorum, 2002 – 2007 veya 2008'i aşağı yukarı Tayyip Beyefendinin ve akepe'nin birinci dönemi sayabiliriz. Acemi dönemidir ve 2008'den sonra asıl dönemi, şer'i, gerici ve tam manasıyla bilgisizliğe dayalı, diktatoryal bir hava içinde başka bir dönemi başladı. Bunu en iyi bir şekilde Orta Çağ dönemi olarak söyleyebiliriz. Türkiye Orta Çağ'ı yaşadı. Yani Türkiye'de Orta Çağ işte bu dönemde yaşanmıştır. Hatta Orta Çağ'ın en iyi modeli budur, diyebiliriz. Bütün Orta Çağ'larda olduğu gibi, cahilleştik. Akepe'nin, Tayyip Beyefendinin en büyük başarısı, çok kısa bir dönemde, tarihte ve başka yerlerde daha uzun bir süreçtir, Türkiye'yi cahilleştirdi. Bu, dışardaki gelişmelerle de paraleldir, tek başına olmadı. Bütün dünyada bir cahilleşme var. Ama bizdeki tam bir cahilleşmedir. Mutlak cahilleşme, bilgisizleşme ve unutma dönemidir. Hepimiz bilgisizleştik. Bunları ısrarla tekrarlıyoruz.

Bir de şunu söyleyebilirim, bizdeki cahilleşme İslamlaşmayla beraberdir. Aşağı yukarı 1947'de bütün dünyada Truman doktrini ile başladı. Truman Yunanistan'ı ve Türkiye'yi model olarak eline aldı. Yunanistan

ve daha çok Türkiye'yi bütünüyle cahilleştirmeyi hedefledi. Chp iktidarıyla başladı, daha sonra İsmet Paşa kendi eliyle dp'yi iktidara getirdi ve cahilleşmenin sürdürülmesine onay verdi. Bütün cahilleşme süreçleri yaygın bir tutuklamayla birlikte gider; "1951 Komünist Tevkifatı" bütün aydınları hapse attı. Biz çocuktuk henüz o zaman, giremedik. Ruhi Su, Arif Damar, Ahmed Arif, Enver Gökçe, girmeyen aydın kalmadı. Orta Çağ, cahilleştirme hapislerle beraber olur. 2007-2008'de aynı şeyi akepe de başlattı. Hiçbir neden yokken aynı hapisler başladı, herkesi Silivri'ye topladılar. Mahkemelerde mantıklı bir iddianame, suçlamalarda hiçbir gerekçe vermediler. 1947'de Truman'la bütün dünyada, özellikle bizde başlayan bu süreç, Tayyip Erdoğan ve akepe ile zirvesine ulaştı. Bu bir Orta Çağ'dır, Türkiye'de İslamlaşma Orta Çağ'ı getirdi.

Şöyle söyleyebilirim, bu aşağı yukarı, alık Truman'la, öteden beri güler, aptal bir insan derler, 1947'de Truman'la başladı ve şu yaşadığımız günlerde ise, alık Truman'la başladı, kaçık Trump'la bitti. Trump çok enteresan, kaçık diyorum, herkes de bunu söylüyor, abd'de de öyle kabul ediliyor, kaçık alık'ın zıddı olarak gidiyor. Bir tek özelliği var, müthiş bir islam düşmanıdır. İslamın kökünü kazıdı. Suudi Arabistan'da, biliyoruz, kadınlar sinemaya, maça gitmeye başladı. Türkiye'de de Tayyip Erdoğan büyük bir dönüş yaptı. Yumuşak bir islama döndü. Yer yer şeriatı getirmek istemesine rağmen İslam büyük ölçüde gerilemiştir, bunu da Trump'ın etkisine bağlayabiliriz.

* * *

Cahilliğin teşhis ve tedavisi bir Kir Teorisi'dir. Bütün cahillerin yüzüne baktığınız zaman kir görürsünüz.

On yıllardır kirlendik, devrim'den aşağısı bu kirlenmeyi temizleyemez. Demek oluyor ki, tekeliyet düzeninde kir teorisi, devrim teorisinin bir bileşeni oluyor.

Yalçın Küçük
Balgat, 4 Şubat 2018

Eleştiriyle tarih yazmak ve tarih yapmak

Kir Teorisi, darlık içinde yaşamaya mahkûm insanı anlamak içindir. Darlık içinde insan, toplum'dan koparılmıştır; kamusal değer ve ortaklıklar kaybolmuştur. Toplumun bütünlüğünden ve bu bütün içinde şahsiyetinden yoksun insan zavallı bir insandır. Bu zavallı insanın edebi imajı Kafka ile, Huxley ve Orwell ile yazılmaktadır; böcekler ve epsilonlar model olmaktadır. Yalçın Küçük, Kir Teorisi'ne edebi başlangıç olarak bir on dokuzuncu yüzyıl Rus klasiğini, Oblomov'u da almaktadır; kirler içinde yaşamaya alışmıştır, oksijenli havaya çıkarsa öleceğinden korkmaktadır.

Darlık içinde insan, tarih'ten koparılmıştır; zamanı yoktur. Dün, bugün, gelecek akışında zamanı bilmemektedir; an'ı yaşamaya sıkıştırılmıştır. Uzun bir süredir "an'ı yaşa!" sloganıyla bu darlık içinde yaşamaya felsefe bulduğuna inandırılmaktadır.

Darlık içinde insan, doğa'dan koparılmıştır; coğrafyası yoktur; mekânı daraltılmıştır. Adı şehir kendi beton kovuklar ve otomobil deposu asfalt sokaklardan ibaret, biçimsiz mekânlarda, kirlilikten zorlukla solunan atmosfer altında nefes alıp vermeye indirgenmiş bir yaşama razı

edilmiştir. Darlık içinde ufuk kaybolmuştur; evrenin hayran bırakan ateş böcekleri, yıldızlar görünmez olmuştur. Evrim ve sonsuzluk bilinci, darlık içinde insana yasaklanmıştır.

Darlık içinde insan, aşkı bilmemektedir; cinsellik ve üreme dar pratikçilikten ibaret hale gelmiştir.

Asıl en önemlisi, belki de belirleyicisi, darlık içinde insan, asgari ücrete mahkûm edilmiştir; boğaz tokluğuna yaşamaya zorlanmıştır. Uzun iş saatlerinde ömrünü tüketmeye, kalabalıktan nefes alınmayan otobüslerde saatler harcayarak gitmekte, kalan zamanını ekranlar karşısında ve uykuda geçirmektedir.

İnsanlığın tarih ve toplumla kazandığı kültürel bütün değerler, darlık içinde insana yabancıdır. Darlık içinde insan, tarihine ve toplumuna yaban'dır. Darlık içinde insanın en büyük kaybı, düşünme yeteneğini, aklını kullanma becerisini kaybetmiş oluşudur. Düşünme yerine ekranlardan akan imaj ve fikir kırıntılarına teslim olmuştur. Tekellerin mallarını pazarlayan bıktırıcı reklamlar türünden, sürekli ekranlardan tekrarlanan politika sloganlarına aklını teslim etmiştir. Aklı daraltılmış, bilinci çökertilmiştir.

Darlık içinde insanın eylemi yoktur; iradesizdir. Zamanı ve mekânı daraltılan insan istemeyi ve elde etmek için harekete geçmeyi, eylemle değiştirmeyi unutmuştur.

Kir Teorisi, darlık içinde insan imalathanesi Tekeliyet düzeninin kültürel yapısını anlamayı ve anlatmayı deniyor.

***

Oktay Akbal, İkinci Dünya Savaş'ı yıllarını anlattığı hikâyesine, "Önce Ekmekler Bozuldu" adını vermiş ve başlamış, "sonra her şey" diye devam etmişti. Akbal'dan sözü alıp Soğuk Savaş'ın dünyasını anlatmaya çalışırken şöyle diyebiliriz; "önce aydınlar bozuldu, sonra her şey." Aydınların bozulduğu bir dünyada darlık içinde insan imal etmek artık çok kolaydır.

Kir Teorisi'nin en önemli çıkarımlarından biri budur; Soğuk Savaş'la birlikte yoğunlaştırılan antikomünist ideolojik propaganda öncelikle dünyanın her yerinde aklıyla mücadele eden aydınları bozmak ve darlaş-

tırmak içindi. Toplumun zaman ve mekânını genişleten, ufkunu ileriye açan düşüncelerin taşıyıcısı aydınları darlaştırınca, her şeyin bozulması artık çok kolaydır.

Roman yazanlar, resim yapanlar, senfoni besteleyenler, tiyatro sahneleyenler, film çevirenler tekellerin ablukasına alındılar. Topluma değiştirme istenci kazandıracak bir sanat ve edebiyatı beşiğinde boğdular.

Kir'in önündeki bütün barajlar yıkılmış oluyordu. Dünyayı tekellerin kirli ellerine teslim etmek çok kolaylaşmıştı.

***

Kir Teorisi, bir yıkım ve çöküş çağını inceliyor. Aydın'ın yıkımı, topluma "aydın-sızlaşma" olarak yansıyor. Sanat ve edebiyatın çöküşü, toplumda "çirkin-leşmeye" yol açıyor. Tarih ve toplumun yarattığı bütün güzellikleri yıkıma uğratan bir sanat ve edebiyat, sömürü ilişkisinin ürettiği tekellerin kirli dünyasına bizi alıştırıyor. Bayağı bir sanat ve edebiyatın estetiği, eşitsizlik ve çirkinlik içinde, hürriyetten yoksun, darlık içinde bir yaşamı olağan hale getiriyor.

Tekeliyet'e karşılık düşen kir'li bir sanat ve edebiyattır.

Pazar mekanizması içinde, insana zararlı süpermarket mallarının pazarlanma mantığıyla satılarak tükettiriliyor.

***

Ödüller var; festivaller düzenleniyor; övgüler için sermaye dergileri yayınlanıyor; zincir kitabevlerinde bestseller vitrinleri kuruluyor; hepsi, hepsi Tekeliyet düzenine uygun darlık içinde bir insan imal etmek içindir. Artık yalnızca "işaret edileni" gören bir okur-izler kitlesi yaratılmıştır. Darlık içinde insan bu şartlandırmaya boyuneğmiştir. Araştıran, sorgulayan, aklıyla seçim yapabilen okur-izlerler istisna haline gelmiştir.

Kir Teorisi, bu kültürel mekanizmayı ortaya koyduğu gibi, "işaret edenleri", kir'letmek için çalışanları da incelemeye alıyor. Kir'li Portreler bölümü çürümüş bir kültürün vaka incelemelerinden oluşuyor. Bu vaka incelemelerinin değişmeyen sonuçlarından biridir; aptallaştıranlar da aptallaşır. Tekellerin hizmetinde halka karşı ajitasyon propaganda çalışması

yapanlar, kir'letenler, en önce kirlenirler.

Kir Teorisi'nde portreleri çiziliyor; ekibimizin usta portre ressamı Taylan Kara, aynı zamanda hekimdir ve kimi portrelerinde otopsisi yapılmış bir cesetle karşılaşmak şaşırtmamalıdır. Tarihsel olarak insanlığa karşı oluşumlar olan Tekellerin kalemşorluğunu üstlenenlerin eleştirisinden otopsisi yapılan ölüler çıkması bu gerçekle bağlıdır. Şairin dediği gibi "çünkü ölüm vurmuştur alınlarına damgasını".

Biten Tekeliyet düzeninin "ölü canlar'ıdırlar"; biz eleştirisini yazdık, ilerde romanını yazacak Gogol'ler gelecektir.

***

Kir Teorisi, Yalçın Küçük Hocamızın buluşudur. Kitabımızın teorik bölümleri onun eseridir; biz, Taylan Kara ile ben, Hocamızın açtığı teorik kapılardan pratiğe bakıyoruz. Tersini de söylemek mümkün, Tekeliyet düzeninin sanat edebiyat pratiğine bakıp incelediklerimizi yazdık ve Yalçın Küçük'ün teorik açıklamalarıyla bunların örtüştüğünü gördük; Kir Teorisi bu buluşmanın kitabıdır.

Kitabın Giriş'ini oluşturan, Yalçın Küçük'ün Bir Kir Teorisi incelemesi, 1998 yılından, Hepileri dergisinden geliyor. Bugün toplumumuzu diplerine sürükleyen kirlenme sürecini, henüz sınırlı belirtilerine bakarak görmek ve haber vermek Yalçın Hocamızın ustalığıdır. Başka çalışmalarından da bu erken görme ustalığını biliyoruz.

1998 yılında, Defter'i linguistik ve psikanalitik darlık yazılarıyla donatanları görmek ve tekellerin kirli dünyasıyla bağını kurmakla yetinmemiş; aydın-lıktan çıkan bu entelektüellerin, daha Akp ortada yokken, dinci sermayeye yanaştıklarını da teşhis edebilmiştir. Türban'a yazılan methiyeleri ya da "yetmez ama evet!" pervasızlığını bunlar ortada yokken görebilmiştir.

Bir Kir Teorisi, öncü bir teşhis ve teşhir girişimidir. Defter'i boyunеğme temrinleri için dolduranlar, ne yazık, kısa sürede, kültürün belirleyicisi konumuna gelmeyi başardılar. Yeni kuşaklar edebiyatı, toplumsal düşünceyi mırıltıya çevirenleri, 2000'lerde kuramcı niyetine okudu.

Aptallaşmaya methiye yazanları, giderek aptallaşan kir üreticilerini Yalçın Küçük çok erken teşhis etmiştir ama Kir Teorisi'nin kitaplaşması

ve eleştirisini yeni kuşaklara ulaştırması gecikmiştir.

Elinizdeki kitapla nihayet bu gecikmeye son veriyoruz.

***

KİR

Medya terörünün reklam ışıkları
Çirkin yarışlar
Doğmamış bebekler pazarlanıyor
Gerilmiş karnı gecenin
Kan
Gözyaşı
O hain gülüşlerdir akıtılan
Kirden yıldızlar yaratılıyor
İçimizde bu korkunç hastalıklar
Vahşi hayvanlar gibi alışıyoruz
Ama öfkenin umutlu kıvılcımları
Yüreklerden sarsan bilinçler
Geceyi yırta yırta
Çatlatıyor toprağın bağrındaki tohumları
Bu medya terörüne
Sorularla yasaklıyor bellek kaybını

Mustafa Göksoy

***

Mustafa Göksoy dostumun şiiri aynı yıllardan geliyor; 2000, Direnç Yaprakları kitabındadır. Kir'den starlara isyanı, öfkenin umutlu kıvılcımlarını yakıyor. Öyleyse, Kir Teorisi, "bellek kaybına" ilacımızdır; geleceğin bağrındaki sorularımızdır.

***

Kir Teorisi ortak bir kitaptır; kitabı oluşturan eleştiri ve incelemelerin büyük bölümü daha önce çeşitli internet kanallarında yayınlandı ama

kâğıt üstünde günışığına ilk kez burada çıkıyor.

Kitabı oluştururken çerçeveyi Yalçın Küçük'ün Giriş'i, Bir Kir Teorisi çizdi. Bu çerçevenin içinde bölümler ve incelemeler yerini buldu. Üç yazarın ürünü olmasına karşın, ortak ve bütünlüklü bir kurgu ortaya çıktı. Bu bütünlüğü bozmamak ve ortaklaşmanın düzeyini pekiştirmek için içindekiler listesinde ve bölümlerde yazar adlarına yer verilmedi. Zaten yazarların üsluplarından kimin yazdığı kolayca anlaşılabilecekti.

Kir Teorisi, biçimi ve kurgusuyla da bir ortaklaşma denemesidir.

Merak eden okurlar için kitabın sonuna eklenen "Yazar Adlarıyla İçindekiler" listesi, ortak çalışmanın bölümlere göre hangi yazarca yazıldığını göstermektedir.

***

Bu kitapta da şair dostum Mustafa Göksoy, katkısını esirgemedi, kitabın hazırlanışının her aşamasında yardım etti, teşekkürlerimi yazıyorum. Jeremy Stubbs'dan çevirdiği "İngiliz Üniversitelerinde French Theory'nin Yirmi Yılı" başlıklı makalenin geniş bir özetini metin içi ek olarak kullanmamıza izin verdiği için Ayşe Güren'e teşekkür ediyorum. Yalçın Küçük'ün bütün kitaplarının kapaklarını tasarlayan Ömer Ülkenciler, Kir Teorisi'nin de kapağını yaptı; teşekkürlerimiz daimdir. Yayıncımız İbrahim Horuz, dar zamanlarda kitabın baskıya hazırlanması ve sonuç alınmasında her türlü özveriyi gösterdi, teşekkür ediyorum.

Okurken ve yazarken tartıştığımız, kitabın hazırlanışının adım adım heyacanını paylaştığımız bütün dostlarıma minnettarım. Ama asıl heyecanımızı besleyen okurlardır; Kir Teorisi'ni okuyarak, tartışarak bütünleyecek okurlara, anlmanın başlatıcısı olacak okurlarımıza şimdiden teşekkür ediyorum.

***

Halkımızın güzel bir sözü var; balık baştan kokar. Tekellerin kir'i içinde kokarak yaşamaya "aydın-sızlaşma" ile alıştık. Kir'e eleştiri yöneltecek ve ufkumuzu açacak kafalarımızı, aydınlarımızı elimizden aldılar. Kitabımızın Aydın-sızlaşma bölümünde Yalçın Küçük Hocamızın Aydın

Üzerine Tezler'in yeni edisyonu için yazdığı iki önsöz'e yer veriyoruz.

İkisi de, toplumsal düşüncenin, edebiyatın ve güzel Türkçenin olağanüstü şiirleridir.

Evrensel düzlemde tekeller dünyasında aydın'ın silinişini ortaya koyuyor. Aydın'ın tarih sahnesine çıkışında Jön Türk aydını başka dillerde de bir kavram haline geliyor; aydın-sızlaşma sürecinde en çok karalananların Jön Türk'ler ile Jakobenler olması rastlantı değildir.

Bir de Narodnikler var; birbirini doğuran her üç aydın dalgası da onurumuzdur.

***

Kir Teorisi, okunduğunda yakın dönem aydın tarihimizden özlü sahnelerle karşılaşıyoruz; eleştiri yazarken, tarih yazımına da girmiş oluyoruz.

Eleştiri, aklı özgürleştirme eylemidir; özgürleşen aklın iradeyle donanması, hayatı değiştirmek için harekete geçmesi, insanın tarih yapmaya girişmesidir. Nefes alamaz hale getiren kir'li gerçeğe karşı aklı uyarmaya çalışıyoruz. Her yönüyle geçersiz, insanlığın asalakları ve düşmanı hale gelmiş bir sömürücü sınıfın felsefesini, ideolojisini, sanatını ve kültürünü reddediyor, kendi gerçeğimize sahip çıkmaya çağırıyoruz.

Gerçeğimizi, görmezden gelmeyi bırakmak, başkalarından çare ummaya son verip, kir'li ve çirkin gerçeğin yüzüne korkmadan, anlayarak bakarak, umut ve öfkeyle güzel geleceğimize yürümek zorundayız.

Kir Teorisi'nde, eleştiriyle, tarih yazmaya ve tarih yapmaya başlamış oluyoruz.

B. Sadık Albayrak
Abide-i Hürriyet, 30 Ekim 2017

Edebiyatla ahmaklaştırma, felsefeyle çökertme

İnsanı kafasından yakaladınız mı, kol ve bacak kolay gelir.

Gramsci

Bu toplum nasıl bu hale geldi? Bu soru sanırım bugünlerde düşünen insanların kafasından en çok geçen birkaç sorudan birisidir.

Sokaktaki hiçbir iddiası olmayan sıradan insana kızmak, onun davranışlarını uzun uzun eleştirmek, onun aşırılıklarını, yanlışlarını analiz etmek fazla zor değildir. Ancak bu bizi nereye, ne kadar götürür?

Edebiyat ve felsefe hemen hemen her yerde az sayıda bir insan grubunun uğraşıdır. Ancak edebiyat ve felsefe, o toplumun yaşadığı iklimi ve düşünce dünyasını doğrudan etkiler.

Çöküşün çeşitli aşamaları, çeşitli düzeylerde ele alınabilir, her aşaması için sayfalarca yazı yazılabilir. Ancak kültür-sanat-felsefe alanından konuşacak olursak çöküşün kısa formülü için şunu söyleyebiliriz:

Edebiyatla ahmaklaştırma, felsefeyle çökertme...

Bu toplum edebiyatla ahmaklaştırılmış, felsefeyle çökertilmiştir.

Bu kısa formülün yüzlerce sayfa detayı yazılabilir. Bu uzun yanıtın bir kısmı bu kitaptadır.

Ahmaklaştırma, "masaya zürafa diyen", "karanlığı güneş olarak

tanımlayan" onlarca gazetenin yüzlerce köşesinden, televizyonlardan, radyolardan, kitaplardan, üniversite kürsülerinden başlamış ve topluma pompalanmıştır.

Çöküş biraz da dipnotlarla, atıflarla, binlerce sayfa akademik yazıyla, edebiyatla yaratılan iklimle olmuştur.

Tarihin altın kuralı hiç şaşmaz: Körleştiren körleşir.

Ahmaklaştıranlar ilk önce ahmaklaşır.

Bu kitap körleştirenlerin körlüğünü, ahmaklaştıranların ahmaklıklarını teşhir etmektedir.

Ahmaklaştırıcılar, Gramsci'nin sözünün iyi uygulayıcılarıydı. İnsanımızı kafasından yakaladılar; gövdeler, kollar, bacaklar kafaların ardından gitti.

Özgürleşmek, insanın yakalandığı yerden başlar. İnsan, nereden yakalandıysa oradan özgürleşir. Gövdelerin, bacakların, kolların özgürleşmesi, kafaların kurtulmasına bağlıdır.

Bu önsöz, "kafaların kurtulmasına" adanmış bir kitabın önsözüdür.

Taylan Kara
29 Ekim 2017

KİR TEORİSİNE GİRİŞ

Ancak bir noktaya işaret etmemde yarar var; "kir" teorisi, bunlardan çıkmıyor, "edebiyat", "kir" teorisinin incarnation'unda, et ve kemiğe bürünmesinde, vazgeçilmez bir rol oynuyor. Aslında, Teori'nin çıkışı başka yerdendir, öyle ki, ben, bir uluslararası konferans için hazırladığım ve İngilizce "transformation" ve Türkçe "dönüşüm" başlıklı bir denememde, bütün Soğuk Savaş'ı bir büyük kirlenme ve kirletme mekanizması olarak algılıyordum. Gerçekten de, Soğuk Savaş, "sosyalizm" kod adıyla çıkan ve Sovyetler Birliği'nde, bütün eksik ve kusurlarıyla, ancak yine de büyük bir görkemle et ve kemiğe bürünen, insanlığın büyük yürüyüşüne karşı, insanlığın bu iradesini kabul etmemek için, acımasız bir kendi kendini kirletme fabrikasıdır.

Dahası da var, aslında, tümüyle tekelli düzen, bir kendi kendini kirletme ve bir insan aklını yoketme savaşıdır. Tekeller düzeni insanı akılsızlaştırmak, "déraisonner" etmek ve insanı kir içinde yaşamaya alıştırmak için sürekli bir savaş halidir. Soğuk Savaş, insanın akıl ve duygu düzleminde yükselişine karşı, tekeller düzeninin bulduğu bir mekanizmadır; bu mekanizmayı bulduktan sonra, buna tutku ile bağlanmış ve kendi kurum ve ahlakını, daha doğrusu ahlaksızlığını, yerleştirmek için, Soğuk Savaş'ı sürekli bir düzen haline getirmiştir.

Bir Kir Teorisi

Bu incelemenin kaynaklarından ikisi estetik dünyadan geliyor; Gonçarov ve Kafka'nın iki eseri, burada açıklanan "kir" teorisi'nin oluşumunda ayrı bir yere sahiptir. "Oblomov" ve "Dönüşüm" roman ve öykülerinin, Türkiye somutunda, beni bir "kir" teorisinin, özellikle Gonçarov olmak üzere Kafka ile birlikte ikisinin yeni bir okunmasına imkân vereceğini düşünüyorum. Bu nedenle de, "kir" teorisinin açılımına, Gonçarov'u, yeniden okumayı önererek, başlamak istiyorum.

Önümde Sabahattin Eyüboğlu-Erol Güney imzalı bir çeviri var; izleyenlerim, Eyüboğlu'na bir aydın olarak hiç güvenmediğimi ve bir çevirmen olarak ise pek az güvendiğimi biliyorlardır, öyle umut ediyorum. Thomas Moore'un dünya klasiği eseri Utopia'yı Vedat Günyol ile birlikte, bir üniversite öğrencisinin mezuniyet karalamasına imza atarak piyasaya sürdüklerini kanıtlamıştım; daha sonra bana ulaşan bilgiler de Eyüboğlu-Günyol'un kendilerinin olmayan çevirilere imza koydukları yolundaki izlenimimi kuvvetlendirmiştir. Bu nedenle, Oblomov'un bu çevirisini yeniden okumaya başlarken pek tedirgindim, bitirdiğimde tedirginliğim

arttı; şimdilik bu çeviriye sadece "laubali" demek durumundayım, şu anda daha ileri gidemiyorum.

Söz konusu çevirinin ilk paragrafı şöyledir:

"İlya İlyiç Oblomov, bir sabah Gorohovaya caddesinde bütün bir kasaba halkı kadar kiracısı olan büyük evlerin birinde yatağına uzanmıştı."[1] Bir köy kahvesi sohbeti için anlaşılır bir cümledir; bir edebi yazıda, son derece ayıp bir anlatım olduğu kesindir, okuyucu anlamakta zorlanıyor. Bu incelemeyi hazırladığım sırada, Paris'te kitapçılarda, Oblomov'un Fransızca çevirisi tükenmişti; Rusça aslına göre, "İlya İlyiç Oblomov, bir sabah, Gorohovaya Caddesi'nin, her birinde bir ilçe halkı kadar nüfusun yaşadığı büyük evlerinin birisinde, kendi dairesinde, yatağında, uzanmış yatıyordu" demek daha doğrudur.[2] Her çevirmen, yazarına ve yazarın biçemine özen göstermek zorundadır; bu ise bir zahmet demektir. Bu zahmetten kaçıldığında, bütün cümleler de "devrildiğinde", ortaya, "Güney-Batı Anadolu" köylülerinden Fakir Baykurt'un Türkçesi çıkıyor; bizim buna mahkûm olduğumuzu sanmıyorum.

Yalnız burada amacım dilimiz ve çevirilerin niteliksizliği üzerinde durmak değil, bu ayrı; ancak engelleyemediğim amacımdan bu kısa sapmayı, okuyucularımın, dilimize düşkünlüğüme bağlamalarını diliyorum. Bir "kir" teorisi geliştirmek üzereyim; Oblomov'u yeniden ve en kısa ölçülerde özetlemek zorunluluğunu duyuyorum. Çok ünlüdür, ancak büyük bir edebi değer taşıdığını düşünmemek gerekiyor, edebi yazıcılıkta, bizim Ahmet Mithat Efendi'den pek az ileridedir. Gonçarov'un, ilkel, özensiz, başlangıcı ve sonu net olmaktan uzak diyaloglara dayalı bir yazı biçemi var; ama, "Oblomov" romanı, insanlığın estetik hazinelerindendir. Bunun bir nedeni olarak, bir toprak paraziti olan, Oblomov'un olağanüstü tembelliği, bu nedenle "tembellik" anlamında "oblomovka" bütün dillere

---

1 Gonçarov, Oblomov, S. Eyüboğlu-E. Güney, çevirisi, İstanbul, 1983, s. 15.

2 Türkçe harflerle transliterasyonu ile, "V Gorohoyov ulitsi, v ondom iz bol'şiy domov, narodnaceleniye ko- torogo stalo bı na tselıy uezdnıy gorod, leşal utrom v posteli, ha svoey kvartire, İli'ya İl'iç Oblomov." İ. A. Gonçarov, Oblomov, 1994, Bookking International, s.11. Rusça aslında, "kiracı" sözcüğü yoktur ve bunun yerine "daire" veya apartman anlamına gelen kvartir sözcüğü yer almaktadır. Gonçarov, "kasaba" sözcüğünü değil, Çarlık Rusyası aydını olarak daha bürokratik olan "kaza" ya da "ilçe" sözcüğünü, Rusçasını, kullanıyor. Eyüboğlu çevirisi, ikinci paragrafa da, "otuz iki, otuz üç yaşlarında bir adamdı, bu" cümlesiyle başlıyor. Rusça aslında böyle kısa ve "devrik" tümcecik bulunmuyor; bu, Eyüboğlu-Güney, uydurmasıdır.

giriyor, üzerinde çok durulan bir tutum ve durumdur. Hem Gonçarov, didaktik romanında, hem zamanın yetkin eleştirmenleri ve asıl önemlisi de Lenin, Oblomov romanında, hep bunu gördüler ve bunu vurguladılar. O kadar öyle ki, roman sadece, İlya İlyiç Oblomov ile, Alman bir baba ve Rus bir annenin oğlu Andrey Ştoltz'un, şematik tembellikleri ve çalışkanlıkları ya da çöküntüleri ile atılganlıkları, istenirse asil sınıfın bitmişliği ile kapitalist sınıfın parlayışı zıtlığında algılanır olmuştur; buna bir de, aciz İlya'nın sevgili Olgası'nın, geleceği temsil eden Andrey ile evlenmesinin üzünçlü ancak darwinist anlamda "haklı" evliliği eklenmektedir.

On dokuzuncu yüzyıl ikinci yarısının Rus eleştirmenlerine büyük saygı ve Lenin'ine büyük övgü bağlamında en küçük bir kuşkuyu çağrıştırmadan, benim, bu tür bir anlayışla yetinmediğimi belirtmek zorunluluğunu duyuyorum. "Oblomov" tipolojisi, bundan çok önemlidir ve çok öndedir.

Görebildiğim mülk sahibi yöneten sınıfın, sadece tembelliği ve hatta tembelleşmesi değil; daha kötü bir duruma, istenirse, "düzen" de denebilir, inmesi ve daha da önemlisi, bu yeni düzeni ile barış içinde ve mutlu bir beraberliği sürdürmesidir. Romanın başında, Oblomov, kalabalık ve büyük bir konağın dairesinde, köylülerinden gelen paralarla, kurnaz ve yaşlı uşağı Zahar ile, yine de, bir "yaşam" sürdürmektedir, Ancak romanın sonuna doğru, buradan da düşmekte, başka bir yere kiraya çıkmakta, bir izbede, evsahibesi ilkel ve dul ile, bir kir batağında büyük bir "mutluluğu" sürdürmektedir. Oblomov'un bize öğrettiği, asalak sınıfların tembelliği değil, insanoğlu'nun da tıpkı, piçleşen bitkiler ve soyunu yitiren köpekler türünden yozlaşabildikleridir.

Hep inisiyatif sahibi, hep "iş bitiren" Ştoltz, her işi düzene koymuştur, Oblomovka Köyü'nü bile kurtarıp kapitalize etmiştir; iş, İlya'yı alıp, Köyü'ne götürmeye kalıyor ve kapıda, bir arabada, Olga bekliyor.

Ştoltz, İlya'nın, hizmetçisi saydığı ve hizmetçi olarak bile yakıştıramadığı kadınla evli olduğunu, yerde pislik içinde sürünen çocuğun da, İlya'nın olduğunu işte bu tartışma sırasında öğreniyor. Ştoltz, tam bir bilinç ve duygu depremi yaşıyor ve ben, buradaki konuşmayı, çevirisine dokunmadan[3] aktarıyorum.

"Ştoltz, dostuna hayretle baktı. Oblomov sakin ve soğukkanlıydı.

---

[3] Oblomov, Türkçe çeviri, s.540-541, Rusça aslı, s. 429-430.

- Sen mahvolmuşsun İlya! Bu ev, bu kadın... bu yaşayış tarzı... İmkânı yok! Haydi gidiyoruz.

Oblomov'u kolundan yakaladı ve kapıya doğru çekti.

- Niçin gitmemi istiyorsun? Nereye?

- Bu kuyudan, bu bataklıktan dışarı; dünyaya, açık, tabii, sağlam hayata. Neredesin? Ne oldu sana? Kendine gel! Özlediğin hayat bu muydu, senin? Böyle tarla faresi gibi bir delikte mi yaşayacaktın? Düşünsene...

Oblomov, azimli bir yüz ve açık bir ifadeyle:

- Hatırlatma; geçmişi rahat bırak, o günler geçti artık, dedi. Bana ne yapacaksın? Beni sürüklemek istediğin dünya ile hiçbir ilişkim kalmadı artık. İki ayrı parçayı lehimleyemezsin. Ben bu deliğe canlı tarafımla bağlıyım. Beni dışarı çıkarmak ölüme götürmektir."

Anlayışıma göre, Oblomov'un büyük sırrı işte budur. Bir asil insanı, bir aydını, romanlar yazmak isteyen bir kimseyi, bir pisliğe canlı tarafıyla bağlayabilmekte, orada yaşatmakta ve daha da önemlisi, buradan, temizliğe çıktığında öleceğine inandırmaktadır. Bu, açık tembellik vurgusu yanında, asıl büyük keşiftir ve ben şimdi, Oblomov'un bu büyük sırrının, gerçek düzene ve düzenlere dönüştüğünü görüyorum; yeryüzünde halkların, kirlilikte mutlu olmaya sürüklendiğini yazıyorum. Şimdilerde, tekelli düzenlerde, Gonçarov'un Oblomov'la gördüğü yozlaşma yayılıyor.

Önemi var mı? Hem kısa dönemde ve hem de uzun dönemde çok önemlidir. Kısa dönem analizi için, Samuelson İktisatı'nın, okuyanlarının hepsinin aklını bozarak yerleştirdiği, uzun zahmet yüklü zamanların başı ve sonundaki iki enstantane'yi aynı anda görme alışkanlığından yararlanmak istiyorum; savaşlar zamanlı ve zahmetli'dir. Ayrıca savaş türünden "arızi" elemanı pek çok olan süreçleri olağanüstü ustaca soyutlayarak kavramlaştıran Von Clausewitz'i Marx ne kadar överse yine de az övmüştür; yalnızca savaş planında değil, insan düşünme pratiğinin tümü için, bu Prusyalı Generalin yazdıkları her zaman referans niteliğindedir. Savaş'ın, karşı tarafa irademizi kabul ettirmek için şiddet kullanma olduğu teoremini bulan Clausewitz'dir; hasmın, irademizi kabul etmesi için, onu, yaşamak istemediği bir duruma getirmek esastır. Prusyalı General, "in a situation more oppressive to him than the sacrifice which we demand"[4] diyor;

---

[4] Carl von Claasewitz, On War, Penguin Classics, 1832-1982, s. 104.

irademizi kabul ettirerek savaşı bitirebilmemiz için, hasmımızı, istediklerimizi kabul etmesiyle gireceği durumdan ve kuşkusuz savaş önceki durumundan, "daha ezici bir duruma" getirmemiz gerekmektedir. Von Clausewitz'in bu mükemmel teorisini, benim "kir" teorim çerçevesinde yeniden formüle edecek olursam, bir savaşı bitirebilmek için, hasmımızı, belki daha "pis" ve belki daha "onur kırıcı" duruma getirmemiz ve savaşa son verildiğinde, bu pis ve onur kırıcı durumun biteceğini anlatmamız yeterlidir.

Güzel, ancak, Clausewitz'in teorisinin, benim "kir" teorime dökülmesi, bir önemli zaafını da ortaya çıkarıyor; bu iki enstantane arasında geçen zahmetli zamanda veya bir başka nedenle, hasmımızın, pisliğe alışması ve kirde yaşamayı sevmesi mümkündür; bu durumda, hasmımızı bir pisliğe mahkûm ederek savaştan çıkma kapısı kapanmış oluyor.

Bu son derece vahim bir durumdur; ancak, izleyicilerimden özür dileyerek, daha vahim koşulların da düşünülebileceğini ve benim böyle bir durumu düşünme zaafım olduğunu ifade etmek istiyorum. Hasmımızın, kendi kütlesinin, kir ve onur kırıcı duruma tepkiyle savaştan çıkmak isteğini dillendirmesinden korkarak, savaşın gerektirdiğinden ayrı olarak, kendi kütlesini pislemeyi bir politika sayması da mümkündür. Kir Teorisi'nin oluşumunda, bu nokta, ayrıca önem taşıyor.

Gonçarov'un ünlü "Oblomov" romanı, "kir" teorisinin geliştirilmesinde böyle bir yere sahip bulunuyor; şimdi Kafka'nın "Dönüşüm" uzun öyküsüne geliyorum. Ancak bir noktaya işaret etmemde yarar var; "kir" teorisi, bunlardan çıkmıyor, "edebiyat", "kir" teorisinin incarnation'unda, et ve kemiğe bürünmesinde, vazgeçilmez bir rol oynuyor. Aslında, Teori'nin çıkışı başka yerdendir, öyle ki, ben, bir uluslararası konferans için hazırladığım ve İngilizce "transformation" ve Türkçe "dönüşüm" başlıklı bir denememde, bütün Soğuk Savaş'ı bir büyük kirlenme ve kirletme mekanizması olarak algılıyordum. Gerçekten de, Soğuk Savaş, "sosyalizm" kod adıyla çıkan ve Sovyetler Birliği'nde, bütün eksik ve kusurlarıyla, ancak yine de büyük bir görkemle et ve kemiğe bürünen, insanlığın büyük yürüyüşüne karşı, insanlığın bu iradesini kabul etmemek için, acımasız bir kendi kendini kirletme fabrikasıdır.

Dahası da var, aslında, tümüyle tekelli düzen, bir kendi kendini kirletme ve bir insan aklını yoketme savaşıdır. Tekeller düzeni insanı akılsızlaştırmak, "déraisonner" etmek ve insanı kir içinde yaşamaya alıştırmak

için sürekli bir savaş halidir. Soğuk Savaş, insanın akıl ve duygu düzleminde yükselişine karşı, tekeller düzeninin bulduğu bir mekanizmadır; bu mekanizmayı bulduktan sonra, buna tutku ile bağlanmış ve kendi kurum ve ahlakını, daha doğrusu ahlaksızlığını, yerleştirmek için, Soğuk Savaş'ı sürekli bir düzen haline getirmiştir.

Ahmaklaştırma düzeneği olarak Soğuk Savaş sahneleri

Soğuk Savaş'ta en yoğun operasyonlar Hollywood'a yönelik oluyor. Sinemanın geniş kitlelere ulaşma olanağı ve etkileyiciliği nedeniyle bu alanın denetlenmesi stratejik önem taşıyor. Hollywood Soruşturmaları, Ortaçağ'ın cadı yargılamalarını aratmayan soru ve cevaplarla doludur. Oyuncu Adolphe Menjou, 21 Ekim 1947'deki sorgusunda bir oyuncunun nasıl "komünizm propagandası" yapabileceğini şöyle anlattı: "Bir oyuncu, usta bir oyuncuysa tabii, bir bakışla, ses tonunu hafifçe değiştirmeyle Komünizm propagandası yapabilir."[5]

Amerikan Temsilciler Meclisi'nde kurulan Amerika'ya Karşı Çalışmaları Araştırma Komitesi, 20 Ekim 1947'de tanık olarak yazar Ayn Rand'ı sorguladı. Tutanaklar okunduğunda bunun bir sorgu değil, komünizm propagandasının tarifini çıkarmak için Ayn Rand'ı bilirkişi olarak kullanmak olduğu görülüyor. Türkiye'de iki binlerin ilk on yılında bütün kitapları Sinan Çetin'in Plato Film Yayınlarınca yayınlanan Ayn Rand'ın bilirkişiliği, insan aklını nasıl bir ahmaklık sınırları içinde hapsetmeyi amaçladıklarının bir belgesi değerinde.

Ülkü Tamer'in çevirisiyle 1975'te yayınlanan İhanet Yılları'ndan bazı bölümler aktarıyoruz.

Yazar Ayn Rand'a göre komünizm propagandası: "Bir köylü gösteriliyor yemek yerken!"

STRİPLİNG: Komitemizin isteği üzerine, Rusya Şarkısı filmini seyrettiniz, değil mi?

---

[5] İhanet Yılları, Amerika'ya Karşı Çalışmaları Araştırma Komitesi'nin Tutanakları, Çeviren: Ülkü Tamer, Cem Yayınevi, 1975, İstanbul, s.42

RAND: Evet.
STRİPLİNG: Ne zaman seyrettiniz?
RAND: 13 Ekim'de.
STRİPLİNG: Hollywood'da mı?
RAND: Evet.
STRİPLİNG: Bu film konusundaki düşüncelerinizi söyler misiniz? Filmde propaganda gördünüz mü?
RAND: Önce propaganda nedir, Komünizm propagandası nasıl yapılır, o konuda bir şey söylemek istiyorum. Komünizmin iyi bir düzen olduğunu gösteren filmde Komünizm propagandası var demektir. Komünist bir ülkede halkın mutlu olduğunu, özgür olduğunu göstermek Komünizm propagandası yapmaktır. Bakın, Rusya Şarkısı'nda neler var... Film, Amerikalı bir orkestra şefinin Rus savaş yaralıları için verdiği konserle başlıyor. Orkestra şefini oynayan Robert Taylor, Amerikan ulusal marşını çaldırıyor önce. Perdede de kızıl bayrak taşıyan Rus halkı görünüyor. Korkunç bir şey bu. Düpedüz Komünizm propagandası. Bu başlangıçtan sonra, işin içine bir aşk öyküsü karışıyor. Rusya'da konserler veren Robert Taylor'u görmeye bir köylü kızı geliyor. Düşünün bir kere, kız köyünden kalkıp Moskova'ya rahatça gidebiliyor. Kimse engel olmuyor ona. Kimse onu izlemiyor. Kız, Robert Taylor'dan bir istekte bulunuyor; köyüne gelip konser vermesini istiyor ondan. Robert Taylor kıza tutuluyor, onun bu isteğini kabul ediyor. Sonra birlikte Moskova'yı dolaşıyorlar. Perdede Moskova görülüyor. Stüdyo o sahneleri nerede çekmiş bilmiyorum. Ama koca koca, tertemiz yapılar göze çarpıyor. Bir de büyük lokanta var. Benim zamanımda, bir tek büyük lokanta vardı Moskova'da. Ona da herkes gidemezdi. Bir kere, bir kız köyünden kalkıp Moskova'ya gelemez, gelse bile öyle bir lokantaya adımını atamaz. Neyse, lokantadan çıkınca Moskova'yı dolaşmaya devam ediyorlar. Her yer pırıl pırıl. Hiçbir yerde kuyruk yok. Herkes işinde gücünde. Stalin'in heykeli bile görünüyor bir ara. Parkta beyaz gömlekli mutlu çocuklar oynamakta. Aslında kimlerin çocukları onlar, bilmiyorum ama

hepsi gerçekten mutlu. Rusya'da gördüğüm çocuklara hiç benzemiyorlar. Büyükler de mutlu. Hepsi gülümsüyor... Sonra Robert Taylor'la kız, kalkıp köye gidiyorlar. Köylülerin bile keyfi yerinde. İşten dönerken şarkı söylüyorlar. Bir köylü gösteriliyor. Yemek yerken! Rusya'da bir lokma ekmek için herkes birbirini öldürür aslında. Bu köylü yemek yiyor! Üstelik Robert Taylor'a, 'Kusura bakmayın, basit bir köylü yemeği bu,' diyor!.. Bütün köylülerin radyoları var. Filmin bir yerinde, köylünün biri radyoda müzik dinlerken, 'Milyonlarca insan bu konseri dinliyor şimdi,' diyor. Rusya'da yüz kişinin radyosu var mıdır acaba? Robert Taylor'la kız evleniyorlar. Robert Taylor karısının köyüne şehirlerarası telefon ediyor. Rusya'da bu şehirlerarası telefon işini nasıl yarattılar, bilmiyorum.

Filmin sonlarına doğru kız kocasıyla gitmek istemiyor. İkinci Dünya Savaşı sırasında ülkesinde kalması gerektiğini söylüyor. 'Aileme, köyüme karşı sorumluluklarım var. Ülkemdekilerin hayatını daha da iyileştirmeye çalışmalıyım,' diyor. 'Daha da iyi' ne demek? Anlaşılan, Rusya'daki hayat iyi ki, kız o hayatı daha da iyileştirecek! Propaganda bu!

Bu filmin savaş sırasında çevrildiğini, o günlerde Sovyetlerle omuz omuza çarpıştığımızı söyleyecekler. Ne değiştirir bu? Savaş sırasında olsun, barış sırasında olsun, insanlara yalan söylememeli.

MCDOWELL: Rusya'da kimse gülmüyor mu?

RAND: Pek gülen yok. Gülse bile başka nedenlerle güler. Komünizmden hoşlandığı için değil.

MCDOWELL: Ruslar, Amerikalıların yaptıklarını yapamazlar mı? Kimse kalkıp kaynanasını görmeye gidemez mi söz gelişi?

RAND: Özgür yaşamaya alışkın kimselere totaliter diktatörlük düzeni kolay kolay anlatılamaz. İnanmazlar. Rusların da arkadaşları, kaynanaları vardır tabii. Ama gece gündüz, korku içinde yaşarlar. Kapı zilinin çalınıp gizli polisin geleceğinden korkmak, hep o korku içinde yaşamak ne demektir, bilemezsiniz. Ne yasalar vardır, ne de insan hakları.

MCDOWELL: Amerika'ya 1926'da geldiniz. Rusya'dan kaçmış mıydınız?
RAND: Hayır. Tuhaftır, pasaport verdiler. Burada akrabalarım vardı. Ben de gelince bir daha dönmedim.
İhanet Yılları, Amerika'ya Karşı Çalışmaları Araştırma Komitesi'nin Tutanakları, Çeviren: Ülkü Tamer, Cem Yayınevi, 1975, İstanbul, s. 37-39.

* * *

Ring Lardner, Komite'nin karşısına 30 Ekim 1947 günü çıkarıldı. Soruşturmalarla ilgili hazırladığı bildiriyi okumak istedi. Komite başkanı J. Parnell Thomas, bildiriyi okumasına izin vermedi. Lardner, Sinema Yazarları Birliği'ne ve Komünist Parti'ye üye olup olmadığı sorusuna cevap vermeyi reddettiği için salondan zorla çıkartıldı. Daha sonra "Komite'yi aşağılamak" suçundan dokuz buçuk ay hapis cezasına çarptırıldı. Aynı hapishanede ise Komite başkanı J. Parnell Thomas'la karşılaştı; onun dokuz ay hapis cezası almasına neden olan suçu ise, "birtakım işsizleri devlet dairelerinde çalışıyor gibi göstermek" ve aldığı paraları cebine atmaktı.
Bu soruşturmalardan sonra 400 sanatçı kara listeye alındı. Yaşamlarını sürdürebilmek için "marangozluk, satıcılık, barmenlik, şoförlük, garsonluk etmeye başlamışlardı. Takma adlar kullanıyorlardı hepsi."
İhanet Yılları, Amerika'ya Karşı Çalışmaları Araştırma Komitesi'nin Tutanakları, Çeviren: Ülkü Tamer, Cem Yayınevi, 1975, İstanbul, s.71-76.

* * *

Yazar John Howard Lawson, 27 Ekim 1947 tarihinde tanık olarak Komite'nin önüne çıkartıldı. Hazırladığı bildiriyi okuma isteğini Başkan, "Göreyim... Okunması uygun görülmemiştir. İlk cümleyi okudum, yeter" diyerek geri çevirdi.
Lawson'un bildirisi, kir'le, Soğuk Savaş'ın insanı ve toplumu kirletme saldırısıyla söze başlamaktadır.

John Howard Lawson'un Okutulmayan Bildirisi

Bu Komite, lekelemek, yıkmak istediği Amerikan yurttaşlarını, yasaların dışına çıkarak, dürüst olmayan bir biçimde, bir haftadır suçlamaktadır. Ben buraya kendimi savunmak ya da avukatlarının hafif bir deyimle 'hiçbir temele dayanmayan kanıtlar' olarak nitelendirdikleri uydurmaları cevaplandırmak için gelmedim. Amerikan halkı bu durumu tek kelimeyle özetliyor: çirkef. Mantıklı insanlar, çirkefle uğraşmazlar. Üstüme kamyonlar dolusu çirkef boşaltılmış gibi görüyorum kendimi; başımdan aşağı kamyonlar dolusu çirkef daha boşaltılmak isteniyor, sonra da konuşmam söyleniyor.

Hayır, çirkefle tartışılmaz. Ama o çirkefin nereden geldiğini bulmamız, o çirkefte başkalarıyla birlikte boğulmadan buna bir son vermemiz gerekiyor. Kaynak apaçık ortada. 'Kanıt' dedikleri şeyleri, satılmışlardan, akıl hastalarından, reklam peşindeki soytarılardan, Gestapo ajanlarından, muhbirlerden, karacahil ve korkak birkaç Hollywood sanatçısından elde etmişler. Ülkelerinin en kutsal ilkelerini zedeleyen o insanları kendi vicdanlarıyla baş başa bırakıyorum.

O insanlar, birey olarak önemli değildirler. Birey olarak ben de önemli değilim. Bu komitenin beni yıkmaya, çalışmamı engellemeye, daha da kötüsü, bir Amerikan yurttaşı olarak beni onurumdan etmeye çalışması, bunu herhangi birine yapabildiklerini göstermek bakımından önemlidir.

Bu arada, Anayasanın hiçe sayılması konusuna dokunmayacağım. Durum o kadar ortadadır ki, ayrıntılara girmeye gerek yoktur. Bu Komite, Amerikan halkının gözünde suçlu duruma düşmüştür.

Burada bir yazar ve yurttaş olarak konuşmak istiyorum.

Lekelemek için yazarların, sanatçıların seçilmesi şaşırtıcı değildir. Yazarlar, sanatçılar, bilim adamları ve eğitimciler, demokrasiden nefret edenlerin ilk hedefleridir. Yazarın demokrasilerde özel bir sorumluluğu vardır, düşünce alışverişini geliştirir. Dü-

şüncelere sınır çizmek ve haberleşmeye sansür koymak amacını güden, bu amaçlarını tutanaklarda da belirten kimselerin saldırısına uğramaktan onur duyuyorum...

Siyasal ve toplumsal görüşlerim çok iyi bilinmektedir. Yaygın bir sanat olarak sinemaya inancım da çok iyi bilinmektedir. Hiçbir zaman, kendilerini diktatör ilan edenlerin, düşünceye sansür koymaya kalkışan gestapoların ve bu çeşit komitelerin buyruğuna göre yazı yazacak değilim. Söz özgürlüğüm satılık değildir; sizin vereceğiniz tavsiye kartlarıyla iş bulacak kadar alçalmadım.

Senaryolarını yazdığım filmleri milyonlarca Amerikalı gördü, onayladı. Beni karşınıza almanız, onları karşınıza almanız demektir.

Bir yurttaş olarak da yalnız değilim burada. Çağırdığınız on dokuz kişiden biri değilim sadece. Yüz otuz milyon Amerikalının temsilcisiyim. Beni yıkmanız, hiçbir Amerikalının güven içinde bulunmaması demektir. Tarladaki çiftçiyi, ormandaki oduncuyu, makinesinin başındaki işçiyi, hastanedeki doktoru da çağırabilirsiniz buraya –onları işlerinden eder, onurlarını lekelemeye kalkışabilirsiniz.

Komite Başkanı J. Parnell Thomas küçük bir politikacıdır; daha büyük güçlere hizmet etmektedir. O güçler, ülkemize Faşizmi getirmeye çalışmaktadırlar. Amerikan halkının özgürlüğünü ve haklarını elinden almak için uydurma bir tehlike yaratmaya çalışmaktadırlar. İnsanları korkutarak özgürlükleri kısıtlayıcı yasalar getirmeye çalışmaktadırlar.

Biraz tarih bilgisi olanlar, bu yöntemi iyi bilirler. Yüzyıllar boyunca 'kızıllar'dan, 'komünistler'den, 'yasa ve düzen düşmanları'ndan söz edilerek birçok ülkede diktatörlüklerin kurulması sağlanmıştır.

Söz özgürlüğüyle düşüncelere zincir vurma çabası arasındaki savaş, halkla bir azınlığın, halktan korkan bir azınlığın arasındaki savaştır aslında. Haberleşme özgürlüğüne saldırı, halkımıza saldırıdır.

Ama halkımız o saldırıyı nasıl karşılayacağını bilmektedir. Bugüne kadar olduğu gibi, bugünden sonra da haklar korunacaktır.
İhanet Yılları, Amerika'ya Karşı Çalışmaları Araştırma Komitesi'nin Tutanakları, Çeviren: Ülkü Tamer, Cem Yayınevi, 1975, İstanbul, s.64-66.

Benim tekeller düzenini böyle algılamamın kökleri de oldukça geriye ve belki de Soğuk Savaş'ın en sıcak anlarına kadar gidiyor. Karı-koca Clinton'ların da okuduğu, Amerika'da Harvard ile birlikte cumhurbaşkanı mektebi sayılan Yale Üniversitesinde iktisat okumaya, TC Devleti tarafından gönderildiğimde, Ankara'da Üniversite'yi bitirmiş ve İonesco'yu, Huxley'i, Gonçarov ve Kafka'yı çoktan okumuştum; üstelik, Yale'in bulunduğu New Haven kasabası, şimdi pek kirlendiğini söylüyorlar, bana, daha sonra gördüğüm Almanya'daki Heilderberg kasabasıyla birlikte, büyüleyici üniversite mekânları olarak görünüyorlardı. İyi de okuyordum, tam Küba Krizi'nin çıktığı zamanlar oradaydım, yaşamda soyutlamayı pek seviyorum, kavramlaştırmak benim tutkumdur, belki de bu nedenle dillere çok düşkünüm; kendi konumumu da kavramlaştırmakta gecikmedim. Şöyle düşünüyordum; "Burada okuyacağım, doktora da yapacağım ve sonunda belki bir Samuelson, bir Tobin veya Solow olacağım. Bu meslekte, güçlü ve etken olmak, Samuelson ya da Solow olmaktır; başka yolu yoktur. Ancak, ben bunları son derece aptal buluyorum; öyleyse, benim, Amerika'da etkin ve güçlü olmam, yalnız ve yalnız aptallaşmamla mümkündür." Henüz bunu sistemleştirmemiştim, ancak, kavramlaştırabiliyordum; daha uzun bir eğitim için Amerika'da kalırsam aptallaşacağımı görüyordum ve bu ihtimal karşısında tir tir titriyordum. Daha yirmi yaşlarımın başında kesinkes gördüğüm bir nokta daha vardı; iki sene ya da en çok üç yıl kalsam, kesin aptallaşacaktım, yalnız artık aptal olduğumu bile bilmeyecektim, bu yüzden de ayrıca çok korkuyordum. Bir insanın aptallığını bilmemesinden daha korkuncunu düşünemiyordum; üstelik bu başıma geliyordu. Bu neden ve korkuyla, graduate student'ler

arasında açılan bir sınavı kazanarak, bir yaz da, içini merak ettiğim, Dünya Bankası'nda staj gördükten sonra, Temren'in önemli muhalefetiyle, Temren'i ve Ömer'i de alarak, Amerika'dan kaçtım.

Ancak bu düşünce benden hiç kaçmadı; 27 Mayıs'tan önce, üniversite öğrenciliğimde hem tiyatroyu izlemeyi ve hem de tiyatrolar kurmayı pek seviyordum. Fikir Kulübü'nde, şimdiki TC Meclis Başkanı Hikmet benim sekreterim ve şimdiki Mit Müsteşarı Sönmez çevremdekilerden birisiydi; en çok İonesco'nun Dersi'ni oynatmaya özenirdik.[6] İonesco'nun bu ölümsüz oyununun kahramanı öğrenci, biliniyor, on yedi haneli sayıları beş haneli sayılara, göz açıp kapayıncaya kadar, bölebiliyor; yalnız, dörtten üçü çıkaramıyor veya beş ile altıyı toplayamıyordu. İonesco, tekeller düzeninin yarattığı tipleri çok iyi gösteriyordu; tekil bilgileri genel ve koyu aptallıklarının maskesidir. Benim Amerikan bilim adamları içinde aptalların aptalı bulduğum harekat araştırmacıları en iyi malzemedir; iki- üç matematik teoremi bilmeleri, kapkaranlık cehaletlerini ve bir koca oğlan'dan daha aptal hallerini gizlemeye yaramaktadır.

Huxley'in Yeni Dünya'sı ise, öğrenciliğimizde bize, bugünkü kavramlarımızla, aptallaştırma sürecinin dinamiğini anlatıyordu; Huxley'in, bu romanını, komünizmi kötülemek için yazdığı ileri sürülür, ben hiçbir zaman böyle düşünmüyordum. İnsanları tüpten çıkmış türü tek düze yaratmak asıl kapitalizmin ve en çok tekeller düzeninin sine qua non niteliğidir; Huxley'in romanının dramı, tüp dışı kalmış bir birey üzerinedir. Ben, kendimi Amerika'da tüp dışı kalmış ve düzenin bir yanlışlığı olarak görüyordum; yakalanırsam beni de aptallaştıracaklardı ve bunun için kaçıyordum.

Benimki belki de aptallaşmaktan ve maddi anlamda, zenginleşmekten, bir sürekli kaçışın öyküsüdür. Kaçıyordum, ama, ülkemin bir gün daha insafsız bir aptallaştırma mengenesine gireceğini hiç düşünemiyordum.

Bu dünyadan göçüşünden önce de Aziz Bey'e, hak veriyordum; Aziz Nesin, ülkemizdeki aptallık ile ilgili ünlü saptamasında, bir teknik fark hariç, pek haklıdır.

---

[6] Önemli olan gençlikte, bir noktada olmak değil, hep bir çizgiyi sürdürmektir. Sürdürmeyenler, sonunda aptallaşırlar. Mit müsteşarı ve Meclis Başkanı, burada anlattığım kirlenme ve aptallaşma süreci içinde, aptallaşırlar.

Teknik durum şudur; ben, bilim yoluna merakım nedeniyle de, süreçlere bakıyorum ve Aziz Bey, bir durum üzerine, tartışmalı istatistik veriyordu. Doğrusu şudur: Ülkemiz, çok hızlı bir aptallaşma süreci içindedir.

İnsanlarımız hızla aptallaştırılıyor.

İnsanlarımız, ışık hızıyla, kirletiliyor.

Aptallaştırılan insanlar kir içinde yaşamaktan rahatsız olmuyorlar.

Aptallaştırılan insanlarımız, kirlerinden pek mutlular ve sadece daha çok kir istiyorlar.

Bilim yolunda "örnek", soyutlamanın düşmanıdır; ne yazık, bu incelemede, örnek vermek durumunda kalıyorum. Bununla birlikte bunları, örnek'ten daha çok, bir laboratuar çalışmasının gözlemleri saymak mümkündür; öyle sayılmasını diliyorum. Örnekte adları geçenlere ise, bir laboratuardaki tüplere olandan daha fazla bir yakınlık veya uzaklık duymadığımı ayrıca belirtmek istiyorum.

Turgut Kazan ile başlamak durumundayım; Türkiye İşçi Partisi'nin yükseliş günlerinden beri biliyorum, sanıyorum, Adana kökenlidir ve Eskişehir'de avukatlık yapıyordu. Çok çalışkan, akıllı ve parlak bir genç hukukçuydu; yollarımız, 12 Mart Dönemi'nde ayrıldı, Mamak'ta zindandaydılar, Sadun Aren, şimdi bir holdingin dergi yöneticisi Adil Özkol, şimdi Cem Boyner'in Partisi'nin başkanı aşırı sağcı Hüseyin Ergün ile beraber, savunmayı, sosyalizm üzerine değil, planlama kavramına dayandırıyorlardı. Ben dışarıdaydım ve savunmaların teorik çerçevesini hazırlıyordum; Behice Boran ise, "jandarma, biz sosyalistiz" çizgisini, askeri mahkemede de sürdürüyor ve on beş yıllık cezadan korkmuyordu. Yollarımız 12 Mart darbesiyle ayrıldı, Turgut, mahkemede ayrıldığı sosyal mücadeleye bir daha dönmedi; ancak daha sonra, bir süre iyi işler yapmayı sürdürdü ve böylece dostluğumuz devam etti. Ancak şimdi Turgut Kazan, iki dönem İstanbul Barosu'nun başkanlığını yaptıktan sonra, belki de özellikle bu sıralarda, artık baktığını göremez oldu.

Bu incelemede yer yer değinmek imkânı bulabileceğimi umuyorum; yenilerinin tümünü izleyemiyorum, benim saptamalarıma göre, eytivi, star tivi ve kendilerinin entivi dedikleri benim "natava" tabir ettiğim tivi, tümüyle Amerikan kadroları tarafından yönetiliyorlar.

Bunlar, ülkemizin, Büyük Britanya ile birlikte, Amerika'nın, deniz-

aşırı eyaletleri seçilmesi işinde, adaptasyon ya da uyum sorunlarını üstlenmiş ve ayrıca kir saçan aletlerdir.

Biz eskiden de ileri sürüyorduk; başından beri, solcu katl ve katliamları, ülkücü katillerce icra edilmekle birlikte, doğrudan doğruya, devlet politikasının gereği olarak sahneleniyordu. Bugün bunlar, hiçbir kuşkuya yer vermeyecek biçimde ortaya çıkmıştır; devlet, şimdi, ülkücü katillerin, hem söz dinlememesi ve hem de kirli para işlerine karışması nedeniyle, bunları disipline etmek ve sivrilikleri törpülemek ve bu arada, eski hesapları, devletin rolünü karartarak kapatmak istemektedir. Bu çerçevede Çatlı'nın hesabı dürülmüştür ve Oral Çelik türünün ise hesabı kapatılmak istenmektedir.

Turgut Kazan bir baro başkanı olarak yıllar sonra ortaya çıkan bir tanığın hiçbir kanıtlayıcı değeri olmadığını görmez olmuştur.

Çok basit ve henüz avukatlık stajının başında bir hukukçunun bile bileceği iki nedenle, Turgut, büyük aptallara layık bir rol oynamıştır. Bir: Oral Çelik'in adı uzun yıllar katillerin başında geçmiştir ve Oral Çelik'in fotoğrafı gazetelerde çıkmıştır. Basit Amerikan filmlerinden de bilineceği üzere, böyle durumlardaki teşhisin, hiçbir hukuk değeri yoktur. Daha önce katil olduğu iddia edilen ve resmi gazetelerde çıkan bir kimseyi, mahkemeye götürüp, burada bir başkasının "budur" demesi neyi kanıtlar?

Bunu söyleyecek binlercesini bulmak mümkündür ve bu tanığın naylon olmadığı nereden bellidir? İki: Varsayalım, Bu Amerikan kanalı-Turgut Kazan icadı tanık, "bu katildir" demiş olsun; böyle bir durumda, bir iğne deliği kadar hukuk bilgisi almış bir yargıç, "be adam, on yedi yıl önce bir an için bu Çelik'i gördüm diyorsun, aradan on yedi yıl geçti, bu Çelik, Avrupalar'da sürttü, hapislere girdi, bunu şimdi dokuz ay karnında taşıyan anası zor tanır, sen nasıl tanıyorsun" demek zorundadır. Hukuk, bu tanığı kovmayı gerektirmektedir; böyle bir tanık, "tanık" olduğu konusunda kamuda bir inanç yaratıldıktan sonra, "hayır, bu katil değil" dediği zaman, işe yarayabilecektir ve böyle kullanılmıştır.

Kuşkusuz Turgut Kazan hem görmez olmuştur ve hem de, "davaları mahkemede değil medyada kazanma" ekolüne mensup olduğu için, bunu seve seve yapmıştır.

Ülkemizde, aptallar, vizaj olarak, hızla, iki gazetenin birden yeni kö-

şecisi İsmet Berkan'a benziyorlar. Ben aptallık ile vizaj arasında bir korelasyon olduğuna inanıyorum ve insanların, yüzleri, bu, İsmet Berkan yüzüne benzedikçe, engebelerini ve anlamını yitirdikçe, aptallaşmaya başladıkları konusunda hipotezler, kuruyor ve sonradan bu hipotezleri test ediyorum. Solucanların başlarında da artikülasyon yoktur. Solucanlar hem aptaldır ve hem de kirlidirler.

Kirlilik ile aptallık arasında, kaynaklarında bir bağlantı olmasa bile, genişlemeleri mutlaka bağlantılıdır. Kir'in yayılması, ancak aptallık ve aptallığın genişlemesi ile mümkündür. Bu nedenle, analitik açıdan, "aptallık" ve "kirlilik" kategorilerini birbirinden ayrı ele almaya özen göstermeme karşın, genişleme süreçlerindeki bir net bağlantı yüzünden, bu alanda, bu incelemenin her aşamasında başarı sağlayamıyorum.

Adını yanlış yazabilirim, ben ilk kez, karakola götürülürken böyle bir insanın yaşadığından haberdar oldum; Sevda Demirel adında bir manken kadın varmış, benim farkına vardığımda, dolarla fuhuş yaptığı iddiasıyla yakalanmıştır. Kuşkusuz iddia çok ağırdır, diliyorum, doğru değildir; ancak, haberlerden, kamu'nun, bu iddia ı doğru kabul ettiği izlenimini ediniyordum.

Sevda Demirel, beni ve "kir" teorimi şu nedenle ilgilendiriyor: Bu fuhuş ve karakol "Olayı" sonrasında, Sevda Hanım'ın bahtının daha çok açıldığını anlıyoruz ve televizyonlarda sunucu ve filmlerde oyuncu olduğunu görüyoruz. Bunu çok şaşırtıcı ve kaydedilmeye değer bir gözlem sayıyorum; halkımızın, fuhuş yapmayı yüce bir değer saydığı düşüncesine kapılıyorum.

Tek "Sevda Olayı" olsa, böyle bir izlenime kapılmaktan kendimi kurtarabileceğimi düşünüyorum; ama bir de "Tanju Olayı" var. Futbolcuydu, herhalde iyi topçuydu, ancak pek çok iyi topçu türünden adı otomobil kaçakçılığına karıştı, kimse kurtaramadı; kaçakçılıktan uzun hapis cezasına çarptırıldı ve büyük bir hoşgörü ile cezasını yattı. Yattı, ancak, yıldızı asıl bu zaman parladı; diziler yapıldığı, bir ara, her kanaldan çıktı; demek, halkımız, kaçakçıları da çok seviyor ve her gece evinde koltuğuna oturduğunda ekranında kaçakçı görmek istiyor.

Galiba Zeynep diye bir kız var; haklı ve haksız, meyhanede bir adamı öldürmüş; hapse girdi ve yıldız oldu. Demek halkımız yıldızlarını katillerimizden seçiyor; sonra bu katil kızımız hapisten çıktı ve bir "zina

olayı" nedeniyle basıldı, bu kez de "bizim televizyonlarımız", Zeynep'i sunucu yaptı. Şimdi halkımız, Zeynep öldürdükçe daha çok seviyor ve Zeynep basıldıkça, başına çıkarıyor. Bu "Zeynep Olayı" bana halkımızın zihna işlerine pek büyük değer biçtiğini öğretiyor; ben, iki-üç kez daha basılırsa, Zeynep'in milletvekili olabileceğini bile düşünüyorum.

Bir Metin Ağır adında kabiliyetsiz olmalıdır; "Kaçan Roman" diye kitap çıkarmış, kimsenin haberi olmuyor. Ancak bu Metin Ağır, sanıyorum benim pek sevgili dostum, bir güzel karı-kocanın, pek cana yakın ve biraz da "uçuk" kızlarıyla içli dışlıdır; Ağır olmasına karşın hızını alamıyor ve bizim uçuk güneşimize sadistçe işkence ediyor. Tutuklanıyor; ancak bu arada, Kaçan Roman'ı birden meşhur oluyor, kapışılıyor. Bu da yetmiyor, ben de kendisini bir "sanatçı insan" sanıyordum, mertçe sözler ediyordu, Müjde Ar, hiç sıkılmadan bu sadistin Kaçan'ını filme aldırıyor; demek insanlarımız işkenceden ve kadınlarımız sadizmden hoşlanıyorlar.

Bütün bunlar artık pisliğin, halkımızın gıdası haline gelmek üzere olduğunu gösteriyor. İnsanlarımız, pisliğe battıkça, kire bulandıkça, daha doğrusu vücut halinde kir oldukları zaman, yükseliyorlar. Yükselmek için sadece kirlenmek gerekiyor. Beğenilmek için yalnızca pis olmak yetiyor. İnsanlarımız mutlu olmak için sadece pisleri görmek İstiyor ve kir'i yüksek tutuyor.

* * *

Ey Solcu,
Bu düzende yükselme!
Ey Solcu, bu düzende yüksek olmak, kirden vücut taşımaktır.

* * *

Peki, "şapka" ne oluyor? Ben kavramlaştırmaya düşkün olduğumu işaret ettim; bir zamanlar slogan haline getiriliyordu, "benim televizyonum var" dedirtiliyordu, bu televizyonlar, Demirel'in şapkasını bir fetiş haline getirmeye çalışmakla halkımıza neyi enjekte ediyorlar, şimdi buradayım.

Bilim yolunda, hep aykırı olana, normalden sapmalara, dikkat etmek

zorundayız; bir politikacının şapkası belki de sadece ülkemizde, bir medyatik kampanya ile, halkımızın mutluluk kaynaklarından birisi haline getiriliyor.

Artık halkımız, "enflasyon canavarı" tarafından açlığa, "trafik canavarı" eliyle mezbahaya her mahkûm edilişinde, bu şapkayı hatırlıyor, bu şapkaya bakıyor ve belki dokunabiliyor, tüm acı ve dertlerinden geçiyor, halkımızda bu şapka'ya sahip olanlar bile çıkıyor; bunlar, neredeyse cennetin kapısını tutanlardır.

Neden? Demirel'in şapkasına sahip olunca pek seviniyor ve neredeyse, sihirli bir dokunmayla kendinden geçiyor ve bütün dertlerinden kurtulmuşcasına seviniyor. Neden?

Cevabı bulabilmek için şapkanın ve Demirel'in tarihine bakmamız zorunludur. Demirel ile şapka, yakın tarihimizde, üç kez bir araya gelmiştir ve bu üç birlikte oluş, politik yazınımızda pek çok işlenmiştir. Bir: Demirel, Adalet Partisi'ne genel başkanı olmuştur. 1965 seçimlerinden hemen önceye denk geliyor. Ancak o sırada, o zamanki sözcükle "zinde kuvvet" olan gençlik ve halk, bir gün, Kızılay Meydanı'nda olan Adalet Partisi önünde pek de büyük olmayan bir "nümayiş" yapmış ve Demirel, şapkasını alarak çıkmış ve derhal, Adalet Partisi'nden istifa etmiştir. Bu siyasal tarihimizde, Demirel'in tabansızlığı ve dirençsizliği konusunda ilk işaret olmuş ve sık sık "Demirel'dir, şapkasını alır, kaçar" denmiştir.

Zaman böyle diyenleri yanlış çıkarmıyor; Demirel, 12 Mart 1971 tarihinde kuvvet kumandanlarının bir mektubu üzerine, şapkasını alıyor ve başbakanlığı bırakıyor. Şapka ile Demirel bir kez daha kucaklaşıyorlar ve tabansız Demirel, şapkasını eline alıp, koltuğunu terk ediyor. Zaman, böyle düşünenleri bir kez daha haklı çıkartıyor ve 12 Eylül 1980 tarihinde, Demirel'e bir kez daha şapkasını alıp, Başbakanlığı terk etmek düşüyor. Her tabansızlığında, askerler, Demirel'e şapkasını eline alacak kadar zaman bırakıyorlar.

Şapka, Demirel'e ait olunca, ülkemizin siyasal tarihinde, tabansızlığı, sözünün sahibi olmamayı ve dirençsizliği temsil ediyor. Ve şimdi bazı güçler, halkımızı, Demirel'in boyuna posuna veya gerdanına ya da eline değil, şapkasına vurulmaya zorluyor; halkımız da, her yerde, içlerinde bakanlık yapmış soysuz politikacılar da var, Demirel'in şapkasını kapmak için yarışıyorlar. Birbirini yere yatıranlar da oluyor; Demirel de,

belki şapkacı bir bacanağıdır, hayli memnun, hep şapka imal ettiriyor. Bunun anlamı şudur: Halkımız, Demirel'in şapkası aracılığıyla, tabansızlığa, dirençsizliğe, verilen sözlerde durmamaya tapınır bir hale getiriliyor. Halkımız, bu şapkanın neyi temsil ettiğini biliyor; şapkanın temsil ettiği nitelikleri ve daha doğrusu niteliksizlikleri, her gün ve her vesileyle, bu şapkaya sarılarak içine alıyor.

Şapka budur; "baba" ise bundan daha acıdır. Tekrarlıyorum, bilim yolunda hep norm'dan sapanlara dikkat etmek verimlidir; Demirel, çocuksuzdur. İnananların sözüyle, Yüce Tanrı, Demirel'den evlat sevgisini esirgemiştir; öyle görünüyor, Demirel'in hiçbir çocuk sevgisi olmamıştır. Cumhuriyet başkanları İçinde Mustafa Kemal'in de çocuğu olmamıştır, evliliği kısa sürmüştür;[7] ancak Kemal Paşa, bütün yaşamında çocuklarla beraber yaşamakla ün yapmıştır. Demirel'in ise bir çocuğa baba şefkatiyle yaklaştığı görülmemiştir, bir tek çocuğu bile okutmamış olduğu, kendi parasıyla, bir tek çocuğa bile bir hediye aldığı duyulmamıştır. Demirel, pek az rastlanır, çocuk-sevgisiz bir insan'dır.

Dahası var; Deniz, Hüseyin ve Yusuf, hiçbir öldürmeye katılmamış, üç temiz halk çocuğumuzdu. Bunlar, 12 Mart Meclisi'nde, çoğunluğu Demirel'in Partisi Adalet Partisi'ne bağlı milletvekillerinin oylarıyla, idam kararının Anayasa Mahkemesinden dönmesine karşın, Demirel'in aşırı gayretkeşliği ile verilen oyların sonucunda, öldürülmüşlerdir. Benim her zaman tekrarladığım değerlendirmeme göre, bu acımasızlıktan, birinci derecede sorumlu olan Demirel'dir ve ben Demirel'in, bu üç fidanın koparılmasından büyük mutluluk duyduğundan hiç kuşku duymuyorum! Demirel, bir acımasızdır.

Demirel'in uzun başbakanlıkları döneminde hiçbir af yasası çıkmamıştır. Vergi kaçakçıları, orman katilleri affedilmiş, hapishanedekilerle ilgili bütün af girişimlerine, Demirel iktidarları, en insafsız biçimde muhalefet etmiştir. Demirel, hiçbir dilde, af sözcüğünü bilmeyen, kalbi af karşısında taş, bir baba'dır.

İşte Tanrı'nın kendisinden çocuk esirgediği, işte hiçbir çocuğa sevgiyle yaklaşmamış, işte gül türü üç çocuğu ipe yollarken büyük mutluluk

---

[7] Türkiye'de Mustafa Kemal'e çok benzeyen birisinin Kemal Paşa'nın öz oğlu olduğu çok iddia edilmiştir ve yalanlanmamıştır. Ben Sofya'da, Kemal Paşa'nın kızı olduğu söylenen ve yaşı da uyan bir Bulgar kızıyla tanıştırıldığını hatırlıyorum.

duymuş, işte hiçbir dilde "af" sözcüğünü bilmeyen bir kimseye, bu sadist medyanın, "baba" demesi, baba sözcüğünü bozmak anlamına gelmektedir. Böylece "baba" olmak için, çocuksuz olmak, çocuk sevmemek, ölüme göndermeye meyilli ve affa karşı taş yürekli olmak, gerekmektedir; Demirel'e her "baba" dendikçe, yeni güzelim "baba" sözcüğüyle taban tabana zıt bir baba kavramı halkımıza kakılmaktadır. Demirel'e "baba" dedirtmekle cani medya dilimizdeki güzelim "baba" sözcüğüne göz dikmiştir.

* * *

Ey Solcu,

Böyle babalığı reddet.

Ey Solcu, Demirel'e "baba" dedirtenler, senin karşıtlarındır.

Ey Solcu, Demirel'e "baba" diyenlerin hepsi aptaldır. İçlerinde eski solcu varsa, bunlar hem aptal ve hem de haindirler. Ve de müthiş pistirler.

* * *

"Eski solcu" mu? Burada "kir" teorisinin, ikinci önemli önceleyenine sıra gelmiştir; kısaca Kafka'dan ve Kafka'nın "Dönüşüm" eserinden söz etmek durumundayım. Kafka, bu üzerinde her zaman tartışma olan küçük boyutlu büyük eserini, 1912 yılında yazıyor; gezginci pazarlamacı Gregor Samsa'nın bir sabah uyandığında kendisini bir büyük böcek olarak bulması üzerinedir.

Bende, Paris'te, métamorphose'un Fransızca çevirisi var; "Lorsque Gregor Samsa en se revéillant un matin après des rêvers agites, il se trouva métamorphose, dans son lit, en un monstrueux insecte" diye başlıyor, Gregor'un öyküsü de Oblomov'unki türünden yataktan akıyor. Kafka, "böcek" der, ben nedense hep, hamamböceği olarak algılıyorum; ilk okuduğum sıralarda belki "tekel" ya da "inhisar" sözcüğünü biliyordum, ancak, bir sosyal kategori olarak değil, babamın sigara ve rakısını aldığı idare olarak tanıyordum. Ama yine de, Gregor'un, yaşadığı düzenin baskısıyla, böcekleştiğini ve yatağından kımıldayamaz olduğunu, ancak mırıltı ile konuştuğunu sezebiliyordum.

Dil, insanoğlunun mucizevi bir soyutlamasıdır. Bir halk ne kadar soyutlayabiliyorsa ve bir dil ne kadar nüans verebiliyorsa, o dil o kadar güzeldir. Kir ise güzel'in düşmanıdır. Kir'de hiçbir nüans yoktur.

Başkası bağ kurdu mu; bilmiyorum. Metamorphose'un 1912 tarihli doğumundan hemen önce, 1902 yılında, Lenin'in yeniden düzenlemesiyle bir başucu kitabı olacak olan, Hobson'un, "İmperialism" çalışması ve 1910 yılında, Hilferding'in, Lenin kanalıyla bizim Doktor Hikmet Kıvılcımlı'nın düşüncesine damgasını vuracak olan, "Finance Capital" öncü-kitabı, düşünce sistemimizi aydınlatmaya başlıyorlar.

Sosyal düşüncenin bu iki yol açıcı çalışmaya verdikleri sonraki form, bu formların içerdiği daha yüksek orandaki gerçeklik, bize, bu iki büyük eserin önemini küçümseme hakkı vermemelidir; vermeyeceğini sanıyorum. Hem Hobson ve hem de Hilferding, marksist sayılmasalar da, artık bir düzen olarak kapitalizmin geride kalışını, tekeller düzeninin, bir ahtapot örneği, mengenesini sıkmaya başladığını haber verdiler. Kafka'nın son derece entellektüel bir çevrenin çocuğu olduğunu biliyoruz; Hobson ve Hilferding'i bilmiyor muydu, en azından ben bilmiyorum. Ancak bana göre sanatçı, çağını iliklerinde duyan insandır; bu nedenle, 1977 yılında, Yürüyüş Dergisi'nde, Aziz Nesin'in henüz mürekkebi kurumamış öyküsü "Büyük Grev"[8] için yazdığımı tekrarlıyorum, "sanatçı, bilim adamının beş ciltte yaptığını bir küçük öyküyle yapabilendir" diyorum. Ben, Kafka'yı hep öyle anladım ve Sovyet düşüncesine çok önem vermekle birlikte, bu düşüncenin Kafka'yı hep karalamasına karşın, ben hep çok önemsedim ve sık sık okuyorum.

Burada bu büyük öyküyü özetleme durumunda değilim; aslında, kurgusu son derece basittir ve hepsi, gezginci pazarlamacı Gregor Samsa'nın böcek olmasından İbarettir. Sorun, aile içinde, ilk şok geçtikten sonra ne yapılacağı üzerinedir; anne ve baba, her zaman, çocuklarına, ilke

---

[8] Mücadelemiz durmuyor; Aziz Nesin'in bu büyük öyküsü, maden-iş işçilerini, Koç ve Sabancı Holdingleri ile Chp'ye "satan" Maden-İş Sendikası yöneticilerine karşıydı, bunların çoğu o sırada tkp'liydi ve önde gelenlerinden birisi, hangi satışlar sonucu olduğu bilinmez disk'e genel sekreter yapılan Kemal Daysal'dı. Bu satışın en şehvetli ve en ağzı salyalı amigosu da, Aydın Engin adında, bir tuluatçıydı, Aziz Nesin için "Aziz Nesin Sen Nesin" kampanyasını ve Aziz Bey'in güzelim öyküsünü beğenmekten başka suçu olmayan benim için de, "Küçük Balık" karalamasını açıyordu. Yirmi yıl, bunların pazarlamacılığını, böcek kimliklerini çok iyi ortaya çıkarıyor.

düzeyinde bağlıdırlar ve bu pis böceğin, oğulları olduğunu düşünmeyi ve öyle davranmayı sürdürüyorlar. Yemek bile veriyorlar; bir süre sonra, sanki, yan odada böcek-oğulları vardır ve kendi odalarında normal yaşamlarını bile sürdürüyorlar. Ancak kızları, Gregor'un kız kardeşi, belki de her genç kızın gerçekliği ile, isyan ediyor ve ben bu isyanı buraya almak İstiyorum: "Il faut qu'il parte", buradan gitmelidir, diye bağırıyor, "c'est le seul moyen, père", tek çaremiz budur, baba, diye haykırıyor. "Il faut seulement que tu essaies de te débarrasser de l'idde que c'est Gregor. Que nous l'ayons eru si longtemps, voila nôtre véritable malheur."[9] Yalnızca ve yalnızca, bunun Gregor olduğu düşüncesini atmamız gerekiyor. Bizim bahtsızlığımızın gerçek nedeni mi, bunun Gregor olduğuna bu kadar zamandır inanmamızdır; kızkardeşi bunu haykırıyor.

Artık insan değildir, artık böcektirler.

Artık hamamböcekleridirler ve mırıldanıyorlar ve hamamböceklerinin bir bölümü, "Defter" diye bir dergi çıkardıklarını sanıyorlar.

"Dil, yapısı gereği parçaları kollektif bir özne haline, 'biz' haline sokar. Okuyan da 'okurlar' haline gelir. Yazan bu sorunun farkındaysa, özne olarak kaybolmaya, parçaları birbirleri karşısında görelileştirmeye çalışır, çabasının nafileliğini bile bile (üstelik bu çok sıkıcı bir iştir)...

Giriş yazısı bu yüzden hep ya fazla, ya eksiktir.

Defter'de uzun yıllar yapmaktan kaçındığımızı yapıp, bu tür giriş yazılarına yer verirken elbette bu güçsüzlüğü biliyorduk... Ama yine de istedik bunu. Bir çaresizliğin, dile, yazının doğasına ilişkin bir çaresizliğin, bir okuma yazma teknolojisinin okuyana da yazana da dayattığı bir çaresizliğin kabulü gibi...

Bereket versin ki ben Defter'in bu sayısındaki yazılar hakkında yazmak için söz almadım. Onlar işte orada...

Yanyana, ard arda... Dizili... 'Denize atılmış çakıl taşları gibi'... Anılarımız gibi. Birbirleriyle hem çok ilgililer, hem ilgisiz."

Bu paragrafı, olduğu gibi, noktalamalarına ve parantezlerine dokunmadan, bütün ilkelliğiyle, "Defter" adıyla çıkarılan, Grekçe "diphthera" sözcüğünden geliyor ve "difteri" ile aynı köktendir, birisi deri ve diğeri ölümcül hastalık anlamındadır, Dergi'den[10] aktarıyorum. Görülüyor, kısa

---

[9] F. Kafka, La Métamorphose, 1996, Paris, s. 93.

[10] Defter, Bahar 1996, s. 8. Bir açıklama gerekiyor; "kir" teorisi için iki yıla yakın bir za-

bir yazı yazarken bile ezilmiş ve hamamböceği olmuş bir yerli Gregor var; henüz çabasının "nafileliğini" biliyor ve pisliklerinin de "denize atılmış çakıl taşları" olduğunu yazıyor. Bunlar hakkında, denizi kirletmekten dolayı tatkibat yapmak gerektiğini ciddiyetle düşünüyorum.

Öyle anlaşılıyor, kendilerine, en çok "nafile" nitelemesini uygun buluyorlar ve artık ya yaptıklarından utanıyorlar ya da artık utanma sınırını aştıkları için açıkça söylüyorlar. Bu Defter'in sonuna, bütün bu sahifelerin ne anlama geldiğini anlatabilmek için, "yormak" başlığıyla bir de ek-yazı koymuşlar ve İskender Savaşır imzasını taşıyor. Savaşır'ın Defter'deki yazıları yorumunun son paragrafını da buraya alıyorum: "Evet, bütün bunların Defterle bir ilgisi var. Bu sayıda yeralan yazılarıyla, dünya literatüründe 'identity' diye geçen sorunun Türkçe'de 'Kim?' gibi karşılığı olmayan bir sorudan hareketle düşünülmesi gerektiğini söyleyen Meltem Ahıska da; dilin anlaşmaya, tartışmaya, eleştiriye imkân tanısa da, kuruluşu itibariyle yorumlamayı andırdığını iddia eden Nurdan Gürbilek de aynı nafile enerjinin taşıyıcıları gibi gözüküyorlar. Kimbilir, belki de Defter'in hedeflerinin biri de bu: Kendisi dilsel olmayan, dil öncesi bir parıltıyı, bir mırıltıyı yaşar kılmaya çalışmak... Bir karşılık ummadan..."[11] Ben keşfetmiyorum, Defter'in yayın kurulu'ndan İskender Savaşır, "biz defterde mırıldanırız" diyor; benim eklediğim sadece hamam böcekleri olduklarıdır. Kafka'nın "Dönüşüm" öyküsünde, böcek Gregor da mırıldanıyor ve annesi-babası anlamıyorlar.

Yaptıkları karşılıksız mı? Tekellerin bu hamamböceklerini beslemesi, hayatta tutması bile büyük bir karşılıktır. Bunlar şimdi muhtemelen post-modern böcektirler; post-modern sapkınlık, estetik planda, strüktüralist, yapısalcı, sapkınlığa tepkidir ve bunların post-modern hamamböceği olmadan önce yapısalcı hamamböcekleri olduklarından hiç kuşku duymuyorum. Çünkü bunlar, Batı'da en son hamamböceği modası ne ise, bunu alırlar ve yazılarında mırıldanır, barlarında haykırırlar.

Biliniyor, strüktüralizm'in kurucusu, dilbilimci Saussure'dür ve belki yine biliniyor, ben, Saussure'ün katkısını, insan düşüncesi için bir kan-

---

mandır düşünüyorum, "gözlem" yapıyorum ve kart çıkarıyorum. Gözlemlerim, sürgünde ve bana ulaşan malzeme ile sınırlıdır; Defter'den daha tiksindirici malzeme de olabilir, ancak benim dokunabildiklerim bunlardır.

[11] İbid., s. 129.

ser sayıyorum. Saussure, yurttaşı Walras'ın ve bir ölçüde yine yurttaşı Pareto'nun, iktisatta yaptığını, dilbilimde yapmıştır ve İsviçreliler, iktisat ve dil araştırmalarında tarihselliği kazımışlardır. Ancak bunlar bir düşünce alanını soysuzlaştıranlardır; soysuzlaştırmada öncü olabilmek için mutlaka az ölçüde ve son derece basit doğruları da bulmak gerekiyor, Saussure'de bu var. Saussure'ün ünlü önermelerinden birisi, "la langue est encore comparable a une feuille de papier; la pensée est le recto et le son le verso; on ne peut découper le recto sans décopuer en même temps le verso"[12], dil ve düşüncenin bir sayfanın iki yüzü olmaları üzerinedir; diğer yüze dokunmadan bir yüzü kesip çıkarmak mümkün değildir.

Kısaca, Saussure, bu sayfanın iki yüzü örneği ile, dil ve düşüncenin, birbirinden ayrılamayacağını ifade etmektedir; son derece doğrudur.

Bu benim de doğrularım arasındadır; ben, Madam Çiller'in İngilizce konuşmasına hiç tanık olmadan ingilizce düzgün konuşamayacağını ileri sürüyordum, çünkü, bir düşünme özürlüsü olduğunu saptamıştım ve ayrıca, Türkiye'de bir Amerikan okulunda iktisat okumuş, Amerika'da iktisat doktorası yapmış bir kimsenin artık düzgün düşünme yeteneğini kaybettiğini, Ortadoğu Teknik Üniversitesi'ndeki hocalığım günlerimden biliyordum. Bir insan, ömründe bir kez Samuelson iktisadından sınava girip geçtiyse, artık beyni darp yemiştir; Nobel İktisat Ödülü sahibi Samuelson bir zavallı ve bir aptal Walrasian'dır.

Bunları biliyorum; Defter'deki dil perişanlığının bir darbe yemiş veya aşırı ölçüde kir tutmuş beyinlerinin ürünü olduğunu görebiliyorum. Gördüklerimi açıklıkla yazıyorum.

Yazdıklarına sahip çıkmamak, dilden tiksinmek, düşünmekten korkmak, Defter için artık bir difteri'dir; hepsinde var. Defter'in hamamböceklerinden Meltem adlı olanı, şimdi ülkemizde "kimlik" tartışması olduğu için, sadece Kürtler açısından değil asıl Türkler ve asıl aydınlar planında hızlı bir kimliksizleştirme sürecinden geçtiğimiz için, bu sorunu da kirletmeyi üzerine almış görünüyor ve sorunu, aklınca, fragmanlar'a ayırıyor. Bunlar için düşünmek de, artık küçülen sinemalarda, asıl filmden önce, "fragman" seyretmek türündendir ve Meltem Ahıska, fragmanlarını bir küvete döktükten sonra, "bu fragmanların sonuncusuna gelip zaten sözlerle bir bü-

[12] Ferdinand de Saussure, Cours de linguistique général, Editions Payot, 1972, s. 157.

tünlük yaratmanın boşunalığını daha iyi anladığım sırada" diyor ve "bir arkadaşımdan bir mektup aldım" diye bu önemli cümlesini tamamlıyor.

Defter'in hamamböcekleri, yazmanın, öncelikle bir "bütünlük" bulma işi olduğunu hiç bilmiyorlar; hâlbuki bu en çok dilimizde açıktır. Bizim dilimizdeki "te'lif" sözcüğü, Arapça kaynaklıdır ve "barıştırma" ve bu nedenle de "yan yana getirme" anlamındadır; ancak, pek çok zaman sanıldığının aksine, dilimizdeki Arapça sözcüklerin çoğu bize İran'dan ve Farsça dönüşüme uğradıktan sonra gelmişlerdir. Arapça "te'lif", mastarı "ülfet", Farsçada "te'lif kardan" ve tam karşılığı "te'lif etmek" olmaktadır; biz Farsçadaki "kardan" yardımcı fiilini İngilizce "to do" ve Fransızca "faire", dilimizde, "yapmak" veya "etmek" yardımcı fiilleriyle karşılıyoruz. Bu nedenle, dilimizdeki "te'lif etmek" fiilinin Fransızca karşılığı "écrire" ve daha doğrusu "composer" olmaktadır; orta eğitimdeki "kompozisyon" ödevlerimiz buradan çıkıyor. Yazmak, hâlâ "kompozisyon" yapabilmektir; bunu yapmadan ve bunu yapmayı reddederek kâğıt tüketenler sadece hamamböcekleridirler. Defter'in yazarları, hiç sıkılmadan, bunu itiraf ediyorlar.

Yazıda hamamböceği olan düşüncede de hamamböceğidir.

Hamamböceklerinin yaşam alanları küvetlerdir. Ancak ve çok şükür, benim burada, Meltem Ahıska'nın kirlerini temizlemeye yeterli yerim bulunmuyor; yalnızca ikisine değinmekle yetinmek durumundayım. Ahıska, bu fragmanlarının birisinde, güzelim romanımız Handan'ı da muhtemelen bazı gerici hanımlara dayanarak pislemeye çalışıyor; olabilir.

Benim itirazım, pisleme niyetinden çok, attığı kirlerinin türünedir. Ahıska, Türk edebiyatının şaheserlerinden, Halide Hanım'ın bu romanının kahramanı Handan'ı kirletmek isterken, "o tıpkı bir erkek gibi, sosyolojiye, felsefeye, tarihe meraklıydı" diye başlıyor ve "yani Batının ilmine ilgi duyan bir aydın erkek gibi"[13] sözleriyle sürdürüyor. Bu nedenle, bu meraklarıyla, Defter'in Ahıska'sı için, Halide Hanım'ın Handan'ı hiçbir zaman "feminist" olamaz; "Handan özel yetenekleri ve sonsuz merakıyla erkekler dünyasına kabul edilen bir kadındı." Ben kadının böylesine aşağılanmasına pek az rastladım; bunlara göre kadının kurtuluşu, özgürleşmesi, sadece ve sadece, iki bacağının arasındadır ve Duygu Asena'nın

---

[13] Meltem Ahıska, "Kimlik" Kavramı Üzerine Fragmanlar, Defter, Bahar 1996, s. 28.

romanında olduğu gibi, kadın çapkınlıkta, ikiyüzlülükte, yalancılıkta, bütün pislik dünyasında, erkekle yarıştığı ölçüde "özgür" ve feminsttir. Ama bir erkekten çok tarih ve sosyoloji sorunlarıyla doluysa, klasik müzik seviyorsa, bir veya iki enstrüman çalabiliyorsa, Halide Hanım örneği kişilik peşindeyse, bu, dişi hamamböcekleri için kadın bile değildir.

Kirin böyle kümelenmesi, az rastlanan bir olgu'dur.

Kuşkusuz, hamamböcekleri için, İslamcı gericilik ile cilveleşmek esastır; Ahıska'nın bir kişiliksizliği kimlik belleyerek Handan'ı pislemeye çalışmasında, ülkemizdeki islamci gericiliğe yaranma çok önemli bir yere sahip bulunuyor. Bu başka bir yerde daha sistematik olarak ortaya çıkıyor ve bunun için Ahıska'nın şu paragrafını aktarıyorum: "Böyle bakınca, Türk solunun da, Türk feministlerinin de kimlik sorunu elbette vardır. Çünkü Türk solu da, Türk feminizmi de kendini yaratan tarihsel iktidar çerçevesi ile, ulusal çerçeve ile (Batıcılık ve popülizm ile) henüz radikal bir biçimde hesaplaşabilmiş, ondan tam olarak bağımsızlaşabilmiş değil." Çok açık, bu her halleriyle "batıcı" hamamböceklerinin, batıcılıkla hesaplaşma istekleri yenidir ve ülkemizdeki şeriatçı akımın sermaye olmasıyla ilgilidir. Savaşır'ın "bir karşılık ummadan" sözü içtenlikten uzaktır; şeriatçıların holdingleri büyümüştür ve artık besleyebilmekte, seyahatlere çıkarabilmektedir. Daha da önemlisi, emperyalizmin oluşum döneminde Büyük Britanya emperyalizminin, iki dünya savaşı dönemlerinde Alınan emperyalizminin yolu olan Doğu'da islamik gericilik, şimdi, Washington'un önemli programlarından birisidir ve artık Washington'un elindedir. Bu nedenle ülkemizdeki bütün hamamböcekleri, aynı zamanda, şeriatçılarla cilveleşmek ve aynı küveti paylaşmak durumundadır.

* * *

Ey Solcu,

Batı, aynı zamanda, Aydınlanma Çağıdır.

Ey Solcu, aydınlanmacı yazar ve filozofların hepsi materyalisttir.

Aydınlanma Çağı, Batı'da ay tutulmasını yaşamaktadır.

Ey Solcu, şimdi dünyanın aydınlanmacı görevlerinin hepsi, senin omuzlarındadır. Aydınlanmacı Batı, senin hâlâ hazinen'dir.

* * *

Buna karşı çıkan hamamböceklerinin hepsi, Dünya Bankası ile Para Fonu'nun helalarından besleniyorlar. "Popülizm" düşmanlığı da, Para Fonu helalarından ülkemize akıyor ve anlamadığı halde, Ahıska'nın dolmakaleminden Defter'e sıçrıyor.

"Popülizm" ile hesap kesmek mi; yalnızca Ahıska sıçratmıyor, Yılmaz'ın, Çelebi'nin, Baykal'ın, Koç'un, Sabancı'nın da şimdiki programıdır ve her gün söylüyorlar. Bu sözcüğün dünya politika ve bilim dünyasına girişini, yürekli yaşamları ve halk sevgileri pek çok Batı filmine de konu olan Rusyalı narodnikler'e borçluyuz. "Narod" Rusça halk anlamındadır, "narodnizm", tam anlamıyla halkçılık demektir; Frenk dillerine "popülizm" olarak aktarılmıştır. Kaynağı Doğu'da olan bu sözcüğün dünya gericiliğine girişi, 1970 başındaki Şili ve 1980 başındaki Türkiye darbelerinden sonradır; her iki darbe de Para Fonu'nun vahşi kapitalist ve aynı zamanda tekelli ahtapot ekonomi programlarını uygulama amacını da içeriyorlardı. Her iki darbe, Şili'de Allende'nin halkçı yönelimlerini ve ülkemizde yükselen halk muhalefetini hedef almıştı; Para Fonu halk düşmanı vahşi ahtapot politikalarını kalıcı yapmak için, "popülizm" karşıtı bir entellektüel tutumu körüklüyor ve besliyordu.

Bizim, Lenin'den başlayarak, popülizme eleştirilerimiz olmamış mıdır; vardır ve pek haklıdır. Ancak bizimki, narodnik devrimci hareketin, sınıf kavramını görememesi, disiplinli bir kütlesel harekete uzak durmasıyla ilgilidir; bunun ötesinde, bizler, her zaman narodnik ve her zaman popülist ve her zaman halkçıyız. Bizler, popülizme karşı çıkıyoruz edebiyatı ile, tekelli ve hoyrat yönetimlerin, halk için harcamalarını kısmalarını, her zaman lanetliyoruz ve lanetlemek durumundayız. Bu nedenle, bugünkü popülizm düşmanları bizim düşmanlarımızdır.

Ben bu anlayışla, anti-popülist iki yüzlü programı, seksenli yılların başında, en çok beğendiğim ve arkadaşım olan, iktisat hocalarımız tarafından ülkemize ithal edilmeye başlayınca, bunlara şiddetle karşı çıktım; şimdi bu arkadaşlarımın isimlerini hatırlamak ve hatırlatmak istemiyorum. Öyle sanıyorum, bu değerli hocalarımız da, ortaya çıkan soysuzluğu görerek, acı yanılgılarını kabul ediyorlardır; fakat, bu tartışmanın, bugün bizim sosyal gerçekliğimizi anlamamız açısından çok büyük bir önemi var. Önemli olan, sadece Ahıska'nın değil, Yılmaz'ın, Baykal'ın, Çelebi'nin, Temizel'in sık sık "biz popülist değiliz" yollu gösterilerde bu-

lunmalarıdır. Artık ülkemizde, oligarkların ve onların politikacılarının ekonomik söylevleri, "anti-popülist" bir nakarat içeriyor.

Oligarkları anlayabiliyorum; bir "halk" partisi yöneticisi, bir "büyük" olma iddiasında bir parti başkanı veya bakanı, "biz halkçılığa karşıyız" diyebilir mi; işte, bu soru çok önemlidir. Diyebilirler; çünkü artık bunların halk ile bir işleri kalmamıştır ve bunların kendilerini halka beğendirmek türünden bir kaygıları yoktur. Çünkü bunların artık "televizyonları var", bunlar halka değil, medyanın tahrifatına dayanarak, hükümet olma yarışındadırlar. Tekeller rejimi, artık halksızdır.

* * *

Ey Solcum,

Bunların "televizyonları var."

Ey Solcu, "benim televizyonum var" diye çığıran eğer solcuysa, haindir.

Ey Solcu, senin televizyonun, senin medyan yok ve senin sadece halk'ın var.

Ey Solcum, sen bir devrimci popülist, sen bir bilimsel narodnik'sin.

* * *

Defter'den Ahıska, fragmanlarının sonuncusuna, "bir arkadaşımdan mektup aldım" diye başlıyordu; arkadaşı ağlıyormuş, mektubundan öğreniyoruz. Öyle anlaşılıyor, fragmanlarının yükü altında pek ezilmiştir ve bir Gregor Samsa olmuştur; fragmanlarını, "yazıyı bitirip ben de ağlayabilirim" vecizesiyle bitirebiliyor. Bu vecize bende, bunların, bu pislik içinde kendilerini içkiye verip, hep sarhoş ve bu nedenle hep, yorgun ve ağıt-bağımlısı oldukları izlenimini veriyor.

Aynı Defter'de Nurdan Gürbilek adındaki defterci'nin "mırıltıya methiye" yazısını okuyunca, bu izlenimim kesinliğe doğru yol alıyor. Gürbilek'ten hemen öğreniyoruz, John Berger, Latife Tekin'in bir kitabının İngilizce çevirisine yazdığı önsözde, Tekin'in Çöp Masalları'nın "dil üzerine" olduğunu belirtiyor ve "Latife post-modernist ya da yapısalcı olduğu için değil, çöp tepelerindeki yaşama aşina olduğu için böyle bu" diyerek görüşünün mantık temelini açıklıyormuş; gerçekten de böyledir, bu Batılı üs-

tadlar, Doğuluları övmek isteyince, daha da anlaşılmaz oluyorlar. Biçimci Berger de, Tekin'in iki zıt uçtan, post-modernist ya da strüktürist olmadığını söyleyerek belki de bir İngiliz kurnazlığıyla "hiçbir şey" sayılmayacağını ima etmekle kalmıyor ve Büyük Romancımız'ın, en yüksek faziletini, çöp tepelerine aşina olmasında buluyor; çok şükür, ülkemizde çöp tepesi-şinas olanlarımız pek çoktur ve bundan dolayı seviniyoruz.

Fakat benim sevincim uzun sürmüyor, çünkü, Defter'den Gürbilek, buna karşı çıkıyor ve şunları yazıyor: "Latife Tekin'e sorsalar, hayır diyecektir belki de, kitap dil üzerine değil, bir mırıltı üzerine, dil olmamış, iyi ki de olmamış, birçok sesin ayırt edilemeyecek biçimde içiçe geçtiği sahipsiz, gayri şahsi bir mırıltı üzerine; söylentiler, dedikodular, şakalar bu mırıltının içinde eriyip gittiği sürece bir yuva oluşturabilir."[14] Böylece biz, önce, Gürbilek'in dili değil mırıltıyı sevdiğini ve dil'den korktuğunu anlıyoruz; Gürbilek, her dilde bulunan ve bir anlamda dil olmanın sine qua non, olmazsa olmaz, niteliği sayılan, ayırmaya düşmandır. Dil demek, sadece işaret vermek değil, aynı zamanda, ayrımlarla, net işaret vermektir; bu nedenle, karıncalar da av peşinde gittiklerinde birbirine mükemmel bir biçimde işaret vermelerine karşın, ayıramadıkları, Türkçedeki sözcükle boğumlama yapamadıkları ve artikülasyon'u becerememedikleri için dil sahibi sayılmıyorlar. Defter'den Gürbilek bunu tercih etmiyor; Hürriyet-Radikal'den İsmet Berkan'ın ya da beyin felci geçirmiş herhangi bir eski insanın yüzüne benzer, hiçbir ayrımı olmayan bir ses yığınını, bir öğürmeyi veya mırmır etmeyi övüyor ve istiyor.

Başta Gregor Samsa olmak üzere bütün hamamböcekleri de aynı isteklidirler. Gürbilek, burada bir istisna oluşturmuyor; çizgi içindedir.

Dil, insanoğlunun mucizevi bir soyutlamasıdır.

Bir halk ne kadar soyutlayabiliyorsa ve bir dil ne kadar nüans verebiliyorsa, o dil o kadar güzeldir. Kir ise güzel'in düşmanıdır.

Kir'de hiçbir nüans yoktur.

Nurdan Gürbilek'in, mırıltıya methiye yazması, güzele düşman ve kir'e âşık olmasından ileri geliyor. Ahıska'nın yokluğunu gördüğü ancak üzüntüsünü duymadığı bütünsellik burada, defterdaş'ı Gürbilek Vak'ası nedeniyle, karşımıza çıkıyor.

---

[14] Nurdan Gürbilek, Mırıltıdan Dile, Defter, Bahar 1996, s. 47.

Defterî, i'nin üzerine şapka koyuyorum ve eski dilimizde aidiyet bildiriyordu, "Defter'den" anlamındadır; Defterî Gürbilek, bir Latife Tekin hayranıdır ve Tekin'in yazmayarak mırıldandığını ileri sürerek büyük haz almaktadır. Bir yerde bu haz zenginliğini anlatırken, "Ne tuhaf, ben de Tekin'in bu ilk kitabında, genellikle ilk kitaplarda az rastlanan bir şeyi yaptığını; yasın, yasla birlikte ona eşlik eden şükranın dilini bulduğumu düşünmüştüm" diye yazıyor.[15] Müthiş bir rastlantı; ben de, eylülist cunta döneminde, Tekin'in ilk kitapları için, Küfür Romanları'nda, neredeyse aynı değerlendirmeyi yapıyordum, Tekin'in, bir zamanlar sola bulaştığı için yas tuttuğunu ve eylülist generallere, kendisini soldan kurtardıkları için, şükran duyduğunu yazıyordum. Kullandığı dile de, estetikte, "animizm" deniyor; hayvanları, ağaçları, taşları ve kuşları konuşturuyor; insanları dilsizleştiriyor ve aptallaştırıyor.

Demirel'in başbakanlığıyla başlayan dönem, belki 1966 başlangıcıdır, ülkemizde bir "otuz yıllık iç savaşlar" dönemidir. Bu, aslında insan aklına, halkımızda yükselttiğimiz akıl düzenine karşı bir karşı-devrim'dir. Şimdi, tit düzeninin, turizm-inşaat-tekstil düzeninin, bu düzenin en gelişkin tiplerinden olan emireri Cavit Çağlar'ın çok zengin bir biçimde gösterdiği üzere, tit mutlaka banka ve televizyona bağlıdır ve televizyon ile banka kanalları kir'in akışının sağlandığı kanalizasyon boruları-dır, büyük saldırısında, halkımızın akıl düzenine karşı bu karşı devrim, acımasız ve ölçüsüz boyutlar kazanmıştır.

Defter, bu kir düzeninin kanalizasyonlarından birisidir. Bu iç savaşın en kanlı bir anında, seksenli yılların başında, emekçi halkımızın, kendi düzenini kurma mücadelesine karşı, halkımızın aklını bozmak için yapılanların arasında küfür romanları da vardır. Küfür romanıyla Tekin, emekçi halkımızı, dilsiz, çaresiz, yas tutan, generallere şükran duyan ve sadece mırmır eden ve kendi mırıltısını seven bir hale getirmeye çalışıyordu; şimdi, tit'in kanlı saldırısında, buna methiye yazılıyor.

Bir nokta var; ben, Walt Disney'i hiç sevmedim ve ömrümde bir tek de olsa çizgi filmi seyretmedim. Bir soru var; acaba, çizgi filmleri, sosyalizmin gerçekleştiği bir dünyada, dünya insanını, kendi aklından koparak, pislik içinde yaşamaya razı etmenin araçlarından birisi miydi? Çıkışı

ile sosyalizmin yükselişi arasında bir denklik var.[16] Ayrıca insanın akıl düzleminde bütün yükseltmelerine karşı bir darbedir; insan, Tanrı'yı bile yaratırken, kendisindeki hasletleri, sonsuzlaştırarak, Tanrı'yı içeriyor. Tek Tanrılı dinlerde ise, Tanrı'da iyilik, güzellik, bilgi ve kudreti, sonsuzlaştırarak kavramlaştırıyor; her yerde hazır ve nazır Tanrı, her şeyi bilebilen bir Yüce İnsan'dır. İnsanı, işte böyle tanrısallaştırmak, son derece insani bir eğilimdir; Disney'ın icadı çizgi filmler ise, insanlığa taban tabana zıt bir eğilimi sergiliyor. İnsanları hayvanlaştırmak ve hayvanların, hayvanlaşmış insan tepkisi ve aklı göstermesine sevinmek, işte bu tekelli düzenin bir marifetidir. Tekeller düzeni için de, insani olmamakla birlikte, son derece mantıklıdır; çünkü bu insanlık dışı düzen, sadece, ancak bir hayvan kadar aklı ve davranışı olan yaratıklar üzerinde kalıcı olabiliyor.

Tekin'in, Çöp Masalları'nda başlattığı, bundan on beş yıl kadar önce benim önünü kestiğim ve bugün tit'in hücumundan cesaret alan hamamböceği edebiyatı yazarlarının tekrar canlandırmak istedikleri, bu akla karşı devrim, bugün önemli mesafeler kaydetmiş bulunuyor. Bugün artık, "enflasyon" türünden, bu tekeller düzeninin halkımızın iliğini emmesinin doğrudan sonucu olan bir olguyu, ülkemizde, akıl yoluyla kavramak ve tartışmak mümkün değildir; çünkü artık sadece "enflasyon canavarı" var. Bugün, yollarımızın mezbahaya çevrilmesinde, demiryolculuğu körelten Amerikancı politikaların, her televizyon sahibine bir küçük otomobil fabrikası açma izni veren parsellenmiş devletin, zenginlerden vergi alarak yol yapma politikasını terk etmenin, rüşvetçi polisin, bu düzenin hiç rolü yoktur; çünkü artık sadece "trafik canavarı" var. İşin daha acı yanı, artık insanlarımızın çok büyük bir çoğunluğu bir hamamböceği haliyle, buradaki pisliği görmüyor ve belki de benimsiyor; sosyal olgular hem canavar-hayvan haline getiriliyorlar ve hem de, tıpkı, titçi insanlar türünden bazı haklarla donatılıyorlar. Örnek olsun, trafik canavarının tatil ve bayram hakkı vardır; bunun için, pek çok zaman, ülkemizde kan gölü yükselince, "trafik canavarı tatil yapmadı" türünden haberler veriliyor. Halkımız, tatil hakkı elinden alınan canavara acımaya hazırlanıyor.

Herhalde Tekin ve Gürbilek, bu haberler üzerine yas tutuyorlardır

---

[16] Arici Dorfman, Armand Mattelart'ın Türkçeye Emperyalist Kültür Sanayii ve Walt Disney, adıyla çevrilen kitabında bu düşünceyi doğrulayan, Disney çizgi filmlerinin kapitalist ideolojiyi nasıl meşrulaştırdığını sergileyen ayrıntılı incelemeler var.

ve "insafsızlık, neden trafik canavarının tatil yapması önleniyor, a canım, canavarın bile tatil hakkı olmaz mı" diye ağlıyorlardır. Ülkemizdeki bu pislikte, abartmamak koşuluyla, Tekin'in romanlarının, bunlara methiye yazan, Defter'in, hamamböceği yazarların katkısını görmek zorunludur.

Bunlar, halkımızı, akıl düzeninden pislik içinde fetişlere tapınan bir bataklığa doğru götürenlerin tellakları durumundadırlar. Aynı ilkellerde olduğu gibi, fetişlere ruh ve can veriyorlar ve bazan da çok korkuyorlar. Şimdilerdeki en büyük fetişleri "endeks" adında birisidir; bu endeks, Disney akıllılarının bilemedikleri her şeyi biliyor ve buna göre tepki gösterebiliyor. Bazan sakin sakin gidiyor, önüne bir engel çıkıyor, inceden inceye kıvrılıyor, fakat, İsmet Berkan yüzlü Güneş Taner'in bir ters sözü üzerine, ben anlayamıyorum, endeks çok kızıyor ve birdenbire düşüyor; işte o zaman müthiş ürküyor ve paniğe kapılıyorlar, bütün falcılar çağrılıyor ve "sen bilirsin, endekse ne yaptılar" diye sorular soruluyor. Büyü yapıldığı, endeksin etrafında, Tekin'in, Ahıska'nın, Gürbilek'in de katılımıyla danslar yapıldığı bile oluyor; birden, ben anlamıyorum, endeks bir tırmanıyor, işte o zaman müthiş sevinç var.

* * *

Ey Solcu,

"Trafik Canavarı" ya da "Enflasyon Canavarı", emekçi halkımızın sırtındaki sülük oligarkları kamufle etmek için, tekellerin tellaklarının buldukları sözlerdir. Her gün bir endeks örneği kıvrılan, bunların yalanlarıdır.

Ey Solcu, toplumsal ve sınıfsal olayları, hayvanlarla açıklayanların kendileri hayvandır. Üstelik hayvanların en iğrenci, hamamböcekleridirler.

Ey Solcu, solculuk akıl ve sevgi düzlemlerini birlikte yükseltmektir.

* * *

Hamamböceklerinin yazılarını yayınlayan Defter'den, Gürbilek'ten son bir aktarma yapıyorum: "Bir açmazdan söz etmiştik. Dilin vaat eden, imkân sunan, aydınlatan bir yanı var, bir de yabancılaştıran, ezen, hükmeden yanı."[17] İşte böyle, artık düşmanı bulmuş oluyoruz; yabancılaştı-

[17] Nurdan Gürbilek, op. cit., s.57.

ran, ezen, hükmeden düşman, sadece ve sadece dilimizdir.[18] Yabancılaştıran, ezen, hükmeden, düzen değil, Amerika değil, oligarşi değil, sadece ve sadece dil'dir. Ülkemizde yozluk ve pislik, artık bütün vücudumuzu sarmak üzeredir.

Pisler, kir'i, temizlik sanıyorlar.

Kocaoğlanlar, aptallığı, zekâ biliyorlar.

Fakat, çok şükür, henüz tükenmedik. Hâlâ, bu kir savaşının, insanlık onurumuza bir saldırı olduğunu gören ve bilenlerin sayısı az değildir; tepkilerinden anlıyoruz.

Tepki mi? Biz, hepimiz, biraz da, Nasrettin Hocamız'ın çocuklarıyız; biz Türkler, biz İraniler, biz Kürtler, biz Araplar, bir de, Nasrettin'in "bizden" olduğu için yarışıyoruz. Bu çok haklı bir yarış ve çok tatlı bir kavga'dır; çünkü, bizim hepimizde Hoca var. Hoca, umulmadık zalimlikler, duyulmadık aptallıklar karşısında, bazan İonesco'yu kıskandıran bir absurdité ile bize, hepimize, gülmeyi öğretmiştir. Ne hoş bize! Bizler Hoca'mızın çocuklarıyız.

Halkımızın Profesör Doktor Erdal İnönü karşısındaki tepkisi tam Hocalıktır; Gök Tanrı, Oğul İnönü'yü, kendisi için talihsizlik ve bizim için bir açıdan talih, pek komik yaratmıştır. Erdal İnönü, insanın, tarihimizin yerli yerinde insanlarından babasının ve asıl önemlisi kendi kendisinin karikatürüdür; işin bu yanını en çok halkımız, engin sezgisiyle, görüyor. Bu nedenle de, Erdal İnönü'yü nerede görürse, kahkahayı basıyor ve kendinden geçiyor, gülmekten kırılıyor.

Ağzını açmadan halkımız gülmeye başlıyor, Erdal İnönü'nün yakında olduğunu hisseder hissetmez, sinirlerini tutamıyor ve kahkahadan yere seriliyor. Bir gün sonra cani medya ise, "Erdal İnönü, espirileriyle kırdı geçirdi" diye yazıyor; bir zamanlar kırıp geçirdiği doğrudur, ancak halkımız daha Erdal İnönü ağzını açmadan gülmeye başlıyor ve söyledik-

---

[18] Dilimiz, bu kirli savaşta, en çok pislenendir; "Kir Teorisi" içinde natava'yı özellikle "gözlem altına" almış bulunuyorum. Ülkemizin seçme aptallarının toplandığı bu televizyon bir de sürekli olarak dilimizi katlediyor; genel müdürü, daha "sac" ile "saç" ayrımını bilmiyor, cim karnında bir nokta ve cim karnında üç nokta ile yazılırlar. Ankara'dan Sabri diye bir İsmet Berkan yüzlü, Bakanlar Kurulu "Maratonu start aldı" türünden dilimize küfürler ediyor; "Kir Teorisi" içinde hepsini ele almak istiyorum. Ancak ayrıca, "Güzel Türkçemiz" başlıklı bir kısa incelemeyi, Haftalık Aydınlık Dergisi'ne, umut ediyorum yakında, ve ülkeye döndüğümde de, aynı adla, "Güzel Türkçemiz" başlıklı kitabı yazmayı, kendime, söz vermiş bulunuyorum.

lerinin hiçbirisini duymuyor. Erdal İnönü, şaka yapmıyor, ayrıca yapmasına da gerek yok, çünkü kendisi bir şaka adem'dir.

Nedensiz mi? Cani medyanın bu Ünlü Politikacımız'a espiri zekâsı yüklemesi nedensiz değildir. Eğer babası cumhurbaşkanlığı yapmasa, bir orta okulda fizik öğretmeni olurdu.

Ben, Ali Sirmen'in, "İnönü, bugün bir cümle kurdu" yollu büyük makalelerini okuduğumu hatırlıyorum. Varlığı Şaka bu politikacıyı, cani medya, "espiri kralı" ilan ediyor. Çünkü, Erdal İnönü, aptallığa vurarak, ülkemizdeki ilk Amerikan burslusu ve "Morrison" adıyla tanınan Demirel'i, en yıprandığı zamanda, başbakanlık koltuğuna oturtan adamdır ve Madam Çiller'e, muhtemelen Amerikan yurttaşı olduğunu bilerek, yine başbakanlık koltuğunu sunan yaratıktır, bu yetmiyormuş, Demirel'i bir de, Kemal Paşa'nın, İsmet Paşa'nın, Cemal Paşa'nın koltuğuna çıkarandır. Cani medya, bütün bu, uğursuzlukları, bir akılsızın yaptığını saklamak istiyor.

* * *

Ey Mavi Nâzım, bize söyle, söylersen sen söylersin!

Halkımız, Gaflar Kraliçesi Çiller'e, Bilgisizler Kralı İnönü'ye, Kekemeler Şahı Yılmaz'a mahkûm mudur?

Mavi Nâzım, biz size söz veriyoruz, kirlerimizi temizleyeceğiz.

Geciktik. Biliyoruz.

* * *

"Kir Teorisi" yazımını sürdüremiyorum. Çünkü, biriktirdiğim ve teorileştirmek istediğim daha pek çok malzemem var, bunları, gereği ölçüde irdelemem, daha çok yere muhtaçtır. Bu malzemeyi kısaltmam ise, teori çabasına aykırıdır; bu nedenle, buradaki denememe, ileride devam etmek üzere ara veriyorum.

Hamam böceklerinden yine de özür diliyorum.

Aralık 1998

2002-2017: Bir Karanlık Tarih

İslamlaşma & Cahilleşme & Kirlenme

Ve çok kirlendik.

Yıkanarak aklanamayız. Kazınmalıyız. Kiri kazımamız gereklidir, demek istiyorum.

Devirmeliyiz. Devrim yapmalıyız.

Acımasızca, ayrıca ahlaksızca ve toptan kir attılar ve saçtılar. Bazen açık yaptılar ve bazen saklandılar, gizliydiler. Bu büyük bir pratik'tir, dört taraftan kir yapıştırdılar. Hırsla kirlettiler. Aslında kirlenmedik, kir olduk.

Kirden geldik. Kirden çıktık.

* * *

Yüce Gök'e şükürler, aştık.

Kemal, şimdi Çatalca'ya indi. Yanında İsmet var. Kazım da oradadır. Sokak sokak ve ev ev savaştılar, cenk ettiler ve İstanbul'a ulaştılar. Ben mi, şaşırmayın, Cağaloğlu'ndaydım, Türkiye Milli Talebe Federasyonu'ndaydım, orada karşıladım. Demokrat Parti gericileri çıkarıyor ve örgütlüyordu, gençlik örgütlerine islamı ve gericiliği yapıştırmak istiyor-

du. Karşı çıktık ve karşı koyduk. Biz de savaşıyorduk. Benden önce Yekta Güngör Özden, Can Kıraç ve bir de Cevat varmış. Öncesini ben bilemiyorum, öyle dediler. Gericilerden, yani "şeriat" isteyenlerden, İsmail Kahraman da oradaymış, şimdiki İsmail Kahraman. O zaman göremedim; görsem, bizden kurtulamazdı, sayıca azdılar. Biz yeni yeni toplanıyorduk, o günleri unutamıyorum. Heyecanı var.

Savaş mı, güzeldir, bizlere bilinç kazandırıyordu. Bilinçleniyor ve güçleniyorduk.

* * *

Şimdi sırada "Truman Doktrini" var. Cumhuriyet tarihinde, Genç Türk Cumhuriyeti tarihinde, ne kadar minimize edilmiştir; en azından bir "yol değiştirme", bir "yeni eksen bulma" diyebiliriz. Ancak bana göre bu da çok azdır. Belki de bir kapatma ve yeniden açma'dır. Yeniden mi kurulduk ve bu tartışmalıdır. Öyleyse tartışırız ve ileriye bırakıyoruz.

Kendi, yazdıklarında buluyorum: Memories by Harry S. Truman, 1956, "On March 12,1947, I made a policy speech in which I sought to outline the position the United States would take wherever there were active threats to the independence and stability of free nations." Ve şöyle devam ediyor: "The declaration of policy soon began to be referred to as the 'Truman Doctrine'. This was, I believe, the turning point in America's foreign policy, which now declared that wherever aggression, direct or indirect, threatened the peace, the security of the United States was involved". Çok hoş, söz konusu olan Yunanistan ve Türkiye'dir. O tarihlerde Amerika'da Türkiye'yi hiç kimse tanımıyordu. O yıllarda New Haven'e gitmiştim, hâlâ bilinmiyordu. Yunanistan'ı biliyorlardı ve ancak, çok küçük bir ülkeydi. Bu kadar büyütülmesi, bir abartma değilse bir büyük çelişkidir. Açıklanmaya muhtaçtır.

Bir, bundan önce "Türkiye Üzerine Tezler" çalışmamda var, beş cilttir, çok eski Monroe Doktrini var, "burası bizim kıtadır, ben başka yerlere karışmam ve başka yerler de bana karışmamalıdır," diyordu. Şimdi, özellikle Türkiye, tehdit altındadır ve "ben müdahale ederim," demektedir. Amerika, "ben korurum" diyordu, İngiliz Hükümeti adeta bayram yapıyordu ve adeta emperyalist dünyanın liderliğini Amerika'ya veriyordu. Bundan böyle Türkiye, İngiltere'ye değil Amerika'ya bakacaktı. Ve öyle olmuştur.

Truman'ın bu açıklamasından hemen sonra, yine 1947 yılında, Nisan ayında, bir Amerikan donanması İstanbul'a gelmişti ve Cumhurbaşkanı İsmet Paşa'yı ziyaret etmek istediler. Paşa, sanki "zahmet etmesinler," dedi, Amerikan subaylarının kendisini ile görüşmesi için İstanbul'a gittiler. Paşa'nın bu hali, Amerika'nın vasal'ı, yeni deyimlerle, "vale" olmayı kabul ettiğini gösteriyordu.

Pek güzel, ve aynı yılda Truman İdaresi bir karar daha aldı. Filistin'i ikiye böldü, Yahudilerin ve Arapların bölgelerini ayırdı. Truman önerdi, ısrar etti ve Birleşmiş Milletler kabul ettiler. Bu, İsrael Devleti'nin kurulması yönünde çok önemli bir adımdı ve o şekilde kabul edildi. Tekrar ediyorum, 1947 yılındadır ve İsrael 1948 yılında kurulmuştur.

* * *

Sonraki zaman geçmiş zamana ışıktır. Ve nasıl bir ışık, şimdi, Suriye'de Amerika ne yapıyor ve yaptığı şudur, Kürtlere, yepyeni silahlar ve çok ciddi eğitim vermektedir. Kürtleri hem silahlandırmakta ve hem de eğitmektedir. İşte, Truman Doktrini'nden hemen sonra Amerika'nın Türk Ordusu'na da yaptığı buydu, müthiş bir eğitim vermiştir, en yeni silahları sağlamıştır. Amerika'da eğitime gitmeyen subayımız kalmadı, West Point akademisinde eğitim gören subaylarımız çoktular.

* * *

1951 yılında ilkokullarda söylediğimiz bir marşımız dahi oldu: "Güney'e, Kuzey'e, şimdi de Kore'ye attık kemendi", Kore'de komünistlere karşı savaşmak için Amerika'nın yanında savaşa girdik. Çok şehit verdik.

* * *

Fransız televizyonlarını izliyorum. Kürt kızlarının ve oğlanlarının savaşını çok övüyorlar.

Yakında Amerika bir açıklama yaptı, "Rakka'yı almak için sadece bir Amerikan askeri kaybettik", dediler. Kürtlerin kaybı 600 olmuş. Durum işte budur. Kore'de de biz çok kaybediyorduk. Ve o zamanlar Türk askerlerinin savaşlarını çok övüyorlardı. Çok kaybımız vardı. Çok övdüler. Böylece subaylarımızın çok iyi savaşçı olduklarını öğreniyorduk.

Ve aynı yıl, "Sayın Cumhurbaşkanı" İsmet Paşa, "12 Temmuz Beyan-

namesi" yayınladılar. "Ben," dediler, "CHP ve Demokrat Parti'ye eşit mesafedeyim," bunu açıkladılar. Ülkemize bir kez daha demokrasi gelmişti. Ve Başbakan Recep Peker'i görevden attılar; Peker, Demokrat Parti'ye iyi gözle bakmıyordu. Yerine ilahiyatçı Şemsettin Günaltay'ı başbakan yaptılar. Günaltay aşırı dindardı, ama, şeriatçı değildi. O tarihte pek şeriatçımız yoktu. Seçime ilahiyatçı Günaltay'ın başbakanlığında girdik. CHP seçimi kaybetti. İsmet Paşa'nın da bunu istediğini düşünebiliriz. Truman Doktrini'ne uygundur.

* * *

1951 yılında Menderes Hükümeti Türkçe ezanı kaldırdı. Arabi ezanı koydular. Artık "Tanrı uludur," demiyorduk. "Allahu Ekber" çığırılıyordu. İsmet Paşa, grubunu serbest bırakmıştı. Bazı CHP'liler ezanın Arabileşmesi için oy verdiler.

* * *

27 Mayıs Devrimi olmuştu. Aydın Yalçın Hocamız, yurt dışından dönmüştü, Komite'ye yakındı ve İş Bankası yönetimine getirilmişti. Ulus'taydı, Taner ile, Profesör Taner Timur, ziyaretine gittik. Bu arada hangimiz sorduk ve belki ikimiz, "ezanı ne zaman Tükçeleştireceksiniz," soru budur. Ezan, Arabi'dir ve öyle kalacaktır. Öğrendik.

* * *

O gün hep devrim düşünen Doğan Avcıoğlu'nu daha çok düşündüm.

O gün Ekim Devrimi'ni daha çok çalışmaya karar verdim.

Profesör Albert Wohlstetter bir stratejisttir, ancak Amerika Birleşik Devletleri'nde darbe mühendisi olarak biliniyordu. Gider, inceler ve gittiği yerde bir darbe olması kesindir. 1979 başlarında Türkiye'ye geldi, İstanbul'a indi. Geldiği tarihte İran'da bir ihtilal olmuştu, Gelişi bu ihtilalden hemen sonradır. Şah devrilmiş ve Humeyni iktidarı almıştı. İran artık dindar ve daha doğrusu dinci bir devlettir. Tesettür vardır. Ve tabii idamlar çoktur.

Profesör Wohlstetter, büyük çoğunluğu önemli görevlere bulunan ve ayrıca İbrani olarak bilinen, Wolfowitz bunlardan birisiydi, Wohlstet-

ter İbrani idi, büyük bir ekiple gelmişti. Ne yaptılar, bilinen çok temaslar yaptıklarıdır ve ayrıca yemek yediler.

* * *

Şunları özetleyebilirim, bir, 15-16 Haziran'da, İstanbul işçi sınıfı ayaklanmıştı ve iki gün içinde İstanbul'u kontrolleri altına aldılar. Daha fazla gitmediler. Disk işçileri acar işçilerdi, ancak yöneticileri, Kemal Türker'in adını anabiliyorum, durdurdular. Bundan sonra 9 Mart 1971 tarihinde, Doğan Avcıoğlu, Cemal Madanoğlu liderliğindeki "cunta" iktidarı almaktan vazgeçtiler. Ordu döndü.

Bunu 12 Mart 1971 darbesi izledi, Süleyman Demirel'i başbakanlıktan uzaklaştırdılar ve pek çok öğretim üyesini ve öğretmeni memuriyetten ve görevlerinden attılar. Ben ODTÜ'deydim, ilk önce uzaklaştırılanlar arasındaydım. Ve bu arada, Türkiye'nin gündeminde bir "fakirleşme" olduğunu yazıyordum. Sendikalar sınırlandırılacak, diyordum ve grevler ile toplu sözleşme imkânları daraltılacaktı. Böyle yazıyordum ve yazdığım şekilde oldular.

Yalnız ülkede net bir "devrimci durum" vardı. 1971 öncesinde sadece Avcıoğlu-Madanoğlu değil, o zamanki deyişle pek çok "cunta" vardı. Çoğundan bir veya bir kaç kişi bana geliyor ve iktidarı aldıkları zaman radyodan okunacak bildiriyi yazmamı istiyorlardı. Zorlanıyordum.

İstanbul Tıp Fakültesi'nden ve pek sevgili arkadaşım, Fenerbahçeli ve milli futbolcu, Doktor Memduh Eren de vardı. Tıp Fakültesi Talebe Cemiyeti başkanıydı, sonra ihtilalcilikten yakaladılar ve çok işkence gördüler. Memduh, bir süre Paris'te kaldı ve sonra Fakülte'ye dönmüştü, çok severdim. Artık göçüktür. Ben üzülüyordum, hem devrimci durum vardı ve hem "hava" değişmişti. Ben ihtilal yapacak olanların ihtilali tutamayacaklarını görüyordum.

En güçlüsü Avcıoğlu ihtilal komitesiydi, Suriye'deki iktidarda olan Baas türü bir programları vardı. Sovyetler destekliyordu; komitenin toplantılarını kontrol ettiklerini biliyorduk. İçerde bir ajan olduğunu da Sovyet istihbaratı tespit etmişti; Madanoğlu'nun çok güvendiği Mahir Kaynak, bir ajan olarak, komite toplantılarına katılıyordu. Yıllar sona Gazi Üniversitesi'nde beraber hocalık yaptığımız bir zamanda, Mahir bana istihbaratı nasıl yaptığını anlatmıştı. Ben de KGB'nin kendisini nasıl tespit

ettiğini aktarmıştım.

* * *

Bu arada not ediyorum, Mahir ile beraber çalıştık. İktisatçıydı, ben de Planlama'da bir tür yöneticiydim. Mahir benim yanımda da çalıştı. Mahir bana, ben sosyalistleri, bu arada sizleri, hiç bildirmedim demişti. Bana, seni ihbar etmedim, diyordu. Bu bana doğru görünüyor.

* * *

Profesör Wohlstetter, sonunda Genelkurmay Başkanı Kenan Evren'i buldular. Evren, 12 Eylül 1980 ihtilalini yaptı. İslamcıdır ve İslam'ı Türkiye'ye Silahlı Kuvvetler getirdi. Ve bu dönemde, bir başka profesörün deyişi ile "islamın altın çağını" yaşadık. 12 Eylül'ün ilk yıllarında islamcıların tehdidinden akşamları hemen evlerimize dönüyorduk. Yaşadık.

* * *

Profesör Wohlstetter'in gelişi habersizdi, Türk basınına hiç yansımadı; daha sonra, hakkında yazılan bazı kitaplarda söz edildiğini biliyoruz. Kalabalık bir uzman grubuyla gelmişti, hepsini daha sonraki yıllardan biliyoruz, bir tür "darbeci" grubu, tabii uzmanı, diyebiliriz. Tekrar edebilir miyim, 1979 baharında, yaza doğru geldiler; İstanbul'da, Boğaz'da, grup halinde balık yediler, en değerli bilgileri bu yemekteki sohbetlerden öğrenmiş bulunuyoruz. Yıllar sonra öğrendim, "Fitne" çalışmamda var. 12 Eylül Darbesi'ni, 1980, çok çabuk yaptılar ve Genelkurmay Başkanı General Kenan Evren sanki hazırdır. Kenan Evren de Yahudi kökenlidir ve Hilmi Özkök türünden, Manisalıdır. Manisa, Yahudileri ile ünlüdür, tabii Yahudi Kökenli olma ihtimali yüksektir.

12 Eylül Darbesi'ni yapan bir "Kenani" Paşa idi ve Özkök de, Manisalı, akepe iktidara gelirken kendisini genelkurmay başkanı olarak buldular. Biz de öyle bulduk. Ve seçim gecesi, Amerika'ya uçtular ve seçim sabahı erkenden, Manisalı Hilmi, Amerikalılara, akepe iktidarını destekliyoruz, dediler; bunu işaretlerden okuyoruz. Bir destekti, Genelkurmay Başkanı Hüseyin Kıvrıkoğlu'ydu, kendisinden emin değilim, ancak eşleri hanımefendinin İbrani kökenli olabileceğini, onomastik olarak, biliyoruz. İşte bu Kıvrıkoğlu, Hilmi arkadaşının bir gerici olduğunu da açıkladılar.

Ancak genelkurmay başkanlığına getirdiler, önleyebilirdi, söyledi ve engellemedi, sanki "hediyem olsun" diyordu.

* * *

Manisa ile ilgili, geçerken söylediklerimi hatırlatabilir miyim, mühim insanlardan söz etmiştim, Bülent Arınç'ın da İbrani asıllı olma ihtimali var, ve yüksektir. "Bülent" Türk İbranilerin en çok taşıdıkları isimlerdendir. Ne de olsa, "yüksek" anlamı da var, devamlı ağlar, gözyaşları hep sel'dir, "ar" ve "enç" ya da "inç" sözcüklerini açıklamıştım. Yakın zamanda isminin ilk heceleri "öz" olan politikacıyı da tarif ettim, hep konuşur, daha doğrusu hep "bağırır", amma ve lakin, söylediklerinin hepsi boştur, eczacı çırağıdır, ancak bizde, bu türden, İbrani asıllılar politikaya girebiliyorlar.

* * *

Wohlstetter'in İstanbul Seferi'ne dönecek olursak, bu konuda iki Fransız araştırıcının çok değerli bir çalışmaları var; A. Franchon ve D. Vernet, "La Amérique Messianique", Mesih Amerika, kitabını yazmışlar ve bu kitaptan şunu anlıyoruz: Amerika pek çok az gelişmiş ülkede "darbeler" yapıyor ve böylece ve bu ülkeleri dertlerinden kurtarıyorlar. Mesih, "kurtarıcı" sözcüğü herhalde bu maksatla kullanılıyor. Bir de, Albert Wohlstetter ve eşi Roberta'nın "national security strategy" konusunda çalışmaları üzerine makaleleri içeren bir çalışma var, Wohlstetter'in bu gezisine burada da değiniliyor. Çok kısa, ancak, çok yararlıdır.

* * *

Güzel, demek Wohlstetter'in İran Devrimi'ni izleyen günlerden sonra bir darbe uzmanı heyetle birlikte Türkiye'ye gelişi Türkiye'i kurtarma amaçlıdır. Demek "mesih" heyet iş başındadır, heyettekiler bu kadarını biliyorlar. Ve öyle anlıyoruz, işte bu hoş yemekte, Wohlstetter'e bir soru soruyorlar. Biz de buradan darbenin cevabını çıkarabiliyoruz.

* * *

Yemeğe dönüyoruz ve güzel tabaklar getiriliyor, kaynaklar "lüfer" diyorlar ve getiriliyor ve öyle anlaşılıyor, önemli temaslar yapılmıştır.

Wohlstetter bir sonuç almıştır, ve bu sırada yemekte olanlardan birisi, "est-ce le prochain problem?", soruyu böyle formüle ediyor, "Türkiye şimdiki problem mi", herhalde bu laik ülke, büyük bir devrim yapmış olan bu ülke şimdi, yakın günlerde sıradaki kurban mı, soru "down the earth" bir sorudur. Ve hep darbe planlamış profesörün cevabı işte şudur: "Non, c'est la reponse au problem"; hayır, probleme cevabımız olacaktır.

Anladılar mı, bilenler kafalarında olan cevabı anlamışlardır. Bilmeyenlerin anlaması imkânsızdır.

Laik cumhuriyet hızla çok hızlı bir şekilde islamlaşacaktır. Darbenin aldığı tedbirlerin ilki, din derslerini mecburi hale getirmektedir. Boğaziçi Üniversitesi öğretim üyesi Profesör Taha Parla, 1986 yılında, Türkiye'de islamın "altın çağını" yaşandığını yazıyordu. Darbe'nin ilk günlerinde, hava kararır kararmaz, evlerimize koşuyorduk. Çok sert bir islami hava vardı. Kenan Evren, "imamın oğlu" olduğunu sık sık söylüyordu. Böyle başladı. Ve daha derine indiler.

Cevap mı, İran laiklikten koyu bir bir islam devrimine ve çok hızlı bir şekilde dönüştü; biz nakşibendi olacaktık. Güzel, ben bunun nasıl bir cevap olduğunu, "la reponse au problem" olduğunu önce tam anlayamadım. Ancak zaman içinde "ışid" oluşumuzu çok iyi anlayabiliyorum. Işid Türkiye'de rahattı ve çok rahat hareket ediyordu. Demek bizi ışid'leştirmek Amerika'nın bir politikasıydı ve işte Obama ile Trump arasındaki fark budur. Trump, Obama'nın politikasını izlemektedir. Ancak Tump'ın, Obama'dan öncekiler gibi, Türkiye'yi ışidleştirmek türünden fantazileri yoktur. Belki hiç fantazileri olmamıştır. Trump, ince yolları hiç bilmemektedir. Şu andaki en büyük lüksümüz işte budur.

Sarraf Davasını bir işkence aleti olarak kullanmaktadır.

Akepe'nin kodamanlarını mahkemeye getirmek istemektedir.

* * *

Peki, bir özetle başlamak yerindedir. Bir kitabımdan alıyorum. Ve tekrarlıyorum, okunacak kitap bulamıyorum ve kendi kitaplarımı okuyorum. Türkiye, aşırı ölçüde cahilleşmiştir. Yabancı dilden kitaplar okuyorum ve çok zaman da Tayyip Beyefendi'nin yüzüne bakıyorum. Artık ne yazık, Tayyip Bey'in sözünde, söz yoktur, kalmamıştır ve yüzüne bakıyorum. Ve kendimi çok cahilleşmiş görüyorum. Zaman zaman okudu-

ğumu da anlamıyorum. Belki de kendi kitabımı okumamın da bir nedeni budur, "anlarım" sanıyorum. Hayır, benim için bütün kitapları okumak zordur ve ne yazık bana anlaşılmaz geliyor. Son on beş yılda, 2002-2017, kendimi çok cahilleşmiş ve bir de çok aptallaşmış görüyorum. Bu bölümü bir kitabımdan aldığımı tekrarlıyorum. En kısa zamanda da yeniden yayınlamayı planlıyorum.

* * *

Aziz Dostum'dan ayrılıyorum, Aziz Nesin, biz hepimiz aptalız, diyordu. Hayır, aptallık statik bir hal değildir ve biz aptallaşabiliriz. Aptallık, bizim karakterimiz değildir ve bir süreçtir ve dinamikleri var.

Kendimi şu anda çok aptal hissediyorum. Aziz Nesin'in işaret ettiği zamandan çok aptalız ve o zamanda ben kendimi aptal bulmuyordum. Şimdi ise çok aptal ve cahilleşmiş buluyorum. Ve ben öyle isem, sizler, Kavmi Türk, çok aptalsınız ve çok cahilsiniz. Öyle bir dönemden geçtik, hem çok aptal ve hem de az ahlaklı olduk. Ve bunu artık, bu dönemi, aşmanın şartlarını yakaladık ve geride bıraktık. Bakarak aptallaşmanın artık şartları kalkmak üzeredir. Bu nedenle haber veriyorum. Aziz Bey'in açıklamasında mutlak aptallaşma vardı ve bizde mutlak aptallık yoktur.

* * *

Aydın mıyız, hayır ve bir tarifi vardır; aydın, reddi olan, kurgusu olan, ütopyası olan bir insandır. Ve Marx ve Engels, bize ilerleme teorisini öğrettiler ve belki de "hipotez" demek daha doğrudur ve aptal kalmayız. Reddederiz ve artık şartlarını tutarız. Şart mı, imkândır.

Aydın hep ümitli yaratıktır.

* * *

Binali Bey, Amerika'da, Fareed Zakaria ile konuşmuşlar, "bravo" diyorum ve çok açık bir mülakattı, ve "Ferid Zekeriya" olarak okunmasını ve yazılmasını tavsiye ediyorum, Washington'un tanınmış gazetecisidir, ve bir çeşit düşünür de diyebiliriz. Zekeriya, Tayyip Bey'in Amerika'ya gönderdiği Binali'ye, "Washington'daki kaynaklarım Türk Hükümeti'nin sağladığı kanıtların güçlü ve inandırıcı olmadığını söyledi" diyorlar ve demek

ki Amerikan Hükümeti 15 Temmuz'a inanmıyorlar. 15 Temmuz, yoktur dediler. Merkel de aynı görüştedir. Hep inanmadığını tekrarlıyorlar.

Peki ben ne diyorum, Alman İstihbaratı, Türkiye'de darbe ya da teşebbüsü yok diyorsa, buna inanmak durumundayız. Almanya, Orta Doğu ve Türkiye'de en güçlü istihbarata sahiptir. Ve iki, Amerika ise Türk Ordusu'na ne yazık "hakim" durumdadır, Türk ordusu darbe yapmamıştır, demektedir.

Tayyip Beyefendi, Washington'a gitmeyerek Bin Ali Beyefendi'yi göndermekle hata etmiştir. Bin Ali Beyefendi'nin, Ferit Zekeriya ile konuşması ayrı bir hatadır. Ferit Zekeriya, çok açık olarak, Washington'da Hükümet, 15 Temmuz'a inanmamaktadır, demektedir. Washington için ortada bir darbe yoktur, diyorlar. Merkel de ayrıca Almanya açısından bunu söylediler. Demek ki, 15 Temmuz'da bir darbe olmamıştır ve yok olmuştur. Buradayız.

Yok olan bir "bayram" var.

* * *

Şimdi yine devam ediyorum, bir, 9 Mart 1971, bir devrim teşebbüsü idi, 1968 yılında, Kara Kuvvetleri'nden Faruk Gürler, Deniz'den Kemal Kayacan ve Hava Kuvvetleri'nden Muhsin Batur, birleştiler ve 27 Mayıs 1960 yılında gençtik ve tecrübesizdik. 27 Mayıs'ta eksiklerimiz oldu, "şimdi eksiklerimiz olmayan bir devrim yapmaya karar verdik," dediler ve o sırada korgeneral ya da amiraldiler.

Daha sonra bu cuntaya Madanoğlu katıldılar. 27 Mayıs'ta Ankara sıkıyönetim komutanıydı, binası Başbakanlık'ta, Planlama'nın altındaydı, Yeni Meclis binasıydı, henüz meclis açılmamıştı, Planlama Müsteşarlığı da oradaydı, ben oradaydım. Madanoğlu Paşa, modern, özgür halli bir generaldi. İhtilal komitesine bazı milli birlik komitesi üyeleri de katılmıştı, ancak ihtilalin başı Doğan Avcıoğlu'ydu, Avcıoğlu Komitesi diyorduk. Tabii ben Londra'dan gelince, doğru Doğan'a gittim, benim büyüğüm, öğretmenim ve sonraki yıllarda yakın arkadaşımdı, yapacağına inanıyordum, ama, "tutamazsın, Doğan" dedim. Uzun uzun konuştuk, çok kibar bir adamdı, tabii kızdı, bana "sen de TİP'e git" dedi, TİP'i beğeniyordu, ancak Doğan bir ihtilalciydi, "sen de TİP'e git" demişti. Yüksek komutanlar döndüler. Gürler, o sırada Kara Kuvvetleri Komutanı'ydı, "genelkur-

may başkanı olunca yaparım" dediğini duymuştuk.

11 Mart 1971, Avcıoğlu Devrimi'ni erteleldiler ve yerine 12 Mart 1971 Darbesi gelmişti.

* * *

Kitaplarımdan ve başka bir yerden bir başka aktarma yapmak istiyorum ve başlıyorum: Türkiye Cumhuriyeti tarihi ile İsrail Devleti tarihlerini birbirinin içine yatırmak istiyorum ve öylece yazıyorum. Hangisi Osmanlı İmparatorluğu'nu devam ettiriyor ve hangisi, hangisi için çalışıyor, burada bir dedektif çalışması yapıyorum. Mecburum.

Cumhuriyet tarihi, yönetenler cephesinde, pek ambivalent bir tarih'tir.

* * *

Dört tarih önemlidir.

Bir, 1977 yılında "terörist" Menahem Begin Likud Partisi adıyla, İsrael'de, hükümete geldi. Şiddetin ve Yahudi şeriatı iktidarıdır.

İki, 1978 yılında, Papa İkinci Jean Paul dönemi başladı ve aydınlanmaya karşı savaş açtı. Katolizm'in Hıristiyan şeriatına döndüğü yıldır.

Üç, 1979 yılında İran'da İslam Cumhuriyeti kuruldu.

Dört, 1980 yılında Türkiye'de, Yahudi asıllı Amerikalı stratejist Wohlstetter'in doğrudan planlamasıyla, Kenan Evren başkanlığında, darbe yapıldı. Orgeneral Evren, İbrani asıllıdır ve Türkiye'de "islamın altın çağı" başlıyordu. Orgeneral Turgut Sunalp liderliğinde Likud tipi bir parti kuruldu. İç içedirler.

* * *

İbrani asıllı müslümanların kapısındayız.

İbrani asıllı Orgeneral Kenan Evren, islamın altın çağını açmaktadır.

İbrani asıllı Orgeneral Hilmi Özkök, Akepe'yi hükümete oturtmaktadır.

Kök, öz ya da oz olarak, Kenani'dir.

* * *

Aslı olan yükselmektedir.

* * *

Akepe, bir Likud'dur.

Her ikisi de bir emekçi karşıtıdır. Aşırı Batı ve Amerika yanlısıdırlar. Kendi şeriatlarını rehber alırlar. Hegemoni söz konusu olduğunda, bir kalıbın iki tarafıdırlar; birisi eril ve diğeri dişildirler. Birisi girer ve diğerine girerler. Bütün fark buradadır, girmek ya da girilmek, Shakespeare'in söylediği üzere, "this is the question", işte mesele budur.

* * *

Bizim dönemin ünlü şarkısıdır, "her yerde kar var" diyorduk ve yazdıklarıma bakacak olursak, her yerde "yahudi" var, öyle çıkıyorlar. Doğru değildir, sadece yükseklerdedir. Ordu'da ve sadece yükseklerde, general olanlarda, yahudiler çokturlar. Ve bürokraside de yüksek devlet memurları arasında İbraniler çok vardır. Çok zeki, çok çalışkan ve çok "mümtaz" olduklarına bağlayamıyoruz. Hayır, oralara sadece Yahudi asıllıları getiriyorlar. Evren, galiba da sınıfta kalmıştır ve Özkök benden de kısadır. Subay alınmamasını söyleyenler olmuştur. Ama İbrani olduğu oradan da anlaşılıyor, hiç bir kabiliyeti vardır, diyemiyoruz. Cesareti olmadığı da malumdur, ama genelkurmay başkanıdır. Çünkü doğuştan seçilmiştir ve İbrani asıllı olduğuna inanılmaktadır.

Gülen de Ordu'nun "tarikat şeyhi " olabilmiştir, genç subaylar arasında, kariyerist olanlar, yükselmek isteyenler, Gülen'e intisap ettiler. Akepe'yi, Nasuhi Güngör'ün kitabına göre, "Yenilikçi Hareket" Gülen ile bir avuç Refah Partililer, birlikte kurdular. Birlikte götürdüler. Ama şimdi çok azalmıştır ve nedenlerini biliyoruz.

* * *

Kılıçdaroğlu'nun Yahudi olduğundan hiç kuşku duyamıyoruz. Bir "Karay" yahudisi'dir. Ancak Refik Halit Karay türünden, en azından, bu konuda açık olamadılar. Soyadları Kara Bulut idi, değiştirdiler ve belki Fethullah Gülen tavsiye etmiştir, bilemeyiz.

İki CHP'ye katılmıştır ve birisi Bülent Ecevit zamanındadır. Ecevit, bu tür adamları, bakkal mektebinde okumuş adamları, almazlar ve Ece-

vit, "beyin" takımından olanları sever ve seçerdi. Ancak Rahşan Hanım'ın ifşaatına göre Hoca Efendi, Ecevitler'e çat kapı giren adamdır ve bizim Ecevit'in pek kadim dostudur. Ecevit, bu dostluğu "felsefe konuşuyoruz" sözleriyle açıklamıştı ve teyit etmiştir. Bir seyyar vaiz ile bizim "entellektüel" Ecevitimiz, felsefe tartıştığını ve vakit geçirdiğini söylemektedir. Paşa, sağ olsaydı, "he, Bülent felsefe mi, ha duyamadım da sordum, güldürme beni Bülent" derdi, ömrü yetmemiş ve bu gülünç acıdan mahrum kalmıştır. Ecevit'in koyduğu bu milletvekili aday sırasını, bakkal mektebinden mezun Kara Bulut Kemal beğenmemiştir ve çekildiğini biliyoruz. Kemal, bu adaylığını kimselere söylemiyor. Birileri Karabulut'a diğerini "dene" demiş olabilir ve ancak, Deniz Baykal'ın da tipi değildir. Ama neredeyse kapmıştır, Gülen'in tavsiye ettiğini düşünebiliriz. Gülen ve Aydın Doğan, birlikte, şimdi CHP olan partiye bu Karabulut'u koydular. Sonradan, özellikle Aydın Doğan basını, genel başkan yaptılar. Ben o tarihten beri, hem İbrani ve hem de Güleni olduğunu hep söylüyorum. Kuşku duymuyoruz.

Karay Yahudilerini Yeni Cami çevresinde yaşayan bir Yahudi tarikatı ya da dini mensupları olarak biliyoruz. Buraya "cami" yapıldığı sırada, karşı tarafa geçtiler, geçtikleri yere "Karaköy" dedik. Kara'lar gelmişti, uygundur; adları, Yahudi dilinde "Kara" idi. "Kara" okumak anlamında bir fiildir. Yahudi dilinde bunlara "Karaim" diyorlar, "Karalar" anlamındadır, çoğuldur ve biz ise "Karay" diyoruz, Ruslar da öyle diyorlar. "Bulut" ise İbrani'de "Annan" sözcüğüdür; kurucusunun adı, "Annan bin Davud" idi, başbakan Ahmet Davut ile aynıdır. Demek bu Yahudi dini kurucusu Davut oğlu Bulut'tur.

Kemal'in halası ve amcası hâlâ "Karabulut" soyadını taşıyorlar. Kemal, Soner Yalçın'a, köyümüzde bu soyadını taşıyanlar çoktu ve bu nedenle, kılıçtar olan dedelerimin soyadını aldım, buyurdular. Bizim köyde olsaydı, "aboo, ayak üstü yalan söylüyor" derlerdi. Tabii hazirundan ötedir. Ve nerede, amcası ile halası, Karabulut soyadına bağlıdırlar. Başka kim var, duymadık.

Edirne Cezaevi'nde bir Kürt genci ile tanışmıştım; birisine, "kime selam vereceğini bilemiyor," demişti ve Deniz Baykal'ı kast ediyordu. Sözün aslı, "hangi bayrağa selam vereceğini bilemiyor" idi ve Kemal'e çok yakışmaktadır. Kemal'de bayrak çoktur. Alevi idi, Adnan Kahveci'nin

bayrağını taşırken Kâbe'ye gitmişti. Herhalde Kâbe'ye giden ilk alevi'dir ve demek ki, Kemal'in her gittiği yere göre bayrağı vardır.

Kemal bir "Karay" Yahudisidir, milletvekili olduktan sonra jübilesini Aydın Doğan'ın televizyonlarının birinde Uğur Dündar yaptı, hiç bu kadar gerçek dışı sözü bir arada görmedim. Müthiş ve müthiş, bir pencere göstermişlerdi, "işte burada kalıyor," dediler. Hâlbuki Milletvekili lojmanında kalıyordu. Kemal ve Uğur, yalandan korkmaz adamlardır. Meclis Başkanı Cemil Çiçek idi, bu yalana ağzını açmadılar, Cemil Bey Kırımlı'dır. Ahmet Davutoğlu da Kırımlı'dır ve CHP'li olunca, hem Davutoğlu'nu ve hem de Çiçek'i pek övdüler. Aynı partiden sayıyoruz.

All the babies look like each other, they all look like Winston Churchill.

Ve biz şöyle diyoruz, bütün Kırımlılar birbirine benzerler onlar da Kaya Çilingiroğlu'na benzer.

* * *

Kemal Karabulut, Ahmet Davutoğlu, hep birbirlerine benziyorlar ve onlar da Kaya'ya, diyoruz. Aynı burundur. Burunlarını saklayamıyorlar. Biliyoruz.

Çok güzel, bu bir televizyon programı değil, bir Karabulut'u "süsleme" oyunu idi. Ve öyle ki, programdan sonra Uğur Bey bir de Melih Gökçek'i andılar; Karabulut'un, Melih Gökçek'in galibi olduğunu ilan ettiler. İtiraz yoktu. Ve çok güzel yaptılar, Melih Bey'den hiç yalanlama gelmemişti. Demek, bir parti kararı var.

Çok güzel, Ankaralı bir yeni bir politikacı, İstanbul'da akepe'li isimlerle güzelleştirildi. Akepe'liler rollerini iyi oynadılar. Herhalde, Karabulut'un kendi partilerinden olduğuna inanıyorlardı. Şöyle de söyleyebiliriz, fazla abartmayalım, Kemal Kılıçdaroğlu, akepe'nin bir stepnesidir. Adını ben hediye ediyorum, "stepne Kemal" çok uygun görünüyor. Büyük bayramda taşımasını diliyorum.

* * *

Demek ki kirlenmemizi bitirmek üzereyiz.

Bir, Bahçeli şimdi neredediir ve bunu biliyoruz ve akepe ile kucak kucağadır. İki, 2001 tarihini hatırlıyor muyuz ve hatırlıyoruz, erken se-

çimi çağıranın Devlet Bahçeli olduğunu biliyoruz. Çok hoştur, Başbakan yardımcısı Bahçeli birden "erken seçim" çığlıkları atmıştır. Buna bir de Kemal Derviş katılmıştır, Amerikalıdır, hükümettedir, chp tarafındadır, Derviş'in oğludur, tanınmış yahudimizdir. Amerika'da yaşamaktadır ve erken seçim korosunu kurdular. Katılması, İsrael'in de erken seçim istediği anlamına gelmektedir.

Pek güzel, henüz 2001 yılındayız ve seçim 2003 yılındadır. Hükümetten bir talep yoktur, ancak anketler gösteriyor, akepe yüzde otuz dört oy almaktadır. Refah daha önce hükümet kurmuştur. Ancak Erbakan Hükümeti idi, Erbakan ise İsrael'e net bir şekilde karşıydı. Erdoğan ayrılıp yeni bir parti kurdular ve İsrael yanlısıdır.

Bir de şu var, erken seçim kararı alınmıştı, ancak milletvekili olup da seçime karşı olanlar çoğunluktular. Hemen Meclis'i toplayarak kararı iptal edeceklerdi. Hazırlıkları vardı ve Sedat Ergin çıktılar, sanıyorum, Aydın Doğan'ın Milliyet'inde yazıyordu. "Genelkurmay Başkanı Kıvrıkoğlu erken seçimden yana," dediler. Ve erken seçime karşı çıkanları korkuttular.

Üç Kasım 2002 de seçim yaptılar ve akepe'yi iktidara getirdiler. Ve 4 Kasım 2002 tarihinde ben, "seçim değil darbedir", demiştim. Bir darba ile akepe'yi hükümet yaptılar.

Ordunun darbesidir. Kıvrıkoğlu'nun darbesidir. Aydın Doğan'ın darbesidir. Çığırtkanları Bahçeli ve Kemal Derviş'tir. Bir gün daha açık yazılacaktır. Umarım Kıvrıkoğlu ve Aydın Doğan itiraf edeceklerdir.

Ve tam ve hazırlıklı bir darbedir. Ne zaman, tutsak aldılar, 2002 yılında mı, daha önce mi, emin değiliz. Muhalefet Başkanı Deniz Baykal, aşırı fuhuştan dolayı tutsak oldular. Sekreteri ile yatıyormuş ve fotoğraflarını çekmişler, kızın sözde kocası öncesinde hizmet ediyormuş. Çok sonra gösterdiler ve Murat Yetkin bana, "Yalçın Bey, gör dedi" haber ettiler. Tam bir pisliktir.

Her yerde kir var.

* * *

1947 yılında Başkan Truman getirdi. Yarım akıllı bir adamdı, adında bir "S" harfi var, kimse anlamını bilmiyor, "Smile" olduğu rivayet ediliyor. Hep gülermiş, hep alıkmış, işte onun marifetidir. Aynı tarihte İsrael

Devleti'ni de kurdu. Ve aynı tarihte atom bombasını patlattı. Belki dedikleri türden bir "alık" idi. Yaptıkları şüphe bırakmıyor.

* * *

İslama Başkan Obama son veremedi. Ancak bizi hapisten Obama çıkardı. Amerika hem hapse attı, hem de çıkardı. Obama, Gülen'i kullandı; Gülen Anayasa Mahkemesi'ne hakimdi. Bizi, Genelkurmay Başkanı dahil, hapisten, Obama ve Gülen çıkardılar. Komikti, kanunsuz olarak hapse attılar, kanunlara aykırı olarak, bizi çıkardılar. Kanunlarımızda Anayasa Mahkemesi'nin yetkisi yoktur.

* * *

Peki Truman "alık" ise Trump nedir ve belki "kaçık" diyebiliriz. İslama kaçık kini duymaktadır.

İslam'ın kökünü kazımaktadır. Ne kadar kazır, sınırı vardır.

Ve bir ata sözümüz var, eğer "alık" kirletirse, kaçık temizler.

Sağ olasın "kaçık" demek durumundayım.

* * *

İstanbul gençliği, 28 Nisan, tabii 1960, "isyan" başlattılar ve başkaldırı da diyebiliriz. Ölümüz vardı. Haberdardık. 29 Nisan 1960 günü, biz başladık. "Dost ve kardeş fakülteler", öyle diyorduk, Hukuk ve Siyasal, yan yanaydık, harekete geçtik. Polis bizi sardı ve tabii ordu vardı. Sarıldık.

* * *

Cebeci halkı heyecanlıydı, önümüzden selamlarla geçiyorlardı. Fakültenin arkalarında tepeler vardı, nineler kucaklarında taş getiriyorlardı. Alıyorduk.

* * *

Sessizdik, zaman zaman "ya ya ya, şa şa şa, Türk ordusu çok yaşa" bağırıyorduk. Ben yönetiyordum, İstanbul "Federasyon" olaylarından biliniyordum, iki yıl sürmüştü, Cağaloğlu'nda çatışmalarımız oldu. O zamanlar gazeteler yetiyordu. Biliniyordu ve gençlik bana güveniyordu.

* * *

Birden aklıma geldi, nasıl geldi, nereden biliyordum, galiba Kara Kuvvetleri Komutanı Cemal Gürsel, bir tür kuvvetlerini bırakmış, İzmir'e evine çekilmişti, duymuştum ve başlattım, "ya ya ya, şa şa şa Cemal Paşa çok yaşa" bunu söyledik. Halk katıldı. Cemal Paşa'yı ben bilmiyordum ve kimseler bilmiyordu. 229. Alay oradaydı, haberim vardı ve daha doğrusu, komutanı Temren'in babasıydı. Temren, Hukuk öğrencisi ama o gün Siyasal'daydı. Tözün, komutanın diğer kızı, Siyasal'da öğrenciydi, içerideydi.

O tarihte Türkiye küçüktü. Bizdik ve birbirimizi biliyorduk.

* * *

Birden ateş başladı. Fakülte binasına ateş ediyorlardı. Özgen Acar, Cumhuriyet'teki Özgen, ve bir öğrenci, ön saflarda savunmaları idare ediyorlardı. Özgen ile yurtta yataklarımız yan yanaydı. Çok ateş ettiler ve sonra durdular. İçeriye girdiler. Ateşi kestikleri an ben "kaçtım", beni alacaklarından emindim. Önce gecekondularda saklandım, sonra İskenderun'a kaçtım. Orhan dayım chp ilçe başkanı idi, beni Kırıkhan dağlarına kaçırdı.

* * *

Sonra dayanamadım, bir ağanın küçük şatosunda bir süre kaldım. Gece elektrik yoktu ve korumalar Türkçe bilmiyordu. Kalmadım, Ankara'ya tekrar geldim, yine bir gecekonduda kalıyordum, direnişler vardı, katılıyorduk.

* * *

Tuna nehri akmam diyor
Etrafını yıkmam diyor
Ünü şanlı Osman Paşa
Plevne'den çıkmam diyor.

Olur mu böyle olur mu
Kardeş kardeşi vurur mu

* * *

Halk, 20 Mayıs ve sonrası, "bu gün Ordu geliyor" veya "yarına kalmış" diyordu, Ordu'nun ihtilal yapacağı söyleniyordu. O günlerdeydik.

* * *

Halide Edip Harum anılarında Meşrutiyet Devrimi'nde, o gün hiç suç işlenmediğini yazmıştı. Devrimlerde suç işlenmediğini Halide Harum'dan öğrenmiştim. Hırsızlar hırsız olmuyordu. Katiller öldürmüyordu. Ve ben 27 Mayıs'ı biliyorum, çok sakindi. 27 Mayıs'ta ihtilalin lideri Cemal Paşa, Orgeneral Cemal Gürsel, üstü açık bir otomobilde Kızılay'a indiler. Hiç böyle bir kalabalık görmemiştim, Kızılay'da iğne atsan yere düşmüyordu. Cemal Paşa'nın bir korumasını görmedik. El salladı, saygıyla alkışladık. Bizden birisiydi. Salla salla mendilini, ve salladılar. Gittiler.

* * *

Halk dans ediyordu.

Dans ederken "sen oyna Menderes sen oyna" bunu söylüyorlardı. Saygısız sözler ve küfür yoktu. Sen oyna Menderes sen oyna, söylüyorlar ve oynuyorlardı.

* * *

Devrimler temizlerler.

Pislikleri kazırlar.
Kirleri aklarlar.

* * *

Sonra kapitalistler tekrar kirletirler. Devri daimdir.

Global Karşı-Devrim

SIZ'LAŞTIRMA & ÜMMİLEŞTİRME

de-bourgeosification	burjuva-sızlaştırma/ şehirli-sizleştirme/şehirleri yok etme-ortaçağ'laştırma/sürüleştirme
deideologization	ideoloji-sizleştirme/görüşsüzleştirme /kişilik-sizleştirme
desurbanisation	şehir-sizleştirme/köylüleştirme/ köyleşme
de-skilling	beceri-sizleştirme/bilgi-sizleştirme/ birikim-sizleştirme/köleleştirme
des-articulation	eklem-sizleştirme/dezartikülasyon/ solucanlaştırma
deshumanisation	insani-sizleştirme/dezümanizasyon/ bayağılaştırma
desintellectualisation	aydın-sızlaştırma/ dezentellektüelizasyon/ belkemiğini kırma
delocalisation	yer-sizleşme/bağ-sızlaşma/ kök-süzleşme/taban-sızlaşma/ delokalizasyon
destructuralisation	yapı-sızlaştırma/amipleştirme/ taşaronlaştırma / desstrüktüralisazyon/ dezartikülasyon
dereasonment	akıl-sızlaştırma/derezonman/ ahmaklaştırma

deradicalisation	görüş-süzleşme/temel-sizleşme/ sıradanlaşma/karar-sızlaşma deradikalizasyon
denationalisation	milli-sizleşme/vatan-sızlaşma denasyonalizasyon
deliberation	hür-süzleşme/tabileşme/ bağımlılaşma
depolitization	siyasa-sızlaşma/hayvanlaşma depolitizasyon – politika-sızlaşma
desublimation	yüksek-sizleşme/alçalma/ aşağılaştırma/bayağılaşma/ bütün değerlerin ucuzlaması / iyi-sizleşme güzel-sizleşme
demeritocracy	liyakat-sızların idaresi/ çapulcular rejimi

•BİRİNCİ BÖLÜM•

KİR'Lİ EDEBİYAT

Küçük burjuva edebiyatı tarih bilincinden yoksundur.
Zamanı an'da takılıp kalmıştır. Geçmişinden nefret eder, geleceğinden umutsuzdur, bütün gücüyle an'ı yakalamaya ve yaşamaya odaklanmıştır.
Dün ve yarından yoksun bu edebiyat, an'ın perspektifsizliğinde abartı ve fetişleştirme tiradlarını okuruna modern edebiyat diye yutturur.
Topluma ve insana gerçekçi bir felsefeyle bakamayan küçük burjuva edebiyatının estetiği bayağı bir estetiktir. An'ı mutlaklaştıran, tarih bilincinden yoksun bir edebiyatta kurgu olmaması rastlantı değildir.
Küçük burjuva edebiyatı estetik bayağılığını, kurgu yoksulluğunu "anlatı" adı verilen bir tür icat ederek gizlemeye çalışır.
Bugün edebiyatı da, aydın'lığı da küçük burjuvaların düşürdükleri çukurdan kurtarmak temel zorunluluklarımızdan biridir.

Burjuvanın sanat sevicisi olarak portresi

Yıllardır, yinelenen bir safsata var; "bizde burjuvazi olmadığı için her konuda geri kalmışız". Yüz yıldır Türkiye'yi yöneten sınıfı, fabrikaların, bankaların, büyük toprakların sahibi olanları gösterince, bunlar burjuva değil de ne dendiğinde de, onlar "gerçek" burjuva değil, diyorlar. Batı'da öyle mi, burjuva dedin mi, kültürlü, bilim ve sanatın koruyucusu bir sınıf akla gelirmiş.

Bu safsataya hiçbir zaman inanmadım. Burjuva, kapitalist toplumda işgal ettiği yer ve işlev nedeniyle hiçbir zaman kültürlü olamazdı, bilim ve sanatın koruyuculuğunu yapamazdı. Eğer bilim ona daha kârlı sömürü imkânı veriyorsa o zaman başka. Sanat onun toplumsal suçlarını gizliyor, onu ulvi ve yüce kişi olarak gösteriyorsa, bunu elbette desteklerdi. Bu varlığını sürdürmenin bir koşuluydu.

1980'lerden sonra, düşük ücret politikası ile iç pazarı daraltarak, ihracat yoluyla dışa açılmaya çalışan Türk burjuvazisi, boğaz tokluğuna yaşamaya mahkûm ettiği halka, sanat diye yalnızca televizyonu bıraktı. Bu arada izleyicisiz kalan yerli sinema sektörü çökerken, sinema salonlarını Amerikan sineması ele geçirdi. Türk sineması iki binlerde kaba güldürü-

lerle yeniden sinema salonlarına döndü, milyonluk izlenme rekorlarına erişti ama zincirleşen ve avm'leşen sinema salonlarının piyasa sansürü nedeniyle nitelikli onlarca film tek bir sinemada bile gösterilme olanağı bulamadan arşivlere kaldırıldı. Tiyatro ise, devletin ve belediyelerin kamusal desteğiyle ayakta kalabildi, ancak düşünsel ve sanatsal niteliği geriledi. Bu alandaki 12 Eylül tahribatı, gerçekçi oyunların, halkçı yazarların dışlanmasını getirdi. Resim derseniz, alıcısı bütünüyle sermaye olduğu için, onun beğenisine ve insafına kaldı. Edebiyatın ne hale geldiği, "bestseller" listelerindeki romanlardan görülüyor. Bunun ikna edici ayrıntılarını Bestseller Okuma Kılavuzu'nda[1] bulabilirsiniz.

Devlet bütçesinden burjuva sponsorluğu

Bu koşullarda, burjuvazinin sanat koruyuculuğundan değil, sanat yıkıcılığından söz edebiliriz. Emek sinemasını yıkıp avm içinde beşinci katta yeniden yapan sermayedarı, günümüzün burjuvazisinin sanata destek anlayışı için simge değerinde görebiliriz. O diyor ki, Emek sinemasına karşı değilim, ama tek başına bir yapı olarak karşıyım, dükkânların arasında, hamburgercilerin, ataricilerin kıyısında olmasından yanayım. Burjuvazi de sanata karşı değil, sanatı sever, hatta korur da ama kendisine bağlı ve bağımlı olursa. Her ağzını açtığında ona dalkavukluk yaparsa, sanata "sponsor" olmayıp da ne yapacak. Onun "sosyal sorumluluk" görevlerinden biridir bu. Üstelik yapar bir kanun, sanat için harcadığı parayı vergiden düşer. Asgari ücretli gelirinin yüzde elliye yakınını burjuva devlete vergi olarak öderken, burjuvazinin milyonluk kazancından sanata harcadığı paralar indirilerek vergi alınır. Aslında burjuvazi sponsorluğu kendi cebinden değil, devlet bütçesinden yapmaktadır. Ama bunun şanı üstüne kalmaktadır.

Bu tablo içinde "sponsorluğu" ben destek değil de, "ölüsoyuculuk" olarak tanımlıyorum. Önce piyasaya düşürerek sanatın bağımsız varoluş koşullarını ortadan kaldır. Öldür. Sonra işine geleni, maniple edebildiğini, "sponsorluk" yapıyorum diye reklam aracı yap. Vergiden düşerek bu reklamı da bedavaya getir, daha doğrusu emekçiye ödet. Sanat sevicisi burjuvanın ekonomi politiği bu kadar basittir.

---

[1] B. Sadık Albayrak, Bestseller Okuma Kılavuzu, Doğu Kitabevi, 2016, İstanbul.

Burjuva'nın küfür olduğu 70'ler

Bir dönem yaşadık. Tarihin iki kilometre taşıyla başlatabiliriz. Birincisi, 15-16 Haziran 1970, işçi sınıfının, sendikal örgütlenmeye getirilen duvarları yıktığı iki gündür. Kemal Sülker'in kitabının adıyla, bu Türkiye'yi Sarsan İki Uzun Gün'de İstanbul'un işçilerin denetimine geçtiğini söyleyenler var. Vasıf Öngören, "Zengin Mutfağı" oyununda, bu iki günün burjuvazi cephesinde yol açtığı korkuyu ve bunu yenmek için giriştiği katliam politikasını, tiyatro sanatının diliyle pek güzel anlatır.

İkincisi, 12 Mart 1971, işçi sınıfı korkusuna burjuva devletin çözümüdür; bütün ülkeyi hapishane ve siyasi av sahnesine çevirdiler. Sosyalist gençler, tanınmış solcu yazarlar, TİP yöneticileri İstanbul, Ankara hapishanelerinde buluşurlar. Üç fidan, Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan, Hüseyin İnan kırk beş yıl önce, 6 Mayıs 1972'de idam edildiler.

O yılların en özlü sahnelerinden birini, Şükran Kurdakul, 1975 yılında yayımlanan "Açlık Grevi" öyküsünde çizmiştir. 12 Mart'ın hapishane zulmüne direnen gençler, açlık grevine giderler. Kapıda ise onları görmeye gelen ana babaları, eşleri sevgilileri vardır. Çiçek Ana da oğlunu görmeye gelen yoksul bir kadındır. Açlık grevini bahane eden hapishane idaresi, bütün görüşmeleri yasaklamıştır. Saatlerce direnseler de kızlarını oğullarını, eşlerini göremeden akşamın alacasında geri dönerler. Çiçek Ana, yürüyerek gecekondu mahallesindeki evine giderken, yanından geçen lüks otomobildeki zengin çocuğu ona nanik yapar. Çiçek Ana bütün öfkesini ona yöneltir: "Hadi urdan burjuva piçi!"

Bir dönemdir, okuma yazması bile olduğu kuşkulu Çiçek Ana için "burjuvazi" küfür ile eşdeğer bir kavram haline gelmiştir. Sanki 1905 Rusya'sında, Maksim Gorki'nin 'Ana'sı, 1970'ler Türkiye'sinde Şükran Kurdakul'un öyküsünde yaşamaktadır.

Bu dönemde sanat ve sanatçı yüzünü işçiye, sola dönmüştür, sevgi dolu ışıklarını işçinin üzerinde yoğunlaştırır. Hapishanelerde sanat ve sanatçıya geniş yer ayrılması, bunun sonucudur.

12 Mart Darbesiyle, neredeyse aynı günlerde, 12 büyük sermayedarın imzaladıkları bir protokolle burjuvazinin en önemli örgütlerinden TÜSİAD'ın kuruluşu ilan edilir. Aynı yıllarda Nejat Eczacıbaşı'nın öncülüğünde bir başka sermaye örgütü daha kurulur; İKSV, İstanbul Kültür

ve Sanat Vakfı. Eli cebine gitmeyen bir sınıfın, burjuvazinin büyük sanat konsorsiyumu, devrimcilerin ve sosyalist sanatçıların yığınlar halinde hapishanelere kapatıldıkları günlerde sahneye çıkmıştır.

Cumhuriyet yıkıcısı müthiş alet

Yıkarlar, yeniden yapar, satarlar. En büyük yıkımı ve en büyük satışları, yazmaya kalemim varmıyor ama bütün açıklığıyla ortada, cumhuriyettir. Önce bakarlar, ince ince hesap yaparlar, "getirisi" daha yüksekse hemen en gelişmiş işmakinesini kapar, yıkıma başlarlar. Tabiatları budur. Doğalarında var, bütün insan yaratıcılıklarını paranın basit formülüne sokmaktır işleri. Sezarın hakkı sezara, cumhuriyet yıkıcılığında en müthiş aleti, AKP'yi ve ideolojiyi bulabildiler. Daha doğrusu icat ettiler; elli yıldır aradıkları ve kurduklarıdır.

En büyük devletçi bunlardır. Hapishanelerine kapattıkları sosyalistleri devlet düşmanı ve yıkıcısı olmakla suçlarlar. En büyük devlet düşmanı bunlardır; devletin ekonomiden elini çekmesini savunurlar, bütün devlet mallarını özelleştirme adı altında mülkiyetlerine geçirmeyi becermişlerdir. Polis ve asker maaşlarını, rektör ve profesör ücretlerini ödemek için vergiyi halktan toplarlar. Sonra bunları ücretini ödettikleri halkın üstüne salarlar. Satılan devlet mallarını özelleştirmek için krediyi devlet bankasından alırlar. Bunların yaptıklarına bakınca, Haziran Ayaklanmasında polisin komaya soktuğu oğlu için, "sanki kendi paramla kiralık katil tutmuşum" diyen babanın söyledikleri tekrarlanabilir. Türkiye'nin başında, Türk insanının ezilmesi ve yıkımı için onların emeğini kullanarak iş çeviren bir sömürücüler sürüsüdürler.

İş çevirirken, yıkımın altında kalacaklara teskin edici, gözboyayıcı işlere ihtiyaç vardır. Bunu da sanattan daha iyi ne yapabilir. En büyük yıkım şantiyesinde, en estetik, balerin adımlarıyla gezinen periler görürsünüz.

Fransız Devrimi'nin Rahip Sieyes'inden esinle, "Yaşamı üretirken her şey olan işçi sınıfının, yaşamın yönetiminde hiçbir şey olamayışının yol açtığı ağır sorunlarla boğuşuyoruz" diyebiliriz. Bugünün dünyasında ürettikleriyle, yarattıklarıyla toplumsal hayatta her şey olan, buna karşılık siyasi olarak, kültürel ve sanatsal olarak hiçbir şey olan işçi sınıfı bu

korkunç eşitsizlik denklemini ne zaman çözecek?

Yılmaz Güney, henüz on sekiz yaşındayken "Üç Bilinmeyenli Eşitsizlik Sistemleri" adında bir öykü yazdığı için bir buçuk yıl hapis cezası almıştı. Sanat sevicisi burjuvazinin ellili yıllarda iktidarda olan "hacıağaları" eşitsizlik sistemindeki bilinmeyenleri şıp diye anlamış ve cezayı kesmekte duraksamamıştı. İşçi sınıfının, hele günümüzdeki kapitalist kültür ve yaşam biçimi içinde akli melekelerini sisteme teslim etmiş işçi sınıfının, bırakın bilinmeyenleri, eşitsizliği bile düşünecek hali kalmamıştır.

Bizi kurtaran dergiler

Bizi kurtaran dergiler, 12 Eylül karanlığı her yanı sarmışken, her ay, gecenin geçici olduğunu fısıldayan ateş böcekleri gibi gelirdi. Yetmişlerin devrimci yükselişinin rüzgârını taşıyan Yazko, Yazarlar ve Çevirmenler Kooperatifi'nin kitapları ve dergileri bütün baskılara rağmen, sanat ve edebiyatın dolaylı diliyle emekçi sınıfın umut ve öfkesinin yenilmediğini gösterirdi. Aydınımızın başarılı ortak işlerinden Yazko'nun ilk sayısı 12 Eylül'den iki ay sonra çıkan Yazko Edebiyat dergisi, dönemin hemen bütün önemli yazar ve şairlerinin eserlerini bir araya getirirdi. Sennur Sezer ile Can Yücel'in şiirlerini, Demirtaş Ceyhun ile Bekir Yıldız'ın öykülerini, Yalçın Küçük'ün sarsıcı eleştirilerini ve muhatabının cevaplarını, Afşar Timuçin'in denemelerini ders kitabı boyutunda çıkan yüz altmış sayfalık bu aylık dergide okuyabiliyorduk.

12 Eylül'den dört ay sonra, ilk sayısı Ocak 1981'de Ankara'da yayınlanan Bilim ve Sanat dergisi, geniş ilgi alanı ve zengin içeriğiyle diyalektik maddeci felsefeyi, gerçekçi ve toplumcu sanatı, yaratıcı ve geliştirici kültürü gündemimizde tutuyordu. Onu Ankara'da çıkan bir başka dergi, Yarın, bütünlüyordu. Genç okurları hedefleyen, sanata ve edebiyata daha çok ağırlık

veren bu dergide sosyalist şairler, romancılar, kültürümüzün evrensel yapıtaşları tanıtılıyor, eserlerini okumamız için heyecan uyandırılıyordu.

Bir süre sonra Yazko, bir Felsefe dergisi, ardından Yazko Çeviri dergisini çıkardı. Şubat 1983'te haftalık gazete biçiminde yayınlanan Yazko Somut ise sanat ve kültür dünyasını günü gününe yansıtan güçlü bir haber yorum kaynağımız olmuştu. Beyin kanaması geçiren sosyalist şairimiz Hasan Hüseyin'in sağlık haberlerini, komada yattığı haftalar boyunca Somut'tan izlemiştik, 26 Şubat 1984'te dünyadan ayrılan şairin sonuyla Yazko Somut'un kapanması arasında sanki görünmez bir bağ vardı.

Faşizme karşı sanat edebiyat dergileri

Seksenlerin ilk yarısında 12 Eylül'e karşı direnişin odaklarından biri, sanat ve edebiyat cephesi olmuştu. Darbenin sol politikayı yasaklaması, devrimcileri hapse kapatmasına karşı, belki de toplumsal bir savunma mekanizması oluşmuş, sanat ve edebiyata ilgi yoğunlaşmıştı. Ama bu ilginin bir kaçış olmasını engelleyen toplumcu bir niteliği vardı. Bu dergilerde edebiyatın ve sanatın gerçekçi, etkin, devrimci özellikleri vurgulanıyor, açıkça söylenemeyenler imgelerin dolaylı simgeselliği içinde dile getiriliyordu.

Dergiler, seksenlerde faşizme direnişin ve geçmişin devrimci birikiminin yeni kuşaklara aktarılmasının önemli araçları oldular. Bizi, 88 Kuşağı diyebileceğimiz kuşağı, faşizmin hasarlarından büyük ölçüde bu dergiler kurtardılar diyebilirim. Andığım dergilere 80'lerde yayınlanan başkalarını da ekleyebiliriz: Tanju Cılızoğlu'nun Edebiyat 81, Osman Çutsay'ın Edebiyat Dostları, Düşün, Kemal Özer yönetimindeki, Asım Bezirci, Cengiz Gündoğdu, Afşar Timuçin'in yazdığı Varlık, Güngör Gençay'ın Gerçek Sanat, Ankara'da Sait Munzur'un çıkardığı Sıfır Mizah Dergisi... Unuttuklarım olabilir.

Bunların yanı sıra Oğuz Aral'ın yönetiminde çıkan 300 bin satışlı Gırgır dergisi, mizahın ezop diliyle 12 Eylül'e muhalefet yapıyordu.

Burada andığım dergiler, tarihimizin akışıyla uyumlu biçimde, sanat ve edebiyata toplumsal işlev yükleyen, gerçekçi ve sosyalist bir sanatı değerli gören bir yayın çizgisi izleyen dergilerdi. Bu dergilerin, bir davası ve kavgası vardı. Meraklı ve ilgili okurları eğitirken, yeni yazarların ye-

tişmesi için okul işlevi de gördüler; ilk şiirler, ilk hikâyeler, ilk denemeler ve eleştiriler bu dergilerde yayınlandılar.

Sermaye sanata el atıyor: Hürriyet Gösteri

Aynı yıllarda toplumcu gerçekçiliğe karşı bireyciliği, "gerçeküstücülüğü", bunalım edebiyatını, yapısalcılığı, biçimciliği savunan kültür sanat dergileri de sahneye çıktı. Bunların arkasında büyük sermaye vardı ve eşyanın tabiatına uygun biçimde, gerçekçilik ve toplumculukla davalı ve kavgalılardı. Bunlardan en uzun ömürlüsü, bugün de yayınını sürdüren Hürriyet Gösteri dergisiydi. Yayın anlayışına bakıldığında kültüre ve sanata alabildiğine uzak, yabancı, magazin haberciliğiyle okuru bayağılığa alıştıran Hürriyet gazetesinin, ticari anlamda hiçbir getirisi olmayan kültür sanat dergiciliğine yatırım yapması hiç de hayra alamet değildi. Seksenlerin hemen başında sistemin en büyük gazetesi aracılığıyla, büyük sermaye edebiyata el atıyordu. Bugün edebiyatımızın içine düştüğü bayağılaşmanın yolunu açan, estetik ölçütlerin belirsizleştirilmesinde etkili hizmet eden girişimlerin başında Hürriyet Gösteri dergisinin kurulması vardır. 12 Eylül'den iki yıl sonradır; Mart 1982.

Büyük sermayenin dergicilik girişim ve hevesleri daha önce de olmuştur. Sözgelimi Milliyet gazetesinin Milliyet Sanat dergisi 70'lerde çıkmıştır. Ama bu dergi, 70'lerin sol rüzgârında, gerçekçi ve toplumcu çizginin etkisinde kalmıştır. Milliyet'i çıkaran sermaye grubunun Sanat Olayı dergisi de aynı etkiyle gerçekçilik karşıtı bir çizgiye tam çekilememiştir. Ocak 1981-Haziran 1982 arasında kısa ömürlü olmasını buna bağlayabiliriz.

Bugün giderek etkisizleşen, üç ayda bir, varla yok arasında çıkan Gösteri'nin başında, 35 yıldır Doğan Hızlan vardır. D. Hızlan, aynı zamanda, piyasa edebiyatının ödül mekanizmasının da başındadır. Her yıl on beşten fazla edebiyat yarışmasında jüri başkanlığı yapmaktadır. Gösteri dergisi içerdiği yazıların rastgeleliğiyle, yaşamdan kopukluğuyla, tarihsellik ve toplumsallık karşıtlığıyla sermaye sanat edebiyatının niteliksizliğinin somut bir aynasıdır. Bugün baştan sona renkli, 160 sayfalık Gösteri'nin, 5 liralık satış fiyatı da, bu derginin kâr-zarar hesabı yapılmadan, bir sermaye misyonuyla yayınlandığını göstermektedir.

Gösteri artık varla yok arasında dedim, aslında piyasa sanat ve ede-

biyatı da böyledir. İnsan yaşamına estetik bir nitelik kazandıran, yaşamı anlamak ve dönüştürmek için insanı duyarlı kılan sanat ve edebiyatın bayağılaşması, estetik nitelikten yoksun sıradan pazar malı haline gelmesi, sanatın silinmesidir. Günümüz kapitalizminde sanat ve edebiyat varla yok arasında bir ontolojiye indirgenmiştir. Ayrıca Gösteri için şunu da ekleyebiliriz; bu bayağılaşmanın propagandisti olarak misyonunu başarıyla yerine getirmiştir ve adları bile düzeysizlik çağrışımı yüklü, Ot, Kafa, Bavul, Cins, Sabitfikir, Hayvan vs. dergilerine dağılarak üç aylık aralarla inzivaya çekilmiştir. Piyasa edebiyatının misyon dergilerine gazetelerin haftalık "Kitap Eklerini" de eklemek gerekir.

Ot'laşan edebiyat, kafa yapan fetişizm

Artık birer sanat ve edebiyat dergisi diyemeyeceğimiz ama sanat ve edebiyattan çöplenen bu piyasa dergilerinde bir sayfadan uzun yazıya pek rastlanmamaktadır. Genellikle melankolik bir yitmişlik içinde çırpınan kalemlerin doldurduğu bu dergilerin sayfaları da, kapkara, gri ya da çamur renklidir. Melankolik yazı, bu koyuluğun içinde belirir ve çıkışsızlığı imleyen karanlığın içinde boğulur. Bu dergilerin edebiyata toplumsal bir etkinlik, davası ve kavgası olan bir insan yaratıcılığı olarak bakmadıkları o kadar belirgindir ki, onlar için şiir, hikâye, roman yalnızca bu melankolik atmosferi oluşturmak için yağmalanacak malzemelerden ibarettir. İnternet cehaletinden beslenirler, bu cehalete katkıda bulunurlar. Ölmüş şairlerin adını kullanarak internette yazılan bayağı şiirlerin dizelerini, büyük bir fütursuzlukla bu şairlerin eseriymiş gibi kapaklarına yazmaktan çekinmezler.

Bu dergilerin ufku, ergenlik çağı insanının ruhsal duyarlığıyla sınırlıdır. Ergen aforizmacılığı olarak niteleyebileceğimiz bir üslup ve düşünsel kısıtlılıkla çevrilidir. Buradan kültür ve edebiyatın geniş ve toplumsal dünyasına girmek mümkün değildir. Bu dergilerde anlık bir bilinç ve kavrayışın yansımaları vardır. Sanat ve edebiyata fetişist bir değer yüklenir. Kapaklarda fetiş haline getirilmiş yazar ve sanatçıların portreleri yer alır. Aynı kişilerin portreleri, hiçbir bıktırma kaygısı gütmeden dergi dergi gezerler. Sanki pagan tapınaklarda yılın belli aylarında tanrılar için düzenlenen ayinler, modern zamanların bu piyasa fetişleri için bu dergilerde yeniden doğmuştur. Elbette buna "yeniden doğuş" diyemeyiz, bu

dergiler, tarih bilincinden yoksun, toplumu ve geçmişi dekoratif bir mantıkla ele alan, edebiyatı fetişleştirici bir bakış açısıyla maluldür.

Bu dergilerin yaygınlaşmasında Gezi İsyanı'nın yenilgisinin izdüşümlerini bulabilir miyiz?

Ben, piyasa dergiciliğinin bu halini, daha geniş bir çerçevede, 1980'den bugüne gelen sanatsal edebi transformasyon sürecinin, yani kir'e alışma ve içinde debelenme sürecinin son aşaması olarak görmek eğilimindeyim. Sermayenin sanata el atmasının nesnel sonuçlarıdır. Bu sonuçları hazırlayan etmenler arasında yıllardan beri çıkan Gösteri benzeri sermaye dergileri stratejik bir yer tutmaktadır.

Yarın'dan Adam Sanat ve Notos'a bir tipoloji: Semih Gümüş

Öyleyse, sermaye dergiciliğinin kısa tarihçesine devam edebiliriz. Bir reklam ajansının kurduğu Adam Yayınları'nın Memet Fuat yönetiminde 1985 Aralık ayında ilk sayısını yayınladığı Adam Sanat dergisini de, yumuşak yüzüyle gerçekçi edebiyatı etkisizleştirmede önemli bir sermaye dergisi olarak değerlendirmek gerekiyor. Yazar kadrosundaki bazı toplumcu ve gerçekçi yazarlara rağmen, piyasa edebiyatının yerleştirilmesinde büyük bir rol oynamıştır. 2005'e kadar, 20 yıl yayınını sürdüren Adam Sanat'tan, bugün piyasa edebiyatının en önemli belirleyicilerinden Semih Gümüş çıkmıştır. Semih Gümüş kişiliğinde, Türk edebiyatının 1980'lerden 2000'lere sürüklendiği metamorfozun tipolojisini buluyoruz. Yukarda bizi kurtaran dergiler arasında saydığım, sosyalist gerçekçi sanatı savunan Yarın dergisinin genel yayın yönetmenliğinden, günümüzün her türden postmodern piyasa bayağılığının övgücülüğüne başkalaşmıştır ve Adam Sanat'tan çıkıp Notos'a varmıştır. Notos, günümüzün tipik piyasa edebiyatı dergilerinden biridir. Temel işlevini, toplumcu gerçekçi edebiyatı karalamak, silmek, bireyci ve bayağı piyasa edebiyatını yüceltmek olarak tanımlayabiliriz. Genç yazarlara model olarak sunulan bu piyasa edebiyatçılarının çoğu yeni Amerikan yazarlarıdır. Bunların Soğuk Savaş'la birlikte ABD üniversitelerinde bir anda açılan "Yaratıcı Yazarlık Bölümlerinden"[1] yetişen yazarlar olma ihtimali yüksektir. S. Gümüş,

[1] Soğuk Savaş'ın Amerikan üniversitelerinde başlattığı "yaratıcı yazarlık" kurslarıyla il-

aynı zamanda "yaratıcı yazarlık" kavramı altında kurslar düzenlemekte ve Amerikan usulü yazar yetiştirmektedir.

Bu yazıyı hazırlarken Notos'un son sayısını inceledim. Semih Gümüş, toplumsal bir davası ve kavgası olan büyük edebiyatımızın hep dışında kalmış önemsiz bir yazarı, "Sıradışının Gizemi" reklam spotuyla dergisine kapak yaparken, okuru anlamsızlığa anlayışa davet ediyor: "Sevim Burak'ın yazdıkları, evet, çok özel, çok kişisel, çok sıra dışı. Onları anlama çabası arada köprüler kurmaya başlamak demektir ama bazen anlamadıklarımız, hatta bazen doğrudan kendisi anlamsız olan metinler de olabilir."[2] Piyasa dergileri ve yazarlarının köprüleri bizi hep toplumdışına, bireyciliğe ve anlamsızlığa götürmektedir. Sömürücü, çürümüş bir sınıfla özdeşleşmenin çıkmazını, kir'ini bize de bulaştırmak peşindedirler.

Seksenlerin ikinci yarısında ilk örnekleri verilen, Yalçın Küçük'ün "Küfür Romanları" kitabıyla kategorize ettiği edebiyatın yayınlanması, pazarlanması ve starlaştırılmasında Adam Yayınları'nın, Sanat dergisinin yazarlarının büyük katkısı vardır.

Aynı yıllarda doğrudan bir sanat dergisi olarak çıkmasa da, sanat ve edebiyata ayırdığı yer nedeniyle etkili olan haftalık haber dergisi Yeni Gündem'i de unutmamak gerekir. Murat Belge yönetiminde çıkan bu derginin neoliberalizmin sol içine sızmasında ve sol liberalizmin yaygınlaşmasında büyük bir etkisi olmuştur. Gerçekçi edebiyatın etkisizleştirilerek bireyci ve biçimci edebiyatın egemen olmasında Yeni Gündem'in ve İletişim Yayınları'nın kilit bir rolü vardır. Bugün bu yayınevi piyasa edebiyatının en güçlü ve stratejik kurumlarından biridir.

Gerçekçiliğe karşı Gergedan-Argos seferi

1987'de Enis Batur yönetiminde çıkan Gergedan dergisi, Dönemli Yayıncılık A.Ş. adlı bir yayın şirketince yayınlanıyordu. Büyük boyutu, kuşe ve birinci hamur kâğıda lüks baskısı, Avrupa'da moda olmuş sa-

---

gili yakın tarihli bir bilimsel araştırma şudur: Eric Bennet, Workshops of Empire, Stegner, Engle, and American Creative Writing during the Cold War, University of İowa Press, 2015, İowa City.

[2] Semih Gümüş, Notos, sayı 65, Ağustos-Eylül 2017, İstanbul, s.2.

nat ve edebiyat akımlarını gündeme getirişiyle piyasa edebiyatının elit örneklerini temsil ediyordu. Gergedan'ın logosunun altında, "Yeryüzü Kültürü Dergisi" nitelemesi yer alıyordu. Edebiyat tarihimizi bireyci ve biçimci bir bakışla yeniden yazmaya çalışan dergi, sözgelimi, bir sayısında, bütün karanlık restorasyon süreçlerinin yıldızı Yahya Kemal'i yeniden parlatıyordu. Batıda Soğuk Savaş sürecinde sermayenin vakıfları ve kültür operasyonlarıyla yerleştirilen bireyci, nihilist, bunalımlı, anlamsız, toplum karşıtı bütün sanat akımlarını idealize ederek sunan dergi çok uzun ömürlü olamadı. Ancak yerine çok geçmeden bir benzeri, Argos dergisi çıkartıldı. 1988-92 arasında çıkan dergi, Gergedan'ın içerik ve biçim olarak kopyasıydı. Yayın yönetmeni Selim İleri'ydi. Bugün Selim İleri'yi bir zamanlar Zaman gazetesinde yazdığı için eleştirenler, bu yazarın Argos'la, Türk sanat ve edebiyatının yatağını sermaye kanalına akıtarak yaptıklarının yanında bir hiç için suçlamaktadırlar. Elbette Argos'un arkasında da büyük sermaye, Asil Nadir ve Güneş gazetesi vardı. Büyük sermaye seksenlerde kültür ve sanata yatırım yaparak, yayınevleri kurup dergiler çıkartarak müdahale ederken, yaygınlaştırdığı ve etkin kıldığı toplumcu gerçekçilik karşıtı sanat anlayışlarıyla da, o yıllarda yetişen, geleceğin sanatçı ve edebiyatçılarını da piyasanın üreticilerine dönüştürdü.

Gerçekçi ve toplumcu Türk edebiyatına karşı büyük sermaye sponsorluğunda düzenlenen Gergedan-Argos seferi, düşündüğümüzden de daha büyük bir zaferle sonuçlandı. Bu yayınların propagandasının etkisi büyük oldu; edebiyatımızın gerçekçi ve toplumcu temel niteliği değiştirildi. Edebiyat tarihinin önemsiz yapıtları, önemli; değerli yapıtları değersiz gösterildi. Yeni kuşaklar, edebiyat okumalarına bu çarpık perspektifle başladılar. Batıda topluma ve insana yabancılaşan biçimci ve bireyci sanat anlayışları, en ileri, en üstün sanat kuramları olarak belletildi. Yazarımıza komprador bir zihniyet empoze edildi. Bunun etkisine bağlayabiliriz, uzak Anadolu şehirlerinde Fransızca isimli şiir dergileri bile yayınlandı.

Bu sermaye dergilerinin kuruluşları ve arkasındaki sermayeler araştırıldığında, Saunders'in altbaşlığı "Cia ve Kültürel Soğuk Savaş" olan Parayı Verdi Düdüğü Çaldı[3] kitabında ortaya çıkardığına benzer, sistemin antikomünist ağı ve vakıflarının bulgulanması olasılığı çok yüksektir.

---

[3] Frances Stonor Saunders, Parayı Verdi Düdüğü Çaldı, Çeviren: Ülker İnce, Doğan Kitap, İstanbul, 2004.

Varlık'a sermaye darbesi

90'lara girerken dergicilik dünyasında bir başka operasyonla karşılaşıyoruz. Seksenler boyunca Kemal Özer yönetiminde toplumcu gerçekçi edebiyat çizgisinde yayın yapan Varlık dergisine sermaye darbesi yapıldı. Okuma Yazmanın Izdırapları kitabımdan bununla ilgili bölümü buraya alıyorum: "Varlık dergisinin sahibi, Kemal Özer'in genel yayın yönetmenliğinden ayrılmasını istemiş, yerine Enver Ercan'ı getirmişti. Enver Ercan adını ilk kez duyuyordum. Onun gelişiyle birlikte Varlık, birdenbire, Kemal Özer yönetiminde mücadele ettiği gerçekçilik karşıtı burjuva edebiyat anlayışının yuvası haline geldi. Cengiz Gündoğdu, Varlık'la bütün ilişkisini keserek Berrin Taş, Mustafa Sercan, Cemile Çakır, Aydın Öztürk ve aralarında benim de bulunduğum genç yazarlarla İnsancıl dergisini çıkardı.

Enver Ercan'ın adını ilk kez duyduğum Varlık'taki bu değişmeyi bugünden bakınca edebiyat dünyasında bir sermaye darbesi olarak görmek mümkün. Derginin temel yazarlarının yazmayı bırakması, sosyalist çizgideki yazarların yeni dergi arayışlarına girmesi, Varlık'ın birdenbire eleştirdiği anlayışları baş tacı etmesi, böyle bir darbeyi düşündürüyor. Sermaye darbesi varsa, bir de sermaye başbakanı gerekiyor, 12 Eylül'de oramiral Bülent Ulusu bulunmuştu. Edebiyat dünyasında ise gerçekçileri dergiden uzaklaştıran sermayedar, Varlık dergisi genel yayın yönetmenliğine getirmek için Enver Ercan'ı buldu. Dünyada reel sosyalizmin çözülüş yıllarıydı. Emperyalizmin korkulu rüyası bitmişti, 'domino teorisi' sosyalist ülkelerin birer birer kapitalist restorasyonuyla tersinden hayata geçiyordu. Türkiye'de 12 Eylül kurumsallaşmış, edebiyat dünyasında burjuva hizmetlisi eski yeni yazarlar köşebaşlarını tutmuştu. Kalan son direniş odaklarından biri, Varlık da koroya katılmıştı."[4]

Doksanlara böyle girdik; bizi kurtaran dergiler kapanmış veya sermayece ele geçirilmişti. 12 Eylül'ün üzerine bir başka darbe gelmişti, reel sosyalizm çökmüştü. Yayınevleri sermayeleşmiş, bankalar yayıncılığa başlamıştı. Cengiz Gündoğdu yönetiminde İnsancıl dergisi, kapağında "İnsan İçin" yazısıyla 1990 yılının Kasım ayında çıktı. Ulaşabildiği okurları sermaye edebiyatının güdümünden kurtarmaya çalışacaktı. 1992 sonundan

[4] B. Sadık Albayrak, Okuma Yazmanın Izdırapları, Doğu Kitabevi, 2015, İstanbul.

başlayarak, "Geçersizdir!" başlığı altında burjuva edebiyatına karşı şiddetli bir eleştiri kampanyası açacaktı. İnsancıl'ın bu kampanyasında sistemin yazarlarına çarpı atanlardan biri de bendim. Tomris Uyar, Pınar Kür, Adalet Ağaoğlu'nun küçük burjuva edebiyatını gerekçelerini göstererek eleştirmeye[5] çalıştım. Memet Fuat ile Nâzım Hikmet'i anlamak üstüne tartıştım.

İçimizdeki şarkıları korumak

90'ların başında yeni dergilerle yeni bir direniş gelişiyordu. 1987-1992 arasında Yalçın Küçük yönetiminde yayınlanan Toplumsal Kurtuluş, bir kültür sanat dergisi olmamakla birlikte, Yeni Gündem'in yaptığını tersinden yapıyor, okuruna kazandırdığı devrimci eleştirel bakış açısıyla piyasa edebiyatının da panzehiri işlevini üstleniyordu. O yıllarda M. Belge ve şürekâsı alçalmanın yazıcısı Kundera'yı yücelten kampanyalar düzenlerken, Yalçın Küçük Estetik Hesaplaşma'yı yazıyordu. Aynı çizgide 90'ların başında yayınlanan Yeni İnsan dergisi kültür ve sanatı devrimci bir bakışla yeni insanın kaynakları arasında görüyordu.

İnsancıl'ın çıkışından kısa bir süre sonra gerçekçi çizgide ısrar eden Evrensel Kültür dergisi Aydın Çubukçu yönetiminde direnişe katıldı. Ömer Ateş'in Yazılı Günler dergisi de, "Mobil'in Türk romanı yarışmasına" karşı kampanyayla 91 başında yayınlanmaya başladı. Ankara'da Özgen Seçkin'in Damar dergisi, sosyalist gerçekçi damarı sürdürmeye çalışıyordu. Burhan Günel ise, Karşı dergisiyle gerçekçi çizgide direniyordu. Güngör Gençay, Gerçek Sanat dergisini yeniden yayınlamaya başlamıştı, hikâyeci Aydın Doğan, bugün de çıkardığı Yaba Edebiyat'ı İstanbul'a taşımıştı.

90'lı yıllarda sosyalist gerçekçi çizgide yayın yapan üç önemli kültür sanat dergisi daha oldu. Bunlardan en uzun ömürlüsü, ilk sayısı 70'lerde çıkmış Tavır dergisiydi. İkincisi, kapsamlı dosya konularıyla edebiyatın sorunlarını inceleyen Güney dergisiydi. 2000'lerin başında çıkan Sanat ve Hayat dergisini de sosyalist gerçekçi çizgide ısrar eden ve bugün de yayınını sürdürmeyi başaran üçüncü kültür dergisi olarak not edebiliriz.

Ben, birkaç arkadaşımla Sermaye Kültüründen Kopuş dergisini 1994-1995'te çıkardım. Bunun hikâyesi Kopuş Sahneleri[6] kitabımda vardır.

---

[5] Bu eleştiriler, B. Sadık Albayrak, Cinayet Olan Edebiyat, Doğu Kitabevi, 2015, İstanbul, kitabımda yer alıyor.

[6] B. Sadık Albayrak, Kopuş Sahneleri, Doğu Kitabevi, 2016, İstanbul.

Uzun ömürlü olamadı. 90'larda gerçekçi edebiyatın dergilerde direnişi, geleceğin araştırmacılarını şaşırtacak ölçüde yiğitçedir. Ama sermayenin 2000'lerde bütün barajları yıkan seli, bugünkü piyasa bayağılığına bütün meydanları açtı.

Bugün dergilerin okur üstünde o yıllardaki ölçüde gücü bulunmuyor. Bu yüzden piyasa edebiyatı ve onun türevi ot'lu, hayvan'lı, kafa'lı dergiler sıradan, birbirinin benzeri, sersemletici bir dalgalanma yaratmaktan öteye geçmiyor. Bu dergilerin üzerinde daha fazla durmaya gerek görmüyorum, izleyen incelemede bu dergilerin köklü bir eleştirisini okuyacaksınız.

Kopuş dergisi trajik bir yenilgiyle dağılınca, o günlerde Cahit Külebi'nin İstanbul şiiri dilime dolanmıştı. "Anladım bu şehir başkadır / Herkes beni aldattı gitti" diye mırıldanıyordum. Edebiyatta toplumcu kavga veren bir arkadaş topluluğunca çıkardığımız heyecanlı bir dergi serüveninin yıkımla sonuçlanması üzerine döne döne bu şiiri düşünüyordum. "Niksar'da evimizdeyken / Serçeler kadar hürdüm."

Yaşamsal bir yabancılaşmanın "Ayrı toprak, ayrı hava, ayrı su" dizelerinde dile geldiği, bütün insani duyarlıkları kazıyan şahsi çıkara dayalı kapitalist düzenin toplumsallığı yıkıma uğratmaya başladığı bir süreci daha arifesinde görüp gösteren bir şiirde, kişisel yıkımımın da izdüşümünü bulmuştum. 12 Eylül'den çıkışın, ondan daha büyük bir karanlığın içine düşüşün başlangıç günlerindeydik. Yıl 1995'ti."Yine kamyonlar kavun taşır / Fakat içimde şarkı bitti" diye sonlanıyordu şiir.

Bizi kurtaran dergiler, içimizdeki şarkıyı, koruyup geleceğe taşıyacağımız insanlığımızı bize anlatıyorlardı. Sermaye düzeni içimizdeki şarkıyı da ele geçirmek istiyordu. Nâzım Hikmet, "Bize şarkılarımızı söyletmiyorlar Robeson" demişti. Sermaye kuşatmasının postmodern döneminde Cahit Külebi'yle Nâzım Hikmet'i birleştirerek, "İçimizdeki şarkıları bitiriyorlar Robeson!" diyorum.

Birden, Adnan Yücel, kendini duyuruyor;

"bitmedi daha sürüyor o kavga
ve sürecek
yeryüzü aşkın yüzü oluncaya dek"

Şarkılarımız ve dergilerimiz bitmedi, bitmeyecek.

Belleksiz köyde eşkâlsiz gezenler... Eski yandaşlar sola nasıl pazarlanır?

Ot, Fil, Kafa, Deve, Bavul ve benzeri dergiler... Biçimi ve içindeki yazıları birbirine çok benzeyen piyasanın yeni dergileri. O kadar ki aynı ayda ikisinin kapağında aynı şarkıcıyı (M. Alanson'u) görebilmekteyiz. Aynı şair (N. Marmara) Ot Dergisi'nin kapağında iken Kafa Dergisi'nin arka sayfasında olabilmekte.

Bu dergiler, adeta "ünlülerden" oluşan bir tür "solcular geçidi"dir; piyasanın her türlü "rengi"ne yer vardır.

En sıradan pop yıldızları, televizyondaki en pespaye eğlence programlarının sunucuları, yıllarca iktidarı destekleyen sabık yandaşlar, şimdilerde azledilmiş olan iktidarın eski gözdeleri, basının en rezil yüzleri... Solcu-sosyalist olarak bilinen 3-5 yazarın arasında, bu dergilerde kardeş kardeş vicdan pazarlayıp hümanizm oynayabilirler.

Bu dergiler adeta bir "Mevlana dergâhı" gibidir; ne olursan ol gel, yeter ki tanınmış bir kişi ol. İster iftiracı ol, ister yandaş gazeteci, ister en azılı kapitalist ol, ister yalancı ol, ister yalaka yine de gel... Ertuğrul Mavioğlu ile İsmail Saymaz'ın arasına sıkıştırılırsa Yasemin Çongar bile fark edilmeden geçip gidebilir. Ercan Kesal'den düzgün bir yazı okuma-

nın mutluluğu ile Aslı Aydıntaşbaş'ı da eski ve yeni yazılarını da hoşgörebilir; onu da bu "sol çorba"da "farklı bir sos" olarak kabul edebiliriz. Diğerlerinden farklı olarak muhafazakâr eğilimli Deve Dergisi'nin ilk sayılarında o zamanın (ve şimdinin) maliye bakanı Mehmet Şimşek ile yapılmış söyleşi bile vardı.

Dün "doğuyu bombalamak lazım" diyen Tuğba Ekinci isimli şahısla Radikal'de söyleşi yapan Armağan Çağlayan bir süre sonra Ot Dergisi'nde hümanizm, duyarlılık vs. yazabilir. **Ne de olsa bu ülkede duyarlılık gösterilecekse onu da bunlar gösterir.** Rıdvan Akar'la Tarkan Tevetoğlu, Yaşar Kemal ile Yılmaz Erdoğan... Cüneyt Özdemir, Gündüz Vassaf, Seray Şahiner, Pınar Övünç gibi eski Radikal yazarları... "Eski Türkiye'nin amiral gemisi" Hürriyet gazetesinin köşe yazarı, CNN Türk'ün tarafsız bölge programcısı Ahmet Hakan'ın Hürriyet gazetesinde çıkmayan karalamaları Ot Dergisi'nde çıkıyor, Ertuğrul Mavioğlu'nun yazısından hemen önce.

Bu kadar birbiriyle alakasız kişi, Yasemin Çongar, Aslı Aydıntaşbaş, Armağan Çağlayan, Cüneyt Özdemir, Sezen Aksu ve benzerleri acaba ne amaçla toplanır; yoksa "çoğulcu demokrasi" dedikleri bu mudur? Daha kolayı solun, hiç kimsenin tartışmayacağı kutsalları arasında sunulan gericiliğe, sağcılığa, pop sığlığa, yandaşlığa "çoğulculuk" ya da "bizleri şiir birleştirdi"[1] diyebilir ve kısa yoldan işin içinden çıkabilirsiniz. **Bir tutam magazin, iki ölçek şiir eklenmiş Radikal ile Taraf karışımı dergilerdir bunlar...**

Kapakta Sivas Katliamının can acıtıcı bir resmi varken içeride popstarın büyük jürisi Armağan Çağlayan'ı kim sorun eder? Kapakta Yılmaz Güney var iken içerdeki Taraf'çıları, 12 Eylül postallarının güzellemecilerini kim hatırlar ki? Kapağa bir Aziz Nesin fotoğrafı koyarsan iç sayfalarda Sezen Aksu'nun her yazısını okuyabilirsin. Sezen Aksu'nun 22 Eylül 1980 tarihli Hey Dergisi'ne 12 Eylül darbesi ile ilgili yaptığı açıklamayı bizler gibi 3-5 dinozordan başka kim hatırlar ki?

"Türk Silahlı Kuvvetleri, ülkemizde her şeyin çıkmaza girdiği bir

[1] Bu ifade Akın Art'ın yine bu konuyla ilgili linkteki http://yeniyazilar.org/icindeymisik-yesilmisik-sazmisik.html yazısından alınmıştır. Bu yazı da içerdiği önemli eleştiriler nedeniyle okunmalıdır. Gene Ali Şimşek'in linkteki yazısı da bu konuyu ele alan dikkat çekici bir yazıdır: http://www.sanatatak.com/view/yeni-dergi-furyasi-onurlandirilmis-gucsuzluk/2081

dönemde yönetime el koymuştur. Bence, zamanında ve yerinde bir karar alınmıştır. Halkımıza hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum."

Bu beyanın yalanlandığını okudunuz mu? Bu beyanın özeleştirisini gördünüz mü? Bu beyandan dolayı kızaran bir tane "yüz" gören oldu mu?

Bu bir "fıtrat" meselesidir; onlar daima **"doğru zamanda doğru yerde dururlar"**. Bu doğru yer, 22 Eylül 1980'de Kenan Evren'in postalının kenarıdır, günümüzde ise bu dergilerde "radikal muhalif aktivist sanatçı olmak"tır. **Hiçbir zaman yanlış ata oynadıkları görülmemiştir. Görüldüğü gibi ülkemizde çok fazla "doğru at oynayıcısı" vardır.** Sezen Aksu'nun beyanını çok mu eski buldunuz? Daha yakından örnek verelim.

"Akil adam" Kadir İnanır, "yaşasın halkların kardeşliği" başlığıyla Kafa Dergisi'ne giriş yazmış. Ahmet Kaya'ya çatal fırlatılan gecenin "suskunu" Kadir İnanır, bu yazıda pek "konuşkan" "Ee ne var bunda" diyen okurlar olabilir. Linkteki söyleşisi olmasa haklı olabilirler de. Nokta Dergisi'nde 2007'de o günün bütün klişeleriyle "Kürt sorunu yok, sorun ekonomiktir" şeklinde ele aldığı söyleşisini herkesin unuttuğundan emin gibi. İnanmayan bu linkten okuyabilir.

http://www.insanbu.com/a_haber.php?nosu=1731

Çok daha şüpheci olan okurlar, bu linkten *http://hamzaaktan.blogspot.com.tr/2007/01/kadir-inanrla-soylesi-hala-demokrasiyi.html* söyleşinin tamamını okuyabilir.

Yıllarca, "kemalist teyze hezeyanları" diye alay edilen argümanları sıraladıktan 7-8 yıl sonra bunları yazmak, bana göre büyük bir maharet ve zamanın ruhuna bu uyum gücü karşısında şapka çıkarmaktan başka elimizden bir şey gelmiyor. Şu kadarını söylemeliyim; Kadir İnanır bu ülkenin insanlarının hafızasının zayıflığına güveniyor.

"Bu memlekete komünizm lazımsa onu da biz getiririz."

Bu söz, eski Ankara valisi Nevzat Tandoğan'ın meşhur sözüdür ve sanki bu dergiler için söylenmiştir. Kimsenin solcu olma mecburiyeti yok elbette ancak bu ülkede solun ölüsünün bile hâlâ bir prestiji, bir saygınlığı var. O dergilerde yapılan, bunu gaspetmektir.

Yıllarca holding basınında yazanlar neden 3-5 bin kişinin ancak okuduğu bu dergilerde yazar? Ya da bu dergide yazdıklarını niçin ana akım gazetelerdeki köşelerinde veya milyonlarca seyircisi olan programlarda

hiç dile getirmezler? Çünkü "solculuk yapmak" ile yaşam, onlar için keskin sınırlarla ayrılmıştır. Normal yaşamlarında kapitalizmin bütün konforlarını yaşarken, bu tür dergilerde yazarak kendilerine haysiyet edinmektedirler. Herşeyin bir yeri vardır" onlara göre. "Solculuk yapmak" için de böyle dergiler vardır! **Onlar solcu "olmazlar", "solculuk yaparlar".**

İktidarı yıllarca destekleyip şimdi muhalefeti hiç kimseye bırakmayan, Radikal gazetesi "bakiyesi" Cumhuriyet yazarı **"vicdan solcuları"** da oradadır.

Kendine muhalif dese de 10 yıl boyunca neye muhalefet ettiğini kimsenin bilmediği, televizyon programlarının vazgeçilmez "vicdanist"i, her iktidarla ve herkesle geçinebilen, iktidarın ve iktidar yandaşlarının dostu uysal "anarşist" şair de Kafa Dergisi'ndedir...

Ermeni olması dışında hiçbir özelliğini henüz keşfedemediğim Taraf yazarı da, yandaş gazetelerin kitap eki editörü de oradadır. Birgün Pazar'da başak burcu bile yazan ve akmaz kokmaz edebiyat yazılarını okuduğumuz Meltem Gürle de oradadır.

İktidarın onca yıl destekçisi, gezi olaylarında polisin "orantılı şiddetini" takdir eden ve daima "güç dengelerini gözeten" gazeteci Cüneyt Özdemir de bu dergide solculuk yapmaktadır.

Ana akım medyadaki bütün piyasa gazetecileri, zamanında iktidarın yalakalığını yapmışlar, yetmez ama evetçiler, bu dergilerde vicdan rahatlatabilirler. Bazılarının yazılarını okuduğunuzda yazıyı Bolivya dağlarında dolaşan Che Guevera'nın yazdığını zannedebilirsiniz! Oysa yazarı bir penguen gazetecisi; 10 yıl Hürriyet'te köşe yazmış ama bir kez bile burada yazdıklarını yazmamıştır. Ne de olsa her şeyin bir yeri vardır!

Piyasa Edebiyatının gözdeleri, "marjinal"lik kontenjanından buralarda solculuk yapmaktadır.

Bunca kişi bu dergilerde ne iş yapar? Tek cümleyle şu: saygın sol değerler üzerinden itibar kazanırlar. Yazıların içeriği nedir? Havadan sudan, kişisel anılardan oluşan yazılar dışında siyasal bir konu yazılacaksa mutlaka sol görüşlü okurun hoşuna giden bir şeyler: Gezi güzellemesi, Berkin Elvan, Yılmaz Güney, Ahmet Kaya, Aziz Nesin, 12 Eylül, Sivas Katliamı ve benzeri konularda çoğunlukla genel geçer yazılar... Sol ve sosyalistlerin saygı gösterdiği ne varsa bunlar üzerinden "solculuk edi-

nirler". Yapılan, solcuların asla tartışmadığı konuları kaba ve en popüler tarzda pekiştirmekten ibarettir. Tekrar vurgulamakta yarar var: Ne yazıldığı değil yazanların ünlü oluşu öne çıkmakta çünkü...

Peki, bütün bunların ne zararı var?

Bu ülkede bugün iktidar gücünü en vahşi şekillerde kuranlar ilk meşruiyetini "sol" olarak bilinen çevrelerden almıştır. Bugün çıplak olarak gördüğümüz iktidarın en vahşi ideologları, 10 yıl önce "sol" yayın organlarında "muhafazakâr demokrasi" yazıları yazıyor; bu iktidar "otantik burjuva", "milli demokratik devrimin tamamlayıcıları", "çevrenin merkeze olan zaferi" vs. gibi bir yığın kavramla meşrulaştırılıyordu. Normalde sol çevreler tarafından asla ciddiye alınmayacak görüşler, bu tür yayın organları ile solun aklına enjekte ediliyordu. İşte zararı budur. Yılmaz Güney'in, Aziz Nesin'in, Madımak'ta katledilen şairlerin Kafa ya da Ot Dergisi'ne ihtiyaçları yoktur; ancak bu dergilerin bunlara ihtiyacı vardır. Biz Yasemin Çongar'ı, Aslı Aydıntaşbaş'ı, Cüneyt Özdemir'i, Armağan Çağlayan'ı, Sezen Aksu'yu vs. yaptıklarından ve yazdıklarından tanıyoruz zaten.

Görüldüğü gibi reçete çok basittir.

Kapağa Suruç Katliamı'nı, arka sayfaya Didem Madak'm bir şiirini koyarsan ara sayfaları Radikal Gazetesi yapabilirsin. Okura adı olmayan bir Taraf Gazetesi, tanımlanmamış bir Radikal 2 okutmak istersen kapağa bir Nâzım Hikmet arkaya bir Nilgün Marmara koymalısın...

Ara sayfalarında, en gaddar iktidar yandaşı gazetecileri, solcuların gözünde "aslında o kadar da kötü değillermiş" dedirterek temize çekmek için kapakta Yılmaz Güney'e, Ahmet Kaya'ya, Aziz Nesin'e ve solun panteonundaki kişilere ihtiyaçları vardır. Bir bilinç tecavüzcüsü, televizyonlardaki beşinci sınıf bir pop yarışmasının yapımcısı, devlet gücünün bütün dolayımlarından sıyrılarak en çıplak bir şekilde sokaklara indiği ve yüzlerce insanın vahşice yaralandığı ve 8 kişinin öldürüldüğü Gezi olaylarında göre göre kolluk kuvvetlerinin sağduyusunu gören bir gazeteci başka türlü nasıl meşrulaştırılabilir?

Biraz edebiyat, biraz kültür-sanat, 3-5 değerli gazeteci-yazar-şair, kapakta bir "sol dokunulmaz", arka kapakta bir "tartışılmaz şiir" ile orta sayfalarda istediğiniz herkesi temize çekebilirsiniz. Bu dergiler bir

tür eşkâl değiştirme yeridir: 12 Eylül'e övgü düzenlerin, yıllarca iktidarı destekleyenlerin, penguen medyasında yıllarca en alçakça haberleri vicdansızca yapanların, yıllarca gözler önündeki onca cinayete gık dememiş olanların yeni bir kimlikle itibarını yenileme yeridir.

Yıllarca cellât alkışlayanların çaptan düşünce "biz de mağduruz" diye yakınma, "çaptan düşmeyenlerin" ise "aslında biz de siz deniz" deme yeri... Şimdiye kadar yaptıklarının hesabını vermeden, hiçbir özeleştiri yapmadan, "sol değerlerin aralarına" karışarak aklanma-paklanma yeri...

Bu ülkede sol ne işe yarar? Bu kadar aşağılanan, vahşice toplumdan kazınan, görüldüğü yerde infaz edilen sol, "en ölü" zamanlarını yaşamakta... Ama ölüsü bile para ediyor işte.

"Sol değerler", ucuzluk pazarında kırpılıp kırpılıp itibara çevrilen "eskici malzemeleri"dir.

Yukarıdaki örneklerden yola çıkarak bu dergilerin bir sonraki sayısında örneğin eski içişleri bakanı İdris Naim Şahin'in aşçılığı temalı bir söyleşisini okumak ve mutfakta sempatik bir fotoğrafının altında "Berkin'e ben de çok üzüldüm" yazısı hiç sürpriz olmayacaktır. İki sayı sonra orta sayfada, bir tam sayfa Murat Belge'nin kafası ve sakalının fotoğrafı, karşı sayfada da "Metin Lokumcu'daki latent moleküler militaristik İttihatçılık" söyleşisi, Gündüz Vassaf'tan "Spartaküs'teki baskıcı Jakobenizmin psikolojik antropolojisi" gibi bir yazı bu dergilere yakışmasın da nereye yakışsın? Olmaz demeyin, neden olmasın?

Yeni başlayanlar için edebiyat ödülleri

Daha önce sayısız yazıda detaylarıyla ele aldığım bu konuyu Kir Teorisi'nin okurları ve "dirençli okurlar" için tekrarlama gereği duyuyorum. Bu bölüm onlarca yazı, panel ve televizyon programının minik bir derlemesidir.

* * *

• **Türkiye'de edebiyat ödüllerine gelen dosyalar okunmaz. Bu benim kişisel hezeyanım değil yıllarca jüri üyeliği yapmış kişilerin kendi beyanlarıdır.**

Bu konuda Ülkü Tamer şöyle yazmaktadır:

Birkaç seçici kurulunda yer aldım. Gönderilen bütün yapıtları okuyan tek kişi tanıdım: Orhan Hançerlioğlu.[1]

Haldun Taner Öykü Ödülü jürisinden ayrılan Ahmet Oktay, "kendi adıma gelen dosyaları doğru dürüst okuyamıyordum. Yapıtlara gerekli ilgiyi gösteremiyordum." der. Haldun Taner Öykü Ödülü jürisinden

[1] Ülkü Tamer, Yaşamak Hatırlamaktır, Doğan Kitap, 2011, s.263-4.

ayrılan Tuğrul Eryılmaz, "dosyaları asla tam anlamıyla" okuyamadığını ve "jürinin akıntısına kapılarak" oy kullandığını söyler. Aynı jürinin üyelerinden Tahsin Yücel, görevini bırakan üyelerin gerekçelerini doğru bulduğunu ve bu gerekçelerin kendisi için de geçerli olduğunu belirtir.[2]

Hilmi Yavuz, Orhan Kemal Roman Ödülü jürisindeyken, ödül sekreterinin, seçiciler kurulunun haberi bile yokken, bir yazara ödül verildiğini açıklaması üzerine, öteki bazı üyelerle birlikte istifa eder.[3]

Vedat Türkali'nin Güven adlı romanı, yayınevi tarafından 2005 yılında Sedat Simavi Ödülü'ne gönderilir. Ancak bu romandan jürinin haberi yoktur, kitap jüri üyelerine gönderilmemiştir![4]

2009 Reha Mağden Öykü Ödülü'nde 5 jüri üyesinden 3'ünün, ödül verildiği açıklanan eserden haberleri bile yoktur. Kendilerine hiçbir dosya gönderilmemiştir.[5]

* * *

• **Pek çok kez, ödüle katılan dosyaların hacmi nedeniyle okunması zaten olanaksızdır.**

2007 Attila İlhan Şiir Ödülü'ne tam 1037 şiir katılmıştı. 2013 Orhan Kemal Roman Ödülü'nde jürinin 75 günde okuması gereken sayfa sayısı asgari 13.400 sayfa idi.

* * *

• **Türkiye'de edebiyat ödüllerinin çok büyük bir çoğunluğu toplam 5-10 kişinin mutlak kontrolü altındadır.**

Önemli kabul edilen ödüllerin seçici kurulları, "sen, ben ve bizim oğlan"lardan oluşur.

Sadece Doğan Hızlan bir yılda tam 16 (on altı) edebiyat ödülünde jüri üyesidir. [6]

---

[2] http://www.siirakademisi.com/forum/showthread.php?t=671

[3] Hilmi Yavuz, Bir Jüri Üyesinin Anıları, Zaman, 09.05.2007.

[4] http://gokselgoksu.blogspot.com.tr/2010/12/vedat-turkali-roportaji.html

[5] http://odatv.com/n.php?n=birgun-gazetesi-neden-ozur-diledi-0906091200 http:// www.gazeteciler.com/birgunde-odul-skandali-0-2989p.html

[6] http://pasaj69.org/yakismiyor.pdf http://www.gunzileli.com/2014/06/30/taylan-karaturkiyede-edebiyat-odulle...

* * *

• **Edebiyat ödüllerinde sıklıkla edebiyat dışı ölçütler kullanılır. Ödül vermede esas ve en önemli ölçütlerden birisi amiyane tabirle "ahbap çavuş ilişkisi"dir.**

Hilmi Yavuz'un jüri olduğu bir yarışmada (Yunus Nadi Şiir Ödülü) jürilerden birisi raporunda, yarışmaya katılan hiçbir şiirin "Kemalist şiir kriterleri"ni karşılamadığını belirtmiştir. Yine Hilmi Yavuz'un ve Ülkü Tamer'in ayrı ayrı aktardığı bir olay da şudur. Seçici kurul üyelerinden birisi bir toplantıda şunu söyler:

"Ödülü X'e verelim. Gerçi kitabı pek iyi değil ama kış geliyor, çocuk bu ödülü alırsa evine odun kömür alacak."[7]

Yunus Nadi Ödülleri'ni son 15 yılda 12 kez Can Yayınları almıştır; jürideki 5 yazarın 4'ü Can yayınlarının yazarları, bunlardan birisi de editörüdür.

Can Yayınları'nın editörü Faruk Duman'ın jüri üyesi olduğu kurul 2014 yılında Başar Başarır'a Yunus Nadi Öykü Ödülü'nü vermiştir. Hemen ertesi yıl Dünya Kitap Ödülü'nü ise Faruk Duman alır, bu kez jüride ise Başar Başarır vardır.

Sanırım "iade-i ödül" böyle bir şey olsa gerek...

2006'da Doğan Hızlan başkanlığında, Cevat Çapan, Semih Gümüş, Jale Parla, Füsun Akatlı ve Deniz Kavukçuoğlu'ndan oluşan TÜYAP değerlendirme kurulu, onur ödülünü KENDİ BAŞKANINA vermiştir. Yani Doğan Hızlan, başkanı olduğu kurul tarafından ödüllendirilmiştir.[8]

2007'de Duygu Asena Ödülü, bizzat İpek Çalışlar'ın kendi kurduğu seçici kurul tarafından İpek Çalışlar'a verilmiştir.[9]

Sevgililerine ödül verdirten "büyük" jüri üyelerini, "yatmadığı kadının kitabı hakkında yazmayan" jüri üyesini, bu ve benzeri kişisel şahitliklerle "herkesin bildiği sırlar"ı, somut kanıtlarla kanıtlama olanağım olmadığı için yazamıyorum.

* * *

---

[7] Ülkü Tamer, Yaşamak Hatırlamaktır, Doğan Kitap, 2011, s.263-4. Hilmi Yavuz, Bir Jüri Üyesinin Anıları, Zaman, 09.05.2007.

[8] http://www.insanbu.com/eski/a_haberdfaf.html?nosu=1672

[9] http://www.insanbu.com/eski/a_habere39f.html?nosu=1686

Ödüller veya ödüllerin seçiciler kurulları böyle de bunlara katılan şair-yazarlar ne durumda acaba? Bu konuda vereceğim son örnek, yukarıda yazılan ve her biri ayrı ayrı skandal sayılabilecek olayları unutturabilecek cinstendir.

Yazar Kaan Turhan, 2014 yılında Şakir Şırıldak Şiir Yarışması adlı SAHTE bir şiir yarışması düzenlemişti.[10]

"Şakir Şırıldak" isminin tuhaflığı, tarihte bu isimde bir şairin olmaması... Bunların ötesinde yarışmanın sahte olduğu her şeyinden bellidir; aşağıda sayılan jüri üyelerinin isimleri bile "ben sahteyim" diye bağırmaktadır:

Doruk Yavaşlan (Eleştirmen)
Caner Boyver (Yayıncı, Şair)
Haydar Kehribar (Yazar, Şair)
Sefer Sülfüroğlu (Eleştirmen)
Yrd. Doç. Dr. Atakan Havrangil (Akademisyen, Şair)

Bu sahte şiir yarışmasına tam 80 (seksen) şair katılır. Bu şairlerin arasında PEN üyesi olanlar da vardır.

Her şey bir yana, yarışmaya katılan şairlerin bir tanesi bile "kimdir bu Şakir Şırıldak" diye internete yazmamış, adına yarışmaya katıldığı bu ismi hiç merak etmemiştir.

* * *

Bu konuyu sayfalarca uzatmak mümkündür. Bu örneklerden daha onlarcası vardır. Ödül verilen kitapların eleştirisi ise apayrı yazıların-yazı dizilerinin konusu olup buna burada hiç girmeyeceğim. Sadece bu konuda bile yazılmış ve yazılacak birçok skandal vardır.

* * *

Özellikle genç şair-yazarlara söyleyeceğim son şey şudur:

Bugünkü haliyle edebiyat ödülleri, edebiyat piyasasının-piyasa ede-

[10] http://www.insanbu.com/eski/a_haber567d.html?nosu=1589

biyatının yozlaşmış bir uzantısıdır. Kapitalizmden, kültür endüstrisinden, piyasadan veya sanatın metalaşmasından söz edip de bu sayılanları normal karşılamak tam anlamıyla bir ikiyüzlülüktür.

Yukarıda çok az bir kısmını betimlediğim edebiyat ödülleri tam bir çöp yığınıdır. Bu çöp dağından değerli herhangi bir şeyin çıkmasına olanak yoktur. Değerli bir eser ancak ve ancak bu çöp dağını tekmeleyerek olanaklıdır.

* * *

Alçaklığın 'yerel' tarihi ve karşısında susulanlar

Bertolt Brecht, tamamlanmamış bir romanında şöyle bir öyküden söz eder. Zengin ve yaşlı bir adam, dünyadaki yoksulluk ve kötülüklere çok üzüldüğü için vasiyetinde bunların nedenini araştıracak bir enstitü kurulmasını ister. Oysa bunların nedeni kendisidir.[11]

Kültür Bakanlığı'nın örtülü ödeneğini dağıtması için gizlice görevlendirilen kurul üyesi kişi, şeffaflığın öneminden söz ediyor!

Kültür Bakanlığı'nın örtülü ödeneğinden para yardımı alan şair-yazar, kömür dağıtılarak seçmenin kafalandığından şikâyet ediyor!

Ortaokul kompozisyon yarışmaları dahil bütün edebiyat ödüllerinde jüri üyeliği yapan kişi, çok sesliliğin önemini anlatıyor!

Ahbap çavuş ilişkileriyle verildiğini herkesin bildiği edebiyat ödüllerinde yıllarca "ahbaplık" ve "başçavuşluk" yapmış kişi, ödüllerin kalitesizliğinden yakınıyor!

Cumhurbaşkanlığı uçağından inmeyen, iktidarın kahvaltısından çıkmayan eleştirmen, entelektüelin iktidara mesafesinden söz ediyor!

On yıldır demokrasi diye diye iktidarı destekleyen "herbişeyolog", "büyük bilici" profesör, iktidarın ülkeyi yaşanmaz hale getirmesinden şikâyet ediyor!

Jüri üyesi olduğu yarışmada oğluna ödül veren şair, edebiyat ödüllerindeki torpillerden yakınıyor!

Bir jüri üyesini, bir ay önce "edebiyatımızın duayeni" ilan eden şair,

---

[11] Martin Jay, Diyalektik İmgelem, Belge Yayınları. Aktaran Cengiz Gündoğdu'ya teşekkür ederim.

beklediği ödülü alamayınca aynı kişinin aslında 30 yıldır edebiyata zarar verdiğini ilan ediyor!

Bir ıslıkta iktidarın sofrasına tıpış tıpış gidip gerdan kıran şair, bağımsızlıktan ve muhaliflikten söz ediyor!

Yunus Nadi Ödülü'nü 99 yıllığına kiralayan yayınevinin sahibi, edebiyattaki tekelleşmeden söz ediyor!

Fransızca bilmediği halde Fransızca çeviri kitabına en iyi çeviri ödülü veren kişi, TÜBİTAK'ın başına hayvanat bahçesi müdürünün atanmasını eleştiriyor!

"Bu edebiyat piyasasının oluşmasının sorumluları kimdir?" diye sorulsa, yanıt olarak sayılacak 3-5 kişiden birisi olan şahıs, edebiyat ortamının kalitesizliğinden söz ediyor!

Yıllarca, çok satması için yazılmış vasat kitaplara talep yaratmayı kendisine iş edinmiş pazarlama mümessili profesör, Türkiye'de kitap eleştirisinin olmamasından yakınıyor!

Üyesi olduğu seçiciler kurulunda, kendi başkanına ödül veren jüri üyesi, ödül dağıtımının adaletsiz olduğundan söz ediyor!

Bir yıl önce güle oynaya bir edebiyat ödülüne katılan şair, ödülü alamayınca o ödüle aslında hep karşı olduğunu ilan ediyor!

Yıllarca piyasanın en çok satan, en prestijli kitap ekinde edebiyat piyasasının trafik polisliğini yapan yazar, şimdi çıkıp edebiyatın bozulduğundan şikâyet ediyor!

* * *

Ve bütün bu "tuhaf ötesi" olaylar olurken gıkını çıkarmayan ve hatta "ee ne var ki bunda?" diyerek destekleyen yazar-şair-okurlar, toplumun gırtlağına kadar battığı kir'e, yolsuzluğa, haksızlığa, hırsızlığa karşı ses çıkarmamasından yakınıyor!

2000'ler Şiiri, korku kekelemesi

İki binler şiiri, birbirini besleyen iki korkunun ürünüdür. Birincisi ve asıl olanı, tekelci düzenin yaşamın her alanında kurduğu baskının ürettiği korkudur. Bu korku yalnızca devletin şiddet araçları eliyle işlenen infaz, işkence, hapishane korkusuyla sınırlı değildir; işsizlik korkusu, yoksulluk, kredi kartı borçlarını ödeyememe korkusu, işe yetişememe, patrondan azar yeme korkusu, üniversiteyi kazanamama vb. yaşamın bütün ayrıntılarına sinmiş korkular karmaşasından oluşur. Bugünlerde meydanlarda, duraklarda patlatılan bombaların korkusu... Tekelci düzenin asfalt ve beton şehirlerindeki dinmeyen uğultuyu ve kirli havayı bir korku atmosferi sarar. Bu korku atmosferinin karanlık sisleri arasında görmezden gelinmeye çalışılan ürkütücü bir hayaletin anısı saklıdır; bir zamanlar siyasi varlığını azçok duyurmuş bir sınıfın, işçi sınıfının siyasi örgütlülüğü umacısı. Kapitalist sınıfın, 15-16 Haziran 1970'den, büyük işçi kalkışmasından beri gördüğü kâbus, 12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980 darbeleriyle karşıtına transfer edilmiştir. Bu iki darbenin şiddetiyle, siyasi ve örgütlü bir işçi sınıfının korkusunu en çok işçiler duyar hale getirilmiştir.

2015 baharında, otomotiv sanayisinde, düşük ücretlere karşı artırım

talebiyle başlatılan direnişler sırasında, bir fabrikada işçilerin, "biz ekmek paramız için direniş yapıyoruz, aman aramıza siyasiler karışmasın" diye önlem aldıklarını okumuştum. Ekmek parasının siyasetsiz artırılabileceğini düşünen, siyaset korkağı bu işçiler beni ne kadar hüzünlendirmişti. Geçen yıl yeraltı maden işçilerinin, grev yapmak yerine, madene inerek "açlık grevi" yapmaları da benzer bir sonucu gösteriyor. Her şeyi yaratan işçi, patron bir parça daha ücret versin diye, üretimi durdurup grev yapamıyor, açlık grevi yaparak, ahlaksız, vicdansız patron karşısında kendi bedenine zarar verecek bir eyleme kalkışıyordu. Kapitalist sınıf kendi korkusunu işçinin korkusu yapmayı başarmakla kalmadı, AKP iktidarıyla, dini kullanarak işçi sınıfını büyük ölçüde kendi siyasetinin oy destekçisi haline de getirdi. İşçi sınıfını örgüt ve siyaset korkağı etmede öte dünya korkusu da işe yaradı.

Egemen sınıfın yaşamı kuşatan baskı ve şiddetinin yarattığı korku, emekçi sınıfların aklını durdurdu. Ezilenler, akıldan ve siyasetten uzak durmayı hayatta kalabilmenin güvencesi olarak algıladı.

Siyaset korkusu, Gezi ya da Haziran Ayaklanması'nın da en büyük korkusuydu. Hayatın dayattığı siyasetten kaçmak için, var olan örgütler bile ortak bir program ekseninde bir araya gelemedi. Gezi'yi apolitik bir direniş olarak niteleyen veya siyasi yönü net ve belirgin olmadığı için öven sermaye yazıcıları çıktı.

2000'ler Şiiri Antolojisi

2000'lerin şairi, bu çerçevede, büyük korkunun bir taşıyıcısı olarak yerini alıyor; büyük ölçüde küçük burjuva bir sınıfsallıktan doğduğu için tekelci düzenin bütün korkularını içselleştiriyor. İşçi sınıfından da çok siyasetten korkuyor. 90'ların başında yaptıkları bir şiir sempozyumunda, sevinçle, "12 Eylül'den sonra şiir politikanın etkisinden kurtuldu" demişlerdi.[1]

---

[1] Daha doksanların başında, politikadan kurtulmaktan sevinç değil, utanç duymaları gerektiğini yazmıştım. "Seksenli yıllar Türkiye'de büyük bir devlet terörüyle insanların politikadan uzaklaştırıldığı yıllardı. Bu dönemde politikadan kaçmak 'zor yol' değil, 'en kolay' yoldu. Egemen sınıflar ve devleti, toplumun önüne bunu, politikasız bir yaşamı, politikasız bir sanatı tek geçerli yol olarak koydu. 'Zor yol' buna direnebilmekti. Zor yolu seçenler hapislere kondu. İşkencelere uğratıldı. Öldürüldü. Devletin

Bu kurtuluşla 2000'lere geldiler ve ortaya ne çıktı?

Cenk Gündoğdu'nun hazırladığı 2000'ler Şiiri Antolojisi,[2] bu sorunun cevabını araştırmak için iyi bir kaynaktır. Kırmızı Kedi Yayınevi'nce 2016 yılında yayınlanan bu antolojiden yararlanarak, bu şiirin bazı özelliklerini ele almak istiyorum.

İnsan korkar vardır gerçekte

Bir şiir dizesidir. Çok önemli felsefi üç kavram, insan, var, gerçek ve bir de korku. Bu dört sözcükten anlam ileten bir cümle çıkmıyor. Türkçe cümle sözdizimi açısından esnektir, ama buna rağmen burada şairin anlamlı bir dizesini bulamıyoruz. Belki öteki dizelerle bir anlam iletir sorusunu havada bırakmamak için devamını da aktarıyorum:

insan korkar vardır gerçekte
korktum korkacağım kadar seyrek
ben maddenin hır hali hırçın hali
korkuyorum suda yürümek oldum ama
bir körün dinmez kuşkusuyla doluyum
korkumdan giderek iri bir nesne mi olsam
dürbünlü bu tüfekle gecenin leşine varsam

Hüseyin Kıran, s.71

İlk iki dizeyi birlikte okuduğumuzda da bütünlüklü bir anlam oluşturamıyoruz. Yedi dizenin dördünde korku ve beşincisinde de onu besleyen kuşku kavramı var. "İnsan korkar" gibi bir genellemeyle yola çıkıp "korktum korkacağım kadar seyrek" demekle ne anlatıyor. Mantıksal olarak "çok"la bitecek dizeyi "seyrek"le bitirerek kelime oyunu yapmak için mi yazıyor? "Korkuyorum suda yürümek oldum ama" ne demek? "Korkumdan giderek iri bir nesne" olunca kurtulacak mıyım? Dürbünlü tüfek kimin elinde, üstelik "bu tüfek"; "gecenin leşi" nedir? Cenk Gündoğdu'nun Antolojisinde bu dönemin şiiri üzerine yazılar da var. 2000'ler şiirinin "imgeci" bir şiir olduğunu söylüyorlar. Ben burada bir imge de

istediği çizgide şiir yazanlar, bunu zor yol olarak çıkarıyorlar şimdi karşımıza. Bununla övünüyorlar. Utanılacak bir şeyle övünüyorlar." (B. Sadık Albayrak, Cinayet Olan Edebiyat, Doğu kitabevi, 2015, İstanbul, s.90-91.) Bu kitabın Şiirde Yenilik Diye Sunulan Gerilik, s.87-169, bölümü 2000'ler şiirinin öncülü, benim Üçüncü Geri dediğim 90'lar şiirinin eleştirisinden oluşuyor

[2] Cenk Gündoğdu, 2000'leri Şiiri Antolojisi, Kırmızı Kedi Yayınları, 2016, İstanbul.

göremiyorum. Korkumdan giderek iri bir nesne mi olsam, sorusunda mı imge var, yoksa bir körün dinmez kuşkusuyla dolu olmak mı imge. Körün dinmeyen kuşkusu nedir, nasıl bir şeydir, bende hiçbir imaj oluşmuyor.

Ben bu dizeleri korkunun somutlanmış hali olarak anlıyorum. Az önce çizdiğim çerçeveye oturtunca anlamlı hale geliyor. Bu şiirin öznesi, şairi de diyebiliriz, o kadar korkmuş ki, anlamlı bir söz söylemek istemiyor. Sanki kekeliyor; "insan vardır korkar gerçekte" dizesi budur. "Çok"-la "seyrek" arasında kelime oyunu yaparak akıldışı oyununu sürdürüyor. Bir de "hır" ve "hırçın" ses benzeşmesinden yararlanarak yakalamaya çalıştığı şiirsellik var; "ben maddenin hır hali hırçın hali". Bu kadar korku içinde herhalde kendisini kandırmaya yönelik bir teselli dizesidir. "Suda yürümek olmak" da, mantık ve akıl düzleminin dışına düşerek konuşan bir özneyi imliyor. Herhalde şiirin öznesi, korku kaynağının bu kadar kekemelikten sonra kendisini tehdit etmekten vazgeçeceğini ummaktadır ama yine de kuşkulu, bu kuşkuyu, nasıl oluyorsa, "körün dinmeyen kuşkusuna" benzetiyor. Dürbünlü tüfek ve gecenin leşi de bu korku atmosferinde mantıksızlık oyununun bir parçası olarak sahneye çıkmaktadır. Tüfek kimin elindedir, belli değildir. Aktardığım bölüm uzun bir şiirin parçasıdır; bütününde şiirin öznesi belirsizdir. Şiirde konuşan ben kimdir. Kimi yerde korkusundan kekeleyen bu ben'i kimi yerde

Füzeler kaldırdım haykırdım ve vurdum
Baktığım her yer kan ve patlama
diye konuşurken buluruz.

Toplumsallıktan kaçan şiir

2000'ler şiirinin birinci niteliği, korkak bir ben'in şiiri oluşu ise, ikinci niteliği de bu ben'in kim olduğunun belirsiz oluşudur. Daha doğrusu, toplumsallık dışı bir ben'in şiiridir ve dolayısıyla toplumsal koordinatlardan yoksun birinin kimliğini belirli biçimde anlamamız mümkün değildir. O, biçimsiz, ele avuca girmez, sorumluluktan kaçan bir şey olmak ister.

bilirim korkudur bir çiçeği kokutan ecza
korkarım bir şekil almaktan

Atakan Yavuz, s.114

Çiçeğin kokusunu korkuya bağlamak büyük şairlik! Siyasal bilinçten, sınıf bilincinden ölesiye korkan işçiler gibi, 2000'ler şairi de toplumsallıktan, sınıfsal çelişki ve çatışmalardan ölesiye kaçmaktadır. Gerçeğin anlamlı ve bütünlüklü bir imgesinden ölesiye korkmaktadır.

Şiirlerde dizeler arasında bütünlük yoktur, her şey her şeyle iç içe, yan yana gelebilir. Eğer şiir denilmeyi hak ediyorsa, 2000'ler şiiri, insandan çok nesnelerin şiiridir. Antoloji'de banka para çekme makinesinin ağzından yazılmış, "Miraç Asansörü"yle katlara çıkılan, ev telefonunun terk edilmişliğini anlatan şiirler var.

Yukarda bir bölümcesini aktardığım şiirden örneklersem, bir şehirden söz eder ama bu şehirde insan yoktur. Bir dizede şöyle der: "madde bu inşaatla çünkü şehir olmuştur." Ama inşaatla maddeyi şehre dönüştüren ve bu şehirlerde hayat kavgası veren insan şiir dışıdır. 2000'ler şairi, nesnelere gösterdiği dikkat ve "yaratıcılığı" bir insana çok görür.

İnsanı yazarken bile nesneleştirerek yazar. Nesnenin sıfatlarını insana yükler.

2000'ler şiiri, büyük ölçüde kendinden nefret eden bir öznenin şiiridir. Doğmuş olmaktan pişman olduğunu söyler. Şiirlerde en çok kullanılan sözcüklerden biri ölüm'dür. Mezarlıklar gözde mekândır. "Sanduka", Yeni Osmanlı'yla birlikte tarihten çıkmış, bu şiirlerde pek sevilen bir nesne olmuştur.

Emel Güz, "Östrojen" şiirine şöyle başlar:

Anne! Ben sende kötü bir başlangıçtım.
Hayatın kanlı duvarına sancıyla tutunan taş.

Emel Güz, s.117

Bir başka kadın şair Gülce Başer'de ise, şiirin öznesi şöyle tanımlar kendini:

Minibüsçülerin pek önemsemediği yüz elli kuruş
Taksicilerin daha da sevmek istediği on lirayım, kendime yetiyorum.

Gülce Başer, s.105

İnsanı zavallılaştırmada, küçültmede birbirleriyle yarışıyorlar. Bir şiirde, sevgilisine seslenen şair "ihanet" çetelesi çıkarıyor; *"Sana üç haftadır ihanet etmiyorum / Sana üç hafta dile kolay"* (H. Ünal, s.108). Korkak,

zavallı, akılsız, bütünlüklü bir dünya içinde var olamayan, kendi kendine konuşan, kendini yıkmaya çalışan bir öznedir bu. Bu özne gerilemiştir, dilinde dinsel sözcük ve imajlar çoğalmıştır. Sıklıkla yakarır. Dili dua ve tekerleme diline benzer ama bütünlükten yoksun oluşuyla ikisinden de geridir. Şiir diye Antoloji'ye alınan uzun bir tekerlemeden alınmış şu bölümceyle örnekleyebilirim:

Şey tantana şu ara takıntısı:
Büküm bilmem kaç gitsin verileri şuara'da
Ayet şayet bu arayı yoksayan şehla kafir
Kafirun suretinde türetiyor darwin'in darlık
Çözücü bezelyelerine ezelden eza faytonları

Murat Üstübal, s. 80

2000'ler şiirinin Antoloji'ye girmeyi hak eden örneklerinden birinin küçük bir bölümcesi budur; iki buçuk sayfa boyunca buna benzer dizeler sıralanmıştır. Bunların şiir olup olmadığı tartışmalıdır, istisnaları ayırırsak, Cenk Gündoğdu'nun 2000'ler Antolojisi'nin büyük bölümü bu türden şiirlerden ibarettir.

Korku kekelemesi, akıl kekelemesine, mantık çöküntüsüne evrilmektedir.

Dinsel kavram ve imajlar bu şiiri sarmıştır; moda deyişle "zamanın ruhu" deyip geçebilir miyiz?

Edebiyat iktidarının koşulları

Bu şiir, elbette haksızlıklarla, savaşlarla dolu bir dünyada var olduğunu bilir, ama bunları hep dışsallıklarıyla, belirtileriyle görüp geçmeye çalışır. Bütünsellik yoksunu, toplumsal kavram ve kategorilerden ölesiye korkan bu şiirden yaşadığımız dünyaya ilişkin doğru, nesnel, ileriye açılan duyarlıklar ve anlamlar bekleyecek kadar tutarsız değiliz. İnsanın kendini ve dış dünyasını, yani toplumu anlama ve anlatmasının bu binlerce yıllık sanatı, şiir, nasıl bu ölçüde yozlaşmış, yaban ellere geçmiştir; asıl soru budur. Nasıl oluyor da iki yüz yıla yaklaşan çağdaş şiir tarihimiz, 2000'lerde bunları şiir diye yazanların eline kaldı?

Bu sorunun cevabını kir teorisi'nde bulabileceğimizi düşünüyorum.

Kir Teorisi

Bu şiirlerin geçmiş Türk şiiriyle de hiçbir bağları, ilintileri bulunmuyor. En çok benzetilebilecekleri İkinci Yeni'ye de tam olarak bağlayamıyoruz. İkinci Yeni şairlerinin entelektüel dünyalarının izi yok bunlarda. Bayağı benzetmeler, çirkin dizeler, toplumsal hiçbir değer dizgesini umursamayan çıkarımlarla sürüp giden bu şiirleri okumak da büyük bir ızdırap. Zaten okunmuyor da. Herhalde, kendi çıkardıkları elli altmış kişinin okuduğu dergi ve kitaplarda üreyen ve çürüyen bir şiir...

2000'ler şiiri iki korkudan çıkıyor demiştim; birincisini açıklamaya çalıştım, tekeller düzeninin baskısının yarattığı korku.

İkinci korku ise, edebiyat alanındaki iktidarın ürettiği korkudur.

90'larda şiirin apolitikleşerek özgürleştiğini söyleyenler, 2000'lerde bütünüyle edebiyat dünyasına hâkim oldular. Kapitalist sınıfın büyük korkusunu, emekçi politikasını şiirden kazıma işini piyasa edebiyatının şebekesi üstlendi. Sermaye yayınevleri, edebiyat dergileri, ödül jürileri, AVM kitapçıları ödül ve ceza zincirinin halkaları olarak örgütlendi. Şairleri, yayıncı bulamama, dergilerde yer alamama, ödül verilmeme korkusuyla toplumsallık düşmanı, anlam yoksulu bu şiiri yazmaya koşulladılar.

Eğer bunlar şiirse, bizim yüz elli yıllık şiir tarihimizin ustaları, her dizelerinde insanın toplum ve tarih içindeki varoluşunu, çelişki ve çatışmalarını şiirleştirenler şiir yazmadılar.

Onların yazdıklarına şiir diyorsak, 2000'lerin sayfa üstünde dizili satırlarına başka bir kavram bulmak zorundayız.

Ölmüşük de habarımız yok ya da Öykü Gazetesi'nin hikâyeleri

Can Yayınları'nca yayınlanan Öykü Gazetesi'nin Mayıs 2017, 8. Sayısında öykü niyetine 20 metin yer alıyor. Yarım gazete boyutunda 16 sayfaya sığdırılmış bu 20 öykünün biri mezarlıkta bitiyor, arkasından gelen mezarlık sahnesiyle başlıyor. Bir başkası, Mezar Kedisi'nin ise bütünü mezarlıkta geçiyor. Sekiz Gözlü Kiştey (Kadire Bozkurt) öyküsünde mezarlık yok ama, metnin bütünü bir mezarlık atmosferi altında, ağaçlar bile ölüyor: "Bir ağacın ölmesi pek acı bir şeymiş, dedi. Hele düşün ki koca ormanı."[1] Sonu ölümle bitenleri de sayarsak, en az dörtte biri mezarlıkla ilişkili öykülerden oluşan bir Öykü Gazetesi bu; günlük gazetelerin Üçüncü Sayfa'larıyla yarış ediyor. Gerçeğimiz ölümle dolu olduğu için mi böyle bu? Sonuçta yaşamın açık ya da kapalı dolaylı bir yansıması olan hikâye sanatı, gerçeğimizin bu acı yanına dikkatimizi çekiyor diyebilir miyiz?[2]

---

[1] Kadire Bozkurt, "Sekiz Gözlü Kiştey", Öykü Gazetesi, Mayıs 2017, 8. Sayı, İstanbul.

[2] Diyemeyiz; benim Bestseller Okuma Kılavuzu (Doğu Kitabevi, 2017, İstanbul) kitabımda geliştirdiğim "Ölü Yazıcılar" kategorisiyle karşı karşıya olduğumuzu düşünüyorum. Hayattan kaçıp ölüme sarılıyorlar.

Yirmi hikâyenin ortak özelliklerini ayrıştırmaya çalışırken, bir başka buluşma daha dikkati çekiyor; üçünde fal, büyü, kurşun döktürme sahnesiyle karşılaşıyoruz. Yazarken öykü ya da hikâye diye söz etmem yanıltmasın, bu yirmi metnin içinde bu nitelemeyi hak edecekler iki veya üçü geçmez. Bir paragraflık Ruh Haritası (Özge Lena) başlığını taşıyanı, mağarada "Fokurdayan kazandan yükselen buhurla", yaratılan "yaşam oyuklarını" resmediyor. Çocukluğumuzdan beri yüzlerce kere karşılaştığımız pespaye bir sahneden, nasıl bir kendine güven ve yaratıcılık duygusuyla bilinmez, bir paragraflık bir "öykü" yazılmış!

Metinlerin ikisi akıl hastasının bilincinden veya ufkundan yazılmış, üçü ise, halüsinasyon aleminde yaşayan insanları anlatıyor. Bir başkası, bir sarhoşun bilinciyle yazılmış bir metinden ibaret. Demek ki, beşte birinden fazlası gerçeklikle doğru ilişki kuramayan bir bilinci, bu bilincin dışından bakacak bir konuma yerleşmeden, bu bilincin ufkuna inerek metinleştiriyor. Yarısı ölüm ve akılsızlık yüklü yirmi metinden oluşan bir Öykü Gazetesi var elimizde.

Bayağı hikâyenin edebiyat felsefesi

Geriye ne kalıyor; herhalde çok beğenmişler ki, baş sayfaya koymuşlar, Konteyner Zaafı (İsahag Uygar Eskiciyan), fantastik bir yaratıcılık örneği veriyor, benzin işeyen bir öğretmeni anlatıyor. Biraz dil beğenisi ve mizah duygusu olsa, seksenli yılların başında Oğuz Aral'ın Gırgır'ında mizah hikâyesi olarak yayınlanabilecek bu metin bu haliyle "öykü" kategorisine alınabiliyor ve yayınlanabiliyorsa başlıktaki şaşkınlığımızı dillendirmekten başka çare yok. Bu fantastik metinden bazı cümlelerle, dil beğenisi ve edebi düzeyini daha iyi gösterebileceğimi düşünüyorum: "Bazen sadece fermuarını açması yetiyordu. Gece uyanmaları sırasında ise lastikli ve çizgili pijamasını sıyırması pekâlâ daha hızlı oluyordu." "Bir öğretmen için hayal edilemeyecek kadar arabasının deposu hep fulldü." "Tacettin'in ağzı aşağı yukarı bir saat ve bir metre açık kaldı ve bu Arat'ın tokadına kadar sürdü." "(...) Arat foşur içeriye boşalttı organik benzini." "Tacettin öğretmen gibi sevindi, zaten öğretmendi." "Sınıf öğretmeni olduğu için espri seviyesi yerlerdeydi. Tacettin'e tamam anlamında kafa eğdi." "Gözlerinde dolar işareti belirmedi. Milliyetçiydi ve tuğralı çil çil

tam altının resmi geldi irisine yerleşti." "Bir devlet büyüğü gibi karşılandı. Yüksek temsil buldu."[3] Bu dille ve şartlanmış bakış açısıyla değil öykü yazmak, mahalle kahvesinde fıkra bile anlatamayacak Eskiciyan, Öykü Gazetesi'nin başyazarı olmayı başarıyor. Bayağılıkta sınır tanımayan Eskiciyan, çişli fantezisini edebiyat felsefesi yaparak bitiriyor: "(...) hesaba katmadıkları tek şey: öykünün dünyaya, kelimelerinse insana benzemediğiydi. Aslında işin sonunda evlilik olmasa biraz daha uzaktan seyredecektim onları. Buna onay veremezdim. Üstlerinden onlara yaklaştım, gölgemi bilerek hissettirdim. Hikâye bitti dedim ve bitti."

Herhalde, Eskiciyan'ın bayağı metnini baş sayfaya çıkaran da bu edebiyat felsefesidir: Öykü dünyaya, gerçeğe, hayata benzemez ve yazar aklına estiği gibi uydurur; "öykü bitti dedim ve bitti." İşte bu, Öykü Gazetesi'nde yer alan metinlerin üzerinde birleştiği edebiyat felsefesidir. Metinlerin çoğu yazarların şaşırtıcı bulduğu sonları için yazılmış; başıyla ne kadar uyumsuz olursa o kadar çarpıcı zannediliyor. Bu sonlar, kimi zaman okuru aptal yerine koyacak kadar pervasızlaşıyor. Ayça Işıldar'ın Necla Sönmez öyküsü, Necla'nın cenaze töreniyle, "Necla canına kıymıştı, bir günahkârdı" diye başlıyor, kendisini döven kocasından kurtulmak için evi terk etmeye hazırlanan Necla'nın anlamsız ölümüyle bitiyor: "Gözü karardı. Dengesini kaybetti." İntihar diye başladığı metni, kararan gözlerle bitirmek de yazara yetmiyor, şöyle devam ediyor: "Son gördüğü çocukları oldu, yolun başındaydılar, geliyorlardı. Becerebilseydi kaçmayı, belki daha güzel olacaktı her şey ya da kaçmasaydı daha güzel olacaktı. Ya da telefonu açsaydı, kocasının trafik kazasında öldüğünü haber veren polisle karşılaşacaktı, daha mı iyi olacaktı o zaman her şey..."[4] Hikâyeye Necla'nın cenazesi, intiharıyla başlayıp geriye dönüşle anlamsız bir ölüm ve kocasının trafik kazasında ölümüyle bitirmek, Eskiciyan'ın, yazarın keyfine göre edebiyat felsefesine tam uyuyor. Ayça Işıldar, gerçeğe aldırışsızlığını Dersim'den göçtürdüğü ve "Kuru Karı" diye adlandırdığı karakterine sabah namazı kıldırırken de sergiliyor. Dersimliler alevidir ve aleviler namaz kılmazlar. Ama yazarımız, "kıl", diyor ve "Kuru Karı", namaz kılıyor.

---

[3] İsahag Uygar Eskiciyan, "Konteyner Zaafı", Öykü Gazetesi, Mayıs 2017, 8. Sayı, İstanbul.

[4] Ayça Işıldar, "Necla Sönmez", Öykü Gazetesi, Mayıs 2017, 8. Sayı, İstanbul.

Türk hikâyeciliğine suikast

Nurdan Atay'ın Tahta Köprü öyküsü de benzer bir sonla bitiyor. Yazdığı kitap yayınevi editörünce geri çevrilen Aykut, derin bir düş kırıklığıyla yazarlığı bırakmaya karar verecekken, köprüde intihar eden bir kadınla karşılaşıyor. Kadını ölümden kurtarıp evine götürüyor. Düşlerindeki kadar güzel, akıllı ve uyumlu bu kadınla evlenmeyi düşünürken kadının ısrarıyla onun romanını yazıyor ve bu kez editöre kabul ettiriyor. Ama öykü burada bitmiyor, yazar, anlattığı her şeyi boşa çıkarmaya azmetmiş: "Dilek gölge gibi süzülüp Aykut'un koluna girdi. Başını omzuna dayadı.

Kendi kendine konuşarak yürüyen takım elbiseli adama yan gözle bakanlar, onu biraz sonra unutup bir daha hiç anımsamayacaklarını ama yazdığı kitabı başuçlarından ayırmayacaklarını bilmiyorlardı."[5] Ne son, meğer kadın yokmuş, adam halüsinasyon içindeymiş, bir sayfa boyunca gerçek gibi yazılanlar palavraymış. Öykü Gazetesi'nin yazarları, buna benzer sonlarla, yazdıklarını boşa çıkarıyorlar. Gerçeğe yerleşmekten, hayata ilişkin köklü ve duyarlı bir tavır almaktan kaçıyorlar. Gerçeğe teğet geçiyorlar da diyebiliriz. Hep iğreti bir dünyada geziniyorlar. Ya da iğreti durum ve duyguları abartarak önemli hale getirmeye çalışıyorlar.

Nurdan Atay'ın metnindeki yazarın başarısı da, gerçek'ten değil, gerçekdışı'ndan, halüsinasyondan yola çıkarak roman yazmasından kaynaklanıyor. Bu tutum, Öykü Gazetesi'ndeki metinlerin çoğunun gerçeğe ilişkin ortak kavrayışını yansıtıyor. Bu yazarlar gerçeği bütünsel kavrayamıyorlar. Yaşamı çelişkileri ve akışı içinde gözlemleyemiyorlar. Olgu düzeyinde algılayabiliyorlar. Nurdan Atay'ın öyküsündeki yazarın başarısızlığı, olgu düzeyinde kavranan ve sunulan bir editör'e bağlanıyor. "Kibirli editör", onun eserini geri çeviriyor. Bu editörün sermayeleşmiş yayın piyasasında küçük bir dişli olduğunu göremiyor: "Artık, kendini tanrı sanan editörleri dinlemekten çok sıkılmıştı." Yazarımız, "kibirli editörle" toplumsal bir ilişkiyi açıkladığını sanıyor. Sermayeleşen, edebiyatı metalaştıran yayın sürecini göremediği için, karşılaştırma da yapamıyor. Reddedilenin karşısında seçilen ve yayınlanan da var. Niye editörün kibri

---

[5] Nurdan Atay, "Tahta Köprü", Öykü Gazetesi, Mayıs 2017, 8. Sayı, İstanbul.

ona işlemiyor? Sözgelimi, Öykü Gazetesi'nin editörleri, azıcık kendilerini tanrı sansalardı, bu kadar bayağı metni, öykü diye bu gazeteye almayı herhalde kişiliklerine yediremezlerdi. Oysa onlar yayınevi patronunun memurları ve anlaşılan Türk hikâyeciliğine suikast demek olan böylesi bayağı metinlerden oluşan bir gazeteyi yayımlamayı içselleştirmiş bulunuyorlar.

Öykü dergiciliği deyince, Türk öykücülüğünü kuran bir dergi, Salim Şengil'in 1947-1957 yılları arasında yayımladığı Seçilmiş Hikâyeler dergisi aklımıza geliyor. Yalnızca hikâyelerine özel sayı çıkarttığı bazı yazarlar, Memduh Şevket Esendal, Orhan Kemal, Nezihe Meriç, Fahri Erdinç düşünüldüğünde bu derginin hikâyeciliğimize nasıl bir katkıda bulunduğu tahmin edilebilir. Günümüzün Öykü Gazetesi, incelediğimiz sayısından yola çıkarak söyleyebiliriz, bırakın katkıyı, edebiyatımızın hikâye birikimine, aştığı onca aşamaya karşın yer verdiği geri ve bayağı örneklerle hikâyeciliğimize bir suikast girişimidir.

Bir şekilde yazarlık

Bu metinlerin yazarları ve gazetenin editörleri, öykünün her şeyden önce bir edebi dil gerektirdiğini unutmuş görünüyorlar. Günlük dille öykü yazıyorlar; her şeyi "bir şekilde" halletmek istiyorlar.

Mustafa Kara'nın iki koca gazete sayfası ayrılmış Kömür Geldi öyküsü, bir yazma heveslisinin yaşadığı bir flörtü hatıra defterine karalamaktan öteye geçmiyor. Sıradan bir tanışma ve buluşma anısının son derece kısır bir kültür ve çağrışım düzeyiyle anlatılmasından ibaret bu metin, edebi olmayan dili ve hazcı duyarlılığıyla, Öykü Gazetesi öykücülerinin tipik özelliklerini içeriyor. Şili'nin bir liman kentine kömür götüren bir geminin çalışanı olan anlatıcı, "Şili'den iki güzel hatıra kaldı; gün batımına karşı, küçük bir sahil kasabasında yediğim şahane lezzetli bir sosa yatırılıp servis edilmiş somon balığı, yanında yine bu kasabada üretilen ev yapımı torobayo birası... ve Karen."[6] diye söze başlıyor. Lezzetli bir yemeğin anısıyla esmer Latin dilberi Karen'in anısını eşdüzeyde sunan bu cümleden sonra nasıl bir metinle karşılaşacağımız azçok belli oluyor.

---

[6] Mustafa Kara, "Kömür Geldi", Öykü Gazetesi, Mayıs 2017, 8. Sayı, İstanbul.

Anlatıcı, "bir şekilde onunla konuşmak" istiyor, "ortaya bir zarf atıyor" ve çantasından bir şişe şarap çıkarıyor. "Şarabı görünce çok sevindiler. Sahilde şarap içme fikri özellikle Karen'in yüzünde güzel bir heyecana neden olmuştu." "Güzel bir heyecana neden olduktan" sonra yine "bir şekilde ona" şarap kadehi olup olmadığını soruyor. Sahile gidiyorlar, beklentiye uygun, soslu somon benzeri tatlı hatıra vuku buluyor. "Sonra da tatlı Karen, uzattığım dudaklarıma dudaklarını kapatmış ve dilini dilimin üzerinde kaydırarak karanfili kendi ağzına almıştı." Yaratıcı bir anlatımla kapatılan dudaklar bu kez gemicinin alnını tercih ediyor. "Hurt" diye ısırılan dudaklardan sonra, "Sırtüstü yere kapaklandık" cümlesini okuyoruz. "Karen'in elimin üzerine kapanan parmakları avucumun içerisinde kaydı ve parmaklarımın arasına, ait oldukları yerlere girdi." Ne yazık ki, Mustafa Kara'nın bu sıradan flört defterinde, kapanan dudaklar ve ellerden sonra başka kapanma sahneleri göremiyoruz.

Bunlar günlük dille, hiçbir seçme ve kurgu içermeden, çağrışıma açık bir anlatımdan yoksun, anlamlı ve insani bir perspektif taşımadan uzun uzun yazılıyor. Estetik yoksulluklarını boşluğa çıkan sonlarla, laf cambazlıklarıyla kapatmaya çalışıyorlar. Mehmet Oktay Onbaşı, akıl hastasının bilinci içinden bakarak yazarlık tutumuna ilişkin ipuçları veriyor. "Seni okuyorum ya, beni bir görmen lazım, o takla attırdığın cümlelere hayranlıkla gülüyorum."[7] Dil beğenileri gelişmemiş, eksiği cümlelere takla attırarak kapatmaya çalışıyorlar. "Biz bir iki gülüyoruz, canlı hikâyeler karalıyoruz ya, sanırsın dünyanın en kıyak insanıyız." "Canlı hikâyelerin" zerresini ben Öykü Gazetesi'nde bulamadım, herhalde bu da bir halüsinasyon halidir, şöyle devam ediyor: "Biliyorum biliyorum, insanlar öyle zannediyor bizi. İçimizi kim bilebilir ki üstat. Şu anasını sattığımın dünyasında bitpazarında bedavaya veriyorlar derdi. Akşama kadar Hisar'da oturup, çay babam çay, yaz babam yaz, karala babam karala. Bitirmesi ayrı dert, yayınlanması ayrı çile. Eline üç beş kuruş kalıyorsa şanslısın vesselam." Eskiciyan'ın edebiyat felsefesine Mehmet Oktay Onbaşı'nın yazdıklarını da ekleyebiliriz. Küçük burjuvaların dünyasında, Hisar'da çekilen bir çile, "insanları öyle zannettirecek" bir blöften ibaret bir etkinliktir edebiyat. Sermayeleşmiş yayın piyasasında bu çilenin üç

[7] Mehmet Oktay Onbaşı, "Sessizce Susuyoruz", Öykü Gazetesi, Mayıs 2017, 8. Sayı, İstanbul.

beş kuruşluk karşılığı, ödül plaketleri, methiye düzenekleri vardır...

Oysa bizim bildiğimiz, yazarın yaşamla bir sorunu vardır. Bir davası ve kavgası vardır. Bütün yazdıklarında bunun damgasını okuruz. Yazarın, Sait Faik'e "yazmasam deli olacaktım" dedirten hayati bir sorunsalı olur. Öykü Gazetesi'ndekilerin neredeyse hepsi, davası ve kavgası olmayan, kendisini göstermeye çalışanların samimiyetsiz metinlerinden ibarettir. Bunlara "bir şekilde" yazarlar diyebiliriz. Yazarlığa "bir şekilde" bulaşmışlar ya da edebiyat piyasasına sokulmuşlar.

İdeolojiden kurtulmak

Hakkını yemeyelim, Öykü Gazetesi'nde istisnaları, hikâye diyebileceğimiz birkaç metni ayıralım.

Ertuğ Uçar, öykümsü diyebileceğimiz Deniz başlıklı metninde hapishane avlusunda bir darağacının yapım sürecini öyküleyerek Deniz Gezmişler'in idamını çağrıştırır. Alabildiğine kısıtlı, dar ve olgucu anlatımına karşın okurun bilincindeki birikime yaslanarak, canlandırma gücü ve dilinin güzelliğiyle öyküleştirmeyi başarır diyebiliriz. Burak Çapan'ın duyarlı dil ve anlatımıyla, özellikle emekçi ananın çocuk gözüyle çizilişinde belli bir incelik gösteren Dünyanın Uykusu metnini de azçok öyküleşme düzeyinde istisnalar arasına katabiliriz.

Bahar Aslan'ın Kilit Taşındaki Aslan öyküsü de, bunlardan biri, belki de biriciği. Bakü'nün kapitalist kentleşme sürecinde yıkımını, insanların evlerinden, anılarından koparılmasını içli bir anlatımla dile getiriyor. Bütünsel bakışıyla az çok olguların üzerine çıkmayı başaran, süreçleri gözlemleyebilen Bahar Aslan, sınıflı toplumda aşamayacağı bir gerçeğin üzerinden atlamayı düşünür. Öykünün baş kişisi gibi Bahar Aslan da aynı yanılsamanın kurbanıdır: "Acaba ömrüm yetecek mi bu memleketin her türlü ideolojiden uzak, yalansız tarihini yazmaya?"

Sınıflı toplumun tarihini her türlü ideolojiden arınmış yazma peşinde koşmak nafile bir çabadır. Sınıflı toplumun hikâyesini ideolojisiz yazmak da pek mümkün değildir. "Yalansız yazmak", gerçekçi yazmaktır, gerçekçilik ise tarihsel olarak ilerici sınıfların sanatsal yöntemi olmuştur. Gerçekçiliğin de oluşturucu ideolojisi vardır. Ortaçağın din ve mitolojisini yerle bir eden, İkarus'u çift süren köylü, koyun güden çoban, mal

taşıyan gemi karşısında suya düşen bir kelebek küçüklüğünde resmeden Brueghel, hayata, yeni egemen olmaya başlayan gerçekçi burjuva ideolojisinin çerçevesinde bakıyordu. Büyük değişmenin resmini yapıyordu. Günümüzün egemen sınıfı kapitalistler ise, değişmeden nefret ederler, gerçekçi değil, bilinemezci olmuşlardır. Akılcılığa düşman, postmodernisttirler. Değişim isteği ve bunun estetik yöntemi gerçekçilik, günümüzde emekçi sınıfın ideolojisinde yaşamaktadır. Gerçekçilikten kaçış, egemen sınıfın ideolojisine götürür. Günümüzün burjuva ideolojisi, estetiği ve felsefesi gerçekçilik ve akılcılık düşmanıdır.

Öykü Gazetesi'nin yazıcılarının ortak özellikleri de gerçekten kaçmak üzerine kuruludur. Bütünsel bir dünya görüşünden yoksunlar. Tarihsel zamana yabancılar. Öykülerinde dün, bugün, yarın akışı yok. Yalnızca an'ları görüp yazabiliyorlar. Bir süreç olan yaşamı açıklarken sık sık kaderciliğe başvuruyorlar. Bir felsefeden yoksunlar. En bayağı newage düsturlarını yaşamı açıklamak için aralara sıkıştırıyorlar. Öztekin Düzgün'ün baştan sona sıradan, günlük dille yazılmış Zeki Kim? metninde, "Bizim patronlar ise fakir çocukluklar yaşamış, bir şekilde doğru yerde ve doğru zamanda durup zengin evlilikler yapmış ve bu cemiyete girmiş insanlardı."[8] deniyor.

Öykü Gazetesi'nin yazıcıları, doğru yer ve zamanda değil, "bir şekilde" yanlışta duruyorlar. Yazdıklarına kültürsüzlük sinmiş. Türk edebiyatının hikâye ve roman birikimine yabancılar. Sait Faik'i, Orhan Kemal'i, Memduh Şevket'i, Nezihe Meriç'i, Adnan Özyalçıner'i, Osman Şahin'i yaratmış bir öykü dünyasında bu türden bayağı metinlerin Öykü Gazetesi adıyla yayınlanabilmesi bunu belgeliyor. Dünya edebiyatından bihaber olduklarını söyleyebiliriz. Hikâye sanatını kuranları, bir Gogol'ü, Çehov'u, Maupassant'ı, bir Gorki'yi azıcık okumuş olsalar bunları karalarlar mıydı?

Bir de bunların ödüllü öykü kitapları olarak karşımıza getirilenleri var. Söyleyin, başlıktaki gibi, dövünmeyip de ne yapalım?

---

[8] Öztekin Düzgün, "Zeki Kim?", Öykü Gazetesi, Mayıs 2017, 8. Sayı, İstanbul.

Eleştirmeyen 'eleştirmen'ler ve leşlere övgü

"İnsanların ruhunu öldürüyorlar anne; işte asıl cinayet bu. Halkın ruhunu kurutuyorlar ve hiç bir şey anlamaz hale getiriyorlar."

Ana, Maksim Gorki

Piyasa edebiyatı-edebiyat piyasasında sürecin en önemli ayaklarından birişini de **"eleştirmeyen eleştirmenler"** oluşturur. Eleştirmeyen eleştirmenlerin hakkında yazı yazdığı kitaplar mutlaka çok satanlardır. Bu rolün bir takım **"sorumlulukları"** vardır. Bulunduğunuz konum piyasa edebiyatı-edebiyat piyasasının göbeği ise, hakkında yazdıklarınız Vasat Edebiyatı 101 sınıfına giriyor olsa dahi o metin hakkında olumsuz bir tek sözcük yazamazsınız. Çünkü yazsanız zaten orada bulunamazdınız. İşte bu nedenle bu **"eleştirmeme yazısı"** içinde tek bir satır çözümleme yoktur.

"Eleştirmeyen eleştirmenler"deki bu istemli körlük fazla zaman geçmeksizin nesnel körlüğe dönüşür. Masaya zürafa derseniz bir süre sonra masa ile zürafayı gerçekten ayırt edemez hale gelirsiniz; bu körlüğün en son noktası ise bu ayırt edememeyi umursamamaktır. Yazılanlardan kolaylıkla anlaşılıyor ki bu anlamda **"kariyerinin zirvesinde"**, piyasa edebiyatı-edebiyat piyasasında yaşanabilecek bir evrimin son aşamasında olan çok sayıda **"eleştirmeyen"** mevcuttur!

Ey okur,

Star sisteminin yazarlarının yazdığı kitaplarla ilgili olarak piyasadaki kitap eklerinde ya da kültür sanat sayfalarında bir tane olumsuz eleştiri gördünüz mü?

Hadi olumsuz eleştiriyi beklemeyelim, kıyısından köşesinden tutabileceğiniz bir eleştiri yazısı okudunuz mu?

Ölçüsüz güzelleme, içi doldurulmamış övgü veya suya tirit tanıtım yazıları hariç bir tane dişe dokunur eleştiri yazısı çıkmış mıdır? Bunlar star yazarlar oldukları için daima mükemmel kitaplar mı yazmaktadırlar sizce? Yaşlı başlı eleştirmenler, maaşlı edebiyatçılar oturup bu kitapları sattırabilmek, okura "kakalamak" için hiç inanmadıkları gülünç metinler kaleme alır.

Kadın ruhundan en çok anlayan yazar

Elif Şafak'ın kitaplarında hiçbir kusur yoktur. Ahmet Altan ne zaman kitap çıkarsa on yıllar önce yazılmış ve yüzlerce kez yayımlanan o aynı yazıyı tekrar önümüze koyarlar: **"kadın ruhundan en çok anlayan yazar"**, **"tarihe yeni bir bakış"la "yakın tarihimizi bize anlatan sarsıcı bir roman"** yazmış, yine **"tabuları yıkmış"**tır. Romanın içeriğine göre bu klişelerden birkaçı alınır ve kokteyl yapılır. Ahmet Altan **"Antarktika'daki bambu ağaçları"** ya da **"Uruguay Merkez Bankası'ndaki mavi kedi"**yle ilgili bir roman yazsa dahi kitaplarının tanıtımında bu klişelerin geçmediği bir yazı bulamazsınız. **"Bambu ağacı dişidir"**, **"mavi kedi İttihatçıdır"** ya da "Uruguay'ın tarihi tabuları"nı bir bir devirmektedir.

A. Altan kadın ruhundan anlayan yazar da P.Mağden durur mu, eleştirmeyen eleştirmen imajı yapıştırır! P. Mağden de **"sivri dilli"**dir. E. Şafak'la ilgili yazacaksanız **"öteki"** sözcüğü geçmeyen bir yazı yazılması, **"Hristiyan bir ateist"** kadar imkânsızdır. Barack Obama, G. Bush ya da Bill Gates'i bile anlatsa hep **"öteki"**ni anlatmaktadır; bir de **"bir yanı hep göçebe"**dir!

Örneğin Ahmet Altan'ın **"Son Oyun"** adlı kitabı gibi 5. sınıf bir metinde **"roman"** görebilmek herkesin yapabileceği bir iş değildir. Bu örnekte bu rolü Prof. Dr. Onur Bilge Kula üstlenmiştir. Roman demek için gereken en alt düzeyde ölçütleri bile karşılamayan bu gibi metinlerde ro-

man demeye bin şahit istendiğinde **"ilk şahit"** Prof. Dr. Onur Bilge Kula'dır. Prof. Dr. O.B. Kula, **"Son Oyun"** adlı metnin son derece başarısız bir roman olduğunu anlayacak yetilerden yoksun mudur? Akademik kariyeri, aldığı eğitim, profesör doktor titri, böylesine basit bir yargıya ulaşması için yetersiz midir? Burada yine "aptallaştıranlar ilk önce aptallaşır" yasası mı işlemektedir? Bu "eleştirmeme" yazılarından çıkardığım kişisel görüşüm şudur ki, Prof. Dr. O.B. Kula, bu yazdıklarına kendisi bile inanmamaktadır. Prof. Dr. O.B. Kula, karşısında kötü bir metin olduğunun farkındadır ancak **"nasıl iyi bir şeyler söyleyebilirim"**in çabası, daha doğrusu sıkıntısı içindedir. Bir tanıtım yazısı için bile son derece gülünç olan bu cümleler, hangi itkilerle yazılabilir? 408 sayfalık bu metinle ilgili yazısında O.B. Kula suya sabuna dokunmamak için çok zahmet çekmiştir. Bu metin roman varsayıldığı için baş kişisine mecburen **"kahraman"** adı verilmekte... Son Oyun adlı **"roman"**da roman karakterleri değil, A.Altan'ın kuklaları vardır. Zühal de Son Oyun'un **"başkukla"**larından birisidir. Kitabın başkuklası Zuhal, durduk yere, hiçbir neden yokken karakterinde (yine karakter dedim!) bu yönde hiçbir işaret yokken sevgilisi olan diğer başkuklaya **"sat beni"** der. O.B. Kula gibi edebiyat kariyeri olan birisi için bu **"roman kırımı"**nı fark etmemek elbette mümkün değildir. Ama bu tür falsoları dile getirmesi mümkün değildir. Ancak onun görevi çok satar bir kitabı **"çok çok satar"** yapmaktır. Şıracıların romanlarına **"bozacılık"** işi kolay bir iş değildir. Roman demeye bin şahit gereken metinlere şahitlik yapmak da diyebiliriz. O.B. Kula, böylesi bir gülünçlüğü **"Zühal'in açıksözlülüğü"** olarak ele alır. Yıllarca romanın asgari koşullarını katleden metinlerin, sırf içinde iki tane erotik sahne, argo sözcük ya da aykırı cinsellik var diye **"X, yine tabuları devirdi"** diye sunulduğu okur için bu durum, yeni bir şey değildir. Aykırı bir cinsellik ya da toplumdaki bir tabuyu ele alıyorsanız roman kurallarına özgürce tecavüz edebilirsiniz. O.B. Kula, karşısındaki okurun **"uyku mahmurluğu"**na mı güvenmektedir?

Makale yazan bilgisayarlar

Küfür romanlarının 2000'li yıllara bıraktığı miras budur. Romanda, **"roman"** arayanları ise **"vay bağnazlar"**, **"sanatta ayıp olmaz"** diye

saman adamlar yaratarak susturmak, bu gelenek için milli bir spordur. **"Roman olmayan romanlar"**, bu **"tabu devirme"** örtüsünün altında tabu haline getirilmiştir. Edebiyat piyasası/piyasa edebiyatında **"roman olmayan romanlar"**, tartışmaya kapalı birer put metinlerdir; dokunduğunuz anda bütün alarmlar çalar.

Sosyal bilimler alanında 3-5 anahtar sözcük girdiğinizde size 1500 sözcük uzunluğunda hazır makaleler veren bilgisayar programları vardır. Şaka değil, ciddi ciddi bu yapılmıştır. Otomatik makale yazma programıdır bu. Sanki edebiyat eleştirisinde de bu keşfedilmiş gibidir.

Bizler çeşitli romanlar okuduğumuzu zannediyoruz; oysa çoğumuz aslında tek ve aynı romanı okuyoruz; ismi, yazarı, sayfa sayısı farklı olsa da aynı romanı tekrar tekrar okuyoruz. Bizler kitap eleştirisi okuduğumuzu zannediyoruz. Çoğu kitap ekinde çıkan yazıların büyük bir kısmı matbu yazıların isimleri değiştirilmiş halidir. Böyle yazılardan o kadar çok vardır ki, kitap ve yazarın adını çıkarsanız bu yazının hangi kitap için yazıldığını bile anlayamayabilirsiniz. Kitap ve yazar adlarını değiştirirseniz çoğu birbirinin tıpatıp aynıdır.

12 Eylül 1980'de Kenan Evren tarafından yazılmış tek bir yazının binlerce klonundan birisidir bu yazı da. Edebiyat Piyasası/piyasa edebiyatının kitap eklerinde her sayıda, yazar ve kitap adları değiştirilerek 15-20 tanesi yıllardır basılır durur.

Klişe laflar vardır:

-Yazarın çağına tanıklığı...

-Katmanlı dil...

-Yazarın kendi içine yaptığı yolculuk...

Piyasa edebiyatı-edebiyat piyasasının kültür sanat sayfalarına ve Kitap eklerine baktığımda zaman zaman şu hisse kapılırım: **"Acaba bu yazıları bir bilgisayar programı mı yazdı?"**

Prof. Dr. Onur Bilge Kula diye biri var mı?

Sadece bu metne bakarak konuşursak belki de Prof. Dr. O.B. Kula diye birisi yoktur. Belki de Cumhuriyet Kitapeki'nde iki tam sayfa çıkan ve kapaktan verilen bu yazıyı bir bilgisayar programı otomatik olarak yazmıştır. Son Oyun bir romansa, Prof. Dr. O.B. Kula'nın bu **"eleştirme-**

me" yazısı bir eleştiri yazısıysa, bir masa Jupiter, fil ise aslında zürafadır.

Ekmek parası mıdır? Görev duygusu mudur? Çoluğun çocuğun rızkı mıdır? Bilemiyorum, elimde yorum yapacak bir veri yok. Ama ortada okur ve toplum için büyük bir entelektüel suç, bir **"bilinç zorbalığı"** vardır.

Bir eleştirmen kitap eleştirir. **"Çok satması"** için yazılmış kitapların **"daha çok satılması"** için çalışmaz. Böyle yazılara **"eleştiri"** değil, **"satış bülteni"**, bunları yazanlara **"eleştirmen"** değil, **"pazarlama mümessili"** denir.

Er ya da geç, birgün bu toplum da eleştiri yazısı ile satış bültenini, eleştirmen ile pazarlama mümessilini ayırt edebilecektir. **"Eleştirmeyen eleştirmenler"** o gün bütün bunlardan, bu yazdıklarından dolayı utanç duyacaklardır.

İnsanlığa karşı parayı verenlerin düdüğünü çalanlar

Sovyetler Birliği çöktükten sonra, eski düşmanlar arasında yakınlaşma olmuş, Soğuk Savaşın kültürel cephesinde görevli bir CİA ajanıyla bir KGB ajanı karşılaşıyorlar. CİA ajanı Rus meslektaşına merakla soruyor: "Bizim kültürel alanda ne yapmak istediğimizi anlamak için Encounter'i okur muydunuz?" KGB ajanı derin bir iç geçirdikten sonra, "Okurduk, okurduk. Encounter'ı okuya okuya sonunda hepimiz rejim muhalifi olduk..." diye cevap veriyor.

Encounter, İngiltere'de yayımlanan bir kültür-edebiyat dergisiydi. 1953'te iki editör, şair Stephen Spender ile gazeteci İrvin Kristol yönetiminde yayına başlamış, uzun yıllar yayınını sürdürmüş, Sovyetler çöktükten sonra 1991'de kapatılmıştı. Paravan vakıfları aracılığıyla yayınını CİA ile İngiliz casusluk örgütü ortaklaşa finanse ediyordu. Bu ortaklık, eş editörlerin maaşlarının birini CİA'nın, ötekini Mİ6'in ödemesi biçiminde paylaşılacak ölçüde hassastı. 1970'lerde Amerikalı bir gazeteci Encounter'in finans kaynaklarını ortaya çıkartınca, yıllarca maaşını gizli servisin ödediğini öğrenen şair Stephen Spender, büyük bir çöküntüye girmişti. Derginin yazarları arasında Bertrand Russell, Arthur Koestler, Issiah Ber-

lin, İgnazio Silone, Jose Louis Borges, Vladimir Nabokov, Hannah Arendt vardı. Bugünün nitelemesiyle "sol liberal" bir yayın politikası izleyen derginin kırmızı çizgisi, ABD'nin hiçbir konuda eleştirilmemesiydi.

Sol liberal demişken burada bir parantez açmak gerekiyor; Borges, Nabokov ve Arendt'in hemen bütün eserlerinin Türkiye'deki yayıncısı İletişim Yayınları, sol liberalizmi ülkemize yerleştiren Birikim dergisinin de yayıncısıdır. Osman Çutsay'ın deyişiyle "Belgeli Birikim Gericiliği", ülkemizde devrimci sosyalizmi çökertmek için Encounter'in bile yapamadığını yapmıştır. Türkiye'de sol liberalizmin yükselişi ve çöküşü, önemli bir toplumsal gerçek olarak hâlâ materyalist tarihçisini beklemektedir.

James Bond yerine entelektüel casuslar

Encounter tek başına değildi. CİA'nın birçok ülkede onlarca dergisi vardı. Aynı yıllarda Avrupa'da Kültürel Özgürlükler Kongresi'ni kurmuşlar ve 35 ülkede şubelerini açmışlardı. Sosyalizme karşı bir kültürün yerleştirilmesi için gizlice milyonluk CİA fonları harekete geçirilmişti. Konserlere, festivallere, resim sergilerine, edebiyat kongrelerine, kitaplara milyon dolarlar harcanıyordu. Ressamlara, müzisyenlere, yazarlara ödüller dağıtılıyordu. CİA'nın "kültürel özgürlükleri" çok genişti. Yeter ki sosyalizme ve Sovyetler Birliği'ne ilişkin övgüyü bırakın, olumlu bir imge, gözucuyla bakış, tebessüm bile olmasın.

CİA, gerçekçi olmayan bir edebiyatı ve sanatı destekliyordu. Çünkü gerçekçilik izleyicide eleştirel bilinci uyandırıyordu. Resimde soyut ekspresyonizm akımını yerleştirmek için Avrupa'da gösterişli sergiler açtılar. Resim eleştirmenlerine bu resimleri göklere çıkaran övgüler yazdırdılar. ABD'de New York Modern Sanatlar Müzesi'nin, MOMA'nın kuruluşunda doğrudan CİA ilgisinin olduğunu Saunders'in kitabından öğreniyoruz. Bu işleri örgütleyenler, James Bond filmlerinden öğrendiğimiz casus tiplerine hiç benzemiyor, Saunders'in gerçek casusları, politikayı entelektüel birikimle yaşama geçiren kültür ve sanat insanları olarak karşımıza çıkıyor.

McCharty Komitesi CİA'yı sorguluyor

Bu çalışmalar uzun vadede meyvesini verdi. Kendisini solcu olarak gören, ama solculuğun temel ölçütünü gerçekleştirmek için sömürüsüz, eşitlikçi bir toplumu kurmaya girişen Sovyetler Birliği'ne düşman olan geniş bir sanatçılar ve entelektüeller topluluğu yarattılar.

Avrupa'da Sovyetler Birliği düşmanı bir entelektüel hava oluşturmakta Encounter ve benzeri dergilerin çok büyük hizmeti oldu. Ama bunlar görünüşte hep solcu bir hava taşıyorlardı. Hatta 1950'lerdeki McCharty soruşturmaları sırasında neredeyse CİA'nın kültürel savaş birimi de Kongre Soruşturma Komitesi'nin önüne çıkartılıyordu. Öfkeli antikomünist senatör, CİA, devletin parasını sol entelektüelleri beslemek için harcıyor diye harekete geçmişti ki, CİA kültürel bölüm şefi, operasyonu tehlikeye düşürecek bir skandalın patlamasını önlemeyi, soruşturmayı kapalı kapılar arkasında rafa kaldırmayı başardı. Entelektüel antikomünistler, kaba antikomünistlere ikna edici bir brifing vermişlerdi. Sonuçta tarih, kaba, açık ve saldırgan antikomünistlerin yapamadığını, sanattan nasibini almış, entelektüel, sol görünümlü antikomünistlerin yapabildiğini kanıtladı. Sosyalizme eğilimli düşünürleri ve sanatçıları aynı dili konuşanlarla etkilemek ve çökertmek mümkün olmuştu.

Encounter okuta okuta Sovyetler Birliği ajanını bile antikomünist yapmayı başarmışlardı.

Saunders'in kitabı: Parayı Verdi Düdüğü Çaldı

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Sovyetler Birliği'ne karşı ABD'ce başlatılan Soğuk Savaş'ta CİA'nın açtığı kültürel cephenin perdesini Frances Stonor Saunders'in, Türkçeye Parayı Verdi Düdüğü Çaldı[1] adıyla çevrilen kitabı araladı. Saunders, işin başındaki CİA ajanlarıyla yaptığı görüşmelerden, birbirlerine yazdıkları mektuplardan, kitaplardan ve dergilerden yola çıkarak bu büyük komplonun tarihini yazıyor. Yazar bilimsel araştırmasına, düşünceleri ve kişilikleriyle belirginleşen, hayat

[1] Frances Stonor Saunders, Parayı Verdi Düdüğü Çaldı, Çeviren: Ülker İnce, Doğan Kitap, İstanbul.

boyu marifetlerini sayıp döktüğü ajanların anlatımıyla bir polisiye roman havası da kazandırıyor. Saunders'in kitabında bu tarihin içinde gerçekleşen tipik olaylar, durumlar, jestlerle karşılaşıyoruz.

Bu kitap, Soğuk Savaş'ın görünmeyen yüzünü açığa çıkarıyor. McCharty soruşturmalarıyla, özellikle Hollywood'a yönelik operasyonla özdeşleşen kültürel saldırının bütün sanatsal süreçlere sinmiş, yönlendirme ve denetlemeyi sağlayan daha ince ve etkili biçimlerine tanık oluyoruz. Soğuk Savaş'çıların Hollywood'daki CİA görevlisi, bu sinemadan bir daha Gazap Üzümleri, Küçük Tilkiler, Yurttaş Kane, Batı Cephesinde Yeni Bir Şey Yok benzeri filmler çıkmasın diye, yönetmenlere sokuluyor, senaryolarda değişiklikler yaptırıyor, figüranlara bile karışıyor, olumsuz ABD'li polis tiplerini olumluya çevirtiyor... Saunders'in aktardığı mektuplardan, Hollywood'da yardımcı yönetmen ve yardımcı senarist gibi çalışan bir gayretli CİA görevlisi olduğunu öğreniyoruz.

Kir Teorisi'nin giriş'ine dönersek, "Soğuk Savaş'ın bir büyük kirlenme ve kirletme mekanizması" oluşuna, Saunders'in araştırması güçlü kanıtlar sunuyor. Özellikle Soğuk Savaş'ın kültür cephesinde CİA eliyle insanlığa karşı bilinçli, planlı, taamüden işlenen bir cinayetle karşı karşıyayız. İnsanlığın ufkunu ortadan kaldıran, değişim iradesini kıran, insanı böcek düzeyinde sunan bir kültür, sanat ve edebiyat egemen hale getiriliyor.

Kitabın girişinde Yalçın Küçük'ün yazdıklarını bir kez daha hatırlatıyorum: "Gerçekten de, Soğuk Savaş, 'sosyalizm' kod adıyla çıkan ve Sovyetler Birliği'nde, bütün eksik ve kusurlarıyla, ancak yine de büyük bir görkemle et ve kemiğe bürünen, insanlığın büyük yürüyüşüne karşı, insanlığın bu iradesini kabul etmemek için, acımasız bir kendi kendini kirletme fabrikasıdır.

Dahası da var, aslında, tümüyle tekelli düzen, bir kendi kendini kirletme ve bir insan aklını yoketme savaşıdır. Tekeller düzeni insanı akılsızlaştırmak, 'déraisonner' etmek ve insanı kir içinde yaşamaya alıştırmak için sürekli bir savaş halidir."

Bu savaşın içyüzüne ilişkin çarpıcı belgeler sunan, Ülker İnce'nin çevirdiği, İmge Yayınları'nın yeni baskısını yaptığı Saunders'in kitabını okuyan Özdemir İnce şu notu düşmüş: "1950'li, 60'lı yıllarda, Farfield, Ford, Rockefeller, Fullbright vakıflarının burslarıyla Türkiye'den kimler

gitti acaba ABD'ye, diye düşündüm. Dünyanın en zengin, en saygın vakıflarının CİA için paravan görevi yaptıkları kimin aklına gelir."

CİA, kültürel soğuk savaşta, "tarafsız" ve kişilikli aydınlardan nefret ediyor. Mutlaka ABD çizgisine bağlamaya çalışıyor. Bu nedenle en çok Jean-Paul Sartre'dan nefret ediyorlar. Sartre'in etkili dergisine karşı Paris'te Preuves dergisini çıkarıyorlar. Dünyayı izleyen şair, çevirmen, yazar Özdemir İnce, Saunders'in kitabından sonra hayıflanmaktan kendini alamıyor: "Meğer CİA'nın en etkili silahı Encounter dergisini okumak için boşu boşuna abone parası ödemişim yıllarca. İstesem bedava gönderirlermiş. Fransa'da yayımlanan Preuves dergisini almak için Hechette dükkânlarına taşınıp durmuşum. Meğer Jean-Paul Sartre'ın Les Temps Moderns dergisini madara etmek için çıkartıyorlarmış."

Neruda'ya Nobel verilmesini önlemek

Saunders'in kitabında, CİA'nın Nobel edebiyat ödülüne nasıl müdahale ettiğine ilişkin bilgiler de var. 1964 yılında Nobel ödülünün Şilili komünist şair Pablo Neruda'ya verileceğine ilişkin duyumlar alan CİA, Sovyetler Birliği'ne dost bu şairin ödülü almaması için harekete geçiyor. Elinin altındaki dergilerde Neruda aleyhine bir karalama kampanyası başlatıyorlar. Stalinist olduğunu, şiirlerinin estetik değerinin zayıf olduğunu, şeddeli bir komünist olduğunu en ağır karalamalarla harmanlayan yazılar yayınlıyorlar. Sonuçta CİA başarılı oluyor, o yıl Nobel'i Neruda'ya vermiyorlar.

Ama 1964 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'nün verildiği isim açıklanınca, kültürel CİA'cılar ödül Neruda'ya verilmiş olsaydı duyacakları üzüntüden daha çoğunu duyuyorlar. O yıl ödül Jean-Paul Sartre veriliyor ve o da ödülü almayı reddediyor.

Bizim Nobelli yazarımızın, Lenin gibi büyük bir devrimciden "adam öldürme emri veren" olarak söz etmesinin, rastlantıyla olduğunu düşünmemek gerektiğini, Saunders'in kitabını okuduktan sonra daha iyi anlıyoruz.

Bizde Soğuk Savaşın aydına müdahalesini Yalçın Küçük Türkiye Üzerine Tezler ile Aydın Üzerine Tezler'de araştırdı ve yazdı. Orhan Pamuk'a Nobel verildiğinde yazar arkadaşlarıyla bir basın toplantısı düzen-

leyerek bunun emperyalizmin bir oyunu olduğunu açıklayan Demirtaş Ceyhun'un da adı "Soğuk Savaş" Yazıları olan bir kitabı var. 50'lerden itibaren Amerikan süttozuyla birlikte Amerikan edebiyatının da nasıl fonlanarak Türkiye'ye sokulduğunu şöyle anlatır: "O günleri yaşamış yayıncılardan dinlediklerimize göre, Amerikan konsolosluklarında görevli memurlar, kollarının altında kitaplar veya dosyalar, bütün yayınevlerini yıllarca kapı kapı dolaşmışlardır. (...) bazı kitapları Türkçeye çevirterek ve bir kuruş çeviri ücreti de istemeden yayınevlerine sunmuşlardır. Hatta, bu kitaplardan bazılarını önerirken de, yayımlanır yayımlanmaz bin tane satın almayı bile garanti etmişlerdir."[2]

Saunders'in yazdığı tarih Türkiye'de de karşılığını bulmaktadır.

Soğuk Savaşın kültürel cephesi, kapitalizme karşı mücadelede insanlığı kafada silahsızlandırmıştır. Ufku kapitalizmden ötesine kapalı bir düşünürler ve sanatçılar kuşağı ortaya çıkmıştır. Sistemiçi çözüm arayışları, reformist öneriler radikal çıkışlar olarak sunulmuştur. Sovyetlerin çöküşüyle birlikte patlayan Postmodernizm, aklın, bilimin, gerçekçi sanat ve edebiyatın düşmanlaştırılması bu sürecin bir ürünüdür. Emperyalist kapitalizmin insan bilincine müdahalesinin eseridir.

Soğuk Savaş, insan yaratıcılığını ortadan kaldıran, direniş, mücadele ve umudu silmek için icat edilen bir savaştır. Dün Sovyetler Birliği'ne karşı yürütülen bu savaş, bugün, sömürüden kurtulmak için arayışa giren bütün insanlığa karşı verilmektedir. İnsanlığın bu savaştan zaferle çıkmasının yolu, ilkin kafalarımızda silahlanmaktır. Sistemin edebiyatını, felsefesini, sanatını topyekûn kültürünü reddetmek, geçersizliğini görmek ve göstermektir...

[2] Demirtaş Ceyhun, "Soğuk Savaş" Yazıları, Sis Çanı Yayıncılık, 2001, İstanbul, s.20.

CİA'nın Türk Edebiyatına müdahaleye ihtiyacı var mı?

Yazdıklarından bunların az çok ne mal olduklarını tahmin edebiliyorduk. Nihat Genç'in Türk edebiyatına CİA müdahalesiyle ilgili Odatv'deki yazıları, saldırganlıkta ve küfürbazlıkta iktidar mensuplarıyla yarıştıklarını ortaya çıkardı. Şaşırmadık, bunlar da edebiyatın iktidarındaydılar ve ne yazık ki, toplumda da ortak düzeyi belirleyen bir bileşik kaplar yasası işliyor.

"Cibiliyetsiz" ile başlayan "dal....k" ile süren, entelektüel fikir tartışması yapıyorlar. "Entelektüel" ile "fikir" kavramlarına haksızlık etmeyelim, aslında bunlar bize Nasreddin Hoca'nın donmuş köyünde yaşadığımızı hatırlatıyorlar.

Hikâyeyi bilirsiniz; soğuk kış günüdür, Nasreddin Hoca bir köye gider. Köyün girişinde köpeklerin saldırısına uğrar. Hemen yerdeki iri bir taşa yapışır, donmuş toprakta taşı yerinden oynatamaz. Başkasına seğirtir, onu da kıpırdatamaz. Köyün tipolojisini çıkaran sözü işte o zaman söyler: "Ulan ne biçim köy bu; taşları bağlamışlar, köpekleri salmışlar!"

Uzun bir süredir böyle bir köyde yaşıyoruz. Küresel köy dedikleri bu olsa gerek. Haksızlığa, zulme karşı açlık greviyle bedenlerini birer taşa

dönüştürüp iktidarın suratına fırlatmaya azmetmiş Nuriye ile Semih kardeşlerimize yapılanı görmüyor musunuz? Kapı kapı üstüne, zincir zincir üstüne hapsedildiler. İnsanlar onları görmesin, onlar insan yüzüne kavuşmasın diye duruşmaya bile çıkartılmadılar.

Emperyalizmin düdüğünün küfür melodisi

Bunlar, sermayeye bağlı sanat yapmayı iş edinmişler, bir edebiyat tartışmasında yükselttikleri küfürleriyle taşların bağlandığı, Nasreddin Hoca'nın köyünde yaşadığımızı hatırlatıyorlar. Oysa sorun o kadar yalın ki, çürümüş bir toplumsallıkta, buna isyan edecek bir şiir, bir roman, bir hikâye arıyoruz. Bulamayınca nedenlerini araştırıyoruz. Soru soruyoruz. Cevaplar buluyoruz.

Daha önce yazılmış kitaplar var; Saunders'in "Parayı Verdi Düdüğü Çaldı", altbaşlığı "CİA ve Kültürel Soğuk Savaş" olan kitabı emperyalist kapitalizmin sanatı nasıl güdümlediğini ve icra edenleri kişiliksiz yaratıklara dönüştürdüğünü, yapanların ağzından anlatıyor. "Kültürel Özgürlükler Kongresi" adlı bir örgüt kuran ve dünyanın birçok yerinde şubelerini açan CİA'nın sanatı yönlendirmek için çıkarttığı kültür sanat dergilerini, dağıttığı ödülleri, düzenlediği festivalleri, kurduğu müzeleri ve açtığı sergileri öğrenince Türkiye'de neler yaptığını merak ediyor insan. Son yetmiş yıllık tarihi, ABD'ye bağımlılaşma süreci olarak okunabilecek Türkiye'de sanat ve edebiyatın bu sürecin dışında kalmasının düşünülemeyeceğini biliyoruz.

Bu süreci daha başında Enver Gökçe'nin dizeleri çok güzel özetler:

Kore dağlarında tabakam kaldı
Mapus damlarında özgürlüğüm.

Emperyalizmin gözü hâlâ bütünüyle işgal edemediği Kore dağlarındadır ve direnen, mücadele eden insan için hapishane ihaleleri peş peşe açılmaktadır. Artık mahkemeye de gerek kalmamıştır; torbalı hukukta mahkemeler hapishanelerin müştemilatı haline getirilmiştir.

Edebiyata hapishaneyle müdahale

Bu sürecin başında, emperyalizmin ve onun işbirlikçilerinin edebiyata müdahalesi daha açıktan saldırılarla olur. Toplumcu şiiri, 40 Kuşağı'nı hapishanelere tıkmışlardır; Enver Gökçe, Ahmet Arif, Arif Damar, Ömer Faruk Toprak, Niyazi Akıncıoğlu, Şükran Kurdakul hemen aklımıza gelenlerdir. Sınıf'ın şairi Rıfat Ilgaz'ın hapishaneye kapatılma öyküsü Karartma Geceleri romanında ve filminde anlatılmıştır. Nâzım Hikmet, daha ilk kitabı yayınlanır yayınlanmaz mahkemelerin ve hapishanelerin müdavimi yapılmıştır. Cibali denince aklına tütün işçisi kadınlar gelen şair A. Kadir, onunla, "1938 Harp Okulu Olayı" tezgâhıyla hapse kapatılmıştır. Emekçi insandan yana edebiyat ve kültürümüzün kurucuları Sabahattin Ali, Ruhi Su, Aziz Nesin, Orhan Kemal, Kemal Tahir, Hasan İzzettin Dinamo, Kemal Bekir, Ulvi Uraz, Vedat Günyol, Fakir Baykurt, İlhan Selçuk, Uğur Mumcu diye saymayı sürdürsek sayfalar dolar. Truman Doktrini, Marshall Yardımı, NATO üyeliği, AB Kapısı Türkiye'nin emperyalizme bağlanmasının araçları olduysa, bu gidişe karşı çıkan yazar, sanatçı ve aydınların hapse atılması da emperyalizmin ve işbirlikçilerinin kültür dünyamıza müdahalesinin sonuçları oldu. Hapishanenin yıldıramadığı aydını 70'lerde katlederek sindirme politikasını uyguladılar. 12 Eylül'ü yapanlar Washington'da "bizim çocuklar" olarak adlandırıldıysa, edebiyat bilimcisi Prof. Dr. Yıldız Ecevit'in "12 Eylül'ün edebiyata farkında olmadan yaptığı iyilik" olarak gösterdiği "iyilikleri" de emperyalizmin çocukları yapmıştır.

Prof. Dr.'nin "edebiyata iyilik yapan darbe" sevinci

Yıldız Ecevit, "Kurmaca Bir Dünyadan" kitabında şu gerçekleri itiraf etmiştir: "1980 yılının 12 Eylül'ünde yapılan askeri darbe, Türk toplumunda gerek sosyopolitik/ekonomik gerekse kültürel/sanatsal alanlarda büyük boyutta dönüşümlerin yaşanmasına yol açar. 80 başlarında dünya genelinde ön plana çıkan, özel sektörün genişlemesini savunan, alınan önlemlerle kapitalizmi girdiği darboğazdan çıkarmayı amaçlayan yeni liberal görüş, Türkiye'de bir askeri darbeyle yaşama geçirilir. Darbeciler solu susturmakla işe başlar. Sol entelijensiya ile bütünleşen seçkinci/ilke-

li modernitenin de susturulması demektir bu. Türkiye'nin tarihindeki en karanlık dönemlerden biri olan 12 Eylül yönetiminin bu uygulaması ürkütülen toplumun siyasal kimliğinden arınmış bir yaşam biçiminin içine girmesine yol açar. Bu arada, depolitize olmak durumunda kalan edebiyat da kendini dile getirmek için siyasal angajmanın dışında yeni alanlar aramaya başlar. Türkiye'ye onarılmaz zararlar verdiğini düşündüğümüz 12 Eylül yönetiminin, Türk edebiyatına farkında olmadan yaptığı bir iyiliktir bu. Türk edebiyatının özgürleşmesi, kendini deneysel bir sanat dalı olarak görmesi, Batı'daki estetik yenilikleri metinlerine taşıması, özgünleşmesi, 80'li yıllarda aldığı ivmelerle gerçekleşir. 80'li yıllar, Türk edebiyatında en büyük paradigma değişikliğinin yaşandığı tarih kesitidir."[1]

Diyalektiğin cilveleri olmalı, solu yasaklayan, devrimcileri hapishaneye dolduran, "asmayalım da besleyelim mi" diyerek idam eden 12 Eylül, Türk edebiyatını "farkında olmadan" özgürleştiriyor.

Bugünkü çürümüş edebiyatın kuramcılarından Prof. Dr. Yıldız Ecevit, sorunu bütün açıklığıyla koymuştur; Türk edebiyatının biçimlenmesinde 12 Eylül darbesinin parmağı vardır. Darbeyi yapan "bizim çocukların" arkasında NATO'suyla, CİA'sıyla, emperyalizmin ilgili kuruluşları vardır. Nasıl ki yerel düzeyde TÜSİAD'ıyla, Aydınlar Ocağı'yla, paramiliter faşist çeteleriyle, ordusuyla sermayenin ilgili bütün kuruluşları varsa. Sanat edebiyat departmanının yeniden örgütlenmesi ve biçimlendirilmesinde de emperyalizmin ve işbirlikçilerinin, alanın özgünlüklerine göre inceltilmiş araç ve kurumlarının işbaşında olduğu kuşkusuzdur. Yıldız Ecevit'in yazdığı "iyilikler" bunlarla yaşama geçirilmiştir.

Edebiyata tekellerin müdahalesi

Sonuçlardan gidebiliriz. Bugün edebiyatın altyapısı diyebileceğimiz yayıncılık büyük ölçüde tekelleşmiştir. Hangi kitapların yayınlanacağına, hangi düşüncelerin çevirisinin yapılacağına tekelci sermaye karar vermektedir. Batı'da olmayacak bir pervasızlıkla Türkiye'de banka yayınevleri açılmıştır. Büyük sosyalist şairimizin, Nâzım Hikmet'in, "kelimelerde bile düşmanıyım asaletin" diyen bu eşitsizlik düşmanı şairin kitapları bir

[1] Yıldız Ecevit, Kurmaca Bir Dünyadan, İletişim Yayınları, 2013, İstanbul, s.20.

sömürü kuruluşunun adıyla damgalanmaktadır. Kitabın dağıtımı, okura ulaştırıldığı kitabevleri de tekelleşmiştir. Zincir kitabevleri, internet satış şirketleri bütünüyle sermayenin elindedir ve "12 Eylül'ün iyilikleriyle doğan" edebiyat dışındakilere engeller çıkartmaktadır. Edebiyatın soluk alıp vereceği araçlar olması gereken kültür sanat dergileri de bu sürecin ürünü olarak reklam ve pazarlama broşürlerine dönüşmüştür. Bayağı piyasa dergileri Ot, Kafa, Bavul, Hayvan, Cins vs. CİA'nın bile biçimlendiremeyeceği ölçüde okurun edebi bilincini ve ufkunu sınırlandırmaktadır.

Bu gerçekleri ortaya çıkartan bizlere, yükselttikleri küfür melodisiyle karşılık veren düdük erbabına sorabiliriz: Doğan Holding'in Hürriyet Gösteri, Koç Holding'in Kitap-lık, Sanat Dünyamız, Can Yayınları'nın Öykü Gazetesi varken, CİA'nın sanatı sermaye güdümlü kılmak için müdahale etmesine gerek var mıdır? Daha TÜSİAD'ın İKSV'sine, Eczacıbaşı'nın İstanbul Modern'ine, Borusan Holding'in orkestrasına, Zorlu Holding'in PSM'sine değinmedik bile. Bir de otoyol kıyısında yükselen "Mall of" diye bir şey var, sanatı hangi mal olarak pazarlıyorsa...

Bugün Türk edebiyat ve sanatı, bir CİA müdahalesine ihtiyaç duymayacak ölçüde sermayeleşmiştir ve sermaye güdümlüdür. Dünyayı sömürü cehennemi yapan sermaye, kültürü de insanın bütün kurtuluş umutlarını yok eden bir bayağılık labirentine çevirmiştir.

ABD üniversitesinde yazarlık kursu görenler

Mustafa Yıldırım'ın Ortağın Çocukları kitabı, buraya gelinceye kadar olanları ortaya koyuyor. Bütün bu sermaye başarısına rağmen yine de CİA'nın işi sıkı tuttuğunu belgelemektedir. ABD'nin Türkiye'de görevlendirdiği ve 1992'de CİA'nın "İstisnai İstihbarat Toplayıcı Ödülü" verdiği diplomat Robert Patrick John Finn'in "Türk Romanı" konulu doktora tezi bulunmaktadır. Bu uzmanlık bilgisiyle olmalı, R.P. Finn ile karısı bir başka konsolosluk görevlisi Helena Kane Finn'in ABD'deki evlerinde ağırladıkları birçok Türk yazar dostu vardır. Bunlardan, Sabah gazetesi yazarı Hasan Bülent Kahraman'ın, bir yazısında Finn'den "Bin yıllık dostum" diye söz ettiğini biliyoruz.

Mustafa Yıldırım'ın yoğun bir araştırma ürünü Ortağın Çocukları'nda, Saunders'in yazdıklarıyla birleşen ayrıntılar var. ABD'nin uluslara-

rası devlet görevlisi eğitmekle ünlü üniversitelerinden İowa Üniversitesi'nde otuz yıllık uzun bir dönemde Türkiye'den seçilmiş bazı kişilere yazarlık eğitimi verilmiş: Refik Erduran (1968), Nazlı Eray (1976), Leyla Erbil (1979), Güven Turan (1980), Bilgin Adalı (1983), Ferit Orhan Pamuk (1985), Buket Uzuner (1996), Erendiz Atasü (1998), Mahir Öztaş (2004). Bu isimlerden özellikle ikisinin rolü kir'letme sürecinde önemlidir. Güven Turan, Nâzım Hikmet'in şiirlerinin telif haklarına el koyan Yapı Kredi Bankası yayınevinin yöneticilerinden biridir. Ferit Orhan Pamuk'un bu kadar kötü Türkçe yazmasında ve acemi bir yazıcıdan öteye gidememesinde bir Amerikan damgası olduğunu öğrenmiş bulunuyoruz.

İstihbarat raporundaki örnek yazar: Orhan Pamuk

ABD konsolosluk memuru, Finn'in karısı Helena Kane diyor ki, "Kültür programları çarpıcı sonuçlar yaratır. Orhan Pamuk gibi Birleşik Devletler'de yaşamış ve çalışmış olan yazarların, tarihimizin ve değerlerimizin Türkiye'deki insanlarca daha iyi anlaşılmasına katkılarına değer biçilemez."[2] Helena Kane Finn'in üstlerine sunduğu, "Türkiye'de Kültürel Diplomasi" başlıklı istihbarat raporundan alınmış bu cümlelerin yazıldığı tarih 2002'dir. Demek ki, Ferit Orhan Pamuk henüz Nobel'i almamış ve ilgili kuruluşlar, üzerinde çalışmayı sürdürmektedirler. Bu ödülün duyurulduğu gün, Demirtaş Ceyhun ve yazar arkadaşlarının, bu ödülün emperyalizmin bir komplosu olduğunu açıklamaları da tarihsel kanıtlarına kavuşmaktadır.

"Yaratıcı Yazarlık" kursları

Yakın zamanda İowa Üniversitesi Yayınları'nın yayınladığı Eric Bennet'in " Workshops of Empire", İmparatorluğun Atölyeleri, ABD'de, Soğuk Savaş'la birlikte, muhalif edebiyatı yok edip düzen övgücüsü bir edebiyat yaratmak için üniversitelerde açılan "Yaratıcı Yazarlık" atölyelerini incelemektedir. Yaklaşık on beş yıldır Türkiye'de de "yaratıcı yazarlık atölyeleri" modası vardır. Bir Amerikan üniversitesi olan Bilgi Üniversi-

[2] Mustafa Yıldırım, Ortağın Çocukları, Ulus Dağı Yayınları, Ankara, 2010, s.14.

tesi'nde, Bilkent'te, Amerikan hikâyeciliği muhibbi Semih Gümüş'ün Notos'unda, eline kalem alan genç kuşaklara yazarlık eğitimi verilmektedir. Artık CİA entrikalarına ve paralarına gerek kalmamıştır da diyebiliriz; herkesi ABD'ye götüreceğimize Amerika'yı buraya getirdik.

Zaten Sovyetler Birliği'nin yıkılışıyla birlikte CİA'nın Kültürel Savaşında da çöküş başlamıştır. Encounter kapanmış, Kültürel Özgürlükler Kongresi dağılmıştır. Dünyanın her ülkesinde kapitalist sistem kendi kültürel savaşını zaten vermektedir. Örneğin Türkiye'de Kültür Bakanlığı yazarlara para dağıtmaktadır ama bunun biçimi casusluk yöntemlerini aratmamaktadır. Karar veren seçici kurul gizlidir. Başvurular rumuzludur.

CİA müdahalesinin kanıtlanması talebiyle küfür seferberliği başlatan yazıcı korosuna, bir zamanlar, "Rüşvetin belgesi mi olur!" diyen kapitalistin sözünü hatırlatabiliriz. Ama günümüzde artı değer sömürüsü öylesine büyük bir çürüme yaratmıştır ki, bütün kapitalist devletlerin yapısını da kuralsızlaştırmıştır. En küçük bir yasal kaygı taşımayan iktidarlar çıkmıştır. Artık Saunders'in kitabında yazdığı inceliklere, vakıftan vakıfa para transferleriyle CİA parasını gizleme önlemlerine gerek duyulmamaktadır. Her şey zorbalıkla, racon keserek, aleni yapılmaktadır.

Edebiyata CİA müdahalesinin belgesi, ortaya çıkan ürünün kendisidir. Yazar geçinen yazıcılar ve edebiyat diye yazılanlardır.

Aç bedenlerin değil, çiftleşen bedenlerin edebiyatı

Bu küfür korosunun yazıcılarının, öykü, şiir, roman diye önümüze koyduklarından daha kesin belge olur mu? Bu edebiyatın sömürü düzeninin yardakçısı olduğunu, bu koronun çıkardıkları dergilerde yazdıkları, edebiyat estetiği diye tartıştıkları sorunlar, ödül dağıttıkları eserler, belediyelerin paralarını alarak çıktıkları festivaller, saray sofralarında sunulan yemeklere yazdıkları methiyeler kanıtlamıyorsa, daha ne kanıtlayabilir?

Sermayenin kültüre ve sanata müdahalesi evrensel düzlemde bir sorundur. İnsanlığı yıkımın eşiğine getirmiştir. Bugün batı felsefesi, toplumsal düşüncesi ve sanatı da bitmiştir. Kendi içinden yeni yeni eleştirel düşünceler doğmaktadır.

Terry Eagleton, sermayenin müdahalesiyle üniversitelere egemen olan toplumsal düşüncenin durumunu değerlendirirken, alayla şöyle yazar: "Kültür kuramı okuyan öğrenciler arasında beden çok moda bir konu başlığına dönüştü; ama üzerinde fikir yürütülen genellikle erotik beden oluyor, açlık çeken beden değil. Çalışan değil ama çiftleşen bedenlere odaklanmış yoğun bir merak var."[3]

Emperyalizmin toplumsal bilimi, edebiyatı ve sanatı, bütünüyle kültürü içine düştüğü çürümeden kurtarmak için eleştirel çıkışın ipuçları duyuluyor. Sermaye düdüklerinin küfür melodileri, eleştirinin sesini boğmaya çalışıyor.

Sermayenin ve CİA türünden kurumlarının manipülasyonundan çıkış, öncelikle, eleştirel bilincin uyandırılması ve geliştirilmesiyle başlayacaktır. Yeniden aç bedenlerin edebiyatını ve sanatını yapacak yaratıcılara ihtiyacımız var. Çalışan, emekçi insanın bilinç kazanmasıyla, bunun heyecan ve duyarlılığını yaratacak bir estetikle kurtuluşun yoluna düşebiliriz.

http://www.contreligne.eu/2015/05/ja-vecu-sous-la-terreur-vingt-ans-de-french-theory-dans-les-universites-anglaises/ sayfasından Ayşe Güren'in kısaltarak yaptığı çeviriden seçme bölümceler. Yazar Jeremy Stubbs, İngiliz'dir, Paris Siyasal Çalışmalar Enstitüsü'nde düşünce tarihçisidir.

"Terör[4] AltındaYaşadım"
İngiliz üniversitelerinde French Theory[5]'nin yirmi yılı

Jeremy Stubbs
Mayıs 2015

Umarım okuyucu beni başlığın aşırılığından dolayı affeder. Hiçbir İngiliz akademisyenin, giyotinden geçirilmediği, devrim

[3] Terry Eagleton, Kuramdan Sonra, Çeviren: Uygar Abacı, Literatür Yayınları, İstanbul, 2004, s.3.

[4] Fransız devrimi sırasında kurulan devrim mahkemelerinin kararıyla çok sayıda insan idam edildiğinden dönem, Terör Dönemi olarak adlandırılıyor. Yazar Fransız tarihindeki o döneme gönderme yapıyor. (ç.n)

[5] Fransız Teorisi.

mahkemelerinden[6] birine çıkarılmadığı ya da geceleyin köylü kıyafeti giyinerek kaçmak zorunda kalmadığı açık. Buna karşın 70'lerin sonu ile 2000'lerin başında, özellikle edebiyat fakültelerinde, daha da çok insan bilimleri fakültelerinde (tarih, felsefe, işletme...) hüküm süren egemen düşünceye, ihbar edilmek, kınanmak ya da köşeye itilmek istemiyorsak kendimizden bir şeyler katmamız gerektiğini hissediyorduk. Bu egemen düşünce, bugün Fransa'da "French Theory" adıyla bilinen düşüncedir. İngiltere'de, biz kısaca "Theory" diyorduk ve bu sözcüğün, daha sonra üzerinde duracağım özel bir anlamı ve kapsamı vardı. Amerikan üniversite dünyasıyla hemen hemen tüm bağlarını kurmuş Fransız düşünürlerin, yazdıklarından ve söylediklerinden kaynağını aldığından söz konusu teorinin bir Fransızlığı vardı. Orada, bu düşünürler, "düşünce üstadı" gibi bir ifadenin bile güçlükle yakalayacağı görülmemiş bir statü elde ettiler. Yurtlarındaki dürüst Fransızlar, safça, en kıymetli ihraç ürünlerinin Bordeaux şarabı ya da kaz ciğeri olduğunu sanıyorlardı. Gerçekte, bu ürünler, kasıntılı, cafcaflı ve incelikle örülmüş bir şekilde otoriter entelektüelleriydi. Bu düşünürler şu çekirdek isimlerden oluşuyordu: Lacan, Derrida, Foucault, Girard, Baudrillard ve Kristeva. Bu bulutsu kümenin civarında, hafifçe geride Barthes, Althusser, Bourdieu, Deleuze ya da Latour bulunuyor. Bugün, nerdeyse bütünüyle tükenmiş bu akım, kariyerinde açıklanamaz ve gecikmeli bir yükseliş olan Alain Badiou'nun şahsında son bir nefes buldu.

* * *

Bir yıl olmadan, doktoradayım, araştırma öğrencilerinin kendilerinin hazırladığı bir seminer dizisine katılıyorum. Haftanın konusu, ister *Parma Manastırı*, ister Charcot'ya göre histeri, isterse 18.yy Paris sokaklarında hakaret olsun, o konu Derrida düşüncesine başvurmadan kesinlikle tartışılmaz. Her kim "ya-

[6] fr.Tribunal révolutionnaire de salut public.

pısöküm"[7] hakkında bilgisiz ya da şüpheli görünürse bir gerici ya da geri zekâlı olarak sınıflanır ve sonuç olarak, bir kenara itilir. Profesörler sık sık bizim seminerlere katılırlar. Benim eski hocamdan daha genç, moda olan şeylere daha düşkün bu profesörler, doğru doktrini yayarlar ve çömezlerinin ilerlemesini takip ederler... Amerikan feminist teorisinin gelecekteki ünlüsü de aramızdadır. Bu ünlü, grammatologie ve dissémination'dan[8] yardım almadan hapşıramaz.

Bir gün, yeni düşünme biçiminin bir pohpohçusunun yönettiği küçük bir seminere, üç arkadaşımla birlikte katılma fırsatım oluyor. Konu Pierre Reverdy'nin bir şiiridir. Bu güzel metnin okumalarını önermeye çalıştığımızda kendimizi "fonosantrik [ses merkezli]" "fallosantrik [penis/ iktidar merkezli]" ve "teosantrik [tanrı merkezli]" diye nitelendirilirken buluyoruz. "Fonosantriğiz", çünkü bir şeyler *söylemek isteyen* birinin sesinin varlığına inanıyormuş gibiyiz. "Fallosantriğiz" (kuşkusuz bu bir iltifat değil) çünkü somut kesinlikler arıyoruz ki bu tipik bir erkek yaklaşımıdır. "Teosantriğiz", çünkü örtük bir biçimde, sabit bir anlamı garanti eden ilahi, mutlak bir düzenin varlığına inanıyoruz. Bununla birlikte biz bir metnin, farklı okumalarının yapılabileceğini, yorumlamanın sonsuz ve açık bir işlem olduğunu, anlamın durmaksızın kurulduğunu ve yeniden kurulduğunu kabul etmekle ilgili zaten sorun yaşamıyorduk... Bizde eksik olan jargondu; "batı düşüncesi" diye adlandırılan mutlak bir biçimde homojen ve kınanacak bu şeyin tüm klişelerini temizleme iddiasını da taşıyan bu jargon. Biz, özellikle, bir otoritenin, mutlağa yakın bir otoritenin güvencesinden yoksunduk.

* * *

İşte "French Theory"nin havarilerinin ve onların papaz adayla-

[7] fr.déconstruction

[8] Derrida'nın iki kitabı. De la Grammatologie ve La Dissémination. Bizde bu kitap isimlerinin, Yazıbilimi /Yazıbilime Dair ve Yayılım/Saçılma şeklinde çevirileri var.

nnın ana özelliklerinden iki tanesi! İlki, kendine "guru" statüsü atfedecek ve bunu talep edecek bir kapasite. ABD gibi Birleşik Krallık'ta da, kültür sorunlarıyla ilgilenen tüm üniversite bölümlerinde, azımsanmayacak sayıda profesör, araştırmacı ve öğrenci, guruların servis ettiği tüm yılanları yutup, kendi yargılama yetilerinden gönüllü olarak vazgeçtiler. Bu, neredeyse "Jacques dedi ki..."[9] (Jacques Derrida'ya özel bir referans olmaksızın) çocuk oyunundaki gibi oluyordu. Eğer üstat bir şey söylediyse bu zorunlu olarak doğrudur. (...) Alıntıladığımız, incelediğimiz ama hiçbir zaman sorgulamadığımız üstadın sözü kutsal bir metne dönüşür. Ayrıca, çömez[mürit] bu mistik teorinin önünde eğilirken, her şeyi anlamış bir elite ait olma duygusundan gelen özel bir tatmin elde eder.

Bu guru statüsüne bir ikinci özellik eşlik eder: Anlaşılmazlık[10]. Bu düşünürlerin metinlerinin -ve genellikle konferanslarının- yorumlanması son derece güçtür. Sadece uzmanlık çalışmalarına özgü teknik jargon değildir söz konusu olan. Sözcük dağarcığı değişken ve öngörülemez, sözdizimi zorlanmış ve hatta anlam kavramı da bozulmuştur.

* * *

İonesco'nun Gergedanlar oyunundaki gibi, günden güne "normal" insanların tuhaf hayvanlara dönüştüğüne tanık oluyorduk. Çok sempatik ya da makul insanlar bile potaya girebilir. Sonraları, Dijon'da "öğretmen okulunda eğitimciyken"[11], olağanüstü hoş ve sempatik, James Joyce uzmanı bir meslektaşım, on beş

[9] Çocuk oyununda bir kişi seçilir. Bu kişi oynayanlara emir verir. Emri verirken "Jacques dedi ki..." diye başlarsa, oyuncular emri yerine getirmeli; başlamazsa hiçbir şey yapmamalıdırlar. Emri veren "Jacques dedi ki..." demeden "gözlerinizi kırpın" derse örneğin, oyundakiler dalgınlıkla gözlerini kırpıp emri yerine getirirlerse, oyun dışı kalırlar. Emri veren"Jacques dedi ki..." diye başlar ama oyuncular emri yerine getirmezlerse yine oyun dışı kalırlar. (ç.n)

[10] Metinde"obscurité" olarak geçiyor; karanlık, anlaşılmazlık, kapalılık, bilinmezlik anlamları var. (ç.n)

[11] fr. apprenti-professeur.

yıl kadar önce Fransızcası çıkmış bir kitabını İngilizce yayımlaya hazırlanıyordu. Benden, çok kısa olan pasajlardan küçük bir kısmını İngilizceye çevirmemi istedi. Didine çalışa bulduğum saçmalamalarımı ona verdiğimde bana, "Görüyorsun ya, 70'lerde ne çok Lacan'ın etkisi altında yazıyorduk. Bu pasajlarda artık ne demek istediğimi kendim de bilmiyorum. Buradan bir şeyler çıkarmayı başardığın için teşekkür ederim...." dedi.

* * *

"Teori"nin en büyük avantajı; araştırma, analiz ve sentezle çok zamanımızı alan, ellerimizi kirleten bıktırıcı bir çalışmadan geçmeden, bize istediğimiz şeyi savunma olanağını sağlaması. Bir başka avantajı ise, sadece karizmatik otorite yoluyla başkalarını –hatta bazen en zeki olanları bile- iddialarımızın gerçeğe uygun olduğuna inandırabilmemizdir.

* * *

Şimdi Fransız teorisyenlerin vazgeçilmez diğer iki özelliğini anlayabilecek durumdayız. Öncelikle, kendilerini "sisteme" karşı gösterirler; yani, kapitalizme karşı, burjuvaziye karşı, işletmelere karşı, geleneksel ahlak ve alışkanlıklara karşı, akrabalara karşı, eğitime karşı, batı düşüncesine karşı... Böylece insan bilimlerinde bir akademisyenin en önemli amacı, çağdaş dünyayı incelemekten çok, onu ihbar etmek olur. Bu ihbarcı davranışın yükselişi, en azından İngiltere'de, akademisyenlerin sosyoekonomik düzeyindeki düşüşle çakışır.

* * *

Haftalar boyunca, Lacan'dan (sinema ve tiyatro uzmanları için) ve Foucault'dan (diğerleri için) durmaksızın ve yüzeysel bir biçimde bahsedilen seminerlere katılmak zorundayım. Bir kelimenin, "power"ın hiç durmadan tekrarlandığını farkediyorum ve sonunda tüm bu hocaların ve öğrencilerin, yokluğuna üzüldükleri, kıskandıkları, arzuladıkları şeyi anlıyorum: iktidar.

* * *

Benzer bir tartışma 90'larda "Bilim Savaşları" başlığıyla gerçekleşti.

Bu kavgada,"kültürel" araştırmacıların, bilimin yönettiği çok maddi evrenden kopmalarını, büyük teorik kavramların düzenlediği saf ruh dünyasında gelişmelerini sağlamak Teori'nin rolünü oluşturur. Heidegger, elinin tersiyle yaptığı aşağılayıcı jestle, teknoloji ve bilimleri, Varlık'ı anlamaktan oluşan büyük projeden uzaklaştırır. Derrida, batı düşüncesinin kalbinde, varsayılan kesinlik arayışını redderek Heidegger'in düşüncesini devam ettirir. Lacan'daki "epistemolojik kopma" psikanaliste, biyolojinin ya da bugün bizim nöroloji dediğimiz bilimin rolünü göz ardı etme iznini verir; bu artık kendini sadece Sembolik'e adamak içindir. Bir gün, Oxford'a döndüğümde, kendimi bir masada, bir psikoloğun karşısında buldum; şikâyetçiydi: "İnsan bilimlerindeki araştırmacıların neden deneysel psikolojiye değil de Freud düşüncesine bu kadar bağlı olduklarını hiçbir zaman anlamadım." Bunun üzücü olduğunu, ama "edebiyatçıların" büyük bir kısmının sembollerle çok uğraştığını ve gerçeklerin çalkantılı, derin ve güçlükle kavranabilir dünyasıyla yeterince uğraşmadıkları yanıtını vermek durumundaydım. Belki tüm bu hikâyedeki en olağanüstü yön, bugün, 2015'te artık bu Teori'nin o gösterişli havasının inmiş olmasıdır. Neden? Teori'nin üreticilerinden kaybettiklerimiz var. Heidegger ve Paul de Man'ın tüm bu hareketi dolaylı bir şekilde değersizleştiren skandalları vardı.[12] 1996'da Alain Sokal'ın[13] çok komik güldürüsü vardı.

[12] İki felsefecinin de nazizmle olan ilişkisine vurgu yapılıyor. Heidegger-nazizm ilişkisiyle ilgili pek çok bilgi, makale ve araştırma var. Paul de Man olayı ise şöyle: Man'ın ölümünden sonra bir öğrencisi, İkinci Dünya Savaşı sırasında işbirlikçi bir gazete için Man'ın yazdığı iki yüzü aşkın makale bulur. Makalelerden birinde (1941), Yahudilerin, modern edebiyatı kirlettiğini, Avrupa uygarlığını temiz tutmak için, bütün yönleriyle Avrupa hayatını bir Yahudi filtresinden geçirmek gerektiğini söyler. (ç.n)

[13] Özellikle 1996'daki Sokal Vakası olarak adlandırılan olayla yaygın olarak tanınan bir isim haline geldi. Alan Sokal, Postmodern Kültürel Araştırmalar alanının pres-

* * *

Bizim şu teorisyenlerimizle aynı karakterdeki fanatiklerin kaba bir saldırısının kurbanı olan filozof Marcel Gauchet'ye, kısa bir süre önce, bazı Fransız düşünürlerin, Anglo-Saxon fakültelerindeki entelektüel hegemonyasının nedenleri nedir diye sorma fırsatı buldum. Söz sanatındaki [retorik]rahatlıklarını, söz yapıları kurma kapasitelerini öne çıkaran bir cevap verdi. Söz yapıları havada, çöldeki seraplar gibi duruyor (Bu sıradan eğretileme bana ait). *Homo loquens [konuşan insan]:* Sözün yaratıkları olarak kaldığımız bir gerçek; çoğu kez telkinlere, verilen sözlere, sözcüklerin yanılsamalarına [illüzyon] karşı geçirgeniz. Ne yazık ki, teorik şişkinlik uzun bir süre potansiyel bir tehdit olarak kalacak.

Son bir hikâyecik. 2007'de Paris Siyaset Bilimleri'ne, o zaman, ilginç bir isim taşıyan "disiplinsiz çalışmalar"[14] programı için eğitimci olarak gittim. İlk toplantıda, yönetici, "Harika! 'French Theory'yi Fransa'ya ithal edebileceğiz.

Çeviri: ***Ayşe Güven***

tijli bir yayını olan Social Text dergisine "Transgressing the Boundaries: Towards a Transformative Hermeneutics of Quantum Gravity" ("Aşılan Sınırlar: Kuantum Kütleçekiminin Dönüşümsel Bir Betimlemesine Doğru") başlıklı, postmodern jargonu ve düşünceleri kullanan ve önde gelen postmodern düşünürlere bolca gönderme yapan ama aslında tamamen anlamsız ve bilimsel bakımdan uydurma temeller üzerine kurulu bir makale yolladı. Dergi makalenin sahteliğinden hiç şüphelenmeksizin olduğu gibi yayınladı. Makaleyle ilgili çeşitli postmodern yayınlarda övgüler yer aldı. Sokal kısa bir süre sonra Lingua Franca dergisinde makalenin içeriğini ortaya koydu ve böylece "Bilim Savaşları" olarak da adlandırılan bir tartışmayı başlattı." https://tr.wikipedia.org/index.php?q=aHR0cHM6Ly90ci53aWtpcGVkaWEub-3JnL3dpa2kvQWxhbl9Tb2thbA sitesinden alınmıştır. (ç.n)

[14] fr. "études indisciplinaires".

Kitapsızlar

Yaşamda diyalog sınırlanmış, politikada dışlanmış, edebiyatta monoloğun işgaline uğramıştı, bana da oturup bunu yazmak düştü. Benim anladığım, toplumsal kurtuluş mücadelesini ciddiye alanlar arasında, yakın zamanda yoğunlaşacak zorunlu bir diyalog süreci olmak zorunda.

Karşısındakine sözünü iletemeyen ve yankısını duymayan insan, çareyi kitaplarla konuşmakta bulabiliyor. Bu durumda diyaloğu temel bir yazım biçimi haline getiren yazarlar, Dostoyevski ya da Orhan Kemal bire bir gelecektir. Orhan Kemal'in Bereketli Topraklar Üzerinde romanı bütünüyle bir diyalog şaheseridir. Bu romanı sinemaya uyarlayan Erden Kıral, kırklarda Çukurova'daki emekçilerin dilini büyük bir yaratıcılıkla yansıtan bu konuşmaları olabildiğince koruyarak dünya ölçüsünde yetkin bir film çekmiştir.

Burjuva dünyaya ne verdi?

Romanlar az gelirse, bütünüyle diyaloğa dayanan dram sanatına

başvurabilir ve Shakespeare ile İbsen oyunlarını okumayı deneyebiliriz. Franco Moretti, edebiyat eserlerinden yola çıkarak burjuva'nın ne ya da kim olduğunu incelediği kitabında, 19. Yüzyıl kapanırken, İbsen'in, iktidarının doruğundaki "burjuvanın yüzüne bakıp siz dünyaya ne verdiniz diye soran tek yazar"[1] olduğunu söyler. İktidara gelmek için mücadele ederken, alabildiğine gerçekçi ve diyaloğa açık bir edebiyatı olan burjuvazi, iktidarı ele geçirdikten sonra gerçekçiliği terk eder. Toplumsal yaşamı sisli eğretilemelerin belirsizliğine gömen bir edebiyat doğar. Savaşım, işbirliği ve diyaloğun dünyasını, dayatma, kullaştırma monoloğu ortadan kaldırır. Eşyanın tabiatına uygundur; tekellerin dünyasındayız.

Bizim edebiyatımızın doğuşunda bu gerçekçilik-diyalog eğilimini, çöküşünde de kurmaca-monolog birlikteliğini buluyoruz. Edebiyatımız doğarken, yeni kuşakların kitapları vardı; Mâi ve Siyah'ı okuyarak Ahmet Cemil'e özenen Jöntürkler, Tevfik Fikret'in Sis'indeki karanlığı aşmak için politik mücadeleye giriyorlardı. Kurtuluş Savaşı'nın Meclis'inde bu edebiyatın dizeleri okunuyordu.

Cumhuriyeti kuran kuşakların kitapları vardı, kitapların aydınlanmasından geçmişlerdi.

Cumhuriyeti yıkan kuşaklara bakınca bir kitapsızlar güruhu görüyoruz.

Feuerbach'a göre dinin özü

Çocukluğumun geçtiği köyde, "ulan kitapsız", bir küfürdü. Başlarda bana hafif gelen bu küfrün ne kadar ağır olduğunu şimdi daha iyi anlıyorum. Kitapsız suçlamasının, kutsal kitaplara inanmamak anlamından doğduğunu düşünebiliriz. Dinsel düşünüş veya ideolojinin kitaplarıydı bunlar ama yazıldıkları çağın toplumsal yapısına, üretim ilişkilerine uygun düşen bir değerler dizgesini sistemleştiriyorlardı. Okuyanlarını ve inananlarını bu değerlere saygılı yaşamaya koşulluyorlardı. Öyleyse, kitapsız olmak, toplumsal hiçbir değer ve kural tanımamak demekti.

Bu kitaplardaki değerler, sınıflı toplumun, artı ürünün büyük ölçüde tarımsal üretimden elde edildiği toplumların egemen değerleriydi elbet-

[1] Franco Moretti, Tarih ile Edebiyat Arasında Burjuva, Çeviren: Eren Buğlalılar, İletişim, 2015, İstanbul, s.194.

te. Feuerbach'ın, Hıristiyanlığın Özü'nde ortaya çıkardığı dinin antropolojik ilkesi açısından bakarsak, insanın kendi özünden çıkardığı en ideal niteliklerini bir tanrıya yükleyerek, onun önünde diz çökmesini, yabancılaşmasını meşrulaştırıyordu. Ama yine de insandan ve toplumsal yaşamdan çıkmıştı, ters çevrilerek de olsa kurallara dayalı bir toplumsallığı gerektiriyordu. Bu kitapların bile dışına düşmek, kitapsız olmak, belki de iki kere yabancılaşmaktı. Din, bir kere yabancılaşmaysa, kitapsız, iki kere yabancılaşmış insan demekti.

Bugünün kitapsızları insanlığa kaç kere yabancılaşmışlar kim bilir...

Tekeller, tek kitaplılar

Cumhuriyet yıkıcısı kitapsızlar, dinsel kitap anlamında ise hiç de kitapsız görünmüyorlar. Hatta bütün kitaplıkların tek kitaptan oluşmasını, bütün okullarda bir tek kitabın okutulmasını istiyorlar. O tek kitabı da doğru dürüst okumuş oldukları kuşkuludur. Hatmetmiş olabilirler, ama içeriğini nasıl anladıkları ve uyguladıklarına ilişkin en açıklayıcı ipucu, "bakara makara" twit'leridir.

Çağımız, tek kitaplı kitapsızlar çağıdır. Tekelci kapitalizmin teksesli monolog edebiyatıyla korelasyon içindedir.

Çocukluğumun geçtiği köyün, kelimenin somut anlamıyla en kitapsızı ise, jandarma karakoluna atanan bir başçavuştu. Göreve başlar başlamaz ilk işi karakol kütüphanesinde ne kadar kitap varsa jandarmalara yükleyip yakındaki dereye taşıtmak ve ateşe vermek olmuştu. Nasıl yaptığımı şimdi hatırlayamıyorum, bu kitaplardan bazılarını yanmaktan kurtarmıştım. Okuma Yazmanın Izdırapları kitabımda kitap yakıcısı bu başçavuşun bana verdiği ızdırabı da yazmıştım. Başçavuşun kitap yakmasından birkaç yıl sonra ona benzer bir general, Kenan Evren ve beşibiyerde'si darbeyle iktidarı ele geçirdi, bütün ülkeyi kitap yangınlarıyla sardı.

Cumhuriyet yıkıcısı kitapsızlar kuşağı, bu yangınların kıraç bıraktığı Türkiye toprağından çıktı.

Bilgisiz, inançsız, kitaptan ve insanlıktan nasibini almamış bir kuşak; kindar ve dindar. İktidarı ele geçirdiler, neler yaptıklarını biliyoruz.

Üzüm üzüme baka baka kararır; neredeyse bütün toplumu kitapsız yaptılar. Yüzlerce kütüphaneyi kapattılar. Shakespeare ve İbsen oyunla-

rını seyredebileceğimiz bir tiyatro bırakmadılar; AKM'yi, iki yüz yıllık ilerleme tarihimizin simgesi diyebileceğimiz bu yapıyı İstanbul'un orta yerinde bir harabeye çevirdiler. Üniversitelerin yalnızca adını bıraktılar. Toplumun dayanaklarını, aydın bilincini ayakta tutan kuruluşlarını, dernekleri, meslek odalarını etkisiz hale getirdiler. Bazılarını kendilerine benzettiler, kitapsız ve ümmi yaptılar.

Yazarları, gazetecileri, hocaları hapse doldurdular.

Edebiyatı monoloğa indirdiler ve ondan bestseller kitaplar imal ettiler. AVM kitapçılarında, vitrinleri bunlara ayırdılar.

ABD'ye sürgün halkbilimi

Birkaç yıl önce, 90 yaşını geçmiş halkbilimi profesörü İlhan Başgöz'le bir televizyon programı yapma şansına eriştim. Hoca, Karacaoğlan'ı, Yunus Emre'yi, türküleri, manileri araştırıyordu ve yılın yarısından çoğunu ABD'de geçiriyordu. İleri yaşına rağmen bu uzun yolculukları göze almasını anlamladıramadım, neden ABD'ye gittiğini sordum. "Aradığım kaynakları oradaki kütüphanelerde bulabiliyorum" dedi. Halkbilimi profesörü İlhan Başgöz'ün araştırma nesnesi halk buradaydı ama kaynakları ABD kütüphanelerindeydi. Kitapsızların ülkesinde, halkbilimi yapmak için bile başka ülkelerin kütüphanelerine gitmek gerekiyordu.

Geçenlerde Ankara Kitap Fuarı'nda Muaviye, Emeviler ve Derin İslam kitaplarının yazarı Aydın Tonga ile Doğu Kitabevi standında kitaplarımızı imzalıyorduk. Kitapsızların ülkeyi ne hale getirdiğini konuşuyorduk. Folklor ve Edebiyat dergisinin yayıncısı yazar Metin Turan geldi. İlhan Başgöz'ü sordum. 94 yaşına basmıştı, sağlığı iyiydi ve ABD'deydi. Kitapsızlar, İlhan Hocamızı[2] bu ileri yaşında ABD kütüphanelerine mahkûm etmişlerdi.

---

[2] İlhan Başgöz, 1944'te DTCF'de, Pertev Naili Boratav'ın asistanıydı. Soğuk Savaş'la birlikte Türkiye'de de başlatılan anti-komünist kampanyayla Dil ve Tarih'in hocaları Behice Boran, Muzaffer Şerif, Niyazi Berkes, Pertev Naili Boratav üniversiteden atıldılar. Behice Boran dışındakiler yurtdışına gittiler ve çeşitli üniversitelerde öğretim üyeliği yaptılar. İlhan Başgöz de, 1950'de üniversiteden atıldıktan sonra bir süre Tokat lisesinde edebiyat öğretmenliği yapar fakat uzun sürmez. 1960 yılında Ford Vakfı'nın verdiği bir bursla ABD'ye Kaliforniya Üniversitesi'ne gider. Daha sonra İndiana Üniversitesi'ne geçer, burada profesör olarak uzun yıllar çalışır.

Kir Teorisi

Kitapsızlar, ne yaparsa yapsın, biz okumaya, araştırmaya, öğrenmeye ve öğretmeye devam edeceğiz. Bir kitapsıza kitapsız olduğunu göstermek dünyanın en zor işidir, onun da üstesinden gelecek bilinç ve irademiz vardır elbet.

Küçük burjuvanın edebiyat-sızlaşma zaferi

Küçük burjuvanın özgürlük düşünde içgüdülerine göre serbestçe hareket etmenin mümkün olduğu bir yaşam vardır. Toplumsal düzen, onun içgüdülerine göre yaşamasının en büyük engelidir. Bu nedenle küçük burjuva toplumsallık düşmanıdır. Bireyci ideolojisini birey- toplum çatışması üzerine kurar ve her koşulda haklı olan bir birey kurgular. Toplum, bu haklı ve kutsal bireyin kendini gerçekleştirmesinin önündeki engeldir. Küçük burjuva, kendini bu geri ve ilkel kurallara dayalı toplumun ilerisinde görür. Toplumun sınıfsal ayrışmasını, bunun dayandığı iktisadi çelişkileri, ilkel değerleri üreten koşulları görmezden gelerek, kendine bu toplumda ayrıcalıklı bir yer bulmaya çalışır. Görmezden gelir, çünkü egemen sınıfla çatışmayı göze alamaz, daha çok onun yerine imrenir ve oraya çıkmayı düşler. Bunu biricikliğiyle, bireysel değerleriyle çoktan hak etmiştir.

Küçük burjuvanın bir de kâbusu vardır; ezilenlerin arasına düşmek.

Tekelci kapitalizm, egemen sınıf ile işçi sınıfı arasındaki uçurumu akıl almaz ölçüde büyüten bir düzendir ve hep iki arada bir derede kalan küçük burjuvanın korkusu bu uçurum ölçüsünde katlanılmaz olmuştur.

Zenginlik dağılımı açısından büyük uçuruma karşılık, piyasanın kültürü tek-tipleştiren hegemonyası altında egemen sınıfla küçük burjuvazi arasında estetik beğeniler, yaşam biçimi açısından yakınlaşma olmuştur.

Küçük burjuva "aydın" efsanesi

Küçük burjuva güvenilmezdir. İki arada bir derededir; tepede kapitalist toplumun egemen sınıfı kapitalistler, altta her şeyi üretenler, sömürülenler, işçi sınıfı var, küçük burjuva bu iki sınıfın ortasında yer alıyor. Kapitalist üretim ilişkileri içinde belirleyici bir yeri bulunmuyor, kapitalistlerle işçilerin oluşturduğu temel sınıflar arasında yerini ve yönünü hep şaşırıyor. Egemen sınıfın "ideal yerine" ulaşmak isterken, işçilerin sefil hayatına düşmemeye çabalıyor. Tekellerin hakim olduğu bir dünyada ara sınıf, küçük burjuvazi giderek yoksullaşıyor ve işçi sınıfına benzer koşullarda yaşamaya başlıyor. Kapitalizmin krizleri küçük burjuvaziyi emekçilere daha çok yaklaştırıyor.

Çoğunlukla okumuş yazmışlardan, şirket bürokrasilerinde yönetici kademelerde çalışanlardan, serbest meslek sahipleri ve küçük üreticilerden oluşan küçük burjuvazinin ideolojisini kapitalistlere veya işçi sınıfına yakınlık derecesi belirliyor. Kapitalist üretim ilişkileri içinde belirleyici yeri olmayan küçük burjuvazinin bu yerle bağdaşmayan ölçüde sesi çok duyuluyor. Hele işçi sınıfının örgütsüzleştirildiği, televizyon vb. ideolojik araçların denetimine sokularak dilsizleştirildiği koşullarda, yalnızca küçük burjuvazinin yüzeysel homurtuları yükseliyor.

Orta Sınıf Efsanesi kitabında küçük burjuvazinin günümüzdeki durumunu inceleyen Haluk Yurtsever, bu sınıfın ayrıcalıklı bir yönüne dikkat çekiyor: "Toplumun eğitimli, entelektüel yetenekleri olan, 'aydın' da denen kesimi, yalnız orta sınıf küçük burjuva ideolojisinin değil, burjuva ve işçi sınıfı ideolojisinin de ana üreticisidir."[1] Küçük burjuvazi, yalnız kendisine değil, temel sınıflara da ideolog yetiştiriyor ve ideoloji üretiyor. Kiralık ideoloji yapıcısı diyebiliriz...

Bu rolüyle küçük burjuvazi bir de "aydın" olma ayrıcalığını kazanıyor. Her zaman saygıyla bakılan bir toplumsal kimlik, çoğunlukla ay-

[1] Haluk Yurtsever, Orta Sınıf Efsanesi, Yordam Yayınları, İstanbul, 2016, s.189.

dınlıkla hiç de bağdaşmayan düşüncelerin savunucusu küçük burjuvaya teslim ediliyor. Son yirmi yılda, ortaya attıkları ve yaptıkları, küçük burjuvanın "aydın" kavramını yere düşürmesiyle, itibarsızlaştırmasıyla sonuçlandı.

Tekelci toplumda egemen ideolojinin yaşamın her alanını kuşatması, ele geçirmesi, belirlemesi söz konusu. Özünü yalanın oluşturduğu bir toplumsal düzende kapitalistin ideoloji üreticisi küçük burjuvaların rolü de artıyor. Yalan üreticisi, yalan bir kişilik haline geliyorlar ve "aydın", yalan bir kavrama dönüşüyor.

Çelişkileri sözcüklerle örtmek

İdeolojinin topluma dolaylı ve en etkili nüfuz etme aracı edebiyattır. Edebiyat büyük ölçüde dolaylı biçimde sunulan ideoloji ve politikadır. Küçük burjuvaların ideoloji üretiminde en etkili olduğu alanlardan biri ne yazık ki edebiyattır. Her saat televizyonlarda nutuk atan bir diktatörün ideoloji ve politikasının "halk düşmanı" olduğunu anlamak, bir hikâyede, romanda ya da şiirde gizlenmiş emekçi düşmanı fikirleri teşhis etmeye ve sorgulamaya göre çok kolaydır. Küçük burjuva edebiyatı, kapitalistin kaba, yağmacı ideoloji ve politikasını edebiyatın ince tülleri ve kadife kumaşlarına sararak göz kamaştırıcı güzelliklere büründürür.

Türkiye'de egemen sınıfın Nâzım Hikmet, Ahmet Arif, Enver Gökçe, Arif Damar'ı ve birçok toplumcu yazarı hapse atması, edebiyatın ideoloji ve politika üretiminde ve yaygınlaştırmada etkili işlevinin çok iyi bilindiğini gösterir. İşçi sınıfının çıkarlarını dile getiren bir edebiyatı baskıyla engellemek istiyorlar. Nâzım Hikmet ve onun çizgisindeki 40 Kuşağı şairleri hapse kapatılırken, Orhan Veli ve arkadaşlarının estetik değerleri bayağılaştıran Garip şiiri, düzenin etkin eleştirmenlerince övgülere boğuluyordu. Yalçın Küçük, Garip'çilerin hepsinin devlet memuru olduklarının altını çiziyor, 40'larda tipik küçük burjuva, devlet memurlarından oluşuyordu.

1950'lerin DP ve Soğuk Savaş karanlığında Garip'i de aratacak bir küçük burjuva şiiri, İkinci Yeni egemen kılındı. Garip, estetiği yıkarak beğeniyi bayağılaştırırken, İkinci Yeni'ciler şiiri anlaşılmaz sözcük oyunlarına indirerek yaşamla bağını kopardılar. Bu, yaşanan gerçeğin edebiyatın

şiirsel araçlarıyla gösterilmesine değil, bulanıklaştırılmasına hizmet eden bir şiirdi.

Haluk Yurtsever, kitabında Lenin'den küçük burjuvazinin düşünsel karmaşası üstüne yazdıklarını aktarıyor: "Toplumun bu katmanının geçici, istikrarsız, çelişkili konumunun şimdi tartışma konusu olması, özellikle onun hibrit, eklektik görüşlerinin, zıt ilke ve düşünceler karmaşasının ve Marx'ın yarım yüzyıl önce iğneleyerek çattığı nüfusun tarihsel grupları arasındaki çatışmaları sözcüklerle gizlemesinin yansımasıdır."[2] Çatışmaları sözcüklerle gizlemek, işte bu, tam da küçük burjuva edebiyatının yaptığıdır.

Küçük burjuva, edebiyatıyla isyan ediyor ama toplumsal çatışmaların örtüsünü kaldıran değil, örten bir isyan. Her an uzlaşmaya eğilimli, yüzeysel bir isyan! Gösterişle, ilgi devşirmek için yapılan "eklektik" bir isyan...

Aslolan bireycilik

Küçük burjuva edebiyatı gerçekçiliğe düşmandır. Gerçekçilik, toplumsal mücadelede devrimci sınıfların estetiğinin yöntemi olmuştur. Gerçekçi roman, toplumsal karmaşayı anlaşılır kılacak neden-sonuç ilişkilerini araştırmıştır. Gerçekçiliğin doruğu Balzac, romancılığını, toplumsal tiplerin araştırıldığı ve ortaya çıkarıldığı bir bilim olarak tanımlamıştır. Tarihçinin yapamadığını yapmaya girişmiştir.

Küçük burjuva edebiyatı, neden-sonuç ilişkilerinin araştırılmasını değil, keyfileştirilmesini önemser. Egemen sınıfın ideolojisinin çeşitli türevlerine, "eklektik, hibrit", dayanır ve merkezinde bireycilik vardır. Tarihsel döneme ve topluma göre bu bireyciliğin biçimi ve içeriği değişir. Faşist bireycilikten liberal ya da nihilist bireyciliğe uzanan geniş bir yelpazede karşımıza çıkar.

Küçük burjuva edebiyatı tarih bilincinden yoksundur. Zamanı an'da takılıp kalmıştır. Geçmişinden nefret eder, geleceğinden umutsuzdur, bütün gücüyle an'ı yakalamaya ve yaşamaya odaklanmıştır. Dün ve yarından yoksun bu edebiyat, an'ın perspektifsizliğinde abartı ve fetişleştirme tiradlarını okuruna modern edebiyat diye yutturur.

---

[2] Lenin, Aktaran: Haluk Yurtsever, a.g.e., s.190.

Topluma ve insana gerçekçi bir felsefeyle bakamayan küçük burjuva edebiyatının estetiği bayağı bir estetiktir. An'ı mutlaklaştıran, tarih bilincinden yoksun bir edebiyatta kurgu olmaması rastlantı değildir. Küçük burjuva edebiyatı estetik bayağılığını, kurgu yoksulluğunu "anlatı" adı verilen bir tür icat ederek gizlemeye çalışır.

Bugün edebiyatı da, aydın'lığı da küçük burjuvaların düşürdükleri çukurdan kurtarmak temel zorunluluklarımızdan biridir.

Toplumda bütün değerleri yaratan, her şey olan işçi sınıfını, hiçbir şey olduğu iktidar katına yükseltmek için ona aydınlık bir edebiyat götürmek zorundayız. Dışını yükseltmek için içini yükseltmek, güzelliğin mecnunu yapmak zorundayız.

Akıl ve aydın yıkıcısı felsefe

Peki, biz, kimiz?

Biz, bugün ülkemizin her alanda bir sömürü cenderesine çevrilmesine itiraz ve isyan edenleriz. Buradan çıkış için yol arayanlar, örgütlenerek mücadele edenleriz. Marx, Engels, Lenin ile Rosa'dan beri bu mücadelenin, işçi sınıfına dayanması gerektiğini bilerek, sosyalist partilerde, sendikalarda, derneklerde gücümüzü birleştirerek verilmesi gerektiğine inananlarız. Bu mücadelede, içinde bulunduğumuz durumu, uğratıldığımız haksızlıkları, yalnız darbe koşullarında değil, yaşamın her alanını olağan bir faşizme çeviren tekelci düzende nasıl ezildiğimizi görecek ve gösterecek aydınlara, bunları herkesin algılayabileceği sanat eserlerine dönüştürecek yaratıcılara ihtiyacımız var. Yalnızca halimizi değil, geleceğe uzanan umut ve ütopyamızı da içeren, yalnızca olumsuzluğu sergileyen değil, neşe ve aydınlık da saçan bir sanat ve edebiyata...

İki yüzyıldan beri bu topraklarda düşünsel, edebi, sanatsal araçlarla hürriyet mücadelesine girişenlere "aydın" diyoruz ve bugün, bir avuç "son aydını" saymazsak, aydın'sız kaldık. Daha doğumunda insanının ve toplumunun yazgısına duyarlı bir edebiyatımız vardı ve bugün insansız ve toplumsuz bir yazıyı edebiyat diye pazarlayan piyasanın elindeyiz.

Büyük aydınımız ve aydın tarihçimiz Yalçın Küçük, seksenlerde, "aydın aklıyla mücadele eden insandır" tarifini yapmıştı. Seksenlerden beri dünyada ve Türkiye'de, tekelci düzenin en büyük savaşı akla ve

mücadeleye açtığını biliyoruz. Postmodernizm aklı ve aydını öldürmek için egemenlerin açtığı savaşın sanatı ve felsefesi oldu. Bugün Postmodernizm, bilim ve felsefede azçok deşifre oldu, bayağılığı ve niteliksizliği açığa çıkartıldı ama sanatta ve edebiyatta etkili olmayı sürdürüyor. Akılcı eleştiri, yargılama ve değerlendirme ölçütlerinin yıkımı demek olan postmodern sanatta bayağılık bir estetik kategori haline getirilmiş bulunuyor. Piyasanın bütün insani değerleri sıfırlayan mantığı estetiğe de uyarlanmıştır. Bestseller edebiyat bunun en tipik örnekleriyle doludur.

Ülkemizde edebiyat ile aydın'ın çıkışı eş zamanlıdır; iç içe, birbirine bağlıdır. On dokuzuncu yüzyılın büyük aydınları, Şinasi, Namık Kemal, Ziya Paşa, aynı zamanda şair, romancı, oyun yazarıdır. Yirmi birinci yüzyılın aydın-sızlaşma koşullarında edebiyat-sızlaşma da yürürlüktedir. Aydın için edebiyat, edebiyat için aydın bir zorunluluktur. Yalçın Küçük, Tenkit kitabında bunu şöyle formüle eder: "Aydın yoksa, roman yoktur; aydın roman'dır ve roman'ın esansı aydındır. Balık'ın esansı deniz'dir ve deniz yoksa balık imkânsızdır. Aydın tükenmeye yüz tuttuğu için roman da tükenmektedir."[3] Aydınımızı romanımızda, romanımızı aydınımızda buluyorsak, bugün ikisinden de uzak ve yoksunuz diyebiliriz.

Hüküm Gecesi'nde bir Ahmet Kerim, Üç İstanbul'da bir Adnan, Mai ve Siyah'ta bir Ahmet Cemil, Handan'da bir Nâzım, Yeşil Gece'de bir Ali Şahin, Yaban'da bir Ahmet Celâl, İçimizdeki Şeytan'da bir Bedri, Karartma Geceleri'nde bir Mustafa Ural bulabiliyorduk; aydınımız ve romanımız iç içeydi.

Kapitalizme dünyayı dar etmek

Türkiye'nin aydınlarının bir bölümü, sui generis, nevi şahsına münhasır bir Türkiye hayal ettiler. Başka ülkelere benzemeyen, kendine özgü bir tarihsel yol izleyen bir Türkiye düşlediler, buradan bağımsız bir yol aradılar. Yirminci yüzyılda kapitalizmle sosyalizm arasında üçüncü bir yol peşindeydiler. Beşi sosyalizmden gelen altı aydının 1932'de yayımladığı Kadro, bu arayışla çıktı. Hem devrimci olmaya çalışıyor, hem de kapitalist Türkiye'de halkın çıkarına bir düzen hayal ediyorlardı. Bu yo-

[3] Yalçın Küçük, Tenkit, Tekin Yayınevi, 2016, İstanbul, s.25.

lun çıkmaz olduğunu, Kadro'nun çıkışına üç yıl tahammül eden sermaye çevrelerinin "artık yeter!" diyerek sahibi Yakup Kadri'yi, 1935'te, "Zoraki Diplomat" olarak sürgüne gönderişlerinden daha iyi ne anlatabilir? Emperyalizmin hakim olduğu bir dünyada, bırakın üçüncü yolu, ikinci yol'a, sosyalizme bile dünya dardı. Aydın'ın yolu, emperyalizme-kapitalizme dünyayı dar etme savaşından geçiyordu.

Aydın'ımız ve edebiyatımız Sovyetlerin çöküşünü gördü ve hep kuruluşunda özgünlük aradığı Cumhuriyet'in yıkılışını yaşadı.

Bir romancı aydınımız, Yusuf Ziya Bahadınlı Berlin Duvarı, yıkılırken oradaydı; gördüklerini, Titanik'te Dans kitabında, akılcılığı terk eden bir Batı'yı ve devrimciliği terk eden Türk aydınlarını yazdı. Berlin Duvarı yıkılırken, derin kaygılar içindeki Yusuf Ziya, sevinçle duvarın parçalarını toplayan bir başka aydın, sonradan romancı Oya Baydar karşısında şaşırıyordu. Sosyalizmin yıkılışının simgesi karşısında sevinç çığlıkları atan Oya Baydar daha sonra "romancı" oldu, Yalçın Küçük'ün aydın'ın esansını bulduğu roman'ı değil, ikisinin de çöküşü demek olan bestseller romanlar yazdı. Aydın'lığı gitti, Cumhuriyet yıkıcısı AKP'nin "yetmez ama evetçisi" olmuştu; eski aydın, "yeni mürteci" diyebiliriz.

Küçük burjuvanın Batı idesi

Bağımsızlık peşindeki aydınların karşısında, komprador entelektüeller vardı. Her şeyin en idealini Batı'da görüyorlardı. Düşüncede, sanatta, edebiyatta bütün eksikliklerimizi, Batı'dakiyle kıyaslamadan çıkarıyorlardı. İşte bunlar edebiyatımızın çöküşünü hazırlayan küçük burjuvalardı. Kendi kaypak toplumsal konumlarının oluşturduğu bütün çelişkiler ve kötücül değerleri şiir, hikâye, roman diliyle estetize ettiler. Başlarda etkisizdiler. Altmışlarda 27 Mayıs'la önü açılan toplumsal hareketlenmenin seli içinde kıyıda köşede kaldılar. Kimse okumadı. Kitapları depolarda unutuldu. 12 Mart ve 12 Eylül'den sonra ihya oldular. Postmodernizmle şirazeden çıktılar. Piyasanın önündeki bütün duvarların yıkılmasından sevinç duydular. Aklın ve mücadelenin, tekeliyet düzeninin medya setleriyle kuşatılmasında görev aldılar.

Yirminci yüzyılda Batı, emperyalist kapitalizm demekti ve bunun felsefesi, sanatı edebiyatı demekti. Soğuk Savaş, sosyalizmin doksanla-

rın başındaki çöküşünü ellilerde hazırlamıştı. Postmodernizm, Batı'daki son isyanın, 1968'in yenilgisiyle üzerinde yeşerecek kafalar buldu. Postmodernizmin yükselişi ve tarihin sonu felsefesinin çıkışı, reel sosyalizmin çöküşüyle birliktedir. Aydın-sızlaşma da hızlanmıştır. Edebiyat ise, Kundera ve benzerlerine inmiştir. Bizde de muadilleri gecikmedi. Kökleri yetmişlerde atılan "Belge'li Birikim Gericiliği", 12 Eylül'ün ve dünyanın içine sürüklendiği akıl düşmanı dönemin "yeni gündemini" değerlendirmede oldukça başarılıydı. Aydın-sızlaşma ve edebiyat-sızlaşma çığ gibi büyümüştür.

Yeni insan, yeni aydın

Yalçın Küçük, hazırlayıcılarından olduğu, 1984, Aydın Belgesi'ni Türk aydınının tükenişten önceki son ve kahramanca eylemi saymaktadır. Otuz yıl sonra, artık gündemde yeni bir aydın, yeni bir insanın doğumu vardır. Aydın ve yeni insanın doğumu edebiyatla ve edebiyatta başlar. Halide Edip'in 1912 tarihli Handan'ında Türkiye'nin yeni aydını ve yeni insanı vardır. Doğum ilan edilmiş, gelişmesi için ipuçları verilmiştir. 1938 tarihli Üç İstanbul'da çöküşün içindeki aydın'ın ve yeni insanın hızla eskimesi ve yozlaşmasını okuruz. Devrim çağında yeni aydın çıkar ve halkın mücadelesine bilinç katar. Edebiyatla kitleye mücadelenin felsefesini, estetiğini ve ahlakını duyurur. Yeni aydın emekçi yeni insanların içinden çıkacaktır. Aydın-sızlaşma ve edebiyat-sızlaşmanın panzehiri olacaktır.

Aydın-sızlaşma ve edebiyat-sızlaşmadan kurtuluş için, hepimizin bir küçük burjuva-sızlaşma seferberliği başlatması gerektiğini düşünüyorum. Küçük burjuvalardan, yalnız ve yalnız tekelci düzenin teknokratları çıkar, onların nasıl insanlar olduklarını her gün onlarca ekranda siyaset, düşünce ve sanat diye suratımıza kustuklarından biliyoruz.

•İKİNCİ BÖLÜM•

AYDIN-SIZLAŞMA

Vardılar, dünyada Gioardano Bruno ve Osmanlı Türkiyesi'nde Beşir Fuad, işte bunlar aydındırlar. Bruno, maddeci ve hep yeni paradigmaları savundu ve canlı canlı yaktılar ve daha sonra aydın ününü, Galilei Galile'ye giydirdiler. Fuat ise maddeci görüşü denemek için ölümü sınamıştı; güzeldiler ve varlar. Ancak daha çok var olan, üç aydın okulu oldu; bunlara jakoben aydınlar, narodnik aydınlar ve jön Türkler diyoruz.

Çok hoş, "genç fransız" veya "genç italyan" vardı ve geriye sadece "Jön Türkler" kaldılar, bir aydın türüdür ve dünyanın her yerinde çıkıyorlar. Ben sığ görüşlerin şiddetli savaşçıları olarak tarif ediyorum ve müthiştirler. Profesyonel örgütçü ve profesyonel devrimci diyebiliyoruz; hepsi az veya çok edebiyatçı ve hepsi pratisyen idiler. Hepsi, sözcüğün iyi anlamında, filozofturlar.

Aydın tezleri

Şöhret mi, aydının prangalarıdır ve pranga ise, çok zaman, ölüme bir ilmik demektir. Pranga'dan sonra asarlar.

Öyle mi; peki kaç aydın, şöhreti, tekmeleyebilir ve ayağından bağlıdır, şöhrete tekme, darağacı'nda boyunda ilmik, sandalyeyi tekmelemekten daha zordur. O halde aydın ile şöhret arasında, pek bilincine varılmayan, bir aşk ve nefret ilişkisi kurmak durumundayız.

Şöhret, aydına, ağır ağır içirilen kokain'dir, diyebilirim. Çoğunun ölümü bu kokain'dendir. Kokain'e aşk, zayıfların işidir ve zafiyetin işaretidir. Demek, şöhret, trajik'tir ve istemek, son'a yönelmektedir.

* * *

Güzel, ancak, tanınmamışsa, aydın diyebilir miyiz; aydın, etkin olabilen yaratıktır, tarif, işte budur. Aydın, şöhret sahibi insan'dır. Öyle olsa Bir de güçtür.

Antik Elenistan'da mümkündür, kapitalizmin çocukluk aşamasında olabilmektedir; yapa yapa şöhret kazanılabiliyordu, çünkü, bütün dünya eninde-sonunda bir Hyde Park ölçüsündedir. Hem insanlar, anlatımı dinlemek için anfi-teatr'lara koşuyordu, "tiyatro" güncel olanı bir daha ve tekraren anlatmak anlamındadır, ve hem de yazmak, artizanal idi. Herkes pamflet yazıyor ve insanların, pamflet açlığı duydukları bir dönem var. Demek ki aydın olmak ile tanınmak senkronizedir. Devrimci olmak, pamflet okumaktır. Deniz, balık için ne ise, pamflet okuyucusu, aydın için odur. Oradayız. Ve başka bir dünyadayız.

* * *

Bir, artık tekeliyet'te insan, en uzun, bir hafta şöhret'tir.

İki, tekeliyet, bellek silicisi bir düzen'dir.

Üç, tekeliyet, Gramsci'den intikam almaktadır, "organik aydın" sadece tekeliyet düzeninin "aydın" dedikleridir. Bunun dışında "aydın" zordur.

Dört, tekeliyet düzeninin hâlâ "aydın" sözcüğüne bağlı kalması, sözcükteki embedded yüksek itibardır. "Aydın" sözcüğü, birikmiş bir etkinliği ve tanınmışlığı içermektedir. Bu nedenle, tekeliyet'in, sahtelerini, hakiki "aydın" yerine, pazarlama imkânı var. Tekeliyet, tabansız'dır ve buna ihtiyaç duymaktadır.

Şimdi bütün "aydınlar" çabuk ölmektedir. Benim yaşıtım aydınlar, ne şöhret ne de "aydın" oldular ve hemen öldüler.

* * *

Makine, ileri teknoloji içermektedir. Aydın, birikmiş inat, mücadele ve sınanmış akıl demektir veya aydın, bunların vücut bulmuş halidir; böylece şöhret'i yeniden tarif etmiş oluyorum.

* * *

Tekeliyet'in aydınları, beyinleri tekellere prangalanmış solucanlardır. Tekelci düdüklerle imza atarlar.

Bel kemikleri yoktur.

Bu düzende "aydın" günlük meta durumundadır.

* * *

Tezler'de ve her yerde, Türk aydının üç zafiyetini tespit etmiş durumdayım: bir, reddi, iki, kurgusu, üç, ütopyası zayıftırlar. Tabii, zayıflık, nispi'dir; eğer üçü de mutlak olarak yoksa, aydın yoktur. Bunu tekrarlayabiliyorum.

* * *

Çok hoştur, hiç fark etmiyoruz, pek çok dilde, Fransızca, İngilizce ve Farsça'yı hemen sayabiliyorum, "gelecek" zaman için ayrı ekler bulunmuyordu, "istemek" fiili ile kuruluyordu ve Türkçe bunun dışındadır. Bunu, Fransız, İngiliz ve İrani, gelecek'lerinin olmadığı bir zamanlarının olduğu şeklinde anlayabiliriz. Tekeliyet düzeninde ve bütün dillerde, hem gelecek eklerinin ve hem de "istemek" fiilinin ortadan kalkmak üzere oluşuna tanıklık ediyoruz.

Hapishaneler, "istemek" fiilini unutturma kamplarıdır.

Tekeliyet, bir hapishanedir.

Akape'yi tekeller çıkardı. Akepe Türkiye'yi tarihinin en büyük hapishanesi yaptı.

* * *

Ufuk ve sonsuzluk kavramlarının silindiği bir dünyaya girmiş haldeyiz.

* * *

Yarın, artık yoktur ve hepimiz, duvar kenarında oturan Meksikalı'yız ve baktığımız yer boşluktur. Ne kadar zaman baktığımızı bilemeyiz, çünkü, artık zaman'ı bilmiyoruz.

* * *

Yarın, sonsuzluk ve ufuk, silinmişse, artık aydın zor'dur.

Çünkü ret, çünkü kurgu ve çünkü ütopya artık yoktur.

* * *

Ne kadar büyük, Batı Dünyası büyük mü ve eğer aydını yoksa çok küçüktür. Çok küçük ve hatta bir iğne deliği kadar, diyebiliriz.

* * *

Bu küçük dünyada en sahte olan ise Nobel Ödül'leridir.

Olanlara değil, olmayanlara verilmektedir. Edebiyat ödülü veriyorlarsa, orada edebiyat yoktur, demek istiyorlar. Öyleyse, Nobel Ödülü, vermeyi, global bir kalpazanlık şebekesi olarak düşünebiliriz.

* * *

Bu iğne deliği kadar büyük dünyada son aydın kimdi; Russell ve Sartre adlarını ileri sürebiliriz, ikisi de Soğuk Savaş'ta çıktılar ve ama savaş'ın ürünü oldular. Russell, silahlanmaya karşı tek kişilik bir orduyla ve inatla savaşmıştı. Sartre, Kafka ve Huxley'in çemberinde, ufkunu yitirmiş bir yaratığı, kıyama ve ama ne olursa olsun kıyama, çağırıyordu; Nobel Ödülü'nü reddeden adamdır, ama, adam'dır.

* * *

Belki geriye kalan Chomsky'dir, ancak, üçten fazla zafiyeti var ve en önemlisi edebiyatı yoktur. Sadece inadı var ve reddetmesini bilmektedir.

* * *

Eğer Chomsky'yi aydın sayarsak, aydın'ın tükenişine işaret etmektedir.

* * *

Aydın mı, bana göre, paradigmasına güvenini yitiren adamdır.
Paradigma peşindedir.

* * *

Aydın, iç savaşı olan insandır.
Kaybetme ve ölme şansı yüksektir.
Aydın mı, ölme şansı yüksek olan canlıdır.

Her gece ölümle sevişen ve cansız düşen'dir.
Her düşüşte can'ını bulandır.

* * *

Keynes, Hobson, Einstein, Lenin ve dördünü de heretik saymak durumundayız ve aynı yirmi yılın adamı oldular. Hobson Lenin'i, Lenin Keynes'i ve Einstein, diğer üçünü etkilemiş olabilir; dördü de önlerindeki kitaplardan az veya çok ayrıldılar. Belki de en çok ayrılan ve ayrılığı en az işaret edilen Lenin'dir. Newton ile Einstein arasında kadar olmasa da, Marx ile Lenin de birbirine mesafelidirler.

Tekellerin hegemonya kurdukları bir dünya ve zamanda çıktılar, buna, ilk işareti Hobson yaptı ve bunu, en ciddiye Keynes aldı, "in the-longrun we are all dead" diyerek, uzun zamana bakmayı reddetti, Einstein, uzay ve ışığın hareketinden yola çıksa da, dünyayı ve düşünmeyi daralttı, Newton'da sonsuz her gün elimizdeydi ve Lenin, yeniden, bize, verdi. Tekellerin çıkışına sonsuz tepkidir ve aydın, böyle dönemlerde fışkırmaktadır.

* * *

Sartre ve Russell'in "aydın" sahnesini tutmaları ise, Soğuk Savaş'ın ateşinin yükseldiği zamandadır; çok ilginç, Castro ve Che Guevara'nın, habersiz habercileri oldular. Burada da bir yirmi-otuz yıl var, müthiş bir aydın fışkırmasına tanıklık ediyoruz. Birincisinde tekeller ve ikincisinde sosyalizm yayılıyordu ve "aydın iç savaşı olan insan" oluyordu, tekrarlıyorum. Paradigmalar savaşıyordu ve fışkıranların hepsi gayri—sûnni idiler, heretik'tiler, demek istiyorum. Düzen savaşında ve düzen kuruluşunda çıktılar.

* * *

Tıpkı, "Türkiye Üzerine Tezler" misli, hep bir ekip kurmayı hayal ediyorum, "Aydın Üzerine Tezler" dizisini de yeniden yazmayı düşlüyorum. Ancak bu basım sırasında, editoryal bazı soru ve sorunlar nedeniyle, yer yer bakmak durumunda kaldım; samimiyetime bağlanacağından eminim, pek çok heyecan duydum ve bir daha asla yazamayacağıma

inandım. Dağda, hapiste, hücrede, evlerde en çok okunan diziler olduğuna inanıyorum. Buna çok seviniyorum.

* * *

Ben bunları bir daha yazamam ve kabul ediyorum.

* * *

Ama daha çok sevindiğim bir halim var. Üniversitelerde okunmuyor ve pek çoğunun kütüphanesinde bulunmuyor; doktora ve benzeri tezlerde kaynak gösterme hatasını yapan bazı doktorant'ların başına gelenleri duymuş oldum; cezalandırıyorlar, bir takımı ve aslında pek çoğu, ahmak profesörler, Tezler'i "yasak kitap" sayıyorlar. Bu ise beni daha çok sevindirmektedir.

Türkiye'nin üniversiteleri, savcılardan daha yasakçıdırlar. Tekeliyet'teyiz.

* * *

Bu kitaplarım, "Tezler", seksen üniversitenin kütüphanesinde yokturlar, öğrenciler, ancak müderrislerden gizli okuyabilirler ve asla söz edemez, ayrıca, kesinlikle kaynak gösteremezler; kitaplarımın bundan daha iyi reklamı olabileceğini düşünemiyorum.

Hiçbir üniversitede olmaması ve Cumhuriyet Gazetesi'nde adının dahi günah sayılması, bir kez daha söz edememeleri, benim onurumdur. Bir daha yazamam, onurumdurlar.

Cumhuriyet Gazetesi, savcılardan daha yasakçıdır. Tekeliyet'tedir.

* * *

Kitaplarımı görmemeleri, çürümeleriyle senkronizedir.

* * *

Ne kadar okunuyor; bilemiyorum, yıllardır karaborsası var, "korsan baskı" diyoruz.

Bütün kitaplarımın korsan baskıları yapılıyor ve o kadar öyle ki, korsan baskının haberi bana gelmekte gecikince, canım hemen sıkılmaya

başlamaktadır, "nerede eksik davrandım" ya da "yoksa yazamadım mı" yollu düşünüyorum. Yüce Gök'e şükürler olsun, henüz karaborsaya düşmeyen kitap yazmamış durumdayım.

* * *

Bir zaafım var. İş yaptıklarımı ve yazdıklarımı seviyorum.

Türk aydınını, sevmediklerim de dahil, severek yazdım. Birbiriyle olan kavgalarıyla ve kavga ederek çizdim. Buradan çıkacaklarını biliyorum.

* * *

Hep general-ist yazdım, en iyi doktor, pratisyen olandır ve aydın, pratisyen'dir. Hiçbir kitabımda "disiplin" yoktur ve hepsi "disiplinler arası" yazılardır, bilerek yapıyorum. Aydın disiplinler arasında uçan kimsedir ve daima el kitaplarını çıkarıyorum.

* * *

Vardılar, dünyada Gioardano Bruno ve Osmanlı Türkiyesi'nde Beşir Fuad, işte bunlar aydındırlar. Bruno, maddeci ve hep yeni paradigmaları savundu ve canlı canlı yaktılar ve daha sonra aydın ününü, Galilei Galile'ye giydirdiler. Fuat ise maddeci görüşü denemek için ölümü sınamıştı; güzeldiler ve varlar. Ancak daha çok var olan, üç aydın okulu oldu; bunlara jakoben aydınlar, narodnik aydınlar ve Jön Türkler diyoruz. Çok hoş, "genç fransız" veya "genç italyan" vardı ve geriye sadece "Jön Türkler" kaldılar, bir aydın türüdür ve dünyanın her yerinde çıkıyorlar. Ben sığ görüşlerin şiddetli savaşçıları olarak tarif ediyorum ve müthiştirler. Profesyonel örgütçü ve profesyonel devrimci diyebiliyoruz; hepsi az veya çok edebiyatçı ve hepsi pratisyen idiler. Hepsi, sözcüğün iyi anlamında, filozofturlar.

Jakobenler mi, gelmeseler, Büyük Ekim Devrimi'ni düşünemeyiz. Narodnik aydını gözümüzün önüne getirmezsek, daha sonraki hiçbir Rus aydınını anlayamayız. Narodnik aydındaki adanmışlık eşsizdir ve izleyen aydınların çoğu, karşı düzlemde, narodnik'tirler; narodniçestvo, aydın ana'dır ve Büyük Ekim Devrimi'nin kökleri buradadır. Jön Türk

aydın olmasaydı, Cumhuriyet Devrimi olamazdı; bunlar, Halide'dir, Cavit'tir, Doktor Nâzım'dır, Kemal'dir ve pek çok Kemal'dirler, Boğazlıyan Kaymakamı Kemal'dir, daha az önemli değil, kurtuluş savaşı'nın tek pilotudur ve havada Fransızca gazetesini arıyordu veya Gelibolu'da yerin altına doğru kazdığı siperinden bitişik siperdeki Avusturalyalı işgalciye, tam olmayan Fransızcası ile, üzerine "kahraman düşman'a" yazarak sigara tablasını hediye-atıyordu veya manda imkânlarını araştırmak üzere Erzurum'a gelen Amerikalı General Harbord'a, Erzurum'da, flüt, keman ve piyano ile, Kazım Paşa'nın sözleriyle, bir "ahenk" veriyordu, "konser" demektir. Müthiştirler. Yazmaktan hep heyecan duydum.

Bunlar, model aydındırlar.

* * *

Cumhuriyet'i kurdular ve kuruluş ile birlikte yok edildiler.
Yerlerine aparatçik diktiler.

* * *

Altmışlı yıllarda yeniden doğduk. Daha büyük bir adanmışlık ile, daha çok arayıcı ve daha çok paradigma kırıcısıydık. Ütopya, aydınımıza, "Harika Altmışlı" yıllarda gelmiştir.

* * *

Ret ve kurguyu temsil de daha çok benim omuzlarıma yükleniyordu; yapılmayan işleri üstlenme cümlesindendir. Artık gelecek aydını beklemektedir.

* * *

Aydın mı, imkânsızlıkların en güzel çocuklarıdırlar.
Bizim topraklar yeniden gebedir.

Aydın-sızlaşma
Desintellectualisation

Aydın, cetveli olan ve pergel açan bir canlıdır.
Cetvelsiz ve pergelsiz aydın ise ölüdür. Yokturlar ve hepsi öldüler.
Şimdi ölü aydınlara ağlıyorum.
Yoksa bayram mı yapıyorum, söyleyemiyorum.

Çünkü, Türkçe'nin çok güzel bir sözü var, "el ile gelen düğün-bayram" diyoruz, aydının ölümü her yerdedir. Çok yakınlarda ve dünyanın her köşesinde, aydınlar, öldüler. Yanlış yazdım, hayır, öldürüldüler ve ölümleri cenin halinde iken vaki oldu, doğumlarına izin verilmemektedir; öyleyse, artık cetvelsiz bir dünyadayız, aydın-sız dünya demektir.

İlerleme doktrini, büyük bir savaşı kaybetti ve böylece, aydınlar da, cetvelini kaybetmiş oldular, kayboldular. Aynı anlama gelmek üzere, "aydınlanma doktrini" yenildi ve aydın-lık sona erdi. Bittiler ve artık yoklar.

Çok yakınımızda oldu, postmodernizm, modernite'ye bir Haçlı Seferi idi, bütün yapılar yıkılıyor ve bütün strüktürler yakılıyordu. İnsan aklı parçalara ayrılıyordu ve eğer öyleyse, akıl, uzun yolda taş yemiş otomobil camı olmuşsa, o halde aydın, çuvala konuyordu, mahzendedir. Pergel

ise başka yerdedir.

Bir ara sonuç şudur, postmodernite'de bütün strüktürler yıkılırken, insan amorf oluyordu; istenen de budur. Bozmaktır; yalnız, bozan olmadan bozma imkânsızdır ve bozulan ise mutlaka bozan'ı, bozmaktadır, bunu hep söylüyorum. Bozmak, sürüleştirmektir ve sürüler dünyasında aydın yaşayamamaktadır, bunu hep tekrarlıyorum; mikrop olmadan mikroskopu düşünemeyiz, birincisi ikincisini belirlemektedir. Bozulan, bozanı, kendisine benzetmektedir; aksi belki de, sadece feodalitede var, başkasını tasarlayamıyorum. Demek ki, sürüleşme varsa, aydın-sızlaşma başlamıştır ve tersi de doğrudur. Ve şimdi bu aşamadayız.

Balık yoksa, deniz bitmiştir.

Sürü varsa, aydın tükenmiştir.

Aydın ölmüşse, sürü çıkmıştır.

Sürüler okumazlar ve düşünmezler. Pergelleri yoktur ve köhne aydınlar da artık sürüdürler.

Peki Marx, nerde duruyor, şimdi burada duruyoruz. Marx düşüncesi'ne geliyoruz ve yapı kurmaya dayalıdır.

Yapıdan yapıya geçmektedir ve Marx, büyük bir yapı ustasıdır, büyük bir köprücü, pontifax, diyebiliyorum. Kurduğu köprüleri, geçtikten sonra, yıkıyor; hep kuş-bakışı görüyor, hızlı bakabilmekte ve uzağı görebilmektedir. Bakışında uzağa uzanan bir doğru ile ayrıca pergeli var.

Öyleyse aydın olmak, bir yapı bilmek ve eskiyince yeni yapıya geçmektir. Kapitalizm bir yapıdır ve eskiyince başka bir yapı olan sosyalizm gelmektedir; ilerleme budur ve aydın ilerleme'yi incarné etmiş insandır. İlerleme, aydın'ın içinde bir doğru'dur, öyle de söyleyebiliriz ve aydın doğru'nun vücud kazanmış halidir, böylece, doğru söyleyişe yaklaşıyoruz.

Tabii aydın olmak için Marx'a intisap etmek ve/veya Marx'ı bilmek şart olmuyor; şart olan içinde doğru olması ve bunun evrensel ya da üniversal olduğunu bilmesidir. Hepsi budur. İsmail Beşikçi, Marx'ı bilmezdi ve hiç intisap etmedi; amma, aydın olabildi; bir "doğru" buldu, inat etti. Aydın, işte budur.

Yapısı olmayan ise aydın değildir ve yapıyı kaybeden ölmektedir. Yapısını yitiren aydın, havası çıkmış balondur. Şimdi buradayız.

Tekeliyet, havasız balon imalathanesidir; Huxley, Yeni Dünya'da işte

bunu, Tekeliyet ile bir imalathaneyi yazmıştır. Kafka, Tekeliyet'in bir böcekleştirme ve sürü imalathanesi olduğunu ilk önce görmüş ve yazmıştır. Marcuse ise çok yıllar sonra her ikisini de birleştirmişti; Sovyetler'in Kafka'yı zararlı görmesi ne büyük zarardır, söyleyemem, fakat, tekrarlıyorum.

Ancak henüz Sovyetler'i bilmezken, Kafka'yı, Moskova'dan gizli okuduğumu biliyorum. Ve bir parantez açıyorum, "biz" bir "aydınkolu" olduk, Sovyet Yapısı'nı çok önemsiyorduk, zararzede olmasını istemiyorduk, ancak Sovyet doğru'sunu pek doğru bulmuyorduk. Bu nedenle Kafka'yı gizli okuyor ve Pasternak'ı hiç sevmiyor, Doktor Jivago'yu, Kerime Nadir'den çok daha düzeysiz buluyorduk. Hobson ve Kafka, görebildiğimiz ilk habercilerimiz oldular.

Devamla, eklemem gerekiyor, Marx'ın doktrini, artan krizler yasasıdır; hücumu yazmamaktadır ve savunmaya ihtiyaç duymamaktadır. Tabii Lenin, hücum donanımı taktı, aydın olmayı müthiş zorluyordu; uçurdu, amma, savunmada aydını düşünememiştir.

Hepileri'yi bilemediler. Kendi kendilerini koruyamadılar.

Haksızlığa uğramış olanı, défavorisé ya da "dünyanın lanetlileri" yoksa ve kendisi için değilse, pergelin iki kanadı da kırıktır; aydın artık iki kanadı da kırık bir kuştur. Aydın, üniversal doğru'dan, bir haksızlığa uğramış topluluğa pergel açabilendir. Aklıyla mücadele edendir. Evrensel doğru, "lanetlenmiş" ve mücadele, aydının olmazsa olmaz koşuludur. Demek ki aklıyla mücadele eden insandır. Bir nesil tükenmektedir.

Kamil-i mutlak aydın, dünyayı kurtarmak isteyendir.

Aydın, hep kurtarmak isteyendir.

Aydın, Sartre'dır, aydın Russell'dır ve aydın Chomsky'dir ve sonaydın'lar bunlardırlar.

Ben mi, haber vermek için kaldım.

André Gorz, Adieuxau Prolétariat'ı, "Elveda Proleterya", 1980 yılında yazmıştı, belki de Sovyet Bina'sının yıkılışını haber veriyordu. Cetvel kırılmasıdır.

Bir, 1977 yılında, İsrael'de İşçi Partisi seçimi kaybetti, Likud kazandı, Yahudi terörü, "Ergun", ile Yahudi şeriatı egemen oldu. Yahudilik'te yeni ve karanlık bir dönemdir.

İki, 1978 yılında, Polonyalı "komünist" kardinal Jean-Paul, papa, pontiff, yapıldı, Batı'da aydınlanmanın köküne hücumun başladığı ta-

rihtir; başta Paris, laisizm, düşman ilan ediliyordu. Bir rastlantı mı, Jean-François Lyotard,[1] on yıl geçmeden, Le Monde'ta "la findes intellectuels" yazısını çıkardı. Aydınların sonudur.

Büyük Britanya'da Thatcher ve Birleşik Devletler'de Reagan iktidara gelişleriyle eş zamanlı düştü; "globalizm" uydurması bunların oldu. Aydın'ın denizinin kurutulması demektir, boğdular ve boğuldular.

Üç, 1979 yılında, İran'da Humeyni Devrimi oldu, İslam dünyası şeriatla kucaklaştı. Münevveran'ın katli çağına kapı açtılar. Laisize Irak ile harp yakındır.

Dört, 1980 yılında, Türkiye'de "12 Eylül Darbesi" yapıldı ve "İslam'ın Altın Çağı" açıldı. Gökten hem idamlar ve hem de karanlık indi ve Aydın'a kin yağdı. Üniversiteler'de büyük tasfiye, "1402'likler", işte bu tarihtedir ve hapishaneleri okumuşlarla, lettré, doldurdular.

Ne talihliyim, hem üniversiteden atıldım, hem de hapse atıldım, "Bir Yeni Cumhuriyet İçin" kitabıma sekiz yıl hüküm biçtiler; galiba, bu top-yekûn islamizasyon çağında, kodese tıkılan en "tanınmış", eclairé, "aydın" demek istiyorum, ben oldum. Tabii devam etti, en son Silivri'ye konduğumda, Devrim, ülke dışında bir büyük özel işletmede yöneticiydi, miktar-ı kâfi ölçüde üzüldükten sonra işine devam ediyormuş, "Devrim Bey, galiba üzülmüyorsun" demişler, cevabını seviyorum, "Tabii üzülüyorum, çok üzüldüm, ancak, babamı, bu 'ergenekon' bahanesiyle de almasalardı, herhalde daha çok üzülürdüm", bunu söylemiş, cevabı budur ve bir "aydınoğlu" cevabıdır. Aydın, bir devamlılıktır.

Aydın'ın oğluna "aydınoğlu" diyoruz. Aydın evinde yetişiyorlar, bir iklim'dir. Diyalektiği var.

İslamlaşma, aydın pogrom'unda yüksek bir aşamadır.

Bizde aydın-sız/laşma, dünyadaki ile eş zamanlı oldu, ancak çok daha kanlı ve çok daha inatçıdır. 1966 yılında Başkent'in ortasında, güpegündüz, Büyük Aydınımız, hepimizin büyük ağabey'i, İlhami Soysal'ın, dövülmesi başıdır. Teknik Üniversite'de sevgili genç arkadaşımız Taylan Özgür'ün[2] katli ciddi bir habercidir. 12 Mart'ta üç devrimci gencin, Deniz

---

[1] J-F. Lyotard, Tombeau de l'Intellectuel, Le Monde, 8 Ekim 1983."Or, c'estprécisément cette unité totalisante, cette universalité, qui, depuis le milieu du XXé".

[2] Silivri'de, "Taylan Özgür" adında bir cürüm arkadaşımız var, Üsteğmen ve soyadı da "Kırmızı", adı ile soyadından başka bir kusuru yok ve onurlu, yatıyor. Biz, adı ve

Gezmiş, Hüseyin İnan[3] ve Yusuf Aslan, idamı, aydın kırımının gerçek başıdır. "Üç Fidan" deyişi çok uygun düşüyor, aydın fidandılar, köküne saldırdılar. Sonra yetmişli yıllarda hep öldürdüler ve sonra 12 Eylül'de hep hapse attılar ve hep idam ettiler.

Bizim entelijansiyamız sığdır ve ancak müthiş dayanıklıdır.

Peki güzel ve devamla, yaşadığımıza, nasıl "dünya" diyebiliriz, neresinden ölçersek ölçelim, her yer bir pergel açısından daha küçüktür; aydın doğumu için son derece kısırdır, ufku kapalıdır ve her yer, Silivri'de bir koğuş büyüklüğündedir, asla "dünya" diyemeyiz. Ufkunu yitirmiş, ilerlemeyi unutmuş bir âlemdeyiz ve âlem, aydın-sız kalmıştır.

Silivri'den önce uğradığım Metris Mapusu'nda tek kişilik hücreden gök görülmüyordu ve bu ufkun kaybı anlamındadır. Boğuluyordum, aydın için en dayanılmaz olan, sonsuz gök'ü görememektedir. Aydın, üniversal kavramına yapışık bir insandır. İşte insan budur. Gök'süz, boğuluyordum.

Balığı bitirmek için denizi kurutmak zorunludur. Aydını öldürmek için ise Orta Çağ'a dönmek veya Tekeliyet'e geçmek şarttır. Dönülmüş ve geçilmiştir; aydın hep geleceği kuran, hep umudu yaşayan, cetveli olan, hep mazlum tarif eden ve tarifine hep sorumlu yaratıktır. Cetveli olduğu için, hep cetvellidir, yakışmayanı kesinlikle görebilmektedir ve pergel açmaktadır. Sartre, gelişmiş ülkelerdeki sürüleşenlere, gergedanlara, Afrika'da ezilenlere, Russell, nükleer silahın cehenneminde yanacaklara, Chomsky, İsrael'in zulmüyle yokolma tehlikesini yaşayan Araplar'a takıldılar. Gözleri başka görmedi ve aydın oldular; a, reddettiler, b, hayal ettiler, c, kurdular.

Aydın, reddeden, hayal eden, kuran insandır.

Demek ki sağcıların aydın olmaları imkânsızdır. Demek ki islamcılardan aydının gölgesi dahi çıkmamaktadır.

Ben mi, "imalat hatası" olduğumu hep yazdım. Bunu görmek ve haber vermek için kaldım. Herhalde "sonaydın" oldum.

Aydın ölmez. Öldürürler. Yakındır.

---

soyadından dolayı yattığını düşünüyoruz.

[3] Hüseyin, Odtü'de öğrencimdi. Üniversite adına üniversiteye giriş sınavı için Diyarbakır'a gittiğimde, Diyarbakır Mapusu'ndaydı, gördüm. Bu, bu çok akıllı öğrencimi son görüşüm oldu.

Doğduğu ülke, Fransa'da ve doğduğu şehir, Paris'te, artık yoklar ve çünkü doğmuyorlar. Doğuşunda engeller var.

Engel mi, "şöhret" diyebiliriz; hem aydının gücüdür ve hem de ayağındaki zincir, çok zaman hareket etmesini engelleyebilmektedir. Çünkü aydın'ın şöhretini koruma ve kendisi için biçilmiş şöhretin dışına çıkmama hastalığı da olduğunu gözleyebiliyoruz. Yalnız şimdi burada ben, bunu, not etmekle yetiniyorum, ne de olsa bir hastalık ve çünkü, "şöhret" faktörünün yeni zamanda, aydını çok daha fazla bozucu ve ortadan kaldırıcı bir boyutu ortaya çıkmış durumdadır. İmalatçıları, aydını cenin halinde boğabiliyorlar ve yerine bir takım salak'lara, niguad, şöhret yapıştırıp ortalığa sürebiliyorlar.

Şöhret, bir giysidir, bir kütledir, diyebiliyoruz ve aydın'ı güçlü yapmaktadır; öyle ki şöhretsiz aydın olmamaktadır. Varsa dahi bir ağırlığı yoktur. Bu nedenle olabilir, artık "şöhret" ile aydın et ve kemik misali bir bütündür Bu nedenle haksızlığa uğradığını düşünen her grup, kendini duyurabilmek için, aydınları, daha doğrusu şöhretli aydınları ve en doğrusu şöhretleri kendi yanlarına çağırmak zorunluluğunu duyuyorlar. Çok zaman en şöhretli olanlar manken'ler olduğu için çok zaman da mankenleri çağırıyorlar. Demek ki artık manken-aydın var ve Perry Anderson bunlara, İngilizce yazıyor ve Fransızca çevirisinden alıyorum, "niguad" diyor ki "salak" olarak anlayabiliriz.

Bu noktayı, aydınlık'ta şöhret faktörünü, en açık bir şekilde Sartre'da buluyoruz, aydını, daha önceki akli çalışmalarından, bir tanınmışlık kazanmış, ayantac quis quelquen otoriété, insan olarak tanımlıyor; şöhreti var, bunu, üzerine vazife olmayan işler için kullanmaktadır. Güzel, Sartre, aydını böyle anlatmaktadır ve zaman zaman, aydını, şöhretini, belki de olumlu anlamda, kötüye kullandığı için de çekiştirmektedir. Buradayız.

Tekeliyette şöhret'i artık sadece monopolist medya ve özellikle televizyonlar veriyor. Artık bir ilkedir, medyanın, aydınlar için ayrılmış bir şöhret kotası yoktur ve artık aydın yoktur. Çok radikal bir noktadayız.

Bize gelince bu var, ayrıca farklılıklar da var, bilimde ve sanatta başarılı ve şöhret olduktan sonra "aydın" olanlara pek rastlamıyoruz. Hatta tam tersine, bilimde veya sanatta şöhret olmadan "aydın" hali sergileyenler içinde daha sonra aydınlık'tan kaçanları biliyoruz.

Yakın zamanda bizim en örgütlü ve en büyük aydın hareketimiz,

"aydınlar bildirgesi" kıyamı idi; muhteşemdir. 12 Eylül Diktotaryası bizde müthiş bir aydın canlanması yaratmıştı, içindeydim, önündeydim, romanesk idi, dünyanın her köşesinde, Londra'da, New York'ta müthiş bir heyecan yarattığını biliyorum. Doğrusu, bizimle birlikte, Batı'da, Doğu'dan narodniçestva benzeri bir hareketin doğduğuna inananlar oldu ve çoktular; Londra'dan Harold Pinter ve New York'tan Arthur Miller, hem bizi tanımak, bizimle tanışmak ve hem de destek olmak için bize geldiler. Geldikleri zamanda çok büyük şöhrettiler.

Tekrarlıyorum, aydın bildirgesi ve ekin-bilar hareketini içinden örgütleyen bir kaç kişiden birisi idim, hiç böyle düşünmedim. Bana göre, Aydın Bildirgesi, bir "Indian Summer" idi, tabii sakin değildi, ölmeden önceki son canlanmamızdı ve bir Hint Yazı kadar hoştu, üstelik heyecan doludur. Ama ben geçici gördüm, çünkü çok yorulmuştuk, çok kırılmıştık, çok yenilmiştik, çok ölmüştük, daha önemlisi, doğru'muza ve kendimize güvenimizi yitirmiştik. Sürekli bir canlanmamız imkânsızdı, çünkü, çok mücadeleci ve çok az teorik idik, kısaca çok sığ olmalıydık, demek istiyorum ve çok acı çeksem de sığlığımızı hep vurguluyorum. Çok hoş, ol tarihte günü yaşıyorduk ve şimdi tarihsel olarak bakabiliyorum, Lyotard'ın "Aydınların Sonu" yazısından sadece bir yıl sonrasıydı, 1984, evrensel olanı, bunları, hissediyordum, çünkü "Aydın Üzerine Tezler" yazıyordum. Ne yazık öyle oldu, yapanlar içinde çoğu, artık adını bile anmak istemiyorlar.

Bir tatlı hüzün kaldı. Çoğu şimdi, Fransızların buluşu ile "neo-reactionaire" oldular, "yeni mürteci" diyoruz; islamist ve osmanist ve akepeci'dirler. Kendilerine ihanet ettiler ve öldüler.

Ama ne büyük işti ve ne büyük heyecandı, bu büyük heyecanı bir daha yaşamak isterim, "declaration" yapmaya nihai kararı verdiğimiz akşam, pek çoğumuz, çok kısa zaman içinde tutuklanacağımıza inanıyorduk. Yakınlarımıza veda telefonları ettik. Ve tabii birbirimizle kavga etmeyi ihmal etmedik; teorik eksiğimizi pratikle telafi ediyorduk. Büyük iştir, sanki kalkışma kararı almıştık.

Hoş, Sartre teorisine uygun hareket etmek istedik, kariyerlerinde pek büyük şöhret olmuş aydınları da aramıza almayı denedik, aslında ahir yaşlarında "aydın" yapmak istiyorduk, demek daha doğrudur. Ön planda Aziz Nesin ile ben vardık, Aziz Bey büyük şöhretti ve ben küçük şöhrettim, yine de yetiyordu, temasların çoğunu ben yapıyordum, büyük

arkeoloji profesörümüz Ekrem Akurgal ile büyük matematik profesörümüz Cahit Arf'ı da aramıza almayı planladık. Güzel insandılar, şimdi de haklarında hiçbir olumsuz düşüncem yok, ikisinde de aydın mayası vardı; ama bir tekvin ile meşgulüm ve gelmediler. Özetle, ahir yaşlarında genç, cazip, iki genç kız saydık, peşlerine düştük, serenatlar söyledik, gelir gibi yaptılar ve gelmediler.

Tekrar mı, bizim genesis'imiz daha faklıdır, doğru, Tercüme Odası'nda doğduk ve ne yazık, bu doğum damgamız bizi hiç terk etmiyor; ama daha sonra, damgamızı hiç kaybetmeden, farklı bir yol izledik ve biz farklı doğduk. Biz dergilerde, yazarak ve kavga ederek doğuyorduk. "Biz" dediğim Türk aydını'dır ve Jön Türk'lerin devamı sayıyorum. Jön Türkler'i, yabancılar, sığ düşüncelerin ateşli hizipleri olarak soyutluyor ve enternasyonalize ediyorlar; bu nedenle her sarayda mutlak bir Jön Türk hareketi buluyorlar.

Çok kavgacı bir aydın sınıfıyız, hiç kimse kalmazsa, kendi kendimizle kavga ediyoruz. Genlerimiz mi, pamphlet'cilik, dergicilik, kavgacılık, bizim, Türk aydının genlerinde var.

Servet-i Fünun ve Aydınlık'ı geçiyorum, "Resimli Ay" müthiştir, Nâzım Hikmet ile Sabiha Sertel orada doğdular. Hâlâ Resimli Ay'ın sayfalarına bakmak, 1929-1930, heyecan vericidir; Nâzım Hikmet müthiş muhacim ve müthiş yakışıklıdır. Öyleyse, Kadro'da doğanları bırakıyorum, Baltacıoğlu İsmail Hakkı'ya geliyorum, Yeni Adam'da doğdu, İstanbul Üniversitesi'nin, Cumhuriyet Dönemi'nde, nerede ise ilk rektörü idi, "Darülfünun Emini" diyorduk, çok özgün bilimsel çalışmaları vardı, buralarda değil, zor döneminde zor koşullarda çıkardığı bir dergide, Yeni Adam'da, dünyaya gelmişti. Yeni Adam, münevver tevellüdüdür. Behice Boran, Yurt ve Dünya'nın, Aziz Nesin Markopaşa'nın, Mehmet Ali Aybar, kısa ömürlü az sayfalı Zincirli Hürriyet'in çocukları, aydınları ve şöhretleri oldular. Turhan Feyzioğlu, Muammer Aksoy, Aydın Yalçın ve hatta Coşkun Kırca, Forum'un çıkardığı aydınlardır. Yön, Doğan Avcıoğlu ile Mümtaz Soysal'ı doğurdu; istenirse, İlhan Selçuk ve İlhami Soysal'ı da ekleyebiliriz. Uğur Mumcu'ya bir beşik ararsak, Devrim, demek zorundayız.

Bizimkiler mutlaka yazarak ve mutlaka kavga ederek doğdular.

Doğan Avcıoğlu'nu dudaklarından hiç eksik olmayan sigarasıyla başyazı yazarken hatırlıyorum. Daha çocuktum, beğendiği bazı yazıla-

rımı, kendi imzasıyla başyazı yaptığını da biliyorum. Pek kibardır, hep sorardı; İdris Küçükömer ile Nermin Abadan Unat'ın gönderdiklerini yayınlanabilir yazılara çevirebilmek için çok zaman harcardı. Biz mi, bu anlamda komünizan aydınlardık, birbirimizin yazılarını yazardık.

Bizde aydının doğumunda yazmak, inat ve devam etmek var. Şöhreti, tırnaklarıyla kazandılar ve hiç fark etmediler. Sanki basit meta üretimi dönemindeydiler, kendi kendilerini yarattılar, Hace-i Evvel Ahmet Mithat Efendi misli, yazdılar, bastılar, dağıttılar. Ne güzel aydındılar ve şöhretten daha çok hapsi umdular; burada saydıklarım arasında, Aybar, Boran, Nesin, Aksoy, Avcıoğlu, Mümtaz Soysal, Selçuk, İlhami ve Mumcu hapsi bildiler. Hiçbirisi şöhret olduklarına inanmadılar.

Şöhret mi, çok hoş bir fahişedir. Kalıcı değil ve sadakati hiç bilmemektedir.

Halide Edip, mitinglerin bebeğidir. Halide, Sabiha, Behice, üç erişilmesi zor aydındılar, hanımdılar, İbrani asıllı Türk'tüler, birbirlerini pek sevmediler, ben üçünü de pek sevdim, üçünü de hep güzel çizdim.

Resimli Ay'da ve Tan'da Sabiha, Yurt ve Dünya ile Yürüyüş'te Behice, Sultanahmet Mitingi'nde Handan yazarı Halide, ne güzeldiniz; gözlerimin önündedirler. Halide, hapis yerine sürgün yattı; bana göre hapis ve idamdan daha kötüsü sürgündür. Aydın mı, sürgün değil ikinci sürgün yazgısıdır. Çünkü birincisi doğuştadır.

Aydın mıyız, tarifimizde var ve her yerde öyledir, kendi topraklarımızda hep sürgün yaşadık. Bizi hep "menfi" gördüler; ama hep burada yaşamak istedik. Hep kökümüzden güç aldık. Kökümüz bizi çok sevdi; bunu hep bildik. Hakkaten bildik mi, bildiğimiz hep bildiktir ve bildiğimize hep inat ettik, tuhaf yaratıklarız. En çok tuhaflığımızı sevdik. Bununla övündük. Bunu reklam edebilmek için giysilerimizi düzenledik, başımızda bere ve ağzımızda pipoya bayılırdık. Yaban'dık. Bir mazoşist yanımız var.

Halide, uzun menfi yaşamdan sonra Londra'dan geldi. Ben Paris menfasından bir 29 Ekim'i planlayarak döndüm, önce Edirne Cezaevi'ne indim, sonra tarihi Ulucanlar'a geçtim, Haymana Zindanı'nı unutmadım, Gebze Mapusuna uğradım. Otuz beşi kesin yüz yıl hüküm verdiler, ölümden iyidir, Uğur'u öldürdükleri yıl çıktım. Sıramı hep bildim. Gelmiştir, dedim ve ölümden kaçtım.

BİLDİRGE'Cİ AYDINLAR ASKERİ MAHKEME'DE: MAMAK

Zaman ve Mekan İnsan

CELAL BAŞLANGIÇ
obaslangic@radikal.com.tr

12 Eylül'e karşı en çok ses getiren girişim 1984 yılındaki 'Aydınlar Dilekçesi' oldu. İçlerinde Aziz Nesin, Yalçın Küçük gibi aydınların da bulunduğu dilekçeye imza atanlar sıkıyönetim mahkemesinde yargılanarak aklandılar.

FOTOĞRAFTAKİLER: *1. Yalçın Küçük, 2. Aziz Nesin, 3. Vecdi Sayar, 4. Tahsin Saraç, 5. Mete Tunçay, 6. Yakup Kepenek, 7. Haluk Gerger, 8. Gençay Gürsoy.*

Ölüm sırası yaklaşıyor. Yönetemiyorlar, o halde öldürürler, teorem budur. Bu teoremi bilerek yaşamak, yaşamların en heyecan verici olanıdır.

Her aydın halkına göre tuhaftır. Tarifi ve belki de gücü, buradadır.

Harold ve Arhur, Ankara'ya geldiklerinde, muhatapları daha çok bendim. Dağ Dili'ni Harold'a ben anlatmıştım, hapisteki oğlunu görmeye gelmiş, Türkçe bilmeyen Kürt Ana'nın oğluyla konuşmasıdır, beni çok etkilemişti; Kürt çocuğun Kürtçe konuşması yasaktı, görüşme süresince birbirine baktılar, sustular. Harold, işçi sınıfından geliyordu, çok heyecanlıydı, benden bunları dinlerken ağlıyordu, aydın mı, ağlar ve sonra "Dağ Dili" adını verdi, oyun yaptı. Ankara'dan çok mennun ayrılıyorlardı, hava alanına götürüyordum, Arthur, "Professor Kucuk" diyordu, çocuk sevinci vardı, "aydınlar var" herhalde böyle düşünüyorlardı, "biz iyi polis-kötü polis olduk" diyordu, Harold işçi sınıfı kökenliydi, Amerikan

Elçiliği'nde Nazlı Ilıcak, işkenceyi savununca dövmeye kalkmıştı, elçilikten kovuluşunu büyük neşe ile anlatıyordu. Harold, kötü ve Arthur iyi polis olmuştu, zor zamanlarda Arthur sahneyi yumuşatıyordu, İstanbul'a gittiler. Teşyi ettim.

Demirtaş Ceyhun anlatmıştı, Demirtaş her derginin çocuğudur, bana göre, benim de yardım ettiğim, "Edebiyat Cephesi" en önemlisidir. Pinter ve Miller'in İstanbul'da yapacağı işleri kalmamıştı, İstanbul aydınları ile tanışmak istemiş, bir yerde aydınlarımız toplanmış ve tam 52 kişi olmuşlardı. Miller, bir ara, kaç kişinin hapse girdiğini merak etmiş, görmek istiyor, tabii hapisçilerin çok az olduğunu tahmin ediyor, "hapse girenler ayağa", rica budur. Elli kişi ayağa kalkmış ve iki kişi oturuyormuş, hesap budur.

Hapse girmemiş olanların aydın sayılmadığı bir dönemi arkada bırakmış durumdayız. Beş yıl mı, bu kadar kısa mı, utanırlardı ve beş yıldan az hapsi geçiştirdiklerini biliyorum. İtibarlarını koruyorlar.

Bizde artık dergi ve aydının çıkışı pek zordur.

1940 yıllarında Dil ve Tarih, Coğrafya, ne müthiş bir ilim yuvasıdır, mürşit münevverler, oradan çıktılar. Behice Boran, Niyazi Berkes, Muzaffer Şerif, Dil Tarih'te hocaydılar ve çok geçmeden çökerttiler, hepsini attılar ve bir kısmını dama tıktılar. Usül budur; sürekli aydın kırımı var.

1950 yıllarının ortalarından itibaren yine Ankara'da Siyasal Bilgiler Fakültesi var, tam bir Fikir Kulübü'dür. Beni mi merak ediyorsunuz, orada yetiştim; Feyzioğlu, Aksoy, Yalçın, hocamızdılar ve her şeyi tartıştık, her şeyi okuduk; daha sonra dünyanın en büyük üniversitelerinde oldum, 68'de İngiltere'de idim, ben hiç böyle "kazan" görmedim. Birinci girdim ve on beş gün sonra kovuldum, 29 Nisan ve 27 Mayıs'ı orada yaptık, "Fikir Kulübü" başkanı olarak çıktım. 1952-1972, Siyasal Bilgiler Fakültesi, bir aydın kazanıdır ve eşinin olduğunu sanmıyorum. Ahmet Taner Kışlalı, Mahir Çayan, Abdullah Öcalan, sadece bir kaç isim veriyorum, işte bu kazandandır. İlk ikisi öldürüldü, üçüncüsü müebbet aldı. Kazan'dır.

1960 ortalarında kazanı, Odtü İdari İlimler Fakültesi'nde kaynattık, ülkeyi tartışmalara boğduk, dünyayı izliyorduk ve seminerlere çeviriyorduk. Sinan Cemgil veya Ertuğrul Kürkçü, komşu Mimarlık'ta öğrenciydiler, ama derslerini bizden alıyorlardı, Hüseyin İnan'dan söz ettim, Deniz Gezmiş, bizim yurtlarımıza yerleşmişti; hem ders ve seminerlerimize

koşuyorlar ve hem de bize karşı çıkıyorlardı. Çünkü biz, burada yalnızca Necat Erder ve Atilla Sönmez'i sayıyorum, Planlama'dan gelmiştik, devlet'i hem teorik ve hem de pratik olarak biliyorduk, seminerlerimize, Ankara'daki bilgili pek çok yüksek bürokrat da katılıyordu, tam bir harman idi, düşün fırtınası yaratabildik, o günlerin müthiş entellektüel heyecanını hâlâ duyuyorum ve ona göre yazıyorum. Güzel, öğrencilerimiz arı olmuşlardı, bal yapıyorlardı, amma bizi, politik planda beğenmiyorlardı, kuşkusuz beğenenler vardı, yalnız ölümleri ile şöhret olanlar bize karşıydılar; hocalarını, en çok "legal marksist" görüyorlar ve genellikle "pasifist-oportünist" buluyorlardı. Bunu, kaybettiklerimize derin acılarımla beraber sevinerek yazıyorum, çünkü, tam bir aydın hali olduğuna inanıyorum.

Öyle oldu, 12 Mart 1971 Darbesi yapıldı, arkadaşımız, Türkiye Öğretmenler Sendikası Başkanı ve romancımız Fakir Baykurt, bir ay kaldığı Mamak'tan çıkmıştı, Kızılay'da karşılaştık, herkesin herkesi en az günde bir kez gördükleri yerdir. Aydın mı, birbiriyle pek karşılaşan yaratıklardır; karşılaşma yerlerimiz hep oldular, Meşrutiyet Dönemi'nde aydınlar Köprü'de, Cumhuriyet'in ilk yıllarında, Grand Boulevard'ta, şimdi İstiklal Caddesi, tur atarlar ve birbirini görürlerdi; ellili yıllarda, Ankara'da Kızılay'ın Cebeci yanındaki caddesi, promenande yerimizdi. Aydınlar, bulvarlarda buluşurlar; bu ad, "Büyük Bulvar" herhalde, Bastille'den Comédie Française'e kadar uzanan Grand Boulevard'tan ödünç olmalıdır, Fransız aydınlar, bu uzun caddede, iki tarafında "Bulvar" Tiyatroları vardı, saatlerce tur atarlar, yoruldukça, kafelere oturarak, birbirini görürlerdi. Artık kalmadı, bittiler; ne yazık, promenande'ların bitmesi aydının bitmesiyle senkronizedir; aydın, birbirini görmeye muhtaçtır.

Fakir, Mamak Askeri Cezaevi'nden taze çıkmıştı, birbirimizi görmekten sevindik, heyecanla, "üsteğmenler harekete geçiyor, Yalçın" diyordu ve ben, gizlice, acıyla gülüyordum. Öyle düşünmüyorduk ve 12 Mart Darbesi ile birlikte, Necat ve Atilla, daha uzun süre kalmak üzere, uluslararası kuruluşlarda memur oldular ve Fakir, Almanya'da çalışmaya gitti. Üçü de çok çok parlak ve çok çok mücadeleci aydınımızdılar ve terk ettiler.

Çeşit çeşit kırıldık. Darbeler ile tüketildik.

Kaldık ve "Aydın Bildirgesi" kıyamını yaşadık, aydın tarihimizde

çok büyük ve çok şanlıdır; henüz yazılmadı ve ben arızi notlar düşüyorum. Toplu aydın kalkışmasıdır; aydın ve tarihini yapıyorlar.

Dünyada şanlı ve toplu aydın yükselişlerine gelince, çok kısa olarak üçünden söz etmek istiyorum; ikisi On Dokuzuncu yüzyıldadır. Bunlar halkın aydınlaştığı ve hep birlikte kalkıştıkları dönemlerdir; toparlamak durumundayım.

On Dokuzuncu yüzyıl mı, pek gebedir; başında ve ilk yarısında nasyonalizm, sonunda emperyalizm doğmuştu. Ortasında sosyalizm var; böylece bir yüzyılda bütün büyük akımlara kavuşmuş olduk.

Bizim için daralma ve reformasyon yüzyılı oldu, hemen başında, Büyük Devletler, Osmanlı İmparatorluğu'nun parçalanarak tükenmesine karar vermişlerdi; ilk kez Boğaz'a donanma gönderdiler ve Yunanistan'ın bize karşı ayaklanmasını hazırladılar. Ancak hemen hemen aynı zamanlarda, Rusya'nın ciddi bir şekilde, o tarihteki sözcüklerle, sıcak denizlere inmek istediğini fark ettiler; Osmanlı İmparatorluğu'nu yaşatmaya karar verdiler, "tampon" devlet konseptini keşfettikleri bir dönemdeyiz. Yalnız, ne yazık, "Yunan İsyanı" başlamıştı, desteklemekten vazgeçtiler.

İşte tam bu sırada Avrupa'da belki de ilk büyük aydın hareketi oluştu; çok yaygındı, çok yeni idi ve çok kütleseldi; Avrupa'nın tüm aydınları hem Yunan İsyanı'na destek oldular ve hem de Elenleri güzelleştirdiler. "Filhelenizm" ve ikizi, "Türkofobi" işte bu şartlarda doğdu, Antik Yunan hayranlığı çok sonradır. Sadece filhelenizm değil; Lord Byron'un doğuşu da bu tarihe düşüyor.

Genç Lord, İngiltere'de az-çok biliniyordu, şairdi ve mizah yazıyordu, çok duygusaldı ve homoseksüel aşklar peşindeydi; portesi böyle çiziliyordu. Daha önce İstanbul'a ve Atina'ya gelmişti; ama Elen İsyanı, kendisini, tamamen Yunanistan'a ve savaşa bağlamasına yol açtı. Büyük kampanyalar başlattı, silah bulmaya çalıştı, sadece adını ve yaşamını değil, servetini de seferber etti, aşklar peşinde koştu ve savaşçı oldu. Yunan bağımsızlığı uğruna mücadele ederken, 1824 yılında, Nisan Ayı'nda, bir Yunanlı oğlana umutsuz aşkı ve ciddi bir hastalığın verdiği acılarla kıvranarak bu dünyadan çekildi. Fakat büyük aydınlar arasında önemli bir yeri var ve hâlâ yaşamaktadır. Biliyoruz.

Bu, On Dokuzuncu yüzyılın başındadır, "l'Affair Dreyfus" ise tam sonlarına denk düşüyordu. Fransız Ordusu'nda genç bir subay, ihanet ile

suçlanmış ve mahkûm olmuştu; Yahudi idi ve itirazlar vardı, ama öylece kaldı, Yüzbaşı Dreyfus, sürgüne gönderilmişti, uzun bir menfa yaşamı var. Fakat sonunda, 13 Ocak 1898 tarihinde, Emile Zola'nın "J'accuse" başlıklı mektubu yayınlanınca, Devlet Başkanı'na hitap ediyordu, "suçluyorum" diyordu, bir aydın patlaması oldu. Olmaktan ötedir, bir efsane ya da bir destan ve öyle ki Fransız entellektüalizm tarihinde buna "angaje entelektüellerin saga'sı" deniliyor ve genellikle de "la naissance des intellectuels" olarak kabul ediliyor; Fransa'da aydının doğum tarihi telakki edildiğini ekliyorum. "Entellektüel"[4] kelimesinin, "aydın" anlamında kulanılmaya başlaması da bu tarihtedir; tarif yapılmıştır ve artık aydın, "engagé", İngilizce "committed" ve Türkçe ise "davaya bağlı" olmak zorundadır. Gerçekten de yeni bir kategori ile karşılaşıyoruz.

Jön Türk'lerin ortaya çıkışının hemen arefesindeyiz.

Ne kadar hızlı etkileniyoruz ve belki de gerçekten moda seviyoruz.

Doğru, Zola'nın bu mektubundan sonraki gelişmelerle birlikte, Paris'i yazmak imkânsızdır, ancak sinema diliyle anlatılabilir, kahveler, kitapçılar, dolup taşıyordu ve insanlar sabahlara kadar oturuyor, bekliyor ve mum yakıyordu; angajman, kütleselleşmiştir.[5] Zola, Londra'ya kaçmak zorunda kalmıştır; taraftarlar çoğaldılar, öyle ki, dreyfüscü anlamında "dreyfusard" sözü, yine bu zamanda icat edildi. İktidar dayanamadı,

---

[4] Bu sözcük daha önce de biliniyordu, ama bu anlamda kullanılmıyordu. Rusça'da da vardı, "intelligentsiya", etimolojik sözlüklerde, sotsialnaya gruppa, sostoyaşiya iz lyudey, professiol'no, zanimayuşihsiya umstvennum trudom, olarak yazılıyor, aklını kullanarak çalışan profesyonel insanlar demektir. Atestasyonu, Dreyfus'den önceye denk düşüyor. Bu tarihten önce Tolstoy'da var; ama kazanmış olduğu şöhretini, siyasi otorite ile çatışan bir dava için kullanan insan olarak "entellektüel" tarifi ilk kez Dreyfus Meselesi vesilesiyle yapıldı.

[5] Aydın Bildirgesi'nin devamı olarak ekin-bilar toplantıları düzenledik, devlet hepsini önlemek istedi, inat ettik; hepsini yaptık, ama biri var ki gerçekten sinemaesk olmuştu, Şan Sineması'ndaki toplantımız dolayısıyla, Taksim'den başlayarak bütün Elmadağ Caddesi, saatlerce trafiğe kapandı, dolmuştu. Aydın-halk, zorla, Şan Sineması'na giriyordu, Egemen Bostancı, hem seviniyor, hem Aziz Nesin ile bana, bundan sonraki organizasyonlar için "ortaklık" öneriyordu ve hem de Şan'ın yıkılmasından korkuyordu. Çok yüklenmişti, Disk Başkanı Abdullah Baştürk'ü, içeriye zor alabildim, "ihtilal ihtilal" yollu mırıldanıyordu, Profesör Coşkun Özdemir'i de güçlükle sokabildim, kapıyı açtığımızda içeriye insan doluyordu ve yıkılma tehlikesini biz de görüyorduk. Coşkun Hoca da, "ihtilal ihtilal" deyip sevinç gözyaşları döküyordu. Bunu, Dreyfüs Paris'ini hayal edebilmeye yardım olarak yazdım, ama herhalde Parisli'ler daha sakin olmalıdırlar, ancak çok daha yaygın ve kalabalıktılar. Öyle tahayyül ediyorum.

Dreyfus'un davası yeniden açıldı, itibarı iade edildi, artık albay olarak serbesttir. Demek ki, Fransız aydını, iktidarı yenmiştir, aydın gücünü, ispatlamıştı. Buradayız.

İki etkisinden söz edebilirim; bir kez, Yüzbaşı Dreyfus'ün ihanet gerekçesiyle mahkûm edilmesi ve izleyen Yahudi-karşıtı dalga, Yahudileri çok endişelendirdi; en özgür ülke olan Fransa'da dahi Yahudiler'in yaşamasının zorlaşması şeklinde algıladılar. Bu kaygılar içinde olabilir, pek de önemli bir gazeteci olmayan, Macaristan doğumlu Viyana'da yaşayan Herzel, önce, 1896 yılında "Der Judenstaat" broşürünü yayınladı ve sonra, 1897 yılında, birinci "Dünya Siyonist Kongresi" için çağrı yaptı. İsrael Devleti'nin kuruluşu, böylece başlamış oluyordu; Yahudilik, devlet kurma aşamasındadır.

İkincisi Fransız sağının, "l'Affaire Dreyfus" işinde, taraf tutmayı, Dreyfus Davası'nı desteklemeyi ve daha da önemlisi "entellektüel" olmayı reddetmesidir.[6] Red, o sırada en etkili aydınlardan birisi kabul edilen, M. Barrés'den geliyordu; henüz "entellectuel" yerine "clerc" sözcüğü kullanılıyordu ve Barrés, Dreyfus'ü savunan aydınlar tarafından iddia edilen üniversalizm düşüncesine karşı çıkıyordu, contrel'universalis mepréten du desintellectuels, demek ki, ayrışma ve netleşmenin başladığı tarihteyiz. Arkasından da dünyanın her yerinde aydınlara karşı kullanılan, artık klişeleşmiş ibareleri sıralıyordu; "halktan kopuklar" ya da yabancıların aleti oluyorlar, "soyut düşünceler ileri sürüyorlar", hâlbuki önemli olan "halkın sağlam içgüdüsüdür", bunlar sıralanan klişeler arasındadırlar. Öyleyse, Fransa'da artık "aydın" ve "sol" kavramları birleşmiş olmaktadır. "Sağcılardan aydın çıkmaz" teoremi yazılmış olmaktadır, dünyanın ortasındayız.

Barrés'nin bundan sonraki yaşamında tam bir sağcı olması ve entellektüel nomenclature'den düşmesi ve özellikle İspanya İç Savaşı'nda dünya aydınlarının, kahraman-aydınca davranışı, bu birleşmeyi perçinlemiş görünüyor, öyle anlıyoruz. Durum şudur, bir, Sovyetler, faşist Almanya'dan çekiniyor ve İspanya'da faşist savaşla karşı karşıya gelen Cumhuriyetçiler'e karşı ikircikli davranıyordu. İki, Büyük Britanya da,

---

[6] Cette revendication hautaine d'une fonction sacerdotale avait, des l'Affaire, suscité l'hostilité de nombreux lettrés refusant d'etre des clercs.Michel Winock, Le Siecle des Intellectuels, Paris, 1997, p.612.

uzak durdu ve üç, Fransa'da Halk Cephesi Hükümeti vardı ve başında sosyalist Blum bulunuyordu, nötralite ilan etti ve bu Pireneler'den her türlü yardım akışını güçleştiriyordu. Devletler, Cumhuriyet'i terk ettiler.

Mussolini ve Hitler'den kaynaklanan korku, demek ki İspanya'da Cumhuriyet için savaşanları yalnızlığa mahkûm ediyordu ve işte tam bu sırada dünyanın solcuları, aydınları, beklenmedik bir yoğunlukta, savaşmak üzere, İspanya'ya akın ettiler. Kahramanca savaştılar, her birisi bir roman yazdı, ama yenilgiyi önleyemediler. Çoğu öldü, faşizm, görülmemiş katliamları ile birlikte, hükümdar oldu. Aydının büyük hayal kınklığıdır ve gerileme devrinde, çok önemli bir noktadayız.

O halde bu noktada bitiriyorum, sonaydın'ı, karşılaştırmalı bir şekilde analiz etmeyi denemiş bulunuyorum. Denememin, Tezler'i okumayı kolaylaştırmasını umut ediyorum. Buna ihtiyaç olduğunu düşündüm.

Bir de 1956 yılına değinmek zorunluluğunu duyuyorum; Sovyetler Birliği, Macaristan'a askeri müdahalede bulundu ve Sovyetler Birliği Komünist Partisi Genel Sekreteri Hruşov, Yirminci Kongre'de, daha sonra "ünlü" tabir edilen ve "destalinisation" akımını başlatan, raporunu okudu, dışarıya sızdırıldığını biliyoruz. Hruşov, yerini aldığı Genel Sekreter Stalin'i bir canavar olarak resmediyordu ve yapılanların çoğunu yanlış buluyordu; Sovyet sistemini salladığını biliyoruz. Artık doğal bulabiliriz, "sol" entelijansiya'nın doğruları ve hayalleri kırılmıştı; Londra ve Paris'te, önemli aydınların önemli bir bölümü saçıldılar. Saçılanları bir daha toplayamıyoruz; öyleyse ölüm, ansızın gelmemiştir, bu düzeltmeyi de not ediyorum ve bununla kapatıyorum.

Sadece bir önemli tartışma kaldı, yakın zamanda aydının sonu meselesini yeniden açan Perry Anderson oldu, Londra'da yazdığı iki uzun makale Fransızca'ya çevrildi ve Paris'te bir aydın tartışmasını başlattı.[7] Tabii Profesör Anderson, her zaman olduğu üzere çok dikkat çekici tespit ve görüşleri, burada da dile getiriyor; önce seçkin Fransız entellektüellerinin arka arkaya ölümlerini not ediyor, Barthes, Lacan, Aron, Foucault, Braudel, Debord, Deleuze, Lyotard, Bourdieu, 1980 ile 2002 yılları arasında bu dünyadan ayrıldılar. Anderson, nedense 1980 yılında ölen Sartre'ı unutmuş görünüyor; ekliyorum ve gidenlerin yerine hiçbir önemli aydı-

---

[7] Perry Anderson, La Pensée Tiede, Seuil, 2004.

nın gelmemesini ekliyor. O halde, Fransa'da aydın sona ermiştir; söylediği budur.

Devamla, gelmiyor mu ve geliyorsa gelen nedir; Anderson'dan aktarma yapmak durumundayım: "Apres cette génération, aucun intellectuel français ne s'est acquis une reputation international comparable. Cette absence n'est pas forcément une mesure de la valuer de ce qui existe. Mais si l'on continue a produire ça et la des oeuvres d'une qualité incontestable, l'etat général de la vie intellectuelle est suggéré par l'importance étrange accordée a Bernard-Henri Lévy, de loin le 'penseur' de moins de soixante ans le plus connu dans le pays. Il serait difficile d'imaginer une inversion plus radicale des norms natonales en matiere de gout et d'inteligence que l'attention accordée par la sphere publique en France a ce Grand nigaud, en depit des preuves innombrables de son incapacité a saisir correctment un fait ou une idée. Une telle caricature porrait-elle existé dans une autre grande culture occidentale aujoued'hui?" Anderson'a göre, gelen bir "düşünür" var, bu "düşünür" Bernard-Henri Levy idi ve anlaşılacağı üzere Yahudi'dir; ne yazık, bu geleni, bir "büyük salak" olarak tarif etmektedir. Pek çok defa tespit ettiğini anlatıyor; bu salak düşünür, henüz bir tek olgu veya düşünceyi doğru dürüst anlama kabiliyetini gösterememiştir; ama Fransa'da en "ünlü" entellektüel kabul edilmektedir.

Doğrusu ve maalesef, Anderson'a tümüyle katıldığımı yazmak zorundayım, Paris'te yaşadığım süre boyunca, "B-HL" inisiyalleri ile yazılan ve anılan "salak" Lévy'nin tek aydın olduğunu müşahade ettim, "filozof" diyorlardı ve her vesile ile televizyonlara çıkarıyorlardı; Anderson, daha sonra "bir tek düşünce ve olguyu anlayamaz" nitelemesini yapmıştı ve ben ise bu büyük Filozof'un yazılı ve sözlü bir tek paragrafını anlayamamıştım, şimdi "büyük salak" olduğunu öğrenmiş bulunuyorum. Burada da kalmıyoruz, bunu, salaklığını, Anderson'un açtığı tartışmaya Le Monde'ta katılan Fransız Akademi Üyeleri de teyit ettiler. Artık finaldeyiz.

Anlaşılıyor, Fransa'nın en ünlü filozofu, en ünlü aydını, bir "niguad", bir salaktır; güzel, ama, ne yazık, rahatlayamıyorum. Çünkü, artık ün'ü ve aydın etiketini sadece ve sadece tekeller ve tekellerin televizyon ve gazeteleri vermektedir. Görüyoruz, ünlü aydınları, salaklardan ve buldukları takdirde büyük salaklardan seçiyorlar. Demek ki, salak-aydın ça-

ğına girmiş oluyoruz; Orta Çağ saraylarındaki jester'leri hatırlatıyorlar.

Ne hoş, bizde de televizyonlar ve gazeteleri salaklar ile doldurdular ve büyük gazeteler, "büyük salak" buldular. Bu herhalde, sürüleri daha da salaklaştırmak için gerekli oluyor; referandum sürecinde, televizyonlara "en büyük salak" çıkarmalarından bunu anlıyoruz.

Peki nereye gidiyoruz; bir kapı görüyorum. Silivri'ye topladılar, bırakmıyorlar; içerdekiler sadece okuyorlar ve yazıyorlar. Sıkıştıkça genişliyor; zekâlarının keskinleştiğini, mizahlarının parladığını görebiliyoruz. Artık mahkemelerde, arada-bir Cuma günleri patlıyorlar ve şöhretleri artmaktadır.

Ben, "Aydın Tükenmez" diyebiliyorum. Mucize bekliyorum.

* * *

Bazen bir konuda netleşmek ihtiyacı duyuyorum, kütüphanemde kaynak arıyorum, başkalarını bulamayınca, mecburen, kendi kitaplarıma bakıyorum, ne yazık, "yazmadığım" yoktur. Ne yazık, bir "ansiklopedi" yazarı oldum ve samimiyetle söyleyeceğim şudur, bu ansiklopediden çok yararlanıyorum. Fakat asıl haber vermek istediğim ise budur; bana yepyeni geliyorlar, sanki ilk kez okuyorum, bilmiyorum, çok şaşırıyorum. Seviniyorum. Bana, başkasının "ürünü" geliyorlar; çok uzaklardayım. Yazdıklarıma yabancıyım; melankolik bir haldir. Zaman zaman bu hali ve bu halimi seviyorum.

Yazdıklarımı bilmiyorum. Benim dışımdadırlar.

Yazmadıklarımı biliyorum. İçimdedirler.

Bir yakın arkadaşım da, tam bu günlerde, çok yakında, İkinci Mahmut üzerinde çalışıyormuş, ben yazmışım, Aydın Üzerine Tezler'in birinci kitabını istedi, buldum ve verdim. Beni hep eleştirir, Ergun Hoca, "bırak bugün yaptıklarını ve yazdıklarını, ne güzel, derin ve keskin yazmışsın" dedi. "Hep bunları yaz" dedi. Güzel dedi, ama bilmiyor.

Ben bunları bir daha hiç yazamam ve "ben Tezler'i şimdi asla yazamam", bunu ben biliyorum. Cumhuriyet tehlikedeydi, görüyordum ve duymak istemiyordum. Aydınları kırıyorlar ve tüketmek istiyorlardı; hissediyordum ve kabul etmek istemiyordum. Aydınları yaşatmak ve köklerini bulmak istiyordum; bunlar, bunlardır.

Aydın-sızlaşma

Gördüklerimi kabul etmemek, duyduklarımı hissetmemek, ben bir daha bu insan olmak isterim, ama asla olamayacağımı biliyorum.

Ben bunları bir daha yazamam.

Ben bunları okuyamam. Çok heyecanlanırım.

Yeni bir Cumhuriyet için

Sık sık, çoğunlukla çarpıcı bir benzetme olduğunu varsayarak, "yeni ortaçağ", demiştik; son yaşadıklarımızdan sonra, artık şöyle söyleyebiliriz; yeni değil, yeniden ortaçağ. Basit bir sayım ve matematik gerektiren bir seçimin sonucunun güvenilir biçimde ortaya konmadığı bir dünyada, atı alanın Üsküdar'ı geçmesi ve bunun tescillenmesi girişimleri, en çok ortaçağ dünyasını anımsatıyor. Toplumsal hareketlilik, sınıf çatışmaları, devrimler, geniş kitlelerin toplumun kaderi üzerinde egemen olma çabalarını somutlayan politika mücadelelerinin temel niteliklerini oluşturduğu modern çağın kapatıldığını, yeniden ortaçağ benzeri kan, kılıç, eşkıyalık, saray düzeninin hakim kılınmaya çalışıldığını görüyoruz. Kılıcın yerini tüfekler ve toma'lar almış, kan'ın ayrıcalığını kutularda istiflenen para sağlamış, halkın emeğini çalmak için kurulan tezgâhın adına yeni adlar aranmıştır...

Ortaçağın kapanışını müjdeleyen felsefeden, düşünüyorum o halde varım'dan, tapınıyorum o halde varım'a trajikomik bir gerileme... Sarayları yıkarak topluma eşitlik, özgürlük ve kardeşlik getirme arayışının düzeni Cumhuriyet'ten, bayağı Hollywood filmlerinin dekorlarını andıran

kaçak saraylar'da simgelenen padişahlık düzenlerine bir gerileme... Yüz yıllık, iki yüz yıllık hürriyet arayışını somutlayan tarihimizi paranteze alanlar, bizi yeniden ortaçağ'a mahkûm etmeye çalıştıklarını açık açık ilan ediyorlar.

Yüz yıl sonra Yaban

Yüzyılın başında yoksul halkımızın Kurtuluş Savaşı'yla kurduğu ve kazandığı ne varsa elinden geri almak istiyorlar. Çıkarının ne ve nerede olduğunu bilmeyen ümmi bir cemaat yaratma programını uygulamaya çalışıyorlar. Geçen yüzyılın başında cumhuriyetçi devrimciler, cemaat'ten bir halk, kul'dan yurttaş yaratmak için savaşmışlardı. Bu savaşın romanlarından birinde, Yaban'da, inkılâpçı aydın Ahmet Celâl, Kurtuluş mücadelesi karşısında hiçbir duyarlılık göstermeyen köylülere öfkeyle soruyordu:

"- İnsan Türk olur da, nasıl Kemal Paşa'dan yana olmaz?

- Biz Türk değiliz ki, beyim.

- Ya nesiniz?

- Biz İslâmız, elhamdülillâh... O senin dediklerin Haymana'da yaşarlar."[1]

Yüz yıl sonra, bu köylülerin torunları, "insan Türk olur da, nasıl Cumhuriyet'ten yana olmaz?" sorusuna benzer bir cevap verdiler. Bir millet değil, cemaat; halk değil, tebaa olduklarını ilan ettiler. Türkiye, Haymana'nın berisi ve ötesi, haritalarda kırmızı ve sarı olarak ikiye bölündü.

Yüz yıl önce cumhuriyetçi aydın, çoğunluğunu cahil köylülerin oluşturduğu bu cemaat içinde tek başınaydı, bir "yabandı". Bugün, "yeniden ortaçağda" ise, cumhuriyetçiler, 16 Nisan 2017 sayılamayan sandık sonuçlarına göre bile, milyonlardır. Cemaati aşan bir toplum'dur. 16 Nisan, Türkiye'nin içinde iki tür toplumsal yapının bulunduğunun ipuçlarını vermiştir. Yeniden ortaçağ, diyen ve Yaban'ın köylülerinden bile daha geri bir cemaat topluluğu ile, yeni bir cumhuriyet için mücadele etmeye hazır ve kararlı bir yurttaşlar toplumu nicelik ve nitelikleriyle ortaya

[1] Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Yaban, İstanbul, İletişim, 1998, s.173.

çıkmıştır. Türkiye asıl bu eksende bölünmüştür ve bu bölünmenin, tarihin düğümünü çözecek, verimli, geliştirici bir çelişkiye kaynaklık ettiğini söyleyebiliriz. Yüz yıl sonra "yaban" kavramı, tarihin ironisiyle yer değiştirmiştir. Yeniden ortaçağ diyenler, sayıları milyonları bulsa da, hayır diyen cumhuriyetçi halk karşısında artık "yaban'dırlar".

Padişah tuğrasından heykel

Cehaletiyle, yaşam biçimiyle, padişah tuğrasını heykel yapacak ölçüde pervasız çirkin estetiğiyle, kadına bakışıyla, bugünün ve geleceğin dünyasında yaban'dırlar. İktidarı elinde tutan sınıfın, imam hatip okulu, penguen medyası, beştseller edebiyatı ile cehaleti bütün toplumu saran bir cerahat gibi yayma girişimi de başarısız olmaya mahkûmdur. 16 Nisan'da cumhuriyetçilerin çalınan zaferi, bütün kuşatmaya rağmen hayatın diyalektiğinin hükmünü yürüttüğünü kanıtlamıştır. Cehaletin yenilgisini, hayatın gerçeklerine kafasını ve yüreğini açan yurttaşların direnişi ve mücadelesi sağlamıştır.

Bu mücadelenin geleceğinde yeni bir cumhuriyet vardır.

"Evet" diyen Yaban'ın köylülerinin torunları, demiştim, bu akrabalığı kan'a dayalı olarak almamak gerekir. Çünkü, Cumhuriyet, daha kuruluşunda yıkılışının çelişkilerini taşıyordu. Bir emekçi cumhuriyeti değil, kapitalist cumhuriyetti. Kapitalist sınıf, iktidarı ele geçirdikten sonra, Yaban'ın köylülerini şehirlere sürüp işçileştirirken, onları bilinçli, hakkını arayabilen özgür yurttaşlara değil, ağzı var dili yok iş aletlerine çevirmek istedi.

Onuncu yılda çöküş'ü görmek

Yakup Kadri, Yaban'la aynı günlerde, 1933'te, cumhuriyetin onuncu yılında bir başka kitap daha yazmıştı: "Büyük İnkılâp Küçük Politika". Kadro dergisinde yayınlanacağı ilan edilen bu kitap uzun yıllar yayınlanmadı. Gün ışığına çıkmak için Yakup Kadri'nin ölümünü bekledi, 1975 yılında Milliyet gazetesinde tefrika edildi. Yakup Kadri, cumhuriyeti yıkılışa götüren çelişkileri daha onuncu yılında görmüştü ve bunun ürküntüsüyle şöyle yazmıştı: "İnkılâp daha on yaşında. Fakat, şimdiden, bünyesinde ihtiyar bir bünyenin bütün zaaflarını taşıyor. Bu halin, yalnız

benim nazarı dikkatimi celbetmiş olduğunu iddia edemem. Bunu herkes benim kadar görüyor, benim kadar hissediyor."[2] Şunu da not etmeden duramamıştı: "Bizde inkılâp hamlesine, daima, iki türlü irticanın kemend vurduğu görülür. Bunlardan biri medresenin, öbürü Babıâli'nin mahsulüdür."[3] Babıâli'de simgelenen Osmanlı bürokrasisi, Avrupa devletlerinin iradesini kabul eden, bütün iyilikleri kapitalist Batı'da bulan, aşağılık kompleksi içinde idare-i maslahatçılık yapan bir yönetici takımdı. Bu Babıâli artıkları ve imam hatiplerle ihya edilen medrese, iktidarı adım adım yeniden ele geçirdi. Bugünün Babıâli gericilerinin ideolojik temsilcileri, Akp'yi, "yetmez ama evet" diye alkışlayan liberallerdir.

Yakup Kadri, o yıllarda yayınlanmayan eserinde, kuruluşta yıkılışın belirtilerini taşıyan cumhuriyetle ilgili şu cümleyi de yazmıştı: "İnkıraza uğrayan her cemaatte 'bizantinizma' ilk dağılış ve çürüyüş alametidir."[4] Daha onuncu yılında, kapitalist sınıfa dayalı bir cumhuriyette, ihale, komisyon, kayırma dalavereleri ortaya çıkmışsa, bu "dağılış ve çürüyüş" alametidir, diyordu.

Cumhuriyeti yaşatmak için inkılâbı sürdürmek

Yakup Kadri, 1933 yılında şu acı gerçeği yazıya geçirmiştir: "Demek ki, başlayan bir tarihin tahlilini yapıyoruz. Ve bu tahlili yaparken o anda en müthiş inkıraz unsurlarından birini buluyoruz. Bu, merak ve endişe ile tetkik olunacak bir hadisedir."[5] O yıllarda bu tahlilin gereklerini yerine getirmek için "inkılâp bitmedi, onu heyecanla ve bilinçli kadrolarla sürdürmek gerekir" diyen Yakup Kadri, Şevket Süreyya ve arkadaşları Kadro dergisini çıkarıyorlardı. Kapitalist sınıfın politikacıları bu dergiye ancak üç yıl tahammül ettiler, kapanışında, doğrudan doğruya İş Bankası'nda odaklanan sermaye çevresinin parmağı vardır.

Yakup Kadri, yayınlanmayan kitabında saptadığı gerçeği, roman yaptı; 1934, adına Ankara[6] demişti. İktidarın şehrinde, kuruluşunun ba-

---

[2] Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Atatürk, İletişim, İstanbul, 2007, s. 146

[3] A.g.e., s.157.

[4] A.g.e., s.164.

[5] A.g.e., s.165.

[6] Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Ankara, İletişim, İstanbul, 2001.

harında Cumhuriyet'teki çürümeyi gösteriyordu.

Otuzlu yıllarda, Kadro dergisi benzeri, cumhuriyetin erken başlayan çürümesini ve çöküşünü durdurma girişimleri vardır. İsmail Hakkı Tonguç, Hasan Âli Yücel ve bir avuç cumhuriyetçi aydının kurmayı ve altı yıl geliştirmeyi başardığı Köy Enstitüleri'ni bunun en verimli örneklerinden biri olarak alabiliriz. Ama çok kısa sürmüş, kapitalist sınıf ve büyük toprak ağaları eliyle kapatılmıştır. Köy Enstitüleriyle, Anadolu'yu cehaletten kurtaracak ve halkı yurttaşa dönüştürecek aydınlanma tohumları ekilmiştir.

"Bozkırdaki çekirdek", zor koşullarda yeşermiş ve harikulade ürünler vermiştir. Türkiye'nin 60'ları ve 70'lerinde, iki darbeyle önü kesilmeye çalışılan bir aydınlanma rüzgârı esmiştir.

16 Nisan 2017 öncesi ve sonrasında yaşananlara bakarak, tarihimizde önemli bir uğrakta bulunduğumuzu söyleyebiliriz. Kendisine giydirilmek istenen ortaçağ gömleğini yırtıp atan cumhuriyetçi bir halk vardır. Yıkılanın yerine daha iyisini, kurulduğu gün çürütmeye başlayan kapitalist sömürüye meydan vermeyen emekçi bir cumhuriyeti kurmak için mücadeleye hazır milyonlar vardır.

Yüz yıl önce 1917'de Ekim Devrimi ile 1920'de Cumhuriyet Devrimi'nin yaptığını sentezleyerek ve aşarak daha mükemmel yapmak için devrimcilerini arayan bir cumhuriyetçi halk vardır. Yüz yıl önce ümmetten bir halk yaratan bir avuç inkılâpçının başardığını, bugün yüz binler olan devrimciler neden yapamasın?

Ataol Behramoğlu ve Aydınlar Partisi

Ataol Behramoğlu'nun 30 Eylül 2017 günü Cumhuriyet'te çıkan "Meral Akşener Gerçeği" yazısı hüzünlendirdi beni. Yaşayan en önemli şairlerimizden birinin, sosyalist bir aydının, MHP kökenli, Türkiye'nin en kanlı dönemlerinden birinde, Tansu Çiller başbakanken içişleri bakanlığı yapmış sağcı bir politikacı için "Sahnede pırıl pırıl, apaydınlık bir kadın konuşuyor" diye yazması ve "Samimi, bilgili, açık sözlü, zarif..." diye devam etmesi derin derin düşündürüyor beni. Ataol Behramoğlu, "despotik iktidarı" alt etmek için Meral Akşener ve kuracağı partinin desteklenmesi gerektiğini savunuyor. Bu durum, "denize düşen yılana sarılır" atasözünü akla getiriyor. Düşündükçe düşünüyorum ve on yıl önceki, başka bir sosyalist yazarımızın hepimizi şaşırtan yazısını hatırlıyorum.

On yıl önce, 2007 Temmuz'unda, yine Cumhuriyet'te genel seçim arifesinde İlhan Selçuk bir yazı yazmıştı; "işkencecilerimi affettim!" İlhan Selçuk, AKP'yi durdurmak için MHP'ye de oy verilmesi gerektiğini savunuyordu. MHP yüzde on seçim barajının altında kalmamalıydı ve gerekirse CHP-MHP koalisyonu kurularak büyük tehlike savuşturulmalıydı.

İlhan Selçuk, işkencecisini nasıl affetti?

O günlerde Cumhuriyet gazetesi, "Tehlikenin Farkında mısınız?" sorusuyla başlayan bir kampanya yürütüyordu. Bu tehlikenin, Cumhuriyet'i yıkacak AKP tehlikesinin bütünüyle farkında olan İlhan Selçuk, şahsi bütün kaygılarını bir yana bırakıyor ve 12 Mart'ta kendisine işkence eden faşist hareketin partisi MHP'ye oy isteyen yazı yazmayı göze alabiliyordu.

Faşizmden daha karanlık dinci gericilik, 2007'den bugüne iktidarda bulunduğu on yılda İlhan Selçuk'un öngörüsünü doğrulayan ve belki de aşan ne korkunç bir tehlike olduğunu hepimize kanıtladı. Çocuklarımızı doğar doğmaz dinci eğitimle ablukaya alan, emekçiyi sendikasız, grevsiz, toplu sözleşmesiz OHAL rejiminde asgari ücrete mahkûm eden, düşünen, itiraz edenleri işsizlik ve hapisle susturan, Suriye'de yüzbinlerce insanın katledilmesine, milyonlarca insanın yerinden edilmesine neden olan dinci katilleri destekleyen AKP iktidarı, geleceğimizi, boyutunu bilmediğimiz büyük tehlikelerin içine atmış bulunuyor. Kürt şehirlerini, Sur'u, Cizre'yi savaş harabeleri haline getiren, kadınlar için sokağa çıkmanın tehlikeli olduğu bir Türkiye yaratan AKP, bugünlerde medeni kanunu da ilga etmenin, imamlara nikâh kıydırmanın yolunu Ohal'de çıkardığı kanunda arıyor.

Ataol Behramoğlu'nun yazısı, bu koşullardan çıkış için çare arayan bir aydının çaresiz çıkışlarından birini yansıtıyor.

Seçimlerin aynasında AKP

2007'de İlhan Selçuk'un çıkışı, hepimize çok şaşırtıcı gelmişti. Çünkü henüz laiklik ortadan kaldırılamamış, eğitim imam hatip cenderesine bütünüyle alınamamıştı. Anayasa Mahkemesi ele geçirilememiş, hukuk düzeni iktidara bütünüyle tabi kılınamamıştı. Bunu sağlamak için düzenlenen 2010 Anayasa referandumunda liberal gericilerin "Yetmez ama evet!" kampanyasını ve Fethullah Gülen'in, "Kazanmak için gerekirse ölüleri bile mezardan çıkarıp oy kullandırın" fetvasını unutmuş değiliz. İyi kötü seçimler yapılabiliyordu; kaybedince geçersiz sayılan 2015 Haziran seçimi, bombalı katliamlarla düzenlenen 2015 Kasım seçimi, çuval

çuval mühürsüz oyla kazanılan 2017 Nisan referandumu yapılmamıştı. 2014 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde AKP genel başkanının karşısına CHP ve MHP eliyle seçenek olarak bir dublörü, Ekmeleddin İhsanoğlu çıkarılmamış ve ilk turda Tayyip Erdoğan'ın seçimi kazanması sağlanmamıştı. Kürt halkına savaş açılmamış, günlerce sokağa çıkma yasakları ilan edilerek Sur, Cizre bombalanmamış, ölüler sokaklarda bekletilmemişti.

Sosyalist aydın İlhan Selçuk bunların olmasını önlemek için, son şans olarak gördüğü 2007 seçimlerinde, dramatik yazılar yazıyor ve şahsi bütün kaygılarını bir yana bırakarak "işkencecimi affettim", yeter ki Cumhuriyet'i yaşatmak için uzlaşalım, birlikte hareket edelim diyebiliyordu. Sosyalist bir aydının çaresizlik çığlığını, o günlerde tam anlayamamıştık.

Cumhuriyet: Kurtarmak mı, kurmak mı?

Çaresizlik çığlığıydı; çare olamıyordu. İlhan Selçuk'un seçimlerde başarılı olarak Cumhuriyet'i yıkılmaktan kurtarmasını beklediği partiler, CHP ile MHP'nin Cumhuriyetin ve laikliğin ortadan kaldırılışına ciddi bir itirazı hiç olmadı. Hatta çarşafa rozet takan, türbanın serbestleştirilmesine onay veren parti CHP oldu. MHP ise zaten Türk-İslam Sentezi'nin partisiydi, sermayenin konjonktürel çıkarı hangi ideolojiyi gerektiriyorsa o yöne meyletmeyi politika biliyordu.

Özetle, İlhan Selçuk, çözümü yanlış yerde arıyordu. Kısa bir süre sonra gözaltına alınıp Ergenekon davasının sanıklarından biri yapıldı. Savunmasını tamamlayamadan ölümünde, farkına vardığı büyük tehlikeyi önleyememesinin büyük etkisi olduğundan kuşku duymuyorum. İlhan Selçuk'un trajedisi Cumhuriyet'i yaşatmak için cumhuriyetçi olmayan partilerden umar beklemesiydi.

Ataol Behramoğlu'nun yazısı da, aynı yanlışı tekrarlıyor. İlhan Selçuk'un CHP ve MHP'den Cumhuriyet'i yaşatma beklentisi az da olsa haklı olabilirdi. Ama artık bugün Cumhuriyet'in yaşatılması değil, yeniden kurulması gündemde. Cumhuriyet'ten geriye AKP'nin bütün kaynaklarını yağmaladığı, bütün değer ve kurumlarını yıktığı bir Türkiye enkazı kaldı. Bu enkazın onarılması değil, temizlenip yeni bir ülke kurulması gerekiyor.

Berberoğlu'nun hapse atılmasında CHP parmağı

Bunu ise, sağcı Meral Akşener ve partisinin yapması mümkün değildir. CHP ile MHP'nin Cumhuriyet yıkıcısı AKP'ye eşlik ettiklerini, en kritik durumlarda yardım ettiklerini biliyoruz. Ekmeleddin Vakası, yeterli bir örnek sayılmazsa, CHP'nin Anayasayı ihlal ederek milletvekili dokunulmazlıklarının kaldırılmasında AKP ile el ele olmasını gösterebilirim. HDP'li milletvekillerinin ve CHP'li Enis Berberoğlu'nun hapsedilmesini sağlayan, Tayyip Erdoğan kadar Kemal Kılıçdaroğlu'dur.

Kemal Kılıçdaroğlu AKP ile el birliğiyle adaleti yıkmış, sonra da "Adalet" yürüyüşüne çıkmıştır. Yarısından çoğu AKP diktatörlüğüne karşı, yıkılmasını sağlamak için yollar arayan Cumhuriyetçi halkımızın CHP'ye itibar etmemesi ve hiç güvenmemesi bu niteliğinin sonucudur.

Politika ve partilerin bitirildiği yerde bir joker

OHAL rejiminde Meclis, hukuk, parti, politika bitirilmiştir ve CHP artık bu bitirilenlerin jokeri rolündedir.

İşte, Meral Akşener ve arkadaşlarının girişiminin önemi ve etkisi, parti yerine jokerinin sahnede olduğu bir yerde, yeniden politika yapmaya, parti olmaya aday olduklarını göstermelerinden kaynaklanıyor. İktidara karşı bir irade beyanında bulunuyorlar. Referandumdaki tavırları, güç koşullarda elde ettikleri başarı, Evet cephesindeki MHP'nin oylarının en az yüzde yetmişini Hayır'a çevirebilmeleri, bu büyük boşlukta politika yapmanın ne kadar güçlü sonuçlar doğurabileceğini göstermiştir. Meral Akşener, Ümit Özdağ, Yusuf Halaçoğlu ve arkadaşları salonların kilitlendiği, mikrofonlarının kapatıldığı, saldırı ve ölüm tehditleri altında, kısıtlı koşullarda politika yapmışlar ve başarılı olmuşlardır.

AKP'nin başarısı ise, kendisine karşı politika yapanları engellemesi, bir biçimde yandaşı yapmayı becermesinden kaynaklanmaktadır. MHP'yi ve Doğu Perinçek'in Vatan Partisi'ni destekçisi yapabilmiş, CHP'yi, attığı gerici adımların kabul ettirilmesi yolunda sızlanarak alıştırma aracına çevirmiştir.

AKP'ye karşı irade beyanı

AKP'nin Cumhuriyet'i ve laikliği yıkması karşısında sağlam bir politik tavır almayan CHP'nin yol açtığı boşluğu Gezi'de halk doldurmuş ama partisizlik ve programsızlık nedeniyle sonuç alınamamıştır. AKP'nin en büyük korkusu, iktidara talip olduğunu gösteren bir partinin sahneye çıkması, bunun için irade beyanında bulunmasıdır.

HDP, Selahattin Demirtaş, "Seni başkan yapmayacağız" diyerek güçlü bir irade beyanında bulunmuştur. Bugün milletvekilleri hapishanedir, Selahattin Demirtaş'ı yargılayacak mahkeme bulunamamaktadır.

Başkanlık referandumunda bir CHP milletvekili, Hüsnü Bozkurt, televizyonda, "Bu metin bir ihanet belgesidir. Bu anayasa metni, bir bölünme, 1923 cumhuriyetini tasfiye metnidir. Milletimiz bu anayasanın içine gizlenmiş tuzakları bilirse yüzde bir bile evet çıkmaz. Bu millete güvenmek gerek. Ben eminim en az yüzde 60-65 hayır çıkacak." demiş, mühürsüz oyları hesaba katmayı unutmuş ve şöyle devam etmiştir: "Ama olur da evet çıkarsa kimse heveslenmesin, biz yine Samsun'a çıkarız, Amasya, Sivas, Ankara'ya geliriz, oradan İnönü, Sakarya, Dumlupınar ve İzmir'e kadar sizi de, yedi göbek sülalenizi de, bütün emperyalistleri yine denize dökeriz."

Hüsnü Bozkurt, bir irade beyanında bulunmuştur. Politika yapmış, bir program ortaya koymuştur.

CHP'li Hüsnü Bozkurt'a Kılıçdaroğlu suçlaması

Ertesi gün Hüsnü Bozkurt'a, AKP'den önce Kemal Kılıçdaroğlu hücum etmiştir. 4 Nisan 2017, Ankara'da Gıda ve İhtiyaç Maddeleri Toptancılarıyla buluşmasında, kendi milletvekili Hüsnü Bozkurt'u eleştirmeyi görev bilmiştir: "Kullanacağımız dil çok ama çok önemlidir. Her seferinde, referandum sürecinde de olan olaylarda da hep şunu söyledim. Diline hakim olamayan, memleketi iyi yönetemez. Demek ki önce dilimize hakim olacağız. Milli iradenin üstünde hiçbir güç yoktur. Öyle 'Asarım, keserim, denize dökerim' bunlarla olmaz." Kılıçdaroğlu, Bozkurt'un son derece doğru ve politik sözlerinin etkisini silmek için esnaf kürsüsünü fırsat bilmiştir. Şunları da söylemiştir: "Üç tane alkış geldi diye, diline

hakim olamamak doğru değildir. O zaman o siyasetçi, çabuk gaza gelir ve memleketi felakete götürür. Sağduyulu olmak, artıyı ve eksiyi bir arada görmek hepimizin görevidir. O nedenle konuşmayı tasvip etmediğimi dün televizyonların genel yayın yönetmenlerinin önünde de söyledim. Doğru bulmuyoruz. Bu memleketin huzura ihtiyacı var." Daha fazlasını aktaramayacağım. Ülkede diktatörlük kuran bir referandumun evetle sonuçlanmasında felaket görmeyen Kılıçdaroğlu, buna direnişi "memleketi felakete götürmek"le benzeştirmiştir. Hüsnü Bozkurt'un son derece doğru ve politik sözlerini nasıl kaba biçimde geçersiz hale getirdiğini göstermek için bu kadarı yeterli.

AKP'ye karşı Hüsnü Bozkurt'un irade beyanını silmek için Kemal Kılıçdaroğlu, Tayyip Erdoğan'a biat beyanında bulunmuştur. Şu sözler aynı gün, aynı yerde söylenmiştir: "Cumhurbaşkanını biz seçtik, millet seçti. Milletin seçtiği biri tartışma konusu olur mu? Hayır, olmaz. Milletin tercihine herkes saygı duymak zorundadır."

Yanılgı öğretmenden ders

Bu da yetmemiş, daha sıkı önlem gerekmiştir. Ertesi gün toplanan CHP Grup Başkanlığı, bütün milletvekillerine Hüsnü Bozkurt gibi konuşmalar yapmamaları ve grup başkanvekilinden izin almadan televizyona çıkmamaları konusunda uyarı yazısı göndermiştir.

Cumhuriyet'in yıkılışına isyan eden bir milletvekilini CHP genel başkanı böylelikle suçlu konumuna düşürmüş ve AKP düzenine ortak olduğunu açıklamıştır. Ne yazık ki, bu biatı görmemek için direnen milyonlarca CHP'li vardır. CHP'nin etkisizliğinin ve başarısızlığının temel nedeni, AKP'ye karşı politika yapmaktan kaçınması, bir parti olarak hareket etmeyerek, olmayanın jokeri rolünü oynamakla yetinmesidir.

Cumhuriyetin enkazında, HDP'yi ayrı tutarsak, iktidarı ve muhalefetiyle partisiz, politikasız bir sermaye düzeni kurulmuştur. Bu düzeni değiştirmek için irade beyanında bulunmak en büyük suçtur. Selahattin Demirtaş ve arkadaşları hapiste, cumhuriyeti yeniden kuracağız diyen Hüsnü Bozkurt, Kılıçdaroğlu'nun hedefindedir.

Böyle bir çaresizlikte, Ataol Behramoğlu'nun, AKP'ye karşı irade beyanında bulunan, parti kurmaya girişen Meral Akşener ve arkadaşlarını

destekleyen yazı yazması anlaşılır bir şeydir. Ama çare değildir. İlhan Selçuk, işkencecisiyle barışacak ölçüde özveride bulunmuş ama yanılmıştır. Ataol Behramoğlu'nu da benzer bir yanılgı beklemektedir.

Bence, aydınımızın yararlı bir öğretmeninden, yanılgı öğretmeninden bir kere daha ders almanın zamanıdır. Aydın, sorunların kaynağını bilen, kurtulmak için akılcı çözümler bulabilen insandır. Bilge insandır.

Meltem Cumbul'un el sıkmama jesti

Bilge insanın düşünceden yapmaya geçmesi, felsefede bir devrim olmuştur. Marx'ın Feuerbach üzerine ünlü 11. Tezinde, filozoflar bugüne kadar dünyayı yorumlamakla uğraştılar oysa aslolan dünyayı değiştirmektir, yazar. Bizim on dokuzuncu ve yirminci yüzyıl aydınlarımız da okumadan bu tezin gereğini yerine getirmişler, dünyayı değiştirmek için eyleme geçmişlerdir. Namık Kemal ve arkadaşlarının Yeni Osmanlılar'ı, Jön Türk aydınının İttihat ve Terakki partisi, Mustafa Kemal ve arkadaşlarının Müdaafa-i Hukuk partisi, Türkiye'nin devrimlerini yapan partilerinin hepsi birer aydın partisiydiler.

Cumhuriyeti kuran partinin, Müdaafa-i Hukuk'un İstanbul yöneticisi büyük yazarımız Yakup Kadri Karaosmanoğlu'ydu ve "Politikada 45 Yıl" diye anı kitabı vardır. Büyük şairimiz Nâzım Hikmet, Türkiye Komünist Partisi üyesiydi ve bir şiirinde "en çok senin saflarında olmakla öğünüyorum" demiştir. Bugün de Türkiye, aydınların değiştirme eylemine hasret duyan bir ülke haline gelmiştir. Aklın, bilimin, sevginin, yaşama sevincinin düşmanı bir iktidar altında sömürülmektedir. Polis, yakaladığı insanları çırılçıplak soyup yüzükoyun kelepçeli fotoğraflarını servis edecek ölçüde pervasızlaşmıştır. İşten atıldıkları için açlık grevinde Nuriye ile Semih, zindana atılmışlardır. Zulme en küçük direniş kıpırtısı halkı dalgalandırmaktadır. Bir ödül töreninde iktidar yandaşı bir filmcinin elinin sıkılmaması, basit bir jest, büyük politik yankı yapan bir eyleme dönüşmektedir. Jokerlerin parti olduğu yerde, jestler parti gibi ses getiriyor.

Aydınlar Partisi

İmam hatip mezunlarının, bakkal mektebinde okumuşların, inşaatçı-

ların parti kurdukları ve iktidar oldukları bir yerde, gerçeği bilen, geleceği görebilen aydınların parti kurması ve iktidara aday olmasından daha güzel ne olabilir.

Ataol Behramoğlu ve aydın arkadaşları, bizi jokerlere ve sağcı partilere mahkûm etmek yerine, bir Aydınlar Partisi kurarak mücadeleye davet etmelidirler. Türk aydınının onurları Yalçın Küçük, Taner Timur, Korkut Boratav, Yusuf Ziya Bahadınlı, Doğan Kuban'ın olduğu bir Aydınlar Partisi. Ataol Behramoğlu ve kuşağının, Özkan Mert, Şükrü Erbaş gibi şairlerin, Hasan Kıyafet, Mehmet Güler, Kemal Ateş, Bilgesu Erenus gibi gerçekçi yazarlarımızın, Fikret Başkaya, Mücella Yapıcı, Onur Hamzaoğlu, Güler Yalçın, Ender Helvacıoğlu, Gökhan Atılgan, İlker Belek, Tezcan Candan Karakuş, Orhan Gökdemir, Deniz Yıldırım, Ali Şimşek, Taylan Kara, Cemal Dindar, Fatih Yaşlı gibi hocalarımızın olduğu bir parti... Genco Erkal, Zeliha Berksoy, Rutkay Aziz, Orhan Aydın, Füsun Demirel, Metin Balay, Yüksel Aksu gibi sanatçılarımızın olduğu bir parti...

Böyle bir parti girişimi doğduğunda ne kadar büyük bir aydın birikimimizin olduğu görülecektir. Yorumlamaktan, başkalarından çare beklemekten yapmaya geçtiğimizde, bu ülke insanına yakışan yeni Cumhuriyet'i kurmak için ne kadar büyük bir halk desteğimiz olduğunu da göreceğiz. Bu halk desteği, Gezi halkımız, bu büyük çöküşte ve politik boşlukta yanlış partilere ve kişilere yönelip heder olup gidecek yoksa...

Aydınlar Partisi, yeni Cumhuriyet için bir irade beyanıdır.

Aydınlar Partisi ne yaptı ve neler yapabilir?

Önceki bölümde iki sosyalist aydının, Ataol Behramoğlu ve İlhan Selçuk'un, on yıl arayla, Cumhuriyet'in yaşatılması için iki sağ partiden çare beklemesini eleştirerek, çözümün eyleme girişmekten, bir Aydınlar Partisi oluşturarak sol bir programı yaşama geçirmek için irade beyanında bulunmaktan geçtiğini yazdım. Böyle bir Aydınlar Partisi için ilk aklıma gelen aydınları sıraladım. Elbette, bu liste temsili nitelikte isimlerden oluşuyor, harekete geçildiğinde on katı, yirmi katına ulaşacak bir kurucular kurulu ortaya çıkacaktır.

Aydınlar Partisi önerisine, partilerin sınıflara dayalı olacağı, aydınların bir sınıf olmadığı, dolayısıyla aydınlar partisinin de olamayacağı biçiminde eleştiri getirilebilir. Türkiye'de kurulmuş partilere bakıldığında böyle bir sınıf-parti eşleşmesinin olmadığını kolaylıkla görebiliyoruz. Türkiye'de toplumsal yapıyı belirleyen kapitalist sınıf ile işçi sınıfı olduğu halde, kapitalist sınıfın çıkarlarını savunan çeşitli sağcı partiler olduğu gibi, işçi sınıfına dayalı birçok sol parti de bulunuyor. Sınıfsal bölünme ve çatışmaların siyasi yansımasını birebir saflıkta ve netlikte göremiyoruz. Sermayenin çeşitli fraksiyonları, ideolojik versiyonları ayrı partilerde

örgütleniyor. Gücünü birlikten ve örgütlenmesinden alacak işçi sınıfının siyasi yansımasının çok sayıda partiye bölünmüş olması, bizim cephede de saflaşma ve netleşme sorunları olduğunu somutluyor.

60'ların iki Aydın Partisi

Aydınlar Partisi böyle bir siyasi ortamda, nesnel gereklilik kazanıyor.

Önceki bölümde, tarihimizde devrimlere öncülük eden partilerin büyük ölçüde aydın partileri olduğunu vurgulamıştım.

Türkiye'nin coşkulu, umutlu, harika 1960'lı yıllarına baktığımızda sahnede iki büyük aydın partisini buluyoruz. Türkiye İşçi Partisi, sendikaların kurduğu bir parti olmakla birlikte, gelişmesini ve etkili olmasını, üniversite hocası bir aydın, Mehmet Ali Aybar'ı başkanlığına getirmekle ve Türkiye'nin neredeyse bütün yazar, sanatçı, akademisyenlerini saflarına çekmekle sağladı. Türkiye'nin sorunlarına emekçi bakışıyla çözüm arayan, yaşama diyalektik maddeci felsefeyle yaklaşan, umudunu ve iyimserliğini tarih bilincinden alan sosyalist aydınlar ortaklaşa çalışmayla TİP'i 60'ların en etkili partisi yapmayı başardılar. 1965 seçimlerinde Meclis'e 15 milletvekiliyle giren TİP'in parlamentoda etkili bir halk kürsüsü kurması sermaye partilerini perişan etmişti. TİP grubunda üniversite hocaları Aybar, Boran, Aren, yazarlar Yusuf Ziya Bahadınlı, Çetin Altan, hukukçu Niyazi Ağırnaslı, tıp doktoru Tarık Ziya Ekinci gibi aydınlar vardı. TİP milletvekillerinin tam bir aydın çalışmasıyla, araştırmalara dayalı verilerle hazırladıkları yasa önergeleri, bütçe konuşmaları karşısında sermaye partilerinin milletvekilleri cevap verebilmek için Meclis Kütüphanesi'nin yolunu öğreniyorlardı.

Sermaye partileri bir aydın ve işçi partisi olan TİP karşısında, "Bir daha asla!" dediler ve seçim sistemini değiştirdiler. Bugünkü yerinden kıpırdatılamayan yüzde 10 seçim barajı, sermayenin elli yıldır genlerine işlemiş TİP korkusunun eseridir.

Dönemin bütün yazarları TİP'liydi. Orhan Kemal, Yaşar Kemal, Can Yücel, Fethi Naci, Yalçın Küçük TİP'teydiler. Tiyatrocular, sinemacılar, müzisyenler, ressamlar TİP'teydiler. 68 Kuşağının yetişmesinde TİP'in büyük katkısı oldu ve TİP'in parçalanmasında ve etkisizleşmesinde de

bu kuşağın, MDD'ci çizginin büyük rolü oldu.

Doğan Avcıoğlu'nun Partisi

60'ların ikinci aydın partisi, Doğan Avcıoğlu'nun Yön'üydü. 1961 Aralık'ında kapağında büyük bir soru işareti ve "Çıkmazdan Kurtuluş Yolu" başlığıyla çıkan ilk sayısında "Aydınların Ortak Bildirisi" yer alıyordu. 1041 aydının imzasıyla yayınlanan bildiride Türkiye'nin sorunlarına devletçilik gibi sosyalizan çözümler öneriliyordu. Yön bir dergiydi ama etkili yayıncılığıyla, Türkiye'nin sorunlarına çözüm arayan yazılarıyla, kapsadığı geniş aydın çevresiyle, Doğan Avcıoğlu'nun önderliğiyle dergiden öte bir aydınlar partisiydi. Zaten Yön'ü kapatıp 1969 yılında Devrim dergisini çıkarmaya başlayan ve örgütlenmesini ordu içine de yayarak iktidarı almayı hedefleyen Doğan Avcıoğlu'nun pratiği de bunu kanıtlıyordu.

60'ların iki önemli ve etkili aydınlar partisini, "toplumsal uyanış, iktisadi gelişmeyi aştı" diyen generallerin 12 Mart 1971 darbesi kapattı. 12 Mart en çok aydınları hapse attı. Sevgi Soysal, Yıldırım Bölge Kadınlar Koğuşu'nda, Uğur Mumcu Sakıncalı Piyade'de 12 Mart'ın aydın hapishanelerini yazdı. İlhan Selçuk, Ziverbey Köşkü'nde gördüğü işkenceyi "akrostişli ifadesini" yazarak belgeledi.

Aydınlar ile devrimci gençler, 12 Mart hapishanelerinde buluştular, birbirlerini daha iyi anladılar. Deniz Gezmiş, anılarını Erdal Öz'e hapishanede anlattı, Gülünün Solduğu Akşam'ın notları koğuşta tutuldu.

Aydınlar Partisi ve sol aydınlanma

İki aydın partisinin etkin olduğu 1960'larda Türkiye'de büyük bir sol aydınlanma yaşandı. Üç sosyalist gazeteci İlhan Selçuk, Çetin Altan, İlhami Soysal yazılarıyla sol bilinci küçük kasabalara kadar taşıdılar. Muzaffer Erdost, Enver Aytekin, Süleyman Ege, Mehmet Ali Ermiş, Mehmet Ali Yalçın gibi yayıncılar mahkemeleri ikinci adresleri yapmayı göze alarak sosyalist literatürü yayınladılar. Nâzım Hikmet, uzun aradan sonra ilk kez Yön aracılığıyla yeniden yayınlandı. Şiirde 68 Kuşağı sahneye çıktı. Edebiyatımızın gerçekçi kanalı önemli eserler verdi. Orhan Kemal, Fakir

Baykurt, Kemal Bilbaşar, Hasan Hüseyin, Talip Apaydın ve öteki gerçekçi yazarlarımız aydınlar partisinin yarattığı sol özgürlük havasında geniş okur kitlesiyle buluştu. Birçok sosyalist dergi bu dönemde binlerce okura ulaştı.

Nihayet, 15-16 Haziran 1970'te, "Türkiye'yi Sarsan İki Uzun Gün", büyük işçi direnişi yaşandı. 60'ların politik aydınlanması pratik yansımasını Gebze'den Haliç'e uzanan bu büyük işçi kalkışmasında gösterdi. Vasıf Öngören, bu direnişin Zengin Mutfağı'nda yol açtığı büyük korkuyu ve sahneye giren sermaye köpeklerini tiyatroya taşıdı.

12 Eylül'de Aydınlar Partisi

12 Mart Darbesi, en büyük yıkımı aydınlar üzerinde yaptı. Edebiyatımızın gerçekçilikten, biçimciliğe ve burjuva bireyciliğine kaymasının koşulları hazırlandı. 70'lerde iç savaş tırmandırıldı, ilk kurbanları aydınlar oldu. 70'lerde siyasi cinayetlerin katlettiği Bedrettin Cömert, Cavit Orhan Tütengil, Necdet Bulut, Ümit Kaftancıoğlu tanınmış aydınlardı. 70'lerde aydınlar ikiye değil, daha çok partiye dağıldılar. Ortaklığın gücü olmayınca, gelişkin ve etkili eylemler yapmak da mümkün olamadı. Ama yine de Türk edebiyatı ve sanatı büyük ölçüde toplumsal duyarlık yüklüydü. Gerçekçiydi ve soldaydı. Aydınların sesi politik arenada etkili olmasa da sanat ve kültürde belirleyiciydi.

12 Eylül Darbesi, politik hareketleri dağıtırken, aydınlar direnişin odağı olmaya başladı. Aydın-sızlaşma faslında Yalçın Hocamızın, son aydın destanımızı yaratanlardan biri olarak benzersiz üslubuyla yazdıklarını, burada, bu dönemin bir izleyicisi olarak tekrar yazmayı deneyeceğim.

1980'de kurulan Yazko, Yazarlar ve Çevirmenler Kooperatifi, yayıncılığın olanaklarını kullanarak, 12 Eylül'e karşı aydın direnişinin odaklarından biri oldu. Yazko Edebiyat, Yazko Somut, Yazko Felsefe dergileriyle sol edebiyat ve kültür birikimi 12 Eylül günlerinde korunuyor ve yeni kuşaklara aktarılıyordu. Daha sonra Yalçın Küçük ile Aziz Nesin'in girişimiyle Ekin-Bilar kuruldu. Ankara ve İstanbul'da söyleşiler, imza günleri, sanat geceleriyle aydınlar faşizme karşı direnişi sürdürdüler. 12 Eylül'e karşı Aydınlar Bildirgesi, aynı süreçte hazırlandı. Yeniden bir aydınlar partisi, eyleme geçmiş, 12 Eylül'ün aşılması için irade beyanında bulun-

muştu. "Aydınlar Dilekçesi Davası" 12 Eylül'ün buna cevabıdır. 12 Eylül, 12 Mart kadar olmasa da, aydınları hapishaneye kapatmayı ve uzun süre tutmayı politika bildi. Barış Derneği üyesi aydınlar uzun yıllar hapis yattılar. Ama 12 Eylül'ün etkisinin kırılmasında Yazko, Ekin-Bilar, Aydınlar Bildirgesi girişimleriyle somutlanan aydınlar partisinin büyük rolü oldu. 12 Eylül'ün işkencelerinin duyurulmasında ve uluslararası dayanışma sağlanmasında aydınlar görev üstlendiler. 60'lardaki gibi gelişkin ve etkili olamasa da bir aydınlar partisi vardı ve emekçi halkı için mücadelesini sürdürüyordu.

Yalçın Küçük'ün Toplumsal Kurtuluş dergisi, 1987 yılında çıktı; 12 Eylül'den sonra ilk kitlesel 1 Mayıs kutlamasını aynı yıl Beyoğlu Emek sinemasında düzenledi. Rasih Nuri İleri, Mihri Belli, Mesut Odman, İlhan Akalın, Bilgesu Erenus gibi değişik kuşaklardan ve geleneklerden aydınları sayfalarında birleştirirken, 80'lerin aydın mücadelesinin birikimlerini ve gündemini 90'lara taşımayı başardı. Basında ilk Abdullah Öcalan söyleşisini de Yalçın Küçük yapmış ve Toplumsal Kurtuluş'ta yayınlamıştı. Yalçın Küçük, 90'ların başında, Ankara'da Özgür Üniversite'yi kurdu; Açılış Dersi'ni İsmail Beşikçi vermiş, Fikret Başkaya kurumsallaştırılmasında sorumluluk üstlenmişti. Daha sonra İstanbul'da da eğitime başlayan Özgür Üniversite, 90'lardan bugüne aydınlar partisinin kalıcı bir çalışması olarak varlığını sürdürmektedir.

Gerçekçi edebiyat ve aydın yazar

12 Eylül, aydınlar partisine en büyük darbeyi içten vurdu; edebiyatın ana kanalını, gerçekçiliği kuruttu, burjuva bireyciliğini, sola ve toplumsal değerlere hakaret eden "küfür romanlarını" yükseltti. Bunun için medyalaşan basın ve sermayeleşen yayıncılık sektörünü kullandı. Edebiyat eleştirisinin yerini, kitap tanıtımı ve methiyesi aldı. Goebbels, Nazi Almanya'sında edebiyat eleştirisini yasaklamış ve yerine "edebiyat raporunu" getirmişti, 12 Eylül, her türden bayağı burjuva modernizmini ithal koşullarını hazırladı. Edebiyatımız topluma, insana, yaşama yabancılaştı.

Bu edebiyatın yazarı artık aydın değildi. İnsanın özgürleşmesi, toplumdaki eşitsizliklerin ortadan kaldırılması için hiçbir kaygısı olmayan yazıcıların edebiyatıydı. Bu yazıcıların yetiştiği 12 Eylül fideliğinde ay-

dınlar partisi nasıl yaşam bulacaktı?

Burada Aziz Nesin'nin, ayak sesleri duyulan dinci gericilik karşısında aydınlanma kanalları yaratmayı amaçlayan çalışma ve girişimlerini de not etmek durumundayız. "Onbinler A.Ş." adı verilen, binlerce ortaklı bir sol gazete çıkarma çalışmaları, ne yazık ki, bütünüyle başarılı olamadı ve Aziz Nesin'in günlük Aydınlık gazetesine başyazar olmasıyla sonuçlandı. 2 Temmuz 1993, Sivas, büyük aydın kıyımı, karşıdevrimci partinin iktidara gelişinin ayak sesleriydi. Sosyalist gerçekçi eleştirmenimiz Asım Bezirci'yi, şairlerimizi, müzisyenlerimizi, gençlerimizi Sivas'ta yaktılar. Aklımızı çökertmeyi hedefleyen, cahilleşmeyi yerleştirmek için girişilmiş bir büyük aydın pogrom'udur.

12 Mart'tan sonra sosyalist aydınlar partisine karşı karşıdevrimci bir aydınlar partisi oluşturulmuştu. Karşıdevrimci aydın olamayacağına göre, bugün liberal dediğimiz, bu edebiyat ve sanatla uğraşan takıma, burjuvazinin "teknokratı" demek daha doğru olur. 70'lerin sonunda netleşen bu teknokratlar partisi, Birikim dergisiyle, İletişim Yayınları'yla, 80'lerde Yeni Gündem dergisiyle sosyalist bilincin aşındırılmasında, gerçekçi edebiyat ve sanatın etkisizleştirilmesinde büyük rol oynadılar. Bu teknokratlar partisi, özellikle 90'lardan sonra aydınlar partisinin yıkılmasında ve dağılmasında çok etkili oldu. Batının gerici yazarları çevrilip Türk edebiyatına model olarak sunuldu. "Alçalmanın yazıcısı" Kundera'yı bunlar kampanya yaptılar. Küfür romanları bunlarca yayınlandı ve ödüllere boğuldu. Gerçekçilik, devrini doldurmuş, geçmişte kalmış bir sanat anlayışı olarak kabul ettirildi. Edebiyat, aydın uğraşı, aydın yetiştirme toprağı olmaktan çıkartıldı. Burjuva teknokratları kendilerini "aydın" diye sundular. Reel sosyalizmin yıkılışı, gerici düşüncelerini yaymak için büyük bir boşluk sundu.

Sonunda aydınlar partisinin yerini aldılar. AKP yandaşlığı, "yetmez ama evet" çürümüşlüğü bunların işidir.

Sanatçılar Girişimi'yle canlanan

Bugün, 80'lerin başında olduğu gibi, kendiliğinden de çıksa, güçlü bir aydınlar partisinin olmayışı, karşıdevrimci teknokratlar partisinin kültür sanat alanını düzleyen bu icraatının sonucudur. Bu parti, Cum-

huriyet'in çökertilmesinde en az AKP kadar pay sahibidir. Özellikle Silivri davaları sırasında, hapishaneye kapatılan cumhuriyetçilerin toplum gözünde suçlu hale getirilmesinde az çaba göstermemiştir. Bir zamanlar TİP'te, aydınlar partisinde ikbal arayan kimi fırsatçılar, bugün teknokratlar partisinin kanatları altındadırlar. Hemen Adalet Ağaoğlu, Oya Baydar gibileri aklımıza geliyor.

İki bin bir yılında Sosyalist İktidar Partisi'nin girişimiyle kurulan, çalışmalarında yer aldığım Sol Meclis, aralarında Tevfik Çavdar, İzzettin Önder, Haluk Gerger, Ayfer Eğilmez, Metin Çulhaoğlu, Haluk Yurtsever, Onur Hamzaoğlu'nun da bulunduğu yaklaşık kırk aydını bir araya getirmişti. Türkiye'nin durumuna ilişkin sosyalist bakış açısıyla teorik bilgi üretmeyi amaçlayan aydınlar topluluğunun kamuya açık toplantıları ve ortak kitap çalışmaları oldu. Ne yazık ki bu girişim varlığını geliştirip sürdüremedi.

Aydınlar partisinin son canlanışı, Silivri Davaları karşısında tepki ve direnişle ortaya çıktı, diyebiliriz. Bu yargılamalar başladığında Demirtaş Ceyhun ve arkadaşları hapishane kapısında protesto eden bir açıklama yapmışlardı. Bu direniş giderek aydınları bir araya getirdi, örgütledi. Tarık Akan'ın Silivri barikatlarını zorlayan fotoğrafı, 2010'larda yeniden canlanan aydınlar partisinin tarihsel anlarından birini simgeler.

29 Şubat 2012 tarihinde, Beyoğlu'nda, Ortaoyuncular Tiyatrosu'nda toplanarak AKP'ye karşı, "Bizler, Türkiye'nin tüm sanat insanları, ülkemizin geleceği için kaygılıyız. Evrensel aydınlanma değerleri, cumhuriyetimizin kazanımları yok ediliyor. Bağımsız düşünce demir parmaklıklar arkasında," diye başlayan bildiriyi okuyanlar, aydınlar partisinin canlanma belirtilerinden birini sergilediler. Ataol Behramoğlu ve Orhan Aydın'ın öncülüğünde örgütlenen Sanatçılar Girişimi, bu kapsamlı bildiriden sonra sanata yönelik baskılara, Fazıl Say'ın yargılanması benzeri birçok somut olaya tepki gösterdi. AKP'nin Türkiye'yi soktuğu karanlığa itiraz etti. Bostancı Gösteri Merkezi'nde "Reddediyoruz!" başlıklı bir etkinlik düzenledi.

Aydınların reddi Gezi'de yankılandı

2012'de Sanatçılar Girişimi'ni oluşturan, Türkiye'nin aydın nitelikle-

rini koruyan sanatçıları, AKP'ye karşı irade beyanında bulundu.

AKP'ye karşı Haziran Ayaklanması'nda, belli belirsiz bu Aydınlar Partisi'nin, Sanatçılar Girişimi'nin reddinin, oluşturduğu birikimin büyük etkisi olduğunu düşünüyorum. Yalçın Küçük, Demirtaş Ceyhun, Tarık Akan, Levent Kırca, Ataol Behramoğlu, Fazıl Say, Nihat Genç ve başkaları, AKP'ye, 2007'den başlayarak gelişen köklü bir aydın eleştirisi getirdiler. Sanatçılar Girişimi'yle bir aydınlar partisine kavuşan aydın tepkisi yankısını Gezi'de buldu.

Bugün ise, Türkiye'de büyük bir sessizlik vardır. Tek kişinin konuştuğu, büyük çoğunluğun reddiyesini içine akıttığı bir Türkiye'deyiz. Gerçekleri yüksek sesle dile getirecek, güzel geleceğin umut ve öfkesini duyuracak bir oluşuma, Aydınlar Partisi'ne ihtiyacımız var.

Aydınlar Partisi, yeniden sanat ve edebiyatı toplumsal duyarlılık yüklü, davası ve kavgası olan bir etkinlik haline getirecek. Bayağı burjuva estetiğini geçersizleştirecek. İnsana vurulan kapitalist dinci zincirleri göstererek kırılması için ilham verecek.

Aydınlar Partisi, sol partilerin yerini alacak değil; topluma bilimin, felsefenin, sanatın diliyle seslenerek doğrultu kazandıracak, umut ve güven verecek bir odak olacak.

Yeter ki, çürümüş düzeni teşhir edecek bu odak olsun; onun yarattığı ışık ve enerjiden her parti payına düşeni alabilir.

Ne Yapmalı'da altını çizdiğim satırlar

Lenin'den ilk okuduğum kitap Şiar Yalçın'ın çevirdiği, Bilim ve Sosyalizm Yayınları'nca yayınlanmış Karl Marx ve Doktrini'ydi. Lenin çok açık ve anlaşılır yazmıştı, çeviri de güzeldi, benim için tam zamanında okunan bir marksizme giriş kitabı olmuştu. Önemli gördüğüm yerlerin altını kurşun kalemle çiziyordum. Kitabı bitirdiğimde, çizilen satırların çizilmeyenlerden daha çok olduğunu görmüştüm. Yolun başında, yeni her şey, altı çizilecek denli önemli geliyordu.

Marx'ı, Engels'i, Lenin'i okudukça, azçok anladıkça kitaplardaki altı çizilen satırlar da giderek azaldı. Diyalektik materyalist bakış açısını özümsedikçe olguya ilişkin bilgiden çok, bilgiye götüren yönteme ilişkin satırların altını daha çok çizer oldum.

Kitaplarda altı çizilen satırları, hangi sorunun cevabını aramak için okuyorsak ona göre belirleriz. Zamanla aynı kitapları tekrar tekrar okumak gerektiğinde, önceki okumalar ve yeni sorular ışığında bu kez başka cümleler önemli görünür.

Kitaplarda altı çizilen satırlar giderek azalmıştır ama yeniden okunduğunda bu kez başka yerler önemli görünmüş, onların altı çizilmiştir.

Aynı kitabın iki üç okumasından sonra, bir de bakarsınız altı çizilen satırlar, çizilmeyenleri yine geçmiştir.

Tarihin 15 yılda doğruladığı kitap

Aydınlar Partisi'ni yazmaya hazırlanırken Lenin'in, "işçi sınıfına dışardan bilinç götürecek" parti teorisini kurduğu Ne Yapmalı'yı yeniden okudum. Ataol Behramoğlu'nun, Meral Akşener'in partisini desteklemesini eleştirdiğim yukardaki bölümcelerde, Ne Yapmalı'nın katkısına adını anarak yer veremedim. Kırmızı kalemle altını çizdiğim satırlardaki ilham verici fikirleri, yüz yıldan uzun bir zaman sonra, bambaşka bir dünyada politika ve parti tartışması yaparken somutla kaynaştırıp güncelleştirmeyi son derece önemli buluyorum.

Şimdi, burada bunu yapmayı deneyeceğim; Ne Yapmalı'da altını çizdiğim satırları kısa yorumlarla geniş biçimde aktaracağım.

Lenin, 1902 yılında yazdığı Ne Yapmalı'da, işçi sınıfının sendikalar eliyle "ekonomik mücadelesine" ve "kendiliğinden hareketine" çok önem veren ekonomizm eğilimiyle polemik içinde yeni bir parti teorisi kurar. Otokrasi koşullarında işçi sınıfına siyasal bilinç "dışardan", profesyonel devrimcilerden oluşan bu partinin çalışmasıyla kazandırılacaktır. İşçi sınıfı partisi teorisinin oluşturulduğu bu kitabın yazılışından on beş yıl sonra 1917 büyük Ekim Devrimi oldu; Lenin'in Partisi, milyonların ayaklanmasını yönetmeyi ve iktidara taşımayı başardı. Burada okuyacağınız altı çizili satırlar, kısa süre içinde doğruluğunu tarihin tescil ettiği bu kitaptan alınmıştır.

Yüz yıl öncenin sosyal-demokrat partisi

Lenin, Ne Yapmalı'da, "kendiliğinden unsur", özünde tohum halindeki bir bilinçlenmeden başka bir şey değildir,[1] diye yazar. Partinin görevi, yığınların kendiliğinden hareketlerinde ortaya çıkan bu tohum halindeki bilinçlenmeyi geliştirerek, onları örgütlemek ve sınıf mücadelesinin güçlerine dönüştürmektir.

---

[1] V.İ. Lenin, Ne Yapmalı?, Çeviren: Muzaffer Erdost, Sol Yayınları, 2008, Ankara, s.37. Bundan sonraki aktarmalar parantez içinde sayfa numaraları belirtilerek yapılacaktır.

Aynı konuda, cevabını içinde taşıyan sorusu şudur: "Ama sosyal-demokrasinin işlevi, kendiliğinden hareketin üzerinde dolaşan bir 'ruh' olmak ve bununla yetinmeyip bu hareketi 'kendi programı' düzeyine yükseltmek değil de nedir?" (s.61) Buradaki "sosyal-demokrasi" kavramının o dönemde sosyalizmi veya komünizmi anlatan bir kavram olduğunu unutmayalım. Ekim Devrimi'ni yapan, adını daha sonra Rusya Komünist Partisi olarak değiştirecek partinin adı Rusya Sosyal-Demokrat İşçi Partisi'ydi. İşçi sınıfı partilerinin komünist adını almaları, Birinci Emperyalist Paylaşım Savaşı'nda, kendi kapitalistlerinin savaş politikalarını destekleyerek sosyalizmden kopan, "sosyal-şoven" olan Avrupa "sosyal-demokrat" partilerinden kendilerini ayırma gerekliliğinden doğmuştur. 2. Enternasyonal'in çöküşü, Komünist Enternasyonal'in kuruluşu da bu sürecin içindedir.

Lenin'in ideolojik mücadelenin önemi ve güçlükleri üzerine yazarken yaptığı şu saptama, bugün "sosyal medya" çağında daha da koyulaşan bir gerçeği ortaya koyuyor: "burjuva ideolojisi köken bakımından sosyalist ideolojiden çok daha eskidir, çok daha gelişkindir, ve boy ölçüşülemeyecek kadar daha çok yayılma olanaklarına sahiptir." (s.50) Halkların cahilleştirildiği, insanların büyük bir yalnızlaşma ve yabancılaşma çemberine sokulduğu günümüz tekelci toplumlarında egemen ideolojiye karşı savunma mekanizmaları büyük ölçüde ortadan kaldırılmıştır. Bu koşullarda parti'nin işçi sınıfı ideolojisini üretme ve muhataplarına içselleştirmede işlevi ve etkinliği daha yaşamsal hale gelmiştir.

İnsana kendini sattıran düzen

Lenin, Ne Yapmalı'da tekrar tekrar işçi sınıfının mücadelesini yalnızca sendikal düzeyle sınırlandırmaya çalışan ekonomistlerle tartışırken, bu mücadelenin siyasallaşması, ulusal ölçekte varlığını göstermesi gerektiğini vurgular. "Sosyal-demokrasi, yalnızca işgücünün daha uygun koşullarda satılması için değil, aynı zamanda mülksüzlerin kendilerini zenginlere satmaya zorlayan toplumsal düzenin kalkması için de işçi sınıfı savaşımına önderlik eder. Sosyal-demokrasi, yalnızca belirli bir işverenler grubuyla ilişkilerde değil, modern toplumun bütün sınıflarıyla ve örgütlenmiş bir siyasal güç olarak devletle de ilişkilerde işçi sınıfını

temsil eder." (s.66)

İşçi sınıfı bilinci nedir ve nasıl kazanılır; aktaracağım cümlelerde Lenin bunu olağanüstü incelikli biçimde tarif ediyor. İtalikle gösterilerek vurgulanmış sözcükler ve bundan sonraki aktarmalardaki italikler Lenin'in incelikli yazımının ürünüdür. "*Eğer işçiler, hangi sınıfları etkiliyor olursa olsun*, zorbalık, baskı, zor ve suiistimalin *her türlüsüne* karşı tepki göstermede eğitilmemişlerse ve işçiler bunlara karşı, başka herhangi bir açıdan değil de, sosyal-demokrat açıdan tepki göstermede eğitilmemişlerse, işçi sınıfı bilinci, gerçek bir siyasal bilinç olamaz. Eğer işçiler, öteki toplumsal sınıfların herbirini, entelektüel, moral ve siyasal yaşamlarının bütün belirtilerinde gözleyebilmek için somut ve her şeyden önce güncel siyasal olgular ve olaylardan yararlanmasını öğrenmezlerse; eğer materyalist tahlil ve ölçütleri, nüfusun bütün sınıflarının, katmanlarının ve gruplarının yaşam ve eylemlerinin bütün yönlerine pratik olarak uygulamayı öğrenmezlerse, çalışan yığınların bilinci, gerçek bir sınıf bilinci olamaz." (s.80)

Bütün sınıflara giden parti

Bu karmaşık, zor ve sürekli kılınması gereken işi, işçilere siyasal sınıf bilinci kazandırma işini ancak çok iyi örgütlenmiş bir işçi sınıfı partisi yapabilir. "Siyasal sınıf bilinci, işçilere, *ancak dışardan* verilebilir, yani ancak iktisadi savaşımın dışından, işçilerle işverenler arasındaki ilişki alanının dışından verilebilir. Bu bilgiyi elde etmenin olanaklı olduğu biricik alan, bütün sınıf ve katmanların devletle ve hükümetle ilişkisi alanı, *bütün* sınıflar arasındaki karşılıklı ilişkiler alanıdır. Onun için, işçilere siyasal bilgi vermek için ne yapmalı sorusuna yanıt, pratik içindeki işçilerin ve özellikle ekonomizme eğilim gösterenlerin çoğunlukla yeterli buldukları 'işçiler arasına gidilmelidir' yanıtı olamaz. İşçilere siyasal bilgiyi verebilmek için, sosyal demokratlar, *nüfusun bütün sınıfları arasına gitmek* zorundadırlar; onlar ordu birliklerini *bütün yönlere* sevketmek zorundadırlar." (s.90) Sosyalistlerin siyasal mücadeleyi bütün sınıflara giderek, toplumun bütününü kapsayacak ve etkileyecek kapsamda yürütmeleri gerekliliği Nasıl Yapmalı'nın bir başka önemli tezidir. Lenin, kitabın başka bir yerinde, bunu şöyle tekrarlıyor: "Biz teorisyenler olarak, propagandacılar

olarak, ajitatörler olarak ve örgütçüler olarak 'nüfusun bütün sınıfları arasına gitmeliyiz'". (s.93) Bunu, bütün sınıfları bu düzenden soğutmak için yapmalıyız. Lenin'in, "bütün sınıfları" tamlaması, düzenin egemen sınıfı kapitalistleri de kapsıyor mu? Muhtemelen; çünkü parti bütün sınıflar arasında örgütlenirken, yalnızca öğretmek ve etkilemekle yetinmiyor, o sınıfların gerçeğini de anlamaya çalışıyor. Kapitalist sınıfın, kapitalist devletin gerçeklerini kavrayabilmek için buralarda olmak gerekiyor: "Ve işçilere gerçek, kapsamlı ve canlı siyasal bilgiler sağlayabilmek için, her yerde, toplumun bütün katmanlarında ve devlet mekanizmamızın bütün iç çarkları hakkında bilgi edinebileceğimiz bütün mevkilerde 'kendi adamlarımız', sosyal-demokratlar bulunmalıdır. Böyleleri, yalnızca propaganda ve ajitasyon için değil, ama daha çok örgütlendirme için gereklidir." (s.98)

Örgütlenecek en stratejik kurumlardan biri de ordu'dur: "Elimizdeki güçler olanak verir vermez, hiç duraksamadan, bütün dikkatimizi, askerler ve subaylar arasındaki propaganda ve ajitasyona ve partimize bağlı 'askeri örgütlerin' yaratılmasına vermeliyiz." (s.140)

Siyasal mücadelede liderin rolü

Partinin bulunduğu yerde öncü olması düzene karşı devrimci perspektifini her somut durumda yaşama uygulamasına bağlıdır. "Ama 'biz', eğer ön saflardaki demokratlar olmak istiyorsak, yalnızca üniversite ya da zemstvo vb. koşullarından yakınanların düşüncelerini, tüm siyasal düzenin beş para etmediği düşüncesine yöneltmeyi üstlenmeliyiz. Bütün muhalefet katmanlarının savaşıma ve partimize ellerinden gelen desteği verebilmelerini sağlamak için *kendi* partimizin önderliği altında, çok yönlü bir siyasal savaşımın örgütlendirilmesi görevini biz üzerimize almalıyız. Pratik içindeki sosyal-demokratlarımızı, bu çok yönlü savaşımın bütün belirtilerine kılavuzluk edebilen, kaynaşma halindeki öğrencilere, hoşnutsuz zemtsvo mensuplarına, öfkeli dinsel mezhep mensuplarına, küskün ilkokul öğretmenlerine, vb., vb. gereken anda 'kesin bir eylem programını kabul ettirmesini' bilen siyasal önderler olarak eğitmek, bizim işimiz olmalıdır." (96-97) Parti, çok yönlü, gelişkin önderler yetiştiren bir okul olmak zorundadır. Elbette, toplumun devrimci kaynaklarını israf

etmemek gerekir. "Gerçek şudur ki, toplum, 'davaya' uygun birçok insan yetiştirmektedir, ama biz, bunların hepsini kullanamıyoruz." (s.140)

"Öte yandan, biz, hem bilinçli işçiler arasından ve hem de aydınlar arasından bu savaşım için önderlerin eğitilmesini sağlamadıkça, yığınlar hiçbir zaman siyasal savaşımı yürütmeyi öğrenemeyeceklerdir. Böyle önderler, ancak siyasal yaşamımızın bütün her günkü yönlerini, çeşitli sınıfların çeşitli nedenlerle bütün protesto ve savaşım girişimlerini sistemli olarak değerlendirerek eğitimlerini sağlayabilirler." (s.175)

Lenin, partinin "bir düzine" deneyimli, gelişmiş lidere ihtiyacı olduğunu Alman partisini örnekleyerek vurgular: "Siyasal düşünce Almanlar arasında yeteri kadar gelişmiştir, ve profesyonel olarak eğitilmiş, uzun deneylerden geçmiş ve tam bir uyum içinde çalışan 'bir düzine' denenmiş ve yetenekli lider olmadan (ve yetenekli kişiler yüzlerle doğmaz) modern toplumda hiçbir sınıfın kararlı bir savaşıma girişemeyeceğini anlayacak kadar siyasal deneyim edinmişlerdir." (s.133) Yetenekli lider'in az bulunurluğu ve lider'siz siyasal savaşımın yürümeyeceği tezini reel sosyalizmin çöktüğü günümüz dünyasında daha çok önemsemek durumundayız.

Lenin'in Aydınlar Partisi

Lenin'in, Komünist Parti'de örgütlenmiş ve işçi sınıfına "dışardan" bilinç götürecek devrimcileri "aydın" olarak nitelediğini de okuyoruz. Sosyalizm teorisinin, "mülk sahibi sınıfların eğitim görmüş temsilcileri tarafından, aydınlar tarafından geliştirilen, felsefi, tarihsel ve iktisadi teorilerden doğup" geliştirildiğini yazan Lenin, "bilimsel sosyalizmin kurucuları Marx ve Engels'in kendileri de, burjuva aydın katmanındandırlar" diyor ve şöyle devam ediyor: "Tam aynı yolda, Rusya'da sosyal-demokrasinin teorik öğretisi, işçi sınıfı hareketinin kendiliğinden gelişmesinden tamamen bağımsız olarak doğmuştur; devrimci sosyalist aydın katman arasındaki düşünce gelişmesinin doğal ve kaçınılmaz bir sonucu olarak doğmuştur." (s.39) Bugün dünyada ve Türkiye'de, aydın-sızlaşma çağındayız, sosyalizmin etkisizleşmesi, çürümüş tekeller düzeninin aşılması için güçlü teorik seslerin çıkmaması, aydın katmanın ortadan kaldırılmasının sonucudur. Felsefi, bilimsel, sanatsal çalışmalar yürüten kişilerin düzenin teknokratlarına çevrilerek aydın niteliklerinin silinmesi, düzene

devrimci seçenek yaratılmasının teorik zeminini zayıflatmıştır.

Soğuk Savaş'la birlikte entelektüel tabakalar, antikomünist ideolojiyle donatılmış ve çürümüş düzenin araçlarına çevrilmiştir. Hiç düşünmeksizin Stalin ile Hitler'i "diktatörlük" kavramıyla özdeşleştiren düzen ideologları, sürekli sosyalizmi karalamaktadırlar. Lenin, sınıflı toplumda bunun ne anlama geldiğini çok önceden yazmıştır: *"herhangi bir biçimde sosyalist ideolojiyi küçümsemek, ona birazcık olsun yan çizmek, burjuva ideolojisini güçlendirmek anlamına gelir."* (s.48)

"Yığınların kendiliğinden uyanışının gerisinde kalan yalnızca genel olarak devrimciler değildir; işçi-devrimciler bile işçi sınıfı yığınlarının kendiliğinden uyanışının gerisinde kalmaktadırlar. Ve bu olgu,(...) birinci ve en önemli görevimizin, parti eylemi bakımından aydın devrimcilerle aynı düzeyde olan işçi sınıfı devrimcilerinin ortaya çıkmasına katkıda bulunmak olduğunun kanıtıdır ('parti eylemi bakımından' sözcüklerini vurguluyoruz, çünkü, işçilerin öteki bakımlardan aydınlarla aynı düzeye gelmesi, ne o kadar kolaydır, ne de o kadar ivedi bir zorunluluktur)." (s.142)

Aydınların Rus devrimci hareketinde belirleyici bir yeri vardır. 19. Yüzyıl gerçekçi Rus edebiyatı kitlelerin bilinçlenmesine olağanüstü katkı sağlamıştır. Lenin'in Ne Yapmalı'da sözünü ettiği, 1901 Kasım ve Aralık'ta Rusya'nın önemli şehirlerinde gerçekleşen, işçilerin de desteklediği öğrenci gösterileri dalgası iki büyük devrimci Rus yazarına ilişkin iktidarın baskıcı tutumunu protesto etmek için başlatılmıştı. Nijni-Novgorod'daki gösteriler, Maksim Gorki'nin sürgün edilmesine karşı düzenlenmişti. Moskova'da ise, Oblomovluk Nedir?'in yazarı 19. Yüzyılın devrimci demokrat eleştirmeni Dobrolyubov'u anma toplantısının yasaklanması üzerine öğrenciler harekete geçmişlerdi. Bu aylar boyunca St. Petersburg, Ekaterinoslav, Kiev, Harkov gibi büyük şehirlerde öğrenci gösterileri yapıldı. Lenin ile Plehanov'un bu gösterilere ilişkin İskra'da yazıları yayınlandı.

Gezi'nin selinin akacağı parti

Şimdi, bugünün Türkiye'si için de geçerli olabilecek bir saptamaya sıra geldi: "Gerçek şudur ki, Rus yaşamındaki toplumsal kötülükler, çalışan yığınları heyecan doruğuna ulaştırmaktadır, ama biz Rus yaşam

koşullarının düşündüğümüzden çok daha geniş boyutlara ulaştırdığı ve gürül gürül akan *tek bir sel* haline getirilmesi gereken halkın bütün bu öfke damlacıklarını ve dereciklerini, deyim yerindeyse, biraraya getirip yoğunlaştıramıyoruz. Bunun başarılabileceği, işçi sınıfı hareketindeki muazzam büyüme ile ve yukarda değinilen işçilerin siyasal yazın susuzluğu ile kesin olarak tanıtlanmaktadır." (s.88) Bugünün Türkiye'sinde öfke derecik değil, Gezi'de sel olup akmıştır ama siyasal bir programa ve güçlü bir parti'ye kavuşamadığı için henüz devrimci vadisini bulamamıştır. Kitlelerin kendiliğinden hareketi, siyasal örgütlenmelerin ufkunu aşmıştır. Ama karanlıktan çıkışı sağlayamaması Ne Yapmalı'nın tezleriyle uyumludur. Kendiliğinden kalkışmaya siyasal bir anlam kazandıracak, bir program sunacak ve hedef belirleyecek siyasal örgütlenme yeterli değildir.

Sosyalist kimdir; Lenin'in tarifine göre o halkın sözcüsü olmalıdır: "(...) sosyal-demokratın sendika sekreteri olmak ülküsüne değil, keyfiliğin ve baskının kendini gösterdiği her yerde bunun bütün belirtilerine karşı tepki göstererek, polis şiddetini ve kapitalist sömürüyü tümüyle sergileyen bir tablo yaratmak ve bütün bunları genelleştiren sosyalist inançları ve demokratik haklar yolundaki davayı sergilemek, bunu herkese ve proletaryanın tarihsel sınıf savaşımına katılmak isteyen her insana göstermek için en küçük fırsattan yararlanarak *halkın sözcüsü* olma ülküsüne sahip olması gerektiği iyice vurgulanmalıdır." (s.91)

Kolektif örgütleyici gazete

Lenin, Ne Yapmalı'da ülke çapında dağıtılan bir gazeteye parti'nin omurgasını oluşturacak ölçüde merkezi bir işlev yükler. Bu gazete yalnızca dağıtım sürecinde bile örgütleyici işlev görecektir. Yayınıyla sınıf bilincini ülke çapında yaygınlaştıracak ve ortak bir düzeye taşıyacaktır. Propaganda ve ajitasyonuyla düzeni teşhir ederken, okurlarına materyalist bakış açısıyla olayları değerlendirmeyi de öğretecektir. "Bir gazete, yalnızca bir kolektif propagandacı ve kolektif ajitatör değil, aynı zamanda kolektif bir örgütleyicidir de. Bu bakımdan, yapım halindeki bir binanın çevresine kurulan *iskeleye benzetilebilir*; yapının dış kenarlarını belirtir ve yapıcıların birbiriyle temasını, işbölümünü ve örgütlü çalışmalarının meydana getirdiği ortak sonuçları görmelerini sağlar." (s.177)

"Bütün Rusya için bir siyasal gazetenin yayınlanması ana çizgi olmalıdır: bu çizgiyi izleyerek bu örgütü (yani her protesto hareketini ve her kaynaşmayı her an desteklemeye hazır devrimci örgütü) durmadan geliştirebilir, derinliğine ve genişliğine güçlendirebiliriz." (s.176)

"Bize en çok ve acil olarak gereken şey, alanı genişletmek, kentler arasında *düzenli* ortak çalışma temeli üzerinde gerçek bağlar kurmaktır, çünkü parçalanmışlık, insanları ezmektedir ve onlar dünyadan habersiz, kimden neyi öğreneceğini bilmeden ya da nasıl deneyim edinildiğinden, geniş eyleme girişme isteklerini nasıl tatmin edeceğinden habersiz, (bir İskra muhabirinin kullandığı deyimle) 'bir deliğe' sıkışmış durumdadırlar. Ancak bütün Rusya'yı kapsayan, biricik düzenli girişim olarak eylemin en çeşitli biçimlerinin sonuçlarını özetleyen ve böylelikle, bütün yolların Roma'ya gittiği gibi, bir devrime giden *bütün* geçitler boyunca insanları yorulmadan ileriye doğru yürümeye isteklendiren bir ortak gazetenin yardımıyla *gerçek* bağlar kurmaya *başlayabileceğimiz* yolundaki iddiamda diretiyorum." (s.181)

"Rusya için onbinlerce basan ve düzenli bir şekilde dağıtılan bir haftalık gazeteyi kurabiliriz. Bu gazete, sınıf savaşımının ve yığınsal öfkenin her kıvılcımını körükleyerek, onu yaygın bir yangın haline getiren muazzam demirci körüğünün bir parçası haline gelirdi. Henüz pek masum ve çok küçük, ama düzenli ve ortak olan bu çabanın çevresinde, sözcüğün tam anlamıyla denenmiş savaşçıların düzenli ordusu sistemli olarak biraraya getirilir ve eğitilirdi." (s.184)

İletişimin "sosyal medya" akışkanlığında anlık ve parçalı olduğu günümüz koşullarında ortaklık, bütünlük ve süreklilik sağlayacak bir gazetenin gerekliliği daha da büyümüştür. Günümüz insanının "gazete okumadığı" mazeretine sığınmak ne ölçüde sosyalist bir tutumdur. Gazete okunmamasının yerine konan haberleşme biçimi, sınıf bilincinin oluşumunu güçleştirmektedir. Lenin'in, Ne Yapmalı'da bulduğu örgütleyici yayın çözümünü, günümüz koşullarında yeniden üretmek zorundayız.

Düzeni teşhir etmek

"*Ulus çapında* teşhirler için gerekli kürsü, ancak bütün Rusya'yı kapsayan bir gazete olabilir." (s. 100) diyen Lenin, siyasal teşhir'in sınıf mü-

cadelesindeki önemini şöyle çizer:

"İktisadi teşhirler, nasıl fabrika sahiplerine karşı savaş ilan etme anlamını taşırsa, siyasal teşhirler de, aynı ölçüde, hükümete karşı savaş açma anlamına gelir. Teşhir kampanyası ne kadar geniş ve güçlü olursa ve savaşı başlatmak için savaşı ilan eden toplumsal sınıf ne kadar kalabalık ve kararlıysa, bu savaş ilanının manevi önemi de o kadar büyük olacaktır. Onun için bizatihi siyasal teşhirler, karşı çıktığımız düzeni dağıtmak için, düşmandan iğreti ya da geçici müttefikleri ayırmak için, otokrasinin kalıcı ortakları arasında düşmanlığı ve güvensizliği yayabilmek için güçlü bir araçtır.

Zamanımızda, teşhirleri ancak gerçekten *ulus çapında örgütlendirecek* bir partidir ki, devrimci güçlerin öncüsü olabilir. 'Ulus çapında' sözcüğünün çok derin bir anlamı vardır." (100)

"İşçilerin legal toplantılarındaki liberal siyasetçilerin verdikleri söylevlerde, bütün uzlaşıcı ve 'uyumluluğu savunan' sözleri teşhir etmeliyiz." (s.126)

Ana halka ya da Lenin'in devrimci partisi

Bilinen bir sözü, "Bana bir devrimciler örgütü verin, Rusya'yı altüst ederim!"(s.139) diye uyarlayan Lenin, parti anlayışını beş maddede özetler:"İddia ediyorum ki: 1) sürekliliği sağlayan istikrarlı bir önderler örgütü olmadan hiçbir devrimci hareket varlığını sürdüremez; 2) hareketin temelini oluşturan ve ona katılan halk yığınları savaşıma kendiliklerinden ne kadar büyük sayıda sürüklenirlerse, böyle bir örgüte gereksinim o ölçüde ivedileşir, ve bu örgüt de o ölçüde sağlam olmalıdır (yoksa demagogların yığınların daha geri kesimlerini arkalarında sürüklemeleri daha da kolaylaşmış olur); 3) böyle bir örgüt esas olarak devrimci eylemi meslek edinmiş kimselerden oluşmalıdır; 4) otokratik bir devlette, böyle bir örgütün üyelerini devrimci eylemi meslek edinmiş kimselerle ve siyasal polisle savaşım sanatında profesyonel olarak eğitilmiş kimselerle ne denli *sınırlarsak* örgütü açığa çıkartmak, o ölçüde zorlaşacaktır; 5) harekete katılabilen ve orada etkin olarak çalışabilen işçilerin ve öteki toplumsal sınıflardan gelme öğelerin sayısı o ölçüde büyük olacaktır." (s.136)

"Bilindiği gibi, savaşta her şeyden önemli olan şey, yalnızca kişinin

kendi ordusuna, kendi öz gücüne güven kazandırması değildir, düşmanı ve bütün *tarafsız* unsurları bu güce inandırması da önemlidir; dostça tarafsızlık, bazı durumlarda başarının koşulu olabilir." (s.142)

Günlük siyaset diline girmiş "ana halka" kavramını Lenin, Ne Yapmalı'da ilk kez şöyle formüle etmiş: "*Her sorun* 'bir kısır döngüdür', çünkü, bir bütün olarak siyasal yaşam sonsuz sayıda halkalardan meydana gelen sonsuz bir zincirdir. Siyaset sanatının tamamı, elimizden koparılıp alınması en güç olan halkayı, belirli bir anda en önemli olan halkayı, onu elinde tutana bütün zincire sahip olmayı en çok güvence veren halkayı bulmaktan ve ona olabildiğince sıkı bir biçimde sarılmaktan ibarettir." (s.177)

Ne Yapmalı'da, Lenin'in, 1902 yılı Rusya'sında siyasal mücadele için iki ana halka bulduğunu söyleyebiliriz; bir, işçilere siyasal sınıf bilincini götürecek bir parti oluşturmak ve iki, hem bu partinin yaratılmasında işlevli hem de sınıf bilincini yaygınlaştıracak bir gazete örgütlemek. Tarihin kısa sürede doğruladığı bir kitaptan altı çizili satırlarda bu iki ana halkayı duyurabildim sanıyorum. Cumhuriyet Devrimi'nin 94., Ekim Devrimi'nin 100. Yılını kutlarken, yüreklerimizi dağlayan öfkeleri buluşturarak sele dönüştürecek bir parti ve yayın bizim de aradığımız ana halkalar değil mi?

Pozitivist oğlu pozitivistler ve pis modernistler!

Bu ülkede küfür olarak kullanılan sözcükler vardır: Jakoben, vesayetçi, pozitivist gibi...

Birine küfretmek istiyor ama ona tazminat vermek istemiyorsanız ona "pozitivist" diyebilirsiniz. Hâlâ hıncınızı alamadıysanız ve "hayvanoğlu hayvan" gibi "antiekolojik" veya seksist küfürler etmek istemiyorsanız ona "pozitivist oğlu pozitivist" de diyebilirsiniz. Biraz daha kibar biriyseniz "sığ pozitivist" diyerek de küfredebilirsiniz.

Bir konu size ters geldi ya da anlamadıysanız, açıklama yapmadan "pozitivizm" deyip geçin. Siz öyle diyorsanız o kesin öyledir zaten.

Atıf Yılmaz'ın Kibar Feyzo filminde duvarda yazan "Faşo Ağa" yazısını görüp "Faşo nedir" sorusunu soran ağaya (Ş. Şen), marabası (K. Sunal) "böyle i. gibi, p.şt gibi bi şey" diye yanıt verir. "Pozitivist" sözcüğü de belirli bir kesimin gözünde aşağı yukarı budur.

* * *

Burada pozitivizmin anlamını ya da felsefedeki yerini değil günümüzdeki yerli-yersiz kullanımını ele alınmaktadır.

* * *

"Pozitivist" sözcüğü olmasa bu ülkede herhalde birçok köşe yazarı-yorumcu işsiz kalırdı. Bu topraklarda yaşamayan biri, içinde pozitivizm geçen bu yazıları okusa zanneder ki ülke pozitivizmden kırılıyor! Bu ülkede yaşamasak Milli Eğitim Bakanını Auguste Comte, Kültür Bakanını Viyana çevresinden Moritz Schlick sanacağız! Sanki 300 ayrı televizyondan Nihat Hatipoğlu ve arkadaşları bu topluma pompalanmıyor da toplumumuz pozitivistlerden pozitivist beğeniyor! Bilmeyen de televizyonlarda Russell'lar, Carnap'lar program yapıyor zanneder!

* * *

Hâlihazırda bu topraklarda zar zor var olabilen eser miktarda akılcılık ve aydınlanma düşüncesi, uysun ya da uymasın "vay pozitivistler" diyerek infaz edilir.

* * *

"Yanmayan kefen" satan adam, "kendine helâl akrabalarının envanterini tutan" yüz binlerin olduğu bir ülkede, pozitivizmden şikâyetçidir!

En temel bilimsel olgulardan, protonlardan, kütle çekim teorisinden, evrim teorisinden, elektro manyetik teoriden söz etseniz bile hemen bu damgayı yapıştırabilirler.

Bu o kadar yaygın bir küfürdür ki siz "bilimsel düşünce yöntemi" dediğiniz anda daha cümlenizi tamamlama fırsatı bulamadan alnınıza "pozitivist" damgasını yiyebilirsiniz.

* * *

Bu "antipozitivist" aslan parçalarına göre, "yanmayan kefen" satışı "çok kültürlülüktür"; bu kefenleri alanlar "yerel kültür özneleri"dir (evet evet özne!) ama bunlara karşı "akıl" dediğiniz anda siz pozitivistsinizdir.

Bu ülkede Adorno sözcüğünü söyleyebilen, Foucault sözcüğünü doğru yazıp "Fuko" diye okuyabilen her İslamcıyı köşe yazarı yaptıklarından dolayı bundan kaçışın olanağı yoktur.

Akıl ya da aydınlanmayı savunan her hangi biri eğer yeterince yaşarsa mutlaka "pozitivist" damgasını tadacaktır.

Tamamen modern olup, modernizmin getirdiği olumsuzlukları moderni aşmak için dile getiren düşünürler, modernizmi ortaçağ ideolojisiyle eleştirenler tarafından referans gösterilir.

Gazete köşesinde, "deve sidiği içmek helâl midir?"i konu eden kişi, ertesi gün aynı köşede Adorno, Heidegger, Foucault'yu referans gösterip, modernite reddiyesi döktürür.

Bilmem hangi tarikatın şeyhinin önünde diz çöküp eteğine yüz süren bir başkası, "modernitede öznenin olanaksızlığından" ya da "kartezyen öznenin sonu"ndan falan söz eder!

Köy Enstitülerini "tek tipçi" diye eleştiren pozitivizm karşıtı "büyük düşünür!"ün bize önerdiği kurum, çok sayıda çocuğa tecavüz edilen bir vakıftır; görüldüğü üzere "çoğulculuk" anlayışları bizlerin anladığından biraz farklıdır!

6 yaşındaki kız çocuğuyla evlenmeyi doğal karşılayan kişinin yazısı, Kristeva, İrigaray, Lacan eldivenlerini giyinip "kadının olanaksızlığından" söz eden yazıyla yan yanadır; kardeş kardeş geçinir giderler!

"Namaz kılmayanlar öldürülmeli midir" yoksa "Ömür boyu hapse mi atılmalıdır" seçeneklerinin tartışıldığı bir tartışmayı yürüten kişi, iki gün sonra "modernitenin cemiyet üzerindeki tahakkümünü" yazabilir.

İslam Uygarlığı'nda yetişen en büyük düşünürlerden İbn-i Sina ve Farabi'yi akla önem vermelerinden dolayı kâfir ilan edenlerin kanaat önderi olarak protokollerde ağırlandığı bir ülkenin İslamcısına da olsa olsa "pozitivizm avcılığı" yakışır!

Ağzını yaya yaya "Modernizm Auschwitz'tir" demekte sakınca görmeyen kişi, IŞİD'ın yaptıklarını eleştirenleri "toptancılıkla" ve "islamofobi" ile suçlayabilir.

* * *

Burada yazdıklarım ne pozitivizm savunusudur ne de modernite tapınmasıdır. Pozitivizmin, modernizmin, aklın ve aydınlanma döneminin eleştirisi son derece detaylı olarak yapılmıştır; bu konularda koca bir külliyat vardır.

Ancak 2017 yılında bu ülkede akılcılık ve aydınlanmanın eleştirisi, "elektriği olmayan bir köyde bilgisayar kullanmanın göze zararları"ndan söz etmekle eşdeğerdir.

Aydın-sızlaşma

Bugün yaşadıklarımız "akıl çokluğu"ndan değil, "akıl yetmezliği"nden kaynaklanmaktadır.

Durum böyleyken Kant'ın şu sözü sanırım hiçbir çağda ve hiçbir coğrafyada bu kadar anlamlı olmamıştır:

"Aklını kullanma cesareti göster!"

Yeni başlayan solcu'lar için sola küfretme teknikleri

"Sola Küfretme Tekniklerine Giriş" dersine hoş geldiniz... Bugünkü dersimizde sola, sosyalistlere, Cumhuriyete ya da genel olarak ilerici gördüklerimize-zannettiklerinize nasıl küfredileceğini ve gericiliğin solcu mecralarda nasıl övüleceğini öğreneceğiz. Bu iş zaten yıllardır rutin olarak yapılmaktadır ve bu konuda dağ gibi bir külliyat vardır. Alenen bilinen ve "günlük hayatın içinden" bir konu olması nedeniyle hiç zorluk çekmeyeceğinizi düşünüyorum. Hemen sorulara geçebiliriz.

* * *

SORULAR

Soru 1: Suriye'deki cihatçı örgütleri övmek için en ideal yayın organı hangisidir?

a) Havuz Gazeteleri
b) Yandaş Gazeteler
c) Cihatçı internet siteleri
d) Cumhuriyet Gazetesi

Soru 2: Fidel Castro'ya küfretmek aşağıdaki gazetelerden hangisinde köşe yazarı olmakla çelişmemektedir?

a) Akit Gazetesi
b) Zaman Gazetesi
c) Sabah Gazetesi
d) Evrensel Gazetesi

Soru 3: Kendisini solcu-sosyalist olarak tanımlayan bir gazeteye yazılacak İLK KÖŞE YAZISI'nın konusu ne olabilir?

a) Emperyalizm
b) Sosyalizm
c) Irak Savaşı
d) CIA destekli bir sendikanın kahramanlığı

Soru 4: Solcu, sosyalist ya da mücadele eden insanları aşağılamak için bir roman yazılsa bunu hangi yayınevi basardı ve bu romanın arka kapak yazısını kim yazardı?

a) Timaş Yayınları/ Kadir Mısıroğlu
b) Dergâh Yayınları/ Abdurrahman Dilipak
c) Bedir Yayınları/Mehmet Şevket Eygi
d) Can Yayınları/ Prof. Dr. Füsun Akatlı

Soru 5: Bütün solcu, sosyalist, laik veya Cumhuriyetçi diye sunulan kahramanların darbeci, çeteci, mafya ya da alçak olduğu ve Siyasal İslamı öve öve bitiremeyen bir roman, topluma hangi siyasal kesim tarafından sunulmuş olabilir?

a) Siyasal İslamcılar
b) El Kaide
c) El Nusra
d) Sosyalistler

NOT: Küfretmek için "istediğiniz solcudan", övmek için "istediğiniz gericiden" başlayabilirsiniz. Dört yanlış bir doğru etmemektedir. Başarılar!

* * *

YANITLAR

Yanıt 1:

Cumhuriyet Gazetesi yazarlarından Zeynep Oral 27 Kasım 2016 ta-

rihli yazısında "Beyaz Kasklılar" olarak bilinen NATO destekli iç savaş örgütünü övüyordu.[1]

ABD Kalkınma Ajansı'nın bir raporunda Beyaz Kasklılar adlı bu "sivil savunma örgütüne" 2015 yılında 18 Milyon dolardan fazla yardım yapıldığından bahsedilmektedir.

Soros vakıfları da dahil birçok Avrupa ülkesinin hükümetleri tarafından da desteklenen bu örgütün[2], eski bir İngiliz istihbarat subayı olan James Lee Meijer tarafından 2013 yılında kurulduğu ve üyelerinin El Nursa ile işbirliği yaptığı biliniyor.[3]

Z. Oral köşe yazısında bu örgüt için şunları yazmıştı:

"... Suriye'de bugüne dek 60 bin hayatı kurtaran ama bu arada 150 arkadaşlarının öldürülmesine engel olamayan "Beyaz Kasklılar" (The White Helmets) olarak bilinen Suriyeli sivil savunma örgütü başkanı Raed Al Saleh'i dinlerken gözyaşlarımı tutamadım: 'Düşünün ki 8 büyüklüğünde bir deprem, Suriye'de günde bir kez değil, 50 kez yaşanıyor' dedikten sonra 'Bir gün savaş bitecek. O gün geldiğinde evler, kentler yeniden kurulur ama birbirimize güveni, insan ilişkilerini nasıl kuracağız' diye soruyordu..."

Yanıt 2:

Evrensel Gazetesi yazarı Fehim Işık, sosyal medya hesabından şunları paylaşmıştı:

"Castro'nun Batista'yı deviren, ABD'ye kafa tutan devrimciliğini de, anti-emperyalizm adına Kürt katillerine olan sevgisini de unutmayacağız. Fidel Kastro Batista'yı deviren ve ABD'ye kafa tutan devrimci bir lider. Ama Kürtleri katleden Saddam ile aynı safta da yer almış bir kişi."[4]

Yanıt 3:

Can Dündar, Milliyet Gazetesi'nden atıldıktan sonra Birgün Gazetesi'ndeki 8 Ağustos 2013 tarihli ilk köşe yazısında şunları yazmıştı: [5]

"1980 yazıydı. Ağustos ayıydı. Polonya'da Gdansk tersanelerinden kovulan gemi işçileri rejime kafa tutup yürüyüşe geçtiğinde hayretler içinde kalmıştık. Ellerindeki pankartta 'Solidarnosc' yazıyordu.

---

1 http://www.cumhuriyet.com.tr/koseyazisi/636525/Heeey_icerdekiler__Sesimi...
2 http://www.turkmeneligazetesi.com/2016/12/03/danimarkadan-beyaz-kasklila
3 http://odatv.com/kim-bu-beyaz-kasklilar-0103171200.html
4 https://www.sosyalistforum2.net/showthread.php?t=80753
http://odatv.com/evrensel-yazari-fidele-sovdu-2611161200.html
5 http://t24.com.tr/haber/can-dundarin-birgun-gazetesindeki-ilk-yazisi-yayimlandi,236379

'Dayanışma!'

Bu sözcük, kenetlenmiş elleri çağrıştırıyordu bize; rüzgâra karşı omuz omuza yürüyenleri; birlikten kuvvet üretenleri..."

Polonya'daki Dayanışma Sendikası, soğuk savaş döneminde kapitalist bloğun desteklediği tipik bir aparat kuruluş olarak sosyalist blokun çözülüşünde anahtar rol oynamıştı. Dayanışma Sendikası CİA'nın fonladığı, fonlandığını sendika yönetiminin de zaten inkâr etmediği bir sendikaydı.[6]

Aynı C. Dündar 2008 yılında Türkiye'nin değişimini övmek için şu satırları kaleme almıştı: [7]

"CHP lideri, kıyafeti kötü diye Âşık Veysel'i Atatürk Bulvarı'na sokmayan "tek parti" dönemini eleştiriyor. Aleviler, uzun bir mücadele sonunda inandıkları gibi ibadet edip çocuklarına kendi inançlarına saygılı bir eğitim verebilme haklarını devlete nihayet kabul ettiriyorlar.

Dokunulmazlığıyla nam salmış bir emekli paşa, mahkeme önünde kanlı bir geçmişin hesabını veriyor. Türkiye değişiyor.

Amerika'da Obama'yı iktidara taşıyan sihirli sözcük "değişim" Bir "isim"den çok bir "fiil", bir ihtiyacın, bir özlemin ifadesi... O rüzgâr, sessizce Türkiye semalarında esiyor şimdi...

Rengârenk bir toplumu tek tip elbiseye tıkmaya çalışan statükocuların uykularını kaçırsa da, yeni "Tükürün!" kampanyalarına yol açsa da, kimi öncülerin canına mal olsa da, canlar alıp canlar yakarak, tabuları tabutlara çakarak, dipten ve ağır aksak, geliyor değişim..."

Yanıt 4:

Ahmet Altan'ın Sudaki İz romanı 12 Eylül iddianamelerinin, 12 Eylül sıkıyönetim savcılarının solcular için yazdığı ithamların hiçbir estetik kaygı gözetmeksizin hikâyeleştirilmesidir. Bu roman kısaca şunu söylemektedir: Normal solcu yoktur. Solcu manyaktır, hastadır, psikopattır. Bir insan solcuysa psikolojik ya da cinsel sorunları vardır.

Bu kitap için eleştirmen Fethi Naci'nin görüşü şöyleydi:

"İlk kez bir romanı okuduktan sonra duyduğum tek duygu 'tiksinti' oldu."[8]

---

[6] http://haber.sol.org.tr/medya/can-dundarin-dayanismasi-kimlerle-dayanisiyordu-haberi-77758
http://www.milliyet.com.tr/-/can-dundar/guncel/yazardetayarsiv/18.12.200...

[7] http://www.milliyet.com.tr/-/can-dundar/guncel/yazardetayarsiv/18.12.200...

[8] Fethi Naci, Yüz Yılın 100 Türk Romanı, İş Bankası Kültür Yayınları, 2012, İstanbul.

Bu romanın arka kapağında Prof. Dr. Füsun Akatlı şöyle yazmıştı:[9]

"Ahmet Altan'ın ikinci romanı Sudaki İz için, inancın kurumsallaşmasının ve birey oluşu tehdit etmesinin romanı denebilir. Kesişen ama örtüşemeyen dünyalarının yalnızlığında kişilik kazanan, birliktelik arayışlarında savrulan roman kişileri, somut acıların ağırlığını yaşarken de, gelgeçliğin hafifliğine kaplıp sürüklenirken de sahiciliklerini koruyorlar. Serüven, aşk, çatışma, oyun, düş, humor... Romanın bütün bu motifleri, temelde, bir dönemin düşünülmesi ve düşündürülmesi ekseninde eklemleniyor. Ahmet Altan, bu romanıyla, yargılamanın ahlâksal ve yazınsal tuzaklarına düşmeden, duyarlıkları abartmadan, ilk romanı Dört Mevsim Sonbahar'la çizdiği başarı çizgisini kalınlaştırıyor."

Yanıt 5:

Kar romanı en bayağı siyasal şablonların, en klişe karikatür karakterlerin, en kaba sol düşmanlığının hiçbir özen gösterilmeden olduğu gibi okurun kafasına boca edildiği bir Siyasal İslam güzellemesidir.[10]

Bunu öyle gizleyerek ya da dolaylı olarak değil açık açık yapar. Kar romanına şöyle yüzeysel bir bakış atmak bile kitabın bir Siyasal İslam güzellemesi olduğunu anlamak için yeterlidir.

Kar romanını bu topluma kendini sol-sosyalist ya da Cumhuriyetçi olarak tanımlayan mecralar pazarlamıştır. 2002 yılında bu kitap çıkar çıkmaz yazar Necmiye Alpay, bu kitabı öven bir yazı yazmıştır.[11]

Kar romanı çıkar çıkmaz Cumhuriyet Kitap'ın 14 Mart 2002 tarihli sayısının kapağında yer alır ve üzerine geniş bir söyleşi yapılır.

Kendini solcu-sosyalist olarak tanımlayan mecralarda hâlâ hiçbir eleştiri süzgecinden geçirilmeksizin okura pompalanmaya devam etmektedir.

* * *

Sizin de aklınıza gelmiyor mu?

"Solcu"nun, "sosyalist"in, "ilerici"nin ya da "Cumhuriyetçi"nin bu çeşitleri varken sağcıya, kapitaliste, gericiye ya da hilafetçiye ne gerek var!

---

[9] Ahmet Altan, Sudaki İz, Can Yayınları,1986, İstanbul.

[10] http://haber.sol.org.tr/yazarlar/taylan-kara/bir-siyasal-islam-guzellemesi-olarak-kar-romani-186742

[11] http://www.milliyet.com.tr/ozel/kitap/020308/kimne.html (Sayfa bulunamadı)
http://arsiv.taraf.com.tr/yazilar/murat-belge/potsdam-dan/16445

Aydınsız Cumhuriyetçiler: İlber Ortaylı ve Celal Şengör'e "Cumhuriyetçi aydın" muamelesi yapmak

Entelektüel karanlığı gören değil, karanlıkta görendir.

Ö. İnce

Kendini Kemalist, Atatürkçü ya da cumhuriyetçi olarak tanımlayan okurlara şunları sormak isterim.

- Deniz Gezmiş'e eşkıya diyebilecek kaç Atatürkçü vardır?

- Fethullah Gülen'i övebilecek kaç cumhuriyetçi vardır?

- "Kenan Evren'in 12 Eylül'de her yaptığını onaylıyorum" diyecek kaç tane Kemalist vardır?

- "Bir insana dışkısını yedirmek işkence değildir" diyecek kaç "insan" vardır?

*

Prof. Dr. Celal Şengör ile Prof. Dr. İlber Ortaylı'yı eleştirdiğim bir yazıma çok sayıda olumlu ve olumsuz tepki geldi.[1]

---

[1] http://haber.sol.org.tr/yazarlar/taylan-kara/kultur-dunyasindan-bir-cehalet-gecidi-ya-da-kopeksiz-koyde-degneksiz-gezenler

Yazımı olumsuz olarak eleştirenlerin ezici bir çoğunluğu kendisini Kemalist, Atatürkçü ya da cumhuriyetçi olarak tanımlayan okurlardı. Bu okurların hemen hemen hiçbiri yazılanların yanlış olduğunu söylemiyor ama "cumhuriyetçi" iki bilim insanının bu şekilde suçlanmasını eleştiriyorlardı.

*

Bir kitleyi dönüştürmek isterseniz o kitlenin aydınlarını, kanaat önderlerini, düşünce üreticilerini değiştirmeniz gerekir. Bir kitleyi körleştirmek isterseniz yapacağınız tek şey o kitleyi aydınsız bırakmaktır. Aydın, toplumun gözüdür.

Gazeteci-yazar Hrant Dink öldürüldüğünde Agos Gazetesi'nin başına onun yerine Etyen Mahçupyan getirilmişti. Kendisini sosyalist olarak tanımlayan, yüreği, midesi ve beyni bu topraklarda olan H. Dink'in yerine 1994 yılından beri İslamcı partilere oy verdiğini söyleyen başbakan danışmanı E. Mahçupyan[2] ...

Soros'u öve öve bitiremeyen E. Mahçupyan[3] ile H. Dink'in Ermeni olmaları dışında ortak noktaları neydi acaba?

H. Dink öldürüldü ve onun yerini E. Mahçupyan aldı.

*

Cumhuriyetçi, Atatürkçü, Kemalist kitlelerin düşünsel önderleri Uğur Mumcu, Ahmet Taner Kışlalı, Bahriye Üçok, Necip Hablemitoğlu gibi yazarlar sırayla katledildi.

Bu bir dönüştürmedir. Bugün, sağdan sola siyasal yelpazenin değişik yerlerinde duran A. T. Kışlalı, U. Mumcu, B. Üçok, Türkan Saylan, N. Hablemitoğlu gibi aydınların boşalttığı yerlere Celal Şengör ve İlber Ortaylı gibi yazarlar konumlanmıştır. Cumhuriyetçi, Atatürkçü ve Kemalist kitleler artık bu kişilerin düşüncelerini dikkate almaktadır.

Peki, bu insanlar kimdir?

*

---

[2] http://haber.sol.org.tr/yazarlar/taylan-kara/kilavuzlar-kargalar-burunlar-ve-etyen-mahcupyan-191900.

[3] http://derinsular.com/george-soros-etyen-mahcupyan/

Evren'in 12 Eylül döneminde yaptığı her şeyi onaylıyorum!

Bir söyleşide Prof. Dr. Celal Şengör (CŞ) şunları söylemişti:

CŞ: *Kenan Evren'in 12 Eylül döneminde yaptığı her şeyi onaylıyorum. Evet, istisnasız.*

- Şaka yapıyorsunuz.

CŞ: *Hayır, efendim.*

- İnsanlara dışkısını yedirmek?

CŞ: *Hayır, hayır bir dakika. Bir kere dışkısını yedirmek işkence değil.*[4]

*

Deniz Gezmiş eşkıyadır!

Prof. Dr. Celal Şengör aynı söyleşide şunları da söyler:

Yani ben bu memlekette, Deniz Gezmiş gibi bir eşkıyaya kahraman denildiğini gördüm!

*

Bu sözlere "cımbızlama" diyebilecek okurlar, linkteki söyleşinin tamamını okuyabilirler.

Sadece Mamak ve Diyarbakır cezaevlerinde neler yaşandığına şöyle bir göz atmak bile bu cümleden ve bunu söyleyenden irkilmeniz için yeterlidir. Oralarda tutuklu ve hükümlülere neler yapıldığı, o insanların yazdıkları ve anlattıkları C. Şengör'ün ilgisini çeker mi acaba?

Ç. Şengör, cumhuriyetin tabutuna çivi çakan, bu ülkeyi tepeden tırnağa yeniden dizayn eden bir CIA darbesinde yapılanları onaylamaktadır; hem de "istisnasız" vurgusuyla.

Sayısız yargısız infazlar, en aşağılık işkenceler, sayısız işkenceden ölümler bile C. Şengör için "istisna" olmaya yetmemektedir. Kira davalarının bile en az 2 yıl sürdüğü bir ülkede, hiçbir kanıt incelenmeden 41 günde verilmiş bir idam kararıyla Erdal Eren'in asılması da bir istisna

---

[4] http://www.radikal.com.tr/yazarlar/armagan-caglayan/diski-yedirmek-iskence-degildir-1477196/

değildir.

12 Eylül'ün ve Kenan Evren'in yaptıklarının, dolayısıyla C. Şengör'ün "istisnasız" bir şekilde onayladıklarının listesi layıkıyla sıralanacak olsa koskoca bir ansiklopedi yazılması gerekir. Bu ansiklopedinin her cümlesi, insanı C. Şengör'ün bu cümlesinden daha fazla tiksindirecek kadar utançla dolu olur.

Bu bir kötülüktür. Bu, yüz binlerce insanın acısıyla alay etmek ve üzerinde tepinmektir.

Bugün cumhuriyeti zerrece savunan birinin 12 Eylül'e sempati duyması için ya çok bilgisiz ya çok vicdansız olması ya da aklını yitirmesi gerekir.

*

Fethullah Gülen övgücüsü Cumhuriyetçi!

Bir söyleşide Fethullah Gülen'le görüşüp görüşmediği sorusunu İ. Ortaylı, gerek İstanbul'da gerekse Amerika'da fırsat buldukça F. Gülen'le görüştüğünü söyleyerek yanıtlar.

Prof. Dr. İ. Ortaylı, F. Gülen'le ilgili olarak şöyle devam eder:

"Ben Türk coğrafyası üzerine konuştum, eksik olmasın o da ilgiyle dinledi. Zaten her görüşmemizde bunları konuşuruz. Okulları konuşuruz. 1,5-2 saatlik görüşme yaptık.

Ben her zaman için söylerim, kendisi inanıyor. Sakin birisi. Belirgin konularda hassas. Bu eğitim konusunda falan. Merak ederim sorarım, bana anlatır. Bu çok önemli bir şey, bir cemaat liderinin, her şeyden önce bir öğretmenin sakin ve sabırlı olması lazım. Mühim meselesi bu. Gerisi ilgilendirmez kimseyi."[5]

*

İ. Ortaylı bunları söylediğinde Yarbay Ali Tatar, ayrıntıları artık bilinen komplolarla hapse atılmış, bu durumu onuruna yedirememiş ve protesto etmek için yaşamına son vermişti. İ. Ortaylı'nın ekranda F. Gülen'i övdüğü o günlerde, F. Gülen'in müritleri, yüzlerce insanı sahte delillerle hapse atıyor, işkence yapıyor, anaokulları giriş sorularına kadar her tür-

[5] https://www.youtube.com/watch?v=GZrFiG5RpPo (0:32sn'den sonra).

lü sınav sorusunu çalarak yandaşlarını devletin kılcal damarlarına kadar yerleştiriyorlardı.

*

Bir an düşünün:

U. Mumcu'nun F. Gülen'i övdüğü bir satır, bir cümle, bir yazı ya da bir ima var mıdır?

A. T. Kışlalı'nın böyle bir şey yaptığını aklınıza getirebilir misiniz?

Kemalistlerin geçmişteki kanaat önderlerinden herhangi birinin F. Gülen'i övdüğünü okudunuz mu?

Aksine T. Saylan'dan N. Hablemitoğlu'na, U. Mumcu'dan A. T. Kışlalı'ya kadar her biri Fethullahçı çeteye karşı yıllarca ısrarlı bir şekilde toplumu uyardı. 1999 yılında T. Saylan bu tehlikeyi dillendirdiğinde onu din düşmanı ilân ettiler[6]. N. Hablemitoğlu, 1999 yılında aşağıda linkleri verilen programlarda yaptığı uyarılardan 3 yıl sonra katledildi.[7]

U. Mumcu'nun bu konuda sayısız yazı yazdığını bilmeyen yoktur.

Bugün isimlerini art arda sıraladığımız bu Kemalist/cumhuriyetçi yazarların ortak noktası öldürülmüş olmalarının yanında siyasal İslam'a ve Fethullahçı çeteye karşı açıkça, kıvırtmadan net tavır almaları ve bu tehlikelere karşı toplumu ısrarla, yılmadan ve bıkmadan uyarmalarıydı.

Bu aydınlar yıllar öncesinden canları pahasına bu uyarıları yaparken 2006 yılında Prof. Dr. İlber Ortaylı, Prof. Dr. Toktamış Ateş ile birlikte editörlüğünü üstlendiği "Barış Köprüleri" adlı bir kitapta Fethullah Gülen'i ve okullarını övüyordu:

"Buna karşın bir takım insanların inandığı, beğendiği bazı şeyler olunca, inanılmaz derecede yardım sağlanıyorsa, keseyi açıyorsa burada dikkat edilmesi gereken bir şey var demektir. Şimdi Fethullah Gülen Hoca "okul açınız! Bu lazımdır!" dediği an bir sürü insan keseyi açıyorsa bunu önemsemek lazım."[8]

*

---

[6] https://www.youtube.com/watch?v=QIBDTESLklU

[7] https://www.youtube.com/watch?v=32XyHplKS_s; https://www.youtube.com/watch?v=AZKPzKUMbzI

[8] Prof. Dr. İlber Ortaylı, Prof.Dr. Toktamış Ateş. Barış Köprüleri, Dünyaya Açılan Türk Okulları, Ufuk Kitapları, 1. Baskı, 2005, İstanbul.

Elbette hepimiz gibi İ. Ortaylı'nın da yanılma hakkı vardır. Ancak bu konuda herhangi bir özeleştiri yaptığını gördünüz mü? Güçten ve güçlüden yana olmak, nabza göre şerbet vermek bir aydın tutumu olamaz. Hiçbir kitle, bu tip kanaat önderlerine layık değildir.

İ. Ortaylı, özeleştiri yapmayı bir kenara bırakın, Fethullahçılar suç örgütü ilan edildikten sonra bile bu konuyu gündeme getirenlere kızgınlık göstermektedir [9].

AKP'lilerin, Fethullahçılarla olan yakın ilişkilerinden sıyrılmak için "kandırıldık" demesi, sık sık alay konusu edilir. İ. Ortaylı'nın böyle bir beyanı dahi yoktur.

F. Gülen'e yaptığı övgüleri, onun okullarını övmek için yazdığı kitap, "tarihçidir, herkesle görüşmesi normaldir" diye açıklanabilir mi? "Kandırıldık" diyen AKP'lilerle alay ediliyorsa "kandırıldım bile demeyen" İ. Ortaylı'ya gösterilen bu sınırsız hoşgörü neyin nesidir?

Bu, kendini kandırmaktır.

*

"Hödük", "Bir b.k bilmez" ama birlikte kitap yazılır!

Mustafa Armağan adlı kişinin Atatürk ile ilgili hakaretlerine İ. Ortaylı şöyle yanıt verir:

"Herif kendine göre tarihi çarpıtıyor. Bunlar cahil adamlar, ne bilirler tarihi. Bir b.k bildikleri yok. Ne okuyacak ne bilecek. Allah'ın hödüğü suratına baksan halde turp sattırmazsın."[10]

Cumhuriyetçi kitleler de bu sözleri alkışlamaktadır. Ancak burada "küçük" birkaç ayrıntı vardır.

İ. Ortaylı "hödük", "cahil", "bir b.k bilmeyen", "pazarda turp bile satamayacak adam" dediği bu kişiyle birlikte "Resmi Tarih Yalanları" ve "Tarihin Sınırlarına Yolculuk" adlı iki kitap yazmıştır.[11]

---

[9] https://www.youtube.com/watch?v=GZrFiG5RpPo (0-30sn).

[10] http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/737481/ilber_Ortayli_dan_Ataturk_e_hakaret_eden_Mustafa_Armagan_a_yanit__Bir_b.k_bildikleri_yok__bunlari_diyen_hayvandir.html

[11] İ. Ortayli, M. Armağan, Y. Bahadiroğlu, Ö.L. Mete, N. Sevindi. Editör: C. Küçük/Münir Üstün, Resmi Tarih Yalanları, Profil Yayıncılık, 8. Baskı, 2015, İstanbul. https://www.

Ayrıca İ. Ortaylı, "Gelenekten Geleceğe" adlı kitabının önsözünde, "hödük", "cahil", "bir b.k bilmeyen" ve "pazarda turp bile satamayacak adama", "Dostum Mustafa Armağan" diye hitap eder.[12] Resmi Tarih Yalanları kitabının editörü Cem Küçük olup yazarları arasında Mehmet Şevket Eygi, Yavuz Bahadıroğlu, Nevval Sevindi gibi isimler de vardır.

İ. Ortaylı, "hödük", "cahil", "bir b.k bilmeyen" ve "pazarda turp bile satamayacak adam" diye nitelediği M. Armağan'ın "Petersburg'da Osmanlı İzleri" adlı kitabına önsöz de yazmıştır.[13]

Bu durumda İ. Ortaylı'ya şu soruyu sormak gerekir:

Bu M. Armağan ne zaman "cahil" ve "hödük" oldu?

Birlikte kitap yazdığınızda "bilgili" ve "turp satabilir halde" miydi?

"Dostum" diye hitap ettiğiniz kişi, birlikte kitap yazdıktan hemen sonra mı "hödükleşti"?

M. Armağan'ın kitabına önsöz yazdığınız sırada M. Armağan "tarihten anlıyor" muydu?

*

Nabza göre şerbet verme üstadı

Hiç kıvırtmaya gerek yok; bu nabza göre şerbet vermektir. M. Armağan eskiden neyse şimdi de odur, ne olduğu o zaman da ortadaydı, şimdi de ortadadır.

Hesap yapan İ. Ortaylı'dır. Dün çıkarları gereği her türlü işbirliğine girdiği kişileri, aralarında sanki hiçbir ilişki yaşanmamış gibi bugün aşağılaması bir aydın tutumu değildir.

İ. Ortaylı bütün bu manevraların sonunda ve hesapçılık sayesinde mutlu sona ulaşmış ve tarih alanında 2017 yılında Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülü'nü almıştır. [14]

---

turkkitap.de/resmi_tarih_yalanlari/id/12509; Mustafa Armağan, İlber Ortaylı ile Tarihin Sınırlarına Yolculuk, Ufuk Kitapları, 2005, İstanbul.

[12] Prof.Dr. İlber Ortaylı, Gelenekten geleceğe, Timaş Yayınları, 23. Baskı, 2017, İstanbul.

[13] Mustafa Armağan, Petersburg'da Osmanlı İzleri, Timaş Yayınları, 4. Baskı, 2012, İstanbul.

[14] http://www.haberturk.com/cumhurbaskanligi-kultur-sanat-buyuk-odulleri-sahiplerine-takdim-edildi-1764750.

İ. Ortaylı'yı ateşli bir şekilde savunan bazı cumhuriyetçilerin bu ödülü şaşkınlıkla karşılaması çok gariptir. İ. Ortaylı, kendi içinde gayet tutarlıdır. Tuhaf olan İ. Ortaylı'nın yaptıkları değil, kimi cumhuriyetçilerin ona "cumhuriyet aydını" muamelesi yapmasıdır.

*

Hiçbir yükseliş ya da cinayet boşa değildir.

Onlarca Fethullahçıyı göz göre göre general yapan sistem, sakıncalı oldukları gerekçesiyle H. Dink ve U. Mumcu'yu onbaşı dahi yapmamıştı. Kimin ne kadar sakıncalı olduğunu anlamak için 15 Temmuz'u yaşamaya gerek yoktu.

Katledilen aydınlar, bunları yıllar öncesinden açıkça söylemiş, yazmış, ortaya koymuştu.

*

Karanlığa aydınlık diyen "Aydın"

Aydın, karanlığı gören değil, karanlıkta görendir. **Cumhuriyetçi kitlelerin "karanlığı gören" aydınlarını tek tek katlettiler. Onların yerini alanların bir kısmı, bırakınız karanlığı görmeyi, bu topluma "karanlığı aydınlık" diye gösterdiler.**

*

Bugün cumhuriyetçi kitlelerin kanaat önderi olarak aldığı bu yazarlar, liberallerin "bayrak sallayan, cırtlak sesli İzmirli Kemalist teyze" diye karikatürize ederek aşağıladığı o sıradan vatandaş kadar bile öngörülü değillerdi. Olur olmaz yere onu bunu "cahil" diye aşağılayan, şimdilerde her gün televizyonlarda konuşan ve cumhuriyetçilerin kanaat önderi muamelesi gören İ. Ortaylı, o "teyze" kadar bile refleks göstermemiş, aksine cumhuriyet yıkıcılarıyla açıkça işbirliği yapmıştır.

İ. Ortaylı, sözcüklerden yapılmış cilalarla, canavarı parlatıp topluma şirinmiş gibi göstermiştir. İ. Ortaylı, "dikkat canavar var" diyerek toplumu uyaran insanların yanında olmadığı gibi, uyaranları yutmak için açılan canavarın ağzındaki dişlere övgüler düzmüştür.

Canavara karşı çıkanların kılavuzu, canavarı besleyip büyütenler olamaz.

*

Aydınsız Cumhuriyetçiler

Prof. Dr. İ. Ortaylı kendi alanında önemli bir kişidir. Prof. Dr. C. Şengör jeoloji ve doğa bilimleri konusunda son derece bilgilidir ve değerli bilgiler vermektedir. Zaten hiç kimse bu bilim insanlarının kendi uzmanı olduğu alanlardaki beyanlarına söz söylememektedir.

Ancak aydın olmak, mükemmel bir jeolog ya da seçkin bir tarihçi olmak demek değildir. Aydın olmak bir tutumdur. İ. Ortaylı ve C. Şengör'ün tutumları, "cumhuriyetçi aydın" sıfatıyla tamamen ilgisizdir.

Sadece bir saptama olarak şu rahatlıkla söylenebilir:

Bugün kendine cumhuriyetçi, Kemalist, Atatürkçü diyen kitlelerin aydınları yoktur. Bu kitleler aydınsızdır. Milyonlarca cumhuriyetçi, el yordamıyla aydınlarını aramakta ve ne yazık ki İ. Ortaylı gibi kişilere sarılmakta, bu insanlarda keramet aramaktadır.

Bu ülkenin en canlı kesimlerinden yüzü Aydınlanmaya, akla ve bilime dönük milyonlarca insan, bu değerleri sahiplenmeyen kişiler tarafından yönlendirilmektedir.

Cumhuriyetçi kitleler bugün bu yazarların hipnozundan çıkmalı ve reflekslerini en azından o "İzmirli teyze"nin refleks düzeyine yükseltmelidir.

Cumhuriyetçi kitleler aydınlarını ve kanaat önderlerini seçerken çok dikkatli olmak zorundadır.

Çünkü aydınını doğru seçmeyen kitleler körleşirler.

Kerameti iktidardan menkul liberallerde akıl fikir arayanlar

Bir bilinç hastalığı: keramet bulma oyunu...

Her şeyde "keramet" bulmak, popüler bir solcu hastalığıdır. Yeterince karıştırılırsa her şeyde "keramet" bulabilirsiniz.

"Adam", yıllarca iktidara övgüler düzer, iktidar partisinin gençlik kollarında ders verir; sen onda "keramet" bulursun.

"Adam",[1] sultan kahvaltılarında reçellik yapar, sen onda hâlâ "keramet" bulursun.

"Adam" Metin Lokumcu'ya Ergenekoncu imasında bulunur, M. Lokumcu'nun çevresindekilere darbeci der;[2] sen onda "keramet" bulursun.

"Adam" en şiddetli saldırılarda iktidarın gönüllü PR malzemesi olur, "akil adam" olarak halka iktidarı parlatır, sen onda "keramet" bulursun.

"Adam" iktidarla girebildiği her türlü ilişkinin içindedir; iktidarın

---

[1] Adam: Burada kullanılan "adam" sözcüğü, sözlük anlamıyla değil, Murat Belge'nin linkteki yazısında Metin Lokumcu hakkında kullandığı anlamıyla kullanılmıştır. http://arsiv.taraf.com.tr/yazilar/murat-belge/potsdam-dan/16445/

[2] http://www.radikal.com.tr/yazarlar/ezgi-basaran/bu-hukumetten-beklentim-kalmadi-artik-1054992/

kanallarında dolarla maaş alıp program yapmakta, her gün iktidar borazanı kanallarda izleyicilere "evrenin sırları"nı anlatmakta, iktidarın "sol" yandaşı olarak ideoloji üretmektedir. Sen, böyle bir "ifrazat"ı bile karıştırıp "keramet" buluyorsun.

"Adam", dünyanın en alçak mezhep savaşının arefesinde, "yargıdaki Alevi vesayeti"nden söz etmişti.[3] Şimdilerde tu kaka ilan edilse de zamanında, hayvanat bahçesine seçilecek hayvanların bile malum bir gruptan olması için neredeyse mülakatla alındığı bir dönemde, bir devletin bütün organlarının kılcallarına kadar tek bir cemaate kapalı gişe sunulduğu bir zaman diliminde, "keramet bulunan adam"ın aklına Türkiye'de cemaat diye gele gele Alevi cemaati gelmekteydi. Sen bunda bile "keramet" bulabildin.

Ne denebilir ki sana? Bulduğun şeyin "keramet" olmadığını nasıl anlatmalı?

"Adam", 15 yıl sivil toplum-vesayet edebiyatı yapmış ve sonunda ulaştığı nokta hükümet destekçiliği olmuştu. Sen onda "keramet" bulmuştun.

Avrupa'da 40 yıl önce yenmiş, yutulmuş, bitmiş düşüncelerle geviş getiren bu "fikir acentaları"na yıllarca büyük düşünür muamelesi yaptın. Yıllarca kendi yayın organlarını sonuna kadar bu "geviş getirici"lere açtın. Taşrada birçok destekçin için adeta bir var olma sembolü olan gazetelerini bu "gevişken"lere açtın, sayfalarını bu kusmuklarla yıkadın, okurlarının bilincine bu kusmukları pompaladın. Bizzat senin yayın organlarının sayfalarında sana ve değerlerine küfretmelerine izin verdin.

Yıllardır "keramet" arıyorsun, yüzlercesini buldun da.

Romanlarında, senin "kavgamızda yaşıyor" ya da "ölümsüzdür" diye her yıl andığın kahramanlarının aslında birer psikopat, seks manyağı kişiler olduğunu yazan küfür romancısı, yıllardır senin başucu yazarındı. Öğlen mezarı başında anıp "ölümsüzdür" diye slogan attığın yoldaşının, zavallı bir korkak olduğunu öğrendin o "demokrat" yazarın başucundaki romanından. İdam sehpasında kendi taburesini tekmeleyen kahramanlarının, bu küfür romanlarında aslında korkudan altına işediği-

[3] http://arsiv.taraf.com.tr/yazilar/murat-belge/cemaat-ve-yargi/8855/(Sayfa bulunamadı) Haksöz adlı sayfada var: http://www.haksozhaber.net/cemaat-ve-yargi-13475yy.htm

ni okurken hiç utanmadın. Bu aşağılık yalanlar, bu iğrenç küfür romanları seni hiç rahatsız etmedi. Çünkü sen "keramet avcılığı" yapmaktaydın. Bütün değerlerini aşağılayan, bütün kahramanlarına hakaret eden küfür romanlarını "başyapıt! başyapıt!" diye göklere çıkardın.

Adam bildiğin bir arabesk şarkıcısıydı. Çok dinlenmekte, kasetleri çok satmaktaydı. Açıktır ki bu durum senin için bir nitelik belirtisi olamaz. Adam, "sevelim, sevilelim", "dünya hepimizin" diye iki suya tirit cümle söylediğinde, sen hemen kendi derginin kapağına koyup adama Marx muamelesi yaptın. Sayısız kez senin dergilerine kapak oldu, gazetelerinde söyleşi yaptın, sıradan şarkılarındaki derin "keramet"ler üzerine zorlama yazılar yazdın. Bulduğun şeyin "keramet" olmadığını anlaman için iktidarın kahvaltısında muktedirle el ele, göz göze mi görmen gerekiyordu? Yanılan o arabesk şarkıcısı değil sendin, sensin, hep sensin.

Yanılgın hep bu "keramet arayışı" içinde olmandan kaynaklanmaktaydı.

Yazar, Orhan Kemal'in sanat anlayışıyla taban tabana zıt bir yerdedir. Her fırsatta toplumcu gerçekliği aşağılamakta, toplumcu gerçekçiliğin karşıtı olduğunu hiç mi hiç saklamamaktadır. G. Lukacs için, "Macar köylüsünü başımıza estet diye çıkardılar" ifadesini kullanan, Orhan Kemal ile taban tabana zıt bir yazarın Orhan Kemal'in sanat anlayışına tamamen zıt romanında bile "keramet" bulup bu romana Orhan Kemal ödülü verdin. Bu kitabın, "Gezide ölenlere ithaf edildiğini görmek", "keramet" bulman için yeterliydi belki.

Piyasa edebiyatının aparatı sıradan yazarların roman diye çıkardığı beşinci sınıf gülünç kitapları yıllarca "başyapıt" diye okurlarına pompaladın, onlara ödüller verdin. "Keramet ihtiyacı"nı yıllarca bu "büyük muhalif"! edebiyatçılardan karşıladın. On yıllarını hapiste geçiren sayısız yazarın, hiçbir hükmü olmadan yıllarca hapiste kalan sayısız insanın gık demeden hapis yattığı bir ülkede, bu piyasa yazarları ödenmemiş çek nedeniyle bile mahkemeye düştüğünde, bu durumu onların "muhalif"liğinin bedeli olarak yorumladın; bunu düşünce suçu olarak yansıttın ve böylece gerçekten bedel ödeyen onlarca-yüzlerce insana hakaret ettin. Gerçekten bedel ödemekte olan yazarlar için tek satır bile yazmamışken bu sahte muhaliflerin öksürmelerini bile manşetten verdin. Yeni kitabının çok satması amacıyla planlanmış suya tirit demeçleri, her an çark edile-

bilecek elastik sözleri, hesap kitap yapılarak söylenmiş sevimli "muhalif" sözleri, "ünlü yazardan hükümete sert eleştiri" diye yazdın. Avrupa fonlarıyla yazılmış akmaz kokmaz yazılarını, okurlarına "muhalefet manifestosu" ya da "ünlü yazar iktidara rest çekti" diye sundun.

Bunların birer vasat edebiyatı üreteçleri, toplumu aptallaştıran ve estetik beğenilere tecavüz eden berbat yazarlar olduğu anlaman için 30 yıl geçmesi mi gerekiyordu?

Bu yazı uzatılabilir, "keramet arayışı"nın yüzlerce örneği isim isim, olgu olgu verilebilir, onlarca sayfa daha yazılabilir.

Ancak şimdi anlayabildin.

Acaba anlayabildin mi?

Yıl oldu 2016... Şimdi bile bunca şey olmuşken, 2016 yılında, "AKP otoriterleşiyor mu?" başlıklı bir yazı yazdığında, "helal olsun adama/kadına" diyerek "keramet bulmak" için eşelemeye devam ediyorsun.

Bulduklarının "keramet" olmadığını anlaman için bu kişilerin illa ki iktidarın danışmanı mı olması gerekiyordu?

Bulduklarının "keramet" olmadığını anlaman için illa iktidarın bakanı mı olması gerekiyordu?

Bu "keramet" bulma arayışı ile karıştırdıkça ortalığa yaydığın dayanılmaz kokunun sorumlususun.

Artık "keramet" aramaktan vazgeçmedikçe, içine yuvarladığımız kir'de, bu dayanılmaz kokuda senin de payın olmaya devam edecek. Nesneleri ve kavramları adlarıyla çağırmayı öğrenmedikçe, bu katlanılmaz kötülük iklimi ağırlaşarak bilinçlerimiz üzerinde tepinmeye devam edecek. Ne dersin? Artık bu "kerametbulmaoyunu"na son verme zamanı gelmedi mi?

• ÜÇÜNCÜ BÖLÜM •

KİR'Lİ PORTRELER

Bu ülkenin edebiyatı üzerindeki büyük etkinizi, onlarca ödül jürisinde yer alışınızı, okumadığınızı herkesin bildiği kitaplara ödül verişinizi, her yerde "hazır ve nazır" olabilişinizi, edebiyatımız için sakatlayıcı ve son derece zararlı buluyorum. Fransızca bilmediğiniz halde Fransızcadan çevrilmiş bir kitaba ödül vermeniz insan aklına bir hakaretti. Başkanı olduğunuz bir jüriden size ödül verilmesi, yani kendi kendinize ödül vermeniz ise her türlü ölçünün ötesinde bütün ilkelerin çöpe atılmasıydı. Bu koskoca skandallara karşı suskun kalan bu okur kitlesinin oluşmasında sizin mühendisliğinizi asla inkâr edemeyiz.

Okurun bilincini dumura uğrattığınızı, toplum üzerinde ahmaklaştırıcı bir etkinizin olduğunu düşünüyorum. Şimdiye kadar yaptıklarınızla edebiyatın piyasalaşmasına, metalaşmasına çok büyük katkınız oldu. Bugünkü edebiyat piyasası-piyasa edebiyatının diktatörlüğünün oluşmasında çok önemli roller aldınız, çoğu kez kilit konumda bulundunuz. Edebiyat piyasası-piyasa edebiyatındaki diktatörlüğün tepesindeki 3-5 "eşdiktatör"den birisi de sizsiniz; eğer birisine "başdiktatör" denecek olsa bu kişi kesinlikle siz olurdunuz.

Haklı doğmuş kılavuzlar, kargalar, burunlar ve Etyen Mahçupyan, Baskın Oran, Fuat Keyman ve Nilüfer Göle

Nilüfer Göle
Asaf Savaş Akat
Baskın Oran
Fuat Keyman
Etyen Mahçupyan

* * *

Bu isimler size ne çağrıştırıyor?
Yetmez ama evet?
İktidar destekçiliği?
Başbakan danışmanlığı?
TRT programcılığı?
Akil adamlık?
Burkanın ne cici şey olduğu?

Yukarıda sayılan isimler, "Güncel Türk Siyaseti ve Politik Akımlar" başlıklı siyaset okulunda ders verecek kişilerdir.[1]

[1] https://arkhesiyaset.wordpress.com/

Organizasyonun tanıtım yazısında şunlar yazılmış:

"2017 yazında yapacağımız bu yazokulunda, kaotik Türk siyasi ortamından bir süreliğine uzaklaşıp, yıllardır meydana gelen olayları kuşbakışı bir perspektiften incelemek istiyoruz. Bunu yaparken, amacımız bir noktada politik felsefeyle siyaset dünyasının ilişkisini ortaya koymak. Yazokuluna katkıda bulunacak hocalarımızın siyasi hayatla içli dışlı olmaları ve aynı zamanda da teorik çalışmalarına devam ediyor olmaları katılımcılar için bu yazokulunu daha da yararlı kılacaktır."

* * *

Bu isimler Türkiye'nin siyaseti ya da siyasal tarihiyle ilgili acaba ne anlatacaktır?

Aslında bu isimler, söylemek istediklerini zaten yıllardır söylemektedir. 10 yıldan fazla bir süredir bu isimler televizyondan televizyona, gazeteden gazeteye koşmuş; söyledikleri ve yazdıkları sistematik bir şekilde toplumun aklına pompalanmıştır. Bu isimler, yıllardır vahşi bir şiddetle ülkenin düşünce dünyasını damgalamıştır.

Bu isimlerin yazdıklarından birkaç örnek verecek olursak, bu okulda neler anlatacaklarını da tahmin edebiliriz. Bu, bir anlamda bu okulun yayımlanmış "ders notları" olarak kabul edilebilir.

Bu alt bölümün konusu bu isimlerden Etyen Mahçupyan.

E. Mahçupyan Zaman gazetesinde "Bu adamı beğeniyorum vesselam" başlıklı yazısında meşhur G. Soros hakkında şunları yazmıştır:

"[B]ir işadamının servetini demokratlaşma ve özgürleşme gibi amaçlara hasretmesi dünyanın hiçbir yanında kolay değil. Bu tür 'hevesler' kişiyi hem kendi camiası içinde hem de devlet nezdinde tehlikeli kıldığı ölçüde, ticari faaliyetinin de baltalanmasına neden olur. Ne var ki [George] Soros bir Macar göçmeni... Geldiği dünyanın bütün aksaklıklarını bilme yanında, şimdi içinde yaşadığı dünyanın zafiyetinin de farkında. Belki de hayat ona hayatın anlamını bilme fırsatını daha çok tanıdığı için, o da bu bilgiyi hayatı değiştirmeyi hedefleyen bir cesaretle kullanabilmekte."[2]

G. Soros'un ne kadar şirin bir sevgi kelebeği olduğunu hâlâ anlaya-

[2] http://derinsular.com/george-soros-etyen-mahcupyan/

madınız mı!

* * *

E. Mahçupyan, 1994'ten beri "İslami duyarlılığı ağır basan" partilere oy verdiğini hiç saklamamıştır.

"İslami duyarlılığı ağır basan siyasi hareketlere ilk kez 1994 yerel seçimlerinde oy verdim. O günden bu yana da, Baskın Oran'ın bağımsız aday olduğu 2007 genel seçimleri hariç, her düzeyde bu geleneğin partilerini destekledim. Bu hafta sonu bir seyahatte olacağım... Ama eğer oy kullanabilecek olsaydım, yine tereddütsüz bir biçimde AKP'yi desteklerdim."[3]

Bir diğer söyleşisinde ise oyunu 11 kez AKP'ye verdiğini açıklamıştır.[4]

Bu desteği karşılıksız kalmamış, ödülünü almış ve "başbakan başdanışmanlığı"na kadar "yükseltilmiştir".

* * *

Aşağıdaki "derin felsefi düşünce üretimi" de ona aittir.

"AKP ve BDP varken sol partiye ihtiyaç yoktur."[5]

* * *

"Cemaat de bugün kendi içinde herkesi kontrol edemiyor bence. O zaman da cemaat adına davranan, aslında hiç öyle bir sorumluluğu, yetkisi, yeteneği olmamasına rağmen, öyle davranan insanlar var. Sonra onların davranışları gelip cemaate yapışıyor."[6]

"Fethullahçı sevgi kelebekleri"nin ne suçu olabilir! Kendileri iyi de içlerindeki bir kaç çürük elmayı bütüne mal etmenin ne âlemi var, öyle değil mi! E. Mahçupyan, dün, devletin bütün kurumlarının anahtar teslim armağan edildiği Fethullahçı çeteyi övebilir, ama devran dönüp de bugün onlar tu kaka olunca hiçbir şey olmamış gibi akıl vermeye devam edebilir.

---

[3] http://www.milatgazetesi.com/erdogan-in-onunu-kesemezler-haber-57069#.U_... http://zaman.com.tr/yazar.do?yazino=1144585&title=genis-fotograf

[4] http://t24.com.tr/haber/mahcupyan-ergenekon-kck-ve-cemaat-tartismalari-surecinde-daha-mesafeli-olmaliydim,333770.

[5] http://www.zaman.com.tr/etyen-mahcupyan/yeni-sol-akp-ve-bdp_2076083.html

[6] http://www.sabah.com.tr/gundem/2014/03/28/zaman-yazari-mahcupyan-kara-rin

* * *

Ahmet Şık yayımlanmamış bir kitabı nedeniyle 2011'de "Fethullahçı sevgi kelebekleri" tarafından tutuklandığında, Zaman gazetesindeki köşesinde "Çorbadaki Kıl" başlıklı bir yazı kaleme almıştır:

"Şık'ın kitabının adı 'İmamın Ordusu' imiş. Gülen hareketi ile ilgili kitap yazmaya kalkan, bu hareketin Emniyet içindeki yapısını gerçekten analiz etmek isteyen birinin bu başlığı tercih etmesi pek inandırıcı değil. Bu başlık okuyucuyu tahrik eden, içeriğinin saldırganlığını daha ilk cümleden belli eden nitelikte. Karşımızda bir gazeteciden ziyade, ideolojik bir aktivist olduğunu ima eden bir tercih bu... Tabii her yazarın kitabına istediği adı vermesi doğaldır ama her adın bir işlevi vardır ve bu örnek meselenin salt gazetecilik olmadığını söylemekte. Şık, gözaltına alındığında da 'dokunan yanıyor' demişti. Oysa Gülen hareketinin aleyhine ağır iddialarda bulunan onlarca kitap yayımlandı ve hiçbirinin yazarı 'yanmadı'. Demek ki mesele dokunmak değil, dokunurken ne yaptığınız, neyin parçası olduğunuz. Şık'ın gösterdiği bu refleks, maalesef kendi yaptığına nesnel bakmadığını, gazeteciliğin gereğinden uzaklaşmış olabileceğini akla getiriyor." [7]

* * *

E. Mahçupyan, sadece kendi uğraştığı alanı bilmekle kalmayıp aynı zamanda her şeyi bilmektedir. E. Mahçupyan'ın bilmediği hiçbir şey yoktur.

9 Ekim 2000 tarihli Yeni Binyıl Gazetesi'nde şu inanılmaz yazıyı yazmıştır.

"Kanser hakkında yüzyılın ikinci yarısında Livingstone, Jackson, Diller ve Seibert gibi bilimkadınları tarafından tamamen kanıtlanmış olan şu gerçekleri ortaya koydu:

Kanserin nedeni tüm canlılarda var olan pleomorfik bir bakteridir...

Kanser, yiyecek ve kan yoluyla bir canlıdan diğerine geçebilen bulaşıcı bir hastalıktır...

---

[7] http://www.yarinlar.net/ibret-i-alem/hrant-in-kemikleri-sizlarken-corbadaki-kil-etyen-mahcupyan.html

Kanser başladıktan sonra bakteri kanserli hücreyle birlikte davranır ve onu koruyup büyüten bir hormon üretir. Adı hcg (human choriogonadoprotic hormone) olan bu hormon insan fetusunu anne rahminde koruyan hormonun ta kendisidir!" [8]

Şu birkaç cümleye bu denli zırvalık, kibir, özgüven, çokbilmişlik yüklemek gerçekten büyük bir yetenek işidir. Böylesine bir cüretle kanserin nedeninin bir bakteri olduğunu bu kadar kendinden emin olarak yazmak için sadece bu konuda derin bir bilgisizlik yetmez, hiçbir fikrinin olmadığı konularda ahkâm kesecek kadar kibirli olmak da gerekir.

Bunlar artık çok sık kullandığım bir deyimle "yanlış bile değil"dir, birer zırvalıktır.

Böyle zırvalıklardan yüzlerce, evet yüzlercesi internette dolaşır, bu da bunlardan birisidir.

E. Mahçupyan, hiçbir fikrinin olmadığı, adını bile doğru düzgün yazmayı beceremediği (hcg'nin açılımı, "human choriogonadoprotic hormone" değil, "human chorionic gonadotropin"dir.) bir konuda ahkâm kesmektedir.

Şu yukarıdaki birkaç cümlede o kadar çok zırvalık (yanlış değil) vardır ki, bu konuda asgari bilgi sahibi olan herhangi biri bile bunu ancak "deli saçması" diye nitelendirebilir. Şu kadarını söyleyebilirim ki E. Mahçupyan'ın bu yazdıkları "dünyanın düz olduğu", "Mars'ın arkasında bir çaydanlık olduğu" ya da "atom diye bir şeyin olmadığı"nı söylemekle eşdeğerdir.

* * *

"AKP ise yaptıkları ve yapamadıkları ile samimiyet testinden geçmiş durumda ve açıkça söylemek gerekirse Kürt meselesinin çözümü açısından tek anlamlı siyasî aktör konumunda. Kürtlerin özgürlük ve eşitlik hakları, en azından bir on yıl daha, BDP'nin olmadığı bir dünyada çözülebilir, ama AKP'nin olmadığı bir dünyada çözülemez."[9]

---

[8] http://www.yenisafak.com/arsiv/2000/kasim/01/g7.html.... http://arsiv.sabah.com.tr/2000/11/11/z06.html ... https://eksisozluk.com/entry/7538523

[9] http://www.zaman.com.tr/yazar.do?yazarno=1032

* * *

2009'da yazdıkları aşağıdadır:

"Kritik nokta ise tabii ki seçimler... Çünkü bu seçimler yerel yönetimlerle ilgili olmayacak. AKP iktidarının yüzde 45 civarında oy alarak konumunu tescil ettirmesi, askerî vesayetin sona ereceği yeni bir dönemin de başlangıcını ima edecek. Buna karşılık oyların yüzde 35'e inmesi, Türkiye'nin hâlâ 'eski' rejimden kurtulamadığının göstergesi olacak."[10]

Görüldüğü gibi E. Mahçupyan'a göre, yerel seçimlerde Melih Gökçek'e ya da Kadir Topbaş'a oy vermezseniz askeri vesayet devam edecektir.

* * *

Aralık 2014'te şunları yazmıştır:

"Dolayısıyla esas meselemiz yolsuzluk değil, onu malzeme haline getiren büyük kavgamız. Kısacası AKP'nin hâlâ hazmedilememiş olması... O nedenle de yolsuzluklar son kertede iktidarın yaptığından ziyade iktidara yapılan bir şey..."[11]

* * *

Bu örneklerden onlarcası vardır. Bu konuda ansiklopedi bile yazılabilir.

E. Mahçupyan ve geçmişteki yazıları niçin bu denli önemlidir?

Çünkü bu yazıları yazan kişi, çok değil birkaç yıl öncesine kadar toplumun aklına muhalif diye pompalanıyor ve sistematik bir şekilde sol düşünceye müdahalede bulunuyordu.

E. Mahçupyan Türkiye'nin siyaseti ya da siyasal tarihiyle ilgili ne anlatabilir?

Her ne kadar derslerin başlıkları henüz ilan edilmemiş olsa da yukarıdaki alıntıları dikkate alarak aşağıdaki başlıkları öneriyorum:

- Sevgi kelebeği olarak Soros 1
- Sevgi Kelebeği olarak Soros 2

---

[10] http://www.taraf.com.tr/makale/3600.htm

[11] http://t24.com.tr/haber/etyen-mahcupyan-yolsuzluklari-iktidar-yapmadi-yolsuzluk-iktidara-yapildi-akp-suiistimal-edildi,279808.

- İleri Soros güzellemeleri (Seçmeli Ders)
- AKP'ye oy vermeyenlerin Ergenekonculuğu
- Muhterem Hocaefendi Hazretleri ve çorbadan kıl çıkarma teknikleri
- Nasıl bu kadar bilgiliyim?
- Kopernik yalanı ve Batlamyus Gerçeği
- İleri başdanışmanlık kursu (Ekstra ücrete tabidir)

* * *

Geleceğin büyük siyaset bilimcilerine önemle duyurulur.

* * *

Geçen, "Güncel Türk Siyaseti ve Politik Akımlar" başlıklı siyaset okulunda ders verecek isimleri sıraladım ve bu isimlerden Etyen Mahçupyan'ı ele aldım. Ötekilerle devam ediyorum.

Nilüfer Göle, Baskın Oran, Asaf Savaş Akat, Fuat Keyman.

Bu isimlerin fikirlerinin yıllarca günde 7 öğün onlarca televizyondan, gazete köşelerinden toplumun bilincine pompalanması yetmemiş olmalı ki şimdi de siyaset bilimi dersleri vereceklerini öğreniyoruz.

* * *

Geri dönüşüm kutusu ve Prof. Dr. Baskın Oran

Siyaset okulunda ders vereceklerden birisi olan Prof. Dr. Baskın Oran şunları yazmıştı:

"Benim gazete arşivindeki 'AKP'nin Sevapları' klasörü 5,93 MB, 'AKP'nin Günahları' klasörü 17,4 MB. Fakat 'sevaplar'ın megabaytına tek başına zirve yaptıran bir konu var: Askeri vesayetin kaldırılması."[12]

Zamanında çok kullanışlı bir "masaüstü öğesi" olarak klasör-megabit hesabı yapan B. Oran şimdilerde "geri dönüşüm kutusu"na atıldığının bilincindedir. Her ne kadar geri dönüşüm kutusundan "geri yükle-

[12] http://www.radikal.com.tr/radikal2/sivil-vesayet-meselesi-1063810/

meyi" umut etse de "bilgisayarın güncellenmesinden dolayı" ne yaparsa yapsın geri dönüşüm kutusunun boşaltılacağını bilmektedir. Her masaüstü öğesinin kullanım süresi dolduğunda güncellenir ya da çöpe atılır; kullanılan her programın fıtratında bu vardır!

* * *

"Ama hakkını yememek lazım, AKP Ergenekon konusunda çok sağlam bir siyasi irade sergiledi. Askeri Yargı denilen "terimlerdeki çelişki"yi nispeten makul boyutlara indirdi. Tören ve toplantıların yönetilmesi gibi çok önemli simgelerle, o hukuk dışı askeri vesayete haddini bildirdi. Helal olsun. Daha yapılacak neler var neler ama, Tanrı esirgeye, CHP olsa daha bir milyon ışık yılı gerekirdi de, sonuç yine böyle olmayabilirdi."[13]

* * *

"AKP özgürlük militanı değildi. AKP ilericilik simgesi değildi. Fakat, 1930'larda ilerici olup da 2000'lerde sapına kadar gerici olan 'ulusalcılık'tan ilericiydi. Bu işler böyledir efendim; baştan sona görelidir. Bizi AKP'ye mahkûm edenler utansın."[14]

Şimdilerde sözümona AKP iktidarına karşı olduğunu iddia eden, hükümete karşı imza kampanyalarına katılan B. Oran, yakın zamana dek bu ve benzeri onlarca yazı yazmıştır.

* * *

Merkez-çevre ilişkisi ve her şeyin merkezindeki büyük bilici Prof. Dr. Fuat Keyman

Diğer bir isim olan Prof. Dr. Fuat Keyman 2011'de şunları yazmıştır:

"12 Haziran seçimiyle artık vesayet düzeni dediğimiz devlet-merkezci siyaset ve modernleşme bitmiş, yerini toplum-merkezci siyaset ve muhafazakâr modernleşmenin hegemonyası almış olacak. Seçimlerden AKP'nin ne kadar güçlü çıkacağı, (diğer bir deyişle muhalefet partilerinin ne kadar güçsüz çıkacağı), Türkiye'nin 'toplum-merkezci hegemonyanın inşa sürecinin tamamlanması' diyebileceğimiz 'dönüm noktasına' ne kadar yaklaştığını da belirleyecek-

---

[13] http://www.radikal.com.tr/radikal2/sivil-vesayet-meselesi-1063810/

[14] http://www.radikal.com.tr/radikal2/akpye-mahkum-edenler-utansin-878290/

tir."[15]

* * *

"Artık devlet merkezci modernleşme bitti, toplum merkezli modernleşme başladı. Ne oldu? Ben vesayet eleştirilerini çok sevmiyorum ama 1950'de sine-i millete dönüldü. O gün bunu başlatan Demokrat Parti oldu. Fakat o Demokrat Parti devletten çıkmıştı. Daha sonra ikinci kez, toplumun devlete egemen olması ANAP'la gerçekleşti. Orada da serbest pazar temelinde topluma dönüldü, daha konsolide oldu toplum. 1980'lerden itibaren bir taraftan toplumun dönüşümü başladı serbest pazar temelinde, diğer taraftan da İslam'ın yükselmesiyle topluma dönüldü."[16]

Bu toplum 1980'de birden "hadi lan serbest pazar temelinde dönüşelim biz" dedi ve kendiliğinden dönüştü zaten di mi Sayın Keyman! Kenan Evren ve 12 Eylül darbesi 650 bin insanı tutuklayıp, on binlerce insana işkence yaparken aslında "toplum merkezli modernleşiyordu!"

* * *

Prof. Dr. Fuat Keyman, 2010 yılında bir sempozyumda *"Türkiye'nin 2012-2017 yılları arasında AB'ye tam üye olacağını düşündüğünü"* söylemiştir.

Ne muazzam bir ileri görüşlülük değil mi!

* * *

F. Keyman, 2010'da köşesinde şöyle yazmıştır:

"Ünlü iktisatçı Milton Keynes, bugün de paradigma niteliğinde geçerliliğini koruyan çalışmalarında, sürekli olarak 'belirsizlik' kavramının altını çizer."[17]

"Ünlü iktisatçı Milton Keynes" diye birini daha önce hiç duymadığım için internette araştırdım. "Milton Keynes" diye internette arama yaptığınızda karşınıza çıkan tek şey İngiltere'de bir kasabaydı!

"Milton Keynes" diye bir iktisatçı hiç yaşamamıştır. Ama Milton

---

[15] http://www.radikal.com.tr/radikal2/hegemonya-tamamlaniyor-1046594/

[16] http://arsiv.gercekgundem.com/?p=366675

[17] http://www.timeturk.com/tr/makale/fuat-keyman/sol-nerede-oldu.html Sol Nerede öldü, Radikal, 27.02.2010 (Bu yanlış, Radikal Gazetesinin internet erişiminde sonradan düzeltilmiştir.)

Friedman ya da Maynard Keynes adlı ekonomistler vardır. F. Keyman, bize bir "iktisat kokteyli" yapmıştır!

Ahmet Tonak, bu olayı "bu bir dil sürçmesi değil bilgi yüzeyselliğinin, fikri modaların peşinde koşma telaşının çırılçıplak arz-ı endam etmesidir" diye yorumlar ve haklıdır.

* * *

"Merkez - çevre zırvalığı" olmasa F. Keyman Türkiye'nin siyasal tarihini nasıl anlatır ve televizyonlarda haftada 140 saat beyinlere nasıl doluşabilirdi?

Keynes'in adını bile bilmeyecek kadar "bilgili" F.Keyman'ın her ipte oynamasının, aynı anda hem HDP'yi desteklemesinin, hem akil adam olmasının, hem de iktidarın kıymetlisi olmasının hikmeti nedir acaba?

Bunu kurs boyunca ne kadar açıklasa azdır.

* * *

Cici burka

Okulun diğer bir hocası Prof. Dr. Nilüfer Göle, 25 Mayıs 2010 tarihli Taraf gazetesindeki söyleşisinde burka ile ilgili sorulan bir soruya şu yanıtı vermiştir:

"Burka azınlığın gücü, modernitenin aydınlık dünyasından kopuş. Gölgeyi, karanlığı hatırlatıyor bana. Ne güzel!"[18]

Burkayı "modernizme karşı bir mahremiyet alanı" olarak değerlendirmek, herhalde ancak Paris gibi bir yerde olanaklıdır. Paris'te burka, bir sanat nesnesi yahut egzotik-oryantal bir "etnografik fenomen" olarak görünebilir. Oysa Afganistan ve benzeri yerlerde burka, kadınların ve 7 yaşından itibaren kız çocuklarının GİYMESİ ZORUNLU bir giysidir. Kabil'in köylerinde yaşayan kız çocukları için burka pek de "folklorik" bir "fenomen" değildir.

Bir kez bile giymek zorunda kalmadığı bir dayatmayı süslemek, başka coğrafyalarda milyonlarca kadına zorla dayatılan bir şeye övgüler yağdırmak, sadece "yanlış" ya da "entelektüel bir densizlik" değil

[18] http://www.haberveriyorum.net/haber/nilufer-gole-karanlik-ve-guzel-burka

"entelektüel bir suç"tur.

* * *

Prof. Dr. Nilüfer Göle'nin adına bir sosyal bilimler lisesi açılmasının bizim bilmediğimiz bir nedeni vardır elbette. Çünkü hepimizin bildiği gibi "büyüklerimiz" kimin adına ne açacaklarını, açtıkları okullara kimlerin isimlerini vereceklerini büyük bir titizlikle bilirler! N. Göle bu titizlikten süzülen nadide bir isimdir.

* * *

Abant Platformu toplantılarının seçkin müdavimlerinden N. Göle, ne hikmetse 2015 Kasımında AKP'den söz ederken *"İslamcı bir partinin otoriter karakteri"* ifadesini kullanır ve *"AKP'nin Yeni Türkiye'sindeki 'yeni' sözcüğünün kendisini korkuttuğunu"* söyler. [19]

N. Göle, "Başta AKP iktidarını destekliyordunuz, nasıl oldu da AKP'den korkar noktaya geldiniz?" sorusuna şu yanıtı verir:

"Kemalist/İslamist kırılması arasında, toplumun sorunlarının çözülebilmesi için medyatör/aracı olmaya çalıştık. Bugün olsa yine aynı şeyi yapardım. Ama AKP bugün geldiği noktada, bütün bu aracı sesleri yok etti. Entelektüel, seküler, Avrupa yanlısı bütün aracı sesleri ortadan kaldırmak istiyorlar. Türkiye için de tehlikeli olan budur."

N. Göle'ye göre "İktidarın otoriterleştiği, sosyal mühendisliğe yöneldiği bir gerçek"tir. [20]

Hayırdır inşallah!

* * *

Bu isimlerin bu ve benzeri yüzlerce beyanı, yazısı, konuşması olmuştur; sonrasında da geçmişteki beyanlarını yanlışlayan yazıları... 180 derece dönüşle hepsini söyleyen bizzat kendileridir.

Buradaki örnekleri çoğaltmak, yüzlerce sayfa yazmak mümkündür. Bunları yazmak bir yerden sonra oldukça sıkıcı bir iştir. **Ancak bu toplum için bellek, hava, ekmek ve su kadar zorunlu bir temel ihtiyaçtır.**

---

[19] https://www.cnnturk.com/dunya/nilufer-gole-yeni-turkiyenin-yeni-sozcugu-beni-korkutuyor

[20] http://www.radikal.com.tr/turkiye/nilufer-gole-akp-incittigi-insanlari-gormuyor-1162797/

* * *

Ameliyat ettiği bütün hastaları ölen bir cerrah olsaydı bu cerrah soruşturulur ve cezalandırılırdı.

Çıktığı 100 yolculuğun tamamında kaza yapan bir otobüs sürücüsü olsaydı bu otobüs sürücüsünün –eğer ölmediyse- ehliyeti elinden alınırdı.

Yaptırdığı 50 binanın hepsi birkaç ay içinde yıkılan bir müteahhit olsaydı bu müteahhitten kimse ev almazdı.

* * *

Her söylediği yanlış ama hep haklı

Peki yıllardır yaptığı onlarca siyasal analizin tamamı yanlış çıkan siyaset bilimcisine ne olur?

Yazdığı her konuda yanılan, iddiaları aylar içerisinde çürütülen, önerileri kısa sürede yalanlanan bir siyaset bilimciye ne olur?

2-3 yıl önceki yargısı, 2-3 yıl sonra bizzat kendisi tarafından yalanlanan, birkaç yıl önce ateşli bir şekilde desteklediği partiye şimdi amansız düşmanlık gösteren, birkaç yıl önce devrimci bulduğu hareketleri şimdi gericilikle suçlayan bir siyaset bilimciden söz ediyorum.

Yanıt?

Hâlâ konuşur. Hatta siyaset okulu açıp ders bile verir!

Bu kişiler, birbirine tamamen zıt görüşleri, birkaç ay arayla savunurken bile açıklama yapma gereği duymaz. Her pozisyonda kendilerini haklı görürler. **Bu tutumun nesnel tanımı "pişkinlik"tir.** Birbiriyle tamamen çelişen tavırlarını, kendilerinin yanlışı olarak değil, durumun çelişkisi ya da "somut durumun somut tahlili" olarak açıklarlar. Önceden destekledikleri parti çok iyidir, sonrasında desteklememişlerdir çünkü o parti sonradan kötü olmuştur!

* * *

Bu yazılanları dikkate alırsak bu kurs için aşağıdaki ders başlıklarını öneriyorum:

- Akil adamlık kursu (F. Keyman/B. Oran)
- Uygulamalı burka giyme kursu (N. Göle)
- Karşılaştırmalı preburkaik sosyolojinin postmahremsel antropoloji-

sine alternatisite (N. Göle)

- Evrenin bütün sırlarını açıklayan bir sihirli formül olarak merkez-çevre ilişkisi (F. Keyman)
- Nasıl sıkıcı olunur? (F. Keyman)
- Bilinçlerin iğdiş edilmesine giriş (Ortak Ders)
- Hep haklı olma teknikleri (Ortak Ders)

* * *

Organizasyonun ilan metninde şunlar yazmaktadır:

"Bir satranç oyununda çoğu zaman o ana uygun hamleleri görmek kolayken, sonraki hamleleri tahmin etmek zordur, satrancın kurtlarının D3'e giden bir vezirin kaç hamlede oyunu kazanacağını söylemesi hayret uyandırır. Siyasette de olayların yüzeyinde kalmayıp alt düzlemlerde çarpışan fikirleri görmek, sonraki hamleleri görebilmek için elzemdir."[21]

* * *

Satrançta birkaç hamle ötesini görmek elbette önemlidir.

Ancak 25 derste ve 2 bin TL vererek

satranç tahtasının aslında bir bilardo masası,

piyonun aslında bir elma,

fil ve atın aslında birer buharlı ütü olduğunu duymak için daha iyi bir fırsat bulamazsınız!

Taraf Gazetesi veya Radikal 2 kapandı ama ancak uslu bir liberal olursanız siz de bu kursa gidip yeni köşeleri tutabilir ve üstte örnekleri verilen büyük filozof hocalarımız gibi isabetli tahliller yapabilirsiniz.

"Salgılayacağınız" ilk yazının başlığını şimdiden yazayım:

"Çevre-merkez antagonizmasından paramodern moderniteye bakmak: Yoksa AKP otoriterleşiyor mu?"

---

[21] https://arkhesiyaset.wordpress.com/

'Derinimsi' düşünceler, kök-cehaletin cüreti ve cüretin cehaleti

Gündüz Vassaf'ın yazdıklarına göre neredeyse herkes, her şey totaliterdir. "Totaliter" sözcüğü olmasaydı, sanırım Gündüz Vassaf'ın sözcük dağarcığı yarı yarıya daralırdı. G.Vassaf'ın "opus magnum"u Cehenneme Övgü kitabında "totaliter" sözcüğü tam 120 kez geçmektedir.

* * *

Hepimiz totaliteriz!

Herhangi bir konuda bir karar aldığımızda, bir seçim yaptığımızda G. Vassaf'a göre totaliterizdir.

- *"Bir tarafı, herhangi bir tarafı tuttuğumuz anda, totaliter olup çıkıyoruz."*

- *"Taraf seçme totalitarizmin çok açık bir örneği."*[1]

G. Vassaf adeta bir "totaliterlik dedektörü"dür; hiç fark etmediği-

[1] Gündüz Vassaf, Cehenneme Övgü, İletişim Yayınevi, 2012, İstanbul, s. 115.

niz yerlerdeki "gizli totaliterlik"lerinizi anında teşhis eder. G. Vassaf her yerde totalitarizm görür ama en çok da egemenlere karşı mücadele edenlerde görür. G. Vassaf'a göre köle isyanının lideri Spartaküs, Roma İmparatorluğu kadar totaliterdir. Cehenneme Övgü adlı kitabında şöyle yazar:

"Çağrı'ları ne olursa olsun, kahramanlar kaçınılmaz olarak ve ister istemez, totalitarizmin güçlerine hizmet ederler. Baskı güçlerine karşı çıkan bir kahraman, kahraman hüviyetinden ötürü, bizatihi bir baskı aracıdır. Böyle bir kahramana örnek olarak Spartacus'u gösterebiliriz. Başkalarını ancak ölüme götürmüştür. Spartacus'un idamıyla Romalı güçler, asi güçleri yok edebilmişlerdir. Spartacus gibi, Che gibi kahramanlar kurulu düzenin gereksinmelerini karşılarlar. Kışkırtıcıdırlar. Renkli kişilikleri, uzlaşmacı olmayan tutumlarıyla, sömürülenlere çekici görünürler. Sömürülenlerden birkaçı (kahramanın çağrısı üzerine) kahramanın ardına takılır. Sonunda hepsi birden yok edilir."[2]

Ekşi sözlükte Cehenneme Övgü kitabıyla ilgili şöyle bir yorum vardır:

"Gündüz Vassaf'ın bu şaheserini okumadan önce diktatörlere sövüp sayardım. Ancak bu şaheseri okuduktan sonra aslında hepimizin birer diktatör olduğunu fark ettim. Otoriterlik sadece bir ülkeye hükmetmek değilmiş aslında kendi kendine de otoriter olabiliyormuşsun."

Bu kitap tam da okura bu düşünceyi vermek için yazılmıştır. Dünyaya bu pencereden bakıldığında Sicilya mafyasına mal edilen o cümleyi değiştirerek şöyle diyebiliriz:

Herkesin "totaliter" olduğu yerde hiç kimse totaliter değildir.[3]

Bir başka yazısında Che ile ilgili şunları yazar:

"Devrimci deseniz, dünyanın en meşhur devrimcisi de Che. O Che ki Küba Devrimi'nden sonra ülkesinin merkez bankası müdürü olur. Bankanın bastığı paralara imzasını atar. Sıkılınca başka ülkelerde devrim yapmaya kalkışır. On altı yoldaşıyla Afrika'ya, Kongo'ya gider. Dillerini bilmediği, kültürlerini tanımadığı insanlarla silahlı ayaklanmaya kalkışır. Tutmayınca Afrikalılara tembel der. Bolivya'da silahlı devrim yapmayı dener. Nice insanın kanına girer. Gelin görün ki günümüzün kahramanlarındandır."[4]

---

[2] Gündüz Vassaf, a.g.e., s. 127.

[3] Cümlenin özgün hali şöyledir: Herkesin suçlu olduğu yerde hiç kimse suçlu değildir.

[4] http://www.radikal.com.tr/yazarlar/gunduz-vassaf/devrim-siddet-ve-internet-1046447/

* * *

"Derinimsi" düşünceler panayırı

Karşısında tankı, topu, tüfeği, yüz binlerce askeri olan bir ordu varken G. Vassaf'ın gözleri şiddet diye tanka taş atan çocuğu görür. Sistematik bir şekilde örgütlenmiş devasa bir kurumsal gücü değil ama çocuğun elindeki taşın şiddetini yazar. Olur da eğer yazarsa, ikisi birbirine denkmiş gibi ele alır, ikisini birden mahkûm eder. Onun için bilmem kaç milyon dolarlık bir savaş uçağı ile tanka karşı atılan bir taş, eşit derecede şiddet üreticisidir, tahakkümcüdür ve o, "şiddetin her türlüsü"ne karşıdır. Kendisinin savaş uçağı ve tanka atılan taşa eşit mesafede olduğunu zanneder ama aslında savaş uçağının kokpitinde olduğunu anlayamaz. Kendisini toplumsal olayların ve tarafların üzerinde görür ve hep 3. tarafta olduğunu zanneder. Oysa bu sözleri iki taraftan birinin –tabii ki güçlü tarafın- yedeği bir konumdan söyler.

* * *

Şiddetin her türlüsüne karşı olmak... Ne kadar da hümanist görünen bir yaklaşım değil mi? Mesela senin ülkeni başına yıkıp 1 milyonu aşkın insanını öldürsünler, sen de tutup bu işgalin mimarına bir ayakkabı fırlat... G. Vassaf hemen kaşlarını çatıp yandan sana parmak sallar:

- "Seni şiddetsever seniii..."

G. Vassaf Fransız veya Sovyet Devrimleri'ndeki şiddeti pek güzel görür ama aynı gözler 16. Louis'nin ya da Çar'ın yıllarca yığınlara uyguladığı terörü, o zamana dek milyonların çektiği korkunç sefaleti hiç mi hiç görmez.

Che'nin uyguladığı şiddet pek zoruna gider ama Küba'da devrim öncesinde Batista'nın ülkede yaptıkları, ülkenin ABD'nin bir açık hava genelevi olarak çalıştırılması ve on binlerce adsız insanın sessizce öldürülmesi G. Vassaf'ın ilgi alanının dışında kalır.

Küba'nın son yüzyıllık tarihine baktığınızda zaten Che'den başka kim şiddet uygulamıştır ki!

Sanki Küba'da halk barışçıl barışçıl yaşayıp gidiyorken bu gaddar, bu totaliter, bu zalim Che çıkıp bir anda manyakça şiddet uygulamıştır!

Fransız Devrimi ya da Sovyet Devrimi birkaç sapığın "şiddet uygulamalıyız biiz, şiddeeet" diye sokağa çıkıp önüne geleni öldürmelerinden ibarettir!

Hâlbuki bu ülkede yaşayanlar devrim öncesinde ne kadar da barış içindeydiler!

Roma İmparatorluğu'nda yaşayan insanların durumu güllük gülistanlıkken "iğrenç" Spartaküs bu kibar ve kırılgan yöneticilere bir anda "totaliter totaliter" şiddet uygulamıştır!

Bir taşra kasabasındaki "şen aile kıraathanesi"nin sıradan bir müdavimlinin savunduğu düşünceler, 20 kitapla süslenerek piyasaya sunulsa bile arkadaki zihin aynı zihindir.

Derinlik taklidi yapan en sığ klişeler art arda sıralandıkça sıralanır.

* * *

Cehaletin cüreti

G. Vassaf'ın her şeye tepeden bakan, sözüm ona "ideolojiler üstü" olduğunu savlayan yazılarında sık sık acınacak derecede bir cehalet göze çarpar. Evrim kuramı ile ilgili cehaleti Nuray Mert ile yarışacak kadar derindir.[5]

Örneğin evrim kuramıyla ilgili şunları yazmaktadır:

- *"Darwinistler de bunlara çok benzeyen bir iddiada bulunurlar. Buna göre insan evrimin en üst noktasında, doruğunda yer alır. Evrim merdiveninin en yüksek basamağı, en yüksek yaşam biçimidir insan."*[6]

"Evrimciler, insanın üstünlüğünü kanıtlama çabası içinde, vücuda oranla beyin ağırlığının en fazla homo sapiens'te olduğunu söylüyorlar. Yine evrimciler, insan beyninde, "daha yüksek" düşünme yetisini düzenleyen çok gelişmiş bir beyin korteksi bulunduğunu, oysa birçok türde hiç kortekse rastlanmadığını belirtiyorlar. İnsanın üstünlüğünü açıklamak için bundan daha sağlam bilimsel kanıt olabilir mi?"[7]

- *"Öylesine etnosantrik, tür-merkezci bir evrim teorimiz var ki bu teoriye*

---

[5] Nuray Mert'in evrim ve başka konulardaki cehaletini ilerde ayrıntılarıyla ele alacağız.

[6] Gündüz Vassaf, a.g.e., s. 217.

[7] Gündüz Vassaf, a.g.e., s. 225.

göre evrim bizimle son buluyor! Sanki evrimin bir amacı varmış ve nihai amacı da insan türünün yaratılmasıymış gibi."[8]

* * *

Evrim kuramıyla ilgili hangi bilimsel kitapta "insan evrimin son aşamasıdır" ya da "insan en yüksek yaşama biçimidir" yazmaktadır, bunu açıklama gereği duymaz. "Her şeyi bilen" Gündüz Vassaf bunu da bilmektedir.

Evrim kuramı, bu konuda bir şeyi savunuyorsa eğer, savunduğu şey, G. Vassaf'ın bu SÖYLEDİĞİNİN TAM TERSİDİR. Çünkü evrim kuramından sadece bir felsefi çıkarım yapma hakkımız olsaydı o yargı şu olurdu:

"İnsan, doğanın efendisi değil onun bir parçasıdır."

Bu konuda evrim kuramından illa ki bir şey çıkarılacaksa bu çıkarım, "insanın üstünlüğü" değil tam tersine "insanın sıradanlığı" olabilir ancak. İnsanı doğanın merkezine koyan ve türlerin efendisi ilan eden anlayışa karşı evrim kuramı insan merkezci bakışa vurulan en öldürücü darbedir.

* * *

G. Vassaf'ın yazdıklarının gerçekle hiçbir ilgisi yoktur. G. Vassaf kontrolsüzce uydurmaktadır. G. Vassaf, bu konuda sokakta rastgele çevireceğiniz sıradan bir insandan 1 bit bile daha fazla bilgi sahibi değildir, ancak sokaktaki sıradan insanla karşılaştırılamayacak kadar cahildir. G. Vassaf'ın cehaletinin ölçüsü ancak N. Mert olabilir.

Bu konuda G. Vassaf ancak N. Mert kadar bilgili ve en az N. Mert kadar cahildir.

G. Vassaf ve N. Mert gibiler için bilgi ve cehalet aynı şeydir.

Bilgi ve cehaletin eşitlendiği yerde G. Vassaf gibi "üstün insan"ların cüreti belirir.

* * *

Bütün bunların anlamı nedir?

---

[8] Gündüz Vassaf, a.g.e., s. 232.

Bütün bunların anlamı şudur: G. Vassaf uydurmaktadır.

Hiçbir şey bilmediği bir konuda kara bir cehalet içinde yorum yapmakta, ahkam kesmektedir. Bu cehalet acınası bir cehalettir ancak G. Vassaf'ın tek cehaleti değildir.

* * *

Cüretin cehaleti

Kendisi gibi "ideolojiler üstü" bir gazete olan Radikal Gazetesi'nde 2011'de yazdığı bir yazıda şöyle yazmıştır:

"Hatta, Marx'ın 'Emperyalizm, kapitalizmin son aşamasıdır' sözlerine kulak verecek olursak yeryüzünde henüz emperyalizm olmadı bile."[9]

G. Vassaf, bu cümleyi Marx'ın nerede, hangi kitabında yazdığını söyleme gereği duymaz.

Gerek duymuş olsaydı da zaten bu olanaklı değildir.

Çünkü böyle bir cümle Marx'ın ağzından ya da kaleminden HİÇBİR ZAMAN çıkmamıştır!

G. Vassaf yine ve gene uydurmaktadır.

Lenin'in belki de en çok bilinen bu cümlesini Marx'a mal etmekte herhangi bir sakınca görmez; bu türden cahillikler onun akmaz kokmaz, tarih dışı muhalifliğine hiçbir zarar vermez. Ha Lenin, ha Marx, ne fark eder! Bu gülünç yanlışı sonradan düzeltme ihtiyacı da duymaz. Bunu ona hiç kimsenin sormayacağını bilecek kadar özgüvenlidir. Cehaletin cüretidir bu...

* * *

Gazeteciler Türkiye'de hapiste ama Sovyetler kötü!

Bir liberal için antisovyetik olmamak, kimliğinde büyük bir eksikliktir. Bu yazıyı tasarlarken tabloda tam da bu parçanın eksik olduğunu fark eder etmez G. Vassaf en sıradan liberal klişelerle hemen imdadıma yetişti. Şimdiye kadar bu konuda beni hiç yanıltmadılar.

---

[9] http://www.radikal.com.tr/yazarlar/gunduz-vassaf/demokrasi-ve-emperyalizm-1059114/

G. Vassaf güya Cumhuriyet Gazetesi yazarlarının hapiste olmasını eleştiriyor.[10]

"Güya" diyorum çünkü yazının hemen hemen tamamı "Sovyetlerin totaliterliği" üzerine...

Cumhuriyet Gazetesi'nin tutuklu yazar ve gazetecileri için yazdığı mektupta tek bir satırda bile tutuklayanları eleştirmemesi büyük bir başarıdır. Toplam 54 satırlık mektubun 38 satırında, Şostakoviç üzerine yazılmış bir romanı temel alarak Sovyetler Birliği'nin ne kadar kötü olduğu anlatılıyor. 2017 Türkiye'sinde tutuklanmış gazeteciler için yazılan bir yazıda, bir sözcük bile tutuklayanlardan, tutuklama sürecinden ya da Türkiye'den söz etmeyip bir roman, salt kurgusal bir metin üzerinden Sovyetler'e saydırmak büyük bir hüner olsa gerek. Konunun ne olduğunun bir önemi yoktur, önemli olan bu konuyu bir şekilde Sovyetler'e getirip içindekini dökmektir. G. Vassaf bu konuda oldukça deneyimli bir yazardır. Bir söyleşisinde şunları söylemiştir:

"Sovyetler Birliği'nde özellikle Stalin döneminde, Nazi Almanyası'nda sanatın nereye gittiğini gördük. İki rejim de yıkıldıktan sonra, Hitler'in 20 yılı, Sovyetler'in 50-60 yılında dünya kültürüne 'sanat eseri' olarak kalmış tek bir şey gösteremezsiniz."[11]

Bir liberalin antisovyetikliğini anlayabilirim. Antisovyetik olmak bir liberalin alametifarikasıdır, bu biliniyor. Şaşırtıcı değil ve anlaşılır da...

Ancak antisovyetiklik cehaletle birleştiğinde hiç mi hiç çekilmemektedir.

"Sovyetler'in 50-60 yılında dünya kültürüne 'sanat eseri' olarak kalmış tek bir şey gösteremezsiniz."

Cehaletin bu türlüsüne ne yazılır?

Böylesi bir cehaletle nasıl baş edilebilir?

Buraya büyük Sovyet sanatçılarının uzun listesini mi yazmak gerek?

Mesela kendisinin de yazısında söz ettiği Şostakoviç'in senfonilerinden biri "dünya kültürüne sanat eseri olarak kalmış tek bir şey" olabilir mi acaba? "Google"a "Şostakoviç" yazınca ilk çıkan bağlantıda "20. yüz-

---

[10] http://www.diken.com.tr/gunduz-vassaftan-tutuklu-cumhuriyetcilere-mektup...

[11] http://www.hurriyet.com.tr/gunduz-vassaf-kediler-olmasaydi-ay-a-gidemezdik-27497872

yılın en büyük bestecilerinden biri sayılmaktadır" yazar. [12]

Ben saymıyorum, Wikipedia sayıyor. İngiliz müzikolog Prof. David Fanning'in yalancısıyım.

Şostakoviç kafanıza yatmadıysa, "dünya kültürüne sanat eseri olarak kalmış tek bir şey, "Eisenstein'ın filmleri ya da Şolohov'un romanları olabilir mi?

Uzatmaya gerek yok. Yanlışın bile dayandığı bir zemin vardır.

G. Vassaf'ın cümlesi "yanlış bile değil"dir; koyu bir cehalettir.

Bu cehaleti ne Şostakoviç'in büyük eserleri ikna eder, ne Eisenstein'ın filmleri, ne Şolohov'un romanları...

Burası "Sovyet Sanatı 101" dersinin yeri değil elbette. Konu da zaten bu değildir. G. Vassaf köpeksiz köyde değneksiz gezdiğinin bilincindedir. Bu cehaletin nedeni sadece bilgi eksikliği değildir; öyle olsaydı gerekli bilgi aktarıldığında giderilebilirdi.

G. Vassaf'ınki kök cehalettir.

Ve kök cehalet ikna edilemez.

Kök cehaletle ancak mücadele edilir.

[12] https://en.wikipedia.org/wiki/Dmitri_Shostakovich

Gündüz Vassaf adında bir geç kalmış Ak'ist

Cumhuriyet, Can Dündar elinde bir light-Taraf haline gelmeseydi görmemiz biraz daha zor olabilirdi; aklını tekel demokrasisine kiralamış bir takım burjuva teknokratının yazı ya da düşünce diye ortaya koyduklarının, sefalet içinde yazamazlık ya da düşünemezlik demek olduğu, bu gazetenin sayfalarından her gün bütün açıklığıyla karşımıza çıkıyor.

İhtiyar ve küfürbaz Ara Güler'e, bir diktatöre sevimlilik ve meşruiyet kazandırıyor diye neden kızıyoruz? Tersinden de olsa, Nick Nolte'nin "Ateş Altında" filminde yaptığına benzer bir şey yapıyor, ölmüş devrimci gerillayı sağ göstermiyor da, siyasi ve felsefi olarak ölmüş bir iktidarın temsilcisini güçlü ve neşeli pozlarda resmediyor. Cumhuriyet gazetesinin "Olaylar ve Görüşler" sayfasında AKP eleştirisi diye şunlar yazılabiliyorken, Ara Güler'e bu kadar kızmaya gerek yok, bir fotoğrafçının görüşünü belirleyen merceğe sonuçta "objektif" diyoruz. 30 Aralık 2015 tarihli Cumhuriyet'in "düşünce yazısı" sayfasında yazan Gündüz Vassaf'a göre, Ara Güler'in objektifinden kitap okurken gülümseyen kişi, "Bugün, Türkiye tarihinin belki en karizmatik lideri"dir.

Liberallerin eleştirir görünürken övme komplosu

Gündüz Vassaf, bu işlere geç kalmanın telaşıyla olsa gerek, liberal Ak'istlerin övgü zamanı ile yergi zamanını karıştırmış görünüyor. Sözde eleştirmek için yazarken, "yetmez ama evet" döneminden kalma "karizmayı" da araya sıkıştırıyor. Seçilen apolitik kavramlardan, bir eleştirirken üç övme manevrasından liberal ya da sol liberal Ak'istlerin uzun dönemli repertuarını kullanmasından, Gündüz Vassaf'ın geç kalmış bir Ak'ist olduğunu anlayabiliyoruz. O henüz, "askeri vesayeti" ortadan kaldıran, 12 Eylül Anayasasını "yetmez ama evet" heyecanıyla değiştiren Akp ile Cumhuriyet'i bir light-Taraf'a çeviren Can Dündar'ı Silivri'ye kapatan Akp'yi birbirine karıştırmaktadır.

Gündüz Vassaf'a göre tarihimizin bu en "karizmatik" liderinin, "Cumhurbaşkanı'nın gücünü artırma tutkusu partisinde bile huzursuzluk"[1] yaratmaktadır. Hatta, bu "tutku"yu "onaylamayanlar da nüfusun yüzde 70'ini" aşmıştır. Gündüz Vassaf'ın mantığıyla düşünürsek, seçimleri ortadan kaldıran, 2015'in ikinci yarısından beri ülkeyi kan gölüne çeviren bir sürecin temel etkenini, bir "yetki artırma tutkusuna" bağlamamız gerekecektir ve Akp içinde de "huzursuzluk" yaratan bu tutkuya karşı, toplumun yüzde 70'inin direnci vardır.

Ekonomik ilişkiler, sınıfsal ve kişisel çıkarlar, emperyalist bağlar, toplumsal eğilimler üstünde biçimlenen bir politikayı bir kişinin tutkusuna indirgeyen liberal Gündüz Vassaf'ın, bize sevindirici haberleri vardır: "Geçmiş baskı rejimlerinde Türkiye'nin yurtdışında okuyan gençleri kendilerini vatan temsilcileri olarak görür, demokratik ilkelerin çiğnenmesine sessiz kalırlardı. Günümüzde iktidar partisinin mensuplarının yurtiçinde üniversitelere ayak basmaları olağanüstü baskı ve güvenlik tedbirleri gerektirirken, Türkiye'ye gelmeye hazırlananların çoğu, iktidarın istediği 'turizm bakanı' rolünü oynamadıkları gibi, demokrasi şiarıyla ülkelerine dönmek üzereler." Gündüz Vassaf'ın bu iki cümlesinde ne demek istediğini ben tam anlayamadım ama "demokrasi şiarıyla ülkelerine dönmek üzere" olanlardan söz ettiğine göre, müjdeli bir haber verdiğini tahmin edebiliyorum. "Türkiye'ye gelmeye hazırlananlar" varmış ve "tu-

[1] Gündüz Vassaf, Cumhuriyet, 30 Aralık 2015, s.16.

rizm bakanlığını" bile kabul etmeyecek vakurlukta, "demokrasi şiarıyla" dönmek üzereler. Yoksa bir "uzun 31 Mart" olan Akp'yi devirmek için yeni bir "Hareket Ordusu" mu yola çıktı? Gerçi Hareket Ordusu dışardan gelmemişti, o zamanlar sınırlarımız içindeki Selanik'ten, "hürriyeti" yerleştirmek için gelmişti.

Boğaziçi Üniversitesi'nin tipik ürünü

Gündüz Vassaf'ın bu Türkçe ve fikir yoksulu yazısını okuyunca, bu konularda uzmanlığına güvendiğim arkadaşım yazar Ali Şimşek'e kim olduğunu sordum. Robert Kolej, Boğaziçi Üniversitesi'nden yetişmiş, postmodernizmin vasat mütercimlerinden biri olduğunu söyledi. Aklı ve toplumsal düşünüşü kurutan postmodern sam yelinin Türkiye acentalarından biri, Gündüz Vassaf, light-Taraf'taki makalesinde şunları da yazıyor: "Cumhuriyet'in ilk vatandaşlar kuşağından annemle babam, demokrasi inançlarıyla çelişse de Ebedi Şef Atatürk'süz Türkiye düşlemeyi akıllarından geçirmezlerdi. Şu ya da bu nedenlerle, 12 Eylül anayasasıyla Evren'in başkanlığına evet diyenler de halkın yüzde 91 oranındaydı." Osman Çutsay'ın kulakları çınlasın, bir din türünden "demokrasi inancı" ve ne yazık ki, önlenemez bir Atatürk aşkı... Gündüz Vassaf'ın, tekellerin dini "demokrasiye" mensup ana babasının yenemediği Atatürk aşkından "çelişki" diye söz etmesi ve sonraki cümlede yüzde 91'lik desteğiyle Kenan Evren'e geçmesi ne anlama geliyor? Atatürk ile Kenan Evren'i benzeştirmek mi istiyor? Bunun tarihsel gerçeklere bütünüyle ters olduğunu Akp Türkiye'sinde bütün açıklığıyla görebildik. Atatürk, Cumhuriyet Türkiye'sinin kurucusudur, Kenan Evren ise Cumhuriyet'in yıkıcısı Akp'nin yirmi yıl önceden, gerçek kurucusudur. İslamı, Türkiye insanının afyonu yapmak için darbe yapmıştır.

Yalçın Küçük'ün yeni kitabı Çıkış 2 ile şunu biliyoruz; Boğaziçi Üniversitesi, en büyük korkusu Atatürk ve Cumhuriyet Türkiye'si olan akademisyenler ve yazarlar yetiştirme yuvasıdır. Çıkış 2'de, Boğaziçi Üniversitesi yayınlarının yayımladığı bir kitap inceleniyor, Esra Özyürek'in Modrenlik Nostaljisi. Bir patoloji düzeyine varan Atatürk nefreti ve korkusu bu kitabın sayfalarından taşmaktadır. Boğaziçi'li Esra Özyürek de, ana babasının evinde, Atatürk fotoğrafı asılı olmasını en büyük çelişkisi

yapanlardan biridir. Gündüz Vassaf ile Esra Özyürek, Boğaziçi Üniversitesi'nin düşünemezlik ve yazamazlık örnekleri yetiştiren iki tipik verimidir.

Liberal gericiliğin klişe repertuarı

Vassaf'ın Cumhuriyet'teki "Ankara Rüzgârı" başlığını taşıyan yazısının geri kalanı, Türkiye gericiliğinin ve aynı anlama gelmek üzere liberalizminin bayağı klişelerini tekrarlamaktan ibaret. Bir soğuk savaş yalanı, Sovyetler Birliği'nin Türkiye'den toprak ve üs talebi şöyle yineleniyor: "Soğuk Savaş'ta Stalin'in Kars, Ardahan ve Boğazlar'da söz sahibi olma talebi ülkeyi yalvar yakar NATO'nun kucağına itti." Görülüyor ki, determinizm düşmanı postmodernistler, söz konusu olan emperyalist politikanın çıkarları ise, en ilkel neden-sonuç ilişkisini kurmakta hiçbir sıkıntı duymuyorlar: Stalin istedi, Türkiye'yi NATO'nun kucağına itti. Postmodernizm bu itilmede herhalde "yalvar yakar" ikilemesindedir; çünkü itilenin mi, itenin mi yalvar yakar olduğu pek belirsizdir.

Gericiliğin Gündüz Vassaf eliyle tekrarlanan bir başka klişesi de 27 Mayıs ile 12 Mart ve 12 Eylül'ü özdeşleştirme politikasıdır. Bu üçünü, biçimsel olarak askeri darbe benzerliğinde, niteliksel olarak da ortaklaştırmaya çalışırlar. 27 Mayıs'ın Akp benzeri bir Dp diktatörlüğünü yıktığını ve burjuva demokratik devrimin son halkası olduğunu toplumsal bilinçten kazımaya çalışırlar. 27 Mayıs'la, işçilere sendikalaşma ve sosyalist partiler kurma özgürlüğü, üniversiteye özerklik, senato ile parlamentoya daha toplumsal bir çalışma süreci kazandıran bir anayasa yapıldığını unutturmaya çalışırlar. Vassaf'ın tekrarı budur ama bu özdeşleşmeyi yaparken Akp açısından üzülmektedir. "27 Mayıs, 12 Mart ve 12 Eylül askeri rejimlerini, başta ABD, NATO ülkeleriyle Batı basını destekledi. Günümüzde, sivil darbe yapmakla itham edilen iktidar, uluslararası ilişkileri ve imajı açısından müttefikleri nezdinde bile güven telkin etmeyen, Cumhuriyet tarihinin en yalnız rejimi" İşte, burada da bir ölçüde postmodernizm bulabiliyoruz; "sivil darbe yapmakla itham edilen" bir iktidar vardır ama bu ithamı kim yapmaktadır bilmiyoruz. Sonra bu itham doğru mudur, Heisenberg'in belirsizlik ilkesinden daha belirsiz bir durumdur. Anlaşılan Vassaf, "iktidar, uluslararası ilişkileri ve imajı açısından

müttefikleri nezdinde bile güven telkin etmeyen, Cumhuriyet tarihinin en yalnız rejimi." diyerek bir geç Ak'ist olarak üzüntüsünü yazmaktadır. Üzülmeyin Vassaf Bey, birkaç üs, birkaç milyar dolarlık ihaleyle, sizin, bu müttefik nezdinde yalnızlık dediğiniz şey, "imaj ve güven" tazelemesine dönüşüverir...

Oligarklar Akp'yle çatışıyor

Geç Ak'ist Vassaf'ın üzgün Akp eleştirisi, vehimlere de yol açıyor. Şöyle yazıyor: "Geçmişte askeri rejimler Türkiye'de sermaye gruplarının desteğini almıştı. Günümüzde ülkenin güçlü gruplarıyla çatışan iktidar sıkıştığı köşede bindiği dalı keserken, özelleştirmelerle beslediği varlığını hızla tüketmekte." Gündüz Vassaf'la, herhalde, ayrı Türkiye'lerde yaşıyoruz, bırakın "çatışmayı", oligarklardan henüz Akp'ye ciddi bir eleştiri yapıldığını gördünüz mü? Postmodern yazı ve politik çözümleme ancak bu kadar oluyor; "iktidar sıkıştığı köşede bindiği dalı keserken, özelleştirmelerle beslediği varlığını hızla" tüketiyor. Vassaf'ın üzüntüsü bir kat daha artıyor.

Ciddi bir editörün önüne gelse çöp sepetine gönderilecek böyle bir yazı, Cumhuriyet'te "Olaylar ve Görüşler" köşesinde makale niyetine yayınlanıyor. Light-Taraf'ta ya da postmodernizm dünyasında her şey her yerde olabilir. Düşüncelerin doğrulukları kendinden menkuldür, herhangi bir ölçüte gerek duyulmaz. Ama yine de, hiç olmazsa Türkçe bilgisi aransaydı, demekten de kendimi alamıyorum. Vassaf'ın bir başka müjdesidir: "Siyasetin, parti aitliği ve seçimlerde oy vermekle sınırlı addedildiği günler geride kaldı." Böyle bir Türkçe cümle, "parti aitliği" nitelemesini okuyunca, postmodernizmin yapı bozumculuk olduğunu, dili de bozmayı en birinci işlerinden biri yaptığını nasıl unutursun diye kendimi avutmaya çalışıyorum. Ama ne de olsa ben eski paradigmada sıkışıp kalmışım, neden-sonuç aramakta direniyorum.

Geç Ak'ist Gündüz Vassaf'ın, sıkışan Akp diktatörlüğüne eleştiri yapıyor görünürken yardım etmeye çalışmasını nedenlere bağlamak istiyorum. Yazısını son bir müjdeyle şöyle bitiriyor: "Günümüz Türkiye'sinde kitlesel demokrasiyi güçlendiren emarelerin, Ankara'yı endişelendirdiği kâbuslardan ancak biz kurtarabiliriz." Geç Ak'ist Gündüz Vassaf, "ema-

relerin" "kâbus" gördürdüğü Akp'ye kurtarıcı olmak istemektedir. Kaşarlanmış Ak'istlerin her gün Akp önünde nasıl takla atacaklarını şaşırdıkları günlerde, Boğaziçi Üniversitesi'nin cumhuriyet, aydınlanma ve akıl düşmanı tedrisatından geçmiş, vasatlığıyla istikrarını hep korumuş ve geç kalmakla, yıpranmamış bir geç Ak'ist, anlaşılan light-Taraf'ta durumdan vazife çıkartmıştır.

Yazıdaki bozuk Türkçe ise, büyük ihtimalle, batıdaki TESEV türünden bir kuruluşa yazılmış, bir raporun tercümesi oluşundan ve müellifinin iflah olmaz bir düşünemezlik ve yazamazlık örneği olmasından kaynaklanmaktadır.

Nuray Mert, Kadir Mısıroğlu'ndan ne kadar uzaktadır?

"*Shakespeare'in gerçek adı Şeyh Pir'dir ve gizli müslümandır.*"[1]
"*İkinci dünya savaşında Stalin'in emriyle komünist Rusya kumlara Ayet el Kürsi'yi okutup Alman ordusunun üzerine atmıştır.*"[2]

Bu cümleler Kadir Mısıroğlu'na ait sözlerdir.

Bunlar birçok insan için "facebook"ta alay edilen ve sadece eğlenmek için sosyal medyada paylaşılan deli saçmalarıdır. Asgari bir sağduyusu, tırnak kadar bir bilgi birikimi olan bir kişi için bu kanıtsız önermeler "yanlış bile değil"dir.

Peki duyduğunuz-okuduğunuz tek zırvalık bunlar mıdır? Zırvalıkları bir tek Kadir Mısıroğlu'ndan mı duyuyorsunuz?

Çocuk tecavüzünün nedeni olarak "iktidar istenci"!

Mesela tahakküm denince bu ülkeye bakıp göre göre "aklın tahak-

---

[1] https://www.cnnturk.com/turkiye/kadir-misiroglu-shakespearein-asli-seyh-p (Sayfa kaldırılmış)

[2] http://odatv.com/vid_video.php?id=8D73F

kümü"nü gören, iktidar dendiğinde bakıp göre göre "imla kurallarının iktidarı"nı görenler, çocuk tecavüzlerinin nedeni olarak "iktidar istenci"ni gören ve Karaman'da onlarca çocuğun uğradığı tecavüzü "o kadar da abartmamamız gerektiğini" söyleyen liberal kanaat önderleri, Kadir Mısıroğlu'nun yukarıdaki sözlerinden çok mu uzaktadır?[3] Bu yazıya bakılırsa aslında hepimiz suçluymuşuz! Her şeyi bilen, her şeyden anlayan "herşeyolog" Bülent Somay, Sicilya mafyasına mal edilen o cümleyi eminim ki duymuştur:

"Herkes suçluysa hiç kimse suçlu değildir."

Bilmemek, bilmediğini de bilmemek

Aşağıdaki ifade ise Nuray Mert'e ait:

"Evrim teorisi de, adından da anlaşılacağı gibi bir 'teori'dir, yani varsayımdır."[4]

Evrim teorisi gibi bir konuyu "canım bu sadece bir teori sonuçta" gibi dünyanın en cahilce klişesiyle tartışan ve böylesine bir bilgisizliği yazabilen Nuray Mert, Kadir Mısıroğlu'ndan çok mu uzaktadır?

Burada evrim teorisini falan tartışmayacağım. Profesör doktor titri olan Nuray Mert, "teori" ile "varsayım" arasındaki farkın ne olduğunu bilmiyor. Prof. Dr. Nuray Mert, "teori" sözcüğünü "herkesin aklına gelen ilk şeyi kafasına göre sallaması" zannediyor.

Burada Prof. Dr. Nuray Mert'in bir sayfalık yazısında söz ettiği, hiç ama hiçbir fikrinin olmadığı açıkça belli olan evrim teorisine bakışını ve evrim teorisini ilişkilendirdiği tuhaflıkları eleştirecek değiliz.

Şu var ki Prof. Dr. Nuray Mert'in, yazısında bağıra bağıra eleştirdiği Avrupa parlamentosu kararını okumadığı, eğer okumuşsa da kesinlikle anlamadığı çok açık... Buna inanmayan okurlar, Nuray Mert'in eleştirdiği bu kararın özgün halini[5] ve çevirisini[6] okuyup kendileri görebilirler ancak bu tartışmaya da girmeyelim.

---

[3] http://www.diken.com.tr/akademisyen-bulent-somay-kadinlar-erkek-egemen-h...

[4] http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=235240 (Sayfa kaldırılmış)

[5] http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-EN.asp?fileid=17592&la...

[6] http://www.turkish-media.com/forum/topic/107785-avrupa-parlementosu-egit...

Pozitivist dayatma olarak bilim!

Peki Prof. Dr. Nuray Mert'in böylesine basit kavramlar hakkındaki engin bilgisizliğini nereye koymalıyız? Prof. Dr. Nuray Mert cesurca kullandığı ve hakkında yorum yaptığı kavramları hiç bilmiyor, üstelik bilmediğini de bilmiyor. Bu derin cehalet ile bu yüksek cüret Kadir Mısıroğlu'nda var mıdır?

Prof. Dr. Nuray Mert'in bu mantığına göre "atom teorisi" de "sadece bir teori" olduğundan elektron, proton gibi kavramları okullarda fizik dersinde okutmak "pozitivist birer dayatma"dır; bırakın isteyen istediği şeye inansın! Nuray Mert'in söylediği noktasına virgülüne kadar tam tamına budur.

Mesela astronomi dersinin olması... Ne kadar pozitivist, dayatmacı ve tekçi bir anlayışın ürünü! Oysa astronominin yanında astroloji de okutulmalı!

Mesela hücre "teorisi" veya embriyoloji de "sadece bir teori" olduğundan, maazallah pozitivist olmamak için bunları okullarda okuturken yanında "bebekleri leyleklerin getirdiğini savunan" "Leylek Teorisi"ni de okutmaya ne dersiniz? Tıp fakültelerinde embriyoloji okutup "Leylek teorisini" okutmamak da Prof. Dr. Nuray Mert'in sözcükleriyle söylersek "Tek kelime ile son derece dayatmacı bir anlayış ve davranış. Onun ötesinde, sergilenen, pozitivist, bilim budalalığı"[7] değil mi!

Sizce bunları "hakiki" Kadir Mısıroğlu söylebilir mi? Söyleyemez. Ama Nuray Mert söyleyebilir, söylediği de zaten budur.

"Şeyh Pir" deli saçması da bunlar deli saçması değil midir?

Hadi hiç çekinmeden söyleyelim: bunlar deli saçmasıdır, safsatadır, zırvadır, gülünç ve acınası bir cehaletin ürünüdür.

Bu cehalet ise hiç olmadığı kadar cüretkârdır.

Fesi olmayan Kadir Mısıroğlu

Kadir Mısıroğlu'nun "Şeyh Pir"leriyle alay etmek en kolayıdır, çünkü kolayca teşhis edilebilir. Eğer bir şeyle mücadele edecekseniz "içiniz-

---

[7] http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=235240

deki Kadir Mısıroğlu" ile mücadele etmelisiniz. Kadir Mısıroğlu, "Kadir Mısıroğlu görüntüsü"ndeyken kendisini solda gören okurlar için ancak bir zaytung haberi ya da sosyal medyada bir eğlence unsurudur. Oysa "Prof. Dr. Nuray Mert görünümlü Kadir Mısıroğlu", yıllarca sol kanaat önderi olarak gazetelerde böyle "derin felsefe"ler üretmiş, Birikimlerde, Taraflarda, Radikallerde, Cumhuriyetlerde bilinçleri çöplüğe çevirmiş, hâlâ da çevirmektedir.

"Hakiki" Kadir Mısıroğlu'nun söylediklerine, sol cenahtan hiç kimse düşünce yazısı ya da derin siyaset analizi gözüyle zaten bakmamaktadır. Oysa "Prof. Dr. Nuray Mert görünümlü Kadir Mısıroğlu", ciddi ciddi siyasal düşünceler üretmekte, yıllardır köşe yazıları yazmakta ciddiye alınmaktadır.

"Sadece bir teori" "Şeyh Pir"den çok mu farklıdır? "Sadece bir teori", "Şeyh Pir"den kaç adım uzaktadır?

Bu örnekleri yazanlar, Kadir Mısıroğlu değilse "fes yokluğundan"-dır.

Eğer birilerinden korkulacaksa Kadir Mısıroğlu'ndan korkmaya hiç gerek yoktur.

Eğer korkulacaksa,

"atanamamış Kadir Mısıroğlu'larından",

"fessiz Kadir Mısıroğlu'larından",

"bilincine Kadir Mısıroğlu kaçmış sol teorisyenlerden" korkmak gerekir.

Peki Kadir Mısıroğlu'nun Nuray Mert'ten ne eksiği vardır? Kadir Mısıroğlu'nun Cumhuriyet gazetesinde yazmaması için ne neden vardır? Nuray Mert Cumhuriyet gazetesinde yazıyorsa Kadir Mısıroğlu da yazabilir. Bu önerimi, bir sonraki sezonda açılacak *"liberal köşe yazarı alımlarında" değerlendirmesi için Cumhuriyet Gazetesi genel yayın yönetmeni Can Dündar'a sunuyorum.*

N. Mert'in K. Mısıroğlu'ndan farkı nedir?

Kadir Mısıroğlu'nun söyledikleri ile Prof. Dr. Nuray Mert'in bu yazdıkları arasında hiç mi fark yoktur? Haksızlık etmeyelim, bir fark vardır.

En önemli fark, birine hakaret etmek istediği zaman Kadir Mısıroğlu

"serseri"[8] veya "it oğlu it"[9] gibi sözcükler kullanırken, Nuray Mert "pozitivist" sözcüğünü kullanmaktadır. Nuray Mert ana avrat sövmektense bunun yerine "pozitivist" sözcüğünü tercih etmektedir.

"İt oğlu it" gibi kaba bir argo Nuray Hanım'a yakışmayacağından mesela "pozitivist oğlu pozitivist" gibi "ekolojik" bir tercih yapabilir. Öneriyorum.

Zırvaların kardeşliği

Evrim "sadece bir teori yani varsayım" ise Shakespeare de "Şeyh Pir"dir. "Sadece bir teori" ile "Şeyh Pir" arasındaki mesafe sadece bir dirsek mesafesi kadardır. "Şeyh Pir gökdelenleri", "sadece bir teori" zırvasının üzerine inşa edilmektedir. "Sadece bir teori" cehaletini onaylayıp "Şeyh Pir"i saçma görenler mi? "Sadece bir teori" ile "Şeyh Pir" ifadelerinin abi-kardeş ilişkisini görmeyenler, birinin öbürünün doğal sonucu olduğunu anlamayanlar ise ekranlarda "eşimin dayısı bana helal midir?"[10] sorusunu izlerken ve "öz kızını öperken şehvet duymanın nikâha etkisi olur mu?"[11] sorusunu okurken, "fallus iktidarının heryerdeliği" üzerine makale yazabilirler.

Ancak böyle makaleler yazarken lütfen "İslamofobi yapmasınlar" ve de "ensest ve pedofilinin ardındaki sosyolojiyi görmeyi" sakın ha sakın ihmal etmesinler!

---

[8] https://www.youtube.com/watch?v=rXDoao-wd1k (1:11sn)

[9] https://www.youtube.com/watch?v=Av0dlfwbL6Y (0.19sn)

[10] https://www.youtube.com/watch?v=kS7jzSj49Qs

[11] http://odatv.com/oz-kizini-operken-sehvet-duymanin-nikaha-etkisi-olur-mu-0801161200.html

Nuray Mert için 'bilimsel' yazı yazma rehberi

DİKKAT: Bu bölümün içerdiği aşırı doz cehalet bilincinizde kalıcı hasara neden olabilir!

"Cahil ama pabuç dilliler" için "antipozitivist bilim" çeşitlemeleri

- Bence yer çekimi diye bir şey olmayabilir; cisimleri yer çekiyor olabileceği gibi gök de itiyor olabilir. Yerin cisimleri çektiği iddiası pozitivist bir dayatmadır. Dolayısıyla fizik derslerinde yer çekimi görüşü kadar gök itimi görüşüne de yer verilmelidir.
- Tıp Fakültelerinde sadece embriyoloji derslerini okutmak tekçi bir yaklaşımdır. Sonuçta insanın nasıl oluştuğuyla ilgili farklı teoriler de vardır. Bebekleri leyleklerin getirdiğine ben de inanmıyorum ama bu görüşün de temsil edilmesi gerektiğini düşünüyorum. Katılmadığımız görüşlere de tahammül edebilmeliyiz. Sonuçta "bebekleri leyleklerin getirdiği" görüşü de yabana atılmaması gereken bir görüştür. Halk, embriyoloji dersinin yanında "Leylek teorisi"ni de okusun ve insanın nasıl oluştuğuna bırakın özgür

iradeleriyle halk karar versin.

- Dünya yuvarlak ise dünyanın alt tarafındakiler niye aşağı düşmüyor? "Galileist-Keplerist-Kopernikist" paradigmanın hep gözlerden kaçırdığı bu cesur soruları sormanın zamanı gelmiştir
- Wegener'in öne sürdüğü "Levha tektoniği teorisi" adı üstünde bir teori yani varsayımdır. Depremleri açıklayan bu teoriden başka "İçki içen günahkâr İzmir teorisi (Prezervatifli Kamil Hoca)", "Zina yapıyorlar Allah cezalarını veriyor teorisi (Bakkal Arif Efendi), "Erotik seks teorisi (Bakkal Arif'in çırağı)", "Öküzün boynuzu teorisi (babaannem)" gibi birçok teori mevcuttur. Jeologların ve bilim insanlarının bu Wegenerci dayatmasına karşı diğer görüşler de özgürce tartışılmalıdır. Bu tür pozitivist dayatmalarla toplum özgürleşemez.
- Dünyanın güneş etrafında döndüğü iddiası "Avrupamerkezci" pozitivist bir paradigma olan Kopernikçi bir dogmadır. Bu paradigma karşısında "Kopernik yalanı, Batlamyus gerçeği" görüşü de görmezden gelinmemeli ve özgürce tartışılmalıdır.
- Ben mikrop teorisine inanmıyorum. Gözle görülmeyen küçük canlılar diye bizlere dayatılan bu teori "Avrupamerkezci", "Pastörist" bir paradigmadır ve birçok başka paradigmadan yalnızca biridir.
- Elektromanyetik teori, adı üstünde bir teoridir. Maxwell böyle dedi diye bunun ders kitaplarında okutulması yine "Avrupamerkezci" bir dayatmadır. Bilimin yerine geçirilmesine karşıyım.
- Hücre teorisi alt tarafı bir teoridir yani varsayımdır. Canlıların hücrelerden oluştuğu iddiaları bana çok saçma geliyor. Bence böyle değil.
- Planck sabitinin bu derece sabit kalmasını oldukça otoriter bir yaklaşım olarak görüyorum.
- Astronominin okutulmasına karşı değilim ancak astronominin yanında astroloji de okutulmalıdır. Sonuçta bu konuda tek bir görüş yok ve her görüşe yer verilmesi gerektiğini düşünüyorum.
- Bence Atom teorisi ve "proton iddiası" tekçi bilim çevrelerinin dayattığı pozitivist bir tahakkümdür. Yani bir takım bilim insanları böyle dedi diye buna inanmak zorunda değiliz. Hayatında hiç

proton gören var mı? Kişisel olarak deneyimlemediğimiz bu türden paradigmaların zorla dayatılmasını doğru bulmuyorum.

- E=mc² denklemi Einstein'cı bir dayatmadır; diğer görüşlere de yer verilmelidir. E=fc3, m= Ea/2 ya da n=ry/mrt gibi birçok başka denklem de en az diğeri kadar doğru olabilir. Bunların hepsi müfredatta yer almalıdır. İnsanlar her görüşü görsün ve bırakalım neyin doğru olduğuna halk karar versin.
- Işık hızının saniyede 300 bin kilometre olarak dayatılmasına karşıyım. Sonuçta ışığın farklı çeşitlerinin, daha yavaş veya daha hızlı olan ışıkların da birlikte var olmasına izin verilmesi gerektiğini düşünüyorum.
- Öklid geometrisine göre üçgenin iç açılarının toplamının 180 derece olmasını bağnaz bir yaklaşım olarak görüyorum. Başka açıların da varlığına şans tanımalı. Sonuçta her üçgen tek ve ayrı ayrı değerlidir. Bütün üçgenleri aynı kefeye koyan bu Avrupa merkezci görüşü jakoben bir anlayış olarak görüyorum. Üçgenin iç açılarının toplamı üçgeninden üçgenine değişir. İç açılarının topyekün toplanmasını da oldukça totaliter buluyorum.
- Schrödinger'in denklemlerini kanıtlamak isterken yaptığı Schrödinger'in kedisi deneyini şiddetle kınıyorum. Hayvanlar üzerinde böyle deneylerin yapılmasına karşıyım.
- Mutlak sıfır adı verilen -273 C'yi dayatmacı bir anlayış olarak görüyorum. Sonuçta hiçbir sıcaklık derecesi diğerlerinden hiyerarşik olarak üstün olmamalıdır.

* * *

Bilimin kenarından köşesinden geçmiş orta zekâlı herhangi bir insan, şu ana kadar yazılan cümlelerin birer zırva olduğunu kolayca anlamıştır.

Peki ya şu cümleler?

"Evrim teorisi de, adından da anlaşılacağı gibi bir 'teori'dir, yani varsayımdır."[1]

"... evrim teorisinin bilim yerine konmasına karşıyım. Adı üzerinde evrim teorisi, ne kadar bilimsel kesinlik kazandırılmaya çalışılırsa çalışılsın veya ne kadar bilimsel olarak çürütülmeye çalışılırsa çalışılsın, nihayetinde insanın

[1] http://www.radikal.com.tr/yazarlar/nuray-mert/bilim-budalaligi-828153/

oluşumuna ilişkin bir akıl yürütme biçimi..."[2]

Bu cümleler, yukarıda yazılanlarla eşdeğerdedir; zırvalık bakımından onlarla yarışacak kadar cehalet doludur.

* * *

Bu ve benzeri zırvaları dünyanın bilimsel bilgiden nasibini almış herhangi bir yerinde, ABD'den Rusya'ya, Japonya'dan Küba'ya, Çin'den Avusturalya'ya, İngiltere'den Hindistan'a dünyanın ilk 500 üniversitesinin ilgili bölümlerinde söyleseydiniz bunları şaka olarak düşünürlerdi. Eğer bunları akademik bir titrle söyleseydiniz akıl sağlığınızdan şüphelenir, o akademik titri nasıl aldığınızı sorgularlardı.

Her paragrafınızda iki kez "pozitivist" yazmanız da, her satırınızda on kez "sığ" demeniz de evrim teorisi hakkında yazdıklarınızın cehaletini saklamaya yetmez.[3]

* * *

Yukarıdaki cümleleri yazacak kadar bilgisiz, yukarıdaki cümleleri yazacak kadar cüretkâr birine gerekli olan tek şey, herşeyden önce teorinin, varsayımın, bilimin temel kavramlarının ve bilimsel düşüncenin ne olduğunun öğretildiği "Bilim101" dersidir.

Bu son derece ACİL BİR DURUMDUR!

* * *

"Cahil" sözcüğünün Türk Dil Kurumu sözlüğündeki anlamı şudur:

"*Belli bir konuda yeterli bilgisi olmayan.*"[4]

"Zırcahil" sözcüğünün Türk Dil Kurumu sözlüğündeki karşılığı ise "çok cahil"dir.

Peki Türkiye'deki durum nedir?

Türkiye'de ise cehaletin bu vücut bulmuş halini, zırcahilliğiyle, acınası bilgisizliğiyle alır köşe yazarı yaparlar ve bu köşe yazarı hiç bilmediği bir konuda hadsizce sayfalar dolusu yazı yazıp hâlâ kendisinin çok

---

[2] http://www.cumhuriyet.com.tr/koseyazisi/787918/Yeni_Turkiye_nin_tarih_ya...

[3] http://www.cumhuriyet.com.tr/koseyazisi/790970/_Evrim_teorisi_.html

[4] http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=CAH%C4%B0L

haklı olduğunu zanneder. [5]

* * *

Evrim teorisi ve bilim hakkında bu denli "yeterli bilgisi olmayan" birisinin, bu konuda yazdığı köşe yazılarının en başına şu uyarı konmalıdır:

DİKKAT! Yazının içerdiği aşırı doz cehalet bilincinizde kalıcı hasara neden olabilir.

[5] http://t24.com.tr/haber/nuray-mert-evrim-teorisi-uzerine-yazdiklarim-nedeniyle-kiyamet-koparildi-fanatizm-pespayelik,417154

Liberal "özgürlükçülük" ve Ali Nesin'de keramet aramak

"Ali Nesin, ... çocuklarla yatmaktadır."[1]

Yukarıdaki iğrenç cümle için en baştan herkesten özür dilerim.

Yazarken bile son derece rahatsız olduğum, tüylerimi diken diken eden bu cümleyi gerçekten yazacak olsaydım, bu benim gözümde bir suç olurdu. Ancak Ali Nesin'e göre bu suç değildir, olmamalıdır.

* * *

"Sadece hatıraya değil, kişiye hakaret de suç olmamalı. Biri babama ya da anama küfrettiğinde benden bir şey eksilmiyor ki. Zaten Facebook sayfamda küfürlerin âlâsını yazıyorlar. Umursamıyorum, engellemiyorum bile. Bunlar ayıptır, günahtır, kötüdür, edepsizliktir, hadsizliktir fi-

[1] Bu irkiltici cümle, Ali Nesin'in "fikir özgürlüğü" dediği şeyin mantıksal sonuçlarını göstermek için kullanılmıştır. Burada, açıkça bu tür ifadelerin "fikir özgürlüğü" değil "suç" olduğu savunulmaktadır. Yazdıklarının Nesin Vakfı çocuklarını hedef alma gibi bir amacının olmadığı-olamayacağı ortadadır. Ancak internette ilk yayınlandığında açıkça belirtilse de, Nesin Vakfı'ndaki çocukların rencide olma olasılığı nedeniyle bu cümle değiştirilmiştir.

lan ama suç kapsamına girmemeli."[2]

Ali Nesin'in, "Mustafa Kemal, evlatlığı Afet İnan ile yatıyordu" dediği için tutuklanan ve ülkemizde eşi görülmemiş bir hızla 19 günde iddianame yazılıp tahliye edilen kişi için görüşleri bunlardır.

Ali Nesin'e göre, Atatürk için:

"38'de geberen şahıs"

"Selanik piçi"

"Annesi genelevde çalışıyordu" demek de suç değildir.

Ali Nesin'in bu tutumuna bakınca onun ne kadar da çok "özgürlükçü" olduğunu anlayabiliriz. Ancak Ali Nesin'in özgürlükçülüğü sadece yukarıdaki küfürbaz yobazlar için geçerlidir. Konu başka alanlara kaydığında o çok özgürlükçü kişi, herkesi susturan bir despot haline gelmektedir.

Son referandumdaki hukuksuzluklara itiraz edenler için Ali Nesin şu yorumları yapmıştır:

"Ama bu haksızlık diyenler geçmişte yaptıkları haksızlıkları gözden geçirsinler. 367 kararı mesela. Etme bulma dünyası."

Hukuksuzluk mu dediniz? Evet, hukuksuzluk. Peki ya o zaman neredeydiniz? O zaman ses çıkarmamışsanız şimdi de çıkarmayın"

"Seksen yıl hukuksuzluk ekersen, hukuksuzluk biçersin. 367 ne kadar hukuksuzsa, 367'ye ses çıkarmayan, şimdi bu hukuksuzluğa ses çıkarmasın."[3]

* * *

Hile var ama itiraz etme!

Bir referandum yapılır. Seçim sürerken bir anda mühürsüz oyların da geçerli olacağı kararı alınır. Bu referandumda tam 961 sandıkta katılım %100 olup, katılanların tamamı evet oyu vermiştir.[4]

Numune olsun diye bile bir tane hayır oyu yoktur. Datça'da çalıştıkları için oy kullanamayan 200 tarım işçisinin sandıklarında bile katılım ve evet oyu %100'dür.[5]

---

[2] http://www.haberturk.com/gundem/haber/1518828-matematikci-ali-nesin-habe...

[3] http://i.hizliresim.com/dPDmOr.jpg

[4] hhttps://www.aydinlik.com.tr/turkiye/2017-nisan/961-sandiktaki-muhursuz-o

[5] http://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/referandum-icin-skandal-iddia-muglad

Boş pusulaya evet oyu basan sandık görevlilerini gösteren birçok video vardır.[6]

Ama bunun aksine hayır oyu lehine hiçbir video yoktur.

Ali Nesin'in muhtemelen güveneceği AGİT raporu referandumda açıkça hukuksuzluk yapıldığını yazmaktadır. [7]

Ancak böylesine aleni bir tuhaflığa itiraz etme hakkınızın olması için, sizle ilgili olsun-olmasın önce "80 yıllık hukuksuzluğun", "367 oylamasının" ve Ali Nesin'in elindeki uzun listenin hesabını vermek zorundasınız. Bunlarla sizin bir ilginizin olup olmaması önemli değildir. Ali Nesin'e göre böyle bir referandumu eleştirebilmeniz için sicilinizin temiz olması şarttır.

Diyelim ki bunlara gerçekten itiraz edecek yetkinlikte ve yaştaysanız bunları nasıl kanıtlayacağınız da belli değildir. Ali Nesin, size aslında kısaca "sus otur yerine" demektedir de çok özgürlükçü olduğu için bunu diyememektedir. Ali Nesin referandumdaki haksızlığa itiraz edebilmeniz için adeta önünüze bir şartname koymaktadır.

"EVET'in meşru olmadığı yönünde halkı galeyana getirmek" diye bir suçla onlarca insanın gözaltına alındığı bir dönemde Ali Nesin'in yazdıkları bunlardır.

* * *

Atatürk'e "piç", "annesi fahişelik yapıyordu" vs. denmesini, özgürlük tanımına sığdıracak kadar özgürlükçü! Ali Nesin, referanduma itiraz konusunda her nedense pek despottur.

* * *

"80 yıl boyunca hukuksuzluk eken, sonraki 20 yıl boyunca hukuksuzluk biçer! Yahu Cumhuriyet'in ilk 80 yılında hukuk hüküm sürseydi, bugünkü hukuksuzluklar olabilir miydi? Neden benzer sorunlar ABD'de ya da Avrupa'da yaşanmıyor da bizde yaşanıyor?"[8]

Burada konuyu dağıtmamak için ABD ve Avrupa'nın 80 yıllık geçmişindeki Nazi dönemini, McCarthy soruşturmalarını, siyahların beyaz-

---

[6] https://www.youtube.com/watch?v=kcPNX7wF4vI

[7] https://www.birgun.net/haber-detay/agit-ten-referandum-raporu-kamu-gorevl

[8] https://www.birgun.net/haber-detay/ali-nesin-in-ysk-kararina-iliskin-yoru

larla aynı okula gidememelerini ya da aynı otobüse binememeleri vs. gibi konuları bir kenara bırakalım.

Tam "Ali Nesinlik mantık"

Ali Nesin'in bu cümleleriyle, ülkede olan veya olabilecek her şeyi meşrulaştırabilirsiniz. Şu andan itibaren bütün hayır diyenleri alıp hapse atsalar, Ali Nesin'in bu cümlelerini bu duruma dayanak oluşturabilirsiniz.

O "hukuksuzluğa ses çıkarmayan siz" kimdir? Buna karşı söylenebilecek "O 'siz' biz değildik." savunması da bunun için yeterli olmaz. Seksen yıllık tarihte yapıldığını söylediği hukuksuzluklar aynı kişi tarafından mı yapılmaktadır? Cumhuriyet denilen şey sınıf ilişkilerinden ve dönemlerden bağımsız, tarih dışı bir kurum mudur? Ali Nesin bunlarla ilgilenmez. Böyle bir bakışı da yoktur. Onun bakışı, Siyasal İslamcılar'ın bakışıyla aynıdır.

İsrailli bir faşiste:

"Niçin Filistinli sivillerin üstüne bomba atıyorsunuz" diye sorulsa, "Ama onlar da bize bomba attı ya da Almanlar bizi toplama kampında öldürdüler." diye bir yanıt verebilir.

Bu, toptancı ve son derece tehlikeli bir bakış açısıdır. Bu mantıkla meşrulaştıramayacağınız terör, katliam, işkence ya da hukuksuzluk yoktur.

Söylediklerinin ayrıntılarını hiç tartışmadan şunu söyleyebilirim: Ali Nesin'in mantığına göre, örneğin Auschwitz'den sonra İsrail Devleti, dünyada istediği her türlü katliamı yapabilir.

Ali Nesin, referandumdaki kararın hukuksuz olduğunu kendisi de kabul etmektedir, ama "susun ses çıkarmayın" demektedir.

Yarın Ali Nesin'in matematik köyünü alıp üzerine beş yıldızlı bir otel yapsalar ya da Nesin Vakfı'na hukuksuzca el koysalar ve Ali Nesin buna itiraz etse, bu sözleri söyleyen Ali Nesin, "mağdur Ali Nesin'e" şunları söyleyecektir:

-"yapılan iş hukuksuzdur evet ama sen de referandumdaki hukuksuzluğa ses çıkarmadın, sus ve otur yerine!"

* * *

Ali Nesin'in bize önerdiği mantık, en ilkel kabile mantığından bile daha geridir.

Yapıldığı söylenen, kendinize yapıldığını söylediğiniz bir yanlış iş ya da haksızlıktan yola çıkarak, dünya üzerinde her şeyi yapabilir ve kendinizi, kendi meşruiyetinizi size yapılmış bu haksızlığa dayandırabilirsiniz. "Böyle bir haksızlık gerçekten yapılmış mıdır" diye bir sorgulamaya da gerek yoktur.

Eskiden toplumda görülen tuhaflıklar için "bu tam Aziz Nesin'lik bir olay" diye bir deyim kullanılırdı. Bu deyimden esinle ve bu mantıktan yola çıkarak yeni bir kategori icat etmemiz gerekir:

"Bu tam Ali Nesin'lik bir mantık!"

* * *

"Tabii ki, "Yetmez ama evet" diyecektim. Ben doğrusunu yaptığıma inanıyorum. Bugün olsa bugün de aynısını derim. İnsan haklarını ayaklar altına alan saçma sapan bir sistem vardı... Ülkeyi bir iç savaşa sürükleyecek kadar saçma... 28 Şubat, 367 saçmalığı, "cumhurun başı türbanlı olamaz" aşağılaması, siz sayın... Yetmez ama evet diyerek belki de ülkeyi bir iç savaştan kurtardım! Sistem değişmeliydi."[9]

Şaka değil, Ali Nesin, "yetmez ama evet" diyerek ülkeyi bir iç savaştan kurtarmış! Kurtarmasa kim bilir ne halde olurduk!

Ali Nesin, en ateşli "yetmez ama evet"çinin bile artık "kandırıldık", "hata yaptık", "eksik değerlendirdik" diyerek özeleştiri yaptığı, özeleştiri vermeyenlerin hiçbir şey yapmasalar bile artık savunamadığı bir pozisyonu hâlâ büyük bir iştahla savunmaktadır. Sanırım bu pozisyonu bu kadar net savunan tek kişidir.

* * *

Ali Nesin'in, "İslamcıların gördüğü baskıyı vurgularken hâlâ türbanı örnek göstermeniz (başka mağduriyetleri olmadığı için) bence üzücü" diyerek kendisini eleştiren takipçisine verdiği yanıt ibretliktir:

"Türkçe ezan rezaleti, yobaz karikatür tiplemesi, aydınlatma kendini beğenmişliği, kızların baldırlarını açtığı 19 Mayıs gösterileri, Diyanet İşleri Bakanlığı'nın varlığı, sen söyle..."

---

[9] http://www.haberturk.com/gundem/haber/1518828-matematikci-ali-nesin-habe...

Dikkat edilirse soruda "dindar" diye değil, "İslamcı" diye sorulmuştur ve Ali Nesin'in saydıkları da "İslamcı mağduriyetleri"dir.

Yobaz karikatür tiplemesiyle mağdur edilen İslamcılar

Saydıklarının içinde mağduriyet olarak "yobaz karikatür tiplemesi" vardır. O karikatürü görmek için sokağa çıkmanız yeterlidir. İnsanlar, o yobazın karikatürünü değil, bizzat kendisini her gün görüyor ve yaşıyor Ali Nesin.

Şort giydi diye kadın tekmeleyenler, Ramazanda lokanta basanlar "yobaz karikatür" değil de nedir?

Televizyonda, "6 yaşında kız çocuğuyla evlenilir" diyenler, "kendine helal" akrabalarının envanterini tutanlar, yobaz karikatür değil de nedir?

"Organ bağışı haramdır, oğlunun cinsel organı babaya takılırsa o organın işlediği günah kime yazılacak?" sorusunu sorana ne diyelim?[10]

Bunu lütfen siz adlandırın Ali Nesin. 100 kişi bir araya gelsek ve 100 yıl düşünsek aklımızın ucundan bile geçemeyecek böyle bir soruyu kendine sorun eden kişi, yobaz karikatürü değil de nedir? O karikatürlerde bile böyle bir zihniyet çizilmemişti.

Yobaz karikatürlerine bugünden bakıldığında bunların "öngörü" olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz, hemen hemen hepsi gerçek olmuştur ama bunları "mağduriyet olarak sunan solcu tiplemesi" bir karikatürdür.

Yukarıda söylediklerinizi bir karikatürdür.

Bu söylediklerinizle de siz bir "sol karikatürü"sünüz Ali Nesin.

Baldır açarak mağdur edilen İslamcılar!

Evet evet, "kızların baldırlarını açtığı 19 Mayıs gösterileri" "İslamcı mağduriyeti" olarak bunu bir siyasal İslamcı değil Ali Nesin yazmıştır.

"Kızların baldırlarını açtığı"...

Bunu Cübbeli Ahmet Hoca değil, bilmem hangi tarikatın şeyhi değil, Ali Nesin söylemiştir. Ali Nesin'in dili budur.

Neyse ki, 19 Mayıs ve diğer milli bayram kutlamaları artık yapılma-

---

[10] https://www.youtube.com/watch?v=d9RiYVM5Xns

dığı için bir "Kemalist zulüm" daha sona ermiştir.

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın varlığı İslamcıları nasıl mağdur etmektedir; niye hiçbir İslamcı şu an bu kuruma karşı çıkmamaktadır? İslamcılar mağdur olduysa bu kuruma niye şu an Aleviler veya solcular karşı çıkmaktadır? Böyle "gereksiz" sorulara cevap vermez Ali Nesin.

"Ali Nesin'in İslamcıları" çok hassastır; her şey ama her şey onları mağdur eder.

Bay Ali Nesin unutmuş olmalı: "Kızlı erkekli aynı evde kalarak" toplumun ahlakını bozan ve İslamcıları mağdur edenleri de hatırlatmak isterim. Sonra "bi sürü laikçi Ramazanda yemek yiyerek" İslamcıları mağdur ediyorlar, bunu da listeye eklemek gerek!

* * *

Asla leke tutmaz İslamcılar!

Bu kitap yazılırken liselerde zorunlu din derslerinin saatleri arttırılıp biyoloji derslerinin saati düşürülüyordu.[11]

Bu kitap yazılırken evrim teorisi müfredattan çıkarılıyordu.[12]

Bu kitap yazılırken okullarda mescit zorunluluğu getiriliyordu.[13]

Bu kitap yazılırken İmam Hatip Lisesi açılması için gereken 50 bin nüfus koşulu 5 bine düşürülüyordu.[14]

Ali Nesin bunları yazarken Ahmet Taner Kışlalı 18 yıldır ölüydü. [15]

Akit gazetesinin manşetinde yazdığına göre o bir "zorba Kemalist" idi, bu nedenle fotoğrafının üzerine çarpı atılmıştı, 5,5 ay sonra da öldürüldü.

Ali Nesin bunları yazarken Uğur Mumcu 24 yıldır ölüydü.

Ali Nesin bunları yazarken Bahriye Üçok 27 yıldır ölüydü.

Ali Nesin bunları yazarken Muammer Aksoy 27 yıldır ölüydü.

Ali Nesin bunları yazarken Turan Dursun 27 yıldır ölüydü.

Ali Nesin bunları söylerken "Cumhuriyet Sivas'ta kuruldu Sivas'ta yıkılacak" sloganıyla Madımak'ta öldürülen Koray Kaya 24 yıldır ölüy-

---

[11] http://www.sozcu.com.tr/2017/egitim/liselerde-din-kulturu-dersi-2-saate-

[12] http://www.yeniakit.com.tr/haber/evrim-teorisi-yeni-mufredatta-yok-25911

[13] http://www.hurriyet.com.tr/okullara-abdesthane-ve-mescit-zorunlulugu-40500965

[14] http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/egitim/767852/MEB_sinir_tanimiyor.html

[15] http://odatv.com/iste-kislaliyi-olduren-o-manset...-2110121200.html

dü. Yakıldığında sadece 12 yaşındaydı.

Ama pardon, bunlar mağduriyetten sayılmıyordu değil mi! Alt tarafı sadece öldürülmüşler! İslamcıların da asla kir tutmaz bir özellikleri vardır. İslamcılar sadece mağdur olurlar.

* * *

Ali Nesin'de keramet aramak

Ali Nesin, "iyi matematik bilen bir Baskın Oran",
"evrim cehaleti alınmış bir Nuray Mert",
"atanamamış bir Ufuk Uras"tır.

Ali Nesin'le bu isimler arasındaki düşünsel, kültürel ve felsefi bağla karşılaştırıldığında, Aziz Nesin'le arasındaki biyolojik bağın hiçbir önemi yoktur.

Ali Nesin'den "Nesin" soyadını çıkarırsanız elinizde kalan, -matematikçi olmasını bir kenara bırakırsak- Radikal 2'nin cesedi, Taraf gazetesi hayaleti, Birikim posasıdır.

* * *

Türkiye'deki Cumhuriyetçi-ilerici-solcu-sosyalistlerin Ali Nesin'e bakıp Aziz Nesin görme beklentisi artık bir komediye dönüşmüştür. Ali Nesin'in ne olduğu ortadadır; bunu her hangi bir şekilde gizleme gereği de duymamaktadır. Sorun hâlâ ısrarla onda keramet arayıp bulamayınca yakınanlardadır.

Ali Nesin'den Aziz Nesin çıkmaz, çıkamaz; ama Ali Nesin'den 3 tane Baskın Oran, 2 tane Ufuk Uras, sınırsız Nuray Mert çıkar.

Kişiler biyolojik akrabalarını seçemez ancak düşünsel akrabalarını bizzat seçerler. Ali Nesin de seçmiştir ve seçimi budur. Bu seçim karşısında söylenebilecek tek cümle şudur:

Aynılar aynı yerde, ayrılar ayrı yerde...

Nâzım Hikmet'in oğlu, Aziz Nesin'in gelini: Kültür-sanatta veliahtlık ve miras sistemi

Büyük bir yazarın çocuğu da büyük bir yazar mıdır? Büyük bir siyasetçinin oğlu da o siyasetçinin devamı mı kabul edilmelidir? Saygın bir sanatçının yasal varisleri, aynı zamanda o sanatçının sanatının doğal ve tartışmasız temsilcileri midir?

İdeoloji, genetik olarak ya da evlilik yoluyla geçer mi? Büyük bir düşünürün, önemli bir sanatçının karısı/kocası/ kardeşi/çocuğunu da o sanatçı/düşünür gibi mi kabul etmeliyiz?

Bu soruların yanıtı elbette hayırdır.

İdeolojiler, düşünceler, anlayışlar genetik olarak ya da evlilik yoluyla geçmez. Bir düşünürün akrabaları o düşünürün kendisi değildir. Bunlar herkesin bildiği şeylerdir. Oysa ülkemizde sıklıkla bunun tersi birçok olay yaşarız.

* * *

Aziz Nesin'in oğlu Ahmet Nesin'in eşi Hilal Nesin Türkiye'yi terk edip Fransa'ya yerleşme kararı almış.[1]

[1] http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/645849/Hilal_Nesin__Turkiye_y...

Cumhurbaşkanına hakaret ettiği iddiasıyla hakkında soruşturma açılan Hilal Nesin, bu kararını duyururken şu ifadeleri kullanmış:

"Üstelik ben bi de susmaz sinmez gazeteci yazar Ahmet Nesin'in eşiyim. Duuuur dahası var, daha fenası var, üstelik Aziz Nesin'in konuşan geliniyim, siz kolay mı sanıyorsunuz bu ülkede Aziz Nesin'in konuşan gelini olmayı."

Korku, kaçma isteği, ülkeyi terk etme, umutsuzluk... Bunların hepsi insani tepkidir; bireysel düzlemde gayet anlaşılabilir. Bir insan, bu ülkede olanlar karşısında ülkeyi terk etmek isteyebilir. Her insanın kişisel gündemi farklı olabilir; her insan bu türden olumsuz duygular yaşayabilir. Burada eleştirilmesi gereken şey, bu son derece kişisel duyguya, sanki dünyanın en büyük devrimci eylemini yapıyormuşçasına teorik kılıflar bulmak, bu öznel davranışı teorize etmektir. Hilal Nesin'in, bu beyanına Aziz Nesin'in adını karıştırmasının amacı nedir? Bu davranışta Aziz Nesin ile ilişkili ne vardır?

Hilal Nesin'in soyadı dışında Aziz Nesin ile ne ilişkisi vardır?

Giden gider; kalan kalır. Bu öznel davranışa bu kişisel duyguya, yıllarını hapiste geçirmiş Aziz Nesin'i alet etmek ahlaki değildir. Aziz Nesin defalarca öldürülmek istendiği, hapis yattığı, sürgüne gönderildiği halde bu ülkeyi terk etmedi; hapis yattı, beş parasız kaldı, sürgüne gitti. İsteseydi bu ülkeyi terk edebilir, son derece rahat bir yaşam sürdürebilirdi. Bu olanaklar sunulduğu halde o ülkesini terk etmedi, bu topraklarda mücadele etti. Aziz Nesin'i Aziz Nesin yapan özelliklerden birisi de yazdıkları kadar bu inatçı tutumu, bu direngen tavrıdır. Aydın tutumu budur.

Herkesin Aziz Nesin gibi davranmasını bekliyor değilim. Ancak böyle davranmış olan bir aydınla akrabalık ilişkisi üzerinden, bu tavra tamamen zıt bir davranışa meşruluk kazandırmanın ahlaki bir tarafı yoktur.

Fidel Castro'nun ABD'ye göç eden kızı, F. Castro'yu ne kadar temsil ederse Hilal Nesin de Aziz Nesin'i ancak o kadar temsil edebilir.[2]

---

[2] https://tr.sputniknews.com/turkish.ruvr.ru/news/2014_08_07/Fidel-Castron... https://en.wikipedia.org/wiki/Alina_Fern%C3%A1ndez

* * *

"Babam ruble için şiir yazardı." diyen Nâzım Hikmet'in oğlu, Nâzım Hikmet'in sanatını temsil etmekte midir?[3]

"Babam ruble için şiir yazardı" diyen Nâzım Hikmet'in oğlunun, Nâzım Hikmet'in yasal varisi olsa bile onunla ideolojik olarak ne ilgisi olabilir?

Uğur Mumcu'nun oğlu diye Özgür Mumcu'nun her söylediğini Uğur Mumcu'nun beyanı olarak mı kabul etmeliyiz? Uğur Mumcu'nun oğluna Uğur Mumcu muamelesi yapmak neyin nesidir?

Aziz Nesin'in çocukları Aziz Nesin midir? Ali Nesin'in siyasal düşünceleri, bugüne dek desteklediği görüşlerle Aziz Nesin'in görüşlerinin ne ilgisi vardır? [4]

Yılmaz Güney'in eşi Fatoş Güney'in siyasal tavrı ya da sanat konusundaki söyledikleri Yılmaz Güney'le özdeş midir? Örneğin "Mahzun Kırmızıgül Yılmaz Güney'in mirasçısıdır"[5] gibi gülünç bir yargıyı, sırf Yılmaz Güney'in eşi söyledi diye ciddiye mi almalıyız? Bu sözler Yılmaz Güney'in Mahzun Kırmızıgül'ün sinema anlayışını onaylaması anlamına mı gelmektedir?

Orhan Kemal Roman Ödülü jürisinde Orhan Kemal'in oğlu var diye ödül alan romanlar Orhan Kemal'in sanat anlayışının devamı mı kabul edilmelidir? Çıplak ve Yalnız isimli Orhan Kemal karşıtı romana Orhan Kemal Roman Ödülü vermeleri karşısında susmalı mıyız?[6] "Ne de olsa üstadın oğlu da jürideydi" diyerek sessiz mi kalmalıyız?

Orhan Kemal'in sanatsal mirası, onu "piyasa edebiyatının pahalı bir parçası" haline getirmek isteyen bu anlayışın karşısındadır. Orhan Kemal'in sanatı, böyle bir anlayışa terk edilemez/edilmemelidir.

"Yetmez ama evet" sloganıyla tanıştığımız son anayasa referandumu ile ilgili olarak Fatsa eski belediye başkanı Fikri Sönmez'in oğlu Naci Sönmez evet oyu vereceğini açıklamıştı. Konuyla ilgili haber şöyleydi:

---

[3] http://t24.com.tr/haber/nazimin-mirasi-zoraki-evlat-memetin-elinde,69626.... http://www.ilkehaber.com/haber/oglundan-nazim-hikmete-sok-3775.htm

[4] http://haber.sol.org.tr/devlet-ve-siyaset/ali-nesin-neden-evet-dedigini-acikladi-haberi-33020 www.gazetevatan.com/ali-nesin-den-kizdiracak-aciklamalar-626063-g...

[5] http://www.hurriyet.com.tr/mahsun-yilmazin-mirascisi-11332680

[6] http://www.insanbu.com/eski/a_haberd6ad.html?nosu=1619

12 Eylül darbesinin ardından babası cezaevinde işkenceden ölen Naci Sönmez, referandumu iple çekenlerden. Vereceği oyun 'evet' olduğunu belirten Sönmez, referandumun siyaset üstü olduğuna işaret ediyor. Sönmez, "Bu değişimi kimin yaptığı, kimin eli ile bu değişikliğin gerçekleştirildiği önemli değildir. Burada önemli olan neyi getirdiğidir." diyor. [7]

Fikri Sönmez'in oğlunun söyledikleri Fikri Sönmez'in görüşleri midir? Fikri Sönmez yaşasaydı, "yetmez ama evet"çi mi olurdu?

Örnekleri ne yazık ki çoğaltabiliriz.

* * *

Saygı duyduğumuz, görüş veya sanatlarının bize yol gösterdiği sanatçı/düşünür/siyasetçilerin yasal varisleri, oğulları, kızları, eşleri, o sanatçı/düşünür/siyasetçilerin KENDİLERİ değildir.

Nâzım Hikmet'in oğlu Nâzım Hikmet değildir.

Orhan Kemal'in oğlu Orhan Kemal değildir.

Yılmaz Güney'in eşi Yılmaz Güney değildir.

Aziz Nesin'in gelini, Aziz Nesin hiç değildir.

Saygı duyulan düşünür, yazar veya sanatçıların akrabalarının görüşleri ya da davranışları, akrabası olduğu kişileri değil, SADECE VE SADECE KENDİLERİNİ bağlar. Bu tür açıklamalar, bu kişilerin kişisel görüşlerinden öte bir anlam ifade etmemelidir. **Saygı duyulan sanatçı-yazar-düşünürlerin akrabalarına bir takım görüşleri söyleterek bu sanatçı-yazar-düşünürlerin saygınlığından yararlanmak, bu saygın isimler üzerinden ilgili-ilgisiz görüşleri meşrulaştırmak son derece ucuz bir numaradır.** Bu tutum, bir "kabilecilik yaklaşımı"dır, "adam kafalama"nın basit yollarından birisidir. "Adam kafalama"nın ise ahmaklaştırıcı bir etkisi vardır. Bu yöntemi en çok kimlerin kullandığına bakılırsa bu yargıya ulaşmak hiç de zor değildir.

Tarihin altın yasasına gelince o burada da hiç şaşmaz:

Ahmaklaştıranlar, ilk önce ahmaklaşır.

---

[7] https://www.facebook.com/pg/akp-zihniyetine-HAYIR-referanduma-EVET-14171

Orhan Pamuk, Ünsal Oskay'ın Roman ve Etik kitabına nasıl sunuş yazdı?

Roman ve Etik kitabına Orhan Pamuk, sunuş yazmış. O. Pamuk diyenlere, Shakespeare'in Atinalı Timon'daki para şiirini, para'nın her şeyi karşıtına çeviren "tuhaflığını" hatırlatınca bana kızıyorlar. Bana kızacaklarına, Ünsal Oskay'ın Roman ve Etik kitabına O. Pamuk'un sunuş yazma tuhaflık'ına baksınlar. Ünsal Oskay'ın etik ve roman ilişkisinden yola çıkarak oluşturduğu kuram pratiğe uygulansa ve somut bir örnek, O. Pamuk romanları üzerinde denense, bu romanların hepsinin egemen etik anlayışını pekiştiren, insanı değersizleştiren, yaratıcılığını körelten birer bayağılık yumağı olduğu bir kez daha anlaşılacak.

Ünsal Oskay'ın Roman ve Etik kitabı, O. Pamuk yazıcılığının roman ve etik anlayışı açısından nasıl geçersiz olduğunu, sistemin ahlakını yeniden üreterek nasıl pekiştirdiğini görmemizi sağlayan bilgiler içeriyor. Kendisini geçersizleştiren bir kitaba O. Pamuk'un bundan hiç yüksünmeksizin sunuş yazmasından daha tuhaf ne olabilir? O. Pamuk'un tuhaflık'ta bir kez daha para ile yarıştığını görüyoruz.

Özgürleştirici romanın koşulu

Ünsal Oskay, kitabına şu cümleyle başlıyor: "Romanın modernist ve özgürleşimci roman olması, tarihsel olarak somut tikel ile, buna eş derecede tarihsel olan tümelin arasındaki çatışkın birlikteliği algılayabilmesine bağlıdır."[1] O. Pamuk'un bütün yazdıklarında tarihsel olan'ın, yanlış algılanmak bir yana, bilerek çarpıtıldığını görüyoruz. Bestseller Okuma Kılavuzu[2] kitabımda ayrıntılı olarak incelediğim Kafamda Bir Tuhaflık, Türkiye'nin 1960'lardan günümüze tarihsel sürecini kaba bir biçimde çarpıtmaktadır. 1950'lerden başlayarak Türkiye'nin tarihsel tümeli, sermaye birikim sürecinin belirlediği köyden kente göç ve buna bağlı çarpık kentleşmedir. Köylünün kente göçü ve işçileşmesi süreci, temelinde artı değer sömürüsü bulunan bir düzenin çelişkili tarihselliğinde ortaya çıkan tümel gerçektir. Bu gerçeğin içinde tek tek insanların durumunu işleyen roman, Oskay'ın vurguladığı somut, tarihsel "çatışkın birliktelik" ilişkisini gösteremiyorsa, okurunu özgürleştirme yönünde bir estetik katkısı olmayacaktır. Tersine, sistemin insanı mahkûm ettiği görünmez köleliği meşrulaştıracak, pekiştirilmesine ideolojik malzeme sunacaktır.

O. Pamuk, Tuhaflık'ta köyden kente göçünü anlattığı Mevlut'un somut tarihsel tümel ile çatışkın birlikteliğini göstermekten özenle kaçınıyor; çatışmayı, kaynakları tarihsellik dışında, keyfi bir oyun gibi gösteriyor. 70'lerdeki sağ-sol çatışmasının kaynaklandığı tarihsel çelişkileri gözardı ederek, bu çatışmayı eşdeğerli iki futbol takımının maçı biçimine sokuyor.

"Osuruğa" hayranlık üreten edebiyat

Bunu yaparken, gerçeklere görünüşte bile en küçük bir saygı göstermiyor; 70'lerde adı sanıyla Milliyetçi Hareket Partisi'ne bağlı, kendilerine "ülkücü" diyen faşist çetelerin ideolojik tarifi "milliyetçiliği" solculukla özdeşleştiriyor. Gerçeğe ne ölçüde saygısız olduğunu göstermek için Tuhaflık'tan bayağı bir O. Pamuk cümlesini aktarmak zorundayım:

---

[1] Ünsal Oskay, Roman ve Etik, İnkılâp Kitabevi, 2014, İstanbul, s.15.

[2] B. Sadık Albayrak, Bestseller Okuma Kılavuzu, Doğu Kitabevi, 2016, İstanbul, s.211-273.

"Bu aşırı denetim yüzünden Mevlut hem sağcı ve dindar, hem de solcu ve milliyetçi öğrencilerin (sağcı öğrencilerin hepsi dindar, solcuların hepsi milliyetçiydi) saygı ve hayranlık duyduğu ve kalabalık toplantılarda istediği zaman osurabilen muhalif ruhlu öğrenciyle ancak bir buçuk yıl sonra, on dört yaşında okulun kurulu düzeninden şüpheye düştüğü günlerde tanışabilecekti."[3] Bayağı deyişle, aynen böyle! O. Pamuk'un nasıl bir özgürleşimci romancı olduğu görülüyor; "muhalif ruhlu öğrencinin" toplantılarda "istediği zaman osurabilen" bir "özgür" kişilik olduğunu vurgulamayı yığma cümlesine sığdırmayı ihmal etmiyor. Üstelik "muhalif ruhlu" kişiliğin "osurma cesareti" herkesin hayranlığını kazanmasını sağlıyor. "Osuruktan muhalefete" hayranlık yağdıran bu yazara, bu "osuruktan edebiyata" Nobel ödülü verilmesi düşündürücüdür. Demirtaş Ceyhun'un bu ödülü emperyalizmin komplosuna bağlayan bildiri eylemine bir kez daha hak vermemek elde değildir. Ya da bu komployu ayrıntılarıyla inceleyen Yalçın Küçük'ün Şebeke'sini[4] bir kez daha okumak gerekir. Nâzım Hikmet, Yakup Kadri, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Sait Faik, Ahmet Arif, Orhan Kemal, Hasan Hüseyin, Kemal Özer gibi yazarlar yaratmış Türk edebiyatından ödül verilecek yazar olarak O. Pamuk'un seçilmesi, edebiyatımızı yukardaki cümlenin düzeyine indirecek bir müdahalenin hoyrat, pervasız adımlarından biridir.

O. Pamuk'un "osuruk" hayranlığı bizi konudan uzaklaştırdı, bu cümleyi somut tarihselliği nasıl çarpıttığını, solculukla milliyetçiliği özdeşleştirdiğini göstermek için almıştım. Ne diyor; "solcuların hepsi milliyetçiydi"

Mistifikasyonu aşacak bilinç

Ünsal Oskay, özgürleştirici romanın yazılabilmesinin temel koşulunun, "insan ile insan ve insan ile doğa arasındaki ilişkilerin bugünkü reel toplumlardakinden farklı olup olmayacağının bilişsel bir sorun olarak taşıdığı önemin roman yazarınca kavranabilmesine"[5] bağlı olduğunu

---

[3] Orhan Pamuk, Kafamda Bir Tuhaflık, Yapı Kredi Yayınları, 2015, İstanbul,s.71.

[4] Yalçın Küçük, Şebeke, İthaki Yayınları, 2005, İstanbul.

[5] Ünsal Oskay, a.g.e., s.15.

yazıyor. Gerçek yazarın temel sorunu budur; verili gerçeklik değişebilir, bütün insani güzelliklerin ve potansiyellerin yaşama geçirilebildiği insan ile insan ve insan ile doğa ilişkileri kurulabilir.

Oskay, Şöyle devam ediyor: "Böyle bir sorunun bilişsel olarak 'fark edilebilmiş' olması ve romanda 'sorunsal' durumuna gelebilmesi ise, sanatçının içinde yaşadığı toplumsal ilişkilerin gerçekliğini gözden saklayan tüm mistifikasyon örüntülerinin ardını 'merak edebilecek' kadar gelişkin bir bilişsel düzeye erişmesine; başka bir anlatımla, zamanındaki toplumun etiği ile kendini sınırlamamasına; tikel olan ile tümel olan arasındaki çatışkın birlikteliği ortadan kaldırmayı erek edinebilmiş bir karşı çıkma biçimi bulabilmesine bağlıdır." O. Pamuk'un yazdıklarında "mistifikasyon örüntülerinin" arkasındakini bulmak ve göstermek bir yana, tersine, açıklığa kavuşmuş, tarihsel olarak açığa çıkmış çelişki ve gerçekleri mistifiye etme, gizemli hale getirme çabasıyla karşılaşıyoruz. Artı değer sömürüsüne dayalı çelişkileri ortadan kaldırmayı erek edinmek bir yana, bunların görünür, bilinir hale gelmesine bile tahammül edemeyen bir yazıcılık yaptığını biliyoruz. Egemenin etiğini sorgulamak yerine yeniden üretiyor.

Bu düşünceleri Ünsal Oskay'ın Roman ve Etik kitabının ilk sayfasından aktardım, kitabın bütün cümleleri, O. Pamuk ve benzerlerinin romancılığının düzen yandaşlığını, yanıltıcılığını, bayağı estetiğini eleştirmek için alıntılanabilir.

Ünsal Oskay, Roman ve Etik'te tarihsel maddeci, bütünsel bir bakış açısına dayanarak roman ve etik ilişkisini inceliyor. Tarihsel maddeciliğin kurucuları Marx ve Engels'in yöntemini uygulayarak, edebiyatın toplumsal anlamını ve işlevini çözümlüyor. O. Pamuk'un bütün yazıcılığı ise tarihsel maddeciliği yadsımak ve itibarsızlaştırmak üzerine kuruludur.

Ünsal Oskay'ın kitabına yazdığı tuhaf sunuş'ta şu cümleleri okuyoruz: "1970'ler ve 80'lerde Türkiye'de ve pek çok üçüncü dünya ülkesinde babadan kalma katı kuralcı Marksist eleştirmenler için fantezi, düş, bilimkurgu, alegori kötü kelimelerdi. Bu kitapta ise edebiyatın dönüştürücü, aydınlatıcı, özgürleştirici işlevini görebilmesi için gerekli anahtar kavramlardır."[6] O. Pamuk, Marksist eleştirmenlere iftirayla söze başlıyor ve Ünsal Oskay'ın kitabını çarpıtarak devam ediyor. Marksist estetikte

---

[6] Orhan Pamuk, "Sunuş", Ünsal Oskay, a.g.e., s.12.

biçim içerik diyalektiği vardır, Marksist eleştirmen de, eleştirdiği yapıta bu ilişki açısından bakar. Birer biçim öğesi olan "fantezi, düş, bilimkurgu, alegori" neden "kötü kelimeler" olsun? Marksist eleştirmenler, bu öğelerin edebiyat eserinde hangi içeriği biçimlendirmek için kullanıldığına bakarlar. Zaten Roman ve Etik'te Ünsal Oskay da böyle bakıyor. Fantezi'nin, bilimkurgu'nun kullanılmasının bir yapıtı özgürleştirici kılmayacağını kitap boyunca döne döne vurguluyor. Verili toplumu görünüşte aşan, yeni bir evren yaratan bilimkurgu yapıtlarının çoğunun kapitalist toplumun "bilinç endüstrisi" içinde sistemin meşrulaştırılmasına, toplumsal ilişkilerin mistifiye edilerek, özgürleştirici bilinç ve duyarlılığın ketlenmesine hizmet ettiğini gösteriyor.

Kubrick'in metafizik Uzay Yolu Macerası

Ünsal Oskay, bir başka kitabında, Çağdaş Fantazya'da, bu türün belli bir sanatsal düzeyin üstüne çıkmış örneklerinden, Stanley Kubrick'in 2001 Uzay Yolu Macerası'nı, tarihe mekanik bakışıyla, metafizik ve teslimiyetçi çocukluğa dönüş imgesiyle bitişiyle gerçekliği yanlış gösteren, insanın özgürleşme olanaklarını daraltan bir film olarak çok ağır eleştirir.

Ünsal Oskay, fantazyaya dayalı bilimkurgu edebiyatında veya başka sanatlar yoluyla işlenen düşlerimizin, verili gerçeklikle, düzenin etiğiyle bir hesaplaşmaya, insanı bilinçlenmeye, özgürleşmeye götürmesi gerektiğini savunuyor. İnsanın tutsaklaştığı üretim ilişkileri içinde, düşlerinde aradığı özgürleşmenin bu edebiyatın sistemiçi örnekleri aracılığıyla engellendiğini vurguluyor. Bunlara "aldanımcı fantazya" diyen Oskay'ın yazdıklarından, yalnızca biçimsel olarak verili gerçeğin ötesine geçmiş görünen bilimkurgu edebiyatının özgürleşimci olabilmesi için eleştirel ve bilişsel niteliklerinin devrimci olması gerektiğini anlıyoruz. Romanlarda ve filmlerde, verili düzenin ahlakı, yaşam biçimi, üretim ilişkileri ile hesaplaşmayan sanat yapıtlarının izleyiciyi kaçış'a, sürükleyeceğine, uyuşturacağına dikkat çekiyor. Ünsal Oskay, "özgürleşim isteklerinin düşlerden bile silinmek istenen" bir dönemde yaşadığımızın bilinciyle, edebiyatın bu gerçeği görmesi ve aşmak için insana katkıda bulunması gerektiğini düşünüyor.

Eleştiri ve özgürleşme için aydınlanma

Ünsal Oskay, edebiyat ve sanata iki temel ölçütle yaklaşır: İnsanın tarihi yapmada ve daha iyi bir geleceğe yürümekte temel eylemi olan eleştiri ve özgürleşme arayışı yapıtta ne ölçüde yer bulabilmiştir? Yapıtın değerini belirleyen şey insanın bu iki özsel eylemine duyarlı olması, yanıt vermesi, geliştirmek için katkıda bulunmasıdır. Eğer bir roman, film, resim ya da müzik yapıtı insanın özgürlük potansiyelini geliştirme yönünde bir içerik ve biçim taşımıyorsa, onun bir estetik değeri olduğundan söz edilemez.

Ünsal Oskay, eleştiri ve özgürleşme arayışının kökten olmasını ister. Sistemin kısmi sonuçlarına, çeşitli belirtilerine eleştiri getirip işi orada bırakmak yetmez. Eleştiriyi bu belirtileri ortaya çıkaran ilişkilere, günümüz kapitalist toplumunun temelinde yer alan ve bütün biçimlenişini, yaşama biçimini belirleyen artı değer sömürüsüne kadar götürmek gerekir. Eleştiri bu temellere indirilmediğinde, sistemin yarattığı sorunlara karşı biriken hoşnutsuzluk ve tepkiyi yanlış çözüm arayışlarına, kısmi değişikliklerle sorunların aşılacağına yönelik sahte çözüm beklentilerine yönlendirmiş olacaktır.

Bu eleştiriyle yetinildiğinde bir "kaçış edebiyatı" yapılmış olacaktır.

Tersinden bir Babalar ve Oğullar romanı

Her satırı yazıcılığını ve yazdıklarını yalanlayan bir kitaba, nasıl oluyor da O. Pamuk sunuş yazabiliyor?

Roman ve Etik kitabı, Ünsal Oskay'ın ölümünden sonra yayınlanmış bir çalışması. Bir anlamda yazarın vasiyet kitabı olarak okunabilir. O. Pamuk gibi, kitabın tezlerine bütünüyle karşıt bir yazarın bu vasiyet kitabına sunuş yazması, kültürün ve edebiyatın piyasalaşma sürecinde geldiği durumu gösteren tipik bir örnektir. Shakespeare'in dört yüz yıl önce para şiirinde görüp gösterdiği ilişkinin her değeri karşıtına dönüştürdüğünün acı bir belgesidir.

Aslında bir "babalar ve oğullar" vakası olarak da ele alınabilir. Ünsal Oskay'ın gazetecilik yapan oğlu Çınar Oskay, neredeyse O. Pamuk'un resmi röportajcısıdır; her yeni kitabında Hürriyet gazetesinde tam sayfa söyleşiler yapmaktadır. Babasının vasiyet kitabına O. Pamuk'un sunuş

yazmasını bu ilişkinin bir getirisi olarak değerlendirebiliriz. Ama sunuş da, yazarı da Ünsal Oskay'ın kitabında savunduklarının tam tersini temsil etmektedir. Bunu bir marifet gibi babasının vasiyet kitabına koyduran da babasının dünyasının tam karşısında demektir.

Son günlerde sıkça karşılaştığımız bir "babalar ve oğullar" vakasıdır. Sosyalist babalarıyla karşıt konuma düşenler; Aziz Nesin ile müfrit liberal Ali Nesin, Orhan Kemal ile bayağılığa roman ödülü dağıtan Işık Öğütçü, bunların yanına Ünsal Oskay ile vasiyeti çarpıtan yazara önsöz yazdıran Çınar Oskay'ı ekleyebiliriz.

Aslı Babalar ve Çocuklar, daha çok Babalar ve Oğullar diye tanınıyor, Turgenyev'in romanı, Rusya'da bir devrim çağının başlarında yazıldı. Turgenyev, ondan önce Arife'yi yazmıştı, Rus Devrimi'nden yarım yüzyıl önce ayak seslerini duymuş ve romanla duyurmuştu. Devrimci bir döneme girerken babalar ve oğulların yolları ayrılıyordu. Sahneye babaların ahlakını, verili toplumun bütün değerlerini reddeden oğullar, Bazarov'lar çıkmıştı.

Bizim devrimimizin de babalar ve oğulları vardı. Ben onların romanlarından birinin Halit Ziya'nın Mâî ve Siyah'ı olduğunu düşünüyorum. Aziz Nesin, cumhuriyet karşıtı bir babanın, Abdülaziz Efendi'nin çocuğu olarak has cumhuriyetçi bir oğul oldu. Orhan Kemal, ittihatçı babasıyla yollarını sosyalist olarak ayırdı.

Devrim çağının oğulları, devrimci oldular.

Şimdi onların çocuklarına bakıyoruz. Onlar da babalarıyla yollarını ayırmışlar. Turgenyev'in romanını tersinden yazıyorlar; devrimci babaların tutucu oğulları.

Tekil somutlarında, somut tarihselin tümeliyle çelişkin birlikteliği buluyoruz. Türkiye'nin karşıdevrim çağının çocuklarıdırlar ve babalarını inkâr ediyorlar.

O. Pamuk'un kaba sunuşu, Ünsal Oskay'ın her satırı eleştirel Roman ve Etik'inde oraya yanlışlıkla konmuş bir montaj hatasından öte nedir?

Ancak bitmiştir. Türkiye yeni bir Babalar ve Oğullar romanı sath-ı mâiline girmiştir. Karşıdevrimci babalarla yollarını ayıran, çürümüş düzenin bütün değerlerini, başta bayağı edebiyatını reddeden oğullar dönemi açılıyor. Bunun romanını yazacak yeni Turgenyev'ler, Aziz Nesin'ler, Orhan Kemal'ler çıkmakta gecikmeyecektir.

"Hrant'ın Arkadaşları" grubunda eksik olan kişi kimdir?

Hrant Dink cinayetinden sonra bu cinayetle ilgili haberlerin birçoğunda, kendilerine bu adı veren grubun ismi geçiyordu: "Hrant'ın arkadaşları"

Kimler yoktu ki "Hrant'ın arkadaşları" içinde?

H. Dink'in cenaze törenine katılan ABD büyükelçisine itiraz edenleri bile Ergenekonculukla suçlayanlar...

Murat Belge, Ömer Laçiner, Baskın Oran, Oral Çalışlar, Ufuk Uras, Ahmet İnsel...

Bu grubun neredeyse yarısı, Fethullahçıların düzenlediği Abant toplantılarının değişmez konuşmacısı oldular. "200 yıllık İttihatçı", "Jakoben", "askeri vesayeti" ortadan kaldırıyor; "hizmet hareketi"nin nasıl da bir sivil toplum kuruluşu olduğunu anlatıyor; "hoşgörü" içinde "Hocaefendileri"nin abileri, ablaları ve imamlarıyla demokratik demokratik demokrasicilik oynuyorlardı!

Nurettin Veren'in ifadesine göre Abant toplantılarına katılanlara, zarf içinde 2-3 bin dolar verilmekteydi.[1]

---

[1] https://www.birgun.net/haber-detay/cemaat-abant-toplantilarina-katilanlar

Şimdiye kadar Aydın Engin dışında kimse bu ifadeyi yalanlamamıştı.[2]

Metin Lokumcu'yu ve çevresini Ergenekona bağlayan, cemaatlerle ilgili Taraf Gazetesi'nde yazdığı üç yazıda cemaat olarak göre göre bir tek "Alevi cemaati"ni görmesiyle ünlü Murat Belge...[3]

İktidarın bugünkü ideolojik hegemonyasının "vesayet", "Jakoben", "tepeden inmecilik" vs. 30 sözcüklük dağarcığını dergisinde pişirip güzelce servis eden Ömer Laçiner... Zaten de "Gülen hareketi sivil ve zararsız"dı Laçiner'e göre...[4]

Kimler yoktu ki "Hrant'ın arkadaşları" içinde?

Dink ailesinin AİHM'de açtığı davada hükümet, Hrant Dink'in 301. maddeden aldığı cezayı Nazi propagandasıyla eş tutan bir savunma yapmıştı. Bunu ortaya çıkaran gazeteci Kemal Göktaş'ı "hükümeti zor durumda bırakmakla suçlayan" Ali Bayramoğlu da "Hrant'ın arkadaşları" grubundaydı. Hatta o kadar çok "Hrant'ın arkadaşıydı ki" Uluslararası Hrant Dink Ödülü jürisinde yer almaktaydı. Nitekim bu ödül Hrant Dink cinayetinin aydınlatılması için iki önemli kitap yazan ve cinayetteki Fethullahçı bağlantıları ortaya koyduğu için bir yıl hapis yatan Nedim Şener'e değil, cinayetin bu bağlantılarını yok sayan delil kararticısı Ahmet Altan'a verildi. Gazetesinde Dink cinayeti ile ilgili herkese kanıtlı-kanıtsız her suçu atmakta hiçbir sakınca görmezken ısrarla o cinayetteki Fethullahçı bağlantısıyla ilgili bir tek satır yazmayan Ahmet Altan...

Taraf Gazetesi, Dink cinayetiyle ilgili başbakanlık teftiş kurulu raporunu yayımlarken askerlerle ilgili kısmı verip Fethullahçı polislerle ilgili kısmı sansür eden bir gazeteydi. İlgili ilgisiz herkesi manşetinden cömertçe hedef gösterirken cinayetle olan ilişkileri bugün artık tamamen ifşa olan Ramazan Akyürek ya da Ali Fuat Yılmazer'in isimleri ısrarla görmezden gelinmekteydi.[5]

"Hrant'ın arkadaşları"nın deposuydu Taraf Gazetesi. Tescilli Fethullahçı polis şefleriyle "Hrant'ın arkadaşları" grubundan birçok isim Taraf gazetesinde altlı üstlü, yan yana kardeş kardeş katil polisçilik oynadılar.

---

[2] http://www.cumhuriyet.com.tr/koseyazisi/584526/9_bin_dolari_kim_zimmetin...

[3] http://www.kriter.org/in-dex.php?option=com_content&task=view&id=1499&Ite

[4] http://haber.sol.org.tr/mansetler/fethullahcilik-mesrudur-haberi-10268

[5] https://www.birgun.net/haber-detay/dink-cinayeti-bir-ihanetin-anatomisi-9

Fethullah Gülen'e "Mızrabınız ve kelamınızın diliyle ızdırabınızı gizlemeye çalışsanız da, ben fasılalarla yaklaşık yedi saat süren konuşmamızda, elaya çalan gözlerinizden 'çağın ızdırabını' okudum..." gibi sorular! soran Eyüp Can da "Hrant'ın arkadaşları"içindeydi.

Polisteki Fethullahçı örgütlenmeyi yazanları Ergenekonculukla suçlayıp "ne yani bir emniyet müdürü Fethullah Gülen hocaefendiyi seviyorum diyemez mi yani" diyen yazar da "Hrant'ın arkadaşları" içindeydi.[6]

Fethullah Gülen, daha "Fethullah Gülen hocaefendi hazretleri" iken, F. Gülen'e "Feto" diyen gazeteci[7] anında hapsi boylarken, henüz yayımlanmamış kitaplar dahi toplatılırken, "hocaefendileri"nin gazetesinde yazıp sonra başbakanlık danışmanlığına geçen Etyen Mahcupyan da "Hrant'ın arkadaşları" içindeydi.

Liste sayfalarca yazılabilir.

* * *

"Hrant'ın arkadaşları" adlı grubun listesine ve ilişkilerine baktığımızda Fethullah Gülen'in gazetesine, toplantılarına, çetesine bulaşmamış birilerini bulmak için epey uğraşmak gerekir.

Bu yazılanların detayları gerçekten mide bulandırıcıdır.[8]

* * *

Bugünlerde bu cinayetin yeni görüntüleri ortaya çıktı. Görüntülerde, şimdilerde FETÖ'den dolayı tutuklanan 6 istihbaratçının katil ile birlikte aynı karede keşif yaptığı görülüyor.[9]

Bunlar zaten biliniyor, yazılıyor, söyleniyordu.

O zamanlar... Hani şimdi teröristbaşı Fethullah Gülen'in, "Muhterem Hocaefendi Hazretleri" olduğu zamanlar... Fethullahçı çetenin bu cinayetle olan ilişkisini, yazmak şöyle dursun azıcık ima edenler bile onlarca yıl hapis cezası istenerek tutuklanıyordu. Merdan Yanardağ, Ahmet

---

6 http://haber.sol.org.tr/medya/yeni-radikalde-ne-degisti-haberi-34684

7 http://www.milliyet.com.tr/-/gundem/gundemdetay/14.04.2008/516928/defaul

8 http://haber.sol.org.tr/devlet-ve-siyaset/hrant-dinkin-katledilisinin-6-yili-haberi-66493 http://www.abcgazetesi.com/yanardag-hrant-dink-cinayetindeki-cemaatci-polisleri-6-yil-once-yazmisti-3833h.htm

9 http://www.haberturk.com/gundem/haber/1292658-hrant-dink-cinayetinde-9-y...

Şık, Nedim Şener ve isimsiz niceleri... Şimdi artık herkesin kabul ettiği bu cinayetin Fethullahçı bağlantısı, bir zamanlar bilinen ancak ima edenin yandığı bir sırdı. Detayları hakkında on binlerce sayfa yazıldı.

* * *

Yıllarca Hrant Dink'in katilleriyle el ele kol kola göz göze yürüyenler...

"Hrant'ın arkadaşları" adlı gruba bakınca,

Hrant Dink'in katili olan örgütle bu denli iç içe olmuş,

bu cinayetin delillerini karartmış, apaçık olanları görmezden gelmiş, cinayeti aydınlatmaya çalışanları düşman bellemiş,

bu cinayetin belli bağlantılarını ısrarla yok saymış bu isimleri gördüğümde şunu düşünmeden edemiyorum:

Bu gruptaki tek eksik, Hrant Dink'in katili Ogün Samast'tır!

Bütün bu verilerle düşünüldüğünde yarın Uluslararası Hrant Dink Ödülü Ali Fuat Yılmazer ile Ramazan Akyürek'e verilirse kim şaşırabilir?

Bilindiği gibi bu ülkede her şey olunur, sadece rezil olunmaz. Rezil olması gerekenleri rezil etmek ise bir görevdir, daha da ötesi Hrant Dink'e olan borcumuzdur.[10]

[10] Bu bölümü yazarken Ahmet Altan'ın tutuklandığı haberi geldi. Hiç kimsenin tutuklanmasına, hapse girmesine asla sevinecek değilim. Kim olursa olsun, böyle bir olay karşısında dikkatli konuşmak gerektiğini düşünürüm. Böyle dönemlerde hapse girmek, işlenilen suçlardan çok güç dengelerine ve iktidarla kurulan ilişkilere bağlıdır. Yazdıklarımın tek amacı, sadece ve sadece gerçeğin ortaya çıkması ve adalet arayışıdır. Herkes için, sonuna kadar adalet...

Murat Belge'nin çevresi ve çevresinin çevresi

Her yakın zulmün büyük hisseli yakın ortağı[1]

Çevresi, çevresinin çevresi... Murat Belge, Hopa'da ölen Metin Lokumcu'nun çevresini bu sözlerle Ergenekoncu ilan etmişti. "Emekli öğretmen Metin Lokumcu'yu Ergenekon'a mı bağladınız?" sorusunu, *"Kendisini değil ama onun bir çevresi var, çevresinin çevresi var. Toplumda her şey böyle olur. O kişiyle sınırlı değil"* diye yanıtlamıştı.[2]

M. Belge, M. Lokumcu'nun ölümünü "birilerinin AKP'ye oy kaybettirme çalışmasına" bağlayarak 3 Haziran 2011'de köşesinde şunları yazmıştı:

"Türkiye seçime yaklaşırken ben de birkaç günlüğüne Türkiye'den uzak-

---

[1] Ece Ayhan'ın "Ala ala hey" şiirindeki mısranın özgün hali şudur: "Her yakın zulmün küçük hisseli uzak ortağı"

[2] https://www.birgun.net/haber-detay/murat-belge-lokumcu-nun-cevresi-ergenekoncu-ydu-59169.html

laştım. Ben yola çıkarken Hopa'da adam öldüğü, bir başkasının ağır yaralandığı haberini okuyordum. Nedir, nedendir, Türkiye'de 'siyaset' denince böyle bir şey anlamak gerekir? Ortalık kan revan içinde kalmadıkça siyaset siyaset olmaz? Birileri bununla AKP'ye oy kaybettireceğini umuyor herhalde."[3]

M. Belge, M. Lokumcu'nun ölümünü, "Yalnız Hopa'daki gariban adamın bu kadar heyecanlanacağı bir durum yoktu. Biraz da yapay olarak pompalanan, ucu Ergenekon'a uzanan bir gerginlikti" diye yorumlamıştı.

* * *

M. Belge'nin çevresi

M. Lokumcu hakkında, her hangi bir kanıt göstermeye gerek duymaksızın bu suçlamayı getiren M. Belge, "çevresi, çevresinin çevresi" diye tanımladığı şeyi acaba kendisine uygulamış mıydı?

M. Belge'nin "çevresinde, çevresinin çevresinde" acaba kimler vardı?

Bu soruyu yanıtlamak için fazla soyutlama yapmaya ve "çevresinin çevresi"ne gitmeye de gerek yok aslında; Murat Belge boğazına kadar Fethullahçı çete ile, Hrant Dink'in artık afişe olmuş katilleriyle yan yana durmaktaydı.[4]

M. Lokumcu'nun çevresini böyle suçlayan M. Belge, Fethullahçı çetenin (pardon o "hizmet hareketi"ydi di mi!) Abant toplantılarının nadide demirbaşlarından biriydi. Tekrarlamakta yarar var; yıllarca Fethullah Gülen'in sağ kolu olan Nurettin Veren'in ifadesine göre Abant toplantılarına katılanlara, zarf içinde 2-3 bin dolar verilmekteydi.[5]

Şimdiye kadar gazeteci Aydın Engin dışında kimsenin bu ifadeyi yalanlamadığını da belirtmiştim.[6]

* * *

---

[3] http://www.soldefter.com/2011/06/04/murat-belge-diye-biri-varmis/

[4] http://odatv.com/cemaat-hatirasi-1002131200.html

[5] https://www.birgun.net/haber-detay/cemaat-abant-toplantilarina-katilanlara-rusvet-verdi-124138.html

[6] http://www.cumhuriyet.com.tr/koseyazisi/584526/9_bin_dolari_kim_zimmetin...

Fethullahçı mı, o da ne?

M. Belge 2009 yılında konusu "cemaat" olan üç ayrı yazı yazmıştı. Buüç yazıda cemaat diye andığı tek şey Alevi "cemaati" idi.[7]

Devletin bütün kademelerinin, adı anılmayan ancak herkesin bildiği malum "cemaat"e teslim edildiği bir dönemde, Alevi "cemaati"nin yüksek yargıda örgütlü olduğunu iddia etmişti. M. Belge'nin 2009 yılında Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde cemaat diye gördüğü tek şey Alevilerdi!

Fethullahçılar, devletin her kademesine itina ile yerleştirildiği için, artık "neresi devlet, neresi Fethullah çetesi" ayırt etmek mümkün olmadığından olsa gerek, bu "sevgi pıtırcıklarından" tek bir kelime bile söz etmeme başarısını gösterebilmişti. Bu yazılarında çok önemli bir saptama yapmış olmalı ki malum yazılara hemen aşağıdaki köşe yazarları atıfta bulunmuştu:

- Vakit gazetesinden Ali Karahasanoğlu [8]
- Milli gazeteden Ekrem Kızıltaş [9]
- Zaman gazetesinden Ali Ünal [10]

Kısacası iddia şuydu: "Bu Aleviler yargıda örgütlenip Müslümanları ya da Sünnileri ezmektedir."

M. Belge, yazıyı şöyle bağlamıştı:

"Ama TSK içinde Suriye'dekine benzer bir Alevi örgütlenmesi var mı? TSK her haliyle kapalı kutu. Birileri, birtakım gözlemler yapıp bu yolu açmış olabilir. Ama bunun olduğunu sanmıyorum. Yüksek Yargı'daki durum var. Alevilik orada örgütlü: kimi düşman, kimi dost olarak gördüğü de kendi açısından açık seçik ortada. Kararları da bunu gösteriyor. Biz aramızda konuşuyoruz, 'Yüksek Yargı' diye. Oysa orada cemaat ilişkileri geçerli. Ve modernleşen Türkiye'den söz ediyoruz."[11]

M. Belge dünyanın en kanlı mezhep savaşlarından birinin arifesinde, "yargıdaki Alevi vesayeti"nden söz etmişti. Hayvanat bahçesine alınacak

---

[7] http://www.kriter.org/index.php?option=com_content&task=view&id=1499&Ite...

[8] http://www.habervaktim.com/...banin_adi_ali_onun.html

[9] http://www.milligazete.com.tr/...ciplak-mi-145698.htm 10

[10] http://www.zaman.com.tr/yazar.do?yazino=921451 11 http://www.haksozhaber.net/cemaat-ve-yargi-13475yy.htın

[11] http://www.haksozhaber.net/cemaat-ve-yargi-13475yy.htm

hayvanların bile Fethullahçı çeteden olması şartının arandığı bir dönemde, bir devletin bütün organlarının kılcallarına kadar tek bir cemaate kapalı gişe sunulduğu bir zaman diliminde, M. Belge'nin aklına Türkiye'de cemaat diye gele gele Alevi "cemaati" gelmekteydi!

M. Belge, kimin nerede ne kadar örgütlendiğini 17-25 Aralık sürecinde ya da 15 Temmuz darbe girişiminden sonra anlamış mıdır acaba?

Acaba M. Belge, bu müthiş öngörüsü hakkında şimdilerde ne düşünmektedir? M. Belge, Fethullahçı çetenin kör kör parmağım gözüne faaliyetlerine karşı neden bu kadar "aşırı kör" kalmıştı? Yoksa kandırılmış mıydı?

* * *

Az öncesine kadar çok iyiydi, sonra tu kaka oldu

Kandırılma ya da yanılma M. Belge'nin yabancısı olduğu bir şey değildir.

Yazdığı sayısız yazıyla yıllarca AKP'yi destekleyen M. Belge, sonrasında *"Daha önce bizim desteklediğimiz, doğru işler yapan adam uydurma bir Tayyip Erdoğan'mış"* diyerek pişmanlığını dile getirir. [12]

Kendi beyanına göre yanılmıştır.

* * *

M. Belge, 2010 referandumu hakkında ise *"Ben de doğrusu kendimi kandırılmış hissediyorum. 'Elim kırılaydı da oy vermeseydim' diyecek halim yok. O zamanın şartlarında doğru davrandığımı düşünüyorum"* diye yazmıştır. [13]

Biraz pişman mı olmuştur ne!

* * *

2010 referandumu öncesinde (10.09.2010) M. Belge, "AKP bir plebisiter diktatörlük kurmayı planlıyor mu?" diye sormuş ve şöyle cevaplamıştı:

"Varolan koşullarda bence bu anlamlı bir soru sayılmaz... tersine [paket-

[12] http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/395439/Murat_Belge_den_itiraf...

[13] http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/395439/Murat_Belge_den_itiraf...

te] demokrasi yönüne ağırlık koyan değişiklikler öngörülmüş."[14]

Aynı M. Belge, 27 Eylül 2014'te ise *"AKP'nin HSYK açıklamaları korkunç, plebisiter diktatörlüğe doğru gidiliyor"* diye yazmıştır.[15]

Bunları bir başkası değil Murat Belge yazmıştır. 4 yıl önce kendinden emin ve karşı iddiaları küçümser bir tavırla söylediklerini çok değil 4 yıl 3 hafta sonra aynı sözcükleri kullanarak bizzat kendisi yalanlamıştır.

Öngörüsü bu derece kısa sürede yanlış çıkan M. Belge, bugün dünyanın, *"K. Marx'ın 137 yıl önce söylediği gibi"* olmadığını söylemektedir![16]

* * *

Çözüm sürecinin akil adamı M. Belge, sonrasında ise bu durumuyla ilgili *"bizler orada konu mankeniydik"* açıklaması yapar.[17]

* * *

Kendini "bir komünist olarak" tanımlayan M. Belge, 1993 yılında "Tansu Çiller'in danışmanı olma" teklifini de "Böyle bir şey istenirse memnuniyetle yaparım" diye karşılayacak kadar da "geniş gönüllü"-dür![18]

O zamanlar bu bir şaka olarak kalsa da bu hevesini sonradan akil adam olarak gidermiştir.

* * *

İktidarla iç içeyim ama en muhalif de benim!

M. Lokumcu'nun çevresini, çevresinin çevresini darbecilikle suçlayan "muhalif" M. Belge, iktidarla ve zamanın "paralel iktidarı"yla girebildiği her türlü ilişkinin içindeydi. En küçük bir muhalif duruş gösterenlerin işten atıldığı ve sesinin kesildiği bir dönemde televizyonlarda sayısız program yaptı, gazetelerde sayısız yazı yazdı, Abant Toplantıları

---

[14] http://www.3b-liberal.com/index.php?sid=yazi&id=33407

[15] http://t24.com.tr/haber/murat-belge-akpnin-hsyk-aciklamalari-korkunc-plebisiter-diktatorluge-dogru-gidiliyor, 272040

[16] http://t24.com.tr/k24/yazi/belge-populizm,1217

[17] http://t24.com.tr/haber/murat-belge-2010-referandumunda-evet-diyenler-kandirildi-bizim-destekledigimiz-uydurma-bir-erdoganmis,314127

[18] http://www.gazeteciler.com/haber/belge-ve-altan-kimin-danman-olacakt/189266

dahil sayısız toplantıya davet edildi, saray kahvaltılarında ağırlandı, akil adamlık yaptı.

* * *

M. Belge'nin işlevini en iyi açıklayan AKP milletvekili Muhsin Kızılkaya olmuştu:

"... ben de kibirli bir sosyalist, devrimciydim. Sonra Birikim Dergisi'nde Ömer Laçiner, Murat Belge'lerin yazdıkları beni çok etkiledi. İslami hareketlere, muhafazakârlara hoşgörüyle yaklaşıp onların memleketi dönüştürebileceğine, vesayetçi rejimi kırabileceğine dair bir inanç gelişmişse bende, tek müsebbibi Birikim Dergisi; Laçiner, İnsel ve Belge'dir."[19]

* * *

Bu örnekleri uzatabiliriz.

- Bir referandumun demokrasinin önünü açacağını söylüyorsunuz. Çok değil bir kaç yıl sonra bu referandum ülkedeki bütün kurumları tek elde toplamanın yolunu açıyor ve bunu da bizzat kendiniz söylüyorsunuz.
- Bir siyasal hareketin, bir partinin ülkeyi demokratikleştireceğini söylüyorsunuz. 2-3 yıl sonra aynı siyasi partiye karşı diktatörlük suçlaması yapıyor ve sanki bu iktidarın pekişmesinde hiç payınız yokmuş gibi hiçbir utanma belirtisi göstermeden ona karşı açıklamalar yapıyorsunuz.

Bütün bu dönüşleri de *"Bizim önyargımız yok, iyi yapılan işleri takdir ederiz, kötü yapılanları eleştiririz"* gibi bir pişkinlikle açıklıyorsunuz.

* * *

M. Belge'nin son 15 yılda siyasetle ilgili söyledikleri yanlış çıkmıştır. Yanlış çıktığını da bir başkası değil bizzat kendisi söylemiştir. M. Belge kendi söylediklerinin hepsinin sadece bir kaç yıl sonra tam tersini yazmıştır. Dün "demokratik" dediğine ertesi gün "diktatör" demiştir. Dün öve öve bitiremediğini birkaç gün sonra yerin dibine sokmuştur.

---

[19] http://odatv.com/eskiden-sosyalisttim-murat-belge-ve-ahmet-insel-okuduktan-sonra-akpli-oldum-2705151200.html

* * *

M. Belge otobüs sürücüsü olsaydı, çoktan ehliyeti elinden alınırdı.
M. Belge komutan olsaydı, emrindeki birliği çoktan esir düşerdi.
M. Belge doktor olsaydı, öldürdüğü hastalar nedeniyle hapse girerdi.
M. Belge müteahhit olsaydı, yaptığı evler yıkıldığı için iflas ederdi.
M. Belge bir gemi kaptanı olsaydı, gemilerinin hepsini batırırdı.
Ancak M. Belge, M. Belge olduğu için Archeproject kapsamında hâlâ topluma siyaset anlatmaktadır![20]

Samuel Beckett'in meşhur sözünü[21] uyarlayacak olursak M. Belge'nin ilkesi (ilke mi!) şudur:

"Hep konuştun, hepsi yanlış çıktı. Olsun. Gene konuş, gene yanlış çıksın. Daha çok yanlış çıksın, Hiç ama hiç utanma!"

* * *

Görüşleri bu kadar yanlış, bu kadar kısa süre içinde çürütülen, neredeyse her söylediğinin tam tersi çıkan (bu bir yorum değil bizzat kendi beyanıdır) bir kişinin söyledikleri-yazdıkları nasıl ciddiye alınabilir?

Geçmişinde bunca körlük vakası olan bir kişinin hiçbir şey olmamış gibi hâlâ öngörülerde bulunması, hâlâ entelektüel diye ortalıkta ahkam kesmesi ancak ve ancak utanmazlıktır.

* * *

Ceset yaşıyor mu!

Yıl olmuş 2017. Ben Murat Belge hakkında yukarıda yazdıklarımı tekrar tekrar yazmak zorunda kalıyor ve hâlâ topluma yukarıdaki deli saçması görüşleri anlatıp yanlışlığını kanıtlamaya uğraşıyorum. Karşımızda "düşünsel bir ceset" var. Bu yazdıklarımla "cesedin ceset olduğunu", kalbinin atmadığını, yaşam belirtisi göstermediğini, çoktan çürümüş olduğunu, yani kısacası "cesedin bir ölü olduğunu" gösteriyorum. Çünkü bu "düşünsel cesedi" bize "normal canlı bir insan" diye tanıtan,

---

[20] https://arkhesiyaset.wordpress.com/

[21] S. Beckett'in sözünün özgün hali şudur: "Hep denedin hep yenildin. Olsun. Yine dene, yine yenil, daha iyi yenil."

yutturmaya çalışanlar var.

2017 yılında sözünü ettiğim bunca olaydan sonra hâlâ M. Belge'nin entelektüel sefaletini kanıtlamak zorunda kalmak ciddi bir zaman yitimidir. Bu ülkede bu tutum hâlâ prim yapıyorsa, yukarıdaki gibi bir düşünce dünyası bu ülkede hâlâ geçer akçe ise, bu bizim büyük beceriksizliğimiz ve hatta suçumuzdur.

Öte yandan ne kadar can sıkıcı olursa olsun, M. Belge'nin sanki hiçbir şey olmamış gibi hâlâ ortalıkta bilirkişi edasıyla dolaşarak fütursuzca ahkâm kesme girişimlerinde bunları hatırlatmak da bir görevdir.

* * *

Sizi hiç unutmayacağız Murat Belge. Bu topluma, bu toplumun aklına, bilincimize verdiğiniz korkunç zararları daima teşhir edeceğiz.

Siz utanana kadar...

Hiç bıkmadan her fırsatta size kendinizi hatırlatacağız. Siz utanana kadar...

İllüzyonist Murat Belge ve falcı öğrencileri

Kahve falına bakan teyze mi, üfürükçü imam mı işlerini yaparken bu yorumdan daha mantıklı bir yoldadırlar karar veremiyorum. Bilgi Üniversitesi'nden Murat Belge'nin öğrencisi, Anayurt Oteli romanını incelerken şunları yazıyor: "Evet Zebercet'in bir babası var, ama bu kişi 'baba' işlevini görmeye yeterli değil. Zebercet'in babası Ahmet Efendi, daha çok, ilgisiz bir anneye, dolayısıyla da 'Ortalıkçı Kadın'a benzemektedir. (...) Ortalıkçı Kadın'ı boğan Zebercet, ilgisiz bir anne olan babasından intikamını almaktadır."[1] Yusuf Atılgan'ın Anayurt Oteli romanında otel kâtibi Zebercet'in geceleri uyurken koynuna girdiği Zeynep'i boğarak öldürmesini böyle temellendiriyor. Necdet Berk Özler, Manisa mütegallibelerinden birinin konağında hizmetkâr Ahmet Efendi'yi önce anneye çeviriyor, bunun oğluna ilgisiz bir anne olduğunu saptadıktan sonra, bir kez de ortalıkçı kadın Zeynep'e çeviriyor. Böylelikle Zebercet, Zeynep'i öldürerek, intikam için ilgisiz annesini, o da değil,

---

[1] Necdet Berk Özler, "Anayurt Oteli'nde Okların Yönü: Metindeki Semboller ve Karşıtlıklar", Zebercet'ten Cumhuriyet'e "Anayurt Oteli", Ed.: Nergis Öztürk, Necdet Berk Özler, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2015, İstanbul, s.90.

anneye benzeyen babasını boğmuş oluyor. Bu yaratıcı çözümlemeyi falcı ve üfürükçünün işiyle kıyaslayarak başladık ama önemli bir meslek erbabını unuttuğumuzu Necdet Berk Özler hatırlattı; bir de "rüya tabircisi" var. Herhalde, çok önemli bir rüya tabircisi olmalı, Ebu Said El Vaiz'in şu sözünü yazısının ortasına epigraf yapmış: "Rüyada Zebercet taşı görmek, yüksek, asil, kuvvetli ve sözünde sadık bir arkadaşa veya helal mala işarettir."[2]

Esma Ana'yı kıskandıracak fal

Bilgi Üniversitesi Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümünde Türk Edebiyatı dersinin kitaplaşmış bir ürünü var elimizde. Yusuf Atılgan'ın Anayurt Oteli romanı, Prof. Dr. Murat Belge'nin ders konusudur ve öğrencileriyle romanı didik didik incelemişler. Bu incelemeyi ortaklaşa bir kitaba dönüştürmüşler. Kitabı okuyunca Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü Türk Edebiyatı dersinin yönteminin falcılarla ve üfürükçülerle yarıştığını görmek hüzünlendirdi beni. Türk Edebiyatı dersinin ideal bilgi kaynakları arasında rüya tabircilerinin olması da cabası.

Abarttığımı düşünüyorsunuz; bakın, Yusuf Atılgan'ın sıradan bir tiren yolu ve dağ betimlemesinden ne anlamlar çıkıyor, kendiniz görün: "Örneğin, kayalarıyla koskoca bir dağ trenin üzerine devrilecek gibidir dendiğinde (s.10) trenin temsil ettiği modernlik yok olabilir anlamı yaratılır."[3] Zeynel Abidin Budak, kahve falını ya da üfürükçülüğü roman çözümlemesi adı altında şu saptamayla pekiştirir: "Zebercet'in doğumunda gelen dört adam motifi (s.13) çarmıha gerilecek Hz. İsa'nın doğumuna gönderme yapar."[4] Herhalde, kahve falında daha çok benzeşim ve illiyet rabıtası vardır. İtilip kakılmış, nesne yerine konmuş otel kâtibi Zebercet'le İsa arasında bir benzerlik bulmak, fantastik dünyası çok zengin, bizim arada bir kahve içip fal baktırmaya gittiğimiz Esma Ana'yı bile kıskandıracak bir buluş olsa gerek.

Edebiyat incelemesinin yöntemi falcılık ve rüya tabirciliği ile ortak-

---

[2] A.g.e., s.88.

[3] Zeynel Abidin Budak, "Anayurt Oteli'nde Mekân Kullanımları", a.g.e., s.113.

[4] A.g.e., s.113.

laşınca, okuduğuna bakarak aklına geleni yazmak ve hiçbir tutarlılık çabasına girmemek olağandır.

Bilgi Üniversitesi'nde Murat Belge ve öğrencilerinin yaptığı da bu oluyor. Edebiyata bir katkıları olduğunu söyleyemiyorum, fal, rüya tabiri ve üfürükçülüğe katkılarını ise bu mesleğin ustaları değerlendirebilir ancak.

Bıyık'ta ve izmarit'te aranan derin anlam

Hakkını yemeyelim, hocalarının yapması gereken işi öğrencileri yapıyor; edebiyat falının yöntemsel gereklerini vurgulamayı ihmal etmiyorlar. Jbid Erdoğan, "Dikkatli okur için romanda sessiz bir hikâye daha anlatılıyor" dedikten sonra bu sessiz hikâyeyi duymanın ipuçlarını veriyor: "İşte bu sebeptendir ki yazarın Zebercet ile ilgili verdiği her detay büyük önem teşkil ediyor. Her hareketin ve her olayın görünenden öte bir manası var. Bu bazen sigarayı içerken kasten yarıda bırakmasında gizli, bazen ise Zebercet'in bıyığında."[5] Bu yöntemle Anayurt Oteli'nin her cümlesini, her ayrıntısını arkasında yatan gizleri aydınlatmak için didik didik etmişler ama ortaya örneklediğim türden fal ya da rüya tabirleri çıkmış.

Elbette, çağdaş rüya tabircisi Freud'u temel kaynakları arasına almayı unutmamışlar. Sözgelimi üç katlı Anayurt Oteli'nin, "giriş katı 'id'i, ikinci kat 'ego'yu, tavanarasıyla beraber üçüncü kat da 'süperego'yu temsil" ediyormuş. Bunları yazmak, edebiyat çözümlemesine ne kazandırıyor ya da Anayurt Oteli'ni anlamamıza nasıl bir katkı sağlıyor? Freud'un benlik modelini bir binaya uyarlamakla, tozlanmış tavanarasıyla "anayurt"un burjuva pisliğiyle küflenmiş süperegosunu anlamamızı mı sağlıyorlar? Okuru bu küflerden temizlenmiş, havalandırılmış bir üst kat kurmaya mı davet ediyorlar? Büyü ve fal seanslarından böylesine insancıl ve devrimci idealler boşuna beklersiniz.

Hocaya gelince, özensiz bir anlatımla koca bir özet çıkarmış.

Murat Belge, sevgisiz, kendinden saymadıklarına tepeden bakan bir dille edebiyat incelemesi yapıyor. Uzun yıllar Manisa'nın küçük bir kasabasına sığınmış Yusuf Atılgan'ı ve iç parçalayıcı bir gerçekliği yansıtan

---

[5] Jbid Erdoğan, "Bir Özgürlükten Kaçış Yolu Olarak İntihar", a.g.e., s.123.

romanını açımlamaya değil, ideolojik fetişlerinin nesnesi yapmaya çalışıyor. Özet dışında bütün yapabildiği dayanaksız cümleler sıralamak, falcılık ve üfürükçülüğü, Zebercet'inkinden daha koyu bir trajikomik saplantıya bağlamak. Murat Belge ve elbette ondan ilham alan öğrencileri, baktıkları her şeyde bütün kötülüklerin nedeni ve suçlusu bir Cumhuriyet görüyorlar. Cumhuriyet kötülemesi, her kapıyı açıklayan bir maymuncuk, daha doğrusu fetiş haline getiriliyor. Bilinçleri her yoldan gelip bu saplantıda yerine ve huzuruna kavuşuyor.

Murat Belge'nin elçabuklukları

Murat Belge'nin edebiyat çözümlemesi, falcılık ve üfürükçülüğün yanı sıra illüzyonistliği de içeriyor. Bu sanattan, romanın içerdiği toplumsal gerçeği, sınıfsal sömürüyü bütünüyle gözardı ederek siyasi düzleme indirgeme becerisini almış görünüyor. Zebercet'in, babasının, annesinin, anneannesinin mütegallibe sınıfın hizmetinde ezilmesini, insan yerine bile konmamasını hiç sorgulamadan, sorunu Cumhuriyet'in siyasi bir sonucu olarak gösteriyor. Oysa Yusuf Atılgan, 1839 Tanzimat'la, 1908 Devrimi ve 1920 Cumhuriyet'le bir süreklilik ve değişim içinde, ezilen sınıfın giderek kötüleşen gerçeğini sergiliyor. Adı bile bilinmeyen bir besleme'nin torunudur Zebercet. Zeynep de, insan yerine konmayan bir köylü kızıdır. Taşrada sınıfsal baskı ve sömürü, insanı insanlıktan çıkarmıştır. Bu toplumsal yabancılaşmanın doğurduğu hoyratlık ve şiddet her türlü insani duyguyu trajik hale getirmektedir. Yusuf Atılgan romanında, üstyapıdaki değişikliklerin bu gerçeği değiştiremediğini gösterir. Zebercet'in yabancılaşmasının, yalnızlığının kaynağında sömürücü üretim ilişkileri vardır.

Belge ve öğrencileri, üretim ilişkileri ve sınıfsal çatışmayı görünmezleştiren bir illüzyon numarası bulmuşlardır: Her kötülüğün kaynağında, yurttaşlık hakları vereceği savıyla kurulan Cumhuriyet ve Atatürk vardır.

Murat Belge'nin üfürükçülükle illüzyonistliği nasıl yaratıcı biçimde birleştirdiğini göstermek için uzun bir aktarma yapmak zorundayım:

"Şimdi, Yusuf Atılgan gibi titiz bir yazar, başkişisinin intihar gününü 10 Kasım'a getiriyor ve adam ölürken bütün düdükleri öttürüyorsa, bununla anlatmak istediği bir şey olmalıdır. Bu, ne olabilir?" M. Belge'nin

sevgisiz ve aşağılayıcı diline dikkatinizi çekerim; "adam ölürken", 10 Kasım sirenleri, "öttürülen düdük"... Hatırlarsınız, bu sevgisizliğini, çirkin dilini AKP iktidarınca katledilen devrimci öğretmen Metin Lokumcu'dan söz ederken ve onu "Ergenekoncu" ilan ederken daha da pervasız sergilemişti. Önceki bölümde Metin Lokumcu'nun polislerce katledilmesini nasıl ele aldığı aktarılmıştı, tekrar buraya alıyorum: "Ben yola çıkarken Hopa'da adam öldüğü, bir başkasının ağır yaralandığı haberini okuyordum. Nedir, nedendir, Türkiye'de 'siyaset' denince böyle bir şey anlamak gerekir? Ortalık kan revan içinde kalmadıkça siyaset siyaset olmaz? Birileri bununla AKP'ye oy kaybettireceğini umuyor herhalde."[6]

M. Belge, polisin gaz sıkarak ölümüne yolaçtığı devrimci öğretmen Metin Lokumcu'dan "adam" diye sözediyor, tıpkı Zebercet'in trajik intiharını "adam ölürken" biçiminde yazması gibi. Bu "adam" insanı genelleştirmek, sıradanlaştırmak ve nesneleştirmek anlamına geliyor. Metin Lokumcu için şu küçümseyici adam'ı bir de şöyle bir cümlede kullanmıştı: "Yalnız Hopa'daki gariban adamın bu kadar heyecanlanacağı bir durum yoktu. Biraz da yapay olarak pompalanan, ucu Ergenekon'a uzanan bir gerginlikti." Akp baskısı ve doğa yağmasına yiğitçe direnirken katledilen öğretmen Metin Lokumcu, bu ülkenin en onurlu insanlarından biri, M. Belge'nin dilinde "gariban adam'dır".

Dil, hangi sınıfın diliyse, içeriği neyse, konuşan nasıl bir dünya tasarımına bağlıysa ona göre biçimlenir; güzelleşir veya M. Belge'ninki gibi çirkinleşir.

M. Belge 10 Kasım gününde intiharı çözümlemeye şöyle devam ediyor:

"Zebercet'in 17 Ekim-10 Kasım günleri arasındaki hayatında en genel anlamıyla bir 'iktidarsızlık' simgesi gibi dolaştığını gördük. Gittiği okul, gittiği 'askerlik', yaşadığı kasaba, yarım ailesi, annesinden babasından öğrendiği, sinemada gördüğü, meyhanede dinlediği, horoz dövüşünde yaşadığı, otuz üç yıllık hayatının ona verdiği, eklediği her şey, onu biçimlendirdi, şu sayfalarda eylemlerini ve bir miktar zihninin içini gördüğümüz Zebercet'i 'yoğurdu'. Bütün bu düzen, tabii ki 'evveliyatı' da var ama (bunlara değiniliyor zaten), herkesten çok Mustafa Kemal'in damgasını taşıyor; onun kurduğu cumhuriyet bu. Ve burada Zebercet bir

---

6 http://www.soldefter.com/2011/06/04/murat-belge-diye-biri-varmis/

'iktidarsızlık' simgesi ise, bir erişememe ve yapamama simgesi ise, Mustafa Kemal Atatürk de tam, eksiksiz, mutlak 'iktidar'. Bütün Zebercet'leri iğdiş eden, iktidarın orada bu şekilde 'konsantrasyon'u, 'cisimleşme'si."[7] Zebercet'in bir "iktidarsızlık" simgesi oluşturduğunu söylemek tam bir illüzyonist falcılık ürünüdür. "Sivil toplumcu" M. Belge, sıradan ve ezilmiş bir insanın bütün yaşamında iktidar aramakta ve "iktidarsızlık" bulmaktadır. M. Belge'ye bu yanılsama Atatürk fetişi yaratmak ve bu puta saldırmak için gereklidir.

Kafalardaki Atatürk putunu kırmak

Görüldüğü gibi tarih, devlet, egemen sınıfların iktidarı, bunun topluma nüfuz etme yolları, ezilenlerin durumu bir tek kişiye, Mustafa Kemal Atatürk'e bağlanıyor. Sanki iktidar, Hintlilerin ünlü tanrısı ve Atatürk de onun avatarı, "cisimleşmesi". Tarihsel ve toplumsal bir gerçekliği, devlet ve iktidarı dinbilimine havale ediyor diyebiliriz. İllüzyonist Belge, tarihi süreci, sınıfsal sömürüyü bir fetişe çevirdiği Atatürk'e bağlayarak gerçekleri görünmezleştiriyor.

Oysa Cumhuriyet iktidarı birçok sınıfsal çıkarın, politik odağın çatışmasıyla belirlenen bir gerçekliktir. Tarihsel süreç içinde değişim geçirmiştir. Cumhuriyeti kuranların arasında Celal Bayar, Kâzım Karabekir yok muydu? Ona halkçı ve aydınlanmacı bir kimlik kazımaya çalışan İsmail Hakkı Tonguç ve Maarif Bakanı Hasan Âli Yücel'de bu iktidarın bir parçası olabildi. Cumhuriyetin inkılâpçı kadrolarını yetiştirmek için harekete geçenlerden biri de Kadro dergisinin yazarı Burhan Asaf Belge değil miydi? Kadro'nun üç yıl yayınlanmasına zar zor tahammül eden Cumhuriyet burjuvazisi, İş Bankası vb.'leri Kadro'yu kapattırıp Yakup Kadri'yi "zoraki diplomat" yaparak sürgüne gönderdiler. M. Belge'nin babası Burhan Belge'den ise on yıl içinde, gericiliğin iktidara gelen ilk yıkıcı partisi Demokrat Parti'nin müfrit sözcüsünü yarattılar. Müfrit Akp taraftarı, "yetmez ama evetçi" Murat Belge'nin gericiliği bir aile mirasıdır. Ama bu ailenin bir yanında Cumhuriyet'in büyük romancısı Yakup Kadri de vardır; diyalektik hakikat iki yönlüdür, diyoruz ve M. Belge vb.'leri-

---

7 Murat Belge, "İnceleme", a.g.e., s.47.

nin bütün işinin gericiliğin Taraf'ında durarak Cumhuriyet'i yok etmeye çalışmak olduğunu Türk Edebiyatı dersinden bir kez daha anlıyoruz.

M. Belge'nin illüzyon gösterisinde Cumhuriyet'in sınıf karakteri, kapitalist sınıfın egemen olduğu bir düzen olması ve bunun yolaçtığı sonuçlar örtülürken, bir put, Atatürk fetişi kurgulanıyor ve bütün olumsuzlukların sorumlusu ilan ediliyor. M. Belge, Atatürk'ün heykelleriyle kafayı bozmuş liboşların, en büyük Atatürk putunu kendi kafalarında inşa ettiklerini, fikir ve siyasi çözümleme diye bu putu taşlamaktan başka bir şey yapmadıklarını belgeliyor.

Atatürk düşmanı yobazlar elde dehre Atatürk heykellerini yıkmaya çılışırken ortalığa mermer, alçı, tunç, pleksiglas parçaları saçılırken, M. Belge türü liboşlar kafalarında yarattıkları Atatürk putuyla dövüşürken sahneye hezeyanlar yükseltmektedirler.

Cumhuriyet'in devrimci eleştirisi

Zebercet'in 10 Kasım'da intiharı, Cumhuriyete bir eleştiri olarak okunabilir elbette. Cumhuriyetçilerin daha 1920'lerde Cumhuriyet'e çok köklü eleştirileri olmuştur. Yeterince halkçı ve aydınlanmacı olmadığı için eleştirilmiştir. Reşat Nuri'nin 1927 tarihli Yeşil Gece'si budur. Yakup Kadri'nin 1934 tarihli Ankara'sı nedir? 1949-50 tarihli Panorama'sı Cumhuriyet'in daha o yıllarda içine yuvarlandığı çöküşü gösterir. Ama bu yazarlar fetişist değil, gerçekçi eleştiri getirirler. İllüzyonistlik yapmaz, sorunların sınıfsal ve kültürel kökenlerine inerler.

Cumhuriyet'e sosyalist yazarlar hapsi boylamayı göze alarak eleştiri getirmiştir. Nâzım Hikmet'in ve 40 Kuşağı'nın şiirleri nedir? Aziz Nesin'in, Orhan Kemal'in, Köy Enstitülü yazarların yazdıkları, gerçekçi bir yöntemle sömürücü ilişkileri sergilemek ve eleştirmektir. Belge ve öğrencileri ise, gerçeği silecek illüzyon peşindedirler.

M. Belge'nin yazdıklarında Cumhuriyet ve Atatürk düşmanlığı saplantısının dışında herhangi bir tutarlılık bulunmamaktadır. Bir yandan Atatürk'e ve Cumhuriyet'e Zebercet'in ve bütün toplumun hayatını "iğdiş edecek" mutlak iktidar yükleyen M. Belge, bir başka sayfada şunları yazabilmektedir: "'Gecikmeli Ankara treni' tamlaması öncelikle Türki-

ye'nin hayatında Ankara'nın rolünü simgeler. Ankara gecikir."[8] Öyleyse hep geciken Ankara, iktidarın merkezi, bütün toplumu tepeden tırnağa yönetecek ve denetleyecek gücü, mutlak iktidarı nereden bulmaktadır? Geciken Ankara, gerici Ankara demek daha doğrusudur, en fazla Akp döneminde gecikmiştir, Türkiye'nin tarihini iki yüz yıl önceye götürmek peşindedir. Bu iktidarın kurucu ideologları, başta Belge olmak üzere, liberal kalemşorlardır.

Anayurt'u genelev'e indirmek

Dr. Hikmet Kıvılcımlı, eleştiri şaheseri Edebiyatı Cedide'nin Otopsisi kitabında, Edebiyatı Cedide'nin en temel özelliklerinden birinin "panseksüalist" oluşu,[9] her baktığı şeyde cinsellik görme saplantısı olduğunu yazar. M. Belge ve öğrencilerinin de tek bir saplantısı vardır; her gördükleri sorunda birbiriyle özdeşleşmiş iki sorumlu bulurlar: Cumhuriyet ve kurucusu Atatürk.

Atilla Erol'un "Zebercet'in Özdeşleşme İhtiyacı"[10] başlıklı düzeyli incelemesini bir yana ayırırsak, M. Belge ve öğrencilerinin kitaptaki bütün çalışmaları bu temel saplantıyla maluldür.

Bu saplantının genç öğrencileri nasıl bir düzeye düşürdüğünü gösteren ibretlik bir alıntıyla bu fal, illüzyon, sihir ve keramet kitabını kapatmak istiyorum. "Diğer yandan, her şeye rağmen Anayurt işgalcilerden kurtarılmıştır fakat gelip geçiciliğiyle giren çıkanı çok da belli olmayan, Genelev çağrışımı da yapan Otelle birlikte anılması ülkenin kendi vatandaşlarına vatanlık-yurtluk yapamadığı anlamına da imkân sağlar."[11] Bayağı deyişle "aynen böyle!"

Bay M. Belge, genç bir insanı "anayurt" kavramıyla "genelev" kavramını benzeştirecek kadar değersizleştirmek için neler yaptınız böyle? Ünlü bir liberal yazıcının bir kadın memesiyle bir vatanı kıyaslayacak yaratıcılığı gösterdiğini biliyoruz da, sizin "anayurdu" genelevle benzeşti-

---

[8] A.g.e., 40.

[9] Dr. Hikmet Kıvılcımlı, Edebiyatı Cedide'nin Otopsisi, Sosyal İnsan Yayınları, 2008, İstanbul, s.27-36.

[10] Atilla Erol, a.g.e., s.95-101.

[11] Zeynel Abidin Budak, "Anayurt Oteli'nde Mekân Kullanımları", a.g.e., s.114.

recek öğrenciler yetiştiren hocalık becerinizi yeni öğrendik.

Yusuf Atılgan, Sevgili Halil Kardeş, arkadaşı, Hacırahmanlı'da öğretmen Halil Şahan'a, "O kitapta ben sevgiyi anlattım, ama sevgi sözcüğünü hiç kullanmadım"[12] demişti. Yusuf Atılgan, M. Belge ve öğrencilerinin kitabını okusaydı, "sevginin" anlatıldığı bir kitaptan esinlenerek insana ve topluma bu ölçüde nefret ve yabancılaşma üretilmesine ne kadar üzülürdü kimbilir...

[12] Yusuf Atılgan, Sevgili Halil Kardeş, Edebi Şeyler Yayınları, 2014, İstanbul, s.16.

Emre Kongar'dan bir başyapıt!
Şaka şaka...
E. Kongar tipi eleştirmenlik

Küçük-burjuva da, "bir yandan" ve "öbür yandan" meydana gelir.
K. Marx

Emre Kongar'ın "Yazarlar, Eleştiriler, Anılar"[2] adlı kitabında yazan bazı bilgiler, bugüne kadar edebiyat piyasası ile ilgili eleştirilerimizin tersinden bir doğrulamasıdır.

Kitaptaki birçok anı ve görüşü bir kenara bırakıp sadece edebi değerlendirmeleri dikkate aldığımda gördüklerimi şöyle özetleyebilirim.

Aman ağzımızın tadı bozulmasın!

E.Kongar'ın edebi değerlendirmelerinin "vektörel toplamı" sıfırdır. Bir sayfada yerdiğini diğer sayfada övmekte, bir cümlede ifade ettiği yargısını, hemen sonraki cümlede geri almaktadır. Her cümle ötekini dengeler, yargıların ortalamaları alınır, "ortaya karışık" bir yazı yazılır. E.Kongar tipi eleştirinin bir tek anahtar sözcüğü olsaydı bu sözcük "denge" olurdu.

Kitaptan bazı alıntılar...

- Kar kitabı *"kurgusal açıdan bütün romanları gibi üstün niteliklidir"*

---

[1] https://www.marxists.org/turkce/m-e/1865/on-proudhon.htm

[2] Emre Kongar, Yazarlar Eleştiriler Anılar, Remzi Kitapevi, 2016, İstanbul.

(s.135), ancak *"ideolojik mesajları ve karakterleri açısından gerçeklerden kopuk"*tur (s.135, bir sonraki cümle)...

- *"Ilımlı İslam" modeli... edebiyatta da A. Altan gibi, E. Şafak gibi, O. Pamuk gibi romancıların hem ülkede hem de dünyada önünü açıyordu"* (s.130). Bunları yazan E. Kongar, bir sayfa sonra ise O. Pamuk'un önemini, kurgu ustalığını ve kendisinin 2002'ye kadar onu nasıl da "büyük bir inançla" desteklediğini anlatmaktadır.

- *"E. Şafak aslında kötü bir yazar değildir. Ama siyasi konjonktüre göre göklere çıkarılacak olağanüstü bir yazar da değildir. Elbette konjonktür değişince yerden yere vurulacak bir yazar ise hiç değildir* (s.136, ardışık cümleler).

- *"E. Şafak tensel ve ilahi aşk konularında yazdıkları edebiyatımızda seçkin bir yere sahip olacak, 'Cemaat' açısından ise, bir 'Dönem yazarı' olarak anılacaktır* (s.142).

Yani?

E. Kongar E. Şafak hakkında tam olarak ne düşünmektedir?

Örnekleri uzatabiliriz.

Bu değerlendirmelerin içeriği bir yana **en önemli sorunu yönsüz olmalarıdır**. Eminim ki bu tutumunu "hakkını vermek", "topyekûn yargılarda bulunmamak", "grileri de görmek" gibi adlandıracaktır. Ancak bunlar, E.Kongar'ın **yargılarının lastik kıvamını, değerlendirmelerinin omurgasızlığını** değiştirmez.

Hem nalına hem mıhına vurmak...

Ne şiş yansın ne kebap...

Suya sabuna dokunmamak,

Herkese mavi boncuk dağıtmak...

Türkçede bu **Kongar tipi eleştirmenlik** için söylenebilecek ne çok deyim var!

* * *

Demokratlığın altındaki Kissinger

"İktidarın siparişiyle hiç büyük yazar çıkmamıştır ama iktidarın siparişlerine karşı çıktığı için iki büyük yazar çıkmıştır: Boris Pasternak, Alexander Soljenitsin" (s.123).

Konuyla ne kadar alakasız olursa olsun Sovyet düşmanlığını da mut-

laka bir yerlere sıkıştırmak gerekir; E. Kongar da bu kuralı bozmamıştır.

Kongar'ın yargısı "yanlış bile değil"dir. Soljenitsin'i soğuk savaş döneminde öven eleştirmenlerin, konjonktür değiştiğinde onun kitaplarını yerin dibine batırdığından falan söz etmeyeceğim. Nobel edebiyat ödülü'nün siyasal iklimle ilişkisini de açmayacağım, bunu Kongar'ın kendisi kitapta zaten yapıyor. Sovyet Edebiyatı'nın büyük yazarlarının listesini de sunacak değilim.

"Sipariş"ten söz eden ve bunu eleştiren E. Kongar ile şu aşağıdaki paragrafı yazan E. Kongar, aynı E. Kongar'dır:

"Pamuk aslında romanlarını çok iyi tanıtan ve pazarlayan bir yazar. Kitapları daha çıkmadan önce, müthiş bir tanıtım kampanyası başlatılıyor (neden acaba? TK) ve çıktıktan sonra da bütün medya onunla yapılan söyleşiler ve yorumlarla doluyor (ne kadar da demokratik değil mi Bay Kongar? TK).

Bu saptamayı eleştirmek için değil ÖVMEK için yapıyorum (ne de olsa işinizi yapıyorsunuz! TK): Keşke her yazar kendi kitapları için böyle kampanyalar yapabilse..."

Kongar, siparişin "piyasa tarafından verilenini" sevmektedir; piyasa edebiyatının, yayın tekellerinin verdiği sipariş, sipariş sayılmamaktadır. Şu anki "müthiş özgürlükçü!", "asla siparişsiz!" piyasa edebiyatı ile ilgili küçük bir gezintiye çıkmak isterseniz şu kısa yazıyı okuyabilirsiniz.[3]

E. Kongar'a "Sovyet Edebiyatı 101" dersi vermek hem hadsizlik olur hem de bana düşmez. Ancak ne zaman "nesneleri-kavramları adlarıyla çağırmak" ile "haddini bilmek" arasında bir seçim yapmak zorunda kalsam, tercihimi hep ilkinden yana kullanmışımdır. Kavramları adıyla çağırmak ahlaki görevimizdir. Kavramları adıyla çağırmak zorundaysak bu cümle hakkında şunu açıkça söylemek gerekir:

Bu cümleyi kurmak apaçık bir cehalettir, yargıda bulunduğu konu hakkında fikrinin olmamasıdır.

E. Kongar, "sipariş" arıyorsa, soğuk savaş döneminde ne "büyük yazar"lara ne "siparişler"in verildiğini, hangi "siparişler"in hangi "özgürlükçü dergilerde" yıllarca yayımlandığını, ABD istihbarat örgütlerinin ödenekleri ile hangi "özgürlükçü yazarlar"ın nasıl fonlandığını, siparişlerle sosyalist gerçekçiliğe karşı sanat akımı bile yaratıldığını F.S. Saun-

---

[3] http://www.abcgazetesi.com/edebiyatin-iktidarinda-kimler-var-6117h.htm

ders'in "Parayı Verdi Düdüğü Çaldı" kitabından bulabilir. [4]

E. Kongar, Nobel ödülü alan Sovyet vatandaşı iki yazar üzerinden Sovyet edebiyatını infaz etmiştir. Binlerce "sipariş"in arasında E. Kongar'ın aklına nedense sadece "Sovyet olanı" gelir. Herkese ve her şeye karşı "hoşgörülü", "ortalamacı", "temkinli", "dengeci" E. Kongar, konu Sovyet Edebiyatı olduğunda birden Kissinger'a dönüşmüştür, hem de en klişe soğuk savaş tezleriyle... (Her antisovyetiğin kalbinde minicik bir Kissinger yatar!)

Oysa E. Kongar, kitabının 127-130 sayfalarında uzun uzun soğuk savaş dönemini, bunun kültürel etkilerini, Huntington'un tezlerini anlatıp şunu da yazmıştır:

"'Ilımlı İslam' modeli, O.Pamuk'a bir Edebiyat Nobeli getirdi!"

Bu cümleyi ben yazmadım, E. Kongar yazmıştır; her zamanki ortalamacılığıyla sanki kendi kendine yanıt vermiştir.

E. Kongar, ödülleri pek sevdiği için Nobel edebiyat ödülü üzerinden gitmiş, Nobel edebiyat ödülü alan iki yazarı anarken, yeterince antisovyetik bulmadığından olsa gerek Nobel alan diğer Sovyet yazarı M. Şolohov'u anmamıştır.

Kongar'ın ödülleri çok sevdiğini "Doğan Hızlan: Homo Culturicus" yazısından da anlayabiliyoruz.[5]

Homo "Ödülicus"

E. Kongar bu yazıda şöyle yazmıştı:

"TÜYAP 25. Gümüş yılı Onur Yazarı Ödülü, Doğan Hızlan'ın kimliğinde ve kişiliğinde TÜYAP'a da onur getiren bir ödül. TÜYAP'ı ve jüriyi bu ödülden dolayı kutluyorum."

Daha önce de yazdığım gibi 2006 yılında verilen bu ödül D. Hızlan'a, **başkanı olduğu seçiciler kurulu tarafından** verilmiştir. Yani **D. Hızlan, bu ödülü KENDİ KENDİNE vermiştir!**[6] E. Kongar da bu seçimin ne kadar isabetli olduğunu ele alan bir yazı yazmıştır.

---

[4] Frances Stonor Saunders, Parayı Verdi Düdüğü Çaldı, Çeviren: Ülker İnce, Doğan Kitap, İstanbul.

[5] https://www.kongar.org/medyanotu/448_Dogan_Hizlan.php

[6] http://www.insanbu.com/eski/a_haberdfaf.html?nosu=1672

E. Kongar bu yazıda **"ödül alan"** D. Hızlan'ı ve **"jüri üyesi"** olan D. Hızlan'ı kutlamıştır! Tekerleme gibi oldu değil mi! "D. Hızlan'ın bin bir tonu..." Görüldüğü gibi pek adil, şeffaf, liyakate uygun, demokratik ve ahlaki bir seçim olmuş! Aklıma nedense E. Kongar'ın "Pespayeleşme" başlıklı yazısı geliyor.

E. Kongar bu yazısına şöyle başlıyordu:

- *"AKP iktidarının, kültürümüze, medyamıza ve siyasetimize yaptığı büyük katkıyı(!) tanımlamak için bir terim arıyordum... Öneri kendilerinden geldi: PESPAYELEŞME!"* [7]

Sayın Kongar'a rica etsek, "kendi kendine ödül verme"yi tanımlamak için de bir terim bulabilir mi acaba? Bulmuşken "kendi kendine ödül verenleri övmeyi" tanımlamak için de bir terim bulsa ne iyi olurdu.

"Edebiyat oligarşisi",
"edebiyat mafyacılığı",
"çetecilik",
"torpil",
"liyakatsizlik",
"adam kayırmacılık" Benim bulduklarım bunlardı, ama sanırım yeterince açıklayıcı değil.

E. Kongar'ın resmi internet sitesinin en altında "Bu siteden yapılacak alıntılarda kaynak gösterilmesi ahlak kurallarına uygun olacaktır." yazmaktadır. E. Kongar'ın ahlak kurallarına çok önem verdiğini bu yazıdan bir kez daha anlıyoruz. Peki bir insanın "kendi kendini ödüllendirilmesini" acaba hangi ahlakla açıklıyorsunuz? Sizce bu durum olağan mıdır?

Pespayeleşmek nedir Bay Kongar? "Pespayeleşmek", bir tek AKP taraftarlarında olunca mı pespayeleşmek oluyor? Belki de D. Hızlan'ı, bu ödülü kendi kendisine vermesi için AKP zorlamıştır! Peki sizi bu yazıyı yazmak için zorlayan neydi?

* * *

E. Kongar'ın kitabının en çarpıcı yeri ise şudur:

"(Kar) Kitabı ilk çıktığında büyük bir hevesle aldım ve üzerinde **bir övgü yazısı yazmak** için satırların altını çize çize okumaya başladım..." (s.132)

---

[7] https://www.kongar.org/aydinlanma/2015/2120_Pespayelesme.php

Okumadığı bir kitabı "övmek için almanın", "hemen övmek için bir yazı yazmaya hazırlanmanın" motivasyonu ne olabilir? Kongar'ı buna iten nedir? Önceki sayfalarda, "eleştirmeyen eleştirmenler" için şu saptamayı yapmıştım:

Piyasa "eleştirmeni", eleştirmen değil, çok satan kitaplar için bir "talep yaratma memuru"dur. İşi budur ve işini yapmaktadır! Piyasa "eleştirmen"leri, tamamen piyasa ilişkilerinin, reklamların, edebiyat dışı bin bir türlü ilişkinin belirlediği bir düzen içerisinde, bu star sistemine uyum sağladıkları sürece ve uyum sağladıkları ölçüde var olabilmektedirler.

E. Kongar, Kar kitabını övmek için almış ancak sonra ne yazık ki bu kitabın "Ilımlı İslam güzellemesi" olduğunu anlayınca, o çok heveslendiği yazıyı yazmamıştır. Şu soru akla gelmiyor mu?

Bu kitap 2002 yılında piyasaya çıktığına ve E. Kongar da hemen okuduğunu söylediğine göre, bu kitabın "Ilımlı İslam güzelemesi" olduğunu yazmak için niçin 14 yıl bekledi? E. Kongar'ın, gazetesinde düzenli olarak okuduğum köşe yazılarında, internetten erişebildiğim yazılarında buna dair hiçbir yazı görmedim. Eğer bunu, 2002 yılında yazdıysa bu eleştirim geçersizdir. Ancak bu gerçeği yazmak için 14 yıl beklediyse (eldeki veriler bunu gösteriyor) E. Kongar bu tutumu aydın sorumluluğu ya da entelektüel ahlakla nasıl bağdaştırabilmektedir?

Madem bu kitap "Ilımlı İslam"ı savunmaktadır (aslında "Ilımlı İslam"ın da faydalı tarafları olabilir, her şeye siyah beyaz bakmamak lazım! Ne dersiniz Bay Kongar?), neden bunu şimdi söylemektedir?

E. Kongar'a yazılarında nadir olmayarak geçen entelektüel ahlakı ya da aydın sorumluluğunu **anlatmak haddim** değildir. E. Kongar'a entelektüel ahlakı ya da aydın sorumluluğunu **hatırlatmak** ise **görevim**dir. Bunların ne anlama geldiğiyle ilgili birçok kaynağa ve eski yazılarına kolaylıkla ulaşabileceğinden ve zaten bunların hepsini bildiğinden eminim.

Burada sadece bilmediğini düşündüğüm bir şeyi yazmakla yetineceğim:

Gerçeğin son kullanma tarihi geçerse gerçekliği kalmaz, yalana dönüşür. En etkili yalanlar, "eski gerçekler"in kumaşından yapılır.[8]

---

[8] Taylan Kara, Vasatlığa Giriş Dersleri, Hayal Yayınları, 2015, İstanbul.

Oligarkın ölümü ve sosyolog Emre Kongar'ın methiyesi

Emre Kongar, Mustafa Koç'un ölümü üzerine yazdığı yazıya "Demokrat ve Uygar Bir Burjuva" başlığını atmış. Bu başlığın söylediğinin külliyen yalan olduğunun sezgisiyle yazının yarısını ortaçağın senyör ve serf mücadelesine, Fransız İhtilaline ve bu tarihten çıkarılmış "devrimci burjuva" safsatasına ayırmış. Türkiye'nin en büyük tekelinin, Koç Holding'in patronu ölüyor ve Türkiye'nin bir zamanlar en ciddi ve saygın gazetesinin, artık olmayan başyazarının sütunlarını işgal eden bir sosyolog, onunla ilgili yazısına ortaçağ ve Fransız devriminin vulgar tarihçesiyle başlıyor. Bu tarihçeye göre, burjuva sınıfı bütün ilerlemelerin ve özgürlüklerin kaynağı. Hatta Karl Marx ve onun insanlığı özgürleştirecek bir sınıf olarak baktığı işçi sınıfı bile burjuvazi sayesinde var.

Emre Kongar'a göre, demokrasi burjuvazi ile işçi sınıfının sınıf çatışmasından doğuyor. Ama burada bile "akıllı" burjuvanın öncü rolünü görmek gerekiyor: "Demokrasi ve insan hakları, teknolojik ilerlemeler sonunda ortaya çıkan bütün bu sınıfsal mücadeleler sırasındaki kanlı olaylar ve siyasal devrimlerle gelişmiştir. Bu gelişmede, çöken bir rejimin altında kalarak tümüyle yok olmamak için, elindeki sermayenin sömürüsünü kabul

edilebilir sınırlara çekmeye razı olan 'akıllı' burjuvazinin rolü büyüktür."[1]

Bekleneceği gibi burjuvazinin Avrupa tarihçesinden Türkiye tarihçesine geçiyoruz. Bu tarihçe içinde Koç Ailesinin tarihçesi, bir bakkal dükkânından başlayışıyla ideal bir örnek oluşturuyor. "Türkiye Cumhuriyetinin mucizevi kuruluşunun sınıfsal temellerini oluşturan bir simgedir." diyor Emre Kongar ve şu yargıya varıyor: "Koç ailesi, kendisini var eden Atatürk Cumhuriyeti'ne olan bağlılığından hiç sapmamıştır." Kongar'a inanacak olursak, Cumhuriyet'in kurucu partisi CHP'nin bile Y-CHP'ye başkalaşarak, Atatürk Cumhuriyeti'ne ihanet ettiği bir dönemde, Türkiye'nin en büyük tekelinin, aynı gazetenin iki ayrı haberine göre, 55 bin veya 80 bin işçinin çalıştığı işletmelerin sahibi Koç ailesi, Atatürkçü ve cumhuriyetçi olmayı hâlâ sürdürüyor. Onlarca kitabın yazarı sosyolog söylerse inanacaksınız.

Diktatörle kolkola demokrat burjuva

Bugün "demokrat ve uygar bir burjuvanın" var olabileceğine gözü kapalı inanacaksınız. Sakın gözünüzü açıp bakmayın. Mustafa Koç'un ölümünden 12 saat önce kiminle görüştüğünü görmeyin. Emre Kongar'ın bu zoraki ve kaçınılmaz bir görevle yazılmış methiyesine kaptırın kendinizi.

Emre Kongar, bir sosyolog değil de, bir bilim insanı olsaydı, ülkenin en büyük sermayedarının ölümünün otopsisini yapabilirdi. Bu otopsiden çıkan sonuçlara bakabilseydi, "demokrat ve uygar bir burjuvanın", ölümünden 12 saat önce, Türkiye'de bütün hürriyetleri ve hukuksal güvenceleri ortadan kaldıran bir rejimin kurucusuyla ne görüştüğünü araştırabilirdi. Bunun, cumhuriyetin getirdiği laikliği, kurduğu kamu iktisadi teşekküllerini, azçok yurttaşlık bilinci kazandıran laik eğitimi ortadan kaldıran, Yalçın Küçük'ün deyişiyle "ancien regime", eski rejim haline getiren bir diktatörle aylık olağan görüşmelerden biri olduğunu öğrenince düşünmesi gerekirdi. Türkiye'nin yediden yetmişinin bir diktatörlük düzeni içinde yaşadığımızı gördüğü ve yarısına yakınının bundan kurtulmak için siyasal çareler aradığı bir toplumda, "demokrat ve uygar bir burjuvanın" nerede durduğunu ve neden bu kavramlarla hiç ilgisi olma-

---

[1] Emre Kongar, Cumhuriyet, 22 Ocak 2016.

dığını apaçık görebilirdi. Eğer bir bilimci gözüyle baksaydı, emperyalizm çağında ne demokrasinin, ne uygarlığın ne de demokrat burjuvazinin kaldığını bütün sonuçlarıyla gözlemleyecekti.

Bitmeyen el koyarak sermaye birikimi

Emre Kongar'ın, sosyologca, bir "mucizevi" kuruluşla geçiştirdiği dönem, , Avrupa'da on altıncı, on yedinci yüzyıllarda, Türkiye'de daha geç, "kan ve ateşle" yaşanmış ilkel ya da "el koyarak" sermaye birikimi dönemidir. Koç'ların, Sabancı'ların bakkaldan başlayan sermaye birikim süreci, bu topraklardan göçertilmiş halkların servetlerine el konarak, halkımızın emeğinin acımasız sömürüsüyle, devletin bütün aygıtlarının şiddeti altında gerçekleşmiştir. Bütün ilkel veya "el koyarak" birikim süreçleri gibi kan ve gözyaşı yüklüdür.

Türkiye'de ilkel ya da "el koyarak" sermaye birikim süreci bitmemiştir ve hâlâ sürmektedir. Akp döneminin, baskı ve zorbalıkla sermayenin el değiştirme dönemi olduğuna yalnızca ayakkabı kutuları ya da millete söven telefon kayıtları değil, yağmalanan ormanlar, dereler ve kent toprakları, yok pahasına özelleştirilen kamu iktisadi teşekkülleri kanıttır.

Bu yağmadan en büyük pay, merhum Mustafa Koç'un başında bulunduğu tekele düşmüştür: Tüpraş. Halkımızın ve işçi sınıfımızın el konmuş emekleriyle kurulan bu ağır sanayi kuruluşu, değerinin onda biri bile olamayacak bir fiyatla Koç ve uluslararası ortağına hediye edilmiştir. "Demokrat ve uygar burjuvanın" hiçbir uygarlık değeriyle bağdaşmayacak bu satış'tan ne kadar kazançlı çıktığını biliyoruz.

Mustafa Koç ölünce, başarısını göstermek için açıklanan kâr ve servet rakamları da bunu apaçık ortaya koyuyor. Türkiye'nin zenginliklerinin neredeyse onda biri, bu "demokrat ve uygar" ailenin tekelindedir. Bu tekel ve Akp döneminde Türkiye'nin varlıklarını açgözlülükle mülkiyetlerine geçiren tekeller, halkımıza reva görülen diktatörlükten pek memnundurlar. Akp iktidarı olmasaydı kamunun zenginliklerini kolaylıkla ele geçiremeyeceklerini ve emekçileri asgari ücrete mahkûm ederek, kapitalizmin ilkel birikim koşullarında çalıştıramayacaklarını çok iyi bilmektedirler. Bu bilgiyle 7 Haziran akşamı Akp'den daha çok onlar korktular.

Sosyolog Emre Kongar da, bunu bilir; bilmemesi düşünülemez, ama görevi tekelciye methiye yazmaktır. Tatsız bir görevdir. Bu tatsız işi, lise ders kitaplarında yazılan "burjuva" güzellemesini yineleyerek geçiştirmeye çalışmaktadır.

Oligarkın ölümünün otopsisi

Oligarkın ölümünün otopsisi çok acımasız gerçekleri gün ışığına çıkarmıştır. Neredeyse "ulusal yas" ilan edilmiştir. Neredeyse, Emre Kongar sosyolojisi bütün ilerici kamuoyuna nüfuz etmiştir. Mustafa Koç'a soldan bile güzellemeler yapılmaktadır. Gezi günlerinde Koç'un Divan oteli'ni bir devrim merkezi yapacak "şehir efsaneleri" üretilmiştir. Oligarkın ölümünün otopsisinde, bilgisiz ve belleksiz bir toplum olmanın acı göstergeleri bulgulanmaktadır.

Oysa daha bir yıl önce, Gezi duyarlığının, dipten gelen dalgasının işçi sınıfına ulaştığı heyecanımıza kaynaklık eden metal işçilerinin büyük eylemi vardı. Koç'un uluslararası tekellerle ortak olduğu Tofaş ve Ford fabrikalarındaki işçiler, ücretlerinin birazcık arttırılması için direnişe geçmişlerdi. Bir yazımda, "İşçinin Kapital'le İmtihanı" diyerek, Koç ve benzerleri eliyle yürütülen artı değer sömürüsünün korkunçluğunu gösteren rakamlar vermiştim: *"Metal işkolunda işçi başına kârlar 80 bin TL ile 150 bin TL arasında değişiyor." İşçinin yıllık ücreti ise 30 bin TL'ye çıkmıyor bile. İstanbul Sanayi Odası'nın 500 büyük sanayi firması verilerinden yararlanan Mustafa Sönmez, şu sıralarda işçilerin aylık birkaç yüz liralık ücret artışı için direnişte olduğu Tofaş şirketiyle ilgili 2013 yılına ilişkin şu bilgileri veriyor: "6 bin 357 işçi çalıştırarak 841 milyon TL kâr sağladı. Böylece işçi başına brüt kârı 133 bin TL'ye yaklaştı." Tofaş'ta işçilerin aylık ortalama ücreti 2 bin beş yüz lira olsa, yıllık ücret toplamı 30 bin liraya geliyor. Şirketin toplam kârı işçi sayısına bölündüğünde bulunan rakama göre, işçi yılda 133 bin liralık değer yaratıyor ve bunun dörtte birinden daha azını ücret olarak alabiliyor. Sömürü oranının korkunçluğunu bu rakamlar apaçık gösteriyor.*

Mustafa Sönmez'e göre, Tofaş örneğinden yola çıkarak, işçilerin ücretine aylık 500 liralık bir zam yapılsa 6 bin 400'e yakın çalışanın toplam alacağı 38 milyon civarında ve bu, yılda 850 milyona yakın kâr eden bu şirketin kârını yalnızca yüzde 4.5 azaltıyor. Yani işçi başına sömürü miktarı 130 binden 125

binlere iniyor."[2]

Mustafa Koç, Tofaş işçilerini işten attı

İşçilerin direnişi kısmi haklar elde ederek sonuçlandı. Çok az alabildiler. Emre Kongar'ın "çöken bir rejimin altında kalarak tümüyle yok olmamak için, elindeki sermayenin sömürüsünü kabul edilebilir sınırlara çekmeye razı olan 'akıllı' burjuvazi"sini ne yazık ki göremedik. Mustafa Koç, direnişte öncülük eden işçileri saptayıp birkaç ay içinde 155 işçiyi işten atmıştı. Kârlarının yani sömürü oranlarının birazcık da olsa düşmesinden çok öfkelenmişlerdi.

Herhalde, Kongar'ın akıllı burjuvası öteki Koç'tu, kapitalizmi biraz törpülemezsek, sonumuz kötü olabilir, demişti.

Şunu bilelim; bugün Akp diktatörlüğü öküzün boynuzlarında değil, Koç, Sabancı, Ülker türünden tekellerin omuzunda yükselmektedir. Burjuvanın bırakın "demokrat ve uygar" olmasını, insan olup olmadığını tartışmamız gerekmektedir. Bugünlerde açıklanan korkunç bir veri şudur: Dünyanın yarısını oluşturacak bir servet 62 kapitalistin mülkiyetindedir. Bir milyon kişinin serveti, geriye kalan 7 milyarın servetine eşittir. Bu servetler belli ellerde biriksin diye savaşlar, çevre felaketleri dünyayı kaplamıştır.

Eğer Akdeniz sahillerine Aylan bebelerin ölü balıkcasına bedenleri vuruyorsa, Cizre'nin sokaklarında yetmiş yaşındaki dedemiz, acil servise gidebilmek için sokağa beyaz bayrakla çıkabiliyorsa, bunların temel nedeninin bu oligarşi olduğunu bilmek zorundayız. Bunlardan para kazanıyorlar.

Rusya, Işid'in petrol konvoylarının güzergâhını açıkladığında, bu yolun Tüpraş'a da çıktığını unutabilir miyiz?

Emre Kongar ve benzerlerinin oligarka methiyeleri belki rahatlatıcıdır, uykuya hazırlık yerine de geçebilir. Tekelciye methiyelerle sürüklendiğiniz toplumsal uykunuzda göreceğiniz rüyaların kâbus olacağından hiç kuşkum yoktur.

---

[2] http://ilerihaber.org/yazarlar/b-sadik-albayrak/iscinin-kapital-le-imtihani/1220/

Protestocu "faşistler" ve "mağdur" savaş kışkırtıcısı Orhan Pamuk

1. Makatına demir çubuk sokulan ve linç edilerek öldürülen bir devlet başkanını örnek göstererek "Senin ve ailenin sonu böyle olur" demek bir savaş kışkırtıcılığıdır.

2. Orhan Pamuk bir savaş kışkırtıcısıdır.

3. Dünyanın her yerinde savaş kışkırtıcıları, savaş karşıtları tarafından protesto edilir, edilmiştir. Buna şaşıranlara şaşırmalıyız. Kissinger'dan Kommer'e, Hamsun'dan, B.H. Levy'ye, Obama'ya... Protesto edilmek, ne yazık ki savaş kışkırtıcılarının "fıtrat"ında vardır. O kadarını "isteseler de istemeseler de" hoşgöreceklerini ummaktayız!

4. Görmediklerimiz de gördüklerimize dahildir. O. Pamuk sadece gördükleriyle değil, görmedikleriyle de bir savaş kışkırtıcısıdır. Suriye'ye bakıp sadece "Esad terörü"nü görmek, ırzına geçilen binlerce kadını, "özgürlükçü" failleri artık bilinen zehirli gazla öldürülen çocukları, kesilen kafaları, dinlerinden dolayı vahşice katledilen sivilleri görmemek bir tercihtir, "görmenin bir biçimi"dir. Kişisel bir tercih olarak Roboski'de öldürülen 17'si çocuk 34 insanı, Gezi'yi, vahşice katledilen, gözleri çıkarılan insanları görmemek de bir görme biçimidir. O. Pamuk dünyayı böyle

görmektedir; bu sermayenin, küresel kapitalizmin, emperyalizmin, burjuvazinin görüşüdür. O. Pamuk dünyayı bu sınıfların gözünden görmektedir. O. Pamuk'un gözü, bu sınıfın gözüdür.

5. O. Pamuk'un bir organizasyonda protesto edilerek konuşturulmaması ile savaş kışkırtıcılığı karşılaştırılamaz. Protestocular orada ne yaparlarsa yapsınlar, isteseler de O. Pamuk kadar yapmalarına imkân yoktur. Konferans binasının yıkılması gibi absurd bir örneği düşünün: Suriye'de şu an her gün O. Pamuk'un "özgürlük savaşçıları" tarafından onlarca bina yıkılmakta, mezarlar, kutsal yerler, türbeler, camiler bombalarla yokedilmektedir. Orhan Pamuk'un düşünsel katkılarıyla. ..

Bir savaşın yanında nedir ki savaş kışkırtıcılarını protesto etmek... Bir savaş kışkırtıcısını protesto etmek "farz-ı kifaye"dir.

6. Dünyanın en büyük "anomali"si savaştır, savaşı protesto değil. Okullarda bombaların patlaması, kimyasal silahlarla 80 çocuğun öldürülmesi, köle pazarlarında kadınların dolarlarla satılması, insanların kafalarının kesilerek videolara alınması... birer "anomali"dir. Normal olan çocukların okula gitmesi, kadınların satılmaması, kafaların kesilmemesidir.

7. "Protestocular O. Pamuk'un ifade özgürlüğünü kısıtladı" önermesi gülünç bile olmayacak kadar saçma ve gerçeği çarpıtmaktır. O. Pamuk hergün istediği uluslararası gazeteye veya televizyona demeç vermekte, yazıları milyonlarca tirajı olan gazetelerde yayınlanmaktadır. En sıradan cümleleri bile heryerde yayınlanmaktadır. O. Pamuk'un mesajları kitlelerin başından aşağı boca edilmektedir zaten. Ülkede şu anda yasal ve baskın olan Orhan Pamuk'un savaş konusundaki politik anlayışıdır. Övülen, "fikri iktidar" olan Pamuk'tur; "marjinal olan", suç sayılan protestocuların düşünceleridir.

O. Pamuk öksürse "Ünlü Nobelli yazar O. Pamuk öksürdü" diye haber yapan gazeteler vardır. O. Pamuk, Türkiye'de pek az insana nasip olan bir "ifade fazlalığı" içindedir. En asgari düzeydeki ifade özgürlüğünün bile tutuklanma nedeni olduğu, milyonlarca insanın "makul şüpheli" olarak yaşadığı bir ülkede O. Pamuk'un "ifade özgürlüğü kısıtlandı" cümlesindeki muhteşem çarpıtmayı "G. Orwell ayakta alkışlardı", Dafoe sanırım bir şey demezdi.

Oysa protestocu "faşistler" öyle mi? Üç kişi bir stand açsalar, 30 özel güvenlik, 100 çevik kuvvet başlarına üşüşmekte, 5 kişinin birarada durup

yemekhaneyi protesto etmesi, okuldan uzaklaştırma nedeni olmaktadır. O toplantıda O. Pamuk olsaydı ve 3 "faşist" protestocu bunu salonda protesto etseydi, 300 çevik kuvvet onları döverek götürürdü. New York Times'da yazabilen O. Pamuk'un mu düşünceleri engellenmektedir yoksa üç cümle bile kuramadan yaka paça götürülecek olan "faşist" protestocuların mı?

Bunun onlarca örneği vardır. Durum böyleyken savaş kışkırtıcısı O. Pamuk 'u "düşünce mağduru", protestocuları "faşist" ilan etmeyi, G. Orwell'in "çift-dillilik" kavramı bile açıklayamaz.

8. Pamuk'un edebiyat anlayışı, siyasal tutumunun dışında tutulmalıdır. Savaş kışkırtıcılığı, O. Pamuk'u "gerici bir insan" yapar, "gerici bir yazar" yapmaz. Protestocular işin bu yönünü görmelidirler. O. Pamuk'un kitaplarının ve edebiyat anlayışının eleştirisi, "O. Pamuk savaş kışkırtıcısıdır" diye yapılamaz. "Emperyalizmin uşağı" diye kitap eleştirisi olmaz, bu gülünçtür. O. Pamuk'un romanlarının eleştirisi, siyasal tutumunun ve savaş kışkırtıcılığının dışında yer almalıdır. Bunlar yapılmıştır.

9. O. Pamuk'u protesto edenlere, protesto edeceğinize, "onu sorularla terletin" önerisi getirenlere şu söylenmelidir.

Savaş kışkırtıcıları sorularla terlemezler. Çünkü savaş kışkırtıcılarının "ter bezleri" yoktur.

10. G. Orwell şöyle der:

Yalanın evrenselleştirildiği yerde doğruları söylemek devrimci bir tutumdur.

Bütün düğünlerin damadı, bütün cenazelerin ölüsü[1]

EC: Bu gazete, *"özgürlükçü sol"* bir gazete olacak.
RÇ: İyi de bir sorun var sen solcu değilsin ki...
EC: *Benim solcu olmama gerek yok, ben gazeteciyim.*[2]

Bu konuşma S. Beckett ya da E. İonesco'dan alınmış bir diyalog değildir. Tam da oralara uygun bir parça olsa da ne yazık ki değil. Bu diyalog yıllarca Radikal gazetesinin genel yayın yönetmenliğini yapmış olan Eyüp Can (EC) ile gazeteci Ruşen Çakır (RÇ) arasında geçen bir diyalogdur. Ancak absürd tiyatro diyaloglarında okuduğumuzda garip gelmeyecek birçok şeye yıllardır şahit oluyoruz.

Söz konusu sağcı kişi, yıllarca "solculuk yapan" Radikal gazetesinin genel yayın yönetmenidir. Yukarıdaki beyandan da anlaşılacağı gibi sol bir gazete çıkarmak için solcu olmaya gerek duyulmamaktadır.

Sağcı olup solcu bir gazete nasıl çıkarılır? "Çıkarılmışı" vardır; işte

---

[1] Bütün düğünlerin damadı, bütün cenazelerin ölüsü; bu deyim Maksim Gorki'nin "Küçük Burjuvalar" adlı oyunundan alınmıştır.

[2] http://www.gazeteciler.com/haber/eyp-candan-tartma-karacak-szler/181228

Radikal gazetesi...

"Memlekete komünizm gerekiyorsa onu da biz getiririz". Nevzat Tandoğan'a mal edilen bu söz çok güncel bir sözdür:

Türkiye'de "muhalefet yapılacaksa" onu da "bütün düğünlerin damadı, bütün cenazelerin ölüsü" insanlar yapmaktadır.

Eyüp Can, bu büyük yetenek, yarın Zaman gazetesinin ya da Cumhuriyet gazetesinin genel yayın yönetmeni olabilir. Buna kim şaşırabilir? Eyüp Can'ın bu gazetelerin genel yayın yönetmenlerinden ne eksiği vardır? Tam tersine sağcı olduğunu hiç inkâr etmeden yıllarca "özgürlükçü solcu" bir gazeteyi çıkarmış ve bu gazeteyi sol diye başarıyla satmıştır. Bunu E. Can değil, onu sol diye alanlar, yıllarca tek entelektüel gıdası Radikal olan ve dünyaya bakışını Radikal ile şekillendiren "büyük solcularımız" dert etmelidir. E. Can'ınki önünde sonunda bir "bizinis"tir; o işini yapmaktadır. "Radikal solcuları"nınki nedir? Mevcut kültür ikliminde Radikal gazetesi tipi mecralar asla ölmez; başka isimlerle "reenkarne olur". Bir bakarsınız adı Taraf olmuştur, bir bakarsınız adı Cumhuriyet'tir. E. Can'ı bu vesileyle, uygun koşullar oluştuğunda Cumhuriyet Gazetesi'nin genel yayın yönetmenliğine öneriyorum.

"Bütün cenazelerde ölülük bütün düğünlerde damatlık yapan" bu insan tipi ülkemizde çok yaygın bir insan tipini tanımlamaktadır.

Sağcı olmaya sağcıdırlar. Sağcı olmak ayıp da değildir; ancak solculuğu da bunlar yaparlar. Bir bakarsınız ana akım olarak tanımlanan gazetelerde tam sayfa söyleşi verirler; bir bakarsınız cemaatin gazetesinde sırıtırlar, bir bakarsınız sosyalist bir gazetede partili edebiyatla ilgili ahkâm keserler. Ancak nerede olursa olsun daima nabza göre şerbet verirler. Muhafazakâr gazetede muhafazakâr, solcu gazetede solcu olurlar, ana akım denen gazetede ise ortadan ortadan giderler, şişi de yakmazlar kebabı da. "Hem nalına hem muhına", "ne şiş yansın ne kebap", "nabza göre şerbet vermek", "suya sabuna dokunmamak" gibi deyimler bir gün yok olsaydı, bu insanlara bakıp yeniden bulunabilirdi.

"Bütün cenazelerin ölüleri, bütün düğünlerin damatları", günde üç öğün "tarihle yüzleşir", yatmadan önce günde bir defa "ezberleri bozarlar".

"Tarihi daima tarihçilere bırakırlar". Fatih'e de hayrandırlar, Marx da "faydalı işler yapmıştır".

Dindar okuyorsa dindarı gıdıklarlar, sosyalist okuyorsa sosyalisti gıdıklarlar. Her çeşit ağza çalacakları bir miktar bal, parmaklarında mutlaka bulunur.

Sağcı da bunlardır, solcu da bunlardır, dindar da bunlardır, komünist de bunlardır. Solcu "olmazlar", solculuk "yaparlar".

Bunlar "olmazlar", "yaparlar". Akışkandırlar, elastiktirler, hiçbir köşeleri yoktur, konumsuz ve şekilsizdirler; daima girdikleri kabın şeklini alırlar.

Hiçbir şeyi eleştirmezler; söyledikleri genellikle doğrudur; yazdıkları ya da söyledikleri şeyler genel geçer şeylerdir. Genel geçer doğrularla geçimlerini sağlama konusunda büyük yetenekleri vardır. Suya sabuna dokunmama konusunda doktora yapmışlardır.

Yükselen her dalganın üzerine binmekte büyük bir beceri gösterirler.

A partisi iktidara geldiğinde ona yanaşırlar, A partisi iktidardan düşerse uzaklaşırlar. "Fetihçi"lerle fetihçi, "Gezici"lerle gezici olurlar. Geziciyim deyip gidip polisle fotoğraf çektireni bile olmuştur.

Bunlar nereden kaz geleceğini içgüdüsel olarak bilir, "tavuk esirgenmeyecek" yerleri hiç kaçırmazlar.

Türkan Saylan'ın arkasından ağlak yazılar da yazabilirler; Türkan Saylan'a "pezevenk" diyen şairin posterini de verebilirler; müşterisi varsa onlar için yapılmayacak bir şey yoktur. Ne de olsa bu ağlak yazıların da posterlerin de alıcısı "düşük profilli okur" ortalıkta bolca vardır. Bu "düşük profilli okur"un bizzat üreticisidirler aynı zamanda.

Nâzım'dan bahsettikleri yerde mutlaka panzehir olarak Necip Fazıl'dan da söz ederler. Onları "şiir birleştirmiştir"! Asla taraf tutmazlar ya da bununla eş anlamlı olarak daima "her taraf"tadırlar.

Bir gün bir bankanın şiir etkinliğinde şiir okurlar, ertesi gün Nâzım Hikmet anmalarında... Banka şiir etkinliğinde Nâzım Hikmet anması yapanlar bile vardır.

Bir yazıda Sivas'ta katledilen Carina Cuanna'yı[3] yazar, bir başka yazıda ise yeni başbakanı överler.[4] Hepsinin alıcısı vardır; işi asla şansa bırakmamak, yumurtaların hepsini aynı sepete koymamak gerekir.

İktidarın kahvaltısına da giderken mutlaka "Geziyi ilk 3 gün destek-

[3] http://www.candastolgaisik.com/ctiyazi.php?id=877

[4] http://www.posta.com.tr/guler-yuzlu-bir-basbakan-candas-tolga-isik-yazisi-343820

lemişlerdir."

Sermayenin en büyük bankalarından birisi Nâzım Hikmet sergisi açar. Bir şair, hem Akbank sanat günlerinde börtü böcek şiiri okuyup hem iktidarın kahvaltısında reçellik yapıp ertesi gün Sivas Katliamında ölen şairleri anar ve hâlâ "muhalif şair", "büyük entelektüel" olarak sunulur. Okur da bunu yer. Bu durumu "Şair simit sat onurlu yaşa" diyerek eleştiren insanlar ise "bir grup marjinal"dir sadece![5]

İktidar karşısında hazır olda ve her daim hizmete hazır dururken gazete köşesinde Leninizm teorileri yapabilirler. [6]

Büyük holdinglerin sanat günlerinde de Akbank, İş Bankası, YKB'nin sanat etkinliklerinde de, sosyalist yayın ve kurumların sanat etkinliklerinde de aynı isimlerin olması tuhaf değil midir? Bir söz, bir cümle ya da bir önerme, hem holding sanat etkinliğinde hem sosyalist sanat etkinliklerinde kabul görüyorsa o sözün, o cümlenin, o önermenin anlamı sorgulanmalıdır.

Bankalar, holdingler için sorun olmayabilir ama kendini muhalif, ilerici, sosyalist diyenler bunu sorgulamalıdır.

Bir haber:

"Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün eşi Hayrünnisa Gül, yazar ve sanat camiasından Ahmet Telli, Ahmet Ümit, Ahmet Vehbi Vakkasoğlu, Alev Alatlı, Ayşe Kulin, Beşir Ayvazoğlu, Canan Tan, Çetin Tüzüner, Doğan Hızlan, Enver Ercan, Fatma Barbarosoğlu, Feyza Hepçilingirler, Haluk Dursun, İskender Pala, Kürşat Başar, Metin Celal Zeynioğlu, Mustafa Armağan, Müge Çakır, Mümin Sekman, Nazife Şişman, Selim İleri ve Tuna Kiremitçi gibi Türkiye'nin kendi alanlarında öne çıkan isimleri ile birlikte; sabah saatlerinde Ankara'dan havalanan Türkiye Cumhuriyeti TC-GAP uçağı ile Şanlıurfa GAP Uluslararası Havaalanı'na geldi. Şanlıurfa Valisi Yusuf Yavaşcan ile eşi Ayla Yavaşcan tarafından karşılanan Hayrünnisa Gül, beraberindeki heyetle şenliklerin yapılacağı Balıklıgöl'e geçti."[7]

Elbette isteyen istediği uçağa binebilir, istediği programa katılır ancak şu çok basit soru aklınıza gelmiyor mu?

---

[5] http://www.birgun.net/haber-detay/sair-simit-sat-onurlu-yasa-72439.html

[6] http://www.havadisturk.com/m/?id=1191

[7] http://mehmetbalik.com/haber.aspx?id=948771&oku=Hayrunnisa-Gul_-Sanliurf...

"Bir şair-yazarın, kendini muhalif, sosyalist-komünist diye tanımlıyor ise Cumhurbaşkanlığı uçağında ne işi olabilir?"

"Kendini muhalif-sosyalist-komünist olarak tanımlayan bir sanatçıyı bir vali niçin karşılar?"

Hiçbir yazarı-şairi Cumhurbaşkanlığı uçağına zorla sokmazlar; bu yazarın-şairin bir tercihidir. O uçaktaki yeriniz, o koltuktaki oturuşunuz da özgeçmişinize dahil olmuştur.

Bu şair-yazarlar, geçen hafta Cumhurbaşkanı'nın verdiği iftara giden şarkıcılar ya da futbolcular kadar eleştirilmiş midir?[8] Lümpen şarkıcılardan beklenen ilkeler, kendilerini muhalif-sosyalist ya da komünist olarak tanımlayan şair ve yazarlardan niçin beklenmez?

Önce her şeyi yerlerine yerleştirmek gerekiyor.

Günümüzde ne yandaş olmak ayıptır ne de iktidarı desteklemek; tam aksine iktidar piramidinin çeşitli kademelerinde, bulunduğu seviyeye göre ona yanaşarak yaşamını sürdüren yandaş-iktidar destekçisi birçok insan vardır.

Ancak kendine muhalif diyenlerin bu çok yüzlü, her daim kaptan, her yerde hazır ve nazır olan bu joker tipin hegemonyasından artık kurtulması gerekmektedir.

Sorun bu kişilerde değil, onlarda keramet bulanlardadır.

Şu sorular artık sorulmak zorundadır:

- İktidarla bir dirsek mesafesinde nasıl muhalif olunabilir?
- İktidardan sadece bir ıslık mesafesinde duran bir "muhalif"in muhalefeti ne kadar olabilir?

Ey okur,

"Cenazelerine" ve "düğünlerine" sahip çıkmalısın. "Kendi ölünü" ve "kendi damadını" bilmezsen, bugün olduğu gibi "bütün düğünlerin damatları", "bütün cenazelerin ölüleri" düğünlerinizden ve cenazelerinizden eksik olmayacak. "Bütün düğünlerin damatlarından, bütün cenazelerin ölüleri"nden artık kurtulmak zorundasın.

---

[8] http://haber.sol.org.tr/toplum/erdoganin-unluler-iftarina-kimler-katildi-159735

CHP Sanat Çalıştayı ve Kemal Kılıçdaroğlu'na okumayacağı bir mektup

Sayın Kemal Kılıçdaroğlu,

Partinizin Seferihisar'da 11 Ağustos 2016 tarihinde düzenlediği çalıştayı ve yaptığınız konuşmayı inceledim. [1]

Konuşmanızdan bazı alıntılar yapacağım. Alıntılar tırnak içinde yazılmıştır.

• **"Bizim amacımız sanatı her türlü dış belirlemenin dışında tutmaktır."**

Ne kadar doğru saptamalar... Bu söylediklerinizi, sizin sağınızda yaklaşık 10 papyonluk bir mesafede oturan Bay Doğan Hızlan da duydu mu acaba? Bu "her türlü dış belirleme"nin içinde büyük sermaye ve yayınevi tekelleri de var mıdır? Mesela Yunus Nadi Ödülleri'nin son 14 yılda 12 kez bir yayınevi tekeline verilmesi bir "iç belirleme" midir yoksa Can Yayınları'nın bu ödülü 99 yıllığına kiralamış olmasından kaynaklı bir "dış belirlenim" midir? Hazır jürisi karşınızdayken sorabilirsiniz.

• **"Bizim amacımız özerk bir sanat kurumu aracılığıyla kamu kay-**

[1] https://www.chp.org.tr/Haberler/11/chp-genel-baskani-kemal-kilicdaroglu-...

naklarının verimli kullanılmasını ve eşit dağıtılmasını sağlamak ve amaçlamaktır."

Bunu, o salonda karşınızda oturan Bay Metin Celal'e sorabilirdiniz: Kültür Bakanlığı'nın İSİMLERİ AÇIKLANMAYAN yazarlara dağıttığı 463 bin TL parayı GİZLİCE dağıtırken "kamu kaynaklarını verimli ve eşit" mi kullandılar acaba? Bildiğiniz gibi Bay Metin Celal, "çok özerk bir kurum" olan Kültür Bakanlığı'nın GİZLİCE dağıttığı 463 bin TL'nin seçici kurulunda yer alan seçilmiş ve seçkin bir kişidir.[2]

Adları basına çıkan ve ilgili kişilerce hiç yalanlanmayan bu gizli kurulun iki üyesi Doğan Hızlan ve Metin Celal yanı başınızdadır, hemen sorabilirsiniz.[3]

Eğer yanıtlamazlarsa yardım için bu kurulun diğer üyelerinden İskender Pala'yı bir sonraki çalıştaya çağırabilirsiniz: olmaması büyük bir eksikliktir, öneriyorum.

•**"Sanat var olanla yetinmez. Çünkü kendisini yinelemek istemez. Bilindiği gibi kendisini yineleyen sanat özgünlüğünü yitirir."**

Bu fikrinize katılmıyorum! Yineleme önemlidir. Öyle olmasaydı harf devriminden bu yana düzenlenen bütün edebiyat yarışmalarının jüri üyesi olarak Doğan Hızlan seçilir miydi hiç? Üstelik o her iktidar değiştiğinde kendini yenilemekte ve her iktidarla son derece özgün ilişkiler geliştirmektedir! Aydın Doğan Ödülü'nde farklı, Behçet Aysan Ödülü'nde farklı olmak gerek! Cumhurbaşkanlığının kahvaltısında farklı, CHP çalıştayında farklı davranmak gerek... Ödül verirken farklı, ödül alırken farklı olmalıdır. Hatta kendi kendine ödül verirken en farklı olmalıdır! Bunu en iyi, kendi kendine ödül veren dünyadaki tek insan olan Doğan Hızlan anlatabilir.[4] Ama Heraklit'in meşhur sözünü unutmamak gerek:

Aynı ödülle iki kez ödüllenilmez!

• **"Sanatın özerkliği öz belirleyici olmasıdır. Başka bir deyişle sanatın kendi kurallarını kendisinin belirlemesidir. Sanat, sanat dışı etkilerle yönlendirilmez. Yönlendirildiği takdirde özgür ürünler üretemez."**

Çalıştaya davet ettiğiniz kişileri ne kadar isabetle seçtiğinizi hayran-

---

[2] http://www.insanbu.com/eski/a_haber44f2.html?nosu=1521

[3] http://www.sabah.com.tr/kultur-sanat/2014/08/06/kultur-bakanligindan-50-

[4] http://www.insanbu.com/eski/a_haberdfaf.html?nosu=1672

lıkla izliyorum. Tam solunuzda oturan Prof. Dr. Onur Bilge Kula'ya sorar mısınız "bestseller" olması için tasarlanmış kitaplara yazmış olduğu sade suya tirit yazıları yazarken, seçimleri ne kadar "öz belirleyiciydi" acaba? Yoksa bunlar tatlı tesadüfler miydi? "Eleştirmeyen eleştiri" ve "kitap pazarlama mümessilliği" konularındaki performansı son derece özgün ve olağanüstüdür.[5]

Bu özgünlüğü siz de görmek isterseniz Ahmet Altan'ın "başyapıtı" Son Oyun hakkında yazdığı "olağan ötesi" yazıyı size okuyabilir. Kitap eleştirmeni ile pazarlama mümessili arasındaki farkı hissettirdiği için Bay Kula'ya ne kadar teşekkür etsek azdır. Sanırım siz de aynı fikirde olmuş olacaksınız ki partinizin Bilim, Yönetim ve Kültür Platformu'nun başkanı olarak atanmış.

•"Bizim amacımız sanatçıları parti yandaşı yapmayı değil, onları özgürleştirmeyi ve üretkenleştirmeyi sağlamaktır."

Sizin amacınız eminim budur. Çağırdığınız insanların bir kısmı iktidarla ne kadar yakın olurlarsa olsunlar hiç mi hiç leke tutmamaktadır. Mesela Cumhurbaşkanlığı uçağına güle oynaya binip iktidardan kurdeleler almakta, ama hep özgür kalmaktadırlar! Biz yapsak lekesi üzerimizden 40 yıl çıkmayacak işleri büyük bir beceriyle rahat rahat yapabilmektedirler. Başbakanlığın verdiği "dostlar meclisi yemeği"nin,[6] sarayda verilen kahvaltıların özgürleşme üzerindeki etkisini ne kadar saysak azdır! Sadece kısa bir alıntı yapayım.

Cumhurbaşkanlığı yemeklerinden birisini Elif Şafak anlatıyor:

"Masadaki hemen her yazar, yemeğin bir noktasında, er ya da geç önündeki mönüyü zarfından çıkarıp çantasına koyuyor. Bu halimiz, cumhurbaşkanının da ilgisini çekmiş olacak ki bir ara durup ne yapıyoruz diye bakıyor dikkatle. Açıklıyoruz. 'Hatıra olsun diye mönüleri topluyoruz.' 'İyi fikir. Hiç düşünmemiştim' diyor nezaketle."[7]

Hatıra olsun diye alınan menülerin üretkenliklerini arttırdığı kuşkusuzdur. İktidarla bu kadar yan yana olup ama hiç mi hiç "yandaş olmamak" da bu sanatçıların sınırsız araziye uyma becerilerinden olsa gerek...

---

5 http://www.abcgazetesi.com/elestirmeyen-elestirmenler-ve-leslere-ovgu-9590h.htm

6 http://www.hurriyet.com.tr/basbakan-davutoglu-dost-meclis-yemeginde-unlu-isimlerle-bir-araya-geldi-40075797

7 http://www.elifsafak.us/haberler.asp?islem=haber&id=53

Burada sanatçının devletle ve iktidarla olan mesafesinden falan söz etmem herhalde gülünç olacak. Ama siz yine de Doğan Hızlan'ı, Ahmet Ümit'i ve Metin Celal'i karşınızda bulmuşken bunları sorabilirsiniz. Hazır başbakanlık yemeği ve saray kahvaltısının tadı henüz geçmemişken sizi tatlı tatlı yanıtlayacaklardır. Çalıştayınızdaki masalarda hatıra olarak çantalara konacak pek bir şey de yok ama bardaklar hiç fena durmuyor!

* * *

Sadece edebiyat alanı ile ilgili sınırlayarak söylemek gerekirse, çalıştayınız "bütün düğünlerin damatlarıyla" yapılmış yeni bir düğün, "bütün cenazelerin ölüleri" ile yapılmış yeni bir cenaze törenidir. Edebiyat alanı, adları iyi bilinen birkaç "damat" ve "birkaç "ölü"yle bütün düğünleri ve cenazeleri başarıyla idare etmektedir.

Fazla uzatmayayım. İktidarın her türlü kurumuyla sıkı fıkı olan, siyasal iktidarın bütün nimetlerinden faydalanan bir kadroyla neyi nasıl konuştunuz doğrusu pek bilmiyorum ama bu toplantıyı AKP yapmış olsaydı yukarıda andığım isimler yine orada olacaktı. Doğrusunu isterseniz çalıştayın bu kadar uzun ve çetrefilli olmasına pek gerek yoktu. Kültür Bakanlığı'nın ya da iktidar partisinin programını olduğu gibi programınıza alabilirdiniz. İnternetten ücretsiz indirilebiliyor. Belediyeleriniz bu konularda harikalar yaratmaktadır ama şimdilik o konuya hiç girmeyelim.

Sormuyorsunuz ve doğal olarak sormayacaksınız elbette ama benim naçizane fikrim şudur.

Bu çalıştayda üzerinde konuşulması gereken tek bir cümle olmalıydı:

Kültür sanat alanına bakışı ve kadrolarıyla muhalefetin, iktidara bu kadar çok benzediği bir tabloda, AKP varken size ne gerek var?

Saygılarımla.

Taylan Kara
Yazar

Doğan Hızlan'ın şahsında 'Doğan Hızlanlara' açık mektup

Sayın Doğan Hızlan,

Ben sizin açık bir düşmanınızım. Bunu hiç saklamadım. Sizin edebiyat anlayışınızla ve temsil ettiklerinizle kalemimdeki mürekkebin son damlasına kadar mücadele etmekteyim. Bilincim, ahlakım ve iradem yettiği sürece sizin edebiyatta temsil ettiklerinize karşı olacağım. Şimdiye kadar yazdıklarımdan bunu kolayca çıkarabilirsiniz.

Bu düşmanlık elbetteki şahsi bir düşmanlık değil, sizin edebiyat anlayışınıza ve edebiyat dünyasında yaptıklarınızadır.

Bu ülkenin edebiyatı üzerindeki büyük etkinizi, onlarca ödül jürisinde yer alışınızı, okumadığınızı herkesin bildiği kitaplara ödül verişinizi, her yerde "hazır ve nazır" olabilişinizi, edebiyatımız için sakatlayıcı ve son derece zararlı buluyorum. Fransızca bilmediğiniz halde Fransızcadan çevrilmiş bir kitaba ödül vermeniz insan aklına bir hakaretti. Başkanı olduğunuz bir jüriden size ödül verilmesi, yani kendi kendinize ödül vermeniz ise her türlü ölçünün ötesinde bütün ilkelerin çöpe atılmasıydı. Bu koskoca skandallara karşı suskun kalan bu okur kitlesinin oluşmasında sizin mühendisliğinizi asla inkâr edemeyiz.

Okurun bilincini dumura uğrattığınızı, toplum üzerinde ahmaklaştırıcı bir etkinizin olduğunu düşünüyorum. Şimdiye kadar yaptıklarınızla edebiyatın piyasalaşmasına, metalaşmasına çok büyük katkınız oldu. Bugünkü edebiyat piyasası-piyasa edebiyatının diktatörlüğünün oluşmasında çok önemli roller aldınız, çoğu kez kilit konumda bulundunuz. Edebiyat piyasası-piyasa edebiyatındaki diktatörlüğün tepesindeki 3-5 "eşdiktatör"den birisi de sizsiniz; eğer birisine "başdiktatör" denecek olsa bu kişi kesinlikle siz olurdunuz.

Adınız benim gözümde, edebiyat piyasasındaki torpil, liyakatsizlik, adam kayırmacalık, niteliksizliğin yüceltilmesi, ilkesizlik, herkese mavi boncuk dağıtma yeteneği, hesapçılık, dengeleri gözetme, sansür ile özdeşleşmiştir.

Yıllardır, on yıllardır yazdığınız yazıları, okuduğum yüzlerce köşe yazınızı basit, çoğu kez de gülünç ve sığ buluyorum. Onlarca şiir, roman, öykü ödülünde seçici kurulda yer aldığınız halde bugüne dek beni etkileyen bir kitabınıza, bir öykünüze, bir şiirinize, bir köşe yazınıza, hatta bir tek cümlenize bile denk gelmedim; böyle bir cümlenize denk gelen birine de denk gelmedim. Yazdıklarınız için bir anahtar sözcük arayışı gerekse idi bu kesinlikle "suya tirit" olurdu. "Sıradan", "vasat", alelade" ya da "genel geçer" de olabilir. Şu an mevcut edebiyat iktidarındaki sağlam konumunuz sizden çıkarıldığında, geriye sadece bir boşluk kalacağını düşünüyorum.

Yazılarınıza, edebiyat anlayışınıza, edebiyatımız üzerindeki bu despotik etkinize tam anlamıyla, hiçbir hafifletici etki olmadan düşmanlık besliyorum. Bu düşmanlığımı onlarca yazımda ifade ettim. Düşmanlığımda oldukça samimiyim. "Ama"sız, "fakat"sız, "ancak"sız açıkça düşmanım.

Ancak sizi bir konuda uyarmak isterim. Ben düşmanlığımı hiç gizlemediğim ve açıkça ilan ettiğim halde size en büyük zararı verecek olan kişi ben değilim. Şahsınız için en büyük tehlike, sizi şu an alkışlayıp destekleyenlerdir. Şimdi siz edebiyat iktidarının tepesindeyken sizin her cümlenizi alkışlayanlarla, suya tirit yazılarınızı paylaşanlar, size iltifat edenlerin bir kısmı siz yokken sizin aleyhinizde konuşmaktadır. Etrafınızda bir ikiyüzlüler topluluğu var. Bu ikiyüzlüler topluluğunu bizzat siz kendi ellerinizle yarattınız. Edebiyat dünyasında bu iklimin oluşmasında,

edebiyatın piyasalaşmasının getirdiği bu devasa çürümüşlükte, bu yapış yapış ilişkilerde azımsanmayacak kadar çok payınız var. Bu topluluğun sayısını, gücünü, edebiyat dünyasına hakimiyetini dikkate aldığımızda kendinizle ne kadar gurur duysanız azdır.

Bir gün Hürriyet gazetesindeki köşenizi kaybettiğinizde, jüri üyeliklerinden ve başkanlıklarından ayrıldığınızda, kısacası şimdiki güç ve iktidar kabuğu bir gün sizi terk ettiğinde, bütün konum ve koltuklardan sıyrılıp kendi kendinize indirgendiğinizde en büyük düşmanlarınız, bugün sizin çevrenizdekiler olacak. Şimdi sizi çılgınca alkışlayıp ölçüsüzce iltifat edenler o gün size tekme atacak. Geçmişte, kayıt cihazı açıkken söyleşilerinde sizi övüp cihaz kapandığında aleyhinizde konuşanlar, artık bu konuşmaları açıktan açığa yapacak. Bugün papyonunuza iltifat edenler yarın siz iktidardan düştüğünüzde onunla alay edecek ve sizi lanetleyecekler. Dün ödül beklentisi içinde olup da ödül vermediğiniz birileri o zaman sizi tekmeleyecek. Edebiyat piyasasında inşa ettiğiniz, bolca tuğlanızın olduğu o "besin piramidi"nde "yeterince beslenemediğini" düşünenler, sizi iştahla aşağıya çekecek.

Köşenizi, payelerinizi, konumunuzu yitirdiğinizde sizi ilk tekmeleyecek olanlar, bugün sizi elleri patlayıncaya dek alkışlamaktadır. Sosyal medya hesaplarınızdan paylaştığınız herşeyi şehvetle beğenenler, bir şiirlerini basmadığınızda size ağız dolusu küfür edecek.

Er ya da geç; kaçınılmaz olarak bu olacaktır.

Ben Taylan Kara, size, bugün,

o köşeniz varken,

yazılarınız yüz binlerce insana ulaşıyorken,

siz onlarca edebiyat ödülünün jürisinde yer alıyor iken,

birileri sizi "Türk edebiyatının cumhurbaşkanı" diye adlandırıyorken,

istediğiniz yazarı ünlü yapabilecek gücünüz varken,

siyasal iktidarla ve devletle içli dışlı iken,

cumhurbaşkanlığı ödülünü almışken ve kendi kendinize bile ödül verecek konumda iken,

siz zirvedeyken, tam da gücünüzün doruğundayken bu açık mektubu yazmayı doğru buluyorum.

Kısacası ben size, siz edebiyat iktidarının en tepesinde ve en güçlü iken düşmanım. Sizi ve temsil ettiklerinizi düşmanım olarak biliyorum.

Bu yazıyı yok sayacağınızdan, şimdiye dek olduğu gibi yanıtlamayacağınızdan eminim. Piyasa edebiyatında sizin kapladığınız yer ve bulunduğunuz konumla benimkini karşılaştırdığınızda ben size kıyasla ihmal edilecek kadar "yok"um. Düşmanlığın da bir onuru olduğunun bilinciyle sizi, bugün etrafınızdaki "dostlarınıza" , gelecekteki "onursuz düşmanlarınıza" karşı uyarıyorum. Bu uyarıyı "onurlu bir açık düşmanınız" olarak yapmayı bir görev biliyorum.

Doğan Hızlan, daha küçük ölçekteki onlarca "minyatür Doğan Hızlanlar"dan oluşmuştur. Doğan Hızlan'ı var eden, alttaki onlarca "Doğan Hızlancık"lardır. Her biri kendi çap ve sikletinde "Doğan Hızlanlık yapan" onlarca "yerel Doğan Hızlan"lardan oluşan bir "besin piramidi"nin en tepesinde oturuyorsunuz. Bu nedenle bu mektup size yazılmış olsa da sizin şahsınızda "bütün Doğan Hızlanlara" yazılmıştır.

Bir gün bu devasa piramidin bütün haşmetiyle paramparça olacağına dair bir şüphe duyuyorsanız bu şüphelerinizi gidermelisiniz. Yıkılacağından hiç ama hiç kuşkunuz olmasın.

Benle ya da bensiz, bizle ya da bizsiz; bir gün mutlaka...

Saygılarımla.

Taylan Kara
Yazar

•DÖRDÜNCÜ BÖLÜM•

KİR'E ELEŞTİRİ

Seksenli yıllarda Estetik Hesaplaşma'yı ve Küfür Romanları'nı yazmak gerçekten de bir iklim kırıcılığıdır. Yalçın Küçük'ün Estetik Hesaplaşma ve Küfür Romanları adlı iki kitabı, 12 Eylül sonrası ağır saldırı karşısında ilerici edebiyat için bir "istinat duvarı"dır.

Biz "geldiğimizde" Küfür Romanları ve Estetik Hesaplaşma kitabı elimizin altındaydı. Bunlar dünyaya bu pencereden bakan bir eleştirmen için çok önemli entelektüel cephaneler olmuştu.

Bugün öyle bir durumdayız ki ne kadar gerilersek gerileyelim bunun gerisine düşemiyoruz. Yapılan, tarihsel olarak çok büyük bir işti. Bugün, piyasa edebiyatı/edebiyat piyasası ne kadar bunaltıcı ve baskın olursa olsun hâlâ "iklimi teslim etmiyorsak" bu direncin çimentosunda bu kitaplar da vardır.

Önümüz Hilafet'e ise cehalet kaçınılmazdır

Masamda iki kitap var, sanki ikisi de Sadık Albayrak'a ait, yayınlanma tarihleri çok yakın, birisi geçen yılın başında, 2016, ve diğeri sonundadır. "Bestseller Okuma Klavuzu" bihakkın Sadık'ındır ve diğeri, "Tenkit", Okan İrtem ve Sadık Albayrak yayına hazırladılar, damgaları hissediliyor ve ben, bu yeni incelememe başlarken Tenkit'i ilk kez gördüm ve önemli ölçüde okuduğumu itiraf ediyorum. Bu arada ayrıca not ediyorum, Tenkit'in önsözü de Sadık'ın kalemi mahsulüdür, benim tarafıma abartılı övgülerle dolu, yalnız çok edebi, kutluyorum ve kaydediyorum. Yine de incelememin ilerleyen bölümlerinde, Yaşar Kemal ve Mehmet Akif tenkitlerine değinmeyi planlıyorum. Güzel, öyleyse başlıyoruz.

Sadık'ın kitabının adının "bestseller" olacağını bilseydim eleştirirdim ve "var mı" sorusunu ortaya koyardım. Şimdi "bestseller" ya da "çok satan" roman olduğundan çok kuşku duyuyorum. Yoktur. "Satan" mı, artık en çok hiledir. Demek ki gerçekten başlamak üzereyiz.

Bestseller var mı?

Bab-ı Ali mi, "Meserret Oteli" hâlâ vardı, Jön Türk döneminde, ihtilalciler ile aydınların buluştukları yerdi, Vali Konağı'nın hemen yanındaydı. Benim Cumhuriyet Gazetesi'nde yazdığım dönemde Bab-ı Ali hâlâ buluşma yeriydi, yer olarak Gazeteciler Lokali'nde veya bir yayınevinde oturmak usuldü. Çok giderdik, Demirtaş'ı erken kaybettik, yakın arkadaşım Demirtaş Ceyhun ile buluşurduk, beraber olurduk. Demirtaş, "Allahı'na kadar bir Adanalı" ve hep devrimci, pek özlüyorum.

* * *

Cumhuriyet Gazetesi mi, "Türkiye'ye faşizm ancak islam'a dayanarak gelir" demiştim, bu gazetede "yazdım" demek istiyorum. Şimdi ordu başta, chp yanında, biraz uzun kalıyor ve gider, biliyoruz. Devamla, ama nasıl yazdım hâlâ şaşırıyorum, 1975-1976 Cumhuriyet'lerindedir ve dayanamadım, haberini ilk kez duyurmak istedim. Şimdi de "hilafet arzusunu" duyurmadan edemedim; işte işim budur. "Haberci" kitabımda yeri var, Nazif Ekzen, pek çok zaman birlikte yazıyorduk, haber ettiler, "Yeşil" Diktatorya'yı da 1980 tarihinde düşmüşüz ve 12 Eylül'den hemen öncedir. Ne haber ve ne haber, diyoruz.

* * *

Ve "Haberci" ile "Fitne" çalışmalarımı da şiddetle tavsiye ediyorum. Tabii benim çalışmalarım, ama hep masa başındadır. Şimdilerde galiba en çok ben okuyorum.

İzninizle, "Gizli Tarih" ile "Çöküş" nam eserlerimi de ihmal etmiyorum. Ve Gizli Tarih, kimselere haber vermeden bir çoksatan'dır. Tabii benim haberim var; yayınevi, Salyangoz, parasını veriyordu. Düzenli verenler yayıncılıkta azdırlar.

Demirtaş, bir gün yine çok neşeliydi, hep neşelidir, "oh be" diyordu ve seviniyordu, önemli gazeteler, o zamanlar aydınlar açısından en önemlisi Milliyet'ti, "aydın gazetesi" sayılırdı ve Demirtaş, Milliyet'e bir uğramak istemişti. O sıralar gazetelerde, özellikle kültür sayfalarında hep solcular çalışıyordu, arkadaştılar ve hepsi Cuma akşamları Arif'in barında, Çiçek Bar'da toplanırlardı, toplanırdık. Sanki bir kulüptük, hâlâ umut dolu yıllardı, umutla gitti ve neşesiz döndüğünü unutmuyorum.

Adını vermiyorum, yılların gazetecisiydi, Demirtaş'ı hayal kırıklığına uğratmıştı. Demirtaş arkadaşına, adını vermiyorum, kitabının o hafta bestseller'lar arasında beşinci ya da altıncı olmasına çok sevindiğini söylemişti ve adını vermediğim arkadaşı da Demirtaş'ın bu ölçüde bilgisizliğine hem şaşırmış ve hem de üzülmüştü; "Demirtaş" demişti, "bu kadar sevineceğini bilseydim, birinciliğe koyardım, listeyi ben yapıyorum" ve hepsi budur. Çok tarihten bu yana bestseller yoktur.

O gazetecinin adını vermiyorum, umuyorum, hâlâ yaşamaktadır.

Sabetayizmin gün ışığına çıkışı

Ben neredeyse listeye hiç girmedim, "ithaki" yayınevi'yle de bağlantılı olduğum bir zamanım var, kitaplarım çok çok satardı, yeni baskılarına kitap evleri ya da dağıtıcılar minibüsleriyle gelirlerdi, beklerlerdi; arka arkaya kitaplarım çıkıyordu, fakat bir gün listeye girmiyordum. Hiç "best" ya da "seller" olmadım. İçimden hem üzülüyor ve hem gülüyordum.

Ben hep patronların pek kızdıkları, eleştirdikleri ve çok zaman "komünist" saydıkları bir adam idim. Ama neredee, belki hiç "bestseller" olamadım. Ben, beni sevdiklerini de düşünürdüm fakat benden söz etmezlerdi, ilk önce ve yukarıda "mit" var. Listeler bana hep kapalıdır.

"Öldürüp incir ağacına asmalıyız" derlerdi. Beni severlerdi, bu, sevgi sözleridir.

* * *

Yiğit Bulut bir ara Aydın Doğan'ın neredeyse "damadı" idi, Abbas Güçlü ile Yiğit, Aydın Bey'in yanına randevusuz giriyorlardı, konuşurlardı. Aydın Bey dedikoduyu seven bir adamdı, Yiğit'e hep "Hocan bana hâlâ Yahudi diyor mu" sorusunu yöneltirdi, Yiğit de bana söylüyordu. Güzel, ama ben "söyleyen" değil, yazan bir adamım ve yazıyorum. Gerektiğinde yazarım.

Yiğit artık Tayyip Bey'e anlatmaktadır.

* * *

Güzel, Aydın Bey'i bir tür benim "iş" ortağım sayabilir miyiz, sabetayizm'i ben çıkardım, Aydın Doğan yayımladılar. En önemli mülakatı Ayşe Arman yaptı ve Soner Yalçın'ın kitaplarını da Aydın Doğan bastı.

Neden, Aydın Bey olmasa, sabetayizmi ben bu kadar yayamazdım. Çok teşekkür borçluyum. Herkes ne yaptığını bilmelidir. Herkes sadece parayı bilmemelidir.

* * *

Kimin ne kadar kazandığıyla ilgilenmedim. Bir iş yaptım.

Aydın Bey olmasa bu kadar yayılmazdı ve belki beni parçalarlardı. Böyle düşünüyorum. Yapılan iş iyi ve güzeldir. Ortak bir iş sayıyorum.

Şimdi sabetayistlerimiz bu kadar rahatladıkları için çok memnundurlar.

* * *

Bundan sonra Yahudilerimizi de asimile etmek istiyorum.

Tevrat Hebrew'ı daha iyi öğrendiğim zaman, Kuran'a ve çevirilerine el atmak istiyorum. Aydın Doğan'a sağlıklar diliyorum. Benim yayıncım sayılır; Yahudilerimizi de asimile etmek istiyorum. Başka çaremiz yoktur. Kuzguncuk'u da yazmak zorundayım. Başladım.

Fısıltı rüzgârı

Bir kez, Aydın Bey ile Tayyip Bey çok "atıştılar", İngilizce "row" da diyoruz. Aydın Bey, "Erdoğan'ı ben cumhurbaşkanı yaptım" diyormuş; öyle mi, "Caligula" kitabıma bakılabilir. Ertuğrul dostumun ifşaatları var, çok iyi kitaptır. Bizim Hikmet, benim en yakın arkadaşlarımdan Hikmet Çetin, kitabı almış, en ünlü doktorlara tetkik ettirmiş, yanlışı ve yanlışım yoktur. Buradayız. Bir kitaptır.

Ve devam ediyorum, Aydın Bey bir gün "ben hiç kimseyi işsiz bırakmadım" diyecektir; doğru, Hürriyet'ten ayrılanların pek çoğu Sözcü'dedir. Güzel, ben Sözcü'nün Doğan tarafından kurulduğunu hep söylüyorum; hepsi Hürriyet'ten geldiler, başka yere gönderilmediler. Yılmaz Özdil ile Bekir Coşkun burada çok iyi iş çıkardılar. "Başka" yazar oldular ve kutluyorum. Aydın Doğan, bir gün ben bunun için kurdum derse, beni kaynak gösterebilirler. Övünmeye muhtaçtır ve aslında eksik kalmıyorlar.

* * *

Hapishane ve mahkeme haberleri dışında Hürriyet ve Sözcü beni

hiçbir zaman haber yapmazlar. Asla kitaplarımdan söz etmezler. Ben memnunum; hem mahkeme konuşmalarımda ve hem kitaplarımda, başka yerde bulamayacakları işaretler vardır. Dışında kalamazlar ve kalamadıkları için de teşekkürlerimi yazıyorum ve gönderiyorum. Ben iş yapıyorum.

* * *

Pakize Suda bir gün bana kızmış, "sabetayist" diyormuşum, ne var, Cumhuriyet'imizin kuruluşunda katkıları büyüktür. Babası Orhan Suda, parti arkadaşımdı, çok severdim; ve arkadaşı, "ne yapabiliriz Pakize, adam hapisten korkmuyor" demişler ve mesele kapanmış. Kısmen doğru, hapse girmekten korkmayan yoktur ama göze aldığım oluyor. Bazıları göze almalıdır. Alıyoruz. Zaman zaman yapıyorum.

* * *

Cağaloğlu'na çıkardım, Tekin Yayınevi'ne uğrardım, Kemal Karatekin usta bir yayıncıydı ve sohbet ederdim, bazen sıkışırdı, "Uğur'un maaşını veremedim" deyi yanardı, Uğur Mumcu'yu kast ediyor, Kemal Bey'den şunu öğrendim, pek çok kitabım için, "fısıltısı" var, diyordu. Fısıltısı olan kitaplar yazdım, aydınlarımız fısıltıya meraklıdırlar. Ayrıca, mahkemelerde, Silivri'de ya da Çağlayan'da hep "fısıltı" icat ediyorum, bir yoldur. Dışında kalamazlar. Ben fısıltı üretirim, Aydın Bey'e, Rahmi Turan'a ihtiyacım yoktur. "Fısıltılarım" sağ olsun diyorum.

* * *

En iyi reklam mı, fısıltı'dır. Benim fısıltılarım çoktur. Yüksektir, her yerden duyuyorlar.

* * *

İç savaş, hilafet, diploma, sara, sabetayizm, İnönü savaşı, Musul'u almazsak Diyarbakır'ı veririz, büyümezsek küçülürüz ve küçülüyoruz, Ergenekon'dan milletvekili çıkarmayı da ekleyebiliyorum ve saymakla bitmez ve bunların hepsi benim fısıltılarımdır. Fısıltısız kalmıyorum ve kalmamanızı diliyorum. Sizleri fısıltısız bırakmıyorum.

Kerime Nadir ve Orhan Veli: 30'lar & 40'lar

İşte bu sırada bir ve aslında iki keşif ile karşılaşıyoruz. Keşif, doğrusu, Köprülüzade Fuat'ındır, bizler bir kavim ya da millet olarak, Yunus'u hiç bilmiyorduk, 1919 olabilir ve altı yüzyıl sonra edebiyat tarihçimiz Fuat Köprülü buldular ve ilk kez çıkardılar, yalnız hiç ilgi görmediğini söyleyebiliyoruz. Pek çok benzerinden birisi olarak karşılamıştık, bir kenara koyduk. Ve ancak 1934 yılına geldiğimizde, Burhan Toprak, Yunus'u sanki yeniden keşfettiler ve hem çok yükselttiler, hem de Yunus Emre'yi, "yoldaş" anlamındadır, Köprülü bilemediler, anlamda yanıldılar, "cahilleşme" kuramıyla birlikte parlattılar ve sürdüler. Bu kadar değil: Toprak, "cahilleşme" propagandası yaparken, cahilleşme ile "ümmiliği", ruhun o saf, bakir huzuruna ermek için bilgiyi devamlı inkâr etmeyi çok övdüler; bunu, Yunus'un, büyük kuramı sayıyordu. Yalnız burada kalmıyordu, "cahilleşme" sözcüğünün yanına "désinstruction" demeyi de ihmal etmediler, Fransızca'dır. İşte tam o zamanda, bizde "cahilleşme" bir yol olarak çizilirken, Fransa'da da André Gide, bir tür "désinstruction" peygamberi olarak ortaya çıkmıştı; öğreniyorduk. Fransa'da da vardı, güzel, yalnız biz öncüydük, biz altı yüzyıl önce bulmuştuk, Fransa arkamızdadır. Ama Fransa'da da vardır ve "var olsun", bu çok önemlidir. Fransa'da yoksa bizde olmasının önemini kavrayamayız. Fransa mı, "önem" kantarımızdır, kantarsız yapamıyoruz ve böyle bir kompleksimiz hep var.

Burhan Toprak mı, Mareşal Fevzi Çakmak'ın damadı idi, demek güçlü bir dayanağı vardı ve peki bu kadar mı, burada kalmadılar, bu çıkışıyla birlikte Güzel Sanatlar Akademisi'nin başına geldiğini biliyoruz. Böylece estetik kuramımızı Burhan Toprak'ın eline vermiş oluyoruz; cahilleşme'yi daha sistematik olarak okutacaktık, böyle bir zamana giriyorduk. Tarihlerde buralara ermiştik.

Yalnız bir soru yok mu, ama nasıl; bir yıl önce "1933" yılına ulaşmıştık, "Onuncu Yıl" marşını söylemiştik, az zamanda büyük işler başarmıştık, bilgiyle yapmıştık, darulfünun'u atıyorduk, yeni "üniversite" diyorduk ve birden cahilleşmeye mi dönüyorduk ve "soru" işte budur. Büyük Kurtarıcı hayattadır ve yoksa değil mi, böyle bir "soru" var. Yoksa bir kavga mı var, "neden olmasın" diyebiliriz.

Kemalist kıvılcım: Yaban

Doğrusu, benim "Aydın Üzerine Tezler" kitabım dışında bir yerde, "cahilleşme" akımı ile ilgili bir işarete rastlamıyoruz. En azından ben bilmiyorum ve bilenler varsa da azdırlar. Yalnız böyle bir akım vardı, inkâr edemeyiz ve üstelik yüksektedir.

Bu kadar da değil, nerede ise aynı zamanlarda, Yakup Kadri'nin, "Yaban" romanının çıktığını ve ayrıca Kadro Dergisi'nin de yayına başladığını not edebiliyoruz. Kadro'da Falih Rıfkı, Şevket Süreyya, Vedat Nedim, Yaban'ı göklere çıkarıyorlar. Cahilleşme'ye açıkça cevap vermiyorlar ancak arada bir kavga olduğundan hiçbir şüphemiz yoktur. Bir de Fikir Hareketleri Dergisi vardı, zaman zaman Kemal Paşa'ya karşı çıkan, Hüseyin Cahit Yalçın buradadır ve Hüseyin Cahit de Yaban'ı çok yüceltmektedir. Demek, "Yaban" önce bir manifesto'dur ve sonra "roman" demek durumundayız.

Peki, Yaban'a bir roman diyebilir miyiz, şüphemiz var. Bir aydın çıkışıdır ve obstrüksiyonizme karşıdır. Sanki bir Kemalist kıvılcımdır. O halde belki de bir "sipariş" üzerine yazılmıştı; doğru, benim de çok beğendiğim ve sık sık okuduğum bir eser'dir, ancak "roman" demek çok zordur. Çünkü her romanda, bir kurgu gerekir; Nâzım Hikmet, roman teorisini anlatırken, "fıkra" diyorlar ve bir "tip" gereklidir, Yaban'da hiçbirisi yoktur. Göremiyoruz.

Cehaletin yükselişi

Bir kavga mı, Burhan Toprak sessizce sahneden çekiliyorlar. Ve Nâzım Hikmet hapistedir, yalnız gücü ve izleyicileri hâlâ ortadadırlar, "gizlide" demek isabetlidir. Demek 1940 yıllarına geliyoruz ve işte bu sırada, Orhan Veli'nin "Garip Akımı" duyulmaya başlıyor; Orhan Veli dahil yazanları, tümüyle, devlet memurudurlar ve bilgisizlikle iftihar eden bir yanları var, "cahilleşme" propagandası yüksektir. "Cahil" mesuttur ve başını eğen ise mutlak mutludur, "devlet memurları" böyle şiirler yazıyorlar. Davasız insan dönemine giriyoruz.

* * *

Yalnız işaret etmek durumundayım, cahilleşme, eninde-sonunda bir "darbe" ve bir "mektep" işidir. "İmam-Hatip" mektepleri gereklidir ve en çok İmam-Hatip açan Süleyman Demirel'dir. Ve Demirel'in Milliyetçi Cephe Hükümetleri'ni, pek acımasız iç savaş hükümetleri olarak biliyoruz; 1975-1980 dönemine giriyoruz ve öğreniyoruz. Bunu hakiki darbe telakki ediyoruz, "12 Eylül" ve darbe ile "İslamlaşma" bir arada geldiler. Peki, çok güzel, böylece çok kısa bir tarihi not etmiş oluyorum; bilimdir ve görevimizdir.

* * *

Devamla ve burada Halit Ziya'yı, Reşat Nuri'yi, hayranlıkla ve şükranla not ediyor ve bırakıyorum, atlıyorum, demek istiyorum, son Osmanlı'nın büyük romancılarıdırlar. Genç Cumhuriyet'te çok okuduk ve şimdi de okuyoruz, erken kaybettiğimiz Tevfik Fikret de buradadır, hem laik ve hem büyük şair ve hem de pek mücadelecidir. Jön Türk dönemiydi, Rusya'da, 1905, İran'da, Çin'de, Meksika'da ve Türkiye'de 1908, burjuva demokratik devrimler birbirini izlediler. Dünyanın her yanında yeni insan çıkıyordu ve Servet-i Fünun edebiyatçılarımız yeni insanları yazdılar. Bizlere yeni davranışları ve okumayı öğrettiler. Bizleri bizlere tarif ettiler.

Bizi yazanlar, bizi en çok çizenlerdir.

Şimdikiler ne mi yapıyorlar; sadece bizi siliyorlar.

Mehmet Akif'e karşı

Güzel ve burada, Okan ve Sadık'ın yayına hazırladıkları Tenkit'ten aktarma zamanıdır ve benim kuşağımın tek eleştiricisi Ataç idi ve Nurullah Ataç'tan öğreniyorduk. Diğer yandan, "medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar" dizesini, bir "onur" sayıyor ve Akif'e veriyorduk. Ataç ise, "bunu diyen şair şüphesiz bayağıdır" yazıyordu ve kesinlikle katılıyorum. Ataç, Akif'i pek bayağı bir yazar tarif ediyordu ve bizi etkilemiştir.

Bu güzel ve yine Tenkit'ten alıyorum, İçişleri Bakanlığı da yapmış olan, Akif'in çok yakını, Profesör Emin Erişirgil, "Mehmet Akif, yalnız Batı uygarlığını değil, Doğu uygarlığını da sevmez" demişti ve doğrudur, ancak pek eksiktir. Doğrusu "bilmez" olmalıdır.

Ve bildikleri çok azdır çünkü olağanüstü tembeldir, Kahire'de iş ver-

diler, Üniversite'de hoca yaptılar, öğrencileri Mısırlı'ydı ve Arapça bilmiyordu, yıllardır öğrenmemişti; demek "Kuran" çevirisi bir hikâyedir. Masaldır. Artık biliniyor, İstiklal Marşı da bir başka masalıdır ve Akif bu masalı hiçbir zaman kabul etmediler. Lehine kaydediyorum.

* * *

Bu da benim katkımdır; "islamizm, öğrenme kabiliyetini yitirme vesilesidir" ve öğrenmemeyi, İmam-Hatip mekteplerinde öğreniyorlar.

* * *

Akif üzerine bu kısa notlarım Tevfik Fikret'in devamıdır ve borçlarımı ödemek durumundayım. Akif meselesinde Sabiha Sertel'e de borcum vardı ve biz onların devamıyız.

Roman kavgası

Güzel, désinstruction/cahilleşme ile "garip şiiri" arasında, Kerime Nadir, Muazzez Tahsin Berkant ve bir de Esat Mahmut Karakurt varlar. Her anlamda aradadırlar ve bir anlamda bizi silmeye başlayan oldular. Kerime Nadir baştaydı, romanlarının toplam satışının beş milyonu bulduğunu biliyoruz. Yetiştim, 1950 yıllarının başlarında hâlâ "bestseller" idiler, okuyordum. Ben çok okuyan bir çocuktum ve hep öyle kaldım.

Kerime Nadir ve diğer ikisini okuduğumuzu kimselere söylemiyorduk, gizli okuyorduk, "yazar" ve hele "roman yazarı" hiç saymıyorduk. Değildiler ve hiç olmadılar. Beş milyon sattılar.

* * *

Bir özet verebilir miyim, bizi yazılarla, romanlarla çizerler. Devrimlerle fırlatırlar.

Küfür Romanları, 12 Eylül Dönemi'nin yazılarıdır. Latife Tekin ve Ahmet Altan, diğerleri, 12 Eylül Darbesi'nin yazıcıları oldular. Ve Murat Belge ve Adalet Ağaoğlu, Kundera'yı hem beğendiler ve hem de savundular. Ancak her ikisi de darbe'nin savunanları olarak kayıtlardadırlar; darbede "akil adamlarımız" rolüne soyundular.

Nelere soyunmadılar ki, soyunmalarını, özellikle Murat'ınkileri, saymakla bitiremiyoruz.

Livaneli hiç roman yazdı mı?

Sadık Albayrak, Livaneli'nin bir romanını, bize yazarken, "televizyon dizlerine benzeyen roman" diyor ve şunu da ekliyor, "yazar, gazeteci bakışıyla, bildiğimiz şeyleri üstelik tatsız bir dille, evirip çevirerek" bize yeniden veriyor. Bunu yapan bir "bestseller" Livaneli'dir ve inanamıyorum, demek durumundayım. Sadık bir de şunu yazıyor, "Zülfü Livaneli'nin kitabında, Türkiye'nin gazetelere de yansıyan hemen bütün" haksızlıkları ya da sömürüleri yer alıyor. Devamı da var, tekrarlıyorum ve "tatsız bir dille" tekrarlamaktadır. Çok güzel, Sadık Dostumun kitabından, Livaneli çok kısadır, yazdıklarını aldım ve yeniden kurdum, işte budur.

Ortada roman yoktur.

Tabii roman yoksa yazar henüz olmamıştır.

* * *

Çok güzel, Sadık Dostum beni yeniden şaşırtıyor, ben Sadık'ı çok iyi kalpli bir arkadaşım biliyorum. Ancak bir askeri mahkeme kararında, Selimiye'de benim için "şeytana pabucununu ters giydirecek kadar zeki" demişlerdi, ben pek inanmamıştım. İnanmıyorum, kendimi önemli ölçüde aptal buluyorum, ancak o kadar da aptal değilim, bestseller yazarlarımızın yanında çalışıp da onların romanlarını yazan gençler biliyorum. Bana çok gelirlerdi, konuşurduk. Güzel, ve şimdi ben Sadık Dostum'un yazdıklarına bakarak, Livaneli'nin bu romanını Zülfü Bey'in yazdığına inanamıyorum. Kemal Tahir Üstadımız'ın diliyle yazacak olursam, "mümkünatı yoktur" ve bunu Livaneli yazmış olamaz, bunu not ediyorum.

Anladım, bunu yazmak çok kolaydır. Her asistan yazabilir, Zülfü Livaneli'nin bunu yazdığına inanmak akılsız olduğunu düşünmektir. Hem büyükelçi, hem milletvekili, dünyayı gezen bir büyüğümüz, mümkünatı yoktur, bunu kendisi yazmazlar.

* * *

Gençler bana geliyorlar, soruyorum, "roman yazıyorum" diyenleri oldular. Çok sevinmiştim, yayımladınız mı, bunu da sormuştum. "Hayır hocam, büyük adamlar kendi adlarıyla yayımlıyorlar." O zaman pek inanmamıştım ve şimdi inanıyorum. İsim vermediler, almamıştım, yalnız

şimdi çok olmalıdır. Sadık'ın işaret ettiği Livaneli'yi yazacaklar çokturlar.

Livaneli, Kerime Nadir ve Muazzez Tahsin'in devamıdır; çok güzel, 1930 yıllarının ikinci yarısından iki bin onların sonlarına doğru, Livaneli ile Kerime ve Muazzez Hanımlar yaşamaktadır. Livaneli yaşatmaktadır. Bir tesadüf, hem Kerime ve hem Muazzez, sabetayisttiler ve "Livan" da İbrani'de "ak" demektir. Tabii sadece isim meselesi değil, tutulurlar. Sabetayizm'in belirgin çizgisi güç'ten destek almalarıdırlar. Büyükelçi ve milletvekili, şarkıcı ve türkücü, gazeteci ve yazar Zülfü Bey güçlü yerlerden hep destek almıştır ve almaktadır.

Ancak Tayyip Bey misli üniversite diploması yoktur. Yalnız benim bilgim eskidir ve şimdi belki almıştır. Ve almışsa, layıktır. Kutlarım.

Somuttan soyuta

Ve bir aktarma yapabilir miyim, Gorkiy'den, Gorki romanı da yazdılar ve Gorki'nin "Edebi Yaşamım" kitabından bazı paragraflar pek çok çalışmamda yer almaktadır. Bunu "Estetik Hesaplaşma" çalışmamdan alıyorum, bir tür Kundera üzerine çalışmadır, kunderacılardan, Murat Belge ve Adalet Ağaoğlu öndedirler, "intikam" almaktadır. Gorki'nin formülasyonu şudur ve temeldir.

"Ama eğer, yazar o tek bir bakkal, memur ya da dişçiyi, yirmi, otuz ya da hatta yüz bakkalın, memur ya da işçinin sınıfsal özelliklerinin, alışkanlıklarının, tavır, hareket, inanç ve konuşma biçiminin en özgün örneklerini sergilemişse, bu özellikler tek bir bakkal, memur ya da işçinin kişiliğini özetleyebilmiş, toplayabilmişse, bir tip yaratmış demektir, işte bu sanattır". Ve pek güzel, Gorkiy'nin bu tarifini, Marx'ta, "somutun zenginliğinde soyutlama" olarak buluyoruz. Sanat budur ve tip yoksa, roman yoktur. Tabii Livaneli'de hiç bulamıyoruz.

Bir 12 Eylül icadı: Kundera

Kundera'nın bir "12 Eylül" kitabında, "Kundera'nın iki kadınından birisi Tereza, alçalmayı seviyor. Diğeri Sabina, uzmanlığı ise ihanet üzerinedir; ihanetin her türlüsüne bayılmaktadır." Ve ben de şunu yazıyorum, bir, "Kundera, başı dik, mücadele eden insanlardan tiksinmektedir". Gü-

zel ve şöyle sürdürüyorum, "ben Kundera'dan tiksiniyorum". Bu kadar açık ve çok kısa devam ediyorum: Kundera'nın iki kadınından birisi, "tip" ya da "kahraman" diyebiliriz, Tereza, "alçalmayı seviyor" ve diğeri ise "Sabina" ve "Sabina'nın uzmanlığı ise ihanet üzerinedir ve Sabina, ihanetin her türlüsüne bayılmaktadır". Demek, 12 Eylül'de, Kundera'nın Türkiye'de bestseller olmasını artık anlayabiliyoruz.

12 Mart yazıları

Güzel, "edebiyat" benim belki de iktisat ve planlama'dan daha çok alanım olmuştur, pek çoğunun yerini bulmakta güçlük çekiyorum ve "Bir Soran Olursa" çalışmamdan aktarmak istiyorum. Şöyle ve başlıyorum, 12 Mart edebiyatının iki tane örneğini vermek istiyorum: Birisi Erdal Öz'ün Yaralısın'ı ve diğeri Çetin Altan'ın Büyük Gözaltı romanıdır. Her ikisinde de hiçbir direnç yoktur. Yaralısın, bir Nuri'nin, hapishanede ezilmesi üzerinedir ve devamlı ezilmektedir. Hiçbir direnç yoktur. Çetin Altan'ın kitabını ise, Büyük Gözaltı, okurken hep ağlamasak da gözyaşı döküyorduk. Dirençsiz yazılardır. Ve tek yanlıdırlar.

* * *

Bir gün Sadun Aren Hocam ile beraberdik, o zamanlar çok yakındık; Çetin'e üzülüyorduk, bir ara "Hocam, işkence yapıyorlarmış" dedim ama sanki soruyordum. Sadun Bey hiç öyle söylemezdi, çok ketumdu ama bu defa doğrudan doğruya, "uyduruyor" dediler ve inanmadığımı görünce de "çok uydurur", eklediler. İnanıyorum; beraber sosyalist milletvekili oldular, şimdi hem Hocam ve hem Çetin Altan artık yaşamıyorlar. Bir sakıncası yoktur; 12 Mart daha çok ağlama romanları dönemidir. Sanki ezilmekten saadet topluyorlardı.

Güzel, bir dönem sadece baskı var ancak hiç direniş yoktur. 12 Mart sanki "mazoşizm" dönemidir; 12 Eylül'e geldiğimizde baskı ve ağlama artık yoktur ve sadece suçlama vardır. Bir tür "küfür"; başka olmuşlar artık kendilerini bilmiyorlar ve sol'a ve en çok Cumhuriyet'e hücum ediyorlar. Suçlanan hep sol'dur ve suçlanan sosyalist partilerdir ve devrimlerdir ve küfürlerden, idam sehpasındaki solcu gençler de kendilerini kurtaramıyorlar. Çok ilginç, Ahmet Altan, hep cumhuriyet'i, Kemalist Cumhuriyet'i kast ediyorum, suçlamaktadır ve Cumhuriyet Gazetesi hep

ödül vermektedir. Basın ile diktatoryanın el ele oldukları bir zamandayız. Ve buradayız.

Yazılmamış roman

Şimdi aktarma sırası Sadık Dostum'da ve bir, diyorum: "Zülfü Livaneli'nin kitabında, Türkiye'nin, gazetelere yansıyan hemen bütün büyük haksızlıkları ve sömürülerinin sözü edilir, ama yazarın bu haksızlıkları sömürüleri yapanlara karşı hiçbir kavgası ve davası yoktur." Davasız ve sorunu olmayan bir "yazar" ile karşı karşıyayız, "bestseller" Livaneli'den söz ediyoruz. Ve iki, "Livaneli'nin davası ve kavgası yok. O bir gazetecinin dışsallığıyla, soğukluğuyla olaylara bakıyor. Hiçbir karakteri samimi değil, yaşamsal çelişki ve çatışmalarıyla kitaba girmiyor." Peki çok güzel, daha doğrusu bütün bunlardan, Sadık Albayrak'ın yazdıklarından şunu anlıyorum, ortada hem "yazar yoktur" ve hem de "roman vardır". Ve üç, "dili bozuk, kurgusu rastgele, gerçekle, yani, yaşamla ilişkisi rastlantısal, bu kitabın yazılmasına neden gerek duyulmuş" ve çok yerinde bir sorudur. Ve ancak, asıl soru şudur, "yazılmış mı", o halde ilerliyoruz.

Sadık Dostum, "neden yazmıştır", bunu soruyor. Bu sorunun devamı ve cevabı da bir sorudur; peki yazmış mıdır; yazılanlardan, tekrar ediyorum, bu sonucu çıkaramıyorum. Çünkü Sadık, bu kitabı hikâye ederken, Livaneli'ye, eski kitaplardan konular giriyor ve çıkıyor, diyorlar. Bir "kitap" var, bir de "konular", işte bu "konular" birden giriyorlar ve birden çıkıyorlar; neden ve nasıl, bilemiyoruz.

Hiçbir yazarın kendisine bu kadar düşmanca davranmasını, kendisine bu kadar haksızlık yapmasını aklım almamaktadır. Belki "yapan" bir başkasıdır ve inanamıyorum ve ben bir büyük düşünürümüzün kendisine bu kadar "gayri" davranmasını düşünemiyorum. Aklım hiç almamaktadır.

Sorumsuz aydınlar

Peki, ben ne diyorum, "Aydın Sorumsuzluğu ve Sorumsuz Aydınlar" yazımı hatırlıyor ve hatırlatıyorum. Yazımın üstünde en ünlü üç yazarımız, üç aydınımız, edebiyatçımızın adları var, Sabahattin Eyüboğlu, Mina Urgan ve Vedat Günyol, "Bilim ve Edebiyat" kitabımın 615'inci

sayfasında başlamaktadır. Thomas More'un ünlü "Ütopya" eserinin çevirisi üzerinedir. Bir yılbaşı gecesi, okumak istedim, öyle yaparım; yılbaşlarında, mümkün olursa, büyük eserleri okuyarak kutlarım. Okudukça kuşkulandım, Mina Hanım Hocam, İstanbul Üniversitesi'nde İngiliz edebiyatı profesörü idi, çok sever ve sayardım ve okudukça kuşkum büyüdü ve çevirinin bu üç üstadımıza ait olmadığına karar vermek zorundaydım. Ve karar verdim. Ancak yine de kuşkulanıyordum.

Yazdım. Bir tür soruyordum. İçlerinden bana hakaretler yağdıran oldular, Mina Hanım Hocam ise kabul ettiler, ancak pek anlayamadığım bir yanlışlıktan söz ettiler. İngiliz Dili Edebiyatı'nda, son sınıf öğrencilerinin mezuniyet tezleri oluyormuş, dördüncü sınıf öğrencilerinin işi, çevirisi olduğunu yazdılar. Mümkün ve muhtemeldir. Ve ben ekliyorum, üç öğrencimizin adları unutulmuştur. Herhalde yanlışlık budur. Öğrenmeye başlıyorum.

Şunu da öğrendim. Böylece, yanlışlıklarla para kazananlar çokmuşlar.

Tabii, benim böyle bir iddiam yoktur ve ben sadece böyle bir kitap'ın, bu kitabın yazarı ve okuyucusu olduğunu da düşünemiyorum. Sadık'ın dipnotundan, Zülfü Bey'in kitabının Aydın Doğan tarafından, "Doğan Kitap", yayınlandığını da öğreniyoruz ve "mümkünatı yoktur" ve "olamaz" diyorum. İhtiyaçları yoktur ve tabii Livaneli'nin de ihtiyacı olduğunu sanmıyorum.

Bir yanlışlık olmalıdır. Düzeltirler.

* * *

Orhan Veli

GARİP ŞİİRE BAŞLIYOR

Hiçbir şeyden çekmedi dünyada
Nasırdan çektiği kadar
Hayatta çirkin yaratıldığından bile
O kadar müteessir değildi
Kundurası vurmadığı zamanlarda
Anmazdı ama Allah'ın adını
Günahkâr da sayılmazdı
Yazık oldu Süleyman efendiye

Aydın düşmanlığı

Garip Akımı, insanı bir zavallı, bir "garip" yaratık olarak görüyordu, güzel ve öğreniyoruz, peki bu sözcük ne, gurbet'te yaşayan anlamındadır, kimsesiz ve zavallıdırlar. Demek, yazıya bunları koydular, devlet memuruydular; en ünlü eserleri, "olmaz ki öyle de yatılmaz ki..." türündeydi, başka örnekleri olduğunu bilmiyoruz. İnsan mı, tabii meseleleri büyüktü ve başta "ayağındaki nasır" vardır. Ancak direniyorlardı, ayakkabısı vurmadığı zamanlar Allah'a yalvarmıyorlardı; hepsi devlet memuruydular ve hepsi Nâzım'a düşmandılar. Büyük aydın o sırada hapisteydi, kurtarmak için bir kampanya düzenlemek bir yana, adını bile ağızlarına almadılar. Nâzım'a, aydına demek istiyorum, düşmandılar.

Bu "akım" için insanı insandan çıkarma cereyanıdır, diyebiliyoruz. İnsan'dan nefret edenlerin bir akını'dır. Yandaşı ve devamı var.

* * *

Doğru ve çok yazık, benim haberim olmasa, kimseler duymayacaklar, bir de "cahilleşme" cereyanı var: Başında, "Üçüncü Adam" Fevzi Paşa'nın damadı Burhan Toprak bulunuyordu. Önce damat, ilaveten, güzel sanatlar akademisi başkanı da yaptılar, Fransa'da da varmış, cahilleşmeyi savunuyorlar. Cahil olmak olmamaktan iyidir, bunu öğretiyorlar. Fuat Köprülü bir "peygamber" bulmuş, adı Farisi "hemrah", bizde "yoldaş" karşılığıdır ve bihakkın peygamber'dir, fakir yaşamaktadır. Bildiği yoktur ve tarikatı vardır; ve çok "şükür" şimdilerde tarikat pek çoktur. Hemrah mı, benim kitaplarımda hiç yeri yoktur ve başından beri olmamıştır. Hiç olmayacaktır, şüphe duymuyoruz.

* * *

Cahilleşme akımının çıkışını biliyoruz, batış tarihini bilmiyoruz. Yalnız şunu söyleyebiliyoruz, henüz batışı ilan edilmeden, Kerime Nadir ve Muazzez Tahsin Hanımlar ve hemen peşlerinden, Esat Mahmut Karakurt Bey zuhur ettiler. Roman yazdılar ve o tarihlerde bu söz, "bestseller", yoktu, hızla oldular. Kerime Nadir Azrak müthişti, bir çırpıda beş milyon sattılar. Baş eseri "Hıçkırık" ilk fırtınada otuz baskı yaptılar. "Hıçkırık", basıma 1938 yılında girdiler.

Aşk yazıyordu, bütün kitapları ki çoktur, satış ile beş milyonu bulmuştur ve bu eski tarih ve rakamdır. Bir ara unutuldu ama Aydın Doğan hatırladı ve kaçırmadılar, akepe'nin iktidarını hemen gördüler, Doğan Kitap, Kerime Hanım'ı yeniden basmaya başladılar. Selim İleri baş editörüdür.

Sabetayist isimler

Hem "kerim" ya da "erime", bendeki sözlükler, Kolatch'ınkini alıyorum, "kerem" yazıyor ve erkek saymaktadır; ancak İbrani'de isimler biseksüeldir, kadın ismi olarak da kullanıyorlar. Bu sözlükte kaf, reş ve mem karakterleri ile yazılıyor, sesliler yoktur, noktalarla anlıyoruz, kaf ve reş karakterlerin altında üç noktayı görebiliyoruz kısa "e" olduğunu anlıyoruz. Demek, Kerime Hanım'ın İbrani adı, "Kerem'dir". Ve tabii İbrani'dir.

Babasının adı "Nadir Azrak" olmakla, soy adı için "family" isimler sözlüğüne, Guggenheimer & Guggenheimer'e bakmak durumundayım, Azrak ve Azrah olarak hem Yahudiler ve hem de Araplar tarafından kullanıldığını buluyoruz. Güzel ve artık, İspanya'dan kovulduklarında çoğunluğun önce Kuzey Afrika'ya gittiklerini biliyoruz.

Peki, kökleri Yahudi mi sabetayist mi, annesinin adı "Zehra" ki bunun aslının "Zohar" olması gerekiyor, sabetayistlerin kutsal ve tasavvuf kitaplarının adı olduğunu tereddütsüz tespit edebiliyoruz. Çok uzun zamandan beri sabetayist olduklarına karar verebiliyoruz.

* * *

Aşağı yukarı aynı tarihte, otuzlu yılların ikinci yarılarında başladı, adları yoktu, Kerime Nadir, Muazzez Tahsin Berkant ve Esat Mahmut Karakurt "romanları" diyoruz, ancak "roman" sayılmadılar. Güzel, ama yaşıyorlar; Zülfü Bey, Livaneli, Kerime Nadir'i, Muazzez Berkant'ı, Esat Mahmut'u yaşatmaktadır. Ancak ve fakat, Livaneli roman yazmamaktadır. Yazılmış romanını bilmiyoruz. Buradayız ve devam ederiz.

Altan kardeşleri 'Son Oyun' yaktı

Albayrak'ın mühim çalışmasını tartışırken Mehmet Akif Ersoy'a da dokunacağımı söylemiştim, dokundum ve Akif'i yerine koydum. Bir de Yaşar Kemal'den çok kısa olmak üzere söz etme taahhüdüm vardı, sıra Yaşar'dadır. Peki neden, şu var, yanlış anlaşılmak istemiyorum, maksadım yalnızca "kitap tanıtımı" ya da "eleştirisi" değildir; tabii bu var, ancak çok ötesi, belki daha önemlidir. Çünkü "çok cahilleştik", öyleyse "cehalete savaş" açmak durumundayız ve belki daha fazla ya da az, belki bir "vaka-i hayriye", hayır, bu da değil, bir "Şirket-i Hayriye" ve belki de bir "Tanzimat" olabilir çünkü çok yüksek tutmak zorundayız. "Tanzimat" mı, cumhuriyet kadar inşaatçıdır ve "kurucudur" diyebiliyoruz; cehalete büyük darbedir. Kitap ise, işte budur. Tanzimat, "mektepli" çağını başlatan bir açılımdır, atılımdır; mekteb-i mülkiye ve mekteb-i harbiye demektir. Tanzimat, mektep'tir.

* * *

Peki tek başıma yapabilir miyim, aklıma dahi getirmiyorum, başkaları da olacaktır ve duydum, benim "comrade in arms" Orhan Gökdemir başlamışlar, çoğalacağız ve bu arada not etmek istiyorum, Enver Aysever

ile yoldaş Orhan'ın ortak kitaplarını da tartışmak istiyordum; ama hayır, birlikte olmuyor, yapamıyorum, ayırmam gerekiyor, iki kitap saymak durumundayım. Aynı yerde, birbirine sırtlarını dönmüşler, birbirine hitap etmeyen iki "eser" olarak tartmak istiyorum ve sıradadır.

Ayağa kalkan Doğu

Güzel, ama başlamadan önce iki tarih düşmem gerekiyor, yeni'dir ve çok yüklüdürler, bizde "yüklü", hamile anlamındadır. Bir ya da "a", Rusya Japonya'ya yenildi, 1904-1905, Doğu'da büyük bir sevinç kaynağıdır ve güçlü emperyalist Rusya'nın, Batılı biliniyordu, onuru kırıldı ve onuru kırılan Rusya 1905 yılında "burjuva demokratik devrim" yaptı. Ve Şark'ta bir dönüş başlattı, sanki moda oldu; İran, Çin, ve başka bir kıtadaki Meksika'yı da ekliyorum, tabii Osmanlı Türkleri de var, bizimki "Jön Türk Devrimi", hepsi hep devrimci oldular, 1908 yılına denk gelmiştir. Doğu, yenileşti. Aydınlandı.

* * *

Bizde "roman" ve bizde "münevver" işte bu zamanda çıktılar. Mustafa Kemal, Enver, İsmet, Niyazi, Eyüp Sabri, Fikret, Reşat Nuri, Halit Ziya ve tabii "Handan" adı da vardı, Halide'yi unutmuyoruz, tüm "Jön Türkler" yola düştüler ve duyulmaya başladılar. Ben duydum, Çatalca'da çadır kurdular ve arkasından çete çete İstanbul'a girdiler. Demek romanın çıkışı ile Jön Türkler'in duyulması eş zamanlıdır, az kullanılan bir İngilizce ile "coeval" da diyoruz. Böylece bir iç içeliği buluyoruz. Bilim adamının işlerindendir.

Bütün kızlarımızın birer Che hayranı olduğu bir dönem

Ve iki ya da "b", ikinci tarih düşüşü işte buradadır ve bu tarihte Yaşar Kemal de düşmektedir. İlaveten burada ben de bir küçük not düşmek istiyorum, benim sevgili kız kardeşim Nilüfer de Kadirli'ye gelin olmuştu; Yaşar, Kadirlili'dir, Nilüfer'in eşi Yargıç Mehmet Kestir ile hemşehir'diler. Ben de öğreniyorum, o dönemde "Yaşar" yoktur, sonradan olmadır, Kadirlililer "Kör Kemal" ya da "Arzu Halci Kemal" diyorlardı, yazmayı mahkemenin karşısında köylülere arzuhal yazarak öğreniyordu. Peki öğ-

rendi mi, İnce Memet'te çok yanlış vardı ama yine de öğrenmiştir, diyoruz. Hakkıdır.

* * *

Kerime, Sen-Jozef'den çok zengin bir aileden, Bebek'te oturuyorlar ve sonra Maçka Palas'ta kaldılar, Abdülhak Hamit'in modasıdır, Beylerbeyi ve Çamlıca'da köşkleri de vardı, Maçka Palas'ta ve Köşk'te de yaşadılar. Romancımız işte böyle büyüdü; peki Yahudi mi, söyleyemeyiz, emin değiliz amma sabetayist olduğundan kuşkumuz yoktur. Ve Muazzez Berkant'a geldiğimizde, Muazzez Selanikli'dir, Fevziye Lisesi'nde okudu ve Kör Kemal'imiz ise dağlıdır. Tabii Moda'lı kızlara popülist ve romantik görünüyordu. Yaşar için hep "sırım" gibi dediler, Ayperi Balkan ve Gülçin Hassa ya da "Çaylıgil" ile yıllarca dost ve arkadaş olduk.

Che Guevara'nın kahraman olduğu bir zamandı, biliyorum, bütün kızlarımızın birer Che hayranı olduğu bir dönemden geçiyorduk, Modalı Kızlar, Che uzaktaydı ve yoktu, "İnce Memet" yazarı "Sırım" Kemal ile idare ettiler ve yalnızca "sırım" dediler.

Yaşar Modalı kızların hemen hepsine evlenme teklif etmişti

Yaşar'ın Kayseri'den doğrudan doğruya Moda'ya indiğini varsayabiliriz, Yusuf Albay'ın yanından geliyordu ve Ayperi Akalan, kızlık soyadı Balkan, Yusuf Albay'ın kızıydı, önce baba sonra kızının sahiplendiklerini biliyoruz, çok anlattılar. Pek güzel, Yaşar, Modalı kızların hemen hepsine ayrı ayrı evlenme teklif etmişti ve sonunda Tilda ile evlendiler. Tilda'nın çok efficient bir "müdür-sekreter" olduğunu biliyorum. İnce Memet'in ilk İngilizce çevrisini, bir İngiliz ile birlikte, yapan da Tilda'dır. Çok isabetlidir.

* * *

Yaşar'ın ilk eşi Yahudi'dir ve sonraki ise en azından Kürt-Yahudi kökündendir. Yaşar güce eğilimlidir. O kadar öyle ki, Atilla İlhan, "ağaları yazdı ve ağalara tapınırdı" diyordu ve yazıyordu. Doğrudur. Yaşar'ın dilinden, Çukur'un ağalarının çadırlarına hayran olmamak mümkün değildir. Ağaları ayrı ayrı övmektedir, pek çok okuduk.

Yaşar Kemal'i Cumhuriyet'e kim yerleştirdi?

Güzel, ihtilal mi, ne zaman ve nereye geleceğini pek kestiremiyoruz, cilvelidir. 1952 yılına geliyoruz ve Mısır'da birden "Hür Subaylar" ihtilal yaptılar, Necip Paşa ile Nasır Albay iktidarı aldılar. Albay Abdül Nasır, kara gözlü ve yakışıklı, Süveyş'i millileştirmekten, sosyalizmden, Sovyetler'den söz ediyordu, birden dünyada en popüler insanlardan birisi oluverdi. O sırada, Kör Kemal'in Kayseri'de Askeri Hastane Komutanı Albay Yusuf Balkan'ın emir eri olduğuna karar verebiliriz. Albay Yusuf bir solcu ve İstanbul'da, daha sonra TİP Genel Başkanı olan Mehmet Ali Aybar'ın yakın arkadaşıdır ve ben kuruyorum. Yusuf Albay, Kör Kemal'i İstanbul'a göndermiş ve Mehmet Ali Bey de Cumhuriyet Gazetesi'ne yerleştirmiştir. Doğru mu, Yaşar tercüme-i halini devamlı değiştirmektedir, bir zaman gelir sanki Kayseri'nin zengini Molu'ların emir eridirler. Turhan Hoca'dan "Feyzioğlu" Ailesi'ne de bağlı zamanlarını yazmıştır ve aslı hiç yoktur. Güzel, benimkiler Tenkit'te yazılıdır, en doğrusu budur, diyebiliyorum. Tenkit'e güveniyorum ve oradan alıyorum.

Kör Kemal'in bu sırada "Yaşar Kemal" adını aldığına da hükmedebiliyorum. Bu tarihin evvelinde "Yaşar" adını "duymamıştık" ve okumadık.

Bir küçük ek, İskenderun liman şehri ve Bizans'tan beri Halep'in limanı sayılıyordu, iki büyük mahalleden ibaretti, Hıristiyan ve Araplar, bir taraftalar ve Müslümanlar diğerindeler. Müslüman mahallesinde iki konak var, birisi "Sabuni" ve diğeri "Küçük Efendi" ya da "Küçük", Sabuniler esasta Suriye'dedirler, anne tarafım Sabuni ve baba yanım Küçük'tür. "Küçük" Konağı büyüktü, birkaç sokağı alıyordu, sonra yoksullaştık, küçük bir kısmına geçtik, sonra daha da küçülttük, araya "tahta perde" koyduk ve bir tarafını kiraya verdik. Lisede, İstanbul'da okuduğum yıllardayız; tahta perdenin diğer tarafında uygar bir aile oturuyordu, "kiracımız" sayıyorduk, genç bir kızları vardı, yazmak zorundayım.

İhtilalden romana

Şu bilgiyi ilave ediyorum, o zamanda gazete mutlaka bir "roman tefrikası" demektir, tefrika yoksa, gazete yoktur. İlave ediyorum, tahta

perdelerin arkasındaki kiracı ailemizin genç kızını hiç görmedim, diksiyonu güzeldi ve bir gün bana gazete kupürü verdi ve ben de gazete veya herhalde başka kitaplar veriyordum. Demek o zamanlar gençler ya da çocuklar birbirlerini tanımadan birbirlerine gazete kesikleri ve kitaplar veriyorlardı. Müthiş, çok önemli sayıyorum ve mutlaka not ediyorum.

Gazetelerde roman tefrikaları okuyan ve tahta perdelerde genç kızlarla roman kupürleri alıp veren bir kuşaktık. Üstelik arkamızda uzun yıllar yoktur. Severek aktarabiliyorum ve övgüyle yazıyorum. Ülkem ile övünüyorum.

Ve 1953-1954 yılındayız. Komşu kız her gün bana tahta perdenin arasından Yaşar Kemal adında birisinin İnce Mehmet'ini veriyordu, kesiktir ve ben okuyordum. Tabii, Kerime Nadir'i, Muazzez Berkan'tı, Karakurt'u da okuyordum; "Hıçkırık", "Kocamı Aldatacağım" ya da "Erikler Çiçek Açtı" hâlâ aklımdadır, bu sonuncu bir seks romanı olarak sunulmuştu. Ama yavaş yavaş İnce Memet'e meylediyorduk, dağları ve dağlardaki ağa ya da eşkıyaların kavgalarını okuyorduk. Köy, dağlar, yoksullar, zenginler artık bizi ilgilendiriyordu; romanda çok yenidirler. Bizim için de çok yeni, buna "gündem değişmektedir" de diyorlardı ki, memnunduk.

Sanki ihtilal ve adalet tahsil ediyorduk.

Cumhuriyet'e düşman değildi ama Büyük Kurtarıcı'yı eleştiriyordu

Şimdi, iki ve "b" diyerek bir tarih daha düşüyorum. 1953 yılına geldiğimizde Arjantinli Che Guevara'nın Guatemala'ya geçişi ve yoksullar için savaşlara başlaması vardı, bununla karşılaşıyorduk. Che Guevara'nın tarihi değiştirmeye başlayışını not edebiliyoruz, Latin Amerika'da, devrimci hareketler ısınıyordu ve Che bir süre sonra Castro'yla birlik oldular ve 1959 yılında Küba'da devrim yaparak iktidarı aldılar. Demek, 1952 yılında Afrika'da ve 1959 yılında Latin Amerika'da halk ve köylü devrimleri başlamıştı ki, artık ve birden "yeniydik" Çok güzel, Kerime Nadir'in ve Esat Mahmut'un kendileri ve romanları kayboluyordu; artık "eski" olmuşlardı. Peki yeni ne olmalı ki, en çok okunanlardan Kemal Tahir ve Fakir Baykurt'un adını kayıtlara geçirmem adildir. Kemal Tahir'in "Büyük Mal" türü cinsel yanı baskın romanları da vardı, Tahir tarihe eği-

limliydi, Cumhuriyet'e düşman değildi, ama büyük kurtarıcıyı eleştiriyordu, daha sonraki yıllarda tarih felsefesine yöneldi, Nâzım Hikmet ile uzun yıllar hapis yatmış olması ayrıca çekici yapıyordu. Fakir Baykurt'a gelince, köydeki haksızlıkları ele alıyordu, devrimci olduğundan hiçbir kuşkum yoktur. Uzun yıllar öğretmen örgütlerini, Dursun Akçam ile birlikte, yönetmişti, solcu sayılması için yeterlidir.

* * *

Annem'in babası, Hatay'ın alınmasında en büyük çetenin reisiydi, otuz çetesi vardı, şimdi Sabuniler, Suriye'nin, güçte Koç Ailesidir, evlerinde Çerkezce konuşuyorlar, Annem çok Atatürkçüydü, ben zaman zaman kemalizmi çok eleştirdim, yalnız Büyük Kurtarıcı'yı hep sevdim, Annem'den kaynaklanmaktadır. Babam daha farklıydı. Yaşadığımız köy bizimdi, babam köye hiç gitmezdi, ezanın Türkçe okunduğu bir zamanda, çocukluk arkadaşları "hoca" olmuştu, ezan okurlardı, "Tanrı uludur, Tanrı; Muhammet Allah'ın kulu", hoşuma giderdi, anlatırdım, "bırak oğlum, o hoca sahtekârdır" derdi ve babam bana çocukluk arkadaşı hocaları işte böyle anlattı. Hep aşırı laiktim, hep öyle kaldım ve bu ise Babam'dan gelmektedir.

Demek bende Marx'ın eşitsiz gelişme yasası var ve yerleşmiştir.

* * *

Bir gün Fakir ile beraberdik, "TÖS" ya da "TÖBDER" olabilir, Fakir genel başkandı, yeni yayınlanmış bir kitabı gelmişti, eliyle tarttı, kâğıtlara bakıp bir de taradıktan sonra on beş bin basıldığına hükmetti, on bin demişler, ağır köylü küfürlerini eksik etmedi. Bizim köy yazarlarımız köy küfürlerini hiç unutmazlar. Güzel ve şimdi de tarihe not düşüyorum, bir köy romanının on beş bin basıldığı bir Türkiye'den geliyorum. Herhalde yetmişli yıllardayız. Hemen satarlar.

* * *

Ben beş bin baskıyla başlamıştım. "Ciddi" ya da "ağır" kitaplar çıkarıyorum; önceleri beş bin üzerinden telif ödüyorlardı. Yüksektir ve öyle sayıyorum.

Çöküşleri Mısır ve Küba Devrimleri'nden sonradır

Ve otuzlu yılların sonlarına doğru, Mithat Cemal Kuntay'ın "Üç İstanbul" romanı yayımlanmıştı ve kimselerin duymadığını biliyoruz, Türkçenin en güzel romanlarındandır. Olağanüstü bir romanımızdır, yalnız bunu ancak 1970 yıllarında fark edebildik, hem büyük eleştirmenimiz Fethi Naci, hem de ben çok yazdık. Kuntay meslekten bir noter, çok az roman yazmış ama müthiş "tip" icat ediyordu, "Adnan" ve "Belkıs" gerçekten harikadırlar. Üç İstanbul mu, çöküş'ü anlatmaktadır.

Kuntay'ın kitabında bir de Süheyla var; Halide Edip'in romanlarındaki tiplere benziyor, mistik bir halini seziyoruz. Kuntay bunu şöyle tespit ediyordu; "Süheyla millici idi. Adnan'ın tabutuna bir kalpak koydu." Kuntay çok çalışkan ve ayrıntıya çok düşkün bir yazarımızdır.

* * *

Güzel, bir, ben bir imalat hatasıyım. İki, ben bir ayrıntıyım. Üç, ben bir fısıltıyım.

* * *

Kuntay'ın "Namık Kemal" biyografisi de çok güzeldir ama kimseler bilemediler. Ve güzel romanların öğrenildiği 1960'lı yıllardan sonra fark edebildik. Ve tersinden söylersek, "iyi para kötü parayı kovmuştu", Nadir ve Karakurt'u artık okuyamaz olmuştuk. Çöküşleri Mısır ve Küba Devrimleri'nden sonradır.

İslamizasyondan Kerime Nadir'e

Hatay'lı düşünür Cemil Meriç beni, yaşanan zamanların Namık Kemal'i olarak yazmışlar. Çok çok abartmışlar, ancak Namık Kemal'i çok severim, bir aydın, bir ihtilalci ve bir yazar olarak bu Kemal'e hep yetişmek istiyorum. Ama neredeee, diyorum.

Doğan Kitap'ın İslamlaşmanın güçlendiği bir zamanda, 12 Eylül'ü izleyen yıllarda ve Refah Partisi'nin hükümet olmasından sonra, 2001 yılında, Kerime Nadir'i yeniden yayınlamaya başlamasını bir rastlantı sayamıyoruz. Analizimize güven vermektedir.

Eşkıya hikâyeleri

Peki "Arzuhalci Kemal" için iki edebiyat notum kaldı, bir, "İnce Mehmet" Çukurova'da herkesin bildiği bir "efsane" idi, bir "eşkıya" hikâyesi diyebiliyoruz, Ruhi Su türküsünü de buldular ve çıkardılar. Burada Yaşar Kemal'in yazarlığını göremiyoruz ve saymıyoruz. Çünkü derlenmiş olarak bulmuştur. Ama Yaşar Kemal'den okuduğumuz pek hacimsiz "Çakırcalı Efe", bana göre, çok güzeldir. Yaşar'ın en güzel ve belki de tek eseridir, diyebiliyorum.

Yalnız Çakırcalı da bizim Ege Bölgemizin çok ünlü efelerinden ya da eşkıyalarından biriydi, Jandarma peşini hiç bırakmamıştı ki, normaldir. Tabii "jandarma" diyorum, Albay Reşit Kobaş idi ve müfrezesiyle hep bu heroik eşkıyanın peşinde koşmuştu ve sonunda Çakırcalı'yı buldular ve öldürdüler.

Fakat bu kadar değil, bir de şu var, Reşit Albay'ın çok ciddi bir subay olduğunu anlıyoruz çünkü mükemmel bir rapor bırakmıştır. "Mükemmel" diyorum, bıraktığı sanki bir senaryo idi, Yaşar Kemal'in yaptığı da sanki sadece bu senaryoyu bize sunmaktan ibarettir ve güzel, iyi bir iş yaptığını kabul ediyoruz. Reşit Albay ile "Ağam Yaşar", Ataç'ın evinde adı budur, el ele verdiler, Türkçe'ye pek güzel bir eser çıkardılar. Her ikisine de şükran duyuyorum.

Hastalıklı roman

Buraya kadar çok güzel ancak şimdi şaşırmış haldeyim ve peki ben ne yapacağım, bilmiyorum. Bir eksiğim var ve bana göre bir usulsüzlük, romanları ele alıyorum ve bir tür eleştiri yazıyorum; ancak bu işi eleştiri konusu olan romanları okumadan yapıyorum. Çok eleştirdim, çok eleştiri kitabı yazdım, ancak bu, ilk kez olmaktadır.

Gerçi bir mazerete sahibim, ben tek tek roman eleştirmiyorum, bir eleştiri kitabını, Sadık Albayrak'ın "eleştiri" çalışmasını eleştirmek istiyorum, demek durumundayım, tabii buna arzu edilirse "tanıtmak" da denilebilir. Sadık Dostumuz çok ciddidir, biliyorum ve kaldı ki, yazılarımı yayımlamaya başlamadan bir bölümünü ve bu arada Hamdi Koç'un "Çıplak" eserini de incelemiştim. Bana hoş gelmedi ancak "yaparım" diyordum ve şimdi, ikinci defa inceledim ve gerçekten iyi hissetmiyorum. "Hastayım"

diyebiliyorum ve bu kibarca sözcüklerdir ve Hamdi Bey'in hiçbir kibarca sözü yoktur. Şunu söylemek istiyorum, Hamdi Bey'in bunun dışında bir dili olduğunu da sanmıyorum. Devamla, bana üniversite okuduğunu, İngiliz edebiyatı tahsil ettiğini dahi söylediler. İnanamıyorum.

Attila'yı ciddiyete çağırıyordu

Tahsilsiz ve pek bilgisiz Hamdi Koç'un bir de ödül aldığını, best-seller'inden öğrenmiş bulunuyorum. Ödülü veren kuruldan iki kişiyi tanıyorum; birisi Tahsin Yücel, strüktüralist ekoldendir ve ben bu ekolü, Lev Strauss'un işidir ve Saussure'den çıkarılmış olarak biliyorum, ancak kökünde bir tür Yahudi felsefesi olduğunu kabul ediyorum. Yahudilik yenileşmeyi temel inancın zayıflaması saymaktadır.

Güzel, ancak benim Tahsin Yücel'e hiçbir itirazım olmamıştır, bir, öykü sevmem, Sait Faik öykülerinden uzağım ama Profesör Yücel'in yıllar önce pek çok öyküsünü okumuş bulunuyorum. İki, yapısalcılığı kabul etmiyorum, dil de tarihseldir ancak yine de yapısalcılık dendiğinde Yücel'i okuyordum, çalışmalarına güvenim tamdır, ciddi bir öğretim üyesi olarak biliyorum. Belleğim beni yanıltmıyorsa, pek sevdiğim Attila İlhan'a verdikleri cevabı da çok beğenmiştim. Yıllar önce ve sanıyorum Cumhuriyet Gazetesi'ndeydi, Attila'yı ciddiyete çağırıyordu, isabetli buluyordum. Tabii Orhan Pamuk'un yazma bilmediğini yazan edebiyatçımızdır ve Sadık, yazılarını zaman zaman kitaplarına aldığımı da hatırlattılar.

Tahsin Hoca'yı beğeniyordum ve "tutuyordum", strüktüralizm sağdır ama Yücel'i zor şartlarda üniversite okumuş birisi olarak biliyordum, herhalde yanılmıyorum. Güzel, ben ise solcuyum, yoksul aileden gelip okuyabilenlere ve değerli profesörümüze pek sempatim vardır. Öykülerini okuyordum. Ve artık yoklar, yalnız böylesine bilgisiz ve yazı'dan sonsuz uzak birisine ödül verenler listesine adlarını koymalarından pek rahatsızım.

Yücel kalıcıdır ve bu nedenle itirazımın kalmasını istedim.

Tabii belki de haberi yoktur; çünkü böyle birisine "Orhan Kemal Ödülü" vermek başlı başına bir oyundur ve şimdi daha iyi anlıyorum, edebiyat ödülü artık tamamen bir ticaret hilesidir ve şimdi Taylan Kara'nın sektörü olmuş durumdadır. Ancak izni olursa, peşini bırakmamayı düşünüyorum.

Edebiyatçısınız, böyle bir Türkçe'ye ödül veriyorsunuz

Diğer ödül kurulu üyesi Ahmet Telli'yi ise yakından tanıyorum, arkadaşlığım vardır, şiirlerini seviyorum; ayrıca Ahmet ile bana "solcu" derler, öyle biliyorum, aynı sınıftan oluyoruz. Şimdi tanıdıklarımdan Hoca artık yoklar ve Ahmet varlar, orada ne arıyorlar ve bu bilgisiz, roman bilmeyen insana neden ödül verdikleri her ikisine birden yönelttiğim bir sorudur. Hesabınızı bekliyorum.

Orhan Kemal Türk yazıcılığında büyük bir halk severdir, bildiğim en büyük "halk sever" yazarımızdır, halkına daha düşkün bir yazar bilmiyorum. O kadar öyle ki, Orhan olunca bütün estetik eleştirilerimi yutuyorum ve Hamdi Bey'e Orhan Kemal "Ödülü" vermeyi de tam bir oyun sayıyorum. Utanılacak bir durumdur ve ben utanıyorum.

* * *

Sadık Albayrak, Hamdi Bey sayfasının önüne, Hamdi Koç'a ait, "Ne işler ya! Nelerle uğraştık. Lukacs diye bir Macar köylüsünü getirip burnumuzun dibine dayadılar, estet diye" yazıyor. Edebiyatçısınız, böyle bir Türkçe'ye ödül veriyorsunuz ve tekrar utanıyorum. "Ya!" diyor, bu sözcüğü şimdi dizilerde çok küçük kızlar kullanıyorlar, bilmiyorum, "yahu" için bir kısaltma mı, mümkündür. Ve ben bu cümleye bir açıdan yine de seviniyorum çünkü dayamak için burnunun dibi en iyi yerdir ve başka yer aranmamalıdır.

Ne var, "Beren" etimolojik olarak Macarcadır, "Beren Saat" bir Macar Yahudisi olabilir ve yazmıştım, ekliyorum ve bizde "Mardin" ya da "Saat" türü soy adları olmamaktadır, "Mardinli" ya da "Saatçi" uygundur; bilmez, bir zaman var, Macarlar ile nerede ise tek kavim oluyorduk, sonra unuttuk. Zsa Zsa Gabor'u ama unutmadık, pek güzel bir Macar kızımızdı, Murat Belge'nin de üvey anası oldular. İftiharımızdır.

Sanatta yansıma

Cahilleşmekten söz ediyorum, önceki kısımda, Gorkiy'nin "tip" açıklamasını almıştım ve şimdi Lukacs'dan söz etmeyi planlıyorum. Güzel, ben kartlarla çalışıyorum, "A4" sayfasının yarısı kadar olan kartlarım birikmişti, almışlar, önce polise, sonra emniyet'e ve sonra Silivri hapis-

hanesine taşımışlar, en az otuz bindirler, Lukacs kartlarımdan on tane bulabildim ve hazırladım.

Vazgeçtim, evde Marmara Üniversitesi'nden yüksek lisans almış Bilgin Güngör'ün 2015 yılında yayınlanmış "Edebiyat Eleştirisi" çalışmasını çalışma dairemde buldum. Güngör'ün, akepe'nin "özel üniversitesi" diyebileceğimiz eski "Yüksek Ticaret'te", sonra "Marmara Üniversitesi" oldu, yaptıkları bu "uzmanlık" çalışmasının ilk sayfasından aktarıyorum, Lukacs'dan söz ederken, "Lukacs sanatı bir yansıtma olarak görür" diyorlar, çok yerindedir. Ve gereklidir. Ama yine de hemen iki düzeltmeye ihtiyacım var. Bu, sosyalist doktrin'dir, buna göre, "yaratıcı", gerçeği çizer, yalnız "çizmek" eninde sonunda almaktır ve dış dünyadan alırlar, "gerçekçilik" de işte budur ve demek ki "gerçek", eninde sonunda, yansımaktadır ve bir yansımadır. Hayır, "yansıtma" değil, yansıma'dır. Bu, birinci düzeltme olmaktadır.

İkincisi, bu ve "yansıma" demek istiyorum, Lukacs'a ait değildir ve bu Sovyet Dünyası'nda alfabe idi, herkesin tekrarıdır. Ve yine buradayız.

Spinoza'nın öğrencileri olarak hepimiz Tanrı'yız

Şu anda masamdaki, Anglo Russkiy Slovar', English Russian Dictionary, "reflect" fiiline kiril alfabesiyle, otrajat' karşılığını veriyorlar ve bir de "svet" var ki, "ışık" ya da "aydınlık" olarak anlıyoruz. Devamla, yine önümdeki, Russko-Turyetskiy Slovar'da, otrajat' ya da otrasit' için ise, püskürtmek ye da yansıtmak karşılığını okuyoruz. Bu değerli sözlükte pek çok açıklama da buluyoruz, birisi, şto otrazil pisatel' v etom rasskaze, Türkçesini, yazar bu hikâyede neyi tasvir etti, şeklinde anlıyoruz. Demek reflection sözcüğünde "anlamak" ve anlatmak, "kavramak", anlamları da varlar, önemine binaen ayrıca kayıt ediyorum. Demek ki, "yazar" yansıyanı anlamaktadır ve yazıya dökmektedir.

Pek aydınlatıcıdır, bizim bazı yazarlarımız roman'ı anlatırken, roman yazarı "Tanrı'dır" da diyorlar ve bu da pek doğrudur, roman yazarının hem yaratıcı ve hem çok serbest, ilaveten pek güçlü olduğunu bilmemiz gerekmektedir. Doğrudur; yalnız, bir yazar, Hamdi Koç'a asla benzemez, çok zayıf ve her benzeri türü, tam bir "inanılmaz hoca" sayabiliyoruz.

Ama Spinoza'ya benzetebiliyorum, on yedinci yüzyılda Amster-

dam'da yaşamış bir Marano'dur, İspanya'dan gelmiş ve bir tür dönmedir, demiş oluyorum. Yaptığı ise çok kısa olarak şudur, Tanrı'yı Gök'ten koparmış, alınış ve Doğa'ya indirmiştir, maddileştirmiştir ve müthiş bir iştir. Tanrı, Doğa'yı, onun çelişkilerini, hareketlerini görmek ve anlayabilmektir; bunu yapabilen, Tanrı'dır. Öyleyse, Spinoza'nın öğrencileri olarak biz hepimiz Tanrı'yız, diyebiliyoruz. Doğa'yı, bütün çelişkileri ile birlikte kavrayabiliyoruz. Tanrı'lık mı, artık insanın işidir. Doğa artık insanın öğretmenidir ve insan, Doğa'dan yansıyanları kavrayabilendir. Öyleyse, sanatçı ve bu anlamda Tanrı'dır. Mişel Angel misli, yaptığı ve sanki yarattığı heykele şaşırmasını, hayranlık duymasını, ancak bu şekilde anlayabiliyoruz.

Sanatçı, yazar, demek ki hem pek laik ve pek materyalisttir.

Model insanlar

Sanatçı mı, Leonardo da Vinci'dir ve romancı mı, Balzac'tır, en meraklıları bunlardır. Dünyanın ve insanın mümkün olan ayrıntılarına sahiptirler. Çiziyorlar ve yazıyorlar. Veriyorlar ve sadece verdikleri şekilde görüyoruz ve kavrıyoruz.

* * *

Ben çocukken, orta okuldaki halimden söz ediyorum, Stendhal'ı okurdum, "Kırmızı ve Siyah", biraz zor gelirdi ama okurdum, Matilde çok hoş bir kızdı, çok bağlı; ama ben Julien Sorel'i yaşardım, ne "tip" idi, bir ihtilalci ve onu yaşardım.

Hamdi Koç ne yazıyor?

Hamdi Koç, benim gördüğüm en bilgisiz ve en kaba yazıcıdır ve bir kâtip'tir, diyebiliyorum. Roman'dan çok uzak kalmıştır.

* * *

Peki, yazdığı bir "küfür romanı" mı, hayır, önce bir "çap" gereklidir ve çok uzaktır. Hamdi sadece bir roman düşmanıdır ve bir şebeke olmuşlar, romanın kökünü kazıyorlar. Ve burada tekrarlıyorum, bunları, Hamdi'yi okuyan bir okuyucu düşünemiyorum. Ahmet Telli'nin okuya-

bildiğini hiç sanmıyorum. Ömründe bir başka roman okumuş birisinin Hamdi'yi okuyabileceğini hiç düşünmüyorum. Ben, Sadık Albayrak'ın yazdığı Hamdi'yi okurken dahi gerçekten "hasta" olmak üzere olduğumu duyuyordum.

Jüri üyelerini edebiyata düşman görüyorum

Kartlarıma bakıyorum, yıllar ama uzun yıllar önce James Elmes'i okumuşum, "Lectures on Architecture", 1821 Londra baskılıdır, bir paragraf aktarıyorum, Barış Zeren'in Rusçası, Deniz Hakan'ın İngilizce'si benimkinden çok iyidir, çeviriyi gerektiğinde Barış'a ve Deniz'e bırakıyorum ve şimdi aslını alıyorum, şöyledir: "When arts and literatures were at their zenith in Athens, so were public virtue, strength of arms, and industrty all grew together and flourished abundantly side by side: they languished, they sickened and they died together." Çok güzel, edebiyat zirvede ise, Atina'da erdem de çok yukarıdadır ve tersi de doğrudur. Ve jüri üyelerini edebiyat düşmanı görüyorum.

James Elmes yıllar önce bunları cehalet kurucuları ve yayıcıları olarak yazmıştı ve şimdi daha çok öyledirler. Her alanda tekellere sığınmışlar ve hiçbir itirazın içinde yoklar. Ve bu kadar, burada duruyorum.

Hamdi, "karım bana sırnaşmadığı zaman" erken yatarım ve erken kalkarım, demektedir. Bir yumurtayla... devam etmemektedir. Ancak şöyle devamı var; amcası ölmüş, haber vermişler, "belki bana sadece ölü yıkatmak istiyorlar, olur, yıkarım ama, paramı peşin alırım. Ölü kaça yıkanır acaba? Iyy." Müthiş, Hamdi'nin tipi işte budur. Eksik anlatmak istemiyorum ve Hamdi işte budur.

Böyle bir yazar asla okunmaz

Selim İleri'yi çok beğenirdim, sakin bir iş yapıyordu ve şimdi okuyoruz, Hamdi'yi çok "ironik" buluyormuş, "güldürme beni" diyorum. İronik olanı bilmiyorlar ve sanıyorum, huzur hakkına ilave bir mükâfatı var.

Şunu da aktarma gereğini duyuyorum amma karnımdan garip sesler geliyorlar. Yine de aktarıyorum: "Keşke amcam yerine yengem ölseydi. Kadın vücudunu ellemek kolay. Ayrıca yaşlı kadın vücuduna karımdan alışkınım. Bakalım. Belki ben gidene kadar yengem de ölür, önce onu yı-

karım ve işe alışırım" Ohh, aktardım ve belki de rahatladım.

Yalnız ben biliyorum ki, erkekler ölü kadınları yıkayamazlar. İyi, ben biliyorum ama roman yazan Koç Hamdi bilmez mi, bu sorudur. Peki bu yayınevinin bir editörü yok mu, duramıyorum. Ve sonra bütün bilenlere, Müslümanların hepsine sordum ve sordurdum; Hamdi Bey'in yengesinin ve belki de annesinin ölüsünü yıkaması imkânsızdır. Bunu kesinlikle öğrendik. Bizde kadın ölüyü sağ kadın ve erkek ölüyü sağ erkek yıkamak zorundadır. Vah Hamdi Ah Hamdi, "yazar güçlüdür" dedim ama bu kadar da değil ve ayrıca her sözümü bu kadar önemli saymamasını da haber ediyorum.

Öyleyse jürinin muhterem üyelerinin hiçbirisi Hamdi Koç'u okumadılar. Kitabı Doğan yayımlamış, onlara düşen bestseller yapmaktır ve huzur hakkını alacaklar. Peki, ben ne diyorum, böyle bir Hamdi Koç asla okunmaz diyorum. Demek burada bitiriyorum.

27 Mayıs düşmanlığı

Ama bir nokta kaldı ve uzun aktarmadayız, "Mesut" buradaki tip'tir, ne yapar ve ne yapmaz, hiç bilmiyoruz. "Mesut, Ünye'de ölü gömme ve mirası üstüne geçirme işleriyle uğraşırken, Ankara'daki tiyatro oyuncusu karısıyla telefon görüşmesi yapıyor. 27 Mayıs'ın üstünden bir iki hafta geçmiştir. Karısı, DP'li bakan Fatin Rüştü Zorlu'nun yakın arkadaşıdır.." Çok ciddi, Mesut'un "sırnaşık" karısı, bakan ve hatta başbakan yardımcısı Fatin Rüştü'nün yakın arkadaşıdır; tekrarlıyorum. Güzel, Fatin Rüştü yakışıklı adamdı, sırnaşık ise bir seks düşkünüydü, yakın arkadaşı Fatin'e hiç mi sırnaşmadı, bilemiyoruz. Devam ediyorum, bu sırnaşık hanım, "onların tutuklanırken dövüldüklerini söyler"; ve burada "onların" kim olduklarını pek çıkaramıyorum. Dahası var, hiç duymadım. Kimseler söylemediler.

Bu kadar değil, hepsini, Menderes de var, Harp Okulu'na götürmüşler, orada "herkes. Nerede it kopuk varsa" herkes, sıra olmuşlar, Hamdi Bey'in bu sırnaşıktan aldığı habere göre, Fatin Rüştü'yü, Adnan Bey'i Harp Okulu'na girerlerken sıra dayağından geçirmişler. Çok hoş, Sadık Albayrak, "Bestseller" çalışmasında kaynaklara işaret ediyor ve "Hamdi Koç'un uydurduğuna benzer bir sahneye rastlamıyoruz" demektedir. Şimdiye kadar kimseler uydurmadılar.

* * *

Bir şebekedirler.

Bu sözcüğü, "şebeke" ilk kez Orhan Pamuk'u ele aldığım zamanlarda kullanmıştım ve bir de bu ad ile, "Şebeke", bir kitabım var. "Bestseller" kitabında adı geçiyor, belki de "bestseller" diyorlar, ancak o zamanlardan biliyorum, Pamuk'un okuyanı yoktu ve şimdi de olduğunu sanmıyorum.

Bilimde yöntem

Server Bedi'nin "Cingöz Recai" serisini okurdum, herhalde orta okul'da başladım, çok başarılı buluyordum ve yerli bir polisiyedir, başkası yoktu. Server Bedi, Peyami Safa'nın yazı adlarından birisidir ve Peyami'nin romanlarını da çok okurdum, pek çok romanımızdan daha "yüksek düzeyde" buluyordum. Ancak çok eskiden beri sola bir eğilimim vardı, kafam ve kulağım sola kurguluydu, Peyami ile Nâzım Hikmet çok iyi arkadaş idiler, sonra çok kötü kavga ettiler ve ayrıldılar. Nâzım'ın anti-Sefa şiirleri çok ağırdı ve sol tarafımız Peyami'yi okumamaya başlamıştı. Ben en iyi romancılarımızdan birisi sayıyorum ve buna itiraz ettim; şebekesiz olduğumuz bir zamanımız vardı. Okudum ve hep okumayı savunuyordum ve hatta Peyami Sefa'nın romanlarını sola almayı ve soldan bazı yazarlarımızı sağa vermeyi öneriyordum. Okuyucu değiştirmeyi öneriyordum ve etkim olmuştur, öyle düşünüyorum.

Polisiye'ye özel bir eğilimim vardı, Conan Doyle'un Sherlock Holmes'larını hep okurdum, Abdülhamit'in de okuduğunu ve hatta geceleri okutturup dinlediğini biliyoruz, ne de olsa sultandır ve Conan Doyle'u çok önemli buluyorduk, ODTÜ'de öğretim üyesi olduğum zamanlar, bazı öykülerini, bilimsel yöntemleri anlatırken sınıfa getirirdim, tartışırdık ve sınavlarda soru şeklinde formüle ediyordum. Einstein'in da Doyle'u yüksek tuttuğunu öğrencilere aktarırdım. Problemi ve çözümü öğreniyorduk.

Ahmet Altan'ın Son Oyun'u

Bir, artık Orhan Pamuk'u ihmal ediyorum ve iki, A. Ümit'i okuyamadığım için affımı diliyorum. Her ikisi de Sadık Albayrak'ta varlar ve

bana yetiyorlar. Tavsiye ediyorum.

* * *

Ahmet Altan'ın galiba son kitabı ve adı "Son Oyun", 2013 yılı mahsulüdür ve belki de kendisine, Ahmet Ahmet'e oyun kurdu, hapse soktular. Ben girmesini doğru bulmadım, bir kez, Ahmet Altan'ı da, zor olsa da yazar sayabiliriz, bize kin yazdılar, tamam, ama yazmasalar bizi toplamayacaklar mıydı ve hapse girmelerini haklı ve gerekli görmüyorum.

Bu kitabın adını da doğru bulmuyorum, "Zuhal'ı İmam'ın Önünde Parçaladım" olabilir; bu fiilde bir eski hal var ancak ben de bir Ahmet Altan uzmanı oldum, bu "Oyun" önemli ölçüde yenidir. Bir defa, herhalde artık Cumhuriyet'in ezildiğini düşünüyorlar ve daha ezsek ne olur, diyorlar. Hamdi'nin meselesi Cumhuriyet'i değil, romanı ezmek idi ve ezmiştir. Ahmet'e gelince, bize hep kadın ve daha çok "orospu benzeri" bir kadını parçalamayı yazıyordu ve burada yeni olan yanı, Cami'de, kutsal yerde parçalamasıdır.

Belki maksadını aşmıştır.

Çetin Altan'ın tabancası

Ama o tarafta bir yenilik yoktur, hayır, Cumhuriyet Gazetesi yine çok beğenmektedir ve Ahmet'i bu yeni edebiyat harikasından dolayı kutlamaktadır. Galiba kutlayan, Metin Celal'dir ve "Oyun" çıkar çıkmaz, Metin Celal hemen kutlamayı yazmıştır ve çok iyi olmuştur. Çünkü öyle anlıyoruz, Metin Bey, Cumhuriyet Gazetesi'nde yüksek bir adamdır ve yüksekten kutlama çok uygundur. "Uygun düşmektedir" diyorum.

Bir yerde, Altanzade Altan, "emekli imamın önünde diz çöktük" diyorlar, isabetlidir, cami'de diz çökmek uygundur ama uzun süre diz çökmüş olarak kalacağını sanmıyorum. Bu Ahmet'tir ve Ahmet ise sevişme hemen başlamalıdır. Ve hemen ifşa ediyorlar, "masanın yanında sevişmeye başladık", bu ifşaattır. Yalnız ben okuya okuya artık bir Ahmet Altan uzmanı oldum, Ahmet öyle bildiğimiz insanlar misli sevişen bir Ahmet değildir. Bu Ahmet'tir, "bir hayvan gibi parçaladım onu" diyorlar. Güzel, şaşırmamızı istemiyor ve "ben parçalamayı seviyordum" diyorlar; güzel ama hemen hemen çok yeni tanışıyorlar. Zuhal biraz önce gelmiş, bir

işadamıyla berabermiş, bir "porno" yapmışlar. Peki doğru mu, bilemem, ben Sadık'ın yalancısıyım.

Bir sır verebilir miyim, bana gençler geliyorlar, "roman yazıyorum" diyorlar, sonra "hayır benim adımla değil, pek meşhur başka insanların adlarıyla yayımlanıyor", diyorlar. Bazen gazeteciler geliyor, bana, "o var ya, onun romanlarını çocuklar yazarlar" diyorlar. Bana neden bunları söylüyorlar, nedenini bilmiyorum. Bazen hoş ve güzel hanımlar da geliyorlar, birisi Çetin Altan'ın girl friend'i idi, Çetin'in uçtuğu bir zamandı, evde hep tabanca sıkarmış, bunu anlatırdı. Ben geldim, o sıktı, diyordu. Hep sıktığını Sadun Aren'den biliyoruz. Hayır, tabii vardı, TİP'ten milletvekili idi, tabanca veriyorlardı.

Bir imam nikâhının hikâyesi

Ahmet Altan, Zuhal ile uçakta tanışmıştı, Zuhal bir işletmeci, danışman ve Ahmet'e hemen imam nikâhı ile evlenmek istediğini söylemişti ve derhal cami üzerine yoğunlaştılar. Anlatan Ahmet'tir: "Başımı çevirdiğimde, Zuhal'in, genç kadının verdiği incecik beyaz başörtüyü bağladığını gördüm. Çok güzeldi. Böylesine masum, saf bir kadın güzelliğine daha önce hiç rastlamamıştım. Caminin bir parçası olmuştu." Çok güzel başında beyaz bir türban ile ve bir cami, güzellikler birbirine karışıyor ve birbirini aşıyor. Güzel, belki çok dolmuştur ve Altan işte burada bizi aydınlatıyor, "bir otel odasından, hard porno ima edilen bir çiftleşme sahnesinden çıkıp gelmiş Zuhal'in" çok ateşlendiğini ve derhal imam nikâhı arzu ettiğini anlıyoruz. Kurgu mu fevkaladedir. Beyaz türban ve camideki ışıklar, hemen parçalanmayı ve hemen imam nikâhını tahrik etmektedir. Zuhal sanki yerinde duramamaktadır.

Türk camilerinin modeli: Ayasofya

Peki bu hangi camidir, Gorkiy, bir cami çıkarabilmek için belki yüz cami görmek gerektiğini yazıyor, tabii yazım Marksist türüdür, Marx'ta buna "somutun zenginliğinde soyutlama" diyoruz, soyut olan felsefidir. Bir camidir ama aynı zamanda bütün camilerdir ve sanki Dostoyevski'nin tipleridir. Ben Budala'yı okuduktan sonra sanki yanımdaki arkadaşımın

kulağını ısırmak isterdim ve belki de ısırıyordum. Müthiş yazıyorlar.

Ve ben böyle pek güzel halıları olan cami hiç bilmiyorum, Suriye'de Emevi Camii'nin yerdeki halılarını çok eski ve kötü olarak hatırlıyorum; ancak yakın zamanda, de Busbecq'in on altıncı yüzyılda İstanbul'a atanmış Avrupalı diplomat, mektuplarını okuyunca önem de vermiyorum. De Busbecq Osmanlı Türkleri'nde sadece bir cami olduğuna karar vermişti, şöyle yazıyordu: "Hemen hemen bütün Türk camileri Ayasofya'yı model alarak yapılmış." Tek olan Ayasofya'dır ve hepsi hepsi, tıpatıp Ayasofya'nın tekrarıdır. İstanbul'daki mimarlar, çoğu Ermeni'ydi, birisi kubbe yapmayı öğrenince, esnaf sözcüğü ile, "işi bitirmiş" oluyorlardı. Hepsi aynıdır; Edirne'deki mimarlar biraz daha özenmişler ve Bursa'dakiler ise daha çok sinagoglardan çevirmedir. Güzel, demek ki, Ahmet Altan'ın cami aramasına hiç ihtiyaç yoktur.

Kubbe, ışık için çok uygundur. Tabii o zamanlar elektrik yoktu, şimdi var.

Ahmet'in hapse konmasının nedeni

Yalnız Ahmet'de adalet duygusu olmadığını sanmayalım, Zuhal camiye çok yakıştı ama ne de olsa başka bir meslekten geliyor ve imam nikâhlı Ahmet'in bir pezevenk olmasını ve Zuhal'ı satmasını istiyor. Peki, Sadık Dostum bunun ne olduğunu anlatıyor, Sadık da Cumhuriyet'ten ve tabii Metin Celal'den almışlar. Aldıkları işte şudur: "Zuhal tüm gizli arzularını yazarla paylaşıyor, hayata geçiriyor. İmam nikâhı da yapıyorlar, yazar pezevenk olup Zuhal'i satışa çıkartıyor". Ben de burada bitiriyorum. Artık utanıyorum.

* * *

Güzel, "Son Oyun" üzerine çalışıncaya kadar Ahmet Altan'ın neden hapse konduğunu anlamamıştım. Tabii, biraz ileri gitti ancak çok büyük hizmetleri de var; bu türden hâlâ dışarıda kalan çoktur. Ama bu kitap, "Son Oyun", herhalde bir dönem pek güzel bulmuşlar, yoksa hemen toplatmak gerekirdi. Sonra Ahmet Altan'ın ileri gittiğine hükmedilmiştir; camiyi, Zuhal'ı çok yakıştırıyor, iyi ama arkadan Ahmet'in Zuhal'i satmasını anlamak zordur. Öyleyse, "Son Oyun" başlı başına bir meseledir.

Kir'e Eleştiri

Ahmet'in hapse konmasını buna bağlıyorum.
Peki, Mehmet mi, bana göre hiçbir suçu yoktur.
Sadece Ağabey'i Ahmet'in kurbanıdır.

Yalçın Küçük'ün "Kurtuluş Yazısı"

Yalçın Küçük ile ilk sarsıcı karşılaşmam "Kurtuluş Yazısı"yla oldu. Öncesi vardı, ama "Kurtuluş Yazısı" benim de kurtuluşum olmuştu. İlk okuduğum yazısı, 1981'de Yazko Edebiyat'ta yayımlanan "Bir Ahlak Dersi" olabilir. Aysel Özakın'ın "Genç Kız ve Ölüm" romanını eleştiriyordu. Daha sonra bu eleştiriyi ve başkalarını "Bilim ve Edebiyat"ta, bu büyük kaynakta kana kana okuyacaktım.

Yalçın Küçük'le maceram şöyle başlamıştı. 1980'lerin ortasında, üniversitede, Yalçın Küçük'ün "Eylülist Rejim" adını verdiği 12 Eylül Darbesinin yıkımına karşı örgütlenmeye çalışıyorduk. Çevremdekilerden onunla ilgili hep alaycı sözler duyuyordum. Gülerek, "Beyninin çalışmasını yavaşlatmak için ilaç kullanıyormuş" diyorlardı. Yazdığı koca koca kitapları bu alayla bir çırpıda silmiş oluyorlardı. Kantinlerde, öğrenci evlerinde sabah akşam siyaset konuşuyorduk. Yeni yeni çıkan dergileri altını çizerek baştan sona okuyor ve bunları okumuş olmakla siyaset yaptığımızı düşünüyorduk. Ama görünmez bir çit, okuduğumuz dergileri ayırıyordu; bizim olanlar ve başka grupların dergileri. Bizimkiler hep doğruları yazarken, ötekiler saçmalıyorlardı. Bu sıralarda güçlü bir yan-

kıyla "Toplumsal Kurtuluş" dergisi yayımlanmıştı. Soru şuydu: Yalçın Küçük, solun eski tüfeklerini de yanına alarak yeni bir hareket mi kuruyordu?

Coşkulu bilim ve politika

Bir gün bir arkadaşımın kitaplığında Türkiye Üzerine Tezler'in ikinci cildine rastladım. "Beyninin hızını yavaşlatmak zorunda kalan" şu kaçık adamın neler saçmaladığını merak etmiştim. Başlamamla kendimi kaptırıp bitirmem bir olmuştu. Yüzlerce kaynağı inceleyerek soğuk savaşın başlatıcılarından biri haline gelen bir Türkiye'yi gösteriyordu. Önsözündeki harika benzetmeyle Türkiye tarihini eski ceketi tersyüz eden bir terzi gibi yeniden kuruyordu. Hiçbir satırında "saçmalama" bulamamıştım.

Soluğu arkadaşımda aldım; ikinci ciltten okumaya başladığım Tezler'in birincisi var mıydı? Onu da kısa sürede okumuştum. Arkadaşımın belki de sayfalarını açmadan kitaplığına dizdiği Yalçın Küçük kitaplarından üçüncüsü bir edebiyat meraklısı olarak beni daha çok ilgilendiriyordu: "Bilim ve Edebiyat". 1987 ya da 88'de okuduğum kitabın 1982 tarihli önsözünde şunlar yazıyordu: "Coşkuyu tekrar bilime ve politikaya sokmak gerekiyor. Coşkunun ve duyarlılığın, teorik politika ve bilimin, vazgeçilmez bir öğesi olması gerektiğini söylüyorum. Çünkü coşku ve duyarlılık insan olmanın vazgeçilmez öğeleri arasında yer alıyor. Kaldı ki, coşku olmayınca aklı ne edeyim?" Yalçın Küçük'ün kitapları baştan başa coşku ve duyarlılık kaynağıdır. Coşkusunu okuyana hemen geçirirler. Üç kitabını okuduktan sonra kantin tartışmalarında sık sık araya giriyordum; "Yalçın Küçük, bu konuda şöyle yazıyor..."

Sözcüklerden heykel yapan adam

Okudukça ve tartıştıkça arkadaşlarımdan uzaklaşıyordum. Artık ödünç almayı bırakmış, kendi Yalçın Küçük kitaplığımı kurmaya karar vermiştim. Gazetelerden tartışmalarını okuduğum "Aydın Üzerine Tezler"e başlamıştım. Eksiği hızla kapatıyordum. Yalçın Küçük'ün yazma biçemi bu konuda olağanüstü yardımcıdır. Koca koca bilimsel çalışmaları bir roman heyecanıyla okutmayı başarır. Bir kitabının Önsöz'ünde şunla-

rı yazıyor: "Sırlar'da sözcüklerden heykeller yapmaya çalıştım.

"Bilimi hep heykel yapma olarak düşünüyorum." Bu sözcüklerden heykellerin çekiciliği karşısında, Yalçın Küçük'ün onlara düşürdüğü ışığın aydınlatıcılığında, öğrenme sevinciyle dolup taşarak, koca koca kitapları su gibi okursunuz. Onun soruları ve soru sorma yöntemi belli bir okuma birikiminden sonra size de geçer. Sorularla bakmaya başlarsınız olup bitenlere.

Eksikleri kapatmaya çalışırken, en önemli kaybımın birkaç yılını kaçırdığım Toplumsal Kurtuluş dergisi olduğunu anlamıştım. İşte, bu sırada imdadıma "Kurtuluş Yazısı" yetişti. Yalçın Küçük, dergideki yazılarını bir araya getirmişti. Güncel siyasi gelişmeler, ekonomi politik bakışla, güçlü bir tarihsel birikimle ve coşku dolu bir dille çözümleniyordu. Kaçırdığım dergileri bir solukta okumuş sayılırdım. Türkiye Üzerine Tezler ile Aydın Üzerine Tezler'e, "Kurtuluş Yazısı" günümüzün tezleştirilmesini ekliyordu denebilir. Kasım 1988 tarihli Önsöz'de şu saptama var: "Türkiye'yi (...) toplumsal bilimin en mümbit topraklarından biri olarak görüyorum. Bilim, Türkiye'de bakanın üzerine yıkılıyor."Bilimsel bakışın ve coşkulu politikanın merceğinde adım adım Türkiye ve dünyayı okuyan bir kitaptı bu. "Kurtuluş Yazısı", bugün yeniden okunduğunda Yalçın Küçük'ün daha sonra geliştireceği ve bazıları için koca kitaplar yazacağı tezlerinin ve düşüncelerinin ilk filizlerinin burada atıldığı görülecektir.

Görücü ya da haberci

Toplumsal Kurtuluş olağanüstü bir dergiydi; sık sık yayımlanmadığı için sürekli bayilerde aranan, çıkar çıkmaz da Yalçın küçük kitapları gibi soluk soluğa okunan bir dergi.

Köyden tirenle uzun yaz tatili dönüşü, Eskişehir'de, İstanbul'a kadar sabredemeden gazete bayisinden Toplumsal Kurtuluş aradığımı hatırlıyorum. Bulamamıştım. "Öğrenmeyi büyük bir sevinç haline getirmek zorundayız. Öğretmeni toplumun en büyük onuru sayan bir düzen kurmak durumundayız." diyordu kitabın bir yerinde. Öğretmenin itilip kakıldığı, sermaye kulu yapılmaya çalışıldığı bugün bu zorunluluk daha da büyümüş olarak önümüzde duruyor.

"Basın yönetimin bir parçasıdır" saptamasını yirmi beş yıl önce yaz-

mıştı Yalçın küçük. Sovyet sosyalizmi henüz çözülmeden, 1988 güzünde "Kurtuluş Yazısı"nın önsözüne şu kaydı da düşmüş: "Dünyaya ileri sosyalizm gerekiyor. İleri sosyalizmi, belli aşamaları geçtikten sonra ilerleyen sosyalizm olarak anlamıyorum. Başlarken daha ilerden çıkan sosyalizm olarak düşünüyorum. Türkiye'de bu şansı görüyorum." Geçenlerde, Yalçın Küçük, Abide-i Hürriyet'teki duruşmalarından birinde, "ben görücüyüm" demişti. Halkımız için gerçekleri görür ve gösteririm. Yeni kitaplarından biri, "Haberci" bu işlevinin kırk yıllık bir dökümünü çıkarıyor. Gelişmeleri çözümlemek, gelecekte olabilecekleri önceden haber vermek... Haberci'nin çağrışımlarından birinin peygamber olduğunu biliyoruz. "Yüce Gök'e şükürler olsun"; Yalçın Küçük'ün yaşamı ve eylemine baktığımızda nice peygambere parmak ısırtacak zenginlikte olduğunu görürüz. Siyasal'ın kantininde şiir sohbetleri, Fikir Kulüpleri, 28-29 Nisan Kalkışması, hapishane hücreleri, siyasi polisin DAL'ları, Bekaa'nın patikaları, ABD'nin üniversiteleri, Cambridge, Paris, Dünya Bankası, 60'larda Planlama, ODTÜ, TİP, 74'te Kıbrıs'ta savaşan orduda "Kabadayı Asteğmen" ve kitaplar, kitaplar, kitaplar... Yorulmak bilmez bir fikir jeneratörü...

"Bir Yeni Cumhuriyet İçin"

Yalçın Küçük'ün en ünlü haberlerinden biri,1980 12 Eylül darbesinden bir hafta önce yayımlanan kitabı, "Bir Yeni Cumhuriyet İçin"de verdiği dincileşme ve darbe haberidir: "Türkiye'de lüks tüketim için üretim ve gerçekten lüks tüketim için harcama alanları açılmaktadır. Bu yüzden Türkiye ekonomisi, artık fakirleşen işçi ve emekçiler için, İslam'ın 'tevekkül felsefesine' daha çok muhtaç duruma gelmektedir.

"Siyasal iktisadın duygusuz fakat açıklayıcı mantığıyla bakınca ortaya şöyle bir tablo çıkmaktadır: Ufukta İslam var. Aslında İslamcı baskı şimdi de var. Ufukta olan daha derin bir dinsellik'tir." Devamında şunu da okuyoruz: "Şimdi çok daha kapsamlı bir askeri müdahalenin, bunun tersini yapması mümkün. Tersi şu: Erbakan'ı, Türkiye'nin siyaset sahnesinden silip Erbakan'ın temsil ettiği İslamcı-dinsel politikayı daha yoğun bir biçimde uygulamak." Bu öngörüleri içeren kitabın kapağında sermayedarı simgeleyen bir şapkanın altından kıllı bacakları çıkmış ve

Türkiye haritasının oyulduğu bin liralık banknotun üzerine çöreklenmiş bir örümcek resmi vardı. Otuz yılımızın fotoğrafı. Darbeyle birlikte kitap toplatıldı, Yalçın Küçük, Sultanahmet hapishanesine kapatıldı. Haberci ya da görücü olmanın cezasını çekmeye o yıllardan başladı. Yargılandığı davada iddianameye, "şeytana papucunu ters giydirecek kadar zeki" olduğunu yazdıran bu kitap bugün hâlâ "yasak"tır.

"Küfür Romanları" ile "Estetik Hesaplaşma" sıcağı sıcağına eylülist edebiyat ve estetiğin içyüzünü sergiliyordu. Roman imgelerinin insanı nasıl hiçleşmeye sürüklediğini, direnen ve başkaldıran insana edebiyatta edilen küfürleri bıçak gibi bir dille göstermişti. İnsanın ve insanı oluşturan temel ahlaki, estetik değerlerin yıkım dönemine girdiğimizin haberini almıştık bu kitaplardan. Bu karanlık sürecin nasıl tırmandığını, kitapların yeni baskısında, "Cumhuriyete Karşı Küfür Romanları"nda bütün acımasızlığıyla görecektik. Yalçın Küçük, otuz yıl sonra yazılan "Şebeke"de, sistemin edebi, estetik, ekonomi politik ağının görücülüğünü üstlenecekti.

Cahiliye devrinde kitaptan bomba yapmak

Biz Yalçın Küçük okurları, Toplumsal Kurtuluş dergilerini merakla bekler gibi, Hoca'nın yeni kitaplarını bekleriz. Yalçın Küçük, bizim okuma hızımızdan hızlı kitap yazar. Bir kitabının önsözünde neredeyse haftada bir kitap yetiştirme gerekliliği duyduğundan söz eder.

Bu kadar okurluktan sonra Yalçın Küçük'le tanışmanın bir yolunu bulmalıydım artık. Gazetede bir ilan gördüm: "Yalçın Küçük Gülhane Parkı'nda kitaplarını imzalıyor." Kız arkadaşımla evdeki bütün kitapları götürmeye utandık, bir bölümünü yüklendik. Kadıköy'den bir demet gül aldık. Gülhane'ye geldik. Bizim için şans olmalı, etkinlik iyi duyurulmamıştı ve pek gelen yoktu. Hoca'yla ilk buluşmamızda bir saatten fazla sohbet edebilmiştik. Artık gazetelerden Yalçın Küçük'ün davalarını takip etmeye başlamıştım. İstanbul DGM Gülhane'nin karşısındaydı; bir duruşmasında orda yakalamıştım. 1993'te Paris'e gitmeden, Önsözlerinde sözü geçen Karakusunlar Köyündeki evine gidecek, İnsancıl için uzun bir söyleşi yapma şansı da bulacaktım. Tezler'in Osmanlı tarihi bölümünü yazmayı planladığını anlatıyordu heyecanla. Bu araştırmalarını sonraki kitaplarının birçoğunda okuduk: İkişer ciltlik "Tekeliyet" ile "İsyan"da;

daha sonra Silivri hapishanesinde yeniden yazdığı "Atamanoğlu Fatih"-te. 2000'lerden sonra yakın tarihin "Sırlar"ını çözmeye ağırlık verdi. "Gizli Tarih" serisi tezlere eklendi: "Çöküş" ile "Fitne" bu büyük yazarın doymak bilmez öğrenme ve öğretme tutkusunun yeni örnekleri oldu.

Yalçın Küçük ne yazarsa yazsın hep emekçi halkı için kurtuluş yazısı yazdı. Nisan 1992'de kitabın ikinci baskısına önsözde şu var: "'Kurtuluş Yazısı' olmadan kurtuluş hareketi olmaz; ben sadece buna işaret ediyorum. Hep bunu söylüyorum." Bu yazıyı yazmanın bütün zorluklarını, tehlikelerini göze aldı. Hapishanelerde, mahkeme salonlarında, emperyalizmin duvarları karşısında hep dimdik durdu. Silahlı milletimiz gelip zapt edene kadar meydanı, o duvarları yıkıncaya kadar dimdik durmaya devam edecek. Kulaklarımız Haberci'de, "yakındır" haberlerini duyar gibiyiz.

Yalçın Küçük Tenkit'le edebiyata istinat duvarı örüyor

Tenkit kitabı, başlığı ve alt başlığıyla bir edebiyat kitabı olsa da alışılmış edebi değerlendirmeler, kitabın az bir kısmını oluşturmaktadır. Yalçın Küçük'ten birkaç kez duyduğum bir anekdot vardır.

Dışarıda dolaşırken içerde olmak

Arif Damar, Y. Küçük için şöyle der:

"Marksistler Marksizmin dışına çıkmamak için bir şey demezler. Y. Küçük hep dışına çıkar ama hiç dışına çıkmaz." Burada bu kitap özelinde Marksizm yerine "edebiyatı" koymayı önerebilirim. **Y. Küçük yine "dışarıda dolaşmaktadır" ama aynı zamanda içeridedir de.** "Dışarda dolaştığını" söyleyenlere Y. Küçük ne der bilmiyorum. Sık sık "fazla uzaklaştığı" doğrudur. "Çıkıp uzun süre geri dönmediği" de olmuştur. Ancak bu "çıkış"ların sonuçlarının ve yan etkilerinin en azından edebiyat açısından büyük sonuçları olmuştur. Başka kitapları bu yargıyı ne kadar doğrular, tartışılır, ancak bu kitapta bu yargıyı doğrulayan çok fazla yazı vardır. Y.

Küçük, ne söylediği kadar nasıl söylediği de tartışmalı bir yazardır. Kullandığı yöntemlerde bilimsel yöntemi zorladığı ve sık sık dışına çıktığı bellidir; bunu kendisinin bildiği de kolayca anlaşılmaktadır.

Tenkit kitabında yazanları hazmetmek kolay değildir. İçindekilerin bir kısmı belli olgulara dayanırken bir kısmı ise adeta kitabın cüretini canlı tutmak için konmuş birer "okur silkeleyici" iddialardır.

Putları yerlerine yerleştirmek

Politik olarak nerede konumlanırsanız konumlanın Türkiye'de değerleri anında dondurma ve putlaştırma eğilimi vardır. Bir kez "panteon"a çıkanın üzerinde bir toz zerresi bile görmeye tahammül yoktur. Bu, aklı durdurucu bir eğilimdir. Tenkit kitabının ele aldığı yazarların yarısından fazlası solun panteonuna çıkmış, bir kısmı ise tamamen putlaştırılmış yazarlardır. **Kimsenin "bir şey" dememesi, sanki Y.Küçük'ü "çok şey" demeye itmektedir.** Yalçın Küçük, adeta susanların söylemediği sözleri ödünç alıp sözüne katmış gibidir.

Bu kitaptaki Nâzım Hikmet, Sabahattin Ali, Orhan Kemal, "bildiğimiz", bugüne dek bilegeldiğimiz N. Hikmet, S. Ali ya da O. Kemal değildir. Bildiğimize en yakın portre belki Tevfik Fikret veya Ahmet Arif'inki kabul edilebilir. Son derece geniş ölçekli bir yazar olduğu dikkate alındığında, ele aldığı konularda hemen daima o ana kadar olanlardan çok başka şeyler söylemiştir. Y. Küçük, baktığı yere "yamuk bakmaktadır." Bu kitapta da N. Hikmet'e, O. Kemal'e, S. Ali'ye alışılageldik bakıştan çok daha başka bir yerden bakmaktadır. O ana kadar gidilen yollardan sapan, patikaları bile dikkate almadan "arazide yürüyen", "kendi yolunu kendisi yapan" bir yaklaşımı vardır. Hele Yaşar Kemal ile ilgili yazdıkları ve yorumları bu saptamamın en uç örneğidir. Bu kitaptaki Yaşar Kemal yorumu, Yaşar Kemal ile ilgili hiç söylenmemiş (en azından benim hiç duymadığım) bir yorumdur. Daha fazla detay vermeyeyim, okuyanlar ne demek istediğimi kolayca anlayacaktır.

Yazarın "çubuğu tersine bükme" eğilimini bir yazı tarzı olarak yorumlayabilirsiniz elbette, öte yandan tersine büktüğü çubuklar da zaten düzeltilemeyecek ölçüde eğridir. Bütün bu nedenlerden ötürü bu kitaptaki Y. Kemal, S. Ali, N. Hikmet değerlendirmeleri, bugüne dek alı-

şılageldik bakışı içselleştirmiş okurlara soğuk duş etkisi yapacak kadar radikal gelebilir. Ancak bu kitap, içinde yazanların tamamına şiddetle karşı çıkanların bile zihnini açacak, derinleştirecek, düşünmeye yöneltecek provakatif bir kitaptır. Çünkü her sarsıntı, bir "daha derin düşünme olanağı"dır.

Herkes Nâzım Hikmet'çi!

N. Hikmet gibi bir put kırıcının putlaştığı yerde bir "put kırma" davası, belki de her şeyden önce ilk neşterin Nâzım'a vurulmasını gerektirir. Y. Küçük'ün neşteri bu kitapta adeta bir baltadır ve putlara karşı pek acımasızdır; en başta da kendi cenahından olanlara, yüksek tuttuklarına... Bir put ne kadar yüksekte ise düşünce o kadar çok kırılır; "Nâzım putu" bu kitapta paramparça edilmektedir. N. Hikmet çözümlemelerini bu pencereden okumak gerekir. Bu tartışmalar yıllar önce yazılmış olsa da, belki onlarca yıl sonrası için yazılmıştır; ancak bugün de bir karşılığının olmadığı kesindir. Herkesin "Nâzım Hikmet'çi" olduğu, N. Hikmet günlerinin işadamları dernekleri tarafından organize edildiği, Nâzım'ın evcilleştirilip siyasal yanının, "dahi bir şairin hoşgörülesi yaramazlıkları" olarak görüldüğü bir zamanda bu metinler birgün hakkında tartışılacak bir zamana kadar mumyalanmayı beklememekte, bu iklime müdahale etmektedir. **Etkin düşünceler, zamanının gelmesini beklemez, zamanını bizzat kendisi yaratır.**

Sabahattin Ali Cinayeti

Sabahattin Ali hakkında yazdıkları, özellikle de onun ölümüyle ilgili yazdıkları bir detektiflik örneği dersem acaba abartmış mı olurum? Hayır, hiç de abartmış olmam. Küçük küçük ipuçlarını birleştirerek onun ölüm tarihine kadar yaptığı çıkarsamalar bildiğim kadarıyla daha önce hiç yapılmamıştır. Kitabın bu kısmında Y. Küçük, sık sık örnek gösterdiği ve öğrencilerine okuttuğu Sherlock Holmes'vari bir çalışma örneği sergilemektedir. Ne kadar edebidir? Edebiyat çözümlemeleri nispeten azdır; ancak Y. Küçük'ün kitaplarına aşina olanlar bu sıçrayıcı üsluba, bu bilgi kıpırdanışlarına, bu birbiriyle ilgisiz görünen olgular arasında kurulan

yepyeni ilişkilere fazlasıyla alışıktırlar.

S. Ali'nin ölümüyle ilgili yazdıklarını bunca yıl kimsenin yazmamış olması, bu bulguların şimdiye kadar kimseyi ilgilendirmemesi gerçekten hayret vericidir. Kitabın alt başlığı olarak "Materyalist gözlerimle yazarlarımız" ifadesi seçilmiş. Buradaki o materyalist gözler, "görmeye vazifeli olmadığı şeyleri" de görmekte, yer yer de "daha çok görebilmek" için var saymaktadır. Bu kitap, bu ölümü yazmanın yeri midir? Yalçın Küçük'ün kitapları "yersizliğiyle" ünlüdür. 60 yıl önce öldürülmüş ünlü bir yazarın nasıl öldüğünü araştırmak, akıl yürütmek ve yazmak Y. Küçük'e mi kalmalı, bir edebiyat kitabında mı yazılmalıydı? Bu sorunun muhatabı Y. Küçük değil, bu işi ona "yıkanlar"dır. "Üzerine vazife olmayan işleri yapmak" ve "yaptığı işin dışına taşmak" Y. Küçük karakteristiğidir.

Y. Küçük'ün en az 3-4 kitabında rastladığımız özgün kavramlaştırmaları bu kitapta da vardır. "Yeni ortaçağ" gibi birçok kavram, bana göre henüz tüketilmemiş, üzerinde düşünülmesi gereken, gözden kaçırılmaması gereken kavramlardır. Kitabın 2. kısmındaki "Ve çeliğe su" ile "İnsan teorisi üzerine" bölümlerindeki fikirlerin bir kısmı, Y. Küçük'ün eski kitaplarından tanıdık gelse de bu bölümlerde altı çizilecek çok cümle vardır. Birkaç kez okunması gereken, içeriğiyle üzerine ayrı kitaplar dahi yazılabilecek yazılar olarak görüyorum. Özellikle 1993 tarihli "İnsan teorisi üzerine" yazısı, Y. Küçük yazınının küçük bir numunesi olarak ele alınabilir.

Cüret üretmek

Türk entelektüel yaşamının kısırlığı, Y. Küçük'ün altını daha çok çizmiş, onu tarihten ekonomiye, siyasetten edebiyata kadar birçok alanda çalışmaya zorlamıştır. Yapan oldu da kim elini tutmuştur? Y. Küçük Tenkit kitabında da başkalarının yapmadığını yapmış, "başkaları yapmadığı için" yapmıştır. Bu nedenle belli bir konuda yazdığı neredeyse tüm kitapları, "tam olarak o konuda" ya da "o konuyla sınırlı" değildir. **Y. Küçük'ün tarih üzerine yazdıkları tarih kitabına benzemez, edebiyat üzerine yazdıkları da edebiyata benzemez.**

"Yapılmayanı yapmak", elbette yapılanların doğruluğunun bir garantisi değildir. N. Hikmet, S. Ali ve özellikle de popülerliği ile hakkında

yazılanların zıtlığını dikkate aldığımda Yaşar Kemal gibi yazarlar için bu yazılanları yazmak bir cürettir. Y. Küçük, yazdıkları hep bir cüreti yükseltip eşikler oluşturan, sonra bu eşikleri yine kendisi geçen bir yazardır. Eşikleri hep fazlaca yüksek olagelmiş, cüreti ise bu eşikleri aşmak için hep canlı kalmıştır.

Tanıyanlar, bu cüretin yeni olmadığını bilir. Mesela 1989'da Estetik Hesaplaşma'yı yazmak büyük bir cüretti, bana göre edebiyat alanında yazdıklarının içinde "cüretin doruğu" idi.

Kundera güzellemesinin bir moda olduğu dönemde, Kundera övücülüğünün solun iliklerine kadar sızdığı ve adı sol kulvara yazılı pek çok yazarın övgü yarışına girdiği bir iklimde, Kundera eleştirisi çok önemli bir teorik müdahale idi. Bugün piyasa edebiyatına karşı eleştirel olan, edebiyat iktidarına karşı cephe savaşı açan eleştirmen ve yazarların metinlerinde bu müdahalenin izleri vardır. Bu müdahale, önemli bir kulvar açmıştı; hâlâ o kulvarda ilerlemekteyiz.

Hemen herkesin göklere çıkardığı bir figürü böylesine cepheden eleştirmek, tam bir aydın tavrı idi. Aydın tavrını, "söylediği her şeyin doğru olması"nda değil, "kimsenin söylemediğini söylemek"te buluyorum. Ve de illa ki bir cüret gereklidir. Her söylediği doğru olanların risksiz doğrularındansa, her türlü maddi ve manevi riski göze alan cüretli bir "yanlış"ı daha fazla önemsiyorum. Yanlışınızı gelecekte düzeltebilirsiniz, oysa bir aydın için "cüret eksikliği"nin hiçbir telafisi yoktur.

"İstinat duvarı"na dayanmak

Kaan Arslanoğlu yazmakta benden önce davranmış olsa da sık söylediğim bir saptamayı tekrarlayayım: **Yalçın Küçük, Estetik Hesaplaşma ve Küfür Romanları'nı yazıp ölseydi bile bugün kendisini tereddüt etmeden "Türk Edebiyatının en önemli eleştirmenlerinden birisi" olarak anardım.** Bu bir abartı mıdır? Yalçın Küçük abartılarının, kendi kendisine uyarlanması mıdır? Piyasa Edebiyatının, artık birer pazarlama mümessili haline gelmiş eleştirmenlerini görüp çubuğu tersine bükme midir? Y.Küçük'ün müdahalesinin sonuçlarını dikkate aldığımızda hiçbir abartı yoktur. Bu yenilgi ortamında, çöküşün bütün ağırlığıyla sırtımıza yüklendiği bir iklimde edebiyat ortamında hâlâ nefes alabiliyorsak bunda

bu kitapların payı büyüktür. Osman Çutsay'ın **"iklim kırıcılığı"** kavramı bana göre en çok bu iki kitap için söylenebilir. Seksenli yıllarda Estetik Hesaplaşma'yı ve Küfür Romanları'nı yazmak gerçekten de bir iklim kırıcılığıdır. Yalçın Küçük'ün Estetik Hesaplaşma ve Küfür Romanları adlı iki kitabı, 12 Eylül sonrası ağır saldırı karşısında ilerici edebiyat için bir **"istinat duvarı"**dır.

Biz "geldiğimizde" Küfür Romanları ve Estetik Hesaplaşma kitabı elimizin altındaydı. Bunlar dünyaya bu pencereden bakan bir eleştirmen için çok önemli entelektüel cephaneler olmuştu. Bugün öyle bir durumdayız ki ne kadar gerilersek gerileyelim bunun gerisine düşemiyoruz. Yapılan, tarihsel olarak çok büyük bir işti. **Bugün, piyasa edebiyatı/edebiyat piyasası ne kadar bunaltıcı ve baskın olursa olsun hâlâ "iklimi teslim etmiyorsak" bu direncin çimentosunda bu kitaplar da vardır.**

Burada amacım, Y.Küçük'ün kitaplarının envanterini çıkarmak değildir. Ancak Tenkit kitabını da bu envanteri dikkate almadan değerlendirmek eksik kalacaktır. Bu kitabı çok beğenenler olacaktır, "deli saçması" diyenler de; gerçi Y. Küçük'ün neredeyse her kitabı için bu cümle söylenebilir. Ancak bu konuda bir sözü olan hiç kimse bu kitabın içindekilere kayıtsız kalamaz.

Taylan Kara'dan Vasatlığa Giriş Dersleri ve Vasat Edebiyatı 101

Taylan Kara'nın 2013 yılının Ekim ayında yayımlanan "Vasatlığa Giriş Dersleri"ni, ben insanlığa giriş dersleri olarak okumayı öneriyorum. Taylan Kara'nın kitabındaki vasat, günümüzün ortalama insanını tanımlıyor. Tarih bilincinden yoksun, toplumun ve devletin kendisine yüklediği değerleri sorgulamaksızın benimsemiş, üstündeki egemenlik ve sömürüye rıza gösteren, boyuneğmiş, Nâzım Hikmet'in akrep gibisin kardeşim dediği sessiz çoğunluğu anlatıyor. Taylan Kara kitabında, Nâzım Hikmet'in şiirindekine benzer biçimde bu insana sesleniyor ve edilginliği, cahilliği, tembelliği, bencilliğiyle neden olduğu ya da seyirci kaldığı savaşları, katliamları, sömürüyü göstermeye çalışıyor. İnsanlık tarihi içinde seçtiği açıklayıcı örneklerle bu insanda bir bellek yaratmayı, tarih bilinci uyandırmayı deniyor.

"Vasatlığa Giriş Dersleri", ortalama insanı ortaya koyuşu ve bu insana seslenişiyle, bir başka kitabı, Wilhelm Reich'ın "Dinle Küçük Adam" kitabını da çağrıştırıyor. İki kitabın yazılışı arasında geçen zaman, küçük adamın ve içinde yaşadığımız dünyanın günümüzdeki durumu, Taylan Kara'nın kitabındaki umut ve öfkeyi daha yoğun kılıyor. Kitap küçük insana sarsıcı öfke patlamalarıyla başlayıp sürüyor, umut ise giderek azalıyor ve belirsiz hale geliyor. Umut, koyulaşan büyük karanlıkta neredeyse

söndü sönecek küçük bir mum ışığına dönüşüyor.

Ahlaka yönelik sabotaj

"Vasatlığa Giriş Dersleri", bebeklikten başlayarak yıllarca beyin yıkayan okullarda biçimlendirilen, reklamlar, televizyon dizileri, TV profesörleri karşısında bilinci uyuşturulan, demokrasi, meclis, hukuk masallarıyla avutulan, bir üretim aracına indirildiği çalışma düzenindeki cehenneme katlanırsa öte dünyada cennetle ödüllendirileceğine inandırılan insana içinde bulunduğu insanlık gerçeğini göstermeye çalışıyor. Taylan Kara, önsözde koyu basılmış cümlelerle kitabın amacını ve yöntemini şöyle belirliyor: "Bu kitap bir tahakküm aracıdır./ Bu kitap senin bilincine hitap etmektedir. / Bu kitap imgelerle değil, olgularla, sanrılarla değil gerçeklerle ilgilenmektedir. / Gördüğün gibi bu kitap açıkça tepeden inmecidir. / Bu kitap, doğru yüzlere doğru fırlatılmış bol balgamlı bir tükürüktür. / Bu kitap ahlakına yönelik bir sabotaj denemesidir. / Bu kitap başka bir şiddet aygıtı olmadığı için sözcüklerle uygulanan bir şiddettir. / Bu kitap 'halkı kin ve düşmanlığa teşvik etmekte'dir./ Bu kitap insan türünün kültürel genetiğine zorla girmeye çalışan bir mutasyondur. / Bu kitap bir çeşit asetondur; mantarlı tırnaklara sürülmüş ojeleri siler."[1]

Olguları ve gerçekleri çözümleyen Taylan Kara, çıkan sonuç karşısında yıkıcı bir anarşizme kapılmaktadır. İnsanlık tarihinde efendi ile köle arasındaki ilişkinin yol açtığı korkunç yıkımlar karşısında kölenin inanılmaz bilinçsizliği ve insanlık onurunu umursamadan boyun eğişi yazarı umudunu yitirecek ölçüde etkilemektedir. Bu anarşizmi, doğaya ve tarihe bilimsel bakış açısının getirdiği kavrayış dengelemektedir. Bu nedenle yazarın en büyük çabası, evrenin akışı içinde belli belirsiz bir nokta ölçüsünde yer tutan insanlık tarihini, dönüp dönüp vasata anımsatmada yoğunlaşır. Bugünün her adımında ve başarısında geçmiş zamanda yaşamış milyarlarca insanın mücadelesi ve emeği vardır.

Vasatın bilincini belirleyen edebiyat

Yazar, vasatlığın panzehiri olarak, gerçeğin araştırmasını hayatı pahasına da olsa sürdüren Bruno, Hallac-ı Mansur benzeri büyük insanları

---

[1] Taylan Kara, Vasatlığa Giriş Dersleri, Hayal Yayınları 2013, İstanbul, s.5-10.

okurun bilincine kazımaya çalışır. İnsan türünün onurunu koruyanlar ve geleceğe aktaranlar onlardır. Vasatlığa Giriş Dersleri, günümüzde çok gereksinim duyduğumuz, yaşama açıklama getiren ve dönüştürmek için müdahale eden felsefe arayışına bir katkıdır. Okura seslenen ve onu eyleme geçmeye zorlayan üslubuyla amacına ulaştığını da söyleyebiliriz. Kitabın bugünlerde yapılan ikinci baskısı da okurun bu çabayı yanıtsız bırakmadığını gösteriyor.

Taylan Kara, önsözde, "bu kitabın ikinci cildi eksiktir" demişti. Yeni yayımlanan "Vasat Edebiyatı 101" bu eksik cildi tamamlamış oluyor. Giriş Dersleri'nde tarihsel, felsefi bir çerçevede ortaya koyduğu günümüz insanına, "Vasat Edebiyatı 101" ile daha özel bir alandan, edebiyattan bakıyor. Vasatı oluşturan ideolojilerden edebiyatı çözümlüyor ve etkinlik sürecini ortaya koyarak eleştiriyor. Buradaki vasat için de özel bir vasat diyebiliriz; Taylan Kara, okuma olanakları bulunan küçük burjuvaların oluşturduğu vasat insanın temel bilinç kaynaklarından piyasa edebiyatının özelliklerini ortaya çıkarmaya çalışıyor.

Taylan Kara, ayrıntılara iniyor, piyasa mekanizmasının yazar olarak pazarladığı ve kitaplarını yüzbinlere okuttuğu Ahmet Altan'ın karakter oluşturamayan bir yazıcı olduğunu gösteriyor. Perihan Mağden'in, kötü bir dille, aklına geleni yazdığı "Ali ile Ramazan" kitabını ele alarak, vasatın seçme ve değerlendirme yeteneği silinmiş estetik beğenisini ortaya çıkarıyor. "Olasılıksız" benzeri, yüzbinlere okutulan kitaplardaki klişeleri ve bilimsel sözcüklerle bilimdışılığın nasıl yaygınlaştırıldığını çözümlüyor.

Lineer, döngüsel, fallik, üst metinsel edebiyat

Taylan Kara, eleştirdiği kitaplarda özelliklerini somutladığı bayağı edebiyatı, hangi mekanizmalar vasatın düşünsel besini haline getiriyor, sorusunu da araştırıyor. Gazetelerin kitap ekleri ve bunlarda yazılan kitap tanıtımları bu sürecin odağında bulunuyor. "Yazı Pazarlama A.Ş. ya da 'Bazı' Kitap Eklerinde Yazı Yazma Kılavuzu"nda, "estetik beğenisi tecavüze uğramış" okurun nasıl boş laf salatası tanıtımlarla "başyapıt" satın alıcısına çevrildiğini gösteriyor. "Elma yanaklı, kalem kaşlı kadın" klişesinden yola çıkarak, olmayan bir kitap için yazılan çok "metaforik", "fallik", "logos", "eril", "lineer", "döngüsel", "üst metinsel" kavramlarla donatılmış tanıtımı okuyunca, beyin-

de oluşan susuzluğu gidermek için kitapçıya koşmaktan başka çare kalmıyor. Bu yöntemle yazılmış bir başka tanıtımda, Elif Şafak'ın "Ustam ve Ben" kitabının, kitapla ilgisi olmayan övgülerle nasıl pazarlandığını örnekliyor.

Pazarlama mekanizmasının gazetelerin kitap ekleri kadar önemli bir başka kurumu ise, edebiyat ödülleridir. Basit bir istatistik, bu ödüllerin kimlerin oluşturduğu jüriler eliyle, nasıl değerlendirme yapılarak, ne türden yazarlara ve hangi yayınevlerinin kitaplarına verildiğini ortaya koyuyor. Doğan Hızlan, bu sistemde herhangi bir kişi değil, yılda on beşe yakın jüri başkanlığıyla vasat edebiyatının kişileşmiş halidir. Can Yayınları ise, Yunus Nadi roman ve hikâye ödüllerinin abonesidir. Bir ödüle gelen onlarca kitabı, binlerce sayfayı okumadan karar veren edebiyat jürileri gerçeğini Taylan Kara ortaya çıkartmıştır.

Kara, Orhan Kemal adına, Orhan Kemal'in gerçekçi edebiyatına karşıt bir postmodern romana verilen ödülü teşhir etmek için 2014 yılında büyük bir mücadele vermiştir. Önceki sayfalarda ele alınan, Hamdi Koç'un romanın yıkımı demek olan bu kitabına Orhan Kemal roman ödülü verilmesi, kir'lenmenin korkunçluğunu gösteriyor. Vasat Edebiyatı 101 kir'e karşı verilen eleştirel mücadelenin bir belgesidir.

Taylan Kara, vasatlığı oluşturan, insanı düzenin edilgin bir kulu haline getiren ideolojik şiddetin temel kaynaklarından edebiyatı, yine bilimsel bir yöntemle, derslerle ele alıyor. Çeşitli yönlerden kanıtlayıcı bir yöntemle inceliyor. Okuru gerçeğe kavuşturmaya çalışıyor.

Edebiyat üzerine sistemli düşünen ilk yazarlardan, Fransız Devrimi çağının yazarı Madam de Stael, kötü edebiyatı niteleyecek bir sözcük ararken, "bayağı" kavramını bulmuştu. Stael'in "bayağı edebiyat" dediği piyasa edebiyatına Taylan Kara, "vasat edebiyatı" diyor. Giriş Dersleri'yle birlikte ele alındığında vasat edebiyatı, sistemin vasat insanını yetiştiren temel besinlerden biridir. Bu insan edilginliğiyle, eylemsizliğiyle saksıda büyüyen bir bitkiye benziyor. Vasat edebiyatı, sistemin bitki benzeri hareketsiz kılmak istediği bir insanlık için edebiyatın posasından imal edilmiş gübredir. Bu gübrenin besiniyle kök saldıkça sistemin duvarlarına daha çok hapsolan bir insanlık çıkmaktadır.

Taylan Kara'nın vasat dersleri bu insanlığa itiraz ve isyanı dillendiriyor.

Okuma Yazmanın Izdırapları: İnsan karnından mı ibarettir?

Kitapları sınıflandırırken çeşitli alt başlıklar kullanılır: roman, öykü, şiir, deneme, eleştiri vs. B. Sadık Albayrak'ın **Okuma Yazmanın Izdırapları** adlı kitabını, ilk bakışta bu türden bir sınıfa sokmakta zorlanabiliriz. Kitap, adının çağrıştırdığı gibi edebiyatla ilgili olsa da birçok siyasi konuya da değiniyor. Edebiyatla ilgili olanın kaçınılmaz olarak siyasal da olduğu saptamasını kitap içeriğiyle bizzat doğruluyor.

Okuma Yazmanın Izdırapları, çok farklı düzeylerde anlatılardan oluşuyor; yazarın çocukluğundan başlayarak kişisel edebiyat deneyimleri ile Brecht'in edebiyat anlayışı gibi teorik edebiyat tartışmaları birkaç sayfa arayla yan yana verilmiş. Bu anlatıların gerisinde edebiyatımızın son 30 yılından çeşitli kesitler görebiliyoruz. İnsancıl Dergisi'nin kuruluşundan, Türkiye Yazarlar Sendikası'ndaki tartışmalara kadar birçok konu, kitapta birinci ağızdan verilmiş.

Toplumsal sorumluluk taşıma derdi olan bir yazar için bu tür kişisel öyküler, kitaptaki tanımlamayla **"ağabey tavsiyesiyle düzeltili yazıların orta yolcu yazıcısı"** olmaktan kaçınmanın hakiki örnekleri olarak çok de-

ğerli deneyimler.

Kitap, yazar Yalçın Küçük ve şair Mustafa Göksoy'a ithaf edilmiş. Kitabın içeriğinde de Mustafa Göksoy'un Dünyalaşan Gözlerim kitabı ile Yalçın Küçük'ün çeşitli kitaplarının detaylarıyla ele alındığı bölümler var.

Yüz buruşturucu kitap

Herkes aynı evrende mi yaşar? Şu anda aynı ülkede, aynı şehirde hatta aynı evde yaşıyor olmamız aynı evrende yaşadığımız anlamına mı gelir? Elbette gelmez. Bu kitabın içeriği, piyasa edebiyatı için başka bir evrenden gelmişçesine tuhaftır. Bugünkü vasat edebiyatı üreteçlerinin, edebiyat piyasası-piyasa edebiyatının bakış açısından bakarsak bu kitap modası geçmiş bir kitaptır. Böyle görmelerine elbette şaşırmamamız gerekir.

"- Yalçın Küçük? Aaa o zırdeli adam mı? Hani şu ırkçı, ulusalcı, PKK'lı, Ergenekoncu."

"- Köy Enstitüleri? Köy mü kaldı canım. Tek parti totaliterliğinin dayatmacı eğitim anlayışı..."

"- Edebiyatın işlevi? Edebiyatın işlevi mi olurmuş?"

"- Sanatçının toplumsal sorumluluğu? Sanatçı özgürdür, ne sorumluluğu?"

Bu kitap **piyasa edebiyatı unsurlarının, gördüklerinde yüzlerini buruşturacakları konuları işlemektedir.** Onlar için bir yüz buruşturucusudur, **"12 Eylül'ün edebiyatımıza iyilik yaptığı"**nı düşünenler için bir "kırışıklık arttırıcı"dır.

"12 Eylül'ün edebiyata iyilikleri"ni anlatırken, 12 Eylül'ün edebiyatta kazıyıp, anahtarını postmodern edebiyata teslim ettiği sahneyi boş bırakmama, köpeksiz köyde değneksiz gezenlere karşı bir meydan okumadır.

Doğruda durma inadı

Evet, bu kitap klasik bir kitaptır; savrulmamak için, güncelin akıntısına kapılıp uçmamak için okura, klasiğin, edebiyatımızdaki ilerici geleneğin heybesindekileri göstermektedir.

Evet, bu kitapta yeni bir şey yoktur. Belleğini yitirmiş ve gördüğü her şeyi yeni zannedenlere eskimemiş "eski"yi anımsatmaktadır.

Bu kitapta yeni bir şey yoktur. Okura, "yeni" sıfatından tank ve postal zoruyla kovulmuş "eski"yi anlatmaktadır. **Aslında hiç de yeni olmayan "yeni"ye karşı henüz eskimemiş "eski"yi anlatır.**

Doğru olmayan yeniye karşı, yeni olmayan ve tükenmemiş doğruları yazmaktadır. **Gerçekçi edebiyatta, bir doğruda durma, doğruda kalma, doğrudan geriye düşmeme ısrarıdır.**

Doğrunun zamanı mı olur? Doğru tarihten tankla, topla, tüfekle çıkarıldığında, spikerlerin, antenlerin, beyaz perdenin ve kitapların yalan söylediği bir çağda o yalanları teşhir etme çabasıdır.

Bu kitabı "billboard"larda göremeyeceksiniz; bu kitabın reklamı bankamatiklerde, "prime time" dizilerin arasında televizyonlarda da çıkmayacak. Yazarı bu kitabı sattırmak için türlü ilişkilerini kullanıp kendine söyleşi de ayarlamayacaktır.

Hesiodos'un "karınlarından ibaret insanlık" tanımlaması kitapta birden fazla geçiyor.

B.Sadık Albayrak, bu kitapta, insanın "karnından ibaret olmadığı"nın savunusunu yapıyor.

Sanat gerekli midir?

"Türkiye'deki ilerici çevrelerin sanat konusundaki en büyük sorunu nedir?" Bu soruyu yıllardır derinleştirmeye, kendimce irdelemeye çalışmaktayım. **Okuma Yazmanın Izdırapları**'nda Ahmet Soner'den aktarılan bir fıkra, bu sorunu son derece vurucu bir şekilde özetlemiştir:

"Olay trenlerin odun ve kömürle çalıştığı zamanda geçer. Acelesi olan bir yolcu, hareket saati geçtiği halde hâlâ yola çıkılmadığını fark edip makiniste gecikmenin nedenini sorar. Makinist kazana kürekle kömür atan ateşçilere bakıp , "İstimi bekliyoruz" der. (İstim, buhar gücü yani treni yürüten enerji). Yolcu terslenir, "Bunca insan istimi bekler mi? Biz gidelim, istim arkadan gelsin."

İstimsiz tren hareket edebilir mi?

Kültür ve sanat, genellikle geri plana itilen, "sanat sepet işleri" diye küçümsenen "istim"dir. "Siyasal Devrimi hallettikten" sonra elbet ona da sıra gelecektir! İstimsiz trenlerin yürümeyeceği, tarihte son derece ağır bedellerle defalarca kanıtlandığı halde yine de "istimin arkadan geleceğine" inanılır. Bu kitap, istimsiz trenin yürümeyeceği ön kabulüyle yazılmış, istime bir katkı, "trenin kazanına atılmış bir kürek kömür"dür. Acelesi olan okurlar için yazılmıştır.

Bu kitap gerçekçi edebiyatın kenara atıldığı, onunla alay edildiği bir çağda genç okurlar için gerçekçi edebiyat kılavuzudur. Gerçekçi edebiyatın savunusunda edebiyat savaşında bir cephane gibi tasarlanmıştır.

Kitaptaki birçok başlıktan birisi de **"kapitalist toplum altında insan olunabilir mi?"** sorusudur. Buradan hareketle bu kitap bir **"insan kalabilme"** arayışıdır.

Sahipsiz gerçek çağırıyor

Elimizde bir kavram var; "sahipsiz gerçek". Gerçeği bilmek yeterli değildir, aslolan onu emekçi insan yararına değiştirebilmektir. Gerçek sahipsiz kaldıkça, değişim hep aleyhimize olacaktır.

Şöyle anlatabilirim; 2002 yılında, 3 Kasım seçimleri yapılıp AKP yüzde otuz küsurlarla iktidarı bütünüyle ele geçirdiğinde, biz, uzun ve zorlu mücadelelerle kazanılmış bütün emekçi haklarını ortadan kaldıracağını biliyorduk ve bunu yazıp çizerek bilmeyenlere anlatmaya çalışıyorduk. Ülkenin son kalan kamu kuruluşlarını, Tüpraş, Petkim, Seka, madenler, ormanlar, derelerin haraç mezat satılacağı gerçeğini, daha o günden görebiliyorduk ve başkalarına da göstermeyi deniyorduk. Yalçın Küçük Hocamız, seçimin ertesi günü yazdığı 3 Kasım Tezleri'nde, 12 Eylül'ü yapanların en çok istedikleri ekibin hükümete getirildiğini açıklamıştı. Bu ekibin bir Cumhuriyet yıkıcısı olduğunu o günden yazmıştı: "Cumhuriyet, ileriye gitmemek için, bir silah olarak, islamcı parti yaratmış ve kurucu partisini deforme etmişti. Şimdi bunlar hükümet ve muhalefet olarak, cumhuriyetin karşısındadır." Beşinci Tez, 2002 yılında şu gerçeği ilan et-

mişti: "Cumhuriyet, tarihinin en büyük krizi ile karşı karşıya gelmiştir. Tanımlarını reddeden bir fiili durum var ve cumhuriyet, düşünebilen ve çözüm arayabilen kadrolarını tüketmiştir. Krizi kavraması imkânsızdır."[1] Yaşadığımız on dört yıl, bu önceden görülen ve ilan edilen gerçeğin, adım adım uygulanan aşamalarına sahne oldu.

AKP'nin, temsili sistemin bütün kazanımlarına tekme anlamına gelen milletvekili dokunulmazlıklarının kaldırılması önerisine, kendi bindiği dalı kesercesine destek veren bir kurucu parti, 2002'den görülen bu gerçeğin ne kadar öngörülü olduğunun son belgelerinden biri değil midir?

Vesayetten kurtuluş yalanları

Emekçilerin, ilericilerin cephesinden gerçek biliniyordu, apaçıktı, ortadaydı. Var oluşumuzu ortadan kaldıran bu gerçeği değiştirmek için mücadele ediyorduk ama başarılı olamıyorduk. Çünkü bu gerçeği cesaretle sahiplenen örgütlü bir işçi sınıfı, gerçeğinin gereğini yerine getirecek bilinçli ve duyarlı bir halk yoktu. Gerçek ortadaydı ama sahipsiz'di. Biliniyordu ama herkes uzağında duruyordu.

Uzağında duranları daha da çoğaltmak ve aldatmak için sol liberal denilen bir hain ve işbirlikçi lafebesi koro, 12 Eylül'ün has evlatlarına şirinlik maskesi üretiyordu. Sol liberal dergiler, gazeteler, romanlar, hikâyeler yeni bir Cumhuriyet tarihi yazmaya giriştiler. Dinci partinin cumhuriyet yıkıcılığına "vesayetten kurtuluş" ve "özgürlük" yalanları yetiştirdiler. Bunların maskesini düşürmeye ve gerçeği tekrar tekrar anlatmaya çalıştık.

Bu sola sirayet eden liberal çete, tarihin görebileceği en hukuksuz davayı, "Ergenekon" davasını, "darbeciler yargılanıyor!" yalanıyla meşrulaştırmaya çalışırken, apaçık gerçeği anlattığımızı belgeleyen dergiler, gazeteler, kitaplar var. Silivri hapishanesinde kurulan bir mahkemeden adalet ve gerçek beklenmeyeceğini ilk gün söylemiştik; dokuz yıl sonra, onlarca insanın yıllarca hapis yatmasına, bazılarının intiharına, hastalanıp ölmesine neden olan bu mahkemenin yargıçlarını tarihi açıdan

[1] Yalçın Küçük, Çıkış 1, Tekin Yayınevi, 2014, İstanbul, s.165-166.

mahkûm eden Yargıtay'ın kararından yıllarca önce, sosyalistler bu gerçeği söylemişlerdi. Cumhuriyetin yıkılışını Akp iktidarının ilk günü haber veren Yalçın Küçük, üç yılını Silivri zindanında geçirmesine neden olan bu davada yargılanırken, bunun bir angien rejim, eski rejim davası olduğunu, cumhuriyeti yıkan karşıdevrim hükümetinin cumhuriyetçileri yargıladığını açıklamıştı.

Nedenleri gizleyerek sonuçlara homurdananlar

Laikliği ortadan kaldıran bu gerici iktidarın, kadınları türban denilen bir zincirle sarmalamasına "özgürlük" diye yalan üreten sol liberaller, bugün her anında, geleceğimiz demek olan çocuklarımızı taciz eden eğitim sisteminin dinselleştirilmesine ses çıkarmadılar. Dinci vakıf ve derneklerin çocuklarımızın bugününü ve geleceğini taciz ve tecavüz cehennemine çevirmelerinde, bu işbirlikçi sol liberallerin "laikçi teyze" aşağılamalarının katkısı az mıdır? Bu alçak koro, bataklığa değil, ama onun beslediği sivrisineklere bizden çok düşman görünmeyi de becerir. Nedenleri gizleyerek sonuçlara homurdanmada üstlerine yoktur.

Yıllarca Akp'yi alkışlayan, 12 Eylül hukuk yıkımı referandumunda "yetmez ama evet" vecizesini icat eden bu çetenin adamları, bugünlerde bizden daha çok muhalif görünmeyi de becerebiliyorlar. Cumhuriyet gazetesini bu liberal koronun yeteneksiz yazarlarının bir deposuna çevirme becerisini gösteren Can Dündar'ın bugün özgürlük kahramanı olduğu bir yerde, gerçek, yıllarca yazdığımız, gösterdiğimiz, anlattığımız gerçek, sahipsiz, ortada durmaktadır. Bütün yakıcılığı, yıkıcılığıyla hayatımızı ele geçirmiş, sürüklüyor.

Gezi'de ağaçlardan ormanı göremedik

Emekçi gerçeğimize sahip çıkma adımlarını kitlesel olarak attığımız tek zaman kesiti 2013 Haziran'ı oldu. Bir patlamaydı ama o zaman da galiba ağaçlardan ormanı göremedik. Milyonlarcamızın sarılarak kurtardığı birkaç yüz ağaçtan milyonlarcasını Boğaz köprülerine, havalimanlarına, taşocaklarına, HES inşaatlarına kurban verdik. Halk düşmanı, emekçi ve doğa düşmanı, yaşam düşmanı bir sömürücü iktidarın tepemizde bulun-

ması gerçeğini hâlâ değiştiremedik. Çünkü bu gerçeğe gerektiği biçimde ve ölçüde sahip çıkmış değiliz. Hâlâ gerçek sahipsizdir. Bilinmesinin ama görülmemesinin, algılanmasının ama anlaşılmamasının, dayatmasının ama yıkamamasının kimsesizliği içindedir.

Sahipsiz gerçek kavramını 19. Yüzyıl gerçekçi Rus yazarı Saltıkov-Şçedrin'den çıkardım. Gerçeği anlatmak için kuşlar dünyasında bir devlet düşlüyordu. Bu ülkenin emekçilerinden ihtiyar karga, uğradıkları sömürü ve haksızlıkları ortadan kaldırmak için iktidarın temsilcilerinden hesap sormaya gidiyordu. Karganın anlattıklarını tokluğun rehavetiyle dinleyen kartala göre karganın söylediklerinde bilinmeyen bir şey yoktu: "Bu gerçeği kartalından akdoğanına, atmacasından çaylağına kadar herkes, hem de nicedir biliyor. Ama şu anda bu gerçek bizim işimize gelmiyor. Dolayısıyla sen bu gerçeği istersen dörtyol ağızlarında olanca sesinle haykır, herkese açıkla, bundan bir şey çıkmaz."[2] Bundan bir şey çıkmazdı, çünkü gerçeğin gereğinin yerine getirilebilmesi için onu cesaretle sahiplenen ve dönüştüren güçlere gerek vardı.

Gerçeğine sahiplenen Rus emekçilerinin devrimi

Saltıkov-Şçedrin kendi sömürücü gerçeğini değiştirmek için yola çıkan ve onu sahiplenmek zorunda olduğu dersini öğrenen karga masalını yazdıktan yaklaşık otuz yıl sonra, Rusya'da Ekim Devrimi oldu. Emekçiler gerçeklerini kavramış ve sahiplenmişlerdi. Gerçeklerinin liberallerin ikiyüzlü dilinde çarçur olmasına, Kerenski'lerin elinde yeniden sömürücülere teslim edilmesine izin vermediler. Gerçeğin sahibi olmaları için ihtiyaç duydukları politikayı Lenin ve devrimci partisinde buldular. Ne zaman gerçeklerini başkalarının ellerine bıraktılar, Gorbaçov'lar, Yeltsinler onu yeniden sömürü cehennemine çevirmeyi becerdiler.

Emekçiler, sokakta, fabrikada, okulda, kışlada, dörtyol ağızlarında her gün kendini haykıran gerçeği görmezden gelir ve kendi gerçeğine sahip çıkmazsa, bu sömürücü ve katliamcı gerçek değişmeyecektir. İnsanlığı kir içinde yaşamaya mahkûm eden Tekeliyet düzeni sürüp gidecektir. Biz bilsek de, yazıp çizsek de nafile, gerçeğin kendisini sahiplenecek ve

[2] Saltıkov Şçedrin, Büyüklere Masallar, Çeviren: Mazlum Beyhan, Öteki Yayınları, 1997, Ankara, s. 286.

dönüştürecek, tarihsel yapıcılara, işçilere, aydınlara, örgütlü kitlelere ihtiyacı var. Sömürücü sermaye diktatörlüğünü ve bu çarkın vesilesi, vidası, megafonu olanları alaşağı etmek, çektirdiği acıların hesabını sormak için gerçek bizi kendine sahip çıkmaya çağırıyor.

İsim Dizini

A. Kadir (İbrahim Abdülkadir Meriçboyu) 144.
Abadan Nermin 15, 187.
Abasıyanık Sait Faik 129, 130, 306, 385.
Acar Özgen 83.
Adalı Bilgin 147.
Adıvar Halide Edip 84, 168, 187, 383.
Adorno Theodor
Ağaoğlu Adalet 102, 217, 369, 371.
Ağaoğlu Ali 10.
Ağırnaslı Niyazi 421.
Akalın İlhan 215.
Akan Tarık 217, 218
Akar Rıdvan 105
Akatlı Füsun 112, 235, 238.
Akat Asaf Savaş 255, 261.
Akçam Dursun 382
Akıncıoğlu Niyazi 144
Aksoy Muammer 298
Aksu Sezen 105, 106, 108.
Aksu Yüksel 210.
Akşener Meral 203, 206, 208.
Akurgal Ekrem 186.
Akyürek Ramazan 312, 314.
Alatlı Alev 349.
Albayrak B. Sadık 90, 101, 102, 103, 118, 305, 412.
Ali Sabahattin 144, 403, 404.

Ali Tatar 242.
Allande Allande
Alpay Necmiye 238.
Altan Ahmet 17, 132, 237, 238, 312, 314, 353.
Altan Çetin 17, 212, 213, 372, 392, 393.
Althusser Althusser 150.
Anderson Anderson 184, 194, 195.
Anderson Perry 184, 194.
Apaydın Talip 214.
Aral Oğuz 95, 124.
Arendt Hannah 137.
Aren Sadun 372.
Arf Cahit 186.
Arınç Bülent 73.
Arif Ahmet 144, 163, 306, 403.
Armağan Mustafa 244, 245, 349.
Arman Ayşe 363.
Aron Aron 194.
Asena Duygu 57, 112.
Aslan Bahar 129.
Aslan Yusuf 91,183.
Ataç Nurullah 368.
Atasü Erendiz 147.
Atatürk Mustafa Kemal 328.
Atay Nurdan 126.
Ateş Kemal 210.
Ateş Toktamış 243.
Ateş Ömer 102.
Atılgan Yusuf 323, 324, 325, 326, 331.
Atılgan Gökhan 210.
Aybar Mehmet Ali 186, 212, 380.
Avcıoğlu Doğan 186, 213.
Aydın Orhan 210, 217.
Aydıntaşbaş Aslı 105, 108.
Aysan Behçet 352.
Aysever Enver 377.
Aytekin Enver 213.
Aytmatov Cengiz
Ayvazoğlu Beşir 349
Aziz Rutkay 210.
Badiou Alain 150.
Bahadınlı Yusuf Ziya 167, 210, 212.
Bahadıroğlu Yavuz 245.

Bahçeli Devlet 80.
Balay Metin
Balkan Ayperi 379.
Baltacıoğlu İsmail 186.
Balzac Honoré de 9.
Barbarosoğlu Fatma 349.
Barrés Maurice
Barthes Roland 150, 194.
Başar Kürşat 349.
Başarır Başar 112.
Başer Gülce 120.
Başgöz İlhan 159.
Başkaya Fikret 210, 215.
Batur Enis 99
Batur Mehsun 76.
Baudrillard Jean 150.
Baydar Oya 167, 217.
Baykal Deniz 79, 81.
Baykurt Fakir 34, 144, 190, 213, 381, 382.
Bayramoğlu Ali 312.
Bayülgen Okan
Beckett Samuel 346.
Begin Menahem 77.
Behramoğlu Ataol 203, 210, 211, 217.
Bekir Kemal 144
Belek İlker 210.
Belli Mihri 215.
Belge Murat 99, 316, 319, 321, 323, 325, 326, 369, 371.
Benjamin Franklin 15.
Bennet Eric
Berkant Muazzez Tahsin 369, 371, 375, 376.
Berkes Niyazi 159, 189.
Berksoy Taner 16.
Berksoy Zeliha 210.
Berlin İsaiah
Beşikçi İsmail 180, 215.
Bezirci Asım 95, 216.
Bilbaşar Kemal 214.
Boran Behice 46, 159, 186, 189.
Boratav Pertev 159.
Boratav Korkut 14, 210.
Borges JorgeLuis 137.
Bourdieu Pierre 150.

Boulevard Grand 190.
Bozkurt Kadire 123.
Bozkurt Hüsnü 208.
Braudel Fernand 194
Brecht Bertolt 114, 412.
Brueghel Pieter 130.
Bruno Gioardano 177.
Budak Zeynel Abidin 324, 330.
Bulut Necdet 214,
Bulut Yiğit 363.
Burak Sevim 99.
Bush George 132.
Byron George Gordon (Lord) 191.
Can Eyüp 313, 346.
Castro Fidel 235, 236, 301.
Celâl Metin 352, 354, 392, 394.
Cemgil Sinan 189.
Ceyhun Demirtaş 94, 141, 147, 189, 218, 306, 362.
Chagall Marc
Chomsky Noam 174, 181, 183.
Cılızoğlu Tanju 95.
Clausewitz Carl 36, 37.
Coşkun Bekir 364.
Cömert Bedrettin 214.
Cuanna Carinna 348.
Çağlar Cavit 62.
Çağlayan Armağan 105, 108.
Çakır Cemile 101.
Çakır Müge 349.
Çakır Ruşen 346.
Çakmak Fevzi 366.
Çalışlar İpek 112.
Çalışlar Oral 311.
Çapan Burak 129.
Çapan Cevat 112.
Çavdar Tevfik 217.
Çayan Mahir 189.
Çaylıgil Gülçin 379.
Çehov Anton 130.
Çelik Ağız
Çernişevski Nikolay
Çetin Hikmet 364.
Çiçek Cemil 80.

Çiller Tansu 203.
Çongar Yasemin 104.
Comte Auguste 231.
Çubukçu Aydın 102.
Çulhaoğlu Metin 217.
Cumbul Meltem 209.
Çutsay Osman 95, 137, 278, 407.
Dağlarca Fazıl Hüsnü 306.
Damar Arif 20, 144, 163, 402.
Davutoğlu Ahmet 80.
Delauze Gilles
Demirel Füsun 210.
Demirel Süleyman 71, 368.
Demirel Sevda 48.
Demirtaş Selahattin 207, 208.
Derrida Jacques 150, 151, 152, 154.
Derviş Kemal 81.
Dilipak Abdurrahman 235.
Dinamo Hasan İzzettin 144.
Dindar Cemal 210.
Dink Hrant 240, 311, 312, 313, 314, 316.
Doğan Aydın (Doğan Holding) 79, 80, 81, 363, 364, 374, 376, 383.
Doğan Aydın (Yazar) 102
Dorfman Arıcı 63
Dostoyevski Fyodor 156, 393.
Doyle Conan 391.
Dreyfus Alfred 191, 192, 193
Duman Faruk 112.
Dursun Haluk 349.
DursunTuran 298
Dündar Can 17, 236, 276, 277, 285, 418.
Dündar Uğur 80.
Düzgün Öztekin 130.
Eagleton Terry 149.
Ecevit Bülent 78.
Ecevit Rahşan 78.
Ecevit Yıldız 144, 145.
Eczacıbaşı Nejat 91.
Efendi Ahmet 323.
Ege Süleyman 213.
Eğilmez Ertem
Eğilmez Ayfer 217
Einstein Albert 175, 289, 391.

Ekinci Tarık 212.
Ekinci Tuğba 105.
Elmes James 389.
Elvan Berkin 107, 109.
Emre Yunus 159, 366.
Engels Friedrich 75, 165, 219, 224, 307.
Engin Aydın 53, 312, 316.
Eray Nazlı 147.
Erbakan Necmettin 81.
Erbaş Şükrü 210.
Erbil Leyla 147.
Ercan Enver 101, 349.
Erder Necat 15, 190.
Eren Erdal 241.
Eren Memduh 71.
Erder Necat 15, 190.
Erdinç Fahri 127
Erdoğan Jbid 325.
Erdoğan Recep Tayyip 20, 75, 76, 205, 206, 208, 318, 364.
Erdoğan Yılmaz 105.
Erdost Muzaffer 213, 220.
Erduran Refik 147.
Erenus Bilgesu 210, 215.
Ergin Sedat 81.
Ergün Hüseyin 46.
Erişirgil Emin 368.
Erkal Genco 210.
Ermiş Mehmet
Erol Atilla 330.
Ersoy Mehmet Akif 361, 377.
Ertel İrfan
Eryılmaz Tuğrul 111.
Esendal Memduh Şevket 127.
Eskiciyan Isahag Uygar 124, 125.
Evren Kenan 72, 74, 77, 106, 134, 158, 239, 241, 242, 263, 278.
Eygi Mehmet Şevket 235, 245.
Eyüboğlu Sabahattin 34.
Feuerbach Ludwig Andreas 157, 158, 209.
Feyzioğlu Turhan 186, 189.
Fikret Tevfik 157, 368, 369, 403.
Finn Helena Kane 146, 147.
Foucault Michel 231
Franchon A. 73.

Freud Sigmund 154.
Friedman Milton 263, 264.
Fuat Memet 98, 102.
Gabor ZsaZsa 386.
Gates Bill 132.
Gauchef Marcel 155.
Genç Nihat 142, 218.
Gençay Güngör 95, 102.
Gerger Haluk 217.
Gezmiş Deniz 91, 129, 182, 189, 213, 239, 241.
Gide Andre
Girard René 150.
Goebbels Joseph 215,
Gogol NikolayVasilyeviç 24, 130.
Gonçarov İvan 33, 44
Gorki Maksim 91, 131, 225, 346.
Gorz Andre 181.
(Göğceli) Reşit
Gökçe Enver 20, 143, 144, 163.
Gökçek İ. Melih 80.
Gökdemir Orhan 377.
Göksoy Mustafa 25, 26, 413.
Göktaş Kemal 312.
Göle Nilüfer 255, 261, 264, 265.
Gramsci Antonio 29, 30, 172.
Guevera Che 9, 107.
Guy Debord 194,
Güçlü Abbas 363.
Gülen Fetullah 78, 79, 82, 204, 239, 242, 243, 244, 312, 313.
Güler Ara 276.
Güler Mehmet 210.
Gültekin Reşat Nuri 329, 368, 378.
Gümüş Semih 98, 99, 112, 148.
Günaltay Şemsettin 70.
Gündoğdu Cengiz 95, 101, 114.
Gündoğdu Cenk 118, 121.
Güney Erol 33
Güney Yılmaz 93, 105, 107, 108, 302, 303.
Güngör Bilgin 387.
Güngör Nasuhi 78.
Günyol Vedat 33, 144, 373.
Gürbilek Nurdan 55, 60, 61, 64.
Güren Ayşe 26, 149, 155.

Gürle Meltem 107.
Gürler Faruk 76.
Gürsel Cemal 83, 84.
Gürson Eser
Gürsoy Gençay 188.
Güz Emel 120.
Hablemitoğlu Necip 240.
Halaçoğlu Yusuf 206.
Hakan Deniz 389.
Hamsun Knut 343.
Hamzaoğlu Onur 210, 217.
Hançerlioğlu Orhan 110.
Hatipoğlu Nihat 231.
Havel Vaclav
Heidegger Martin 154, 232.
Hepçilingirler Feyza 349.
Herzen Alexander
Herzl Theodor
Hızlan Doğan 96, 111, 112, 335, 336, 349, 351, 352, 354, 355, 358
Hitler Adolf 194, 225, 274.
Hobson John 7, 8, 9, 10, 11, 12, 16, 53, 175, 181.
Hru ov Slovakya (Yer)
Humeyni 70, 182.
Huntington 335.
Huxley Aldous 8, 21, 44, 45, 174, 180.
Hümeyra 15.
Ibsen Henrik 157, 158
Ilgaz Rıfat 144.
Ilıcak Nazlı 189,
Işıldar Ayça 125,
Işık Fehim 236,
İhsanoğlu Ekmeleddin 205,
İleri Selim 349, 376, 389
İleri Rasih Nuri 215,
İlhan Attila 111, 385
İnan Hüseyin 91, 183, 189
İnarır Kadir 106,
İnce Özdemir 139, 140,
İnce Ülker 100, 138, 139, 335
İnönü İsmet
İnsel Ahmet 311
İrigaray Luce 232
İrtem Okan 17, 361,

İonesco Eugène 44, 45, 65, 152, 346
Jay Martin 114
Jdanov Andrey
Joyce James 152,
Kaçan (Ağır Roman)Metin
Kafka Franz 8, 9, 21, 33, 37, 44, 52, 53, 54, 55, 174, 181
Kaftancıoğlu Ümit 214,
Kahraman Hasan 146
Kahveci Adnan 79,
Kahraman İsmail 68
Kalvin 11,
Kant Immanuel 233
Kara Mustafa 127, 128
Kara Taylan 17, 18, 19, 24, 30, 210, 337, 354, 357, 358, 385, 408 409, 410, 411.
Karacaoğlan 159,
Karahasanoğlu Ali 317,
Karakurt Esat Mahmut 369, 375, 376
Karakuş Tezcan 210,
Karaosmanoğlu Yakup Kadri 199, 201, 209,
Karatekin Kemal 365
Karay Refik Halit 78,
Kardeş Halil 331
Kavukçuoğlu Deniz 112,
Kaya Ahmet 106, 107, 108
Kaya Koray 298
Kayacan Kemal 76,
Kaynak Mahir 71,
Kazan Turgut 46, 47
Kemal Mustafa 14, 51, 209, 293, 327, 328, 378,
Kemal Namık 166, 209, 383,
Kemal Orhan 111, 127, 130, 144, 156, 212, 213, 250, 302, 303, 306, 310, 329, 385, 386, 403, 411,
Kemal Yaşar 9, 15, 105, 212, 361, 377, 378, 380, 381, 384, 403, 406,
Kepenek Yakup 188,
Kestir Mehmet 378
Keyman Fuat 255, 261, 262, 263
Keynes John Maynard 16, 175, 263, 264
Kılıçdaroğlu Kemal 80, 206, 207, 208, 351,
Kıraç Can 68,
Kıral Erden 156,
Kıran Hüseyin 118,

Kıray İbrahim
Kıray Mübeccel 15
Kırca Coşkun 186,
Kırca Levent 218
Kışlalı Ahmet Taner 189, 240, 243, 298,
Kıvılcımlı Hikmet 53, 330,
Kıvrıkoğlu Hüseyin 72,
Kıyafet Hasan 210,
Kızılkaya Muhsin 320,
Kızıltaş Ekrem 317,
Kir Dizini
Kiremitçi Tuna 349
Kissinger Henry 333, 335, 343
Kıvanç Halit 17,
Kristeva Julia 150, 232,
Koç Mustafa 338, 339, 340, 341, 342
Koestler Arthur 136
Kommer kommer 343
Kongar Emre 332, 338, 339, 340, 341, 342
Korkmazgil Hasan Hüseyin
Köksal Sönmez
Köprülü Fuat 366, 375,
Kristol İrvin 136,
Kuban Doğan 210
Kubrick Stanley 308
Kula Bilge Onur 132, 133, 134, 353
Kulin Ayşe 349,
Kundera Milan 102, 168, 216, 369, 371, 372, 406
Kuntay Mithat 383
Kurdakul Şükran 91, 144
Küçük Cem 245
Küçük Yalçın 20, 21, 24, 26, 94, 99, 102, 139, 140, 163, 165, 166, 167, 168, 210, 212, 214, 215, 218, 278, 306, 339, 359, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 405
Küçük Ömer
Küçük Temren 45, 83,
Küçükömer İdris 187,
Külebi Cahit 103,
Kür Pınar 102,
Kürkçü Ertuğrul 189,
Lacan Jacques 150, 153, 154, 194, 232
Laçiner Ömer 311, 312, 320
Latour Bruno 150

Lawson John Howard 41, 42
Lena Özge 124,
Lenin Vladimir 7, 8, 10, 11 ,13, 17, 35, 53, 59, 140, 164, 165, 175 181, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 273
Levy Bernard 195
Lisenko Trofim
Livaneli Zülfü 370, 373
Lokumcu Metin 109, 248, 312, 315, 327
Lyotard Jean-François 182, 185, 194
Madanoğlu Cemal 71,
Marmara Nilgün 108
Mağden Perihan 410
Mağden Reha 111
Mahçupyan Etyen 240, 255, 256, 257, 258, 259 , 260, 261, 313
Maxwell James Clerk 288
Man Paul
Mansur Hallac-ı 409
Marcuse Herbert 181
Marx Karl 7, 9, 11, 16, 36, 75 , 164, 165, 175, 180, 181, 209 219, 224, 250, 273, 307, 319, 332, 338, 347, 371
Maupassant Guy de 130
Mavioğlu Ertuğrul 104, 105
Meijer James Lee 236
Melike Hanım 15
Menderes Adnan
Meriç Cemil 383,
Meriç Nezihe 130,
Merkel 76,
Mert Özkan 210,
Mert Nuray 271, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 299,
Miller Arthur 185
More Thomas 374,
Moretti Franco 157,
Mumcu Uğur 186, 213, 240, 298, 302, 365,
Mumcu Özgür 302,
Munzur Sait 95,
Mussolini Benito 194,
Nabokov Vladimir 137,
Naci Fethi 212, 237, 383,
Nadi Yunus 112, 115, 351, 411,
Nadir Asil 100
Nadir Kerime 181, 366, 369, 371, 375, 376, 381, 383

Nahit Hanım 15
Nasır Abdül 380
Nedim Vedat 367
Nesin Ali 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 302, 310,
Nesin Aziz 45, 53, 75, 105, 107, 108, 144, 186, 192, 214. 216
296, 299, 300, 301, 302, 303, 310, 329
Nesin Hilâl
Nolte Nick 276,
Onbaşı Mehmet Oktay 128,
Obama Barack 132,
Odman Mesut 215,
Oktay Ahmet 110
Oran Baskın 255, 257, 261, 299, 311,
Orwell George 309, 310,
Oskay Çınar 308, 309, 310
Oskay Ünsal 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310
Öcalan Abdullah 189, 215
Öğütçü Işık 310
Önder İzzettin 217,
Öngören Vasıf 91, 214
Övünç Pınar 105,
Öz Erdal 213, 372,
Özal Turgut
Özdağ Ümit 206,
Özdemir Cüneyt 105, 107, 108
Özden Yekta Güngör 68,
Özdil Yılmaz 364,
Özel İsmet
Özer Kemal 95, 101, 306,
Özgür Taylan 182,
Özkol Adil 46,
Özkök Hilmi 72, 77
Özler Necdet Berk 323, 324
Öztaş Mahir 147,
Öztürk Aydın 101,
Öztürk Nergis 323
Özyalçıner Adnan 130
Özyürek Esra 278, 279,
Pala İskender 349, 352,
Pamuk Ferit Orhan 140, 147, 304, 306. 307, 343, 344, 385, 391
Parla Jale 112,
Parla Taha 74,
Pasternak Boris 333,

Paşa Ziya 166,
Peker Recep 70,
Paul 2. Jean 77, 181,
Perinçek Doğu 206,
Pinter Harold 185
Pusal İrem
Puşkin Aleksandr
Ran Nazım Hikmet 209, 213, 300, 302, 303, 306, 329, 348, 349, 367, 382, 391, 403, 404, 408,
Rand Ayn 38
Reich Wilhelm 408
Reverdy Pierre 151,
Rıfkı Falih 367,
Rockefeller David 139
Russell Bertrand 136,
Sabri Eyüp 378
Safa Peyami 391
Saharov Andrey
Samast Ogün 314,
Samuelson Paul 36, 44, 56
Saraç Tahsin 188,
Sartre Jean Paul 140
Saunders Frances 100, 137, 138, 139, 140, 141, 143, 146, 148, 335
Saussure Ferdinand de 55, 56, 385
Say Fazıl 217, 218
Sayar Vecdi 188,
Saylan Türkân 240, 348
Saymaz İsmail 104,
Seçkin Özgen 102,
Sekman Mümin 349
Selçuk İlhan 144, 186, 203, 204, 205, 209, 211, 213, 244
Sercan Mustafa 101,
Sertel Sabiha 186, 369
Sevindi Nevval 245,
Sezer Sennur 94,
Shakespeare William 282, 286 , 304, 309
Schlick Moritz 231
Silone İgnazio 137
Simavi Sedat 111
Sokal Alan 154,
Soljenitsin Aleksandr 333, 334
Soros George 240, 256
Soysal İlhami 182, 186, 213

Soysal Mümtaz 186, 187
Soysal Sevgi 213
Sönmez Atilla 190
Spartaküs Spartaküs 109, 269, 271
Spender Stephen 136,
Spinoza Baruch 387, 388
Stalin Josef 39, 194, 225, 274, 279, 282
Sthendal (Marie-Henri Beyle)
Stubbs Jeremy
Su Ruhi 20, 144, 384.
Suda Orhan 365.
Suda Pakize 365.
Sülker Kemal 91,
Sunalp Turgut 77,
Süreyya Şevket 201, 367.
Şafak Elif 132, 353, 411.
Şahan Halil 331,
Şahin Naim 109,
Şahin Osman 130,
Şahiner Seray 105,
Şatıroğlu Veysel
Şçedrin Saltıkov Mihail Yevgrafoviç 419,
Şener Nedim 312, 314,
Şerif Muzaffer 159, 189,
Şık Ahmet 258,
Şimşek Ali 105, 210, 278.
Şinasi Şinasi 166
Şişman Nazife 349,
Şolohov Mihail
Şostokoviç Dimitri
Tahir Kemal 144, 370, 381,
Tamer Ülkü 38, 41, 44, 110, 112,
Tan Canan 349,
Tandoğan Nevzat 106, 347,
Taner Haldun 110,
Tarhan Abdülhak Hamit 379,
Taş Berrin 101,
Tekin Latife 60, 61, 62, 369,
Telli Ahmet 349, 386, 388,
Tevetoğlu Tarkan 105,
Timuçin Afşar 94, 95.
Timur Taner 70, 210,
Tonak Ahmet 264,

Tonga Aydın 159,
Tonguç İsmail Hakkı 202, 328,
Topbaş Kadir 260,
Toprak Burhan 366, 367, 375,
Toprak Ömer Faruk 144,
Tözün 83,
Tunçay Mete 188,
Turan Güven 147
Turan Metin 159.
Turan Rahmi 365.
Turgenyev İvan 310
Turhan Kaan 113.
Türkali Vedat 111.
Türkcan Ergun
Türkler Kemal
Türköz 15.
Tütengil Cavit Orhan 214.
Tüzüner Çetin 349.
Uçar Ertuğ 129.
Unat Nermin Abadan 187, 15.
Uras Ufuk 299, 311.
Urgan Mina 373.
Uraz Ulvi 144.
Uşaklıgil Halit Ziya 310, 368, 378,
Uyar Tomris 102,
Uykusuz Mim
Uzuner Buket 147,
Üçok Bahriye 240, 298.
Ümit Ahmet 349, 354
Ünal H 120,
Ünal Ali 317,
Üstübal Murat 121,
Vakkasoğlu Ahmet 349
Vassaf Gündüz 105, 109, 268, 269, 271, 272, 273, 274, 276, 277, 278, 279, 280.
Veblen 9,10, 11, 16,
Veli Orhan 15, 163, 366, 367, 374,
Veren Nurettin 311,
Vinci Leonardo da 388
Wohlstetler Albert 70, 73
Wolf Wirginia
Wolfowitz 70
Volnet D.

Yalçın Aydın 70, 186,
Yalçın Hüseyin Cahit 367,
Yalçın Mehmet
Yalçın Soner 79, 363
Yanardağ Merdan 313,
Yapıcı Mücella 210,
Yaşlı Fatih 210,
Yavaşcan Ayla 349
Yavaşcan Yusuf 349
Yavuz Atakan 119.
Yavuz Hilmi 111, 112.
Yıldırım Binali 75.
Yıldırım Deniz 210
Yıldırım Mustafa 146, 147.
Yıldız Bekir 94b
Yılmaz Mesut
Yılmazer Ali Fuat 312,314.
Yurtsever Haluk 162, 164, 217.
Yücel Adnan 103.
Yücel Can 94, 212.
Yücel Tahsin 111, 385
Yücel Hasan Ali 202, 328
Zakaria Fareed 75.
Zeren Barış 389.
Zeynioğlu Metin Celâl 349.
Zola Emile 192.
Zorlu Fatin Rüştü 390.

Yazarlarıyla İçindekiler

ÖNSÖZLER

7 Cahilliğin teşhis ve Tedavisinde Kir Teorisi – *Yalçın Küçük*

21 Eleştiriyle tarih yazmak ve tarih yapmak – *B. Sadık Albayrak*

29 Edebiyatla ahmaklaştırma, felsefeyle çökertme – *Taylan Kara*

KİR TEORİSİNE GİRİŞ

33 Bir Kir Teorisi – *Yalçın Küçük*

67 2002-2017: Bir karanlık tarih İslamlaşma&Cahilleşme&Kirlenme – *Yalçın Küçük*

BİRİNCİ BÖLÜM

KİR'Lİ EDEBİYAT

89 Burjuvanın sanat sevicisi olarak portresi – *B. Sadık Albayrak*

94 Bizi kurtaran dergiler – *B. Sadık Albayrak*

104 Belleksiz köyde eşkâlsiz gezenler... Eski yandaşlar sola nasıl pazarlanır? – *Taylan Kara*

110 Yeni başlayanlar için edebiyat ödülleri – *Taylan Kara*

116 2000'ler Şiiri, korku kekelemesi – *B. Sadık Albayrak*

123 Ölmüşük de habarınız yok ya da Öykü Gazetesi'nin hikâyeleri – *B. Sadık Albayrak*

131 Eleştirmeyen 'eleştirmen'ler ve leşlere övgü – *Taylan Kara*

136 İnsanlığa karşı parayı verenlerin düdüğünü çalanlar – *B. Sadık Albayrak*
142 CİA'nın Türk Edebiyatına müdahaleye ihtiyacı var mı? – *B. Sadık Albayrak*
156 Kitapsızlar – *B. Sadık Albayrak*
161 Küçük Burjuvanın edebiyat-sızlaşma zaferi – *B. Sadık Albayrak*

İKİNCİ BÖLÜM
AYDIN-SIZLAŞMA

171 Aydın tezleri – *Yalçın Küçük*
179 Aydın-sızlaşma / Desintellectualisation – *Yalçın Küçük*
198 Yeni bir Cumhuriyet için – *B. Sadık Albayrak*
203 Ataol Behramoğlu ve Aydınlar Partisi – *B. Sadık Albayrak*
211 Aydınlar Partisi ne yaptı ve neler yapabilir?– *B. Sadık Albayrak*
219 Ne Yapmalı'da altını çizdiğim satırlar – *B. Sadık Albayrak*
230 Pozitivist oğlu pozitivistler ve pis modernistler! – *Taylan Kara*
234 Yeni başlayan solcu'lar için sola küfretme teknikleri – *Taylan Kara*
239 Aydınsız Cumhuriyetçiler: İlber Ortaylı ve Celal Şengör'e "Cumhuriyetçi aydın" muamelesi yapmak – *Taylan Kara*
248 Kerameti iktidardan menkul liberallerde akıl fikir arayanlar – *Taylan Kara*

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
KİR'Lİ PORTRELER

255 Haklı doğmuş kılavuzlar, kargalar, burunlar ve Etyen Mahçupyan, Baskın Oran, Fuat Keyman ve Nilüfer Göle – *Taylan Kara*
268 'Derinimsi' düşünceler, kök-cehaletin cüreti ve cüretin cehaleti – *Taylan Kara*
276 Gündüz Vassaf adında bir geç kalmış Ak'ist – *B. Sadık Albayrak*
282 Nuray Mert, Kadir Mısıroğlu'ndan ne kadar uzaktadır? – *Taylan Kara*
287 Nuray Mert için 'bilimsel' yazı yazma rehberi – *Taylan Kara*
292 Liberal "özgürlükçülük" ve Ali Nesin'de keramet aramak – *Taylan Kara*
300 Nâzım Hikmet'in oğlu, Aziz Nesin'in gelini: Kültür-sanatta

veliahtlık ve miras sistemi – *Taylan Kara*
304 Orhan Pamuk, Ünsal Oskay'ın Roman ve Etik kitabına nasıl sunuş yazdı? – *B. Sadık Albayrak*
311 "Hrant'ın arkadaşları" grubunda eksik olan kişi kimdir? – *Taylan Kara*
315 Murat Belge'nin çevresi ve çevresinin çevresi – *Taylan Kara*
323 İllüzyonist Murat Belge ve Falcı Öğrencileri – *B. Sadık Albayrak*
332 Emre Kongar'dan bir başyapıt! Şaka şaka... *E. Kongar tipi* eleştirmenlik – *Taylan Kara*
338 Oligarkın ölümü ve sosyolog Emre Kongar'ın methiyesi – *B. Sadık Albayrak*
343 Protestocu "faşistler" ve "mağdur" savaş kışkırtıcısı Orhan Pamuk – *Taylan Kara*
346 Bütün düğünlerin damadı, bütün cenazelerin ölüsü – *Taylan Kara*
351 CHP Sanat Çalıştayı ve Kemal Kılıçdaroğlu'na okumayacağı bir mektup – *Taylan Kara*
355 Doğan Hızlan'ın şahsında 'Doğan Hızlanlara' açık mektup – *Taylan Kara*

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
KİR'E ELEŞTİRİ

361 Önümüz Hilafet'e ise cehalet kaçınılmazdır – *Yalçın Küçük*
377 Altan kardeşleri 'Son Oyun' yaktı – *Yalçın Küçük*
396 Yalçın Küçük'ün "Kurtuluş Yazısı" – *B. Sadık Albayrak*
402 Yalçın Küçük Tenkit'le edebiyata istinat duvarı örüyor – *Taylan Kara*
408 Taylan Kara'dan Vasatlığa Giriş Dersleri ve Vasat Edebiyatı 101 – *B. Sadık Albayrak*
412 Okuma Yazmanın Izdırapları: İnsan karnından mı ibarettir? – *Taylan Kara*
416 Sahipsiz gerçek çağırıyor – *B. Sadık Albayrak*

421 İSİM DİZİNİ

437 YAZARLARIYLA İÇİNDEKİLER

Kir Teorisi, darlık içinde insan imalathanesi Tekeliyet düzeninin kültürel yapısını anlamayı ve anlatmayı deniyor.

Tekeliyet'e karşılık düşen kir'li bir sanat ve edebiyattır.

Roman yazanlar, resim yapanlar, senfoni besteleyenler, tiyatro sahneleyenler, film çevirenler tekellerin ablukasına alındılar. İnsana değiştirme istenci kazandıracak bir sanat ve edebiyatı beşiğinde boğdular. Toplumu kir'le, çirkinlik'le, cehalet'le kuşattılar. .

Artık yalnızca "işaret edileni" gören bir okur-izler kitlesi yaratılmıştır. Kir Teorisi, bu kültürel mekanizmayı ortaya koyduğu gibi, "işaret edenleri", kir'letmek için çalışanları da incelemeye alıyor. Kirli Portreler bölümü, çürümüş bir kültürün vaka incelemelerinden oluşuyor; Tekeliyet düzeninin "ölü canlar'ıdırlar"; eleştirisi yazılıyor ve romanını yazacak Gogol'ler gecikmeyecektir.

Kir Teorisi, biçimi ve kurgusuyla da bir ortaklaşma denemesidir; üç yazar kuşağını, 58'li Yalçın Küçük, 88'li B. Sadık Albayrak, 98'li Taylan Kara'yı bir araya getiren ortak bir kitaptır.

"Bellek kaybına" ilaç; geleceğin bağrındaki sorularımızdır.

Eleştiri, aklı özgürleştirme eylemidir; özgürleşen aklıyla insanın tarih yapmaya girişmesidir. Bu kitap, hepimizi nefes alamaz hale getiren tekellerin kir'li gerçeğine karşı aklı uyarmaya çalışıyor. İnsanlığı kendi gerçeğine sahip çıkmaya çağırıyor.

THG
0901578
HZY

ISBN 978-605-2096-21-5

9 786052 096215

DOĞU KİTABEVİ

FİYATI 30 TL